10318

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

D. CHYTRAEI
CHRONICON
SAXONIAE
1590

1590

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

1468/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

41.a.9401

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Dauidis Chytræi

CHRONICON SAXONIÆ

& vicini orbis Arctoi.

PARS PRIMA.

Ab anno Christi 1500. vsq; ad 1524.

CVM INDICE.

τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπε, δυσηλεγέων ἢ πολιτῶν,
ἄλλός τις σε κακῶς, ἄλλος ἄμεινον ἐρεῖ.

Ex libr. Casp. Firlingi D.

ROSTOCHII
Typis Myliandrinis.
ANNO
CIϽ IϽ XC.

Domum Heinrici Osthausij
Bibliopolæ Freistadiens.
Aº 91.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

DAVID CHYTRÆVS Studioſo & candido Lectori. S. D.

INCIDERVNT IN noſtram ætatem multæ inſignes & conſideratione prudentum ac memoria poſteritatis dignæ mutationes, religionis, ac Regnorum, & familiarum, quæ regna & principatus, non in Saxonia ſolùm, & vicino orbe Arctoo, ſed vniuerſa penè Europa, tenuerunt. Quæ à Deo conſtitui & aliquantiſper ſeruari imperia & ſtirpes Heroicas; &, iuxta Syracidæ ſententiam, regnum à gente in gentem, propter tyrannidem, iniurias, & alia principum & populi delicta, transferri oſtendunt. Regum HISPaniæ ~~vetuſta ſtirpe Gothica, in Ferdinando Catholico,~~ Caroli V. 1516.
auo materno extincta: Auſtriæ archiducum familiam, à Rodolpho Habſpurgenſe ortam, ad Hiſpaniæ dominatum Deus euexit. cui recens, Luſitania etiam tota, & latiſsimè 1580.
patentes, Africæ, Indiæ, & inſularum maris Eoi ditiones acceſſerunt: vt nouum quoddam imperium, omnibus cæteris hac ætate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

toto in orbe florentibus, potentia & ampli-
tudine antecellens, ab occasu exoriri videa-
tur. Hispaniæ enim, nouus terrarum orbis
in occidente, duplo tota Europa maior? Lu-
sitaniæ verò, amplissimæ in littoribus Afri-
cæ & India orientali regiones, ad Iapaniam
& Moluccas vsq; hoc nostro seculo accreue-
runt. ITAliæ etiam pars maxima, excussis
per Hispanos prioribus dominis, in Hispa-
niæ regum potestatem ac ditionem hoc secu-
lo peruenit. NEAPolitanum enim regnum,
quod dimidiam Italiæ longitudinem, à Lyri
fl. ad fretum Siculum occupat, Alfonsi ma-
gni, sapientissimi & optimi regis nepotibus
1501. per Hispanos & Gallos eiectis, & mox Gal-
lis per Consaluum oppressis, Ferdinando
1503. Hispaniæ regi, Caroli V. auo materno, illi-
usq; posteris cessit. MEDiolanensem autem
ditionem opulentissimam, Gallis, qui iam
22. annos illam tenuerant, trans alpes profli-
1521. gatis, Franciscus Sfortia, & hoc extincto,
1535. Carolus V. possedit. ROmam ipsam, vete-
1527. rem imperij sedem, Pontifice capto, & om-
nes ditionum illius vrbes & arces, in Caroli
V. potestatem per illius duces redactas, opti-
mus Imp. intra annum vertentem pontifici
1531. restituit. FLorentina & Senensis Respublicę,
1555. olim liberæ & florentes, Caroli V. armis do-

mitæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

mitæ, Mediceos duces receperunt. Ex quorum familia, præsentium GALliæ regum mater, & Regni Gubernatrix, orta est. Quod, totos iam triginta annos, intestinis odijs & dissidijs agitatum, & in sua viscera conuersum, Insigni mutationi obnoxium breui futurum apparet. ANGliæ regina, Elisabetha virgo, tranquillius & felicius, quàm vlli antea viri, patriam hactenus gubernans, etsi ex Henrici VII. nepotib. postrema superest, & in aliam familiam, regnum Britanniæ translatum iri videt: tamen nunq; se tutò moderaturam Britanniæ habenas sentit, si de successore futuro constet (quod in historia suę gentis Buchananus memoriæ de illa prodidit) tametsi à vicino Scotiæ rege Iacobo VI. Buchanani discipulo, sanguinis cognatione ei proximè coniuncto, non sine ratione fastigium illud expeti & sperari existimatur. DANicum, quod superiore seculo, à prisci sanguinis Danici regibus ad exteros, & tandem antiquissimæ nobilitatis comites Saxoniæ Aldenburgenses peruenerat: senes aliqui adhuc meminerunt, à regis Iohannis, fratris senioris filio, Christiano II. & illius posteris, ablatum, patruo illius Friderico diuinitus tributum esse. 1523.
SVECI, eodem anno, relictis Daniæ regibus, suæ gentis viro, ex generosæ nobilitatis

familia antiquiss. orto, Gostauo Erici, patriæ liberatori & vindici, regnum detulerunt. MOSChici tyranni potentia & Imperium, eiecto Tartarorum, quibus antea subdi um erat, iugo, mirificè hoc seculo creuit, vt à mari Caspio, vsq; ad huius nostri maris Balthici portus, Naruam & Parnouiam, omnia dominatu suo complecteretur. Sed quæ in Balthici & Finnici sinus littore hactenus Russiæ & Liuoniæ oppida & ditiones tenuit, Ioannis III. Suecorum, & Stephani Poloniæ regum virtute & felicitate, ex tyranni ore & faucibus rursum erepta sunt & conseruata. POLoniæ regnum, quod prouincijs Imperij Germanici Borussiâ & Liuoniâ egregiè auctum & locupletatum est, proxiximis annis, à Iagellonum Lithuanica gente,

1573. ad Henricum Gallum, & hoc statim regnum

1576. deserente, ad Stephanum Bathoreum Vngarum, virtutis & sapientiæ potius, quàm generis regij commendatione, translatum est.

1587. cui recens SIGISmundus III. Ioannis Suetiæ regis & Catharinæ Iagellonicæ filius, successit. VNGaricum, latissimis spacijs à Carpatho & Ponto Euxino, ad mare Adriaticum & Italiæ fines olim porrectum, à Slauicæ linguæ rege, ad Ferdinandum Austria-

1527. cum, & Ioannem Cepusium Vngarum, di-

scordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ſcordibus procerum ſuffragijs delatum eſt, qui de Pannonia inter ſe infeliciter dimicantes, Turcicum Imp. acerrimum & feliciſsimum Solymannum, in Germaniam noſtra ætate attraxerunt. Inter cætera verò Europæ & orbis Chriſtiani regna, GERManicum Imperium, ſolum ferè, in vna Ill. Auſtriæ archiducum familia conſeruatum eſt. quæ, omnibus in Germania, & tota Europa, principum familijs, nunc dignitate, potentia, & ditionum amplitudine antecellit: eodemq; ferè tempore, cum Ottomanica Imperatorum Turcicorum gente, circa annum Chriſti 1300. creſcere cœpit & florere.

In Saxonia verò nobis propinqua, etſi multæ vetuſtæ illuſtrium Comitum maſculæ ſtirpes, Hoia, Ritberg, Tecklenburg, Pyrmont, Spigelberg, Eſens, Henneberg, & aliæ penitus extinctæ ſunt: tamen Dei beneficio, plereq; principum politicorum Gentilitates, nuſquam ferè interrupta generis ſerie, imperia & principatus à maioribus acceptos hoc ſeculo conſeruarunt. Etſi enim electorum Saxoniæ dignitas & ditiones aliquot, capto Iohanne Friderico Saxone, dominum mutarunt: tamen ſingulari Cæſaris Caroli victoris ſapientia & bonitate, in e- 1547.

iusdem domus Saxonicæ principem sobri-
num translatæ sunt. Erico etiam duci Brun-
1584. swicensi, nullis relictis hæredibus ex se na-
tis defuncto, Iulius patruelis ex eadem stir-
pe successit: & Borussiæ ducatum, Albert
Friderici patruelis administrat. Liuonia ve-
rò, Borussię vicina, longissimo centum Ger-
manic. mil. tractu ad mare Balthicum por-
recta, cùm ab Imperio desereretur, per vici-
nos reges discerpta est.

Sed in hanc inferiorem Saxoniam, no-
bis propiorem redeo. in qua, GELDRIÆ
etiam Ducum Egmondanæ originis series,
1538. in Carolo Egmondano prorsus deleta, & di-
tiones illæ, ad Rheni ostia, florentissimæ, ad
1543. Burgundicam domum redierunt. Quæ
VVestFRIsios etiam, primùm sub Saxoniæ
ducibus Alberto & Georgio, deinde sub Ca-
1516. rolo Geldro tumultuantes subegit: & vici-
nos Groningenses, qui episcopum Traiecten-
sem olim titulo tenus agnoscentes? deinde
1506. Ezardo Frisiæ orientalis comiti nouenni-
1514. um, postea Carolo Geldriæ duci annos 22.
1536. paruerunt, tandem sponte deserto Geldro,
Burgundis se dedentes, subiugauit. BEL-
gicæ gentes, sub Carolo V. florentissimæ &
opulentissimæ, nunc perpetuo ferè viginti
anno-

annorum bello inteſtino adflictæ, à Germanis, Gallis, Anglis, vt illi olim ab Ægyptijs & Syris, ſcipionibus dextras eorum perforantibus, patrocinium & defenſionem fruſtra expectarunt. EPIſcoporum dignitates & opes eccleſiaſticæ, olim ſacroſanctæ, nunc impunè, à multis potentibus, Euangelij prætextu, diripiuntur ac deuorantur.

CIVItates olim coniunctæ, & libertatis ſuæ cuſtodes ac vindices, & principibus ac regibus vicinis ζηλωταί: noſtra ætate, rebus conuerſis, diſiunctæ, in triſtem ſeruitutem multæ conijciuntur, & quibus terrori antea erant, nunc ludibrio ſunt. Sic omnia verti Cernimus, atq; alias aſſumere robora gentes, Concidere has. Qua rerum humanarum inſtabilitate, ac potentium Imperiorum, & gentium totarum ruinis, admoniti, cùm omnia, quæ magna & firma in mundo habentur, caduca & fluxa eſſe videamus, maiori ſtudio, vnum & ſummum bonum, quod ſolum ſolidum & perpetuum eſt, DEVM ipſum, & Vitam cum Deo beatam & ſempiternam expetamus & admiremur. Nihil enim in rebus humanis magnum eſt, niſi Animus magna contemnens, & vnum ac ſolum magnum Deum verè agnoſcens & colens.

lens. Nulla humana potentia, nulla Imperia, nullæ opes, deniq; nihil, quod magni sit in mundo, adeo firmum & stabile est, vt durabilem illius possessionem & vsum sibi quisquam promittere ausit. Præcipuè autem, vt Tragici poëtæ verbis vtamur, Non sic Libycis Syrtibus æquor Furit alternos voluere fluctus: non Euxini turget ab imis Commota vadis vnda, niuali vicina polo, vbi cæruleis immunis aquis lucida versat Plaustra Bootes: Vt præcipites regum casus Fortuna rotat. sicut nostra ætate in Fran-
1525. cisco Galliæ rege ad Ticinum capto: Hen-
1559. rico filio, inter nuptiales ludos lethaliter vulnerato: Ludoico Vngariæ rege à Tur-
1526. cis profligato & in fuga submerso: Iacobo
1513. IIII. Scotorum rege, cum fratre Alexandro archiepiscopo Andreano, in acie ab Anglis cæso: Christiano II. Daniæ rege pro-
1523. fugo & tandem capto, & in carcere mortuo:
1559. Sebastiano Portugalię rege, à Mauris in acie
1578. trucidato: Maria Scotiæ & Galliæ olim re-
1587. gina, per carnificem supplicio affecta: & alijs, Exempla illustria vidimus. vt Campsonem Ægypti & Syriæ regem, vsq; ad extremam senectam fortunatissimum, tandem à
1516. Selymo ad Singam cæsum, & successorem
1517. Tonumbeium, in porta Cairi strangulatum,

taceam

taceam: cuius victoriæ occasione, amplissima Ægypti in Africa, & Syriæ in Asia regna, & vrbs Hierosolyma, religionis & ecclesiæ Christianæ in omnes gentes inde propagatæ metropolis, in Turcarum potestatem peruenit.

Vult autem Deus, has tantas generis humani & regnorum mutationes, & summorum regum ac principum casus tristissimos, in nostram & patrum ætatem ac conspectum ferè incidentes, non oscitanter à nobis præteriri, & obliuione ac silentio obrui, sed velut illustria prouidentiæ & præsentiæ Dei in genere humano, & iustitiæ ac pœnarum exempla, fideliter annotari, & literarum monumentis consignata ad posteros transmitti & legi: vt Deum authorem & custodem ecclesiæ & imperiorum, & inspectorem ac vindicem scelerum, sapientem & Iustum agnoscamus, & exemplis pœnarum in summis regibus & principibus tristissimarum consideratis, ad timorem Dei, iustitiam, modestiam, & cæteras virtutes Deo placentes ardentius colendas, exuscitemur.

Cùm igitur Principum, qui Arctois his gentibus, ab anno *1500.* præfuerunt, & præcipua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

cipuarum mutationum, ac rerum in Saxonia actarum ſeriem, à quodam amico, mediocri diligentia, & ſtudio non improbando, annotari cœptam, vidiſſem: hortator ipſi fui, vt contexeret, & in Genealogijs aliquot Principum & Comitum, quas ante 30. annos ad meum priuatum vſum collegeram, & narrationum ac euentuum quorundam veritate ac certitudine inueſtiganda, eum iuuare conatus ſum. Cùm enim annos iam quadraginta quinq; diſcendo & docendo in Saxonia conſumpſerim, quæ hoſpitium & domicilium vitæ & ſtudijs meis tranquillum & liberale hactenus præbuit: exiſtimaui hanc pietatem & gratiam, pro iure hoſpitij, Arctoo huic orbi, à me viciſsim deberi, vt honeſtum hunc optimi viri conatum prouehere ſtuderem: præſertim cùm nemo alius, quòd ſciam, hactenus hunc laborem, patrię honorificum & vtilem, aggreſſus ſit. Quem, poſtea ab illo ipſo deſertum, ſuſcepi integrum, & qualemcunq; hanc rudem & impolitam Chronici ſyluulam edi paſſus ſum, vt velut σκιαγραφία & delineatio eſſet futuri operis, quam alius deinde, prudentia & ſcribendi facultate nobis antecellens, & rebus bonis ac vtilibus augere facilius poſſet, & verborum ac ſententiarum luminibus tanquam

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

quam coloribus viuis illustrare. nam si nihil aliud hoc labore nostro assequemur, certè doctiorum cessantium adhuc studia excitabimus: & persequi hæc accuratè & ornatè volentibus, materiam subministrabimus.

Optaremus etiam, edito iam Chronici, specimine, aliquos intelligentes & bonos, si quid in hac aut illa notationum vel genealogiarum parte desiderarent, vel, si quid intexi de suæ patriæ rebus, aijsuè euentibus certò & exploratè cognitum vellent, candide nobis significare. Quod eximij & singularis beneficij loco haberemus. Consultò enim, de ijs tantùm rebus, quæ nostra & patrum memoria acciderunt, commemorationes, vel potius notationes instituere, nec ex antiquis Chronicis describere plura voluimus. cùm non minus illos, quàm nos, de rebus in conspectu & ob oculos penè nostros gestis audientes, falsis indicationibus decipi potuisse, & deceptos sæpè fuisse, tanta in veterum principum Græcorum & aliorum Genealogijs & narrationibus dissensio & varietas, ne dicam repugnantia, demonstrent.

Vt autem prudentius sibi consulere eos, qui ætatis suę historiam multis post mortem

suam

ſuam annis ; primùm edunt, fateor : cùm re-centi hominum memoria & viuis teſtibus ſublatis, coargui vanitatis non amplius poſ-ſunt : ita veritatis Hiſtoricæ ſtudioſiores ar-bitror, qui offenſiones & detrimenta inqui-rendæ illius cauſa ſuſtinere in hac vita ma-lunt, quàm incerta & vana ſine periculo col-ligere, quæ pro veris, poſteritati ignaræ, poſt mortem obtrudant.

Cùm igitur bono & ſimplici ſtudio, in nullius hominis gratiam vel odium, niſi quod omnibus hæc legentibus vtilia & gra-ta eſſe optarim : ſed tantùm (vt Herodoti verbis vtar) ἵνα μὴ τὰ γινόμενα ἐν τούτοις κλί-μασι τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα ἐξ ἀνθρώπων γένοιτο, ne res geſtæ in his regionibus, cum tempore ex hominum memoria penitus exoleſcant; annorum octoginta octo Chronici Saxoniæ ſyluam collegerim : partes illius aliquot, adhuc ſuperſtes, hac etiam de cauſa in lucem emiſi, vt veritatem & certitudinem rerum, à fide dignis hominibus in Republica verſan-tibus, & Actis publicè editis, acceptarum, teſtimonio plurium, ſi quid ſecus fortè alte-ri conſtaret, confirmarem. Quanquam vt Mori (cuius perſonam in his edendis fortè ſumſi) verbis, animi ſenſa ingenuè aperiam :

pru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

prudentius & tutius me facturum fuisse fateor, si periculosæ hoc plenum opus aleæ, ἀνέκδοτον prorsus reliquissem.

Etenim tàm varia sunt palata mortalium, tàm morosa quorundam ingenia, tàm ingrati animi, tàm absurda iudicia, vt cum his haud paulò felicius agi videatur, qui iucundi atque hilares, genio indulgent suo, quàm qui semet macerant laboribus & curis, vt edant aliquid, quod alijs, aut fastidientibus, aut ingratis, vel vtilitati possit esse, vel voluptati. Quibusdam solùm placent vetera, plerisq; tantùm sua, adeò mobiles alij sunt, vt aliud sedentes probent, aliud stantes. Hi in aulis & tabernis, sedentes inter pocula, de scriptorum iudicant ingenijs, magnaq; cum autoritate condemnant, vtcunq; lubitum est, suis quemq; scriptis, veluti capillitio vellicantes, ipsi interim tuti, & quod dici solet, ἔξω βέλους: quippe tam leues & abrasi vndiq;, vt ne pilum habeant boni viri, quo possint apprehendi. Sunt præterea quidam adeo ingrati, vt cùm impensè delectentur opere; nihilo tamen minus oderint autorem, non absimiles inhumanis hospitibus, qui cùm opiparo conuiuio prolixè sint excepti, saturi demùm discedunt domum, nullis habitis gra-

tijs,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

tijs, vel maledicentes etiam ei, à quo sunt inuitati. I nunc, & hominibus tàm delicati palati, tàm varij gustus, animi præterea tàm memoris & grati, tuis impensis epulum instrue: vel tantis laboribus, curis & vigilijs, librum quo se oblectent, ede. Sed bonos & cordatos, qui ista legent, si quis tamen hæc quoq;, si quis, captus amore leget; oro, vt voluntatem & studium referendæ his gentibus (inter quas maximam vitæ meæ partem exegi, & multi de me benè meriti sunt) Gratiæ meum, considerent: & candorem in iudicando bonis viris dignum adhibeant. Benè & feliciter vale.

Idibus Martij, Anno 1589.

CHRO-

CHRONICI

LIBER PRIMUS.

SAXONIA

SVPERIOR & INFERIOR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Illustrissimis principibus
& Dominis,

D. ERNESTO, D. CHRISTIANO, D. AVGVSTO, & D. FRIDERICO: FRB.

Ducibus Brunsuicensibus & LVNæburgensibus,

VVilelmi filiis, Ernesti nepotib. Henrici pronep.

Debitæ Illmo patri Gratitudinis & obseruantiæ ergò

SAXONIÆ
hunc librum primum
Reuerenter offert ac dedicat

Dauid Chytræus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

PROOEMIVM.

CHRONICA, seu Tempora rerum magnarum, à DEO & magnis Principibus, Dei uices in terris gerentibus, in ecclesia & politijs, in quibus uiuimus, actarum; fideliter annotari & scribi, Deus ipse praecipit. non solùm ut memoria rerum ante nostram aetatem gestarum, ad posteros duret & conseruetur: quae prorsus extincta periret, nisi literarum & Chronicorum monumentis consignaretur: uerùm etiam, ut testimonia Prouidentiae & praesentiae Dei in genere humano, et Iustitiae Dei ac poenarum & defensionis ac liberationis iustorum exempla, in gubernatione imperiorum, & illustribus uitae humanae casibus proposita, extent; quorum consideratione, mentes legentium, ad agnitionem & timorem Dei, ad Iusticiam, modestiam & alias uirtutes Deo placentes religiosius colendas excitentur. Ideò enim conditi sumus homines, ut Deum et opera Dei, tùm in toto rerum naturae ordine, tùm uerò praecipuè in Ecclesia et imperijs seu politico ordine edita cognoscamus & consideremus, ut agnita inde Dei bonitate, sapientia, iusticia, Deum celebremus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Vt igitur totum hoc pulcherrimum mundi Theatrum, cœlos, lumina, stellas, elementa, plantas, animantia, Deus aspici ab hominibus & spectari vult; quæ Historia naturalis ab eruditis nominatur: sic in eodem mundi theatro, res maximas & memoria dignißimas, à se vero Deo, & hominibus illius incolis, Gubernatoribus præcipuè Heroicis in ecclesia & imperijs gestas, non silentio obrui & obliuione extingui vult, sed literarum monumentis asseruatas ad posteros transmitti & legi, vt Deum autorem & custodem ecclesiæ & ordinis politici ac principum Heroicorum, præsentem in ecclesia & imperijs, sapientem, iustum & beneficum agnoscentes, vero pectore & pia voce & totius vitæ obedientia laudemus.

Hunc finem scribendi Chronica præcipuum Psalmus 102. indicat: Scribantur hæc pro generatione altera, & populus, qui creabitur, laudabit Dominum. Psal. 78. Quæ audiuimus & cognouimus, quæ patres nostri narrauerunt nobis Non celabimus ea filios & posteritatem eorum; vt cognoscat generatio altera, vt ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei, & mandata eius seruent.

Eodem consilio DEVS ipse Historias suarum patefactionum & operum mirandorum, creatio-

ne-

nem & exordia mundi ac generis humani, institutionem Ecclesiæ & coniugij, lapsum & reparationem primorum hominum, causam calamitatum, Promißionem de Christo, veræ religionis originem & propagationem, ortus superstitionum, originem & stirpes omnium gentium, propagationem doctrinæ à se traditæ ecclesiæ in familijs patrum & politia Iudaica, Repetitionem Legis in monte Sinai, pœnas Diluuij, Sodomorum, Pharaonis, excidij Ierosolymæ, ac inprimis Filij Dei Domini nostri Iesu Christi, pro nobis nati, paßi, mortui ac resuscitati Historiam, quæ totius fidei ac salutis nostræ fundamentum est, scribi per Mosen, Prophetas & Apostolos voluit, & in ecclesia ad omnem posteritatem propagari. Et quidem continuam mundi historiam, in qua, tanquam in tabula pictum, & ὑπὸ μίαν σύνοψιν subiectum cernere possemus, quicquid ab initio mundi memorabile gestum est; singulari beneficio conseruauit in Mose, Prophetis, Herodoto, Diodoro Siculo, Liuio & sequentibus Romanorum Cæsarum scriptoribus perpetuatam.

Etsi autem discrimen est inter historiam ecclesiæ & ethnicas: quòd illa, Antiquitate; & doctrina de DEO ac redemptore nostro Iesu Christo & æterna salute nostra; & cæterarum rerum, quas à

Deo ipso immediatè in ecclesia Christi gestas recitat, bonitate & præstantia; & regni Christi spiritualis & æterni descriptione; & vaticinijs ac miraculis; postremò Exemplis Timoris Dei, Fidei, Inuocationis, Confeßionis, ac imprimis Euangelij seu GRatiæ & misericordiæ Dei erga peccatores, vera pœnitentia & fide ad Christum confugientes, longißimè ethnicis antecellat: tamen hæ quoq;, Testimonia prouidentiæ ac iusticæ Dei punientis scelera, totarum gentium & vrbium excidijs, & exempla virtutum secundæ inprimis tabulæ Decalogi, iusticiæ, bonitatis, clementiæ, fortitudinis, modestiæ, continentiæ, illustria continent.

Cumq; Regula vitæ; & norma consiliorum, actionumq; humanarum omnium diuinitus nobis proposita sit Decalogus seu Lex Dei æterna & immota: Historiæ etiam ethnicæ & politicæ, magna ex parte, LEGIS DEI gubernatricis imperiorum ac vitæ priuatæ EXEMPLA insignia sunt, in magnorum principum & ciuitatum euentibus expressa, quæ ferè conspectiora sunt, & cùm horribiles iniustorum consiliorum & scelerum pœnas, & rectè factorum, cum norma Legis congruentium, præmia recitent: efficacius animos, quàm nuda præcepta, ad amorem iusticiæ & obedientiæ erga leges flectunt. Vt regni Troiani funditus euersi excm-

exemplum, Herodotus ipse, de hac regula primi præcepti, toti humano generi concionari inquit, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τοῦ θεοῦ: Quòd atrocia scelera atrocibus pœnis à Deo puniantur. Est enim Deus fortis zelotes, puniens iniquitatem. Quare cùm potentißimorum regum ac principum, Crœsi, Astyagis, Polycratis, Apryis, Xerxis pœnas in ethnicis historijs, legimus: non minus eas, quàm Pharaonis, Saulis, Sodomorum, populi Iudaici pœnas, nobis de ira Dei aduersus impietatem, superbiam, iniusticiam, libidines, toto pectore à nobis fugiendas, & de timore Dei, Iusticia, modestia colenda, concionari statuamus.

Cùm verò in procul dißitis & remotißimis gentibus, Persicis, Ægyptijs, Græcis acta, & regum ac principum in ijs olim florentium nomina & seriem cupidißimè ex historijs cognoscamus: multò magis domesticas historias, & regnorum ac ciuitatum in conspectu ferè nostro positarum principes, & quæ in gubernatione reipub. & ecclesiæ memoria digna, sub eorum imperio acciderunt, literarum testimonijs consignata conseruare, & posteris impertire debemus. Qua in re, præclarè de his Saxonicis gentibus, et vicinarum insularum orbis Arctoi regnis, meritus est Albertus Cranzius, dum &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Regum vicinorum succeßiones & bella præcipua, & Vandaliæ in hoc littoris Balthici tractu longißimo, & Saxoniæ ferè uniuersæ principum & episcoporum nomina & succeßiones usq; ad A. C. 1500. grauiter & prudenter explicatas deduxit.

Ab eo tempore, ubi finem ille fecit, ordiri Deo iuuante, præsentis Saxoniæ & Vandaliæ Chronici syluulam, constitui. Amens enim sim, si rudem hanc designationem, historiam nominare velim. quam rectè scribere, ut apud Græcos Herodotus primorum monarchiæ Persicæ regum; Thucydides, aliquot Græcarum ciuitatum: & apud latinos, Liuius populi Romani; & nostra memoria Italicam suæ ætatis historiam Franciscus Guicciardinus, insertis maximorum consiliorum deliberationibus, summo iudicio & omni dicendi artificio elaboratis, contexuêre; excellentis sapientiæ & eloquentiæ opus esse intelligo. à qua cùm ego & alij longißimè absimus, non historiam, ac ne Chronicon quidem, sed syluam Chronici Saxoniæ, his pagellis præscribere decreueram. in qua, hoc unum nobis esset propositum, ut nomina & succeßiones Regum ac principum in his terris, & publicas mutationes, ac euentus maximè insignes, qui in nostram & patrum ætatem inciderunt: & à nobis peruestigari & cognosci certò potuerunt; breuiter

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

& bona fide annotaremus (ne planè ex hominum animis cum tempore exolescerent) & alijs ingenio ac eloquentia nobis longè præstantibus, Historiam Saxoniæ scripturis, materiam rerum variarum & verarum, non sine labore à nobis mediocri diligentia & fide conquisitam & coagmentatam, quæ historiæ fundamentum & nucleus erit, suppeditaremus. Interea verò, dum nitidiora, et splendidius ac elegantius polita, sapientes illi, quibus hæc barbari, vt ipsi nominant, scriptoris Cranzij continuatio sordet, & Historiam Saxoniæ sapienter & splendidè elaboratam proferent; (in qua tamen hoc velut solum & fundamentum historiæ, in præsenti sylua Chronici iactum, nonnulli ipsis vsui & præsidio fore existimo) candidi lectores nudam hanc annalium consignationem boni consulent. cui nihil aliud sibui à quoquam laudis cupio, quàm vt vera, & diligenter peruestigata & cognita, de rebus Saxonicis, fideliter annotasse autorem, & gratum facere posteritati in his gentibus voluisse, boni ac cordati intelligant.

VObis autem, Illustrissimi principes, Erneste, Christiane, Auguste, & Friderice, fratres; primum hunc Chronici Saxoniæ librum dicandum esse duxi. non solùm quòd inter cæteros Saxoniæ principes, in-

clyta ducum Brunſuicenſium & Lunæburgenſium familia, generis vetuſti nobilitate, principum Heroicorum exemplis, & rerum geſtarum ac virtutum gloria, vt ditionum amplitudinem taceam, præcipuè emineat ac eluceat: verùm etiam, vt animi memoris & grati teſtimonium, Illuſtriſs. & optimo principi, patri veſtro, de tota republica & eccleſia, & de me priuatim benemerito declarem, qui inter cæteras Heroicæ bonitatis & benignitatis ſuæ erga me ſignificationes, Chronicon etiam Saxoniæ præſens, multarum rerum memoria dignarum indicatione, per nobilem & magnificum D. Fridericum à VVeihe, Celſit. S. Cancellarium, ſapientia, virtute, doctrina & fide præſtantem, mecum communicata, ornari clementer permiſit.

Veſtris autem Celſitud. non ingratam in præſenti Chronico, nec iniucundam fore, parentum & auorum veſtrorum, à quibus nomina vobis in baptiſmo indita ſunt, mentionem crebram & honorificam, confido. Quorum adeo propinqua ſanguinis cognatione vobis iunctorum, virtutes & laudes, ad vos propius pertinentes, vos inprimis

primis imitari, & vita ac moribus exprimere decet.

Cùm enim, duabus præcipuè rebus, preceptis ac exemplis, vita hominum priuata & publica omnis gubernetur: decet adolescentes principes, ad summum in genere humano munus gubernandi populos ipsis subiectos diuinitus destinatos, maiori studio se doctrina Religionis ac Iusticiæ & virtutum exercitiis instruere, vt ad tantum munus accedant non rudes & imparati. sicut Deus ipse in psalmo præcipit: ERVDIMINI, qui iudicatis terram. Cùm igitur de consilio & voluntate pij & optimi principis patris vestri, vos optima doctrina de Deo & de omnibus virtutibus excoli, intelligam: toto pectore vobis de hac felicitate gratulor, & Deum fontem omnis sapientiæ ac doctrinæ salutaris precor, vt studia vestra adiuuet ac prouehat, vt patriam olim feliciter gubernetis, & virtus vestra vniuersæ Germaniæ prosit.

Exempla verò virtutum Boni principis omnium, etsi non modò ad intuendum, verùm etiam ad imitandum, vobis in sacra historia, Dauidis, Salomonis, Iosaphati, Ezechiæ,

chiæ, Iosiæ, Cyri; & Ethnicis, Aristidæ, Scipionis, M. Antonini, Alexandri Seueri; & Christianorum, Constantini, Theodosij & aliorum, multa & illustria proponuntur: tamen magis afficient animos, & promptiori studio & maiori voluptate imitando exprimentur domestica, & naturæ ac sanguinis propinquitate vos attingentia, auorum vestrorum, paterni ERNesti, & materni, CHRIstiani III. Daniæ regis, quorum vterq; non fucosa pietate Deum colens, in ecclesiis patriæ sinceram de filio Dei doctrinam suis liberis & subditis discendam proponi curauit, & in reliqua gubernatione, iustus, beneficus, clemens, moderatus, & in priuata vita temperans & castus fuit. & ecclesias ac doctrinarum studia munificè fouit.

AVGustus verò Saxoniæ dux, qui regiæ matris vestræ sororem in matrimonio habuit, vt potentia, opibus & autoritate, cæteris in Germania principibus antecelluit: sic ecclesiæ ac scholarum Nutricius maximè liberalis & munificus fuit. quod, tota ecclesiarum gubernatio, & Academiæ, ac consistoria; tùm verò trecenti adolescentes pauperes, stipendiis illius in studiis doctrinarum

narum viuentes: & centum millia aureorum, ad senes ac emeritos pastores, eorumq; viduas & orphanos alendos, destinata, manifestè inter cætera pietatis illius testimonia demonstrant.

Proauus autem vester maternus, FRIDERICUS I. Daniæ Rex, cùm vera fide & inuocatione Deum ipse coleret, exemplo suo magis quàm mandatis, inter illa reflorescentis veræ religionis initia, plurimos ex regni proceribus & aliis, ad doctrinam euangelij amplectendam inuitauit, & in tota gubernatione iustus, clemens, moderatus & salutaris regno princeps fuit. Horum imagines, ad archetypi diuini seu legis Dei normam congruentes; si exemplo Illustrissimi & optimi principis, patris vestri, intuentes, effingĕre ac exprimere, in omni vita, vestro loco studebitis: paulò post non patriæ solùm vestræ & vicinis gentibus, sed vniuersæ etiam Germaniæ, magno præsidio eritis ac ornamento.

Miranda Dei opera, & sapientiæ, Bonitatis, prouidentiæ ac præsentiæ Dei testimonia illustria sunt, vterq; pulcherrimus ordo, corporum cœlestium & totius naturæ

rerum

rerum à Deo conditarum, & Politicus ordo in gubernatione societatis humanæ, magistratibus, legibus, iudicijs, & pœnis. Nec tantùm ordo per se Dei opus est; & à Deo cõseruatur: verùm etiam personas bonorum principum, & Gubernatorum salutarium & felicium, Dei dona esse, & à Deo excitari & iuuari ac defendi, vox diuina testatur. Hunc DEVM æternum, datorem ac custodem principum bonorum, ipsi seruientium, ardentibus votis precor, vt cursum studiorum & vitæ vniuersæ vestrum, clementer & feliciter, ad Christi gloriam, & vestram ac populorum vobis subiectorum & aliarum gentium salutem, prouehat & gubernet: & optimi ac illustrissimi principis patris vestri vires animi & corporis confirmet ac roboret, vt diu adhuc reipublicæ ac ecclesijs patriæ salutariter præsit, Gloriam Christi illustrans, & populis sibi subiectis vtiliter seruiens. Benè & feliciter valete. Rhodopoli, in ferijs Natalibus Filij Dei seruatoris nostri Iesu Christi, ordientibus annum mirabilem

CIↃ IↃ XIIC.

CHRO.

CHRONICI SAXONIÆ LIBER PRIMVS.

SAXONVM & CIMbrorum linguâ antiquißimâ vtentes populi, Arctoum Germaniæ limitem, maris Britannici & Balthici littoribus definitum, ab occasu brumali in ortum æstiuum, continuo trecentorum milliarium Germanicorum tractu, vniuersum hodie complent. & ab extremis Flandriæ finibus, qua Picardiæ Gallicæ ad Aam fl. Greuelingam alluentem, iungitur; per Scaldis ac Rheni ostia, nobilißimas Batauorum insulas concludentia, per Brabantiam, Geldriam, Hollandiam, Frisias, Hadeliam, Holsatiam, Megapolin, Pomeraniam, Borußiam, & extremos Liuoniæ fines, Reualiam & Naruam vsq; progredientes, longitudinem Arctoi Germaniæ littoris, ampliore etiam quàm dixi spacio, incolunt.

vulgô, die Westsee vnd Ostsee

RHENI verò, qui olim ad solem cadentem Saxoniæ limes fuit, ostia, in quæ effusus, ab septentrione in lacus, ab occidente in amnem Mosam se spargit, medio inter hæc ore modicum nomini suo

custo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

custodiens alueum; Helium & Fleuum Plinius: hodie Isulam & VVahalim nominant. Nam supra Neomagum, in Cliuensi ditione, Rhenus in duo brachia finditur, ex quibus VVahalis, Geldriæ oppida, Neomagum, Tilam, Bommel, & ad VVorkum recepto Mosa, Goricum, Dordracum, Brielam allabens, in Oceanum tendit. Ab Arnhemo seu Arenaco, alueus Rheni nomen conseruans, ubi ad Vicum episcopi Vltraiectini sedem prope Büeren peruenit, rursum in duos ramos scinditur, quorum ille Vltraiectum, VVordam, Lugdunum Batauorum præteriens, Rheni nomen retinet. Lecca verò, Culenburgum, Vianam, Sconhouen, Roterdamum Erasmi patriam alluens, VVahali & Mosæ tandem miscetur. Supra Arnhemum verò, ISVLÆ diuertigium est: quæ Drusoburgum, vulgò Doesberg, Bronchorst, Sutphaniam, Dauentriam, Suollam, Campos adiens, in Germanici maris sinum, Hollandiæ & Frisiæ interiectum se effundit.

Inde orientem versus, FRISIorum populi, soli ferè ex omnibus Germaniæ gentibus, Nomen & sedem patriæ veterem retinentes, usq; ad Iadam & Visurgin habitant. quos Amasis fl. in occiduos & Eoos, ad Visurgin usq; pertinentes, secernit. Inter Visurgis & Albis ostia, ad Hadeliæ extremæ promontorium ferè coëuntia, Bremensis diœcesis interposita est.

Trans

Trans Albim, Cimbricæ Cherſoneſi (quæ inter mare occiduum & Eoum ſeu Balthicum, longißimo 68. milliarium tractu, rectà in boream porrigitur) baſis eſt, in qua Teutomarſi, inter Albis & Eydori fl. ἐκβολὰς, Holſati, Stormarſi, VVagrij ad mare Balthicum, & Trauæ oſtium pertinentes, Germanicæ linguæ & imperio ſubiecti ſunt. Vlteriores prouinciæ & diœceſes, Sleſuuicenſis, Ripenſis, Arhuſenſis, VViburgenſis & Burglanenſis, cuius Alburga epiſcopi ſedes eſt, vt lingua, ſic imperio Danico vtuntur.

BALthicum verò Germaniæ littus, à Trauæ fl. vrbem Lubecam alluentis oſtio, Megapolitani: inde Pomerani ad Viſtulam vſq; : hinc Borußi ad Cronum; vlterius Liuoni ad grad. lat. 62. & ſupra hos Ruſſorum gentes, Ingri, VVotzchoui & aliæ à Sueciæ rege recens domitæ poßident. Vt autem ſinus Arabicus ſeu mare rubrum, inter Arabiam felicem, & oppoſita Ægypti ac Æthiopiæ littora, longißimo 260. milliarium tractu porrigitur: Ita hic ſinus Balthicus ſeu mare orientale, literam Pythagoricam, diſcrimine bicorni ſectam, referens, à Trauæ fl. oſtio, Lubecæ portu, inter Daniæ, Gothiæ, Sueciæ, & oppoſita Germaniæ & Liuoniæ littora per 250. milliaria Germanica extenditur. ac prope Oonas inſulas, Finnoniæ extremæ ad meridiem contiguas, in duos ſinus ceu cornua finditur,

ditur, quorum alter Finnicus breuior, inter Finlandiam & Rußiam, VViburgum vsq; , circulo arctico subiectum; alter Boddicus, longiore spacio inter Gestriciam, Helsingiam, Angermaniam, Lapiam, & opposita Finniæ et Boddiæ littora, ad Torunum emporium vsq;, septuagesimo ferè latitudinis gradui subiectum, profunditur. Vbi inter orientalis huius maris oram borealem extremam, & mare Glaciale (quod tamen nunquam glacie obduci, præterquam in sinubus aquam dulcem ex continenti manantem excipientibus, ex nautis Noricis, qui totam Norwegiam & Sueciam aliquoties Rußicorum commerciorum caussa, Kolam, & ad S. Nicolaum vsq; circumnauigarunt, didici) terra continens seu isthmus, nō plus trium aut quatuor graduū interest, quo Norwegia & Suecia, alioquin insula futura, Rußiæ et Asiæ magnæ continenti iunguntur.

Huius igitur Balthici maris, & Oceani Britannici litus Germanicum, ab ortu æstiuo in occasum brumalem longißimo spacio inter Rußiæ & Galliæ fines proiectum, boreus Saxoniæ limes est. Occiduum autem, trans Rhenum, extremæ Germaniæ fines, vsq; ad Gallicæ linguæ gentes: Orientalem verò Vistulam, ad quem Pomerania hodie adhuc pertinet, & Lithuaniæ ac Rußiæ oram, constituemus. Meridiem versus, Harcynij saltus, à Rheno supra Coloniam versus ortum, Germaniam

ferè

ferè mediam dispescentes, & Abnobæ, Meliboci, Sudetes, à Ptolemæo appellati, Haßiam, Franconiam & Boëmiam, à Saxonicis gentibus, plus quàm dimidiam veteris Germaniæ, Rheno & Danubio inclusæ partem, dialecto & ditione sua hoc tempore occupantibus, disterminant. ac diameter latitudinis Saxoniæ, à mari Balthico & Britannico ad saltus Hercynios, extremosq; linguæ & Imperij principum Saxonici, meridiem versus fines, vbiq; ferè 40. alicubi 50. milliaria Germanica superat.

hodie der Wesier wald/ Sölling/ Türinger/ ...hemer wald.

Prima verò & antiquißima SAXOnum apud Ptolemæum mentio fit. qui, supra Cimbricæ Chersonesi dorsum, vbi nunc Holsati & Marsi vicini sedes habent, ad Albim, & in vicinis insulis eos collocat; finitimos ad boream Cimbris; ad ortum Teutonibus & Teutonarijs: cum quibus communi Cimbrorum & Teutonum appellatione ab exteris olim nuncupati sunt.

Siue igitur à Sassonibus Asiæ borealis populis, à Ptolemæo nominatis, quæ appellatio, germanæ Saxonum linguæ, qui se Sassen nominant, maximè vicina est: siue à Sacis, in Herodoto, Xenophonte & Plinio celebratis, ex oriente progreßi (vt propagationem gentium ex oriente factam non dubium est) siue ab Ascanes, filio Gomer, vnde Cimbrorum & Tuisconum nomina & originem eruditi deducunt, Sassonum etiam nomen

extiterit: ante Ptolemæum tamen, nulli fide digni scriptores, qui extant, in Germania eorum meminerunt. ac ne Tacitus quidem, Ptolemæi σύγχρον@, Galliæ Belgicæ sub Adriano Imp. præfectus, vicinæ Germaniæ populos et mores ex professo describens, ullam Saxonum, sicut nec Francorum, Saxonibus confinium, fortè quod tum in patriæ finibus fortunâ suâ contenti obscuriores laterent, vel vicinorum Cimbrorum nomine ab exteris simul comprehenderentur, mentionem facit. nisi CATtos, quibus singularem animi vigorem, & rationem ac solertiam, præ cæteris Germaniæ populis tribuit, Sassos seu Sassones dici existimemus, quæ inter decem, de origine & nomine Saxonum coniecturas, Cranzio potißimùm probatur. sed durior & alienior alijs eruditis videtur. Itaq; harum de origine gentis & nominis Saxonici opinionum fide autoribus suis relicta, quæ certis historiarum fide dignarum monumentis tradita sunt amplectamur. nam quæ Danicus scriptor Saxo Sialandus, de Danorum & Saxonum bellis, ante Christi nati tempora gestis commemorat: poëtica magis quàm historica fide scripta, temporum etiam distinctione accurata carent.

Nominatim verò Saxones, innotescere primùm Romanis, & celebrari in eorum historijs cœperunt, Cæsaris Maximiani temporibus, postquam Francis con-

cis confinibus suis adiuncti, maritimas Galliarum & Britanniæ oras, aßiduis excursionibus & bellis infestarunt, paulò ante añ. Christi trecentesimum.

Primus enim ex Romanis scriptoribus, Eutropius, in Diocletiani Imp. vita, Saxonum cum Francis coniunctorum, meminit. deinde Ammianus Marcellinus, Saxones vna cum Scottis, Britannos ærumnis vexasse continuis refert: & Gallicanos tractus, FRancos & SAXones ijsdem confines, quo quisq; erumpere potuit terra vel mari, prædis acerbis, incendijsq; & captiuorum funeribus hominum violasse; & ducem Theodosium, qui postea imperauit, ad Britanniæ defensionem missum, ac Lundonium peruenisse narrat: & lib. 28. Saxonum multitudinem, Valentiniano & Valente Augustis III. Coß. erupisse, & Oceani difficultatibus permeatis, Romanum gradu intento limitem petijsse, & Romanorum sæpè pastam funeribus, tandem concessa illis à Romano duce libera ad suos redeundi facultate, ex insidijs oppressam & deletam esse, commemorat.

lib. 20.

lib. 27.

A. C. 372.

Processerant autem paulò ante, Saxonibus etiam quibusdam vicinis assumptis, terrestri itinere, FRanci, relictis ad Visurgin, vetustis Cauchorum sedibus, trans Amasin, ad Bataujam et Rheni ostia. Vnde à Constantio Constantini patre reiecti, Germanicam Rheni ripam ad Menum vsq; occupantes,

circa A. C. 260.

vetustas Sicambrorum & Tencterorum regiones possederunt, & in Meni traiectu, castrorum sedem, & velut arcem perpetuam FRANCOfurdum, Saxonibus in meridionali ripa Meni collocatis, fixerunt. ex qua, perpetuis in vicinam Galliam incursionibus factis, etsi, ut ante ab Aureliano, à Probo, à Constantio Chloro, ex sexaginta, quæ in Belgico possederant, oppidis expulsi; ita deinceps à Constantino magno, Iuliano Coloniam à Francis captam recipiente, & postea Stilicone (quod passim deprædicat Claudianus, qui Francos, Salios, Sicambros, Caycos seu Chaucos, quorum partem Francos fuisse consentaneum est, promiscuè appellat) aliquantisper repressi sunt: tamen paulò post, Treuiros accersiti à senatore, cuius uxorem Lucius præses Romanus, rapuerat, Regnum in Gallia pulcherrimum anno Christi 406. inchoarunt.

lib. 16. Ammiani Marcell.

Cùm igitur Franci, aliiq; ante hos populi, solum vertissent: SAxones paulatim à littoribus Oceani, ostio Albis, & Chalusi, quo nomine Trauam fl. à vicino tractu, quem hodie Chluserort, & oppidum Chlus appellant, nuncupari; & vicissim Trauæ fl. nomen, vrbi ad Albim sitæ, à Ptolemæo, horum locorum, ab Ægypti Alexandria remotissimorum, non satis perito, tribui consentaneum est: Ab his inquam, maris occidui, & orientalis seu Balthici littoribus, ostio Albis & Trauæ vicinis,

SAxo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

SAxones, non naualibus tantùm excursionibus Romanorum prouincias infestantes, sed in Germaniæ etiam regiones interiores effusi, & Visurgin Amasinq; transgreßi, Rhenum versus in Galliam procedere cogitantes, à Iuliano & deinde Valentiniano repulsi, in VVestphalia constiterunt, & terras à Francis ad Amasin desertas, suæ gentis colonis sensim compleuerunt. Ideo Paulus Orosius, Saxones, gentem in Oceani littoribus, & paludibus inuijs sitam, virtute atq; agilitate terribilem, in Romanos fines eruptionem meditantes, in Francorum finibus (qui orientalem Rheni ripam tenebant) repressos esse narrat. & D. Hieronymus, circa annum Christi 350. Francum, Constantij Imp. aulicum ab Hilarione sanatum referens, candore corporis, inquit, patriam indicans, Inter Saxones quippe & Alemannos, gens eius non tam lata quàm valida, apud historicos Germania, nunc verò Francia vocatur. & eiusdem Imp. Constantij ætate Germanos à Iuliano Cæsare victos commemorans Zosimus inquit, à Saxonibus, omnium eas regiones incolentium barbarorum, & animis & corporum viribus, & laborum in prælijs tolerantia, fortißimis habitis, Quados nationis suæ partem, in solum ab Romanis occupatum emissos esse. lib. 3.

Arcadij & Honorij Impp. temporibus nominat Saxones Claudianus: maduerunt Saxone fuso Or-

cædes, incaluit Pictorum sanguine Thule. & alibi Honorio & Stiliconi suo adulans Roma inquit, quantum te principe possim, non longinqua docent, domito quod Saxone Thetis Mitior & fracto secura Britannia Picto. & Stiliconis effectum curis ait, ne Britannia littore toto prospiceret dubijs venturum Saxona ventis.

ritannia unde nglia dicta

At paulò post, Britanni, desperatis Romanorum auxilijs, quorum à Gothis & Francis imperium in Italia et Gallia penè euersum erat, aduersus Pictos, Scottos, & alios, qui partem insulæ iam tenebant, Hengistum Anglorum Saxonum ducem, inuocant, qui repreßis Britannorum hostibus, postea prætextu stipendiorum non solutorum, circa an. Christi 450 Britannos ipsos opprimunt, et cum Scottis et Pictis, concessa illis insulæ parte, transigunt: ac pluribus colonis ex Saxonia accersitis, nomen Angliæ insulæ à se imponunt. eaq; de causa Angliam transmarinam Saxoniam, Bonifacius appellat. Quo tempore Sidonius Apollinaris, aliquoties Saxonum meminit, quorum peritiam rei naualis, et ingenium ac fortitudinem bellicam, & in captiuos hostes truculentiam graphicè in epistola ad Nammatium depingit. & in Paneg. ad Auitum socerum: Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum Ludus, et assueto glaucum mare findere lembo. & ad Lampridium: Isthic Saxona

cæru-

cærulum videbis, Aſſuetum ante ſalo, ſolum timere, cuius verticis extimus per oras, Altat lamina marginem comarum. Aëtius etiam in prælio aduerſus Attilam, Gothos, Burgundos, Francos & Saxones habuiſſe, à Iornande & alijs ſcribitur. A. C. 455.

Cùm autem Francorum rex Theodoricus, Clodouei magni filius, Metis aulæ ſedem habens, circa annum Chriſti 530. aduerſus affinem ſuum Ermenfridum Turingorum regem bellum gereret; Saxonum auxilijs vſus eſt. quibus parta victoria, partem Turingiæ ad Harcyniam, vbi adhuc veſtigium arcis Saſſenburg ad Vnſtrotum ſupereſt, mercedis loco, ut pacti fuerant, Theodoricus conceſſit: eosq́; Francorum ſocios & amicos nominauit. Inde fabula, de agro, quem à Turingis Saxones emerint, nata eſt, quam initio Annalium ſuorum VVittikindus & alij commemorant.

Secuta eſt Alboini, Longobardorum regis, in Italiam, à Narſete euocati, expeditio, qui vt plurium ſociorum præſidijs inſtructior eò veniret, multa millia Saxonum ſibi adiunxit, et regnum Longobardorum in Italia fundauit. cuius cùm tæderet, Saxones, anno ſedecimo poſt, relicta Italia, priſtinas ad Albim & Viſurgin ſedes, à Sueuis, quorum reliquiæ, Pomeraniam & Marchiam incolebant, interea occupatas, magna cum difficultate recuperarunt anno 584. 568.

Præcipuè autem SAxonum nomen & res gestæ, in bellis cum Francorum regibus, Dagoberto, Carolo Martello, Pipino, & Carolo magno, à quo ad veri Dei & redemptoris nostri Iesu Christi agnitionem & cultum adducti sunt historiarum monumentis celebratæ sunt. Quo tempore, præcipuâ autoritate, potentiâ, rerumq; gestarum gloriâ eminentes Saxonum principes Angarij; VVITTikindus magnus, qui belli molem aduersus Carolum multos annos sustinuit, et Bruno frater, VVerneri filij: eorumq; patrui, Edelhardus ALBionis pater, & Bertholdus: Theodorico parente, et Sighardo auo, (quem Sighardũ, Bertholdi filium, Bodici nepotem Hulderici pronep. Hattegatti abnep. Odoacri atn. HENgisti Angariæ ducis, qui Saxones in Britanniâ primus duxit trinep. quidam, incertũ quibus autorib. aut coniecturis constituit) prognati floruerunt.

Ac LIMites Saxoniæ veteris, Caroli Magni ætate, ad orientem Albis & Sala: (tractum enim superiorem à confluente ad Sudetes montes, quem nunc Mysi & Voitlandi incolunt, Heneti Sorabi eo tempore possederunt) ad meridiem, Harcinij montes (Turingiam & Hassiam Francorum imperio tunc parentem complectentes) ad occasum Rhenus ab ostijs Coloniam vsq;: ad boream, littus Germanici maris, à Rheno ad Eydorum fl. propè Slesuuigam, & vicini ad ortum Heneti, VVagrij, Polabi, Obotriti fuerunt. Totam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Totam verò Saxoniam, in tres gentes praecipuas; Ostphalos seu orientales; Angarios; VVestphalos seu occidentales; diuisam fuisse: VVittikindus, Annonius, & Vrspergensis testantur. Ex his Angarij, seu Angriuarij, in occidentali Visurgis ripa, VVildeshusium, Mindam, Heruordiam (vbi vestigium nominis in pago Engern, sepultura VVittikindi illius magni Saxonum ducis adhuc insigni superest) Lemgouiam, Osnabruggam, Deipholte, & trans Lippiam, Susatum, VValdec, Arnsberg & Surlandiam in diœcesi Coloniensi, tenuisse existimantur. VVEstphali verò, ad occidentem & septentrionem, Rheni tractum è regione Coloniae, ducatum Bergensem, comitatum Marcae, Tremoniam, VVesaliam, Embricam, Sutphaniam, Relinghusiam, Benthem, ac vniuersae Vuestphaliae hoc tempore metropolin MONasteriensem diœcesin amplißimam possederunt. OSTPhali verò, ab orientali Visurgis ripa ad Harcyniam & Albim vsq; pertinuerunt. Qui tractus, inter Visurgin à primo ferè ortu, & Albim ex montibus Boëmiae prodeuntem, vsque ad amborum fluminum ostia interceptus vnà cum nouis Saxonum colonijs, ante 400. annos in Henetorum terras trans Albim vsque ad mare Balthicum deductis, solus ferè, in nunc vsitata regionum Germaniae distributione, antiquo Saxoniae nomine, exclusis ab hac appellatione

VVest-

Distributio Saxoniae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

VVestphalis veris & γνησίοις & antiquißimis Saxonum colonis, censetur.

Nam ex decem Germaniæ prouincijs, seu circis, 1512. vt vocant, in comitijs Coloniensibus, primùm distinctis; Austriaco, Bauarico, Sueuico, Francico, Rhenensi superiore, ac Electorali, Burgundico, VVestphalico & duobus Saxonicis: SVPERIORI SAXONIÆ, exigua sanè & angusta, decem fortaße milliarium, Electoratus Saxoniæ ditio, ad vtramq; Albis ripam, et florentißimæ hoc tempore ac pulcherrimæ regiones Misniæ ac Turingiæ, et ex noua, seu Transalbina Saxonia, Brandeburgensis Marchia et Pomerania attribuuntur. SAXoniæ INFEriori, reliquus ille veterum Ostphalorum inter Visurgin et Albim tractus, vsq; ad vtriusq; fl. ostia, continens diœceses Magdeb. Halb. Hildes. Bremensem, Verd. Ducatus Brunsuicenses, Lunæburgensem, et trans Albim Lowenburgicum, Megapolitanum et Holsatiæ, vnà cum Lubecensi, Raceburgensi, et Suerinensi episcop. hoc tempore adsignatur. VVESTphalicus orbis inter Visurgin et Rhenum, episcopas Osnabruggensem, Monasteriensem, Mindanam, Padebornensẽ, ducatus Cliuiæ, Bergæ, Geldriæ, et trans Rhenum Iuliacensem, vnà cum Leodiensi et Traiectensi diœcesibus comprehendit.

Cùm igitur præcipuorum Saxoniæ principum politicorum et ecclesiasticorum, nomina et successio

ceßiones, ab A. Christi 1500. vbi Albertus Cranzius desijt, continuare deinceps et pertexere vsq; ad nostram ætatem decreuerimus: Ordinem in tribus hisce iam enumeratis regionibus seu circis seruatum, rectißime sequemur.

SAXoniæ igitur superioris principes, eo tempore fuerunt, FRidericus sapiens elector, cum fratre IOHanne, qui Turingiæ partem regebat: et horum patruus ALbertus, eodem anno in Frisia extinctus, pater ducum Saxoniæ, Georgij, Friderici, et Henrici, ex quo (Henrico) Mauricius et Augustus electores, qui nostra ætate patriam fortiter et feliciter rexerunt, et ornarunt, progeniti sunt.

FRIDERICVS elector, Ernesti et Elisabethæ, natæ Alberto III. duce Bauariæ (cuius Alberti amita, Sophia, Venceslai Boëmiæ regis regina, et Iohannis Hußi patrona fuerat) filius; Friderici II. electoris Saxoniæ, et Margaritæ sororis Friderici III. Imp. nepos; Friderici, qui primus ex familia Marchionum Misniæ, dignitatem et ditionem electorum Saxoniæ à Sigismundo Imp. an. 1422. adeptus erat; et Catharinæ Henrici ducis Brunsuic. filiæ, VVilhelmi Victoriosi sororis; pronepos fuit: natus die Antonij anno 1462. biennio ante quàm pater Ernestus, ab auo materno Ernesto archiduce Austriæ nomen adeptus; Friderico II. electori, Lipsiæ, ex hac vita euocato, succeßit. qui Ernestus, 7. Sept.

Saxo-

Saxoniæ electoratum, Misniam & Turingiam fra-
tre Alberto in bellis absente, amplius viginti annis
solus ferè gubernauit. donec tandem, post Maximi-
1486. liani regis Rom. electionem, cum fratre ditionem
26. Aug. partitus, paucis diebus post, anno ætatis 46. ex-
tinctus est, quatuor relictis filijs, ERNesto ar-
chiepiscopo Magdeburgensi, FRiderico electore
Saxoniæ, ALBerto archiepiscopo Moguntino,
de quo Virgilianum illud, Ostendent terris hunc
tantùm fata, nec ultra esse sinent, rectè vsurpaue-
rimus. adolescens enim, ante annos curamq; geren
animumq; virilem, Dieterico Isenburgio, qui mo
riturus cum collegio commendauerat, in Archiepi
1482. scopatu successit, ac spe summa apud omnes bonos d
se excitata, biennio post annum agens ætatis vice
simum in humanis esse desijt, cùm duobus ant
1484. mensibus mater ipsius Elisabetha Bauarica obijsse
eximiæ prolis mater, quæ diuite partu tres electo
res lumina clarà dedit. Quartus enim & min
mus natu huius Elisabethæ & Ernesti filius IOa
nes, in electorum Saxoniæ dignitate, fratri Fr
derico postea successit, & Boni ac Constantis cogn
men adeptus est, cùm confeßionem fidei, August
Carolo V. Imperatori nullis fractus minis aut te
roribus, palàm, constanter, excelso & intrepi
animo exhibuisset, & in tota gubernatione, Bon
Principem nihil à patre bono differre, exemplo s
deci

declarasset. Hic, solus inter fratres, ne ditio inter plures distracta imbecillior fieret, coniugem duxit Sophiam, Magni ducis Megapolitani filiam, 1500.
Henrici & Alberti sororem, ex qua Iohannem Fridericum postea Saxoniæ electorem suscepit, in cuius nascentis dorso crucem aureo colore fuisse 1503.
ferunt, matre post paucos dies in puerperio extincta. 30. Iunij.
Deinceps igitur aliquot annis elapsis, Margaritam VVoldemari Anhaldini principis filiam, 1512.
VVolfgangi sororem, in matrimonio habuit, ex qua, Iohannem Ernestum ducem Saxoniæ Coburgensem, & Mariam, Philippo Pomeraniæ duci nuptam procreauit, de quibus suo loco dicemus. Filiæ Ernesti, electoris Friderici & Iohannis sorores, fuerunt: CHRIstina Daniæ regi Ioanni elocata; 1478.
quæ Christiernum II. regem genuit: MARgarita, Henrico Iuniori duci Luneburgensi nupta, Ernestum, & Franciscum, Duces Luneburgenses filios habuit, qui cum Iohanne electore Saxoniæ, auunculo, confeßionem Augustæ Imp. Carolo V. postea exhibuerunt.

ALBertus, dux Saxoniæ, Ernesti frater, Friderici & Iohannis patruus, princeps non bellica solùm virtute nulli secundus, verùm etiam pacis artibus & domestica disciplina cæteris sui loci omnibus præstans, maximis rebus pro Maximiliano rege Romanorum in Belgico, aduersus

Mathiam Vngariæ regem in Austria gestis clarissimus. Dexteramanus Imperij, Innocentij VIII. literis nominatus est. Huic cùm rex Maximilianus et filius Philippus, meritorum ergò, Frisiam, ostio Isulæ et Amasis interiectam donassent, ut titulo hæreditarij gubernatoris Imperij nomine eam teneret; et hic occiduam illius partem tumultuantem armis pacasset, et aliquot annis per filium rexisset: detrectantes obedientiam vicinos Groningenses, domare auxilijs vicinorum principum, et in his Transamasanæ seu orientalis Frisiæ comitis Ezardi, qui Tammam oppidum Groningæ vicinum occupauerat, instituit. Cùm autem aliquot menses urbem Albertus obsedisset, in ipsa conditionum pacis tractatione, Heros clariss. rebus adhuc pendentibus, incertum quo morbi aut mortis genere, di 12. Septemb. ex hac vita discessit. cuius intestina in templo Emdensi condita; reliqui corporis exuuiæ Misenam delatæ, et regali splendore, iusta funebria facta sunt.

Coniunx Alberti fuit ZEdena, GEorgij Pogebradi Boëmiæ regis filia, soror gemella Catharinæ, quam Matthiæ regi Vngariæ postea pater desponsdit. Cùm enim VVilelmus III. dux Saxoniæ, Alberti patruus, post adolescentis Ladislai Boëmiæ
1458. regis, adfinis sui mortem, in ciuili dissensione, à quibusdam ordinibus, Silesijs præcipuè ad regnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Boëmiæ vocatus esset: sponte Georgio, ab altera factione electo, ut Ionathas Dauidi, de regno cessit. ac perpetuo amiciciæ fœdere cum illius familia inito, filiam Annam, Alberti Imp. neptem, Henrico regis Georgij filio, qui Dux Monsterbergensis postea creatus est, coniugem dedit. ac vicissim, cùm liberis masculis ipse careret, fratris sui Friderici II. electoris Saxoniæ filio ALberto, regis Georgij filiam Zedenam matrimonio copulauit. Ex qua nato filio, nomen aui materni inditum est, GEorgio duci Saxoniæ, qui in gubernatione patri Alberto successit, & patrum memoria Misniam magna cum Iustitiæ, clementiæ & prudentiæ laude, in annum ferè quadragesimum rexit. ac ex Barbara, Casimiri Poloniæ regis filia, nouem liberos, Ioannem, VVolfgangum, Fridericum, Magdalenam, Christinam, Christophorum, Annam, Agnetem, Margaretam suscepit, qui omnes, vnica filia Christina, Philippi Landgrauij Hassiæ coniuge excepta, ante patrem obierunt. 1500.

Frater Georgij HEnricus, adolescens, Frisiæ à patre præfectus, cùm seditiosæ multitudinis rebellantis impetu furioso, in oppido Franica obsessus, in summo vitæ discrimine versaretur, anno 1500. à patre, (paucis mensibus post in Frisia mortuo) liberatus est. Deinde vt peregrinatione prudentiam aleret, & variorum populorum instituta, &

mores cognoſceret, fortè etiam religionis ergò, v
illius temporis perſuaſio erat, Hieroſolymam, &
poſt aliquot annos Compoſtellam in Hiſpania
profectus eſt. poſtea Imperatoris Maximilian
aulam & bella ſecutus, cùm in patriam rediiſſet
à fratre Georgio, anguſtam ſanè regiunculam, cu
ius præcipua vrbs Friberga erat, accepit: vbi Ca
tharina, Magni ducis Megapolitani filia, vxor
ducta, Seuerinum (qui viuente patre, in aul
Ferdinandi Oeniponte deceſſit) Mauritium & Au
guſtum electores Saxoniæ, & filias, Æmiliam, Ge
orgio marchioni Brandeb. Sibyllam, Franciſco du
ci Saxoniæ, Lauenburgenſi: & Sidoniam vel Ze
denam, Erico Brunſuuicenſi iuniori poſtea nu-
ptam ſuſcepit. Tertius Alberti ducis Saxoniæ fi
lius FRidericus, Teutonici ordinis in Pruſsia ma-
giſter fuit. vnde, cùm fidem iuratam Poloniæ re-
gi dare recuſaret, in patriam rediit, & à patrue-
le Erneſto Magdeburgenſi archiepiſcopo, coad-
iutor factus, ante Erneſtum, aqua intercute extin-
ctus Rochlicii ex hac vita, anno ætatis 38. Chriſti
1510. emigrauit. Quo ipſo anno etiam, Zedena
mater, fato functa, Miſenæ ad latus mariti condi-
ta eſt. Filia Alberti, Catharina, Sigiſmundo Au-
ſtriæ archiduci, Friderici III. Imp. patrueli: &
1497. hoc mortuo, duci Brunſuicenſi Erico nupta, &
Mundæ ad Viſurgis & Fuldæ confluentem, ſepul-
ta eſt.

Nun

Nunc ad FRIdericum Saxoniæ electorem redeo, qui anno post excessum patris septimo, in Palestinam profectus; & biennio post, primis Maximiliani comitijs, in quibus IVdicium Cameræ institutum, & Pax publica, quæ extat, sancita est; VVormatiæ præsentia sua cohonestatis: hoc anno 1500. Augustæ etiam, consilia Maximiliani, de constituendo senatu imperij perpetuo, pro pace & salute publica excubante, adiuuit. & VVITtebergensem Academiam, veræ de Deo, & omnis elegantioris doctrinæ, domicilium, omniumq; piarum in Germania Scholarum metropolim postea factam, fundauit. Quem eius temporis scriptor Peguuiensis hoc insigni elogio celebrat. Fridericus dux Saxoniæ, elector & ensifer imperij, iuxta nomen suum, Diues amator pacis, & prudentißimus Princeps, sapientiæ domicilium, consiliorum thesaurus, defensor legum, controuersiarum finis, imperij Romani columen, munimentum Patriæ, morum speculum, decus principum, & disciplina ducum, quem eiusmodi virtutibus ornatum, veluti parentem ac numen, cœlitus missum, plebs ipsa tota & veneratur & diligit. Quibus deniq; fretus virtutibus, imperio dignissimus est habitus, nuper Francophordi, vnanimi ac concordi principum consilio votoq;, post Cæsaris Maximiliani obitum, in regem Romano-

1493.
1495.
1502.

rum electus. In priuatæ vitæ studijs, lectione Tragœdiarum Senecæ, & alterius Senecæ epistolis, ac Horatio, inprimis delectatus est. ac ex varijs autoribus excerptas sententias aliquot insignes, schedulis inscriptas, cubiculi sui parietibus affixit, vt in conspectu semper haberet, & in colloquijs eruditorum aulæ consiliariorum vsurparet. Tales sæpè ex eo auditæ, & in cubiculo ipsius lectæ sunt: MODERATA DVRANT. Vis consilij expers mole ruit sua. Quo plura poßis, plura patienter feras. Bonus princeps nihil à bono patre differt. Non oportet tota nocte principem dormire, cui populi commendati, & tantæ res curæ sunt. Vbi non est pudor, nec cura iuris, sanctitas pietas, fides, instabile regnum est. Consulere patriæ, parcere adflictis, dare orbi quietem, seculo pacem suo. Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via &c. Sed cùm Friderici huius & fratris Iohannis ac sequentium Saxoniæ electorum historia vitæ, & laudationes luculentæ, in omnium manibus versentur: nolim ijs commemorandis, quorum summæ suo postea loco annotandæ erunt, hoc tempore immorari.

Sed familiæ præsentium Saxoniæ electorum, quam à marchionibus Misniæ, & vetusta ac nobilißima VVittikindi magni, Saxonum & Angariorum regis stirpe Saxonica, nusquam interrupta

sangui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

sanguinis serie, Spalatinus & alij eum secuti deriuant, partem adscribam.

VVITTIKINDVS magnus, à Carolo magno Imp, ad veram Christi religionem adductus A. C. 785. ⊕ 807.

VVittikindus iunior, comes VVethini & Soraborum, ad Salam & Albim.

Ditgremus.
Ditmarus.
Dietericus, tempore Ottonis I.

VVittikindus stirps regum Galliæ.

Dedo, comes Mersb. ab Ottone III. factus. ⊕ 1009.
Dietricus II. tempore Henrici Pamberg. ⊕ 1034.

Fridericus, comes Ilenburgi ad Myldam. ⊕ 1017.

Dedo, hostis Henrici III. Imp.

TIMO, minimus natu inter sex fratres, MARCHIO MISNIÆ ab Henrico IIII. designatus. ⊕ 1091.

Dedo, fundator monasterij Petersberg prope Halam 1120.

CONRADVS, tempore Lotharij & Conradi III. Impp. ⊕ 1157.

OTTO diues, sub quo metalla Fribergensia cœperunt 1170. Lipsiam muro cinxit. Cœnobia, Portam ad Salam, & CELLÆ ad Myldam fundauit 1175. ⊕ 1189.

Dietericus III. fundauit Dobreluch in Lusatia. ⊕ 1184.

Dedo, Cilliam monasterium condidit 1174.

☞

Albertus, patrem cepit, fratrem eiecit, ⊕ 1195.

Dietericus IIII. à fratre pulsus, ducta IVDITHA, Hermanni Landg. Thuringiæ filia, ditionem recuperat. cùm Misniam, fratre Alberto mortuo, tres annos Henricus VI. Imp. tenuisset. ⊕ 1220. die 27. Feb.

HENRICVS ILLVSTRIS natus 1217. Marchio Misniæ & Landgrauius Thuringiæ primus in hac familia A. C. 1248. confirmatus post transactionem cum Sophia, S. Ludoici & Elisabethæ filia 1263. ⊕ 1288. ætatis 71.

ALBERTVS degener, Landg: Thuringiæ. uxor Margarita, filia Friderici II. Imp. fugiens mariti crudelitatem ⊕ Francofordij in monasterio 1270. ipse, vendita Adolpho Imp. Misnia, tandem inops & exul Erfordiæ ⊕ 1314.

Dietericus V. marchio Misniæ, fratris filios hæredes instituit. VVeissenfeldense cœnobium condidit. ⊕ 1282. habitauit Landsbergæ.

FRIDERICVS Admorsus, post bella cum patre 1281. Imp. Adolpho 1294. & Alberto Imp. 1306. 1307. gesta, vrbes Imperij Aldeburgam, Cygnæam & Chemnicium, in compensationem damnorum & expensarum anno 1308. retinuit. ⊕ 1325.

Theodoricus.

Fridericus Grauis, comitatum Orlamund & Vinariam ditioni adiecit 1345. electus IMP. 1348. ⊕ 1349. vxor Mechtild, filia Ludoici Bauari Imp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

☉

Fridericus strenuus, cum coniuge Catharina Henrici Hennebergensis filia, ditionem Coburgens. accepit. & Voitlandiam occupauit. ⊕ 1381.

VVilelmus I. vnoculus, Colditz & Ilenburg emit. 1398.

Balthasar Landgr: Thuring. comitatum Kesernburg, postremo illius comite in itinere ad terram sanctam defuncto: cameræ suæ adiunxit 1385. ⊕ 1406.

Ludoicus episc. Halberstad. & postea Moguntinus.

FRIDERICVS bellicosus, conditor Acad. Lipsensis 1409. primus Elect. Saxoniæ, à Sigismundo Cæsare creatus 1423. ⊕ 1428.

VVilelmus II. diues, ⊕ 1425. fundauit Aldenburgense Collegium.

Fridericus Pacificus, Saltzen, Thuringiæ arcem à postremo hærede recepit 1309. ⊕ 1439.

Fridericus II. placidus elect. habuit sororem Friderici III. Imp. Margaritam. ⊕ 1464.

Sigismundus episcop. Herbipolensis. ⊕ 1457.

VVilelmus III. Landgr. Thur: ⊕ 1483. vxor Anna, filia Alberti Imp. ducta 1442. ⊕ 1462.

ERNESTVS elector, ⊕ 1486.

Anna, nupta Alberto Achilli German: 1458.

ALBERTVS dextera manus Imperij, ⊕ 1500. 12. Septembr.

FRIDERICVS III. sapiens, sub quo Lutherus ☞

Albertus arch. Mog. ⊕ 1484.

ERNEstus archiepis. Magd. ⊕ 1513.

IOANNES Bonus & constans ⊕ 1532. ♂

Georgius ⊕ 1539. 17. Aprilis.

Fridericus.

Henricus nat⁹ 1473 16. Mart. ⊕ 1541. vxor Ca- ☉

scribere contra Pontificem cœpit. ⊕ 1525.

tharina filia Magni Ducis Megapolitani.

IOANNES FRIDERICUS *elector, Nutritius ecclesiæ & scholarum, captus à Carolo V. 1547. die 24. Apr: liberatus 1552.* ⊕ 1554.

Io. Ernestus Coburgæ sepultus. 1553.

MAVRITIUS *elect. in prælio cum Marchione Alberto, ictu globi perijt 1553.*

AVGVSTVS *elector Saxon. Mecenas studiorum & Nutritius ecclesiæ munificus.* ⊕ 1586.

CHRISTIANUS *Elector.*

Ioannes Fridericus Gothæ captus 1567. April. 13.

Ioannes VVilelmus, dux Saxon. ⊕ 1573.

IOAN. *Casimirus.*

Ioan. Ernestus.

Frid. VVilhelmus.

Ioannes.

Christianus August. natus 23. Sept. 1583.

Ioannes Georgius, 6. Martij 1585.

In Diœcesibus Saxoniæ superioris ad Albim & Salam: MISnensem ecclesiam, ab Henrico Aucupe primum fundatam, & à filio illius Ottone magno, reditibus certis & ædificio templi anno 958. consecrati, ornatam; rexit anno 1500. IOannes, ex Salhusiorum familia, ordine quadragesimus secundus à Burcardo primo pastore, quem ex cœnobio S. Emerani Ratisbonâ euocatum, Otto concionatorem aulicum hactenus habuerat. Fuit autem præsulis Ioannis, sagacitas, prudentia, seueritas, magnitudo animi & industria in officio eximia.

Libros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Libros precationum lectionum & cantionum, quibus sacerdotes vtuntur, ab Andrea Proles, cuius tum eruditio & pietas inter monachos præcipuè celebris erat, emendari & imprimi curauit. Præcones indulgentiarum nomine & autoritate antistitis Magdeburgici, venias venales circumferentes, ex sua diœcesi planè reiecit, & populi stultitiam reprehendit, qui pecuniam mitteret in eam cistam, ad quam reserandam claues non haberet. Superstitiones temporum suorum multas palàm improbauit. ac se, sacra Biblia legentem, Religionem præsenti valdè dißimilem inuenire dixit. Nobili cuidam de Missarum fundatione consilium ipsius petenti, respondit, pulcherrimum in equo membrum esse oculos. Verùm si totum corpus nihil præter oculos esset, prodigio magis quàm ornamento id futurum esse. Nullum animal audacius esse eo, quod è cucullo prospiceret, de monachis aiebat. ac multa illius similia in superstitiones ætatis suæ iocantis apophtegmata feruntur. deniq; paulò ante obitum, à Tecelio Indulgentias denuò vendi audiens, dixit: Hunc fore Indulgentiarum institorem vltimum, quòd nimia ipsius & intoleranda impudentia esset.

MERSburgensem tenuit Tilo de Trote, senex: quadragesimus primus à Bosone primo episcopo, nobili Bauaro, itidem ex cœnobio S. Emerani Ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

tisbona accersito. Quem anno Christi 968. præsente Ottone magno fundatore, Albertus archiepiscopus Magdeburgensis, & cum Bosone, Burcardum Misnensem, Hugonem Citiensem, Vdonem Hauelbergensem, & Dietmarum Brandeburgensem, episcopos primos ordinauit, & Magdeburgensis diœceseos membra & suffraganeos esse voluit. NAOBurgensem diœcesin gubernauit Iohannes Schönbergius, ordine tricesimus octauus ab Hugone primo, Citij ad Elistrum, anno 968. autoritate Ottonis primi fundatoris collocato: à quo Hugone, quartus Hildebertus, Naoburgum ad Salam, sedem et titulum episcopi, auspicijs Eccardi marchionis Misniæ ac Turingiæ, Gunteri Pleissensis filij, paulò post annum Christi millesimum, transtulerat.

MAGDEBVRGENSEM Diœcesin metropolitanam, ad Albim & Salam ducum Saxoniæ superioris ditioni coniunctam, archiepiscopus ERNestus Dux Saxoniæ, Ernesti electoris filius, & Friderici sapientis, ac Ioannis electorum Saxoniæ, & Alberti archiepiscopi Moguntini frater, regebat, ordine tricesimus octauus ab ALBerto primo archiepiscopo: cui, ex cœnobio S. Maximini ad Treuirim euocato, Imperator Otto primus, inspectionem ecclesiæ Magdeburgensis & vicinarum, in gen-

tibus

tibus Henetis ad Salam & Albim, recens à patre Henrico Aucupe & à se domitis, & magno labore ac fide ad agnitionem & cultum veri Dei & seruatoris nostri Iesu Christi adductis, commendauit, & COLLEGIVM CANONICORVM seu custodum et interpretum canonis sacræ scripturæ, qui uniuersæ Religionis Christianæ & cultus diuini norma est; à VVittikindo, in VVestphaliæ oppido Angaria, vbi monumentum laudatißimi illius Saxonum principis adhuc visitur, institutum; et ab Henrico Aucupe, in agri Luneburgensis oppidū Vallersleben, præfecto episcopo Marco, translatum; & inde Magdeburgam à se traductum, archiepiscopo adiunxit: in quo, velut in ordinaria sede, ac præsidio & arce ecclesiæ Dei in his terris præcipua, veram doctrinam de Deo, & redemptore nostro Iesu Christo & veros cultus DEI, in canone sacræ scripturæ, diuinitus Ecclesiæ præscriptos, archiepiscopus & canonici fideliter custodirent, & docendo propagarent, & iuxta hunc canonem, Ecclesias suæ inspectioni commissas doceri, & ministrorum ac populi mores & disciplinam regi curarent: ac imprimis, vt iuuenes clericos, ad veræ pietatis & precationis exercitia adsuefactos, & in officijs inferioribus præparatos, ad ministerium ecclesiæ, & alios in templis docendos, studijs sacrarum literarum & artium necessariarum

cogni-

cognitione instruerent & excolerent: & vicini ecclesiis pastores & ministros idoneos ordinarent, & quotannis inuiserent; & iudicia ecclesiastica ad piam controuersiarum de doctrina & cultibu diuinis dijudicationem, ac veræ doctrinæ & disciplinæ, & concordiæ ac defensionis pastorum, & coniugij legum conseruationem summè necessari am, legitimè administrarent. Itaq; tum tempori episcopi, ad officia hæc obeunda idonei, non poten tia, opibus & armis, sed pietate, doctrina, doni docendi, sedulitate & zelo veræ religionis docen do propagandæ, ac morum sanctitate ornandæ, cæ teris antecellentes, à pijs principibus, ex monaste rijs & collegijs, quæ scholæ ecclesiasticæ & Theo logicæ eo tempore erant, quæsiti & delecti sunt: attributi reditus ampli & vberes, vt alimenta & stipendia necessaria, episcopus, & cæteri doctore canonis Biblici, ipsi adiuncti, & clerici ad mini sterium ecclesiæ instituendi, & eleemosynas pr pauperibus & peregrinis, & sumptus ad ædifici templorum sarta tecta conseruanda, haberent. Po stea cùm regum liberalitate, & superstitiosis per suasionibus de meritis operum & de sacrificio Mis sæ expiante peccata & redimente pœnas viuorum & defunctorum, immensæ opes, & prædia ac pos sessiones & patrimonia nobilium & principum amplissima collegijs donata essent; accidit, quo

Bern

Bernardus iam ante annos 400. questus est: Religio peperit diuitias, & filia deuorauit matrem. Relictis enim & abiectis, tanquam maiestate sua indignis, concionandi, & canonem scripturæ in collegijs interpretandi, & bonas literas ac linguas alios docendi officijs & ministerijs, propter quæ beneficijs dotati erant, Canonici alij se luxui & voluptatibus, in otio inerte & ignauo, alij aularum consilijs & negotijs politicis, aliqui etiam bellicis, dediderunt. Episcopi verò, iam aliquot seculis regio more dominati, nullũ ex paulò ante commemoratis episcopi officium proprium, sed velut principes politici, solam ciuilem gubernationem ditionum ac ciuitatum, ecclesiis additarum, procurant. Cumq; ditionibus maiorum Ecclesiarum, paßim opulenti & insolentes equites, ac vrbes populosæ ac potentes subiectæ sint; vt in officio hi contineri & pax ac tranquillitas publica conseruari poßit; iam in episcoporum electione, non tam religio & doctrina, & in ecclesiasticis officiis obeundis industria & sedulitas, vt olim: sed sola ferè potentia, & ex generis nobilitate & armis propinquorum pendens autoritas, quibus splendorem & ius suum defendere & tueri collegia poßint, spectatur. Itaq; vt antea alij principes: ita nunc præcipuè archidiœcesin Magdeburgensem, perpetua serie soli ferè vicinorum principum electorum filij, libera collegij electione

ctione designati, gubernant. Cùm igitur maio rum Ecclesiarum inspectiones & gubernationes, e piscopis olim commendatæ, hoc tempore, in politi cos planè principatus et regna mundana conuersa & illis immixtæ sint: non peculiarem episcopo classem & à reliquorum principum serie & tempo ribus disiunctam, sed cæteris ducibus & magistra tibus ciuilibus, continuo prouinciarum superius enumeratarum ordine seruato, episcopos etiam in terponere decreui. Nam & huius archiepiscop ERNesti πολιτεύματα præcipua, planè politica e bellica fuerunt. cùm anno 1478. excitata in Salini Saxonicis inter senatum & patritios, salinarum commoda ad se trahentes, senatui contumaces, ci uili discordia: patefacta sibi à senatu portâ D Vlrici, vrbem cum copijs ingressus, frenum vtrisq inijciens, præcipuos salinarum reditus & iurisdi ctionem ad se transtulit, & postea S. Mauritij arcem ceruicibus ciuium imposuit. Quedlinburgam ve rò, amitæ suæ Hedwigis, Abbatissæ collegij virgi num, ab Henrico Aucupe olim instituti, mandati parêre recusantem, multò durius & crudelius pa ter Ernestus dux Saxoniæ, superiori anno adflixe rat. Vi enim occupatam et direptam, in extremam seruitutem redegit, vt sine vlla exceptione dein ceps obtemperare cogatur.

Cumq; HALBerstadensis etiam ciuitas, erg

episco-

episcopum suum Gebhardum, natum in familia nobili ab Hoym, virum modestum & grandæuum, minus reuerenter et modestè se gereret: ERnestus Magdeburgensis archiepisc. autoritate, potentia & felicibus in castiganda auxilijs paternis insolentium contumacia successibus, armatus; eodem anno illius etiam vrbis ecclesiæ à collegio præficitur, ordine tricesimus nonus à S. Hildegrino, primo episcopo. cuius sedem in oppido Salingstede seu Osterwie, à Carolo fundatore Anno Christi 777. primùm collocatam, Ludoicus Pius, anno post primam fundationem quadragesimo, Halberstadium transtulerat. ERNestus in recuperationem iudiciorum & iurisdictionis in vrbe administrandæ (quam antecessores ipsius oppignoratam Senatui concesserant) & integrum ac plenum Imperium in ciuitate obtinendum intentus: cùm Iurisdictionem, oblata redemptione, senatus restituere nollet: obseruata vel alita etiam intestina senatus & ciuium, rationes administrationis à senatu flagitantium, dissensione; consilio & ope patris paulò post defuncti vrbem obsedit, & occupatam, omni Iurisdictione ac iudicijs & libertate priuatam, episcopo totam subiecit, quæ tamen ante annum 1500. cuncta acciderunt.

BRVNSVICEN-

SEM

SEM Ditionem amplißimam, à Magdeb. et Halb. diœcesis finibus, ad VISurgin vsque pertinentem, tres familiæ, ex vno stipite, Alberto magno, Henrici Leonis pronepote, enatæ; tribus nominibus arcium, in quibus aulæ sedem vsitatè habebant, Guelfforum (vulgò VVolffenbuttel: Lycaoniam aliqui nominant) Cellensis, & Grubenhagensis distinctæ, tenebant. ex quibus maximam & florentißimam regionis partem, Guelforum arci coniunctam, HEnricus senior, patre VVilelmo, matre Elisabetha, Bothonis comitis Stolbergensis filia, natus: princeps solerte ingenio, & animo ac manu forti, sed inquietus & bellorum auidus (viuente adhuc patre VVilelmo, VVilelmi victoriosi filio, Alberti magni trinepote) cum fratre ERico gubernabat. Pater enim VVilhelmus, publicæ tranquillitatis & priuatæ quietis amans, permissa Henrico rerum administratione, & postea ditione etiam tota inter filios Henricum & Ericum distributa, prorsus se in ocium abdidit. HENricus auo quàm patri similior, semper inquietus, & bella ex bellis serens, magnis se subditosq; suos molestijs ac ærumnis sæpè implicauit. Prima militiæ tyrocinia fecit Hildesiensi bello, aduersus vrbes inferioris Saxoniæ, Hildesiensibus, noua vectigalia ab episcopo imposita pendere recusantibus confœderatas suscepto. in quo, militans episcopo, Ioannem comitem à

Rit-

Ritberg, copias auxiliares suas & fratris episcopi Osnabrugensis ciuitatibus adducentem, cepit. Erat autem soror episcopi Osnab. Conradi, & Ioannis, comitum à Ritberg fratrum, Friderico duci Brunsuicensi, Henrici patruo, in matrimonium tradita. Quem cum vxore, in custodia tum VVilelmus et Henricus duces Brunsuuicenses habebant. Cumq; nullis intercessionibus, alijsue rationibus amicis, liberationem eius conficere comites Ritbergenses possent: nec sorori suæ, Friderici captiui coniugi, de alimentis & alijs, quæ in literis contractus nuptialis promissa erant, prospici quererentur: causam inde adiungendi se ciuitatibus, quæ episcopum Hildesiensem & VVilelmum ac Henricum Brunsuicensem oppugnabant, comites Ritbergenses sumpserunt. Etsi autem primum hoc tyrocinium, capto Ioanne Ritbergense, non infeliciter Henrico cesserat: tamen in magnas difficultates postea à ciuitatibus Goslaria, Magdeburgo, Brunsuuiga, Lunæburga, Hildesia, Gottinga, Stendalia, Hannouera, Einbeca & Northeimio confœderatis, ipse cum patre coniectus est. Ex quibus noui adfinis sui Bogislai magni ducis Pomeraniæ autoritate & ordinum vtriusq; prouinciæ interuentu, bello composito, eluctatus est. Statim verò, cum vicina vrbe sua Brunsuicensi lites inchoauit, quam, præfecturas aliquot, à suis maioribus præter ius &

æquum fraudulento titulo venditionis vel pignoris obtinuisse, nec principem dominum feudi recognoscere querebatur; eaq; sibi restitui flagitabat.

Etsi autem post varias vltrò citroq; habitas disceptationes, ad Iohannem elect. Brand. et Ernestum ducem Saxoniæ arch. Magd. velut arbitros causam detulerunt: tamen vtraq; parte nihil de iure vel sententia cedente: Henricus ab omnibus Saxoniæ principibus secretò auxilia petens, quibus subditam sibi vrbem contumacem domaret, facilè impetrauit. solo Hildesiense episcopo excepto, qui neutri parti se opem laturum ostenderat. Confirmabant principem ciues quidam seditiosi vrbe pulsi, ex quibus, ærarium ciuitatis exhaustum, & commeatum in ea exiguum esse discebat. primùm igitur reditus debitos ciuitati à subditis solui probibet. & nihilominus ad collegia ciuium literis mißis colloquium eorum expetit. Quibus neglectis, ad valuas templorum in vrbe edicta adfigi curat, quibus mandat prælatis tribunis & communitati ciuium, vt senatum ad reddenda principi hæreditaria ipsius bona & iura adigant. Cùm autem collegia ciuium re cum senatu communicata principi responderent, se ad amicam, vel ordinariam iuris cognitionem prouocare: Henricus exeunte Augusto, probibita commeatuum in vrbem importatione, bellum ciuitati denunciat. Ciuitas vicißim, diu noctuq; continuatis operis, munitiones vrbis reficit & auget, et præsidia

arcibus, quas extra vrbem tenebant, imponit. Aßenburgum verò in monte excelso collocatum exurunt. Princeps Vechelda, Nouoponte, Campis, Tuna & Assenburgensis præfecturæ pagis occupatis, vrbem ipsam Idibus Septembris, ad collem vrbi vicinum Gyrsbergam obsidet. Adulta hyeme, relicto in primis castris equitatu, ipse cum peditum copijs Rittershusij cœnobio, vrbi à septentrione vicino, sedem belli deligit, & tota hyeme & æstate secuta obsidionem continuat, sperans se tantam multitudinem hominum, vrbi inclusam ad deditionem vel imperata facienda, fame adacturum esse. Sed confœderatæ vrbi Brunsuicensi Hansiaticæ ciuitates, aliquot conuentibus Hildesiæ celebratis, tandem ineunte anno 1493. bellum Henrico indicunt. Qui fremens ad mœnia Hildesiæ ciues ad velitationem elicuit; ex qua æquo ferè Marte discessum est. Magna iam annonæ difficultas in vrbe Brunswiga erat, & precia rerum venalium immodicè crescebant, & lignorum inprimis magna penuria erat. Sed vicinorum Hildesiensium fide, industria & fortitudine, Brunsuicenses opportunè recreati & adiuti sunt. Hi enim, militem et commeatus, Peinam, vbi Brunsuicenses ex vrbe eis occurrerant, deduxerunt. Cùm autem Henricus viam regiam fossis & aggeribus paßim interpolaret: decima die post, Hildesienses & Brunsuicenses ad

Blekensted deflectunt. vbi acerrimo cum principe commisso prælio victores in vrbem peruenerunt & libera commeatuum importatione deinceps via Hildesiensi semper vsi sunt. Cumq; militum copijs aucti, paßim in principis ditionem impreßione facta direptionibus & incendijs grassarentur, & indies bellum grauius & atrocius inflammaretur: vicini episcopi, Magdeburgensis & Hildesiensis se ad amicam inter partes compositionem instituendam obtulerunt. Sed Hildesiense repudiato, Henricus, electorem Brandeb. cum Ernesto Magd. arbitros recepit, & factis aliquot mensium inducijs die 13 Martij ab
1493. vrbe discedit. Etsi autem Zeruestam aliquoties euocatæ sunt partes, vt causam coram arbitris disceptarent: cùm Henricus Magnum ducem Megapolitanum et Henricum Luneburgensem, Brunsuicenses ciuitatum Hansæ legatos παραστάτας haberent: ta-
1494. men sequenti demum anno, consiliarijs arbitrorum in vrbem profectis ita transactum est, vt Campos, Tunam & Nouumpontem princeps retineret: Ciuitas verò, priuilegia & libertates suas veteres, & prædia ac reditus in toto ducatu, & præfectura Eiken & Assenburgensem recuperaret, ita tamen vt arx Asseb. desolata maneret. Captiui vtrinq dimitterentur, & iuramentum fidelitatis nouum Ciuitas vtriq; principi Brunsuicensi & Lunæburgensi præstaret. Cùm autem dux Brunsuicensis sibi soli à ciuitate subiectionem iurari, Lunæbur-

gensis verò sibi idem iusiurandum dari vellet, & ciuitas Bruns. vtriq; à se deberi fateretur: noua inter principes distractio orta, vt neutri tum præstaretur, effecit.

Paulò ante oppidum medio inter vrbem Brunsuuigam & Magdeburgam itinere, Helmstadium, nunc Academiæ sede insigne, VVilelmus dux Brunsuicensis, Henrici pater, à VVerdensi abbate, cui parêre ciues insolentiores recusabant, certa pecuniæ summa abbati numerata, redemptum in suam 1490.
potestatem redegerat. Munire id oppidum Carolus, 805.
Caroli magni filius, aduersus Sorabos & Vilsos bella gerens cœperat, idq; S. Ludgero primo episcopo Monasteriensi tradiderat, vt in populis à Carolo subiugatis prædicanti, tutus receptus esset. Id Ludgerus postea, cœnobio Benedictino, VVerdenæ ad Ruram fl. à se fundato, in quo moriens anno Christi 809. sepultus est, attribuit. Eius cœnobij longius dissiti abbatem dominum ciuitas Helmstadiensis huc vsq; agnoscebat. Sed cùm trunci domini ciues tæderet, Ciconiam regem hoc tempore adepti sunt.

Coniugem Henricus habuit Catharinam, Erici Pomeraniæ ducis filiam, Bogislai magni sororem, ex qua sex filij ipsi nati sunt, α CHristophorus Bre- α 1487.
mensis archiepiscopus. β HEnricus iunior, in gu- β 1488.
bernatione postea patri succedens. γ Franciscus 9. Nouem. γ 1492.

1499. episcopus Mindensis. ♂ Georgius, in fratrum defunctorum loca Mindæ & Bremæ postea summissus: Ericus commendator ordinis Teutonici Confluentiæ, & GVilelmus in hac vicinia Myræ in exilio defunctus.

ERICVS, Henrici frater, senior postea di-
1470. ctus, Neostadij natus: postquam ex ephœbis excessit, & ingenium principis adolescentis alacre, excitatum, ac πολύτροπον, & in tyrocinijs primæ ætatis dextrè obeundis agile & versatile, primùm eluxit: in Alberti Bauariæ ducis cognati aulam, vt Peleus ad Chironem, missus est. & planè adhuc adolescens, vsitato principum illius temporis more, Hierosolyma profectus, Italiam & Romam simul inuisit. Reuersus in Germaniam, ad Imp. Maximilianum se contulit, sub quo tolerare magistro, militiam & graue Martis opus incœpit, ac primum militaris tyrocinij specimen, in Turcas, qui à comite Frangepano aduersus Emericum prouinciæ præsidem euocati, Croatiam inuaserant,
1493. eiusmodi edidit, vt præter animi magnitudinis & militaris industriæ laudem, ducum etiam & militum amorem & admirationem adeptus sit. Postea omnibus Maximiliani bellis, Geldricis Flandricis, Heluetico, Frisico, cum Alberto Saxoniæ duce interfuit. cuius Alberti filiam, Catharinam, Sigismundi Austriæ ducis (qui Frideric

III. Imp. frater patruelis fuerat) relictam viduam, vxorem duxit; ex qua tamen, præter filiam, nullos quod sciam liberos suscepit. atq; hoc annò in 1500.
Frisia, Veronicæ seu Franicæ obsessum coniugis suæ fratrem Henricum, Saxoniæ ducem, liberauit. Secuta sunt bella, Bauaricum, & Venetum valde diuturnum, in quibus præcipuè fortitudinem, fidem, Industriam & pietatem Imperatori suam probauit, de quibus suo postea loco mentionem faciemus.

Nunc familiæ præsentium Ducum Brunsuicensium seriem, omnibus historiarum German. non ignaris notam, adscribemus. Quam non ex altißima origine, ab Actio Nauio augure, qui Tarquinij Prisci regis Rom. ætate, cotem nouacula discidit: neq; à Sigeberto Atestino, quem Longobardica stirpe ortum Volaterranus & Sigonius adfirmant: sed à GVelfis tantùm, Bauariæ Ducibus nobilißimis, ante quingentos annos, virtute, sapientia, opibus, potentia & autoritate in Germania florentißimis, nusquam interrupta masculi generis continuatione, propagatam repetemus.

GVELFVS, tempore Henrici II. & Conradi II. Impp. floruit.

Guelfus ἄπαις ⊕1056.

KVNegundis, nupta Azoni IIII. Esthensi & Tusciæ marchioni.

&

GVel-

GVELFVS I. hæres auunculi, dux BAVARIÆ ab Henrico IIII. Imp. creatus A. C 1071. ⊕ 1101.

Guelfus II. ἄπαις ⊕ 1119.

LOTHARIVS Saxo Imp.

Henricus niger, cui VVulphildis, postremi ex Billingana famili Saxoniæ ducis Magni filia, nupta fuit. ⊕ 1125.

Gerdrud — HENRICVS dux Bauariæ, & Saxoniæ à socero factus, ⊕ 1139.

Guelfus III. in oppido VVeinsberg à Conrado III. Imp. obsessus 1140. ⊕ senex 1191.

Guelfus Iunior ante patrem ⊕ 1168.

Iudith mater Friderici Barbarossæ Imp.

HENRICVS LEO, dux Saxoniæ & Bauariæ potentiss. natus A. C. 1136. Mathilden filiam Henrici II. Angliæ regis coniugem secundam ducit 1162. proscriptus ab Imp. 1180. ⊕ 1195. die 6. Augusti.

Henricus Palatinus, nouem annos post Ottonem, ducatui Brunf. præfuit, ⊕ 1227. vxor Agnes, Conradi Palatini filia, cœnobium Stadæ fundauit, vbi sepulta est.

OTTO IIII. Imp. 1209. ἄπαις ⊕ 1218.

VVILELmus dux Saxoniæ, ⊕ 1212 vxor Helena, soror VValdemari Daniæ regis.

OTTO puer, auunculo regi VValdemaro, aduersus Lubecenses, eorumq; socios, opem ferens, captus in prælio 1227. coactus est titulum Ducis Saxoniæ Alberto

berto II. electori Saxoniæ cedere : à Friderico II. Imp. Dux BRVNS. & LVNEB : creatus 1235. ⊕1252.

ALBERTVS Magnus dux Brunsuicensis, Asseburgam cepit 1258. Henrico Hassiæ principi opem ferens à Misn. mar. capitur 1263. ⊕1278.

Adelheid, Henrico Landgr. Hassiæ, nepoti S. Elisabeth nupta.

Ioannes Luneburgi ⊕ 1277.

HENRICVS MIRABILIS, stirps ducum Brunſ. in GRVBENHAGEN ⊕1322.

Albertus pinguis, expulit Henricum Brunsuiga 1294. ⊕1318.

VVilelmus Brunsuigæ habitauit, cuius sine liberis defuncti tertiam ditionis partem solus Albertus retinuit 1292.

OTTO, ⊕1330.

Otto, Brunsuigæ ⊕ 1334.

MAGNVS pius Sangerhusij, quod oppidum cum vicinis, vxor Agnes Landsbergica dotis loco ipsi attulit ⊕1362.

Albertus epiſ. Halberstad. ⊕1358.

Henricus ep. Hildes. ⊕ 1362.

Ernestus dux Gottingen ad Leinam.

VVilelmus ⊕ 1368.

Ludoicus ♀ ⊕1358.

Sophia vx. VVenceslai Sax.

MAGNVS Torquatus, insolens amisit arcem Luneburgi 1371. cæsus 1373.

☉

Albertus arch. Bremensis. ⊕1395.

Otto malus, tutor trium filiorũ Magni Torq. ⊕1394.

♂

Mechtild vxor Ludoici ♀

Elisabeth, Ottoni duci Saxoniæ nupta.

☿

☉ ♂ ☿

FRIDERICVS, dux Brunſ. 1384 electus Imp: 1400. ad Frizlariam occiſus.

BERNhardus ſtirps ducum Luneb. qui anno 1388. VVenceslao ad Cellam cæſo, eum receperunt. ⊕ 1434 vxor Magdalena VVenceslai filia.

HENricus, ſtirps ducum Brunſuicenſium ⊕ 1416. vxor Sophia filia VVartislai ducis Pomeran. VVolgaſtenſis.

Otto cocles ſenex & ἄπαις, ⊕ 1463.

Albertu dux Luneburg. electo Magno 1371.

VVILELMVS victorioſus, ad Leinam. ſeptem prælüs victor. ⊕ 1482. ætatis 90.

Catharina, vxor Friderici Elect. Sax. primi. ⊕ Grimmæ 1442.

Henricus Pacificus, Brunſuigam occupat 1431. ⊕ 1473.

VVilelmus, vxor Eliſabeth, Bothonis Stolbergenſis filia. tradita filiis Gubernatione ⊕ 1503.

Fridericus, à fratre captus. vxor Margarita Ritbergenſis nupta 1483.

HENRIcus ſenior ⊕ 1514.

Ericus ſenior ⊕ 1540.

HENRICVS iunior, pulſus à fœdere Smalcaldico 1542. captus 1545. liberatus 1547. Albertum marchionem oppugnauit 1553. 1554. ⊕ 1568.

Franciſcus epiſc. Mindenſis.

Ericus iunior. ex Sidonia Henrici ducis Sax. filia, & Dorothea Lotharingica nihil liberorum ſuſcepit, ⊕ 1584.

☾

☾

Carolus victor. Philippus Magnus. anno 1553. in prælio cum marchione Alberto perierunt.	IVLIVS dux Brunsuicensis, conditor Academiæ Helmstad. 1576. ⊕1589.

Henricus Iulius, episcopus Halberstadiensis.	Sigismundus Philippus.	Ioachimus Carolus	Iulius Augustus.

Alterius familiæ Brunsuicensis, Grubenhagij ad Eimbecum sedem habentis, ab Henrico Mirabili, Alberti magni filio, Henrici Leonis abnepote deriuatæ, principes hoc tempore erant, PHIlippus, & Henricus (qui se in bello Hildesiensi, ciuitatibus, contra Henricum Brunſ. in Guelforum arce residentem, adiunxerat) patrueles. quorum inferius Genealogiam, cum Henrico Mirabili contexam.

HILDESIENSI

Diœcesi, ducum Brunſ. ditionibus undiq; cinctæ, anno 1500. potenti adhuc & amplæ ac opulentæ, annum iam vicesimum moderabatur BERtholdus ordine quadragesimus tertius, à Gunthero primo episcopo, per Ludoicum Pium, statim post Caroli patris excessum, instituto. Natus in familia comitatus Schauenburgensis nobili, à LANdesberg in VVormstal, Heroica animi & corporis maiestate, & præstanti ingenio & eloquentia, cum amore iusti-

iusticiæ, pietatis & literarum coniuncto, & humanitate singulari excellens. Huic, cùm Verdensis ecclesiæ Decanus primùm fuisset, Episcopi munus Iohannes tertius antecessor ipsius resignarat. Decennio pòst, Henningus Hildesiensis, molestiarum gubernationis & suorum perfidiæ satur, ad vitæ priuatæ quietem rediens, Bertholdum, de collegij et cæterorũ ordinum consensu, gubernaculis præfecit.

Cùm autem noua rerum venalium vectigalia Hildesiæ instituere Bertholdus, et ciuibus imponere moliretur: communitas ciuium, libertatem suam ab episcopo diminui ac infringi conquerens, eiq; tantum iuris potestatisq; in se esse pernegans, arma aduersus episcopum, à proposito non desistentem cepit, & vicinarum Saxoniæ inferioris vrbium Goslariæ, Magdeburgæ, Brunsuigæ, Luneb. Gottingæ, Stendaliæ, Hannoueræ, Einbecæ & Northeimi, quæ communem tuendæ libertatis causam ad se pariter pertinere iudicabant, auxilijs iuuabatur. Episcopo vicißim Henricus dux Brunsuuicensis, VVilelmi filius, & multi comites, suppetias fere-
1485. bant. Id bellum vltra biennium protractum, tan-
1486. dem à Bogislao duce Pomeraniæ, opem sororio suo Henrico, à ciuitatibus confœderatis oppugnato, ferente, & alijs intercessoribus, salua ciuitatum libertate & priuilegijs compositum est. ac primùm vrbis Goslariensis cum episcopo Hildesiensi & duce Brun-

ce Brunsuicensi controuersiæ veteres, ad Ill. principis Alberti Saxoniæ ducis, arbitri vtrinq; delecti, cognitionem seponuntur. Ciuitates nominatæ, earumq; ciues, incolæ & coniuncti, omnia sua priuilegia, libertates, literarum obligationes, consuetudines, feuda aliaq; bona, in diœcesi Hildesiensi integra et illibata retinent. Omnes iniuriæ in bello vtrinq; illatæ, nihil antiquis priuilegiis & iuribus derogabunt, sed obliuione sempiterna obruentur. Hildesienses erga episcopum dominum suum, sicut fideles subditos de iure decet, vigore iuramenti episcopo tempore primi aduentus illius in diœcesin præstiti, sese gerent. executio decretorum episcopi & curiæ Romanæ aduersus ciuitates & vicissim ciuitatum appellatio ad PP. & cæteri processus iudiciales, vltroq; citroq; instituti, cessabunt. Conrado à Suicheld de arce Luter, molestia nulla deinceps exhibebitur, Hildesiensi ciuitati, episcopus, ex proximi triennij exactionibus restituet ter mille aureos Rhenenses, quos antecessor illius Henricus, pro liberatione arcis Coldingen ipsis addixit. Canonici profugi in vrbem redibunt. quas Vincentius Berner Ruscius Plate et alij seorsim cum Hildesiensibus inimicitias armis gesserunt, amicis tractationibus sine vi componentur. de captiuis etiam redimendis ac liberandis vtrinq; conuenit. atq; sic integra & plena reconciliatio & pax publica inter episcopum

Hilde-

Hildesiensem et decem ciuitates confœderatas resti-
tuitur. quæ, Conradum episcopum Osnabrugen-
sem, & Henricum ducem Brunsuicensem in Gru-
benhagen, & alios vtriusq; partis socios, han-
pacem amplectentes, simul comprehendit.

1586. Hac calamitosi belli mole anno exeunte leuati
Bertholdus, toto deinceps gubernationis tempor-
pacem coluit, & seminibus causisq; omnium discor-
diarum & contentionum præcisis, subditorum a
vicinorum beneuolentiam & amorem sibi prome-
reri omnibus humanitatis, clementiæ, moderatio-
nis & iustitiæ officijs studuit, & principatum opti-
ma pace, omnibusq; bonis ac ornamentis ciuilib-
florentem, moriens successori Erico, Iohannis du-
cis Saxoniæ inferioris filio, Magni & Iohann-
fratri, reliquit.

Ericus verò, cùm vix annum sedisset, amo-
re quietis & otij, abdicare se, & ad collegiu-
suum in ecclesia Coloniensi redire constitui-
Itaq; fratri IOhannni, duci Saxoniæ, diœcesin Hil-
desiensem cedit. qui ab initio aliquot annus, in sum-
ma tranquillitate & opulentia, adspirantis fortu-
næ ventis secundißimis vsus est. Postea verò i-
extremas calamitates se & totam diœcesin, mot-
non necessario & funesto aduersus episcopum Min-
densem & duces Brunsuicenses bello, coniecit. i-
quo ab Imperatore proscriptus, & omnibus fer-
arci

rcibus, oppidis ac præfecturis totius diœcesis, ola Hildesia, Peina, Mariæberga & Sturewaldo 1521. xceptis, priuatus est, vt infra suo loco belli illius 1522. istoria exponetur. in quo, socius episcopi Hildeensis feliciter initio bellum gerentis, HENRICVS DVX LVNEBVRGENSIS fuit, qui tertiæ lius familiæ ducum Brunsuuicensium, Cellæ ad llcram sedem habentis, princeps erat, & respectu ropinqui ducis Henrici Brunsuuicensis senioris enricus junior vulgò appellatus est. Is in prima pueritia, patrem Ottonem, Friderici religiosi lium, amiserat. Adolescens gubernationi paiæ præfectus, Margaritam; Ernesti electoris axoniæ filiam, Friderici & Iobannis electorum rorem, sibi coniugem adiunxit. ex qua Otto, Harrgi deinde habitans, & Ernestus, ac Franciscus atres, qui in comitijs anni 1530. postea se ainculo in confeßionis Augustanæ exhibendæ neotio adiunxerunt, nati sunt. Agnationem cum teris ducibus Brunsuicensibus omnibus notam bijcimus.

Magnus Torquatus, Henrici Leonis trinepos, ⊕ 1373.

idericus ctus p.1400.	BERNardus stirps ducum LVNæburgensium. ⊕ 1434.	Henricus stirps ducum Bruns. ⊕ 1416. ⊙ OTTO

OTTO *magnus, iustus ac strenuus pr.* ⊕ *1445.* ἄπαις.

FRIDERicus *religiosus Ottoni fratri successit. postea filiis Gubernatione tradita 1459. in quiete & precatione consenescere cupiebat. Sed vtriq; filio superstes,* ⊕ *1478.*

Bernardus, adm. Hildesiens. 1452. ⊕ *1464.*

OTTO *magnanimus,* ⊕ *1471. vxor Anna Ioannis Nassauiæ comitis filia, VVilelmi amita.*

HENRICVS *iunior, in Frisia bellum gessit 1514. Ericum Brunsv. prælio superatum cepit 1519. Francisco Galliæ regi carus,* ⊕ *1532. vxor Margarita, Ernesti elect. Sax. filia, ducta 1487.*

ERNEStus *natus 1497.* ⊕ *1546. vxor Sophia, Henrici Megapol. filia.*

FRancisus *Giffhornæ habitauit.* ⊕ *1549. vxor Clara, Magni ducis Sax. filia.*

Clara, vxor Bogislai Pom.

Otto, natus 1495. Harburgi ⊕ *1549.*

Elisabeth Carolo duci Geldriæ nupta 1518.

An… Bar… mo… ci … me… 15…

Franciscus Otto, ducta α

Fridericus in prælio β

HENRIcus *in Tanne-* γ

VVILELMus *dux & LVneburgensis,* δ

VVilelmus *v… ctorios…* ⊕ *148…*

VVilelmus, … *1503.*

Henric… senior ⊕ *151…*

Henric… iunior ⊕ *156…*

IVLIV…

α	β	γ	δ
Elis. Magdal. Brand. tertio coniugij mense ⊕ 1559.	Siuershusano ictus ⊕ 1553.	berg. vxor Vrsula Francisci ducis Sax. filia.	tus 1535. 4. Iulij. cœpit regere patriam 1559. vxor Dorothea, Christiani III. Daniæ regis filia, ducta 1561.

Ernestus natus 1564. 11. Decēb.	Christianus natus 1566. 19. Nouēb.	Augustus 1568. 8. Nouemb.	Fridericus 1574.	Magnus 1577.	Georgius 1582.	Ioannes 1583.

Contigua Luneburgensi ditioni ad Alleram est Diœcesis VERDENSIS, quam inter primas, in Saxonia, per Carolum magnum, ad Alleræ & Visurgis confluentem fundatam; anno 1500 vna cum Hildesiensi rexit BERtholdus à Landesberg; quadragesimus septimus à S. Suiberto Anglo, primo episcopo, cuius inter Diuos relati memoriam, anniversario festo, Calendis Martij Verdenses celebrant. Bertholdus cùm piè, sapienter, iustè & feliciter regere Verdensem ecclesiam, ab antecessore Iohanne III. ipsi traditam cœpisset: decennio post, propter 1470. eximiam virtutis, industriæ, humanitatis & prudentiæ laudem, ab Hildesiensi etiam collegio expetitus, & amplæ illi ac potenti eo tempore diœcesi gubernandæ præfectus est. Defuncto autem in arce Rodenburga, Christophorus dux Brunsuicensis, 1502. Henrici senioris filius, vix pueritiæ annos egressus,

à collegio substitutus est. cùm biennio antè, Bre-
mensis archiepiscopus, eundem Christophorum si-
bi adiutorem & successorem delegisset.

BREMENSI autem ec-
clesiæ, per Carolum Magnum anno Christi 788
fundatæ, primus episcopus S. VVillehadus Anglus,
postea, per Ludoicum Germaniæ regem, unitæ cum
850. metropoli Hamburgensi, primus archiepiscopu
S. ANsgarius præfectus est. à quo ordine tricesimu
nonus fuit IOANNES Rodius, humiliore quiden
loco natus, sed in aula Romana sub Alex. VI
aliquot annos versatus, vir prudens, moderatu
& opulentus, ecclesiæ præpositus. Cùm enim
antecessor illius HEnricus comes Swartzburgensi
ante 30. annos ad Monasteriensis etiam diœcesis
potentia & opibus longè Bremensi antecellentis
gubernationem euectus; illic potißimùm, rebus su
is in Bremensi diœcesi planè neglectis, commo
raretur, & aliquot obsidionibus arcis DELmen
horstanæ, ex qua Gerhardus comes Oldenburg
cus latrocinia aßiduè in vicinarum ciuitatum mer
catores exercebat (quam tandem Bremensi no
bilitate & ciuibus à bello abstinentibus, solius Mo
1482. nasteriensis diœcesis auxilio expugnauit) frustr
susceptis, magnum æs alienum esset conflatum: o
pulento & quietis amante episcopo opus esse Co
legium

legum iudicabat, qui & ædificia domuum archiepiscopi, paßim collapsa reficeret, & oppignorata alijs prædia ære suo liberaret, ac ne deinceps onerarentur, frugalitate sua moderandis aulicæ Oeconomiæ sumptibus prouideret. Sed res ipsa ostendit, verum esse, quod in LL. suis Plato inquit: Quemadmodum boues non à bobus, nec capræ à capris reguntur, sed à præstantiore natura, videlicet ab hominibus: sic humana natura infirmior est, quàm vt se ipsam regere poßit. Quare Deus præfecit politijs, non vulgares homines, sed præstantius & diuinius quoddam genus, Heroas videlicet, qui cùm habeant prosperos successus, nobis quoq; imperia eorum grata & facilia sunt. Hi ita curant nos, vt pacem, pudorem, libertatem conseruent. Nam & in ipso collegio, canonici quidam illustrioribus familijs orti, Ioannes dux Saxoniæ Lawenburgicus, & Otto comes Aldenburgensis & alij, hominem ignobiliorem sibi anteferri dolebant: & nobilitas ac vrbes diœcesis, archiepiscopum humiliori genere ortum videbantur fastidire.

Recusantibus postea Frisiis, ad Visurgis ostium habitantibus, archiepiscopo recens electo, subiectionem debitam præstare; et vicinis principibus, Magno duce Saxoniæ, & Ioanne comite Aldenburgensi, vlcisci neglectos in electione fratres cupien-

tibus, & occasionem amplificandarum ditionum suarum oblatam sibi iudicantibus: Ideoq; *hoc* Stadiam, *illo* VVursatiam Hadeliæ *suæ vicinam inuadente: archiepiscopus à sua nobilitate, cum* Magno Saxoniæ *duce colludente, spretus ac desertus auxilia* Bremensis & Hamburgensis *reipublicæ cuius vtriusq; intererat,* Visurgim *et mare vicinum nauigationibus suis relinqui liberum, sibi adiungit.* Quibus *coniunctus,* Magno Saxoniæ *duci bellum indicunt, &* Hadeliam *ipsi ereptam inter se partiuntur.* Irritatus *amißione huius prouinciæ* Magnus, *vicinorum principum auxilio implorato, legionem illam militum, quam* Guardiam *dixere, qui ex variarum gentium colluuie in* Frisia *confluxerant, &* Maximiliano *regi in* Belgico *multis annis seruierant: & biennio ante,* Iohanni Daniæ *regi* Sueciam *subiugarant, conduxit.* Qui *supra* Bremam, *in comitatu* Hoiensi, *traiecto* Visurgi, *ad* Buxtehudam *ducti sunt. vbi cum potiri oppido non possent, virginum monasterium vicina fœdè direpta incenderunt.* Vicinæ & *vetustæ vrbis* Stadæ *senatus, metu obsidionis sibi etiam imminentis, cœnobium* Benedictinum, *mœnibus tùm adiacens, ab* Henrico Palatino, Leonis Saxoniæ *ducis filio, illiusque coniuge* Agneta Conradi Palatini *filia, circa* A. C. 1200. *conditum, intra vrbem receptis monachis, & loco nouis ædificijs aßignato, destruxit.* Gardiæ *mili*-

es, relicta ad dexteram Stada, in Hadeliam profe-
cti, solo aduentus sui terrore statim eam recupera-
unt. à VVursatis verò, qui nec archiepiscopo suo,
nec Saxoniæ duci parêre, sed Ditmarsorum exem-
plo libertatem suam tueri conabantur, abstinuerunt.
Consternatus igitur archiepiscop. et à suæ diœceseos
ordinib. plerisq; desertus, vt tueri se et ecclesiam Bre-
mensem posset, exeunte anno 1499. Christophorum
ducem Brunsuuicensem, Henrici senioris filium,
Vilelmi nepotem, Henrici junioris, qui nostra æ-
tate inter varias fortunæ vices diutissimè ducatum
Brunsuicensem gubernauit, fratrem primogenitum
elegit. cuius patre bellum, ad defensionem Bre-
mensis diœceseos & Guardiam inde depellendam
expediente: Ioannes Daniæ rex cum fratre Fride-
rico Holsatiæ duce, Ditmarsos à multis seculis re-
belles subijcere ducum Holsatiæ imperio cupiens,
legionem illam, cuius ope Sueciam biennio ante do-
muerat, ex diœcesi Bremensi in Holsatiam euocat,
quæ supra Hamburgam, in ditione Henrici ducis
Lunæburgensis, in cuius matrimonio Reginæ Da-
niæ soror, Ernesti Saxonis filia, viuebat: Albim 1500.
apud Eslingam traijciens, & in Ditmarsos profecta, mense Feb.
cum magna nobilitatis Holsatiæ parte, à rusticis
Ditmarsis crudeliter & miserabiliter cæsa & de-
leta est. quod suo postea loco recitabimus. Tri-
duo post, in Bremensem etiam diœcesin, Raimun-

dus Cardinalis venit, ab Alexandro Pontifice in Germaniam legatus, vt compositis regum ac principum dißidijs, & pacatis prouincijs, vnanimi consensu bellum aduersus Turcas suscipi suaderet, & promulgatis indulgentijs sumptus bello necessarios coaceruaret. Huic missam, vt solebat, publicè studio facienti, princeps Christophorus coadiutor subdiaconi loco ministrabat.

Cùm autem Ioannes archiepiscopus ex hac vita decesßisset: Christophorus dux Brunswicensis so-
1511. lus gubernare Diœcesin cœpit: initiò omnibus propter natalium splendorem, & Heroicam excellentiam corporis et oris dignitatem gratus et carus: sequentibus verò temporibus, animi elatione, & liberi imperij in collegia sacerdotum & omnes ordines exercendi cupiditate; subditorum animos alienans, & consilijs malesanis ac temerarijs, & machinationibus euentu luctuosis, in extremas miserias se suosque conijciens, plerisq; odiosus & inuisus. Harum calamitatum, quæ sub illius imperio vtramq; diœcesin Bremensem & Verdensem, fortè non tàm episcopi solius culpa, quàm fatali temporum malignitate oppresserunt, seriem suo loco exponemus. Nunc chorographiam breuem obiter intexam.

Est enim tota Bremensis archiepiscopi ditio trianguli isoscelis figura, cuius latera ferè æqualia sunt Visurgis & Albis fluuij, in extremo anguli apice, ad peninsulam, cui à nouo opere seu Tur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ad securitatem nauigantium ibi extructa, nomen dederunt, coëuntes. Basis verò est linea ab Esta fl. per fines ditionis Luneb. & Verdensis, paulò infra Alleræ, in Visurgin se exonerantis, ostium, deducta. Esta enim fluuius, limes est regionis Bremensis & Harburgensis, quam à reliquo ducatu Luneburgensi, Seuena fl. exiguus primùm, & tamen tribus ostijs in Albim influens, disterminat.

Finditur autem post Seuenæ ostia Albis, in duo brachia, ex quibus boreale, Hamburgam; meridionale, Harburgum alluit, & circiter triginta insulas interiectas complectitur & alluit. quarum pleræque hoc tempore ducis Luneburg. dominio subiectæ sunt.

Tribus infra Harburgum milliaribus, BVXtehuda, oppidum diœcesis Bremensis situm est. quod, 1190.
fundato per viros nobiles à Buxtehud virginum cœnobio veteri, crescere & augeri cœpit, donec Rodolphi Cæsaris temporibus, ciuitatis iuribus & pri- 1280.
uilegijs, à Giselberto archiepiscopo, donatum est. Ciuitatem, Esta fl. ex ditione Lunæburgensi promanans, meridiem versus alluens, in Albim delabitur, cuius occursu ita excrescit, vt naues onerariæ, ex remotißimis gentibus, tutò ad vrbem appellere poßint.

Inde ad Estæ pontem descendentibus, per fructuosißimos veteris regionis agros & hortos perpetuos, ad Suingam fl. & vrbem STADAM trium milliarium iter est, quæ frequentia populi, ac

ædificijs & portu commodo, hoc tempore ornata si Saxoni Sialando credimus, omnium in hac Germaniæ parte antiquißima est. Hinc uberrimi & amœnißimi Kedingæ campi, foßis distincti usq; ad Ostam fl. sequuntur. Quo, naui traiecto, HADElia, cuius Atterndorff ad Medemam fl. metropolis est, usq; ad Albis & Visurgis ostium porrigitur, quæ omnium in hac Germaniæ parte regionum, frumenti feracißima, Saxoniæ duci magna ex parte subijcitur. Sed extremam illius ad ostium Albis oram, Hamburgensis ciuitas, ante ducentos annos, oppreßis & captis pyraticam exercentibus Lappis nobilibus, ducum Saxoniæ clientibus, occupauit & muniuit arce Ritzenbüttel, & ad ipsum Albis & Visurgis confluentem, nouo opere seu turri ad nauigantium securitatem collocata.

Alterum trianguli latus, ad Visurgis ripam orientalem ascendendo, Frisij VVursati, angusto quidem decem aut 12000. passuum spacio, sed agro admodum ubere & fœcundo, usq; ad Geistam fl. poßident. Quibus Leenses, & qui à pecorum pascuis luxuriantibus nomen habent, & VVordenses, ac Osterstadenses, è regione Butiadarum et Stadlandensium Frisiorum, Bremam versus succedunt. Hæ duæ oræ diœceseos Bremensis extremæ, ad Albis & Visurgis aggeres, admodum opimæ, & frugum ac fructuum feraces sunt. Medius verò tractus inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Stadam & Bremam, quem mercatores vsitatè transeunt, horridus sanè & incultus, sterilibus arenis, paludibus & erycis consitus videtur. Itaq; pallio expanso diœcesin Bremensem vulgò comparant, cuius duæ anteriores oræ, à capite seu Albis & Visurgis confluente, ad vtriusq; fluminis ripas ascendendo, fructuosißimis agris & pascuis, velut holoserico prætextæ: reliqua latitudo ex leuidensi filo aut canabi contexta sit.

In orientali Albis ripa, ad Delmenoi ostium, DVCES SAXONIÆ veteres, in LAVVENBVRGENSI arce, supra oppidum Albi ferè incumbens edita & eminente, sedes habent. Qui ex nobilißima stirpe, & laudatißimo Heroe, Bernardo Vrso (Alberti Vrsi filio; Magni, postremi ex Billinga familia Saxoniæ ducis, pronepote) cui Fridericus Barbarossa, vt ditiones proscripti à se Henrici Leonis aliquas, sic etiam titulum ducum Saxoniæ, Angariæ & VVestphaliæ, interum attribuit; continua & nusquam interrupta serie progeniti sunt: agnati superiorum Saxoniæ electorum, qui VVittebergæ ad Albim olim præfuerunt, proximi. vt non solùm familiæ series, verùm etiam Caroli IIII. literæ, Tangermundi de vtri- 1374.
usq; ditionis vnione & feudo simul accipiendo, ac succeßione mutua; & Sigismundi Imp. Francofor- 1414.
tiæ datæ confirmant.

Sed priore familia superioris Saxoniæ ducum electorum, Alberti III. obitu extincta: Imperator Sigismundus, agnato Alberti proximo, Erico IIII. duce Saxoniæ Lawenburgensi: vel quod feudum non satis maturè sibi conferri petiuisset, vel alijs de causis præterito: Fridericum Misniæ marchionem, quem propter industriam, virtutem, fidem & bella pro dignitate Imperij & Imperatoris contra Boëmos & alios fideliter gesta amabat; electorum Saxoniæ dignitate & ditione anno 1523. incun-
Die 6. Ian. te, literis Posonij in Vngaria datis ornauit. & legatis VVittebergam, ne cui præterquam Friderico parerent, & ad cæteros electores, vt Fridericum in electorum collegium reciperent, mißis, in possessionem collatæ dignitatis statim collocauit.

Quare cognita, Ericus IIII. dux Saxoniæ, ab episcopo Bambergensi feudum archimar. Sax. accepit, & ad Imp. Sigismundum in Vngariam ipse profectus, de propinqua agnatione & iure succes-
1414. sionis suo, ante nouennium ipsius Imp. literis feudalibus Francofordiæ datis confirmato, Sigismundum docuit. qui, Friderico Misniæ marchioni, se feudum electoratus Saxoniæ, quod ad Imperium recidisse intellexisset, saluo cuiusq; iure contulisse respondit. Itaq; si demonstraretur, ad Imperium non recidisse, suum cuiq; ius iustè persequendum manere illibatum. Inde ad electores Poppardi

ad Rhenum eo tempore congregatos iter Ericus instituit. qui, Bingæ, audito Erico & Friderico, ad 1424.
Cæsarem Sigis. vtrunq; remiserunt. Sigismundus instituta ab Erico accusatione, nunc negocia, nunc electorum absentiam prætexens, cognitionem causæ semper differt. Interea priuatim ad archiep. Magdeb. & alios, quod scripsisset, se scripsisse, nec retractaturum esse, ostendit. Tandem ad comitia
Noribergensia Ericus reiectus, cùm Cæsar ipse non 1426.
adesset, & Oratores ipsius ac electores Imperij, nulla se à Cæsare mandata de hoc negocio agendi habere: ac, etiamsi haberent, tamen cùm duo solùm electores (Friderico marchione Misnensi excepto) adessent, graue sibi fore huic controuersiæ se immiscere respondissent: Ericus de iusticia sibi à Cæsare de-
negata conquerens, ad Martinum PP. confugit, 1427.
cuius literas, Cæsar hoc argumento scriptas esse intelligens, iratus à se reiecit. Tandem igitur ad
concilium Basiliense causam Ericus defert, vnde 1434.
grauiores indignationis flammas Sigismundus concipiens, datis ad Synodum literis, Ericum non ducem Saxoniæ, sed ducem Lawenburgensem deinceps nominauit: grauiter accusans Ericum, quod de iusticia sibi à Cæsare denegata questus esset; & cum Synodo expostulans, quod locum electoris Saxoniæ in concilio ipsi attribuissent. Synodus controuersiam ad Cæsarem remittit, hac conditione,

nisi

nisi intra semestre à Cæsare causa decideretur, Synodum processuram esse. Interea lite pendente, Eri-
1435. *cus, nullis relictis liberis moritur.* Bernardus *succedens, cùm fratrem tot annos frustra nitentem, nil nisi odium* Imp. *sibi creasse, & ærarium aßiduis legationibus & sumptibus exhaustum videret: deinceps quieuit. sed filius* Bernardi, Iohannes, *litem de titulo & dignitate ac ditione electorum Saxoniæ,* coram Friderico III. *Imp. postea reassumit.* Cùm
1465. *autem eodem successu, quo patruus, vteretur: ipse*
1471. *& posteri , veterem trium distinctarum gentium*
1488. *Saxoniæ, Angariæ & VVestphaliæ titulum retinentes, pristinis ad inferioris Albis in Oceanum properantis ripas, ditionibus suis contenti, deinceps vixerunt.* T*andem verò litem amicè compositam esse intelligo.*

Princeps autem huius familiæ Ducum *Saxoniæ anno Christi* 1500. *fuit* MAGNVS, *Iohannis et Dorotheæ,* Friderico II. *electore* Brandeburgensi *natæ filius:* Bernardi *&* Adelheidis *Pomeranicæ nepos:* Erici *à* Sigismundo *Imperatore præteriti ex fratre pronepos: acris ingenij & animi princeps, quem anno Iubilæum proximè præcedente,* Hadeliam *à* Bremensi *archiepiscopo* Ioanne, *quem fratri suo in electione, prælatum esse dolebat, occupatam: imploratis omnium vicinorum principum auxilijs, & solo terrore legionis militum ex Belgico euocatæ, recepisse diximus.*

OTTO

OTTO magnus, gener Magni, ex Billingi familia, Ducis Saxoniæ, ⊕ 1123.

ALBERTVS Vrsus, Marchio Brandeburgensis & dux Saxoniæ à Conrado III. dictus 1142. ⊕ 1169.

Otto, stirps Marchionum Brandeburgensium veterum ⊕ 1198.

BERNHARdus Vrsus, dux Saxoniæ, pulso Henrico Leone, à Friderico Barbarossa factus 1180. ⊕ 1212.

Albertus I. dux Saxoniæ, militauit in Liuonia 1223. in Palæstina & Ægypto 1228. ⊕ 1260. vxor Helena, filia Ottonis ducis Brunf. fundauit cœnob. Fransc. VVitebergæ 1238. ⊕ 1273.

Henricus, stirps Anhaldinorum. ⊕ 1257.

Albertus II. dux Saxoniæ, ⊕ 1297. Vxor Agnes, filia Rodolphi Habspurgensis, quæ ⊕ 1327.

RODOLPHVS senior, elegit Henricum VII. Fridericum Austriacum, & Carolum IIII. ⊕ 1356. vxor Iutta filia Ottonis Longi march. Brandeburg.

IOHANNES primogenitus, stirps ducum Saxon. Angariæ & VVestphaliæ, in LAVENburg aulæ sedem habentium, ⊕ 1285.

Iohannes II. ⊕ 1310.

Ericus I. elegit Ludoicum Bauarum. ⊕ 1338.

Iohannes III.

Albertus.

Rodolphus II. militauit in Gallia contra Eduardum III. 1246. fundator Collegij omniū α

Otto dux Saxoniæ. vxor, Vilelmi Lunebur- β

VVenceslaus Alberto in Ducatu Lunæburgensi successit: ictus γ

Ericus II. eligit Guntherum Suarzburg. amittit δ

Albertus ⊕ 1344.

α *ſanctorum VVitebergæ.* ⊕ 1370. β *genſis filia,* ⊕ 1359. γ *ad Cellam* ⊕ 1358. δ *Bergerdorp* 1364. ⊕ 1401

Albertus dux Lunæburgenſis eiecto Magno 1371. ⊕ 1385.

Rodolphus III. ⊕ 1419. *vxor Barbara Lignicenſis* ⊕ 1436.

Albertus vltimus VVitebergæ, ⊕ 1422.

Ericus III *cum Lube-censibus & Hamburgenſib. bellum geſsit* 1418 1419.

Barbara, nupta Iohanni Marchioni Brand. Friderici I. elect. filio.

Ericus IIII. *à Sigiſmundo Imp. in collatione elect. Sax. præteritus.* ⊕ 1435.

BERNARDVS ⊕ 1464.

Albertus Canonicus Hildes.

Otto.

Magnus epiſcopus Caminenſis.

Ioannes ⊕ 1507.

Ericus, epiſcopus Monaſterienſis 1508. ⊕ 1522.

MAGNVS ⊕ 1543.

Ioannes, epiſcopus Hildes. 1504. *pellitur* 1522. ⊕ 1547.

FRANCiſcus, ⊕ 1581.

MAgnus.

FRANCISCVS, *Gubernator patriæ, vxor prima, Margarita filia Philippi ducis Pomeraniæ* 1574. ⊕ 1581. *Secunda, Maria filia Iulij Brunſuicenſis.*

Henricus Archiep. Bremenſ.

Fridericus chor. Colon. ⊕ 1586.

Mauricius

Auguſtus, natus 1576.

Philippus natus 1580.

Franciſcus Iulius 1584.

Con

Coniunx Magni Saxoniæ ducis erat Catharina, Henrici senioris ducis Brunsuuicensis, & Catharinæ Pomeranicæ, Bogislai X. sororis, filia. ex qua susceptos liberos, Franciscum & sorores, etsi tenues opes, et variè accisos à vicinis auitæ ditionis fines poßidebat: tamen honestißimis coniugiis postea elocauit: Dorotheam maximam natu, Christiano III. Daniæ & Noruegiæ regi pio, sapienti, forti & felici: ex qua Fridericus secundus rex natus est. Catharinam, Gostauo Suecorum & Gothorum regi, quæ Ericum XIIII. regem genuit: Claram, Francisco duci Luneburgensi, Henrici filio: Sophiam, Antonio comiti Oldenburgensium nobilißimo; & Vrsulam, Henrico duci Megapolitano tandem nuptam.

EPIscopi sedem in oppido ducis Saxoniæ RACEBurga, temporibus Henrici IIII. Imp. Albertus Bremensis archiepiscopus primùm instituit, loci situs amœnißimo. Totum enim oppidum, colli vndiquaq; circumfluo, velut insulæ, incumbit, quam ædificijs totam ferè occupat. Ripæ exteriores lacus seu maris oppidum alluentis, collibus editis & syluis amœnißimis vestitæ sunt. Insulæ verò, ad boreale latus oppidi, Templum cathedrale & Canonicorum ædes insistunt. Austrum versus arx principis, frequentibus ædificijs ornata, & aggeribus, muris ac vallis munita, & aquis vndiq; cincta

oppi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

oppido adiacet, qua sola parte, cisiis aut equo ve-
ctis per pontem aditus in oppidum patet. In ho
oppido, sedem episcopi, crebris Henetorum incur-
sionibus planè extinctam & deletam, Henricus Le
postea instaurauit. Quam anno 1500. IOanne
ex familia nobili Parkentina ortus regebat, ordi-
vicesimus sextus, ab Euermodo, ex Magdeburgen-
1154. si ecclesia, per Henricum Leonem, ad primam ec-
clesiæ illius, penitus per Henetos vastatæ renoua-
tionem, euocato, qui Præmonstratensem ordinem
iuxta D. Augustini regulam, cui sub Norberto Bur-
gundo, Magdeburgensi archiepiscopo assueuera
Raceburgi etiam inter fratres collegas instituit
Qui, hoc tempore primùm, sub Ioanne, assens
principis Magni, autoritate cancellarij sui Henri
Bergmejeri persuasi, & pontificia dispensatione
Canonici seculares facti sunt. Id publico quodam
scripto, Magnus dux Saxoniæ postea aduersus epi-
1510. scopum Henricum, qui Ioanni successerat, exponit
Henricus enim humili loco Hamburgi ortus, sol
virtutis & industriæ commendatione, per omne
scribarum gradus, ad Cancellarij munus apud Ma-
gnum, & inde ad episcopi & principis Imperij fa-
stigium euectus: grauem aduersus ducem Magnum
actionem, ob causas inferius commemorandas, i
curia Romana & Imperiali instituit, ac vt duci
Magni excommunicati ditiones, interdicto, e
proscri

roſcriptioni Imperiali ſubijcerentur, impetrauit. e qua epiſcopi & canonicorum ſuorum iniuria, rauiſsimè ad vicinos principes, libello publicè edi-, dux Magnus conqueritur: ac, ne illorum petu- ntiæ & libidini, in executione ſeruiant, diligen- ßimè orat.

LVBECENSIS ECCLeſiæ, quæ Racebur- nſi proxima eſt, prima ſedes, ab Ottone Imp. con- tuta fuit in VVagriæ oppido Aldenburga, cui A. C. andalicas gentes ſibi tributarias, à Sleſuico vſq; 950. l Panim fl. initiò ſubiecerat: præfecto primo epi- opo Marco. à quo duodecimus Geroldus, VVice- ni ſucceſſor, ab Henrico Leone Saxoniæ duce, ex llegio Ægidiano Brunſuigæ delectus, & Lube- 1164. m, vbi Baſilicam cathedralem magnificam Hen- us condiderat, translatus eſt. Huic vicesimus artus ordine ſucceßit THEOdoricus Arndes 1500. mburgenſis. de quo memorabile nihil reperio, quod FRIderico Holſatiæ duci, feudum DV- TVS HOLSATIÆ, ſolenni ritu Chiloniæ in , Imperij nomine contulerit.

Erat hic Fridericus, Ioannis Daniæ regis (cu- filio Chriſtierno poſtea in regno ſucceßit) fra- ; filius Chriſtiani primi Daniæ regis ex familia itum Aldenburgenſium antiquißima aſſumpti, quem, ſororis Adolphi, poſtremi ex comitum wenburgenſium ſtirpe, ducis Sleuiſuuicenſis &

Holsatiæ comitis filium, auunculi obitu, & p
cerum electione, regiones illæ peruenerunt. Q
meridianam Cimbricæ Chersonesi, inter Britan
cum & Balthicum maria, in boréam longißi
spacio extentæ, partem, ab Albi, ad Coldingam
Ripam, Iutiæ urbes primas, complectuntur. Su
rior verò ille Chersonesi septentrionalis seu Iu
tractus, ad extremum Scagæ promontorium
grad. lat. 58. excurrens: in nouem prouincias
tatè diuiditur, ex quibus suprema VVENDES
seu VANdalia, sinu Limmerico, tota ferè, nisi q
isthmo exiguo ad littus maris occidui cohæret
reliqua chersoneso dirempta est: cuius episcop
Burglanensis olim dictus, nunc Alburgi sedem
bet. altera Himmersissel, seu CIMmeria, cuius V
burga metropolis est. Inde Obetria (Obesis
Arbusio urbe insignis, Herulia (Haërsissel) V
bricia, Salingia, Tarinia, Lorinia, Istelia &

SLESVVICENSIS autem Duca
Suderlutia olim appellatus, à Coldinga & R
ad Eydorum usq; descendit. qui fl. propè Borsh
nam cœnobium exortus, præterito Chilonio, R
desburgo, inter Eyderstadiam & Ditmarsiam,
gnas iam naues onerarias ferens, in mare occi
um, ad Saxonum insulas, ut Ptolemæus nomi
defertur. Ditio autem Slesuicensis, tota I
nico imperio & iuri supremo subiecta, prim

Ger

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Gerardo comiti Holsatiæ, Henrici Ferrei filio, à Valdemaro III. rege; feudi iure concessa, dein e reginæ Margaritæ autoritate confirmata est. 1386.
tius oppida insignia, & portubus commodis orta, ad Eoum mare, sunt: HADerslebia, FLEnsburga emporium celebre, SLESwiga olim episcopi des, Kilenfurd duobus supra Leuesoam milliabus, qui fluuiolus paulùm infra Chilonium in entinam, seu sinum Chilonium delabens, ad ma Eoum, Holsatiæ & Sles. limes est. Deinde ad re occiduum seu Britannicum, Tundera, Bred, HVSEM olim pagus, nunc frequentiâ ciuium, aritimis nauigationibus, per Heueram (sinum er Frisiæ minoris insulam, Oceani sæuitia olim ontinente auulsam, quæ Nordstrandia vulgò pellatur, & Frisiæ Eydorensis seu Eyderstadiæ rsonesum) commercijs cum vicinis & exteris tibus, & ædificijs domuum splendidis, expoli, & in vicina Eydorensi chersoneso, quæ inter eram & Eydorum fl. versus meridiem & ocum, à continente ad quatuor milliaria in mare rigitur, & incolarum frequentia, agri fertilitaastione pecudum vberrima, Eydoriq; fl. nauiga et piscosi commoditate, vicinis Frisiorum proijs antecellit: TONninga oppidum recens, elei arce Adolphi ducis Holsatiæ iussu ornatum, 1583.
totius terræ illius lacte manantis emporium,

& iudicij sedes, cui nunc Ill. prr. Holsatiæ nom
ne, vir nobili ingenio, virtute, humanitate ac d
ctrina ornatus CAspar Hoierus præsidet. ex qu
vna æstate, vicies ter centena millia librarum ca
ex præfectura illa nauibus exportari cognouim
Totus autem ille littoris occidui tractus, ab Eyd
ro ad Tonderam vsq;, à Frisijs ante annos 50
occupatus & excultus est, qui libertatem suam
uersus vicinos, tum alios, tum verò Abelem Dan
1252. regem, in acie à se trucidatum, strenuè defenderu
& in hunc vsq; diem, vltra annui tributi pact
nem, nullis extra ordinem seruitijs & operis à
cibus Slesuicensibus onerantur. quorum, Dan
iuris & imperij ditionem, Eydoro fl. terminari
ab HOLSATIA imperij Germanici prouin
extrema, cuius feudum, Friderico, Christiani I
niæ regis filio, Theodoricus Lubecensis episco
contulerit; dirimi diximus. Hæc, cùm per Al
à reliqua Germania versus meridiem seiunga
Nordalbingia in historijs nuncupata, & in qua
partes tributa fuit. quarum extrema, Teutomar
inter Albis, & Eydori ostia, pagis Lunda, V
selbura, HEIda, Meldorp, Brunsbuttela ad Al
suprema ornatur. Inde Marsi, à Stora fl. No
monasterium, Bredenbergam, nobilissimi her
Henrici Ranzouij regij vicarij sedem hæredit
am, & Itzenhoam alluente, nomen habentes

in

*nclytam urbem Hamburgam & Billenam ac Tra-
am fl. habitant. supra hos Holsatia vetus, ad Ey-
orum & Leuesoum usq; pertinet, cuius Chiloni-
m metropolis est. Inde versus ortum, VVAGria
lauorum seu Henetorum sedes vetusta usq; ad ma-
Balthicum & Trauam porrigitur, frequentia
pidorum, Oldenburg, Eutin, Plönæ, Segebergæ,
eteris Lubecæ, Tramundæ, Neapolis, & cœno-
orum frequentia, & regionis amplitudine, cæteris
artibus antecellens.*

*Paruit autem ab eo tempore, quo Christiana re-
go primùm in has terras inuecta est, Holsatia,
imùm Carolo magno & filio ipsius Ludoico Pio,
i archiepiscopum Holsatiæ cæterarumq; gentium
tentrionalium Hamburgæ instituit S. Ansgari-
,et præsidijs paruum eo tempore oppidum Ham-
rgam tenuit. cùm reliquæ regionis Nordalbingo-
n vicinæ usumfructum, veteres domini, ab Al-
ne VVittikindi magni patruele, hæreditate ac-
tum haberent, usq; ad Ottonem I. Imp. qui
rmanno Bilingo antiqua virtute & fide nobili,
us industriam & magnanimitatem in togata ad-
istratione & bellica perspexerat, duci Saxoniæ
creato, Nordalbingiam quoq; regendam attri-* 966.
*t. cuius posteris, cum 150 años eam poßedissent,
inctis, Henricus V. imperator, Lothario Saxoni
ens sibi reconciliato, eam contulit, qui Adol-* 1115.

 phum

phum comitem Schawenburgensem Holsatiæ g
bernatorem constituit: & in finibus VVagriæ, S
uorum prouinciæ, Segebergam arcem, vna c
1137. monasterio, ad defensionem & propagation
Christianæ religionis extruxit. Adolphi poste
Holsatiæ, 343. annos, hac serie, præfuerunt.

ADOLphus de Salingleue, qui Conrado Sali
Imp. in Vngaria, Italia, Burgundia, fideliter
fortiter militarat; comes SCAVVENburgensis
1030. Imp. in comitijs Mindensibus, designatus est. An
Domini, in altissima turri arcis Schaunburg
æneis literis inscriptus est. Annis nongentis cen
nis, ter quoq; denis, post Christum natum, Schav
burg tenet initiatum.

ADOLPHVS comes Scawenburgensis, à Lot
rio Saxone Imp. post Billingorum stirpem ext
ctam, COMES HOLSATIÆ creatus, ⊕ 1137

ADOLPHVS II. Heroica virtute & forti
dine princeps, VVagriam, Henetis oppressis, H
1143. satiæ coniunxit. vrbem Lubecam ad VVacen
& Trauæ confluentem condere cœpit. quam
1158. inde combustam Henrico Leoni petenti cessit. Se
bergam & Vtinum restaurauit. tandem à Van
lis ad Deminum casus est, 1164. Frater Ad
phi natu maior Hartungus, magnæ illius expedit
nis, à Lothario Imp. in Boëmiam susceptæ soc

fi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...uit, in qua, plurimis insignibus militibus cæsis & ...ptis, ipse quoq; interijt. 1126.

ADOLPHVS III. fundator cœnobij α Reinfel- α 1185.
...en, pulsus β ab Henrico Leone, de quo benemeri- β 1177.
...s erat; eoq; proscripto γ restitutus: comes ex- γ 1182.
...editionis Friderici Barbarossæ δ in Palestinam, δ 1189.
...ndem à VValdemaro Daniæ rege ε captus, & re- ε 1199
...ncians iuri in Holsatia suo dimissus, ⊕ in pa- 1232.
...ia senex. uxor Adelheid filia Burcardi comitis ... Dassel.

...onradus ...mes in ...auuen...rg ἄ-...ως.

ADOLPHVS IIII. reuocatus in Holsatiam contra VValdemarum II. Daniæ regem, ad Bornhouede victoriam gloriosam obtinuit 1227. in Liuonia militauit. tandem monachus Franciscanus. ⊕ 1248.

...annes, stirps Dominorum VVa...iæ ⊕ 1266. Hamburgi sepultus.

...annes II. ⊕ 1281. Adolphus V.

...annes III. ...rgus, Tra...mundim ...ibecensib. ...ndit 1320. ...1342.

Adolphus, Segebergæ cæsus ab Hartuuico Reuentlo (1315) arcis præfecto, cuius filiam stuprauerat & fratrem interfecerat.

...DOLphus VVagriæ Dominus postre...us, ⊕ 1390. Hamburgi sepultus.

Gerardus I. comes Schauunb. Holsat. & Stormariæ. fundator cœnobij Itzenhohe. ⊕ 1281.

⊙

Henricus I. comes Holsatiæ. primus Hamburgi Teloneum instituit, ⊕ *1310.*
Gerardus II. cæcus ⊕ *131*

Gerardus magnus, à Ditmarsis victus 1322. ⊕ *1340.*
Adolphus, stirps com. Schauuenburgensium. ⊕ *1315.*
Gerardus III. Stormariæ. Ioannes vlt. Stor. dynasta: ⊕ *1330.*
VVol mar ⊕ *13*

HENRICVS ferreus, in Iutia Anglia, Gallia, Italia, & alibi militauit. Sueciæ regnum oblatum recusauit, ⊕ *1381.*
Nicolaus condidit Arensbeck 1398. ⊕ *1400.*
Ioannes.
Elisab desponsa Aquino gi Noruueg

GERARDVS primus dux Slesuicensis, à Margarita Daniæ regina confirmatus, 1386. perit in Ditmarsia 1404.
Albertus, Frisios Eidersted. vicit 1399. Ditmarsos irritauit & ⊕ *1403.*
Henric episcop Osnabr ⊕ *1421*

Henricus IIII. in obsidione Flensburgi perijt, 1427.
Gerardus vxor Agnes Badensis ⊕ *1433. 1449.*
ADOLPHVS postremus dux Slesuici, & Holsat. comes, vocatus ad regnum Daniæ sororis filium Senatoribus commendauit, ⊕ *4. Decemb. 1459.*
Heduuigis, nupta p mùm Baldasari D VVandaliæ, ex fa lia Megapol. dein THEOdorico com Aldenburg.

CHRISTIANVS comes Aldenburgensis, Rex DANIÆ ex familia Aldeb. prim

Fridericus dux Holsatiæ postea rex Daniæ ⊕ *1533.*
Ioannes rex Dan ⊕ *1513.*

Cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

eis Schauenburgenses Holsatiæ Principatu exciderint.

Cùm verò ADOLPHVS dux Slesuuicensis postremus, liberis carens, post Christophorum Daniæ regem, à senatu regni vocatus, & ætatis excusatione usus, sororis suæ filium CHRIstianum, comitem Aldeburgensem, Heroica animi & corporis maiestate ornatum, ad regni Danici coronam sua commendatione euexisset: sæpè cum Nobilitate & cæteris ordinibus Holsatiæ egit, vt se viuo, Christianum Daniæ regem, ad quem ducatus Slesuuicensis veluti ad dominum feudi alioquin peruenturus erat, Holsatiæ etiam dominum reciperent: idq; se facturos esse, literis solennibus, se viuo testificarentur. Dißidebat autem nobilitas in duas distracta factiones. Henningus Poswisch cum suis, ad Scauenburgenses comites, velut proximos masculæ stirpis agnatos, ac legitimos feudi hæredes inclinabat. nam & prædium Barmstede, quod Pinnebergensis præfecturæ feudum est, & aliquot alias arces & prædia comitum oppignorata tenebat, quibus sub comitum tenuiorum imperio, diutius fortè frui se posse existimabat: quæ Rex potentior & ditior, citò redempturus videbatur. Sed fundamentum petitionis Schauwenburgensium, non agnatio solùm erat, quòd sexto gradu à communi stipite distarent, verùm etiam pacta hæreditaria, post Adolphi VVagriæ domini postremi obitum, inter agnatos, Nicolaum comitem Holsatiæ, & ex fratre

1449.

nepotes, Gerardum ducem Slesuuicensem, Albertum ac Henricum fratres Henrici ferrei filios, ab vna: & Ottonem I. comitem Scawenburgensem, & Adolphum ac cæteros ipsius filios, ab altera parte, inita: in quibus, Ottoni & ipsius filijs,
1390. non solùm omnia, quæ in & circa vrbem Hamburgam Schawnburgenses habebant, & insulas in Albi vicino & Billæ pratum, & Nilandiam ad Albim, & curiam Adolphi VVagrij, è regione cœmiterij D. Iacobi in vrbe Hamburga, & 8000. marcarum, Holsati relinquunt: verùm etiam se & hæredes, ad mutuam vnionem & defensionem, ac successionem in suis ditionibus, & bona feudalia, sine aliorum cõsensu non alienanda, obligabant.

E contra Ranzouij cum suis, Christiani regis partes secuti sunt. Cùm enim ducatus Slesuuicensis alioquin ad regem recideret: & Christianus, nisi sponte assentirentur Holsati, bello haud dubiè petitionem suam persecuturus esset: imbecilliores se iudicabant, quàm vt belli illius molem soli sustinere possent. considerabant etiam, perpetua superioribus annis inter Daniæ reges & Holsatiæ comites bella, amborum ditionibus & subditis exitiosa, inde potißimùm orta fuisse, quod ab vno principe ac domino non regerentur. Quare vt pacem firmam & salutarem vtriq; prouinciæ recuperarent & stabilirent; omniumq; ordinum ac totius patriæ incolumi-

lumitati, commodis ac incrementis consulerent: rectißimum & ad pacem inter Holsatos & regnum Daniæ tuendam vtilißimum fore iudicarunt, vt ambo ducatus, Slesuuicensis & Holsatiæ, vnum principem, sicut Dania & Noruegia, haberent. Id consilium salutare fuisse exitus ostendit. nam per hanc coniunctionem, ditiones illæ, ad eam prosperitatem & statum felicem, quo hodie florere cernuntur, peruenerunt. Cùm autem, deliberationibus his adhuc pendentibus, Adolphus ex hac vita decederet: 1459. 4.
præfecti, arces præcipuas & oppida præsidijs munita, neutri cedunt, priusquam de re tota integrè conuenissent. Decemb. *Tandem Arnoldus episcopus Lubecensis, subdelegatus feudi Holsatiæ Dominus, conuocatis in oppidum Oldesloam partibus, & adiunctis vicinarum vrbium Lubecæ & Hamburgi legatis, ita litem diremit, vt Otto comes Scauuenburgensis, cùm videret alioquin regi ducatum Slesßwicensem, vt feudum Danicum: & ratione maternæ hæreditatis, omnia cætera Adolphi bona mobilia, & reliqua ipsi oppignorata, vel ab eo empta, deberi, & vires suas regijs inferiores esse: Ius suum in comitatibus Holsatiæ & Stormariæ, Christiano regi integrum cederet, ac vicißim literas de 41500. aureis Rhenensibus, certis terminis à rege soluendis, acciperet. Ipse solennem ceßionem de omni in comitatum Holsatiæ iure suo, Hamburgæ*

vna

1460. 30. Sept. *vna cum ſeptem filijs, Erneſto epiſcop. Hildeſienſi, Adolpho, Erico, Ottone, Henrico, Antonio, & Bernardo obſignauit.* Tranſactione cum Scawenburgenſibus perfecta, Chriſtianus, epiſcopis, prælatis, nobilitati & cæteris Ducatus Sleſuicenſis & Holſatiæ incolis, ſolennibus literis, iura & priuilegia antiqua confirmat. ac inter cætera promittit, nullum ſe bellum vnquam moturum, abſque communi ordinum vtriuſque prouinciæ conſilio. Quotannis conuentum nobilitatis habiturum in Holſatia Bornhouedæ, in Sleſuuicenſi ducatu Vrnehouedæ, vbi nobilitatis & communes prouinciarum cauſæ, communi conſilio tractentur. Feuda & beneficia, tam eccleſiaſtica quam politica, ſolis incolis, nec vllis exteris, ſolo Cancellario & ſcribis exceptis, conferet. Prædones & alios, qui incendijs vel rapinis graſſantur, legum prouinciæ pœnis ſubijciet. Damna, quæ incolis à præfectis militum regijs inferentur, rex compenſabit. Nullos præfectos arcibus ſuis rex præficiet, aut remouebit, abſque conſilio prouincialium conſiliorum. Rex abſens, epiſcopum Sleſuuicenſem & Lubecenſem, & quinos ex ducatu Sleſuuicenſi & Holſatia delectos conſtituet vicarios. Nec coniugi ſuæ, nec vllis exteris aut incolis, vlla bona donabit aut obligabit, niſi de conſilio ſenatorum prouinciæ. Nullam monetam aut monetæ precium ſtatuet aliud, quàm Lubecæ & Ham-

PRIVILEGIA Holſatiæ.

& Hamburgi vsitatum est. Si Rex illiusue posteri vnum tantùm filium superstitem; qui Rex Daniæ esset, relinquerent: tum in arbitrio incolarum Holsatiæ & Slesuuic. positum, & liberum erit, illum ducem Slesu: & comitem Holsatiæ eligere. Electus omnes articulos & priuilegia, à Christiano data & confirmata, ipse etiam de nouo confirmare, augere & iureiurando sancire debebit. Quod si recusaret, alium ex proximis illius agnatis, dominum designabunt. Hos articulos Kiloniæ literis comprehensos, rex Christianus pro se ac successo- 1460.
ribus suis obsignauit. Postea dignitate noua, comitatus Holsatiæ, Stormariæ & Ditmarsiæ, à Friderico III. Imp. vniri, augeri, & DVcatus titu- 1474.
lo insigniri, curauit. Huius Christiani, ex Friderico filio nepotes sunt, Holsatiæ duces, Ioannes senior & Adolphus, qui nostra memoria, partitum in minores portiones, cum Daniæ rege Christiano III. fratre natu maximo, ducatum illum, tenuerunt.

Membrum autem Holsatiæ, & in solo Holsatico sita est HAMBurgensis ciuitas. de cuius anti- HAMBVRG.
quitatibus, à Caroli magni memoria repetitis, & primo in ea Religionis Christianæ exordio, & episcoporum ac principum illius primorum serie, pauca colophonis loco addemus.

CAROLI magni ætate angustis adhuc pomœ-

rijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rijs Hamburga conclusa, collem solum, cui nunc D. Petri & cathedrale templum insistit, complexa fuit, & Albioni principi Nordalbingorum VVittikindi patrueli paruit, cum quo, accepta fide,
785. in Saxoniam, ad Carolum Albion profectus, sese dedidit, & christianæ religioni initiatus est. Hamburgæ, Carolus pastorem ecclesiæ primum Heridagum, ac Vdonem ducem cum præsidio, constituit.
804. Postea rebellantibus Nordalbingis, multa millia in Flandriam, tunc incultam, & Brabantiā transtulit.
810. Sexennio post, Heneti vicini, odio Christianæ religionis, oppidum expugnatum incenderunt. Quo deinde auspicijs Caroli & Ludoici pij restituto, S.
833. ANSgarius, ex monasterio Corbeiensi ad Somam, archiepiscopus gentium septentrionalium à Ludoico Pio ibi collocatus est. Vastata autem denuò à Normannis, per Albim ascendentibus urbe: Ludoicus
849. Germanicus, Bremensi ecclesiæ tum vacanti, Ansgarium præfecit. quam Pontifex postea, ex Coloniensis iurisdictione exemptam, cum Hamburgensi metropolitana coniunxit & vniuit. Secundus ar-
867. chiepisc. fuit Rembertus, Ansgarij discipulus, sub quo Dani & Normanni Hamburgam denuò cremarunt. 3. Adalgarius, ab Arnolpho Imp. constitutus, libertatem ecclesiæ Bremensis aduersus archi-
888. episc. Coloniensem, qui eam sibi subiectam esse volebat, defendit. 4. Hogerus, à Ludoico Imp. sub quo

quo Hamburga quartò ab Henetis & Danis vasta- 908.
ta. 5. Reginuuardus. 6. VNNI, à Conrado Imp. 915.
institutus. post victos ab Henrico Aucupe Danos, & marchionem Slesuuici collocatum, in Dania & Suecia euangelion docuit, ⊕ 936. 7. ADALgagus, cancellarius Ottonis I. Imp. post Ottonis victoriam de Danis partam, episcopos Slesuuici, Ri- 948.
pæ, & Arbusiæ ordinauit. Benedictum Papam, quem Romani contra Leonem seditiosè elegerant, 964.
captiuum Hamburgam duxit. qui in exilio Hamburgæ ⊕ 966.

Politicum urbis Imperium, ad Hermannum Billingum, quem Ducem inferioris SAXoniæ 968.
Otto I. creauerat, translatum est. cui Benno filius 984.
dux Saxoniæ successit. sub quo Adalgagus archiepiscopus, cùm 54. annos præfuisset, rebus humanis 989.
exemptus est. 8. Libentius ⊕ 994. 9. Vnwanus primùm fossa & aggere paruo Bremam muniuit, ⊕ 1010. 10. Libentius II. ⊕ 1033. 11. Hermannus, prim⁹ muro Bremam cingere cœpit. 12. Betzelinus, oppidum Hamburgam muro duodecim turribus distincto circumdedit ⊕ 1046. 13. Albertus comes Bauaricus, templum Hamburgi ex lapidibus ædificare instituit. Bernhardus Saxoniæ Dux arcem Hamburgi primùm ad Elistrum, vbi iam ciuitatis equile est, deinde ad confluentem Elistri & Albis die Nienburg extruxit, vnde initium est nouæ

urbis

vrbis, in qua dux Saxoniæ aulam habuit: in ve-
1073. teri, archiepiscopus, qui ⊖ 1072. 14. Liemarus,
sub quo bis vno anno à Vandalis Hamburga crema-
ta: ⊖ 1102.

Deinceps sub comitibus Holsatiæ Hamburga viris & opibus aucta, crescere & florere cæpit. Magno enim, postremo ex Hermanni Billingi posteris, Saxoniæ duce mortuo, Lotharius dux Saxoniæ, Adolphum comitem Schawenburgicum, Holsatiæ & vrbi Hamburgæ præfecit. qui vsq; ad annum 1137. præfuit. cuius nepos Adolphus III
profecturus in Palæstinam cum Barbarossa, & in-
signi ad eam expeditionem pecunia per Hambur-
1189. genses aditus, amplissima ciuitati priuilegia dedit, eorumq; confirmationem ab Imperatore impetrauit: ne quis Arcem, intra duo milliaria, ad vrbem ædificet: vt immunes sint à vectigalibus in Albi vsq; ad mare; & ab omnibus belli oneribus comiti Holsatiæ præstandis. Nec bona ciuium vspiam in Holsatia Aresto detinere liceat.

Absente autem in Palæstina comite, Henricus Leo ex Anglia rediens, Stadam & Hamburgam recepit, & Bardewicum euertit. Reuersus igitur ex Palæstina Adolphus, auxilio Bernardi Vrsi ducis Saxoniæ, Hamburgam & Lubecam denuo recuperat. Verùm paucis post annis, VValdemarus dux Slesuuicensis, Hamburgum & Lubecam,

eam, auſpicijs Daniæ regis fratris, Canuti VI. occupat, cùm Adolphum prælio victum antea cœpiſſet. qui renunciare ſuo iuri, quod in Holſatia habebat omni & in patriam Schauuenburg, ex priori potentiæ & dignitatis gradu & Holſatia tota deiectus, redire cogitur. Hamburgæ, ALbertus comes Orlamundenſis (frater Adolphi vterinus) à rege præficitur, qui, deficientibus à Dano Holſatis, & VValdemaro rege per Henricum comitem Suueri- 1225.
nenſem capto, ius ſuum in vrbe, 1500. marcis argenti ſenatui vendidit. Quod libertatis Hamburgenſium plenioris ſecutæ initium fuit.

Henricus comes in Querford.

Adolphus II. ——— Mathildis ——— Henricus comes
comes Holſatiæ. | *in Orlamund.*

Adolphus III comes Holſatiæ. | *ALBertus comes Orlamundenſis.*

ADOlphus IIII. ex comitatu Schauunburgenſi euocatus in Holſatiam contra Danos, cùm VValdemarus rex Daniæ ab Henrico comite Sueinenſe captus eſſet, confirmauit libertatem & priuilegia Hamburgenſium: & Lubecenſes, excuſſo Danorum iugo ſe in libertatem vindicantes, cum alijs principibus adiuuit, vt profligatis ad Born- 1227.
houedam Danis, victoria inſigni potirentur, à quo

tempore Lubeca vrbs Imperij libera fuit. Hambur-ga titulo tenus sub comitum Holsatiæ imperio man-sit. Adolpho IIII. monasticum S. Francisci institu-tum Hamburgæ professo: filij, Ioannes VVagri dominus, cui filia Alberti ducis Saxoniæ nupta fu-it; & Gerhardus, Holsatiæ & Stormariæ prin-ceps, cuius uxor filia Ioannis Theologi Megapoli-tani fuit; priuilegia Hamburgensibus confirma-runt.

Vicinum Holsatis, orientem versus, maris Bal-thici littus, MEGapolitani, & Pomeraniæ princi-pes proximè tenent. de quibus, cùm Vandaliæ ve-teris, nunc Transalbinæ seu nouæ Saxoniæ, mari Balthico & Albi ac Vistulæ fl. interiectæ, prouin-cias ordinè peragrabimus, ordinè dicemus.

Nunc perlustratis Saxoniæ inferioris regioni-bus, Visurgin transibimus, & de vetustißimæ Sa-xonum Coloniæ, VVESTphaliæ, situ, veteribu incolis, principibus, episcopis, soli ac hominum natura, ingenijs, moribus, ex oratione quadam nostra, ante triginta annos adolescenti cui-dam VVestphalo præscripta, ini-tiò repetemus.

CHRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

CHRONICI

LIBER SECVNDVS

VVESTPHALIA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Generosis & illustribus Dominis,

D. BERNARDO, &

D. SIMONI,

FRB.

Optimi & clarissimi Comitis SIMONIS filiis, Bernardi nepotib. Simonis pronep.

Comitibus & Nobilibus Dominis in nobilissimo & vetustiss. VVestphaliæ comitatu LIPPIEnsi:

Debitæ ill. patri Gratitudinis & obseruantiæ ergò,

Dicat & consecrat

Dauid Chytræus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

WESTPHALIA,

uæ iam annis amplius octingentis, *siue à peregri-* Westwaller.
ando, siue à pullo equino, *insigni Saxonum vetu-*
o, sic nominatur; ab occidua Visurgis ripa, Colo-
iam vsq; ad Rhenum longißimo tractu porrecta,
r meridiem versus Melibocis montibus Haßiæ
niuncta est. in qua (vt de Teutonis, qui ab hoc
ttore Balthico, vbi sedes eorum antiquißimas
tolemæus collocat, cum Cimbris in Galliam pro-
cti, Teutoburgo, quod Tacitus in VVestphalia
llocat, nomen dedisse existimantur; non dicam)
usactori, seu, vt Tacitus nominat, BRVCTeri,
l Amasin fl. & Sicambri inter Amasin & Rhe-
um, Iulij Cæsaris ætate habitarunt. Bructeris
lsis & excisis, in eorum loca Traiani temporibus
migrarunt CHamaui, à quibus nomen oppidi
amen in comitatu Marchiæ reliquum esse appa-
t: & ANGArij versus orientem ad Visurgim.
i nunc Hernordia, & comitatus Lippiensis, Ra-
nsburg, Diephold, & diœcesis Mindensis sita
. nam propè Heruordiam, adhuc vestigium
teris sedis Angariorum superest, vicus EN-
rn. in cuius templo, monumentum magni illius
conum & Angariorum Ducis Vittikindi hodi-
a die visitur, cum hac inscriptione.

Oſſa viri fortis, cuius ſors neſcia mortis,
Iſte locus claudit: euge bone ſpiritus, audit.
Omnes mundantur hunc Regem qui venerantu[r]
Ægros hic morbis cœli rex ſanat & orbis.

In huius prouinciæ finibus Longobardos, *e[t]*
iam, in quorum extrema ora Bardewicum *fuit,* (
Dulguminos *)à quibus oppidum* Dulmen *in diœc[e]*
ſi Monaſterienſi, *domicilio & morte* Herman[ni]
Buſchij *nobile, ſupereſſe conſentaneum eſt)* (
ANGIlos, Ptolemæus *collocat, quos circa annu[m]*
Chriſti 448. in Britanniam *traieciſſe, &* Angl[iæ]
nomen dediſſe, tum ex alijs hiſtorijs, tum verò
D. Beda *ſcriptore* Anglico *conſtat, qui temporib[us]*
illis vicinus fuit. CHAucos *verò* Tacitus, *à* Fr[i]
ſijs incipientes, partem littoris, vbi nunc Breme[n]
ſis diœceſis ad Viſurgim & Albim *vſq; perting[ere]*
occupare, & omnium quas expoſuit gentium lat[e]
ribus, donec in Cattos *vſq; ſinuentur, obtendi ſcr[i]*
bit. Ad horum latus CHEruſcos *ſtatuit, quos*
Harciniam *ſedes habuiſſe nominis ſimilitudo oſte[n]*
dit. & Imp. Auguſti *temporibus coniunctas fui[ſſe]*
has gentes apparet ſub vno duce Cheruſcorum H[er]
manno, quem Romani *ſcriptores* Arminium *v[o]*
cant, qui Quintilium Varum *& vignti millia* R[o]
manorum ciuium trucidauit, anno poſt natum Chr[i]
ſtum duodecimo, cuius cladis memoriam Velleiu[s]

Pate[r]

Paterculus, Suetonius, & alij conseruarunt: & Tacitus, locum in quo reliquiæ Vari legionum insepultæ iacuerint, inter Lupiæ & Amasis fl. fontes, non procul ab vrbe Paderbornâ, in ditione Lippiensi, Teutoburgensem saltum nominat. CAycorum verò pars vel vicini, Franci olim fuerunt, qui circa annum Christi 270. ad Rhenum, antiquas Sicambrorum & Tencterorum sedes possederunt. Inde ad Menum vsq; procedentes, tandem Rheno traiecto, regnum in Gallia nobilißimum anno Christi 420. exorsi sunt.

Francorum igitur in Galliam migratione, deserta inter Amasin & Rhenum loca, SAXones, qui à littore arctoo progreßi, inter Albim & Amasin antea consederant, vniuersa occuparunt: totamq; VVestphaliam, vsq; ad Caroli magni, & deinceps ad nostra tempora complent. nec dubium est VVestphalos, γνησίους & veros Saxones, & nobilißimæ illius amplißimæq; gentis Saxonicæ posteritatem nobilißimam extare. Quæ plurimos principes, sapientia & virtute excellentes, qui veram Christi religionem, honestam ciuium disciplinam, leges, iudicia, pacem, & honestarum artium studia in ditionibus suis excitarunt & propagarunt, non olim solummodo genuit, verùm etiam nostris temporibus non planè effœta, munificos ecclesiæ & scholarum nutritios, & religionis, pacis & disciplinæ custodes tribuit.

Nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Nec verò certa series vetustiorum VVestphaliæ & reliquæ Saxoniæ principum, veris historiarum monumentis prodita est, quàm à Theodorico Sighardi filio, qui cum Carolo Martello, magni Caroli auo, bella gessit, deducta. cuius Theodorici filius fuit VVernechinus dux Angariorum & dominus Iburgi (quod in diœcesi Osnaburgensi hodierna die extat) pater magni illius Vittikindi, principis Angariorum, qui multos annos vniuersæ Saxoniæ libertatem aduersus Francos fortiter tutatus est. Tandem verò ad Hasam prælio victus, & in arce sua VVittigstein, cuius dimidio supra Mindam miliari ad Visurgin hodierna die nomen & vestigium extat, à Carolo magno obsessus, & inde in Daniam ad regem socerum elapsus, cùm intelligeret Carolum, Saxonibus victis, non alias leges imponere, quàm vt deinceps armis & fide Domino Deo & redemptori nostro Iesu Christo seruirent, & sacerdotibus illius decimas persoluerent: aliquot annis
785. post, ad Carolum, qui iam Osnabruggæ, Monasterij, Padebornæ & Bremæ collegia ecclesiarum instituerat, rediit, & facta cum eo pace, & recepta ad Visurgin ditione Angariorum patria, sedem episcopo in oppido ditionis suæ Minda attribuit, cui Angariense collegium, quod postea partim Heruordiam, partim Magdeburgam ab Ottone primo abnepote translatum est, adiunxit.

VVitti

VVittikindi ex fratre nepos fuit Ludolphus, qui Gandersheimense collegium fundauit: & ex Ludol- 842.
pho pronepotes, Bruno conditor & ἐπώνυμος 860.
urbis Brunsuigæ, & Tanquardus qui ecclesiam cathedralem ibidem inchoauit: & Otto magnus, qui cùm Franci & Saxones Imperium consentientibus suffragijs deferrent, alienißimum se ab omni ambitione ostendens, titulum recusauit, & tamen sua autoritate, consilio & viribus, molem laborum regendi & tuendi Imperij præcipuè sustinuit.

Ab hoc Ottone, continua series quinq; Imperatorum, ex stirpe Ducum Saxoniæ & VVestphaliæ, deriuata est, qui res maximas & maximè salutares Imperio & orbi Christiano gesserunt. HENRICUS, Vngaros ab Henetis in Saxoniam euocatos aliquot prælijs vicit: & repulsis trans Albim Henetis, Misnæ, Brandeburgi, & Slesuici primos 927.
limitum Imperij custodes seu marchiones instituit, & ecclesias in Slauorum terris à se deuictis, Mersburgi, Misnæ & Brandeburgi inchoauit. Quas filius OTTO, vt Imperij, ita pietatis etiam & virtutis paternæ hæres, postea perfecit, & promotis ad mare Balthicum Imperij finibus, Hauelberge 946.
etiam supra Haueli & Albis confluentem, & Al 970.
denburgi in Holsatia (vnde Lubecam deinceps episcopi sedes translata est) & in Cimbrica Chersoneso, Sleswici, Ripæ, Arhusiæ, collegia ecclesiarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

primus excitauit. Imperatoribus Germanicis, Lotharingiam & Burgundiæ partem, & Italiam fi- uniuersam, & ius eligendi ac confirmandi pontifices Romanos restituit. Quam Italiæ & Germaniæ coniunctionem, sequentes Ottones, & HENricus sanctus, Bambergensis ecclesiæ fundator, & CONradus Spirensis templi conditor, retinuerun[t].

Mortui Ottonis III. hæres & successor in Saxonicis ditionibus fuit Ludolphus, filius Brunoni[s] patruelis Henrici sancti. Quas paulò post Lotharius, cum coniuge Ricsa (filia Gerdrudis, Ludolphi neptis, Henrico duci Gottingensi nuptæ) acceptus, nepoti ex filia suo HENRICO Leoni duci Saxoniæ & Bauariæ potentißimo reliquit, qui postremus uniuersam Saxoniam & VVestphaliam, a Albi usq; ad Rhenum tenuit. Quo ab Imperatore Barbarossa proscripto, Philippus Coloniensis archiepiscopus magnam VVestphaliæ partem Leoni ademptam occupauit, & titulum ducis Angariæ & VVestphaliæ, Imperatoris auctoritate assumsit. Bernhardus Anhaldinus, Alberti Vrsi filius, superiorem Saxoniam ad VVittebergam, cui electorum dignitas adiuncta est, possedit. cuius (Bernardi nepos Albertus, post annum 45. ducis etiam Saxoniæ titulum, Ottoni puero, nepoti Leonis, in bello aduersus Danos, à Lubecensibus, eorumq; socijs capto, extorsit. Cuius Alberti agnati, duces Saxo-

nia

niæ Lauuenburgenses, hodierna die titulum veterem ducum Saxoniæ, Angariæ & VVestphaliæ seruant. Quam, occidentem versus, Lippiæ & Rheno interiectam, amplißimum videlicet comitatum Marchiæ, cui Tremoniensis etiam ciuitas & ditio inclusa est; & ducatum Bergensem; & citra Lipiæ & Amasis fontes comitatum Rauensburg, Limburg & Vlote, Dux IVLIACENSIS: multa parsim archiepiscopus Coloniensis; quædam Palebornensis; & comites VValdecenses, poßident. Reliquæ, orientem versus, à ripa Lippiæ ferè ad Visurgin (Bremam alluentem) Vestphaliæ maximam partem, Monasteriensis episcopus; aliquam Osnabrugensis & Mindensis, tenent. Cætera comites de Lippia, Bentheim, Teclenborg, Ridberg, Pirmundt, Diephold, Hoia, Oldenborch, Delmenhorst, in ditione & potestate habent. Qui Comites pleriq;, à Carolo magno episcopis initio adiuncti, iudicum vices, quod & nomen Greuen Germanicum denotat, gerebant.

Cùm autem tunc primùm VVestphalia, veris ac summis ornamentis, videlicet vera pietate ac religione Christiana, litteris & virtutibus humanioribus excoli cœperit, cùm maiores VVestphalorum ad fidem & cultum doctrinæ Christianæ primùm adducti, & episcopi à Carolo magno instituti sunt: breuiter quædam ex illius temporis historia delibabo.

Carolus

Carolus confecto bello, quo VVestphalos ad Filij Dei agnitionem perduxit: totam ferè regionem in Episcoporum diœceses diuisit. Cùm enim gens libertatis amans esset, reuerentia religionis facilius eam intra officij & obedientiæ debitæ meta contineri posse existimabat.

777. *Primum igitur in VVestphalia Collegium Osnabrugæ erexit. eiq; episcopum præfecit virum pium & doctum VVibonem Anglum, qui S. Bonifaci auditor fuerat. Ita Angli, VVestphalorum coloni magno cum fœnore metropoli debitam gratiam videlicet pios Euangelij doctores reddiderunt Nam S. Bonifacius, quem Germanorum euangelistam & apostolum nominant: natione Anglus fuit Is temporibus Caroli Martelli, Carolomanni, & Pipini regum Franciæ, qui maximam Germaniæ partem tenebant, sua voce in Bauaria, Franconia, Thuringia, Haßia, Frisia euangelion docuit. Cumq́ propter summam pietatem, doctrinam, integritatem morum, & indefessum studium & zelum propagandæ religionis Christianæ, archiepiscopus Moguntinus à Carolo Martello constitutus esset, multos alios ex Anglia, viros pios & doctos euocauit, & ecclesijs præfecit, inter quos nominatim celebrantur, Lullus vir excellenti doctrina & pietate, quem ipse Bonifacius successorem sibi in gubernatione ecclesiæ Moguntinæ elegit: Burcardus, qui*

Her-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Herbipolensi ecclesiæ post S. Kilianum præfuit: VVilebaldus frater S. VValburgis, qui in oppido Franconiæ Eichsted vicinas ecclesias rexit. Item VVunibaldus, Gregorius, VVillehadus, quem Carolus magnus Bremensi ecclesiæ primum gubernatorem dedit, cùm ageretur annus à nato Christo septingentesimus octogesimus.

Debetur etiam magna ex parte, Caroli magni
pietas & beneficentia in constituendis ecclesijs &
scholis, homini Anglo, Alcuino, D. Bedæ auditori.
Qui cùm Caroli magni ingenium generosum in pri-
ma iuuenta erudiendum accepisset, magna fide &
diligentia amorem pietatis Christianæ, & litera-
rum, vnà cum præcipuarum artium & linguarum
doctrina ipsi instillauit, ac postea assiduè ipsi horta-
tor fuit, vt omnes labores, pericula & bella, ad ec-
clesiæ Christianæ propagationem & salutē referret,
vt ecclesias piè ac liberaliter foueret. ac post ecclesias
in Germania constitutas, sua authoritate apud Ca-
rolum obtinuit, vt Parisiensem quoq; Academiam 791.
magnis & regijs sumptibus erigeret, anno decimo
quarto postquam Osnabrugensem in VVestphalia
ecclesiam condiderat.

Instituit autem Carolus Osnabrugæ, vt in collegio assidui lectores Græcæ & Latinæ linguæ essent. Vidi enim exemplum literarum fundationis, vt vocant, quas ecclesiæ Osnabrugensi Carolus de-

dit.

dit. Fuerunt igitur à pijs & sapientibus monarch instituta sacerdotum collegia, & episcopis addita non vt in luxu & voluptatib. obscœnis viuente perpetua orgia celebrarent, sed vt veræ de De doctrinæ possessionem retinerent, & literas, lin guas, & artes ecclesiæ & Reip. necessarias docere & propagarent. ac eodem tempore, quo Osnabrug ecclesiam Carolus condidit scribunt, venisse ad eu

777. legationem ab Imperatore Græcorum, vbi magn redemisset, facultatem græcè docti sibi præberi, q legatis græcè respondere, & cum ijs sine interpre sermonem conferre potuisset. Ipse enim Carolus, e si ab Alcuino præceptore suo græcas literas didic rat, & mediocriter intelligebat, tamen loqui n solebat. Hac occasione scribunt commonefactu Carolum, quantopere etiam in Repub. & principu negotijs huius linguæ cognitione opus sit: cura colendi & conseruandi græcæ linguæ studia, tu collegio Osnabrugensi simul commendasse.

Hoc consilio multa collegia paßim in Saxon tunc constituta fuerunt. ac Monasterio, Mimigr

786. dæ inchoato, S. Ludgerus Frisius, frater Hildegr ni primi Halberstadensis episcopi præfectus est, c quinquagesimus ordine, VVilhelmus Ketleru vera pietate, prudentia & virtute excellens, & p rioris euangelij doctrinæ amans, A. C. 1555. pr fuit: Gotthardi, summa dignitate tunc inter Liu

ni

iæ proceres florentis, & Curlandiæ in Liuonia
)ucis postea creati, frater. Osnabrugensem eccle-
am tunc 4 4tus à S. VVibone gubernauit Ioan-
es, Ioannis filius, comes Hoiensis, ingenio, doctri-
t, & Latinæ, aliarumq; multarum linguarum
ognitione excellens. Mindensem anno 785. à Ca-
olo & VVittikindo fundatam, tunc quinquagesi-
us quartus ab Herimberto primo, Georgius dux
runsuicensis, Henrici frater, magna cum pruden-
e, iusticiæ, & moderationis laude rexit. Padebor-
nsi inter primas à Carolo magno in Saxonia in-
oatæ, præfuit tricesimus octauus ab Harimaro,
embertus à Kersenbruch: Coloniensem verò me-
opolin, Adolphus, comes Scawenburgensis, Iodo-
filius, Ottonis frater, moderabatur. De hisce ec-
fijs, earumq; episcopis primis, & cæteris vsq;
annum 1400. & 1500. secutis, tùm alij aliquot
eriores, vt Gobelinus Decanus Bilefeldensis,
i tempore concilij Basiliensis scripsit, & VVerne-
Roleuingus; tum verò in primis, Metropoleos
xoniæ autor, Albertus Cranzius, diligenter ex-
cauit: & proximis annis, de totius VVestpha-
prouincijs, vrbibus, incolis veteribus, viris li-
ttis, comitum familijs, ac inprimis de renata in
cipuis VVestphaliæ & reliquæ Saxoniæ ciuita-
us, & principum ac comitum ditionibus, purio-
euangelij doctrina, multis editis libellis, sin-
gulare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

gulare illustrandæ patriæ studium & amore[m] d[e]-
clarauit Hermannus, ecclesiarum hoc tempo[re in]
nobiliß. comitatu Aldeburgensi inspector. Ex[...]
etsi multò plura & vberiora, de VVestphali[...]
bus peti possunt: spero tamen hæc pauca, qu[æ]
exordijs ecclesiæ Dei in VVestphalia libaui, [non]
ingrata lectoribus futura esse.

Vt autem gens VVestphalica, constantiæ & [...]-
uitatis amans, difficulter initiò ab auita reli[gione]
abduci, & ad veram Christi agnitionem con[...]
potuit; ita deinceps, semel datam Christo fi[dem]
constantißimè seruauit. atq; etiam ex VVestph[alia]
latè in reliquam Saxoniam, Daniam, Suec[iam],
Vandaliam & alias regiones, doctrina Christi [pro-]
820. pagata est. Nam collegium Corbeiense ad Visu[rgim]
in diœcesi Paderbornensi institutum, aliquot [...]-
lis velut seminarium fuit episcoporum Saxoni[æ ...]
quo Ansgarius etiam, primus Hamburgensis ar[chi-]
episcopus, qui latè in vicinas Henetorum gente[s, ...]
Daniam, Sueciamq; sua voce euangelion prop[aga-]
uit, & successores illius S. Rembertus, Adelr[...]-
dus, Hoierus ad docendas ecclesias vocati sunt.

Ante trecentos verò annos, Nobilitas VV[est-]
phalica, specimen pietatis & fortitudinis illu[stre]
edidit, cùm suo sumptu & periculo, profere[ndæ]
religionis Christianæ causa, amplißimam ge[ntem]
Liuonicam Christo subiunxit. Etsi enim pr[...]
v

veræ pietatis semina prius ibi sparsa erant à Meinardo, quem mercatores Lubeca secum Rigam duxerant, tamen reliqua tota regio, latißimè patens, impijs & barbaricis superstitionibus dedita fuit, donec Imperatoris Friderici secundi temporibus, cùm Albertus Liuoniæ episcopus præesset, aliquot annorum continenti bello adflicta, tandem tota se Christiano nomini consecrauit. 1170.

Multi autem principes viri suas vires in eo bello, ad illustrandam & latius propagandam Christi gloriam contulerunt, ac nominatim in historijs mentio fit Ioannis domini Megapolitani, illius, quem propter eximiam pietatem, & sacrarum literarum scientiam, Theologum scriptores nominant, qui cum filio Henrico aliquandiu sacræ illi militiæ in Liuonia præfuit. Sed tamen præcipuam fuisse in ea militia Nobilitatis VVestphalicæ virtutem inde perspicuum est, quod ante 30. annos adhuc, amplißima Liuoniæ pars, VVestphalorum nobilium imperio parebat, ex quibus multi studijs doctrinæ cœlestis & ceterarum artium, vt ad piam & salutarem gubernationem ampliora haberent adiumenta, se instruebant.

Multos etiam virtute & doctrina excellentes Ecclesiæ & Rerumpublicarum gubernatores peperit natio VVestphalica, qui demonstrant, ingenia VVestphalorum, ad literas, ad disciplinam, ad vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

tutem, ad doctrinas, ad alias honestas artes idone esse. Nota sunt nomina Alexandri Hegij, Arnold de VVesalia, Rodolphi Langij, Hermanni Buschij Coclenij, Riuij, Glandorpij, Burenij, & Hermanni Bonni, qui ecclesiā inclytæ vrbis Lubecæ, magn cum pietatis, veræ doctrinæ, integritatis morum sapientiæ & eloquentiæ laude, multos annos rexit

Præcipua verò VVestphalis laus, in elegantiorum literarū & linguarum studijs primùm in Germania excitandis & propagandis, & latina oratione soluta & ligata, purius & nitidius elaboranda meritò à nobis tribuitur. Inter quos primi duce & antesignani fuerunt, amici Rodolphi Agricolæ Rodolphus Langius, nobili genere & ingenio poëta, Canonicus Monasteriensis, & munificus litcratorum Mecenas, diu ante Conradum Celten celebris cui Axiochum Platonis à se conuersum Rodolphu Agricola dedicauit: & Alexander Hegius, qui Dauentriensem scholam, omnium ea ætate in his gentibus celeberrimam, per triginta annos magna cum laude rexit: & huius discipuli, Erasmus Roterodamus, Ioannes Murmellius, Hermannus Buschius Timannus Camenerus, qui florentißimam illam Monasteriensem scholam, Rodolphi Langij consilio & authoritate potißimùm constitutam, vsq; a Anabaptisticos tumultus, felicißimè gubernauit; plurimi alij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

In superiore etiam Germania, Ludoicus Dringebergius VVestphalus, Selestadij, insignes virtute & doctrina viros formauit, Iacobum VVimphelingum, Ioannem Capnionem, Conradum Celten, Beatum Rhenanum Erasmi amicum, poëtam Sapidum, Stabium, Dalburgium & alios, qui sua virtute & doctrina, de ecclesia, scholis & communi hominum vita benè meriti sunt. Eras. lib. 23. Ep. 10.

Estq; hoc illustre ingenij, virtutis & industriæ argumentum, quòd in vicinis vrbibus & alijs locis, VVestphali, etiamsi peregrini sunt, tamen ad consilia & gubernationem Rerumpublicarum, ecclesiæ, & scholarum, præ indigenis ferè adhibentur.

Domi verò, & priuata & publica disciplina ad pietatem, ad virtutem, & omnia iusticiæ officia, & præcipuè ad laborem, adsuefiunt. Vt autem homines nihil agendo malè agere discunt: ita rursus honestis laboribus, multæ malæ cupiditates & vitia reprimuntur. Itaq;, cùm VVestphala sit patiens operum, paruoq; adsueta iuuentus, & corpora laboribus durentur: luxum & voluptates aspernantur, & de pluribus benè mereri, & postea molestias ac onera gubernationis, ad quam in his etiam propinquis vrbibus plurimi adhibentur, facilius perferre possunt. imò ad gubernationem eò studiosius

diosius prouehuntur à prudentibus, quia benè parê-re honestis imperijs, & officiosi, ac diligentes & fidi in mandatis sibi functionibus esse, à pueris adsuenerunt, οὐ γὰρ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα.

Soli etiam VVestphalici ubertas & bonitas multis in locis eximia est. Etsi enim in eo tractu, quem mercatores sæpißimè transeunt, regio vastior & incultior est: tamen ad Visurgin, & circa Susatum, Heruordiam, Padebornam, VVarburgum, Hoxariam & paßim alibi, fertilibus agris, ac vbiq; ferè lætißimis pascuis, glandiferis syluis, ijsq; non incultis abundat. versus Rhenum et montes Haßiæ, etiam ferri, cupri, plumbi & aliorum metallorum, ad Corbachium etiam auri venas non incelebres habuit. Et terræ bonitatem, omniumq; rerum ad victum pertinentium, copiam, frequentia hominum eam incolentium, & oppida plurima, ac vrbes amplæ & populosæ, Monasterium, Osnabrugga, Susatum, Minda, Tremonia, Heruordia, Padeborna, Lippia, Lemgouia, VVesalia, & cæteræ, recta descriptione & splendore ædificiorum, & ciuium multitudine ac humanitate, paucis in Germania cedentes, ostendunt.

Ne Palæstina quidem, quam Deus terram melle & lacte fluentem nominat, omnibus in locis pari fertilitate fuit. Multò feracior vini, olei, balsami, frugum, & aliorum terra nascentium fuit Galilæa

&

& Peræa, quàm Iudæa: præsertim ea parte, quæ montes Arabicos spectat, in qua panibus hordeaceis vesci vulgus & aquam bibere solebant. Quare nec VVestphaliæ vitio verti potest, quòd, cùm regio amplißima sit, & latißimè pateat, alicubi amœnior ac fœcundior, alicubi incultior & horridior est.

Nec Iudiciorum VVestphalicorum infamia, qua apud multos imperitos laborant, mouere quenquam debet, quò minus honorificè de patria sentiat. Nam forma gubernationis politicæ honesta & iusta est, & in ciuitatibus, iudicia, legibus & iure, non minus, quàm in reliqua Germania, æquiß. constituta sunt. Instituit autem clandestina iudicia Carolus magnus sapienti deliberatione & grauibus causis adductus. Cùm enim gens VVestphalica amans libertatis, iugum imperij ægrè ferret, & nihil non moliretur, vt excussa episcoporum & Regum Romanorum dominatione, pristinum libertatis decus reciperet: Carolus magnus aliquot viros honestos, sapientes, & industrios secretò delegit, eosq; hac potentia armauit, vt, quoscunq; certò cognoscerent & deprehenderent rerum nouarum & moliendæ turbationis imperij, aut seditionis cupidos & authores esse, sine longiore disputatione statim mulctarent. Hac seueritate tunc ad reprimendos turbulentorum hominum seditiosos conatus vti necesse fuit. Postea vt omnibus bonis rebus, vt no-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

mine & verbo Dei, vt magistratu, coniugio, vin
abuti homines & scelera sua miscere consueuerunt
ita non negabo in his occultis iudicijs aliqua incon
sideratius & iniustius facta esse. Sed genus ipsum
iudicij, vt à Carolo magno ordinatum est, non vi
tuperari posse, declarant etiam recentiorum Impe
1442. ratorum Friderici Tertij & Maximiliani I. consti
1495. tutiones. Iampridem verò per totam VVestphali
am hæc clandestina Iudicia obsoleuerunt, et quam
uis Scabini illi etiamnum in nonnullis perpaucis ta
men oppidis supersint, iudicia tamen nulla clàm
sed omnia palàm citatis & auditis ijs, qui denun
ciantur, peragi solent. Et magistratus oppidorum
vbiq; iudicia tàm ciuilia quàm criminalia exercet
nec Scabinis de cuiusquam sanguine, nisi iudicial
ordine cognoscere permittitur.

Cùm autem iudicia, leges, disciplina, & vniuers
ciuilis societas ad hunc præcipuum & summum fi
nem à Deo ordinata sit, vt æterna ecclesia Deum
rectè agnoscens & celebrans colligi in hac vita pe
ministerium euangelij poßit: Oro Deum toto pecto
re, vt & patriæ tranquillitatem, & alia ornamen
ta seruet, & lucem veræ DEI noticiæ puram e
illustrem, ac cultus Dei sinceros in tota Vvestphali
accendat et tueatur, vt multi Deū æternum patrem
& filium ipsius dominum nostrum Iesum Christum
vnà cum Spiritu sancto, vera inuocatione & cel
bratio

bratione, tum in hac vita, tum in omni æternitate colant.

Hæc de VVestphalia generatim præfati, nunc episcoporum illius, aliorumq; principum, qui anno Christi 1500. Diœcesibus suis præfuerunt, Nomina & Genealogias, ordine recensebimus. & à MINDENSI *principatu, qui proximus est Visurgi, ad inferioris Saxoniæ ditionis Brunsuicensis fines: exordiar. cui* HENRICVS, *princeps pius, integer, modestus ac innocens, iam viginti duos annos præfuerat, ordine quinquagesimus primus ab Her-*
imberto primo episcopo, quem VVittikindus Saxo- 785.
num rex, à Carolo magno ad Christi seruatoris nostri agnitionem & fidem adductus, in hoc hæreditarij Ducatus Angariæ sui oppido ad Visurgin, collegio ecclesiæ fundato præfecit.

Erat autem Henricus, ex illustri & vetusta comitum à SCA*wenburg familia procreatus, quæ in Holsatia & Saxonia, ad orientalem Visurgis ripam, in vicinia Mindæ, antiquas & amplas possessiones, & quorundam principum ditionibus non inferiores, tenet: & multos vicinis episcoporum diœcesibus principes, ac in his electores Imperij aliquot, & alios virtute ac fortitudine præstantes, & patriæ salutares gubernatores progenuit, & solius Imperatoris beneficium immediatè recognoscit. Cùm enim à præstanti Heröe, ı xim a*

virtute, industria, fortitudine & fide prædito, A-
DOlpho de Salingsleuen, qui laudatißimo Impera-
tori CONrado Franco, in Vngaricis, Italicis &
Burgundicis bellis operam fortem & fidelem præ-
stiterat; ideoq; beneficium comitatus Schawen-
burgensis ab ipso Imp. immediatè accepit: origi-
nem duxerit: feudum Imperiale perpetuò deinceps
mansit. Recensuimus autem vetustiorum comitum
qui Holsatiæ etiam totius ditiones, à Lothario Imp.
acceptas possederunt, seriem, libro superiore. Nunc
cæteros, qui proximis 250. annis, in patria præci-
puè floruerunt, ordine attexam.

ADOLphus comes Holsatiæ, & Schawen-
burgensis, Gerardi II. cæci filius, Gerardi I. co-
mitis Holsatiæ & Stormariæ nepos, Adolphi IIII.
Holsatiæ comitis pronepos. ⊕ 1315. sepultus in mo-
nasterio Loken. uxor Helena Ioannis Saxoniæ du-
cis Laoburg. filia.

Adolphus ⊕ 1353.	Ericus, episc. Hildesiensis ⊕ 1348.	Gerardus, præpositus Hamburg. episc. Mindensis.

Adolphus peryt in itinere ad terram san. ⊙	OTTO. vxor Mechtildis filia VVilelmi ducis Lunæburg. Ma- ♂	Simon ⊕ 1361.	Gerardus episcopus Mindensis. ⊕ 1361.	Bernardus præpositus Hamb.

⊙ ♂

gnum Torquatum ducem Luneb. bellum ipsi inferentem, vicit, & interfecit 1373. Mortuo Adolpho VVagriæ Domino postremo 1390. tres præfecturas Hatesburg, Pinneberg & Barmstede ad Albim accepit, ut reliqua VVagria Holsatiæ iungeretur. ⊕ 1404.

Adolphus. | VVilelmus puer ⊕ 1391.

OTTO II. qui mortuo Adolpho duce Slesuuiensi & comite Holsatiæ postremo, regi Daniæ Christiano eam cessit anno Christi 1460. postridie Michaelis. Sed filius Ioannes, & illius posteri confirmare hæc pacta recusarunt. ⊕ 1464. octo filios habuit, ex quibus

...estus ...cop. ...es. ...471.	HENRIcus, episc. Mindensis, cuius modò meminimus, cœpit A. C. 1478. ⊕ 1504.	Otto in arce Pinneberg. ⊕ 1510.	Antonius ⊕ 1526.	IOANNES, ex Corda filia Henrici postremi Gemmæ Domini, quæ quinquagenaria peperit, solus familiam propagauit. ⊕ 1527.	Mechtildis nupta Bernardo duci Luneb. inde VVilelmo seniori Brunsuicensi.

...DOCVS, Pius & Φιλήσυχος: ⊕ 1532. ...aria, sorore VVilelmi Nassaensis, decem filios su...t: ex quibus ☿

☿

OTTO episcopus Hildesiensis anno 1531. electus; 1536. resignauit pater præsentium comitum. cuius aliquot postea locis mentio sæpius facienda erit. ⊕ 1576.

Henricus ἄπαις.

Adolphus archiepiscopus & elector Coloniensis 1547. ⊕ 1556.

Ioannes ⊕ 1560

Antonius archiepiscopus & elector Coloniensis 1556. ⊕ 1558.

Iodo[cus] Domnus Gem[...] ⊕ 15[...]

Henricus.

Hermannus, episcopus Mindensis fuit.

ADOLPHVS, natus 1547. Gubernator Patriæ. Coniunx Elisabeth. filia Iulij ducis Brunsuicensis, ducta 1583.

Antonius Decanus Coloniensis.

IVLIVS natus 1585.

Primæ verò, & antiquißimæ in veteri S[...]nia Cathedralis ecclesiæ OSNABRVGENSIS [...]scopus, hac ætate fuit CONRADVS comes à [...]berg, quadragesimus septimus à S. VVibone, [...]mo episcopo, Frisio. cui Carolus magnus, insp[...]nem collegij & scholarum, quas Latinas & [...]cas perpetuò seruari in collegio voluit, comm[...]rat. CONRAdus vir prudens & medioc[...] eruditus, & Romæ, ac in alijs aulis, vers[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...tiò feliciter & tranquillè diœcesin rexit, donec 1482.
...or ipsius Margarita, Friderico duci Brunſ. & cœpit.
...næb. matrimonio iuncta eſt. Quod fratri Fri-
...rici, VVilelmo, duci Brunſ. & filio Henrico,
...orſus diſplicuit. Itaq; de improuiſo obrutum Fri-
...ricum, quòd non ſanæ mentis hominem eſſe dice-
...t, cum coniuge Ritbergenſi in cuſtodiam, præ-
...s illius omnibus occupatis, coniecerunt. Epi-
...opus igitur, cùm ſua interceſsione in libertatem
...ndicare ſororem, & illius maritum, non poſſet,
...iitatibus inferioris Saxoniæ decem, cum VVilel-
...o & Henrico ducibus Brunſ. & Bertholdo Hil-
...ſienſe Epiſcopo bellum gerentibus, ſe coniungit,
...' circiter 400. equitum exercitum, ex vicinorum
...mitum ditionibus collectum, duce Iohanne Comi-
... Ritbergico, fratre ſuo, trans Viſurgim mit-
...t. Quos terram Brunſuicenſem vix ingreſſos,
...enricus ſtratagemate circumuentos, ac in his co-
...item Ioannem Epiſcopi fratrem, in ſuam pote- Die Petri
...ſtem redegit. Qua clade accepta, epiſcopus, etſi & Pauli
...quenti anno exeunte pax reſtituta erat: tamen, 1485.
...m ingenti λύτρῳ frater & alij captiui redimen-
..., & vicinis comitibus ac nobilibus, quorum
...qui perierant, ſoluendum eſſet: contribui ab ordi-
...ibus petiuit, & ipſe proprios menſæ epiſcopi re-
...itus omnes impendit. ac vt eluctari ex difficul-
...tibus hiſce commodius poſſet: relicta delectis

ex colle-

collegio consuli Osnabr. Ertwino, gubernatio
in aulam Ioannis electoris Brandeb. profectus
cui in consilijs, & legationibus ad reges Polon
Daniæ, & Vngariæ, decennium ferè seruiuit; de
1497. ad Monasteriensis principatus amplißimi imper
euectus, ad vtriusq; diœceseos gubernationem
dijt, & redemptas episcopi arces, alijs pignori o
gatas, ædificijs paßim ornauit, & meliores ac n
diores reddidit. Iburgi, domum ex fundame
extruxit, & in tota vita, iustus, clemens, mo
ratus & beneficus fuit.

Cùm autem nobilißimæ & antiquißimæ h
COMITVM RITBERGensium familiæ, ad A
sis fl. fontes sedem habentis, posteritas mascula,
stris temporibus, in Ioanne, Ottonis filio, Ioa
fratris Conradi episcopi Osnabrugensis nepo
prorsus extincta sit: Nomina & seriem proxin
rum Ritbergensium comitum, vsq; ad hunc Con
dum & illius nepotem, adscribam, & MARG
RITÆ sororis Conradi huius episcopi Osnab
gensis nomen inseram, quæ Friderico duci Br
suicensi, VVilelmi Victoriosi filio nupta, insi
virtute & pietatis religiosæ studio fuit, cui sern
nem de sacramento Pœnitentiæ Lutherus an
1519. dedicauit, qui Tom. VII. operum ipsius V
teberga editorum Germanico, pag. 2. insertus e

CONRADVS comes in Ritberg.

Con

Conradus.

NRADVS episcopus Osnabrug. & ... ast. ⊕ 1508.	Ioannes, opem ferens Hildesiensibus, ab Henrico duce Bruns. 1485. captus est.	Margarita nupta Friderico duci
RO Ommeke Fri- ... ex Irmengardi filia ... rdi comitis Oldeburg.	Vxor Margreta, Bernardi Lippiensis filia, Simonis soror.	Bruns. Henrici senioris patruo.

lasar, Dominus in ... s & VVitmund, ab ... one Frisiæ comite ... us, per Carolum ... m Geldriæ restituitur. ... t bellum cum Bremensib. ... ix. ⊕ 1540. ἄπαις.	Anna, Domina in ESENS soror Baldasari.	OTTO filius Ioannis.	Anna Comitissa de SEIN.
		IOANnes postremus ⊕ captiuus 1564.	Otto in castris ad Metas 1552. periit.

gard, primum Erico ... nsi nupta, deinde SI... NI comiti Lippiensi, ... er eam comes Ritber... s factus est.	VValpurg, vxor Ennonis filij Ezardi comitis Frisiæ Orient. Domini in Esens.

MONASTERIENSIS

...cesis principatum, omnium in tota VVestpha... ...mplißimum & potentißimum, à flumine Lip... ...nter regionem Osnabrugensem, & comitatum ...beimensem, medio & continuo tractu ad Hun...

tam

tum fluuium, alluentem vetustam VVigberti
Saxoniæ & Angriuariæ, filij VVittikindi
vrbem & sepulturæ locum, VVildeshusium; &
de ad Visurgin pertinentem; eo tempore
CONradus comes à Ritberg gubernauit, in l
Henrici comitis Swartzeburgensis (qui arcem
1482. menhorstanam vi occupatam, Monasteriensi
1497. cesi coniunxerat) defuncti substitutus: ordine
dragesimus sextus à S. Ludgero Frisio primo
copo, fratre S. Hildegrini Halberstadensis.

Florebat, Conradi episcopi tempore, Monas
Schola elegantioris doctrinæ et bonarum litera
ac latinæ in primis linguæ, puri⁹ et nitidius, ad
tationem veterum, soluta & ligata orationis f
elaborandæ, Rodolphi Langij viri nobilis a
ctißimi & in collegio ecclesiæ senioris ac præp
& Mecenatis literarum munifici, consilio &
thoritate instituta. Cùm enim Rodolphus, p
literis Dauentriæ præclarè excultus, à patruo
manno, ecclesiæ cathedralis Decano, in Ital
vbi tunc Latinæ & Græcæ linguæ studia ref
scebant, missus esset: studiosè Laurentium Va
cuius de elegantia sermonis latini commentar
tant: Maphæum Vegium, qui Æneida Virgilij
to libro compleuit, Franciscum Philephum, et
dorum Gazam audiuit, & in soluta & ligata
tione eleganter formanda se exercuit, ac studio
s

tera Lat. & Gra in Germania re nascunt.

ios, Mauritium comitem Spiegelbergicum, Phi-
pi filium, & Rodolphum Agricolam Frisium,
uit. Qui in patriam reuersi, omnium primi in
rmania, puriorem latini sermonis formam usur
e, & rectam discendi & latinè scribendi ratio-
a ostendere, & cohortationibus ac exemplo suo
itare, cum Alexandro Hegio, Dauentriensis
olæ studiorum Rectore fidelißimo & felicißimo,
erunt. ac Hegij schola, ante Monasteriensem,
ut seminarium fuit politiorum literarum & lin-
rum, quas illius alumni, Erasmus Roterodamus,
nnes Murmelius, Hermanus Torrentinus, Bu-
ius, Ioannes Cæsarius Iuliacensis, Conradus
lenius Padebornensis, Iacobus Montanus Spi-
sis, Ioannes Peringius, Gerardus Listrius, Mat-
us Frissemius, & alij, longè lateq; in tota Ger-
nia & Belgico propagarunt. Primus autem Ger-
niæ Poëta, ipsius Rodolphi Agricolæ indicio,
orum ætate, aliquot ante Conradum Celten an-
celebris, hic Rodolphus Langius fuit, editis, de
idio Hierosolymæ postremo, de obsidione Noue-
de Paulo Apostolo, de Maria virgine, poëma-
larus. de quo condiscipulo & æquali suo Hegi-
ccinit : Iam ferre poëtas
Barbarie in media VVestphalis ora potest.
gius hanc decorat maiorum sanguine clarus,
onasteriaci lausq; decusq; soli.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Primus Melpomenen, qui rura in VVestphala du
Cùm caneret laudes maxime Paule, tuas.
Buschius hanc modulis & stemmate clarus hones
Cùm te virgo parens, numine fœta canit.
Vatum terra altrix tantorum VVestphala gaude,
Lumine te dextro, docta Thalia videt.

Duxerat secum in Italiam Langius, adolescen Hermannum Buschium cognatum suum, cùm episcopo Henrico Swartzburgensi & collegio nasteriensi ad PP. Sixtum IIII. legatus Rom
1480. *certi negotij causa mitteretur, vbi præcipuis in itinere Buschium commendauit, & sumptus diorum in Italia commoranti liberaliter trib Ipse etiam rebus omnibus ex episcopi & col sui sententia apud PP. confectis, cùm quidem norificis Sixti PP. & Laurentij Medicei lite episcopo & collegio commendaretur, maiore in p eio & admiratione apud collegas fuit, & cau bonarum literarum & emendationis studiorum ctrinæ barbaræ, paßim in omnibus collegijs scholis regnantium, maiore cum fructu egit. tan aliquot adhuc annos, reluctantibus veteris bar rici patronis, ac nominatim Academia Colonie quæ datis ad Conradum Ritbergensem, episcop qui Henrico Swartzburgensi successerat, & s mum collegium, litteris, vsitatam tot seculis in tuendæ adolescentiæ & docendi rationem & li*

los

os, in scholis retineri, & mutationes nouas, studi-
s et disciplinæ periculosas, caueri flagitabant. Etsi
utem erudite & grauiter consilij sui causas Ro-
olphus explicabat: tamen ad Italorum doctorum
idicia ipsi prouocare necesse fuit. qui cùm emen-
ationem doctrinæ in scholis vsitatæ necessariam
se, & Langium, rectè, Louanienses perperam iu-
icare, in responsis ad episcopum suis, pronunci-
sent: episcopus, qui Italorum, apud quos olim
ixerat, censuram magni faciebat, facultatem ape-
endæ nouæ bonarum literarum scholæ collegio
dit. ad cuius gubernationem, cùm Alexandrum
egium, in diœcesi Monasteriensi natum, voca-
nt: ille ætatis excusatione vsus, alios idoneos
holæ suæ alumnos, & in his Ioannem Cæsarium,
ermannum Torrentinum, Timannum Camene-
m & aliquot præterea alios, indicabat. ex qui-
s Timannum, ob personæ & morum grauita-
m, cæteris prætulit. eiq; sex collegas, & in his
annem Murmelium Ruræmondensem, & Ioan-
m Hagemannum, adiunxit. quibus docendi or-
nem, & libros in schola interpretandos, & reli-
a scholæ exercicia, ipse Langius præscribebat,
suam Bibliothecam, plurimis optimisq; libris
ructam, omnium in schola docentium vsibus
mmunem faciebat. Sic igitur paulò ante an-
n 1500. constituta Monasterij schola, vsq; ad

Anabaptisticos furores florens ac celebris man[...] *& in totam reliquam* VVestphaliam, *&* Germ[...] niam, *optima studia propagauit.* Hinc enim co[...] nias elegantioris doctrinæ deduxerunt: Petrus [...] hemius, Tremoniam: Iosephus Horlenius, H[...] uordiam; vbi inter alios Petrum Mosellanum [...] ditorem habuit: Ludolphus Heringius, Ham[...] nem; Alexander Meppensis, Osnabruggam: Lud[...] phus, Susatum; Tilemannus Mollerus, Atteno[...] rum: à quo, Ioannes RIVIus Attendoriensis, doctißimus, & multis editis scriptis clarus, Ge[...] gij Fabricij, Adami Siberi, Iobi Magdeburgij, postea Augusti electoris Saxoniæ præceptor, [...] mùm institutus est.

Negari enim non potest, Hominibus VVestp[...] lis, & eorum discipulis, primam, in elegantio[...] literarum & linguarum studijs, in Germania [...] citandis & propagandis, laudem deberi. Nam [...] ante hos, qui iam nominati sunt, in superiori [...] mania, Ludoicus Dringebergus VVestphalus, [...] diorum scholæ Selestadiensis rector, Iacobū V[...] phelingum, Ioannem Reuchlinum, Georgium [...] lerum, Stabium, & alios insignes virtute & [...] ctrina viros informauit. ex quibus, Ioannes [...]
1497. chlinus Phorcensis, postea comœdias latinas, [...] nonem & Sergium, à se scriptas, exemplo ti[...] Germania inaudito edidit: illam quoq; Heide[...]

æ ſpectandam publicè exhibuit, quas Georgus ſimlerus & Iacobus Spiegelius, VVimphelingi ex orore nepos, ſcholijs deinde illuſtrarunt.

VVimphelingus verò, integerrimæ vitæ Theo-ogus, & alioquin nullius honeſtæ diſciplinæ rudis, oc ipſo anno, Adoleſcentiam edidit. quo libello, ad 1500. iteras, & omnes virtutes ſtudiosè colendas, & ugienda vitia, ex omni genere ſcriptorum & Poë-arum collectis inſignibus ſententijs & exemplis, dolescentes cohortatus eſt. Eodem anno oratio-em de mirando fœdere duarum in Chriſto natu-arum, die Annunciationis Angelicæ habitam, & e Germania libellum ad ſenatum Argentinen-m emiſit. nec grauatus eſt amore pietatis agere edagogum aliquot magnæ ſpei adoleſcentibus, in-r quos VVolſgangus comes à Lewenſteim Lu-dici filius, cui Adoleſcentiam dedicauit: & IA-OBVS STVRMIVS, poſtea inter nobiles, do-rina, conſilio, prudentia, in toto Imperio clariſ-mus, cui de Integritate animi & corporis tuenda bellum inſcripſit: & ex ſorore VVimphelingi agdalena nepotes, Iacobus Spiegelius, qui Lexi-n Iuris poſtea edidit, & Ioannes Maius, Diuo-m Caroli & Ferdinandi conſiliarij præcipui fu-unt. Eraſmus etiã Roterodamus, libro de conſcri-ndis epiſtolis, & primo ADAgiorũ opere Pariſijs 1500 noteſcere, & triennio poſt, ENchiridion Militis 1503.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Christiani, velut artem ac summam veræ piet
& Religionis Christianæ, & Panegyricum in l
dem Philippi archiducis Austriæ & principis
stellæ ex Hispania & Gallia reducis luculen
edens, magis etiam inclarescere cœpit. Efflore
bant eodem tempore, Conradi Peutingeri, Bili
di Pirchaimeri, Sebastiani Brands, Vlrici Z
Thomæ VVolffij Iurecoß. in Germania, huma
ribus literis excultorum; & post Rodolphi L
gij VVestphali, & Agricolæ Frisij ædita poëm
Conradi Celtis, Hermanni Buschij, Ioannis Æ
campiani, Thomæ Aucuparij, Ringmanni Phi
Poëtarum ingenia. quæ deinceps, antesignani
ducibus Erasmo Roterodamo, & postea Phili
Melanchtone tum adolescente, Barbariem ex r
qua Germania profligarunt. cùm Langius
emeritus, & decrepitus senex, superato ætatis
no 80, tandem inter prima certaminum Luther
1519. emendatæ religionis initia, Monasterij vitam in
ris suam clausisset.

Hæc de initijs & autoribus primæ emenda
nis studiorum in Germania, hoc loco, mentioni
dolphi Langij & Alexandri Hegij Monasterie
um, qui primi in Germania poëmatis elegant
editis clari sua ætate fuerunt, & meliorem disc
ordinem, & puriorem latinæ orationis form
monstrarunt, intexenda esse duxi.

PAD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

PADEBORnensem Diœcesin
Lippiæ & Amasis fontes, ferè ad Visurgin et Has- 1500.
um se porrigentem, administrauit archiep. Coloni-
sis HErmañus, Landgrauius Haßiæ, præsentium
ßiæ principum propatruus: princeps sapiens,
neficus, mitis, pacis & quietis publicæ studiosis-
mus: & tamen, vbi res postulabat, animi magni-
dine, industria & felicitate in bellis gerendis exi-
ia. qui ante viginti quinq; annos Gubernator diœ-
is Coloniensis, aduersus episcopum Rupertum 1475.
latinum, Friderici victoriosi fratrem, à collegio
nstitutus, vrbem Nouesium, à Carolo Burgundo,
restituere Rupertum conante, toto anno obses-
m, Heroica virtute, fortitudine & fide defendit.
oloniam verò Agrippinam, vt id obiter inseram,
Hylderico Francorum rege Romanis primùm 462.
emptam; postea Otto I. Imperij Germanici vr- 949.
m fecit. Reliquiæ 11000. virginum A.C. 1156.
atæ: vrbs anno 1167. sub Friderico Barbarossa
p. ampliata: anno 1395. Academiæ sedes facta:
10 1481. in fœdus ciuitatum Anzæ recepta est.)
it autem Padebornensis ecclesia, inter primas in
tonia, à Carolo, qui statiua sæpè eo in loco ad
li fontem habuit, inchoata. cui Harimarum, à
Burcardo, in Herbipolensi collegio, literis &
æ pietatis exercitijs eruditum, initiò præfecit.

à quo tricesimus quintus hic Hermannus Has
Landgrauius numeratur, cuius Genealogiæ pa
tem, quæ agnationem cum præsentibus Haßiæ pr
cipibus demonstret, adiungo:

Ludoicus Landgr. Turingiæ & Haßiæ, ma
tus S. Elisabethæ, quæ Marpurgi obijt 1231.

Sophia Henrico VI. Brabantiæ duci nupta

HENricus Infans Haßiæ, qui tandem solus
tionem Haßiacam obtinuit. ⊕ 1308.

OTTO ⊕ 1329. — Ludoicus, episcopus Monaster. ⊕ 1320. — Ioannes ἄπαις. ⊕ 13

Henricus Ferreus. ⊕ 1376. — Otto episcop. Magdeburg. — Ludouicus

Otto ante patrem ⊕ 1339.

Hermannus successit patruo ⊕ 1414.

Ludouicus Mitis & Pacificus, primus comes in Zigenhain & Nidda 1450.

Phil pus mes Catz elbo

HERMAN. nus archiepiscopus Coloniensis & Padebornẽsis. ⊕ 1508. — Ludoicus Cassellis. uxor Mechtildis VVirteb. soror Eberhar. ⊙ — Henricus Marpurgi, primus comes in Catzenelbogen ⊕ 1484.

A fi Ph Ca elb ♂

☉

di Barbati. ⊕ *1471.*

Vilelmus I. Cassellæ. ca- tus à fratre edit guber- natione. ⊕ *riuatus 1515.*

VVilelmus II. medius, Spangenbergæ. ⊕ *1509. vxor Anna Megap.* ⊕ *1525.*

Elisabetha Ludoici Palatini Bipontini vxor.

Mechtildis nupta Conrado comiti Teklenburgensi.

VVOLFGANgus Palatinus ⊕ *1569.*

PHILIPPVS *natus 1504. Idibus Nouemb. Dux Fœderis Smalcaldici, à Cæsare Carolo V. captus 1547. dimissus 1552.* ⊕ *1567.*

♂

VVilelmus III. Marpurgi. ⊕ *1500. 17. Febr.*

Elisabeth uxor Ioannis comitis à Nassau.

Henricus cubicul. Caroli V.

VVilelmus.

VVilelmus princeps Auraniæ.

Mechtild, Ioanni Cleuensi nupta.

Paruerunt autem olim episcopo Padebornensi oppida 24. arces & præfecturæ 20. monasteria 16. parochiæ 54. Oppidorum nomina sunt, Padeborna metropolis, Lipspring, Soltkatten, Bueren, VVunnenborg, Sualenburg, Hense, Klenenberg, VVarburg,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

burg, Kalenberg, Pockelsen, Borchholte, Borgen-
rike, Beueringen, Dringenborch, VVilbaess
Gerden, Brakel, Driborch, Nihem, Bremer
Voerden, Lichtenou, Line, & Stenheim Cll. V
Hermanni Tulichij, & Reineri Reineccij πολ-
ιςογ-, patria. Arces pleræq; nobilitati et alijs o
oppignoratæ, non multùm episcopo aut diœc
adferebant emolumenti.

Comitatum MARCHIÆ in VVestpha
amplißimum, à Lippiæ fl. ripa versus occasu
multis insignibus oppidis, Hammone, Vnna, Su
to, Chama, Tremonia, & alijs florentem, an
Christi 1500. Ioannes dux Cliuiæ tenuit, ex comi
bus Marcæ vetustis oriundus. Est autem CLIVI
inter extremas, versus solem occumbentem, VVe
phaliæ prouincias, ad Rhenum paulò supra VV
saliam & Lippiæ ostium, in vtraq; Rheni ri
deorsum vsq; ad Isulæ diuertigium pertinens: pr
sus eo tempore, non finibus solùm, sed etiam pri
cipib. proprijs sciuncta à Iuliacensi ducatu, qui t
tus trans Rhenum, ad diœcesis Coloniensis lat
occidentale, secundum Ruræ fl. longitudinem fe
vsq; ad illius in Mosam ἐκβολὴν porrigitur.

Veterum Cliuiæ comitum originem ex alto,
Iustiniani II. Cæsaris temporibus repetunt. S
præsentis familiæ Ducum Cliuensium & Iuliace
sium maiores, Marchiæ VVestphalicæ seu Marc
comit

omites fuerunt. Cùm enim Adolphus comes de Marca, Adolphi & Mariæ, postremo Cliuiæ co-mite Theodorico X. natæ, filius; Engelberti fra-ter; Coloniensis archiepiscopus, extincta veterum liuensium comitum familia, se à ciuibus Cliuensi-us receptum iri intelligeret: archiepiscopa se ab-icauit, & ducta coniuge Margarita, Gerardi co-itis Bergensis filia, Vilhelmi postea ducis Bergen-s sorore, septē filios genuit, ex quib. Adolphus II. VX CLIVensium primus, à Sigismundo Impera-ore in concilio Constantiensi creatus est. 1417. 1364

Adolpus I. Marchiæ comes.
Engelbertus.
Adolphus.
Engelbertus. Vxor filia & hæres Arenbergæ.

dolphus, cui Maria, Theo-rici X. Cliuiæ comitis ia & hæres, nupta.

Erardus Marca-nus, ARENbergæ Dominus ⊕ 1387.

dolphus, relicta episcopa Coloniensi & Monast. mes Cliuiæ 1364. ⊕ 1395.

DOLPHVS II. DVX CLIVIÆ imus, annos 54. præfuit. vxor riæ, filia Ioannis Burgundi, so-r Philippi Boni. decem liberos habuit, ex quibus

Theodoricus ἄπαις.

Gerardus ἄπαις.

IOANNES I. cœpit A. C. 1449. vrbem VVestphaliæ Susatum, quæ, cùm annis 200. sub archiepiscopi Coloniensis ditione fuisset, anno 1444. se Ducatui Cliuiæ adiunxerat, contra Theodoricum arch. Col. defendit 1447. regnauit 32. annos. Vxor Elisabath, filia & hæres comitis Neuersij.

Adolphus comes Marcæ & Rauenstein ad Mosam.

PHILIPPVS à Rauenstein, amicus Gallorum & aduersar[ius] Maximil. in Belgicis histo[riis] perpetuus, postea Genuæ p[ræ]fectus, in Lesbum insulam [ex]peditionem infelicem susce[pit] 1503.

Cathari[na] uxor A[r]noldi [Eg]mondan[i] ducis G[el]driæ.

IOANNES II. cœpit 1481. annis 40. vxor Mechtildis, filia Henrici Landgrauij Hassiæ, neptis Philippi postremi comitis in Catzenelbogen. ⊕ 1521.

Engelbertus dux Neuersij factus à Lud. XII.
Carolus.
Franciscus.
Maria, Henrici principis Condei uxor.

A[d]ph[...]
Ca[...]
ni[...]
Le[...]
di[...]

IOANNES III. Pacificus, uxorem du[xit] MAriam, vnicam filiam & hæredem VVilelmi postremi Ducis Iuliacensis, & Bergensis, (ex [quo] VVilemus filius natus est) socero in ducatu Iu[lia]censi anno 1511. patri in Cliuensi 1521. successit. suum in comitatum Catzenelbogen. Henrico co[mi]ti Nassauiæ consobrino, ex Elisabetha matert[era] nato, 50000. fl. vendidit.

VV[...]

VILELMVS nostra ætate Dux Iuliaci, (quod Iulio Cæsare conditore primo dictum volunt) liuiæ, Bergæ, comes Marcæ & Rauensburg, ab nno 1539. quo pater obijt, huc vsq; præest. cuius 1589. ror SIBYLLA, Ioannis Friderici Saxoniæ eleoris coniunx fuit. altera, Anna, Henrico Angliæ egi desponsata et rursum repudiata: tertia Æmy- 1540. a, quæ fratris filias, duobus Palatinis & Borusæ duci postea elocatas, educauit & veræ religionis amore imbuit.

Huius VVilelmi maternus auus, nepoti ὁμώνυμος, Gerardi filius, dux Iuliacensis; BERGensem etiam ducatum, in Rheni ripa ad Duysurgam Cleuensi contiguum, & inde à Dusseldorio, sursum ad Tuitium è regione Coloniæ, Syburgum vsq; pertinentem, ditione sua tenuit. Veteri nim comitum Bergensium stirpe, ab Adolpho, Henrici Aucupis temporibus cœpta, rursus in Adolpho IIII. circa annum Christi 1170. deficiente, ororis ipsius, VVilhelmo I. eius nominis Iuliacensi comiti nuptæ, filius GErardus successit, à quo eries principum Iuliacensium & Bergensium vsq; d nostram ætatem deducta inferius collocabitur, 1539. vbi VVilelmi, nostra ætate coniunctas Iuliacensem, Cliuensem, Bergensem ditiones gubernantis, initium annotabimus.

GEL-

GELDRIA, *quæ sup*
Dauentriam, per Zutphaniæ comitatum, ad VVe
phaliæ fines pertinet, & trans Isulam Drusi fo
sam, & duo vetusta Rheni brachia, propter qu
Rhenum bicornem Virgilius appellat (quibus Ar
nacum & Neomagum vrbes adiacent) inter Cliu
am, Iuliacum, & Brebantiam, ad Mosæ fluuij r
pam, longißimo spacio porrigitur: principem ha
1500. *buit* CAROLVM, *Adolphi filium: eo ipso ac su*
1499. *periore præcipuè anno, grauißimè ab Imp. Maxin*
liano, cui Albertus dux Saxoniæ, Georgius Baua
riæ, VVilhelmus Iuliacensis, & Ioannes Cleuens
duces militabant, oppugnatum. Geldriam enim
Imperij prouinciam, quam nec Adolphus pater
nec Arnoldus auus, Imperatoris authoritate tenue
rant, & cuius feudum, quod Fridericus III. *Impe*
rator, Carolo Burgundo contulerat, morte huiu
Burgundi, ad Imperium reciderat; Carolus hi
Egmondanus, consensu Imp. non ante requisito
occuparat.

Caroli auus Arnoldus Egmondanus, quòd ex
Iohanna, sororis Reinoldi Iuliacensis, postrem
Geldriæ ducis, filia Maria, natus esset, & studi
quorundam procerum haberet: cùm agnato & hæ
redi Reinoldi proximo Adolpho duci Bergensi, li
tem de Geldria & Iuliaco mouisset: Sigismundu
Imp.

np. vtrumq; ducatum Bergensi adiudicarat. Sed
ihilominus Arnoldus, ducta Adolphi ducis Cli-
ensis filia, soceri auxilijs, Geldriam Bergensi eri-
uit. cui cùm industria & virib. impar postea Ger-
rdus Bergensis, Adolphi ex fratre nepos esset; ius
uum in Geldriam Carolo Burgundo cessit: idq; Fri-
ericus III. Imp. autoritate publica comprobauit.
urgundus igitur, Adolphum Geldriæ ducem, qui
rnoldum patrem in vinculis habebat, ad se euoca-
um vicissim detinet, & ditionem occupat. deinde
lium Adolphi Carolum infantem, & sororem
hilippam, Renato Lotharingiæ duci postea nu-
tam, ex arce Neomagensi in Flandriam abduci 1473.
ibet, & per præfectos Geldriam administrat.
ùm autem insigne exemplum, non modò sceleratæ
npietatis & ἀσοργίας filij erga patrem, sed etiam
œnæ aduersus impios et ingratos liberos, in quar-
præcepto denunciatæ, hæc historia Arnoldi Eg-
ondani patris, & Adolphi filij, Geldriæ ducum,
ontineat: paulò accuratius & copiosius exposi-
am ex Burgundica historia inserere volui.

VVilelmus ac Reinoldus Geldriæ ac Iuliaci du-
s fratres, liberis non genitis vita discedentes, di-
arum ditionum possessionem, Ioannæ sorori ger-
anæ, quæ Ioanni domino ab Arkel nupserat, te-
amento relinquunt. qui vita excedentes filium re-
nquunt Guilielmum ac filiam Mariam, quæ, fra-
tre Gui-

tre Guilielmo sine liberis mortuo dictorum du-
tuum hæreditatem adijt, nupsitq; Ioanni Egm-
dano, cui peperit filium Arnoldum Egmondan
Geldriæ ducem, qui è Catharina Cliuensi susc
inter aliòs filium Adolphum Egmondanum.
ab adolescentia Philippi Boni Burgundiæ d
semper aulam secutus, vxorem ibi duxit Cath
nam Borbonij ducis filiam, sororem Isabellæ v
ris Caroli Burgundi, vtraq; filia Agnetis Burg
dicæ, sororis Philippi Boni.

Dux Arnoldus princeps erat natura lenis,
tis, humanus, pacisq; amans: contra Adolp
asper, sæuus, inquietus, ambitiosus, diuturna
patris vitam ægro ferens animo. Quare veget
adhuc parentis animum senili in corpore consp
ens, nec vltra priuatam ferens vitam, à ma
Catharina muliere feroci instigatus, trahit in
partes Neomagenses ac aliquot alia Geldriæ
pida, nobilesq; non paucos, qui eius patri malè
lebant, quòd subactos aliquot rebelles seuerius
iudicio punijsset, cum quibus contra patrem co
rans, ex oppido Venlonio Ruremondanos defic
nolentes vexat. Sed Venlonij à patre obses
opera patrui Guilielmi Egmondæ reguli facta p
in gratiam recipitur, vrbemq; Neomagensem à
tre dono accipit. Cumq; paulò post rupta pa
duos patris famulos Neomagi, leui de causa ca
ple

lexisset, vim armaq; eius timens, Bruxellam ad
hilippum Burgundum se confert, cuius cùm ope- 1463.
uxorem duxisset Borbonicam, in Ordinem quo-
ue equitum aurei Velleris asciscitur, profectusq;
Palæstinam, ac paulò post rediens, à patre ite-
um in gratiam recipitur. His omnibus non ob-
antibus, patrem Grauæ tum habitantem cum ma- 1465.
e Catharina, vti simulabat, inuisum venit. Ex-
piuntur summa cum læticia, genio indulgent,
deratq; & Fridericus Egmondanus Iselsteini re-
ulus, cum quo Adolphus latrunculis tempus tere-
it, cæteri choreas ducebant. Post mediam noctem
dux Arnoldus, quemadmodum Fridericus Iselstei-
ius, cubitum. Adsunt subitò Neomagensium arma-
clam ab Adolpho intromißi, ducisq; Arnoldi cu-
iculum pulsant. Respondet sibi hoc tempore sal-
ntium choreis interesse non libêre. Effractis fori-
us Neomagenses irrumpunt, ac illi aliò migran-
um clamitant. Visis Neomagensium armatis, ac
e filio nil sinistri suspicatus, de eo inquirit: cùm
enisset, neceßitati, pater, inquit, est ceden-
um, ac nobiscum eundum. cuius impietate animo
onsternatus, rogat ne se Neomagum ducant. hoc
antùm ægrè ab vxore & filio impetrat: vtq; erat
inea in veste corpus ad quietem compositurus,
horace tantùm induere permisso, Graua exeunt,
quoq; impositum Buram ducunt. alij scribunt
nudis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nudis pedib. equitantem filium sequi fuisse coac-
Hic patrem senem, seminudum ac extremè dep-
gatum, carcere non satis decoro Adolphus clau-
impieq; sex continuis detinet annis, belloq; pet-
ab auunculo Ioanne, Cliuij duce, in scelere ta-
perstitit. Quare Cliuensis à Papa Paulo II.
Imp. Friderico auxilium implorat. Scribit vt-
Adolpho vt parentem dimittat. Cùm non paré-
Carolo Burgundo mandant, vt patrem carcer-
beratum filio reconciliet. Is vtrumq; coram s-
sti iubet. Adolphus potentiam tanti vicini ver-
1470. paret, & cum patre carcere educto Dorlanum
Burgundum venit, ac in eius consiliariorumq; p-
sentia innocentem patrem varijs criminibus (
naturæ lege, etiamsi vera fuissent, tegere debuis-
accusat. Contra pater, constanter fortiterq; se
fendit; ac in filij impietatem crudelitatemq; p-
senti animo inuectus, cum rationibus, bonorum
virorum testimonijs innocentiam probasset, ad s-
gulare certamen filium prouocat, reperturum
virum nobilem affirmans, qui pro innocentiæ
vindicatione propriam vitam periculo esset ex-
siturus, si senio, longiq; carceris squalore confect-
filio in congressu impar videtur. Burgundus re
deliberationem deducta, cùm naturam non adm-
tere iudicasset, vt pater filio singulari certami-
committeretur, potestate sibi à Papa ac Imp. t-
d

a innixus, sententiam hoc tenore pronunciat:
noldus, quàm diu vixerit, solus ducis titulo
tur, ac excepta arce oppidoq; Graua, omnibus
liquis ducatus vrbibus, oppidis, castellis, ac mu-
ionibus, filio Adolpho cedet, numerabunturq; ei
gulis annis è Geldriæ ducatus reditibus, quo fa-
iam pro dignitate sustentet, tria aureorum lilio-
millia. Adolpho cedent reliqui ducatus Geldriæ
litus, contentusq; titulo gubernatoris Burgun-
, eò profectus ad mortem vsq; patris habitabit.
dita Adolphus sententia, in hæc verba prorum-
prius patrem capite pronum puteo inijci con-
iam, meq; desuper immitti sinam, quàm hac
e sententia. Contentus sum patri mille quingenta
erare aurea lilia singulis donec vixerit annis,
lò ducis titulo abstinere, ac Geldriæ possessione
niuersum cedere velit, cùm plus quàm æquum
me iam tandem ducis semel titulo ornari, ac
lumentorum fructus gustare, quos ipse per qua-
ginta quatuor continuos deuorauit annos.
Tulit ægrè Burgundus inhumanum, ferox, con-
axq; viri iuuenis responsum. quod cùm Adol-
s considerasset, animaduerteretq; Burgundo pa-
controuersiam cordi esse, quod eodem tempore
ncorum rex, violata pace Peronensi, Ambia-
, fanumq; Quintini occupasset; duobus tantùm
mptis nobilibus, Francicis vt ipse indutis ve-

L stimen-

stimentis, clam omnibus in Geldriam conten-
Prope Namurcum Mosam traiecturus, cùm
portorio aureum soluisset, propius aspectus ac à
cerdote agnitus, proditus captusq; Namurcum
1470. *citur. Inde Viluordam, postremo Cortracum,*
ad mortem vsq; Caroli Burgundi honesta in cu-
dia est detentus.

1471. *Adolpho in carcerem coniecto, dux Arno-*
in libertatem ac ducatum restituitur, qui Gel-
1472. mense Sept. *ducatum comitatumq; Zutphaniæ Burgundo*
didit, acceptis nonaginta duobus aureorum fl-
norum millibus, certoq; sibi loco annuis donec
ueret aßignatis reditibus. Hæc acta, transact-
præsente Guilielmo Egmondano, ducis Arnold-
tre, Ioanne Cliuensium duce, ac contractui stip-
tionibusq; cum multis alijs viris nobilibus, fi-
suam interponentibus, confirmauitq; dux Ar-
1473. mense Febr. *dus venditionem; vita post sextum mensem di-*
dens, ac testamento Burgundum (impio iust-
causa exhæredato filio) hæredem scribens. Q-
ob causam cùm is mense Maio collegium equi-
aurei velleris Valencenis suppleret: citatus ex-
stodia Adolphus Geldrius ad collegij tribunal,
cusatusq; à Burgundi procuratore, quod pat-
bonis & honore spoliatum contra naturæ leges
1473. *tro in carcere sexennium impiè detinuisset: de-*
dit se Adolphus per suum vt potuit procurator-
Cùm diu multumq; res esset à iudicibus tract-

tandem ad hunc modum sententia pronunciatur: venditio ducatus Geldriæ ac comitatus Zutphaniæ, testamentumq; ducis Arnoldi iustum ratumq; censetur. Burgundus, ducatus Geldriæ ac comitatus Zutphaniæ possessionem, omni tempore iure adire poterit: Adolphus Geldrius propter inhumanam erga proprium patrem impietatem in carcere vitam finiet.

Lata sententia Burgundus, Traiectum ad Mosam profectus exercitum conscribit, vi vel amicitia à Geldrijs Dux inaugurandus. pleræq; enim ciuitates, ac inprimis metropolis Neomagum, cum Adolpho sentientes, Burgundum non admissuræ videbantur. Ruræmunda aduenienti portas aperit, sequunturq; eos Cuca, Kesselum, Borna, Ziterum, cum plerisq; alijs. Venlonij cum aliquandiu se defendissent, muris verò tormentis disiectis, auxilium nusquam conspicerent, honestis conditionibus deditionem faciunt.

Gerardus Iuliacensium dux, qui ius sibi in Geldriæ ducatum esse dicebat, quanquam Imp. Fridericus accepto clientelari sacramento, in possessionem Geldriæ ac Zutphaniæ ipsum statuisset: existimans tamen non esse nostra, quæ defendere non possumus: cum Burgundo, eius potentiam veritus, consentiente filio suo Guilielmo, transigit, actionemq; omnem, quam in Geldria ac Zutphania alle-

gare poterat, promißis sibi octoginta aureorum renorum millibus vendit, Imp. Friderico venditionem ratam habente. Quod cùm Geldrij intellexissent, statim Burgundo portas aperiunt, Gocht, Strala, Geldra, Graua, VVachtendonckum, L sa, Bommela, Tiletum, Bura, Erckelensa.

NEOMagenses in contumacia perseueran urbe imbellem turbam eiecerant, ac aliquandiu ctu viri nobilis Reineri Bruchusij strenuè se de debant. Is enim Carolum, captiui Adolphi pue filium, ac postremum è familia Egmondana G drorum ducem, octo tum temporis annos natum, iguo impositum equo, arcuq; in manum trad pendente è tergo pharetra iaculis referta, cir muri vallum deducens, præsidiarijs ac ciuibus c monstrabat, ac ut pro futuro principe fortiter pugnarent, admonebat. Muri varijs locis torm torum violentia deiecti Burgundos sæpius ad faciendam inuitarant, sed semper cum detrim reiecti, postrema oppugnatione sexcentos An ballistarios milites veteranos, à cæteris deser nec, quanquam receptui cecinisset, tergum ver volentes, ad unum omnes desiderarunt, captaq; rum signa militaria Neomagenses mœnibus pr xere. Verùm post hanc cladem, multò acrius, ad expugnationem necessaria erant, varijs in tis parari considerantes, in urbe verò fortißi

ac s

strenuißimos cecidisse, aut saucios decumbere, ne usquam se gentium opem expectare, cadente rocia, de compositione legatos ad Burgundum ittunt. Irritatus quod temerè tantum sibi negofecissent, omnia suo arbitrio committi volebat, uenissentq; ad hanc necessitatem, nisi Ioannes Clie dux intercessisset. Proinde vitam tantùm pa, circa Cal. Augusti portas aperiunt, tertia posteaam obsideri cœperant hebdomade. Burgundo bem intrante, viri fœminæq; omnes in genua cates, gratiam, ne deriperentur, altis vocibus rohant: quòd tandem à proceribus exoratus hac nditione admisit, vt soluerent Iuliacensium duci oginta aureorum florenorum millia. Post hæc in ldriæ ducem ac Zutphaniæ comitem ab omnibus limibus inauguratur. claues ei adferentibus omm ciuitatum magistratibus, qui ex euentu obsinis Neomagensis consilium capere statuerant, proinde ex his quidam pecunia multati, vt Locani, Zutphanij, Arnhemij, Hasselij, Hattemij, olli, Haderwicani, Deutecomenses, Elburgij, lenburgenses, Osualli. Prouinciale Geldrijs cilium dedit, cui Cancellarius præsideret, quemnodum in hodiernum vsq; diem (perturbata ta- subinde senatus auctoritate) Arnhemi vide-. Carolus ac Philippa, ex Adolpho nati, ab eo lo excepti, Gandauum mittuntur, vbi apud

materteram, Caroli Burgundi uxorem, ac fil
honestè sunt educati. Dimidia exercitꝰ parte di
sa cum reliquis copijs Traiectum ad Mosam re
tur, relicto Geldrijs gubernatore Guilielmo Eg
dano, Isselstenensium Regulo sene, Adolphi pat

Carolo Burgundo ad Nanceium cæso, cum
idoneus aduersus Gallos Belgicum inuadentes
set; Adolphus Geldriæ dux, cuius coniunx, M
Burgundæ matertera erat, ex custodia libera
copijs Belgicis aduersus Ludoicum XI. Galliæ
1477. *gem præficitur; sed in ipso aditu belli ad To*
cum, cum paucis speculatum egressus, à Gallis
foditur.

Filius Carolus, decennio post interfectum
trem primum militiæ tyrocinium agens, in M
1487. *nis, à Gallo, cum multis proceribus alijs, qui sta*
ab aula Burgundica redempti sunt, capitur.
solus in Gallia neglectus, & à Gallis ad odium B
gundici nominis incitatus, tandem anno 1492
patriam hac occasione redijt. Imperatore Max
liano post Matthiæ Vngariæ regis obitum, apud
trem in Austria occupato: ordines Geldriæ, im
rij præfectorum Burgund. pertæsi, Carolum p
cipem Geldriæ natum, reuocare ad gubernatio
patriæ constituunt. Itaq; Vincentium comite
Morse, vicinum & capitaneum antea suum,
nobilibus aliquot, & ciuitatum legatis, cla

Gall

*lliam ad principis sui liberationem mittunt. Pa-
is igitur cum rege conditionibus, & promisso
ρῳ, pro quo Vincentius vnicum filium Iohan-
m obsidem in Gallia relinquebat; rediens per
otharingiam (cuius principi Renato, Philippa
ror Caroli recens nupserat) CAROLus in Gel-
iam, summa cum omnium ordinum ac totius po-
li gratulatione & lætitia recipitur. ac statim
Fridericum III. Imperatorem literas mittit, qui-
s beneficium ducatus Geldriæ sibi, Imperatoris
toritate tribui ac confirmari, & facultatem mit-
ndi legatos tutam ac liberam concedi petit.*

*Mortuo autem paulò post Imp. Friderico, &
laximiliano filio ducatum Geldriæ vi repetente,
arolus munitis præsidio vrbibus, ad sororem in* 1494.
*otharingiam secedit. ~~Maximilianus~~ Ruræmun-
ı & Neomago frustra obsessis, ~~intercessione con-
gis suæ Sfortianæ recens ducte~~, à Lotharingo
llicitatæ, Carolo liberum ad se accessum permit-
t, vt controuersia à quatuor electoribus Rheni
gnita decidatur. Hi Traiecti anno sequenti* 1495.
*ronunciant, cùm pater & auus Caroli, contra
np. authoritatem, ducatum Geldriæ detinuerint,
c feudum ab Imp. vnquam acceperint, non po-
uisse Carolum Geldriæ ducem nasci, nec feudi sine
nsensu Imp. occupati capacem esse: Ideoq; non
ucem Geldriæ, sed dominum de Egmonda dein-
ps appellari debere.*

Cùm autem Carolus, Gallico patrocinio, & ...rum procerum ac vrbium inprimis fide fretus, ...driam nihilominus cum titulo vsurparet: Ma...
1497. *lianus primùm per Albertum Saxoniæ ducem...*
1498. *tandem summis viribus bellum aduersus Caro... vt paulò ante dixi, anno 1499. suscepit, in q... men præter agrorum vastationes & minora... quot oppida & arces captas nullum operæ pre... fecit; Neomago, Arnheimo, Ruræmunda & ... ris ciuitatibus, singulari virtute & fide, prin... sui retinendi causa, omnem vim hostilem for... sustinentibus. Interea Maximilianus ad co...*
1500. *Augustæ indicta discedens, ducibus, belli abso... di curam committit. Cùm autem milites leg... rij, prætextu stipendiorum non solutorum, a... stem Carolum transirent, & Iuliacenses ac Cl... ses ditiones, perpetuis incursionibus depopul... tur & exinanirent; duces illi, de pace & tran... litate sua, suarumq; regionum restituenda, sol... Ludoico XII. Galliæ rege arbitro delecto, tr... gunt. Ita possessionem Geldriæ Carolus tunc... nuit, & vsq; ad vitæ finem, perpetuus ferè Bur... dicæ domus hostis, & Gallicarum partium am... conseruauit.*

Vt autem series Ducum Geldriæ, inde vsq; à ... oldo primo duce, ex Nassaensi familia, per L... cum Bauarum Imperatorem creato, in consp... sit, sequentem tabulam adiungo. VV

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

VVichardus vltimus ex familia Dominorum
e Ponte, quibus Carolus Caluus præfecturam
ieldriæ primùm commiserat.

Adelheid, nupta OTTONI comiti à Nassouw, tempore Henrici IIII. Imp. 1060. Huius Ottonis posteri, comites Geldriæ, annis ferè 250. fuerunt. altera Ottonis vxor fuit Sophia filia et hæres Vvichmanni postremi Zutphaniæ comitis, ex qua natus erlaeus.

ierardus, cœpit 1107. — Gerlacus ἄπαις.

Ienricus comes Geldriæ & Sutphaniæ 1131. condidit cænobium Bethlehem propè Dotichem.

Gerardus, 1162. ἄπαις. — OTTO II. cœpit 1180. ⊕ 1202.

ierardus III. fundator rium cœnobiorum Ruremundæ, ⊕ 1229. — Otto episcopus Traiectensis. — Henricus.

Itto III. vrbem Imperialem Neomagum, VVilelmo Imp. oppignoratam, Geldriæ liunxit. Arnheim, Bommel, Goch, Harruuic, primus muro cinxit, fundauit reuendal. ⊕ 1271. — Henricus episcopus Leodiensis.

einoldus bellicosus, sed tandem à filio captus, in carcere ⊕ 1326.

REI-

REInoldus primus DVX GELDriæ, anno 1... à Ludoico Bauaro Francoforti designatus. V... Leonora, soror Eduardi R. Angliæ. ⊕ 1343.

Reinholdus II. dux Geldriæ cum fratre 18. annos in summa discordia Geldriam rexit. donec tandem ab Eduardo fratre captus est 1361.

Eduardus III. dux Geldriæ sine liberis ⊕ 1371.

Margareta.

MARIA nupta VVilelmo Iuliacensi. — *VVilelmus IIII. primùm marchio 1329. deinde Dux IVLIACensis in Comitijs Metensibus 1356. à Carolo IIII. creatus, ⊕ 1360.*

Io... ne... D... nu... Ar... ⊕ 1... Ioa... XI. ⊕ 1...

Otto ⊕ 1369.

Ioanne... XII. ἄπαις...

VVilelmus dux Iuliacensis, in Geldria auunculo successit. Vxor Catharina, filia Alberti Comitis Hollandiæ, desponsata prius Eduardo Geldriæ duci. ⊕ ἄπαις 1402.

Reinoldus III. dux Iuliacens. & Geldriæ, cœpit 1402. ⊕ ἄπαις 1423. Vidua Maria, Ruperto, Adolphi, ducis Bergensis filio nupta.

IOANNA cui Geldriam testamento frater Reinoldus moriens legauit. — *Ioannes ab ...kel, vir inq... tus, à prop... subditis pu... Gorichemo, vendidit diti... nem Holland...*

VVilelmus occisus ad Gorichem 1417.

MARIA ... pta Ioanni ... mondano.

⊙

RNOLDVS Egmondanus, Ruperto Adol-
i Bergensis filio, VVilelmi nepoti, Geldriam o-
uit, adiutus à Cliuensi socero 1426. Vxor Ca-
arina, Adolphi Cliuensis filia, Ioannis I. du-
Cliuensis soror. Ipse tandem captus à filio,
quinquennio post liberatus, duos ad huc annos
triam rexit. ⊕ 1473.

VVilemus stirps comitum Egmond. & Iselstein & Bueren.

DOLPHVS, dux Geldriæ, pit patrem 1465. vicissim à rolo Burgundo captus 1470.

Catharina virgo, gubernatrix Geldriæ capto Adolpho.

AROLVS, Geldriam recuperauit
92. & retinuit vsque ad annum 1537.
oriens testamento VVilelmum Cliuen-
m, Iuliacensem & Bergensem sibi sub-
ituit.

Philippa Renati Lotharingi vxor.

TRAIECTINAM

iœcesin, à Geldriæ ducatu, intra Isulam & Rhe-
i brachia vndiquaq; ferè cinctam, gubernauit FRI
ericus marchio Badensis, quinquagesimus tertius
S. VVillebrodo, quem Pipinus dux Brabantiæ,
aroli magni proauus, episcopum primum Traie- 694.
i collocauit. Is Fridericus, vt in locum Dauidis
Burgundia, Philippi boni filij & Caroli Burgun- 1496.
i fratris naturalis, iam 39. annos magistratu fun-
i, substitutus fuerat: ita pertæsus bellorum,
quæ

quæ cum vicino Geldriæ, duce aßiduè gereban & intestinis suorum factionibus et perfidia frac Philippo de Burgundia, Dauidis fratri, ab Era paßim laudato, principatum resignat.

Rodolphus

Bernardus

Iacobus, Marchio Badensis, ab Æ Syluio celebratus lib. 4. de dictis & factis Al si cap. 7. Europæ cap. 41.

Carolus ex Catharina sorore Friderici III. Imp.	*Ioannes episc. Treuirensis cœpit 1449. ⊕ 1505. ætatis 79.*	*Georgius Metensis.*	*Bernardus in Diuorum catalogum à Sixto IIII. relatus.*	*Margar vxor Alb ti Bran Achillis German*

Albertus.	*FRIDERICVS Traiectensis episcopus.*	*Christophorus, subscripsit comi 1500. 1512. vxor Otilia, Philippi mitis Catzenelbogen filia.*

IACOBVS episcopus Treuirensis succeßit patruo magno 1505. ⊕ 1512.	*Bernardus*	*ERNESTVS*	*Philippus. vx Elisabetha, fi Philip. Palat. lect. quæ ant Henrico Land Haßiæ Marpur*
	Philibertus. / *Christophorus, vxor Cecilia Sueca.*	*CAROLVS* / *Bernardus.*	
	✠	☞	⊙

ilip-s zu Badē. 1588.	IACO. ba, Ioh. VVilel-mo duci Iuliacensi nu-pta 1585.	ERnestus. vxor Anna Ezardi Fri-siæ comitis filia. Turlaci habitat.	Ia-co-bus.	Ge-org. Frid.	nupta fuerat. ⊕ 1521. Iacoba, VVilel-mi Bauari vxor, nupta 1522.

HOLLANDIA, ET BRABANTIA, ad Mosam Geldris finitima, xonum colonia, cuius incolarum maiores, ex an-quißimis Saxonum Transalbinis sedibus, à dorso-mbricæ Chersonesi, trans Rheni ostia, in Galli-m ripam, Carolus magnus traduxit: tranquilla 804.
ce & felicitate, sub optimo principe PHILIPPO, chiduce Austriæ, duce Burgundiæ, Maximilia- 1500.
Cæsaris & Mariæ Carolo Burgundo natæ, & nplißimarum regionum, quas inferiorem Germa-im & Belgium nominamus, hæredis vnicæ fi-, florebant. Is tum viginti duorum annorum uenis, sexennio antè, prorsus adhuc adolescens, 1494.
bernaculis admotus, insigni bonitate, clementia, oderatione, affabilitate, mansuetudine & cogna-virtutibus, quæ principibus Austrijs ceu gentili-t dotes sunt, ita enituit & eluxit, vt amor ac de-iæ generis humani dictus, omnium vicinorum gum & aliorum hominum beneuolentiam & stu-t mirifica sibi conciliarit.

Incun-

Ineunte autem anno 1500. filius principi [Phi-]
lippo, CAR*olus* V. *Romanorum postea Impera*[tor,]
qui cunctis suæ ætatis & superiorum aliquot [sæcu-]
lorum Regibus, potentia, virtute sapientia, & [fe-]
licitate Heroica antecelluit, natus est ex con[iuge]
IOANNA, *Ferdinandi magni Aragoniæ regis* [ob]
eiectos ex Granata Saracenos (qui iam 770. a[nnos]
regnum ibi tenuerant) & Christianam religio[nem]
abolitis in tota Hispania Mahometicis superst[itio-]
nib. restitutam, Catholici cognomen adepti, & [Eli-]
sabethæ reginæ Castiliæ filia, secunda. Primog[eni-]
tam enim matri ὁμώνυμον, *Emanuel Lusita*[niæ]
rex (nuptam anteà Alfonso VI, Iohannis II. L[usi-]
taniæ regis, patruelis sui filio, ante patrem [mor-]
tuo) vxorem duxerat. Quo ipso nuptiarum [tem-]
1497. *pore, Ioannes, Ioannæ matris Caroli V. fra*[ter]
Ferdinandi Aragonis filius vnicus (in cuius ma[tri-]
monio Margarita, Philippi archiducis soror, [Ca-]
roli V. amita viuebat) adolescens diem suum o[biit,]
relicta coniuge grauida, quæ cùm paulò post ab[or-]
tijsset, Emanuel cum coniuge Elisabetha, in Ca[stel-]
lam sequenti anno vocati, velut legitimi regno[rum]
heredes, fidem à populis acceperunt. Cæsarau[gu-]
stæ Aragoniæ metropoli, dum commorantur re[ges,]
et de conditionibus fidei à Cæsaraugustanis dan[dæ]
aliquot menses cum illis disceptant; Elisabetha [iu-]
1498. *nior filium Michaelem summa cum aui Ferdina*[ndi]

&

r parentum lӕticia, & totius Hispaniӕ plausu
eperit. quem infantem, vniuersa Hispania & Lu-
tania regem summa consensione; fide ipsi iurata,
atim declararunt.

Sed Deus ӕternus & summus rex, qui imperia
r regna in terris ipse constituit & transfert, &
ui ipse vult, tribuit: non Lusitanicӕ, sed Austria-
e stirpi, non Emanueli aut Michaeli, sed Philip-
o & Carolo, amplissima Hispaniarum regna de-
marat. Matre enim Michaelis in partu extincta, 1498.
r infante vix bimo ex his terris migrante, successi- 1500.
nis ius omne ad materteram ipsius Ioannam, Phi-
ppi archiducis Austriӕ & ducis Burgundiӕ con-
gem deuolutum est. Quӕ eodem anno iubilӕo,
t dixi, die 24. Februarij, tertia post mediam no-
em hora CAROLVM V. Imp. nostrum, Ganda-
Flandriӕ metropoli, enixa est; anno post Ca-
lum magnum, qui religonem Christianam in has
ntes Saxonicas primus inuexit, Imperatorem re-
nciatum, septingentesimo. Vt autem ignis, quò
trior fulsit, eò citius extinguitur: & ingenia, quӕ
ustriora, breuiora sunt: ita de Philippo tot pro-
nciarum ac regnorum principe optimo & poten-
simo, Virgilianum illud rectè vsurpari potuit.
tendent terris hunc tantùm fata, nec vltra esse
ent. nam 28. ӕtatis anno, vt suo loco dicemus,
i fuit à nato Christo 1506. ante Maximiliani pa-
tris

tris excessum tredecimo; in Hispanijs, socrui I-
sabethæ in Castiliæ regnis succedens, è viuis s-
latus est, relictis Carolo, Ferdinando, Leon-
Elisabetha, Maria infantibus, & Catharina p-
huma.

PRimus autem conditor & fundator Imperij B-*gici*, PHILIPPVS *Bonus fuit, Philippi hu-* *anno 1500. potentia, virtute, omnium vicino-* *regum & populorum beneuolentia, felicitate, m-* *suetudine & ætate florentis, proauus. qui Be-* *prouincias, antea diuulsas, recolligere, & præ-* Imperij *Belgici corpus*, XVII. *distinctis Prouin-* *& iurisdictionibus, sub Carolo V. constans, fut-* *re & erigere primus cœpit. de quibus ordine* *breuiter, quando? & quibus occasionibus? sing-* *ad hunc Philippum Bonum, & abnepotem i-* *Carolum V. confluxerint? exponam.*

Cùm enim Gallia BELGICA, *olim Rheno, O-* *ceano & Sequana fl. contineretur: nepotum C-* *li magni temporibus, maxima illius pars, quæ* *ter Rhenum & Scaldim erat, Lotharij regnum* *Lotharingia dici cœpit. donec extincta Caroli* *steritate, in varias, vt adhuc est, prouincias, di-* *leretur. ex quibus*

BRABANTIA, *antiqui Lotharingiæ re-* *prouincia, vnde fortaßis nomen accepit:* *fluminibus Mosa, Scaldi, Dendero, & Sabi pr-*

Nam-

[N]amurcum se in Mosam exonerante, includitur. [V]eteres Brabantiæ duces, à LOuanij comitibus ori[gi]nem duxerunt, quorum primus A. C. 1108. ab [H]enrico V. dux creatus est Godfridus Barbatus, [c]uius posteri Brabantiam, vsq; ad Ioannam, Ioan[ni]s III. ducis Brabantiæ primogenitam, tenuerunt. [Io]annæ enim, ex Margarita sorore pronepos, An[to]nius Burgundus successit, à cuius filio Philippo, [du]m Iolæ Andegauensi sponsæ aduentanti obuiam [pr]oficiscitur, in itinere mortuo, ad Philippum Bo[nu]m peruenit. Est autem hæc veterum Brabantiæ [d]ucum series.

Henricus III. comes Louanij.

[H]enricus IIII. ... Godfridus Barbatus, primus Brabantiæ Dux ab Henrico V. Imp. cuius sororem in matrimonio habebat; creatus A.C.1108.

Godfridus II. ⊕ 1143.

Godfridus III. Grimbergios vicit, ⊕ 1183.

Henricus V. ⊕ 1230.

Henricus VI. prima vxor filia Philippi Imp. altera SOPhia, S.Elisabethæ filia. ⊕ 1247.

[He]nricus VII. ex filia [Ph]ilippi ⊕ 1260. ... Henricus alter, ex Sophia natus: stirps præsentium Landgrauiorum Hassiæ.

[Ioa]nnes I. Ducatum Limburgensem, mortuo Henrico,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

*rico, postremo duce Limburgensi, ab hæri-
bus emit, & Brabantiæ uniuit.*

Ioannes II. ⊕ 1312.

Ioannes III. ⊕ 1355. *Machliniam ditioni suæ adiecit.*

Ioanna, Ducissa Brabantiæ VVenceslao Lucelburgio nupta, ἄπαις. cui Antonius, sororis nepos successit. ⊕ 1406.

Margarita, vxor Lodoici Malani com. Flandriæ ⊕ 138[illegible]

Margarita, filia et hæres unica, nupsit PHIlippo Audaci, Burgundiæ duci. ⊕ 1405. anno post maritũ proxi[illegible]

Ioannes dux Burgundiæ ⊕ 1419.

Antonius Dux Brabant. & Limburgi ⊕ 1415. prælio Azincurtio.

PHILIPPVS BOnus, conditor Imperij Belgici, factus DVX Brabantiæ 1430. ⊕ 1467.

Ioannes 4. conditor Academiæ Louaniensis 1426. ⊕ 1427. mense Aprili: iuuenis 24. annorum. Vxor Iacoba Bauara hæ-stia. ⊕ 1436.

Philipp[illegible] ⊕ 14[illegible] cui Phi[illegible] pus B[illegible] gundus [illegible] truelis [illegible] cessit.

CARolus Burgundus proauus Caroli V. ⊕ 1477.

Maria nupta Maximiliano Cæsari, ⊕ 1482.

PHilippus ⊕ 1506.

CArolus V. ⊕ 1558.

PHIlippus Rex Hispaniæ.

De [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

De Vrbibus Brabantiæ præcipuis, Petri Ægi-
lij, paßim ab Erasmo celebrati, Epigramma ex-
at, quod adiungo.

ymnasio pollet veneranda LOVAnia docto,
Et BRVxella potens nobilitate tumet.
laßifero attollit cristas ANTVerpia portu,
Et, quo vix mundo clarius, emporio.
endicat ipsa sibi dulces Machlina puellas,
Ex oculis quarum spicula torquet Amor.
œnia SYlua ducis iactat munita: celebrem
Bergæ mercatum: BReda sodalicium.
on modò Gertrudis phanũ, verùm alma NIuella
Heroinarum nobilitata choro est.
uid veteris memorem nunc diruta mœnia Landæ
Arx vbi Carlorum Francigenumq; fuit?
nnutum taceo, Tilmondam, Geldoniamq;
Quæq; nitent sacro GEmblaca cœnobio.
lmondam, villam fortem, montesq; petrosos,
Et Magij Latijs mœnia nota viris.
ß Lyram, hanc licet exornet Gumarus auito
Stemmate, virtute, religone, fide.
ileam reliquas vrbes, quas terra Brabantis
Continet, haud vlla est, quæ bonitate vacet.

ZCELBVRGENSIS comitatus, Ottonis I.
mp. tempore cœpit. Ducis titulus, à Carolo
Imp. primùm VVenceslao fratri, marito Ioan-
rabantinæ, tributus est, quo sine liberis ex-

tincto, Caroli IIII. ex filio Ioanne duce Gorlice
neptis Elisabetha, cùm nullos ex secundo ma
Antonio Brabantiæ duce, cui patruus Imp. VV
ceslaus eam elocarat, liberos suscepisset, iam f
1442. lis, vendidit Lucelburgensem principatum
lippo Bono, Burgundiæ duci. à quo Guilelmus
xoniæ dux, (cui Anna, Sigismundi Imp. nep
Elisabethæ patruelis, nupta erat) armis eum r
1443. tens, à Philippo expulsus est. Philippus tan
250000. Rhenensium adhuc persolutis, integ
& quietam Lücelb. ditionis possessionem na
est 1453. cùm Casimirus etiam Poloniæ rex,
suum, Carolo Burgundo, integrum concessisse

HENRICVS VII. IMP. comes Lützelburge

Iohannes Rex Boëmiæ.

CAROLVS IIII. Imp. Rex Boëmiæ.

VVenceslaus, Dux Lützc Carolo IIII. creatus, Ioa ducissæ Brabantiæ ma ⊕ 1383.

VVenceslaus Imp.

SIGISmundus Imp.
Elisabetha uxor Alberti Imp. ♂

Ioannes d Gorlicensis.
Elisabetha coniunx tonij ducis Brabanti Philippo Bono duc Lutzelb. vendidit

♂

Anna, coniunx VVilhel[mi] ducis Saxoniæ.	Elisabetha, coniunx Casimiri regis Poloniæ.

GELDRIÆ ducatum, Carolus Burgundus A. C. 1473. partim titulo emptionis, partim armorum iure, ab Egmondanis ad Burgundos transtulit, vt supra copiosè expositum est. Recepta autem per Carolum Egmondanum, ex Gallia reducem, Geldria: post multorum annorum bella transactum est, vt Carolo Egmondano sine hæredibus masculis extincto, Burgundi succederent. Huius transactionis vigore Carol. V. Geldriā à Iuliacensi occupatam, armis Burgundicæ domui iterum coniunxit. 1543

LIMBVRGI ducatum, & cohærentes in meridionali Mosæ ripa regiones, vrbi Leodio & Traiecto, ac Iuliacensi vicinas, mortuo sine liberis Henrico duce Limburgi postremo, Ioannes I. Brabantiæ dux, Henrici VII. & filiæ Philippi Imp. filius, [a]b hærede legitimo, Adolpho Montium comite, [em]it circa A. C. 1280. Cùm autem Reinoldus [G]eldriæ comes, propiorem se Adolpho esse hære[de]m adfirmans, bellum Brabanto moueret: in præ[li]o captus, nec ante dimissus est, quàm Ioanni Bra[ba]nto, omnem actionem, quam in ducatu Limbur[ge]nsi allegabat: absolutè cessisset. Ab eo tempore, [L]imburgum, vna cum Falquemontio, Dalemo, &

alijs vltra Mosam regionibus, Brabantiæ vnitu
sub peculiari tamen Gubernatore fuit.

FLANDRIA, 28. vrbes muro cinctas,
1153. pagos populosos complectens, in litt
Oceani, à Brabantiæ finibus & ostio Scaldis, v
ad Aam fl. & Picardiam Galliæ porrecta; con
862. tem primum habuit Balduinum Ferremanum
Carolo Caluo Imp. creatum. à quo continua
ries est comitum, vsq; ad Ludoicum Malanum,
Borbonia stirpe vltimum. cuius vnicæ filiæ MA
garitæ maritus, PHilippus Audax, Burgundiæ d
Ioannis Galliæ regis filius, FLandriæ & Arte
1383. comitatum adeptus, viginti annos tenuit, eun
1404. moriens ad filium Ioannem, & Philippum Bon
nepotem transmisit.

Guido Dampertus Borbonius ⊕ 13
ætatis 80.

Robertus III. Berbumensis ⊕ 1322.

Ludoicus comes Niuersij, duobus a
patrem mensibus obijt.

Ioannes I. Galliæ rex ⊕ 1364.

LVdoicus I. successit auo, ⊕ 13
in pugna Cresiaca.

Ludoicus Malanus postremus ex
familia, ⊕ 1383.

hilippus Audax,——— Burgundiæ dux ⊕1404.	MARGARITA filia & hæres vnica ⊕1405.

Ioannes Burgundiæ dux, Flandriæ comes, ⊕1419.

PHILippus Bonus, conditor Imperij Belgici, ⊕1467.

Carolus Burgundus. ⊕1477.

Maria nupta Maximiliano Austriaco Imp. auo Caroli V.

HANNONIA, Flandriæ, ad Tornacum & Duacum, versus boream; Brabantiæ & Naurco, ad ortum; Cameraco, ad occasum sito, finina; & meridiem versus vltra Mosam porrecta; r Montibus metropoli, Binsio, Landrisio ad Sam, quod à Gallis munitum Carolus V. irrito co- 1543.
itu obsedit: & recentibus arcibus, Philippi villa, roli monte, Mariæburgo insignis, vna cum Holndia & Selandia, aliquot ante Iacobæ Bauaræ 1436.
eredis legitimæ obitum annis: ad Philippum onum Burgundiæ ducem peruenit.

annes Auennensis co——— es Hannoniæ ex Adelheide Hollandica.	Adelheidis soror VVilhelmi II. comitis Hollandiæ IMP. 1254

annes II. comes Hannoniæ & Hollandiæ, ⊕1305.

Vilelmus III. comes Hannoniæ, Holland. Seland. Frisiæ, ⊕1336.

VVilelmus IIII. ⊕ ἄπαις. 1344. | Margarita, nupta Lud… Bauaro Imp.

VVilelmus V. ⊕ 1377. | Albertus, ⊕ 14…

VVilelmus VI. comes Holl. Sel. Frisiæ, Han. ⊕ 1417. | Margareta, … Ioannis Du… Burgundiæ.

IACOBA Bauara, quatuor maritis nupta, sterilis ⊕ 1436. | PHILIPPVS BO… Imperij Belgici co… tor, successit Iacobæ sobrinæ in Hanno…

1428. Hollandia, Selandia, Frisia. quæ regiones, in Phi…
pi verba, viuente adhuc Iacoba, iurauere. sed…
1432. bernatio integra Philippo tradita est, cùm Iac…
Francisco Borsellio clienti suo, contra pacta…
Philippo inita, nupsisset.

HOLLANDIA, vna cum Hannonia, in Phi…
pi potestatem anno 1432. peruenit. Primu…
862. tem Hollandiæ & Selandiæ comes, à Carolo C…
Imp. constitutus est THEOdoricus, quem ὁμω…
μοι sex, & aliquot Florentij, secuti sunt, vs…
VVilelmum I. qui 1223. obijt.

Florentius ⊕ 1251.

VIL…

VILELMVS Adelheid——Ioannes Auen-
MP. Rom. electus 1254. | nensis, comes
| | HANnoniæ.

ıannes ἄπους. ⊕ 1300. Ioannes II. comes Han-
ıi Adelheidis amitæ ma- noniæ & Hollandiæ,
itus succeßit. ⊕ 1305.

VVilelmus III: ⊕ 1336.

Margarita, nupta LV-
oico Bauaro IMP. ad quem A. C. 1344. Hollan-
ia peruenit.

NAMVRCI comitatum, ad Sabis & Mosæ confluentem, Brabantiæ & Hannoniæ conti-
uum, Theodoricus comes postremus, non pro-
reatis liberis, Philippo Burgundo, senex viduus,
ruato ad mortem vsq; vsufructu & titulo, ven- 1429.
iderat. Hunc mortuo comite, sed viuente adhuc
hilippo Brabantiæ duce postremo, Philippus Bur-
undus occupauit.

FRISIA occidua, sinu maris Germanici, quem
Zuiderſee appellant, versus occasum, ab Hol-
ndis dirempta: quæ decem oppida muris cincta,
r quingentos pagos continet; Hollandiæ comiti-
us eo tempore coniuncta, vnà cum Hollandis ad
urgundicam domum acceßit. Sed fluxa & insta- 1432.
ili fide dominos sæpè deinceps mutauit, donec Ge-
rgio Saxoniæ duce, Ius suum in Frisiam Burgun- 1516.

dis resignant, frenum à Carolo V. tum primum [gu]*bernare Belgicum incipiente iniectum patientius* [&] *placidius deinceps tulit.*

TRANSISVLANA *regio, ad Isulam* R[he]*ni brachium orientale sita, urbibus* Dauent[ria] *Suollis & Campo insignis, cùm à vicino* Geld[riæ] *duce, Carolo Egmondano, aßiduis incursion*[ibus] *vexaretur, nec ab episcopo Vltraiectino, quem* [ali]*ctenus dominum agnouerat, defendi posset,* Burg[un]*dis se anno 1528. subiecit.*

GRONINGA, *Frisiæ urbs pulcherrima,* [cum] *agro vicino ad Amasin usq; pertinente, desc*[iuit à] *Carolo Geldriæ duce, quem viginti duos annos* [pa]*tronum & dominum habuerat*, Carolo V. Imp[eratori] *Burgundicæ domui se adiunxit, ac iuramentum* [fi]*delitatis*, Georgio Schenck à Tautenburg, VV[est]*phrisiæ* Gubernatori Burgundico, *in urbem re*[cep]*to, præstitit anno 1536.*

VLTRAIECTVM *ad* Rhenum, *intest*[inis] *seditionibus agitatum*, & *per* Geldriæ Du[cem] *à factionibus inuocatum*, Henrico Palatino *epis*[co]*po ademptum, cùm episcopus imbecillior, ad* B[ur]*gundicæ aulæ patrocinium ac defensionem co*[nfu]*gisset: & sponte factiosi principatus gubernatio*[nem] *politicam* Carolo V. *ceßisset : per ducem* Car[olum] *Florentium ab* Iselstein, *Geldri rursus eiecti s*[unt] & *Vltraiectum ab exulibus recuperatum, in Ca*

li

V. verba iurauit, & arcem vrbi impositam ve- 1528.
t frenum iniectum recepit.
NSVLÆ, vulgò Ryssel, Orchesium, & Du-
um ad Scarpam fl. nunc Academiæ sede insigne,
meridionali Flandriæ ora, Hannoniæ & Came-
o vicinæ vrbes, à Philippo pulchro Galliæ rege 1304.
andris extortæ, cùm Philippus Audax, Burgun-
e dux, Margaritam Ludoici Flandriæ comitis
iam vnicam ducturus esset, ad Flandriæ compa- 1363.
m, peculiari tamen Gubernatore præfecto, re-
runt.

VALENCENÆ etiam, ad Scaldim fl. in Han-
noniæ & Cameraci finibus, Galliæ propinquis,
e, proprium olim præpositum & comitem ha-
erunt. & cum Hannonia, in Philippi Boni ditio-
m anno 1428. concesserunt.

TORNACVM, itidem ad Scaldim fl. inter Va-
lencenas & Aldenardam, in Neruijs situm,
nricus Angliæ rex, Ludoico XII. à PP. proscri- 1513.
ademit, idq; Francisco successori, sex mille auri 1518.
ndo promittenti restituit. Hanc vrbem initio belli
er Carolum V. & Franciscum Galliæ regem mo-
Belgæ, loco sibi maximè opportuno sitam, ex-
te anno 1521. deditione ceperunt.

ZELANDIÆ insulæ septem maiores, Hollan-
dis, Brabantis & Flandris obiectæ, SCAL-
fluuij aluco, in Eoas & occiduas dirimuntur,
ac in-

ac inter cæteras, VValachia, vrbibus Middelb
go, Flißingen, Vera, & vini, salisq; emporio
portubus insignis, præcipuè eminet. vniue
octo oppida muris cincta, & centum ac duos p
populosos, & proprios Quæstores habent. H
1432. semper cum Hollandia coniunctæ, ita eodem
ad Philippi Boni Imperium aggregatæ sunt.

MACHLINIA, ad Diliam fl. medio inter
twerpiam & Bruxellas itinere: summo Be
Senatu, artificibus pictoriæ, statuariæ, & fus
insignibus, templo ac turri d. Remboldi, &
rum ædificiorum venustate ac ordine, hoc tem
conspicua; recens vrbs est. cuius agrum ante
centos annos, Bertottij proceres tenuerunt. quo
tanta fuit inter Brabantos olim potentia, vt
Gotfrido I.II.III. de rerum summa acri bello de
tare non dubitarint. Sed tandem victi & att
inter multa alia, dimidiam quoq; oppidi Machl
Circa A. ensis partem, episcopo Leodiensi vendiderun
C. 1300. quo, ad Ioannem III. Brabantiæ ducem, poste
1347. Ludoicum Malanum Flandriæ comitem, int
tandem peruenit. Nomen Machliniæ, à pa
cheo, quod antè conditam vrbem eo in loco a
bellum Remboldi, medio inter Antuerpiam et
xellas itinere vnicum fuerit, & insigne Micha
archangelum, quem illi vernaculo sono Ma
efferunt, habuerit, extitisse scribunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Ex his XVII. Prouincijs, Belgicas seu Trans
henanas plerasq;, PHilippus Bonus, in vnum
perij corpus primùm coagmentauit: princeps
roica virtute & fœlicitate excellens, qui ab obitu
tris Ioannis Burgundi, per Carolum VII. tum
lliæ Delphinum proditorie interfecti, totos 48. 1419.
nos, summa cum bonitatis, clementiæ, modera-
nis, coniunctæ cum singulari magnitudine & ex-
lsitate animi, à superbia tamen & fastu & alio-
m contemptu alienæ, summæ item autoritatis,
udentiæ, fortunæ in bellis perpetuò prosperæ, li-
ralitatis, & iusticiæ laude, Belgico imperio præ-
t. Patris necem, adiutus ab Anglis, acerrimo,
uersus Carolum VII. bello suscepto, vltus est,
od tamdiu gessit, donec post 16. annos primùm
tercedentibus omnibus Christianis principibus, et
silienfi concilio, Carolus Philippo supplex per
tos deprecatus esset, ijs quas Philippus voluit 1435.
nditionibus, transegit. Ordinem equitum Au-
i Velleris instituit in nuptijs tertiæ coniugis Isa- 1430.
llæ Lusitanicæ, ex qua Carolus Burgundiæ dux 1432
tus est. Carolum Aureliæ ducem, Ludoici XII.
trem, iam 25. annos in Anglia captiuum, ducen-
millibus cor. liberauit, eiq; sororis Mariæ &
lolphi I. Cliuiæ ducis filiam vxorem tradit. Bru- 1440.
nsibus seditiosis suppliciter deprecantibus igno- 1438.
t. Gandenses vectigalia salis & alia pendere
recusan-

1453. recusantes, sex annorum bello fatigatos de
â 1456. Apud hunc Ludoicus Galliæ delphinus, Carol
vsq; 1461. tris iram fugiens exulauit. Tandem anno a
⊖ 1467. 77. ex vita decessit. de quo narrationem admo
16. Iulij. festiuam, somnium vitæ humanæ scitissimè de
gentem, Ludoicus Viues in epistola quadam c
memorat: Quam, etsi απροσδιόνυσ@ for
videbitur, tamen vt de vitæ nostræ fragilitat
fugacitate, & felicitatis humanæ somnio, atten
hac etiam occasione cogitemus, adscribendam d
Nocte quadam à cœna cùm aliquot præcipuis a
corum per vrbem deambulans, Philippus, iacen
conspicatus est medio foro hominem de plebe e
um, altùm stertentem. In eo visum est exper
quale esset vitæ nostræ ludicrum, de quo illi in
dum essent collocuti. Iussit hominem deferri
Palatium, & lecto Ducali collocari, nocturn
ducis pileum capiti eius imponi, exutaq; sord
veste linea, aliam è tenuissimo ei lino indui.
manè vbi euigilauit, præsto fuere pueri nobiles,
cubicularij Ducis, qui non aliter, quàm ex d
ipso quærerent, an luberet surgere, & quemadm
dum vellet eo die vestiri. Prolata sunt ducis
stimenta. Mirari homo vbi se eo loci vidit.
dutus est, prodijt è cubiculo, adfuere proceres,
illum ad sacellum deducerent. Interfuit sacro,
tus est illi osculandus liber & reliqua penitus
di

ci. A ſacro ad prandium inſtructiſſimum. A
ndio cubicularius attulit chartas luſorias &
uniæ aceruum. luſit cum magnatibus. ſub ſe-
n deambulauit in hortulis, venatus eſt in lepo-
io, & cepit aues aliquot aucupio. Cœna per-
a eſt pari celebritate qua prandium. Accenſis
minibus inducta ſunt muſica inſtrumenta, puel-
atq; adoleſcentes nobiles ſaltarunt, exhibitæ ſunt
ulæ, hinc commeſſatio, quæ hilaritate atq; inui-
ionibus ad potandum producta eſt in multam
tem. Ille verò largiter ſe vino obruit præſtan-
mo, & collapſus in ſomnum altiſſimum. iuſſit
dux veſtimentis prioribus indui, atq; in eun-
locum reportari, quo prius fuerat repertus.
tranſegit totam noctem dormiens. Poſtridie
erectus cœpit ſecum de vita illa principali co-
re, incertum habens, fuiſſet ne res vera, an
m, quod animo eſſet per quietem obuerſatum.
idem collatis coniecturis omnibus atq; argu-
tis ſtatuit ſomnium fuiſſe, & vt tale, vxori,
ris ac vicinis narrauit. Quid intereſt inter
illius, & noſtros aliquot annos? nihil peni-
niſi quod hæc eſt paulò diuturnius ſomnium,
quis vnam duntaxat horam, alter verò de-
ſomniaſſet.

Propinqua Hollandis trans Iſulæ ſinum

FRISIA,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

FRISIA, sola ferè ex omnibus Germaniæ [...]
uiceijs, Nomen & sedem veterem ad littus [...]
ani Germanici inter Visurgis & Rheni seu [...]
ostia interceptam, retinet: uniuersa in tres [...]
ta partes. quarum Orientalis, cis Amasin, op[...]
& prouincijs EMDA, Aurica, Norda, & [...]
versus Orientem Esenia & Ieuera ad Iad[...]
Visurgi miscentem pertinente insignis: Ez[...]
1500. Frisiæ comiti, hoc tempore paruit, & Im[...]
Germanico in hodiernum vsq; diem subiect[...]
Comitum seriem breuiter intexo.

EZARDVS Zitzena, Capitaneus in Greetzil.

ENNO — Vlricus ⊕ 1373.

Ezardus ⊕ 1406.

Enno, magna prudentiæ & moderationis fama ⊕ 1450.

Ezardus, rector magnæ partis Frisiæ Orientalis, ante patrem ⊕ 1441.	VLRICVS fratri succedens, EMBDam sibi subiecit. Primus COMES Frisiæ Orientalis, à Friderico III. Imp. creatus 1453. ⊕ 1466.	Frou[...] pta Sibo[...] tena. SIBO, E[...] ab auunc[...] dono acc[...]

no I. ex
æstina
ersus
1491.

EZARDVS I. magna virtute & prudentia comes, Alberti ducis Saxoniæ in bello Groningensi confœderatus. Postea Groningensium Dominus ab anno 1506. vsq; ad 1514. ⊕ 1528. vxor Elisabeth Ritbergensis.

Hero Omke à fide Ezardi comitis discessit.

BALDAsar Esensis ⊕ 1540.

NO II. cum Carolo e Geldriæ, Baldasari ensis patrono, bella sit. vxor ANNA, Ioannis Aldeburgensis filia.

Ioannes, ex dote coniugis, Falcoburgi Dominus.

ZARDVS II. or Catharina stavi Sueciæ gis filia, anno 1559. ducta.

Christophorus ⊕ 1566. in Vngaria.

Ioannes.

Hedwig vxor Ottonis Harburgensis.

NNO, or VValgis, comitissa Ritgensis, mina in ns.

Anna, Ludoici Palatini, & postea Ernesti Badensis coniunx.

Gostauus.

Ioannes.

Christophorus.

Altera Frisiæ pars, trans Amasin et sinum
lardum, GRONingam vrbem splendidißima
populosam, cum regione adiacente amœnißim
vberrima continet, quæ αὐτονομίαν haben
1500. tempore, titulo tenus episcopum Vltraiect
recognoscebat. Huic VVESTFRISIA versu
casum contigua, in tres regiones, Eoam, occi
& syluestrem, Drentiæ finitimam (ipsi Oste
VVestergoe, & Sibenwolden appellant) disti
decem oppida munita, Lewardiam, Doc
Frankeram, Harlingiam, VVorcum, Staue
Slotenam, Snee, Ilst, Bolswerdam, & quing
pagos poßidet.

In hac, intestinæ populorum dissensiones,
sionem Maximiliano, Albertum Saxoniæ d
1497. de se benemeritum, feudo illius prouinciæ don
vt Imperij nomine Hæreditarius VVestfrisiæ
bernator esset, præbuerunt. Cùm enim VVes
ab anno à ducentis ferè annis, in factiones Sciringoru
1274. Vettcoperorum distracti, feralibus odijs & l
nis cruentis in se mutuò desæuijssent: tandem
tæsi horum malorum Ostergouij, cum Groni
1491. sibus vicinis fœdus mutuæ defensionis & s
17. Sept. tuendæ causa ineunt. Contra hos VVorcumi
dus Leowardenses, Sneecani, Slotani, Frank
ses & Stauerenses faciunt. Sed hos inter se
mùm arte disiungunt Groningenses, ac pleros

r

reconciliant. Snecanos verò pertinacius liberta- 1492.
tem defendentes, profligant, & crudeliter tractatis vicinorum agrorum incolis, ita vt nec templis nec puerperis parcerent, necessitatem Snecanis cum Republica Groningana transigendi attulerunt.

Etsi autem Fridericus Imp. seuerè Groningenses cedere omnibus, quæ occuparant, locis, iubebat: tamen eo paulò post rebus humanis exempto; 1493.
rapinis, cædibus ac incendijs aduersus omnes, fœderi ipsorum se adiungere recusantes, grassabantur.
Maximilianus, misso in Frisiam legato Ottone à 1494.
Langen, componere controuersias & reconciliare dissidentes frustra conatus: tandem consulibus Groningensium in aulam profectis, tutelam & imperium in Ostergouios permittit. Cùm verò duarum illarum factionum dissidia, ducibus Goslico et Iuone Iongama cognatis, sed hostibus inter se capitalibus, recrudescerent: Goslicus, Alberti Saxoniæ ducis in Belgico vicino militantis, & oppi- 1495.
da Viluordum, Slüs, VVoorden, & Medenblik in Hollandia tenentis, auxilia euocat, quæ duce Neithardo Fuxio promptè missa, aduersam factionem presserunt. quorum metu, Leowardia Groningensium præsidium in vrbem recepit. Apud Snecanos Fuxij milites maxima cum ciuitatis molestia hybernant. Qui cùm, nisi persolutis stipendijs, exire 1496.
nollent: Snecca quoq;, Groningensium, à quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

illa militi persoluebantur, fœderi se adiunxit. ... verò progredientes, arcem Harlingæ exstruu... Frankeram frustra obsident. Quare Goslicus den... ad Albertum Saxoniæ ducem Harlemum profect... promittit (si commißionem & consensum dux ... Imp. obtineat) se operam daturum apud suos, ... Gubernator Frisiæ recipiatur. Acceptis igitur ... co copijs Bolswerdam occupat, Iuonem cognatu... alterius factionis ducem capit ac trucidat. Harl... gam cum arce, & Sneccam Groningensibus erip... eosq; ex tota VVestergouia depellit.

1497. Albertus Saxoniæ dux, anno ineunte, comm... sionem ab Imp. sibi de perpetua Frisiæ gubernati... concessam proceribus mittit. Cùm verò Nobilita... reliqui VVestergouiæ ordines reclamarent, nec G... licus vrgere auderet: Albertus clam, exulanti... Nobilibus, auxilia submittens, sic VVestergouio... cæteris Frisiis aduersæ factionis desertos, adflix... vt nobilitas & oppida Sciringicæ factionis, et in... Snecca et Frankera ad ducem Saxoniæ Medenb... cum in Hollandiam profecti, dominum hæredita... um reciperent.

1498. 21. Martij.

Sic voto suo potitus Saxoniæ dux, VVilibald... à Schoneburg, et Nithardum Fux, aliosq; cum co... in Frisiam misit, qui in fidem VVestergouios acc... rent, omnemq; ab illis iniuriam prohiberent. ... adiuncto sibi milite Bolswerdiano, Ostergouiam ... uadunt, et Dockum occupant.

die Parasceues.

Fuxius etiam sinum Groningensem nauibus insidens ita terruit Groningenses, ut se illi reconciliarent his inter alias legibus: ut omni possessione, quam habuissent in Ostergouia, VVestergouia, ac 7 siluis cederent; ac intra 14 dies, 32000 aureorum florenorũ numerarent, duosq; obsides darent. Sic in eam ipsam, quam alijs foderant foueã ipsi inciderunt.

Schonburgius Syluanos etiam inuadit, ne ab ijs adiuuari Leowardienses, quos obsidere cogitabat, possent. Cùm autem et Syluani et Leowardienses, qui euocati à Syluanis, subsidio eis venerant, à Saxonibus profligarentur: obsessa statim Leowardia, 7. Iulij. etiam se dedidit. atq; hoc modo totã Ostergouiã ac VVestergouia Saxoniæ dux potitus est. à quo, cùm paulò post iterum Leowardienses, occiso Alberti præfecto deficerent: (nam tormenta & puluerem pyrium in vrbem inuectum contra pacta videntes, prodi se existimabant: nec desinebant eos stimulare Groningenses, qui auxilia pollicebantur:) rursus obsessa 21 Augusti Leowardia à Groningensibus præsidia accipit, sed quod molestiam ciuibus grauiorem quàm hosti exhiberent; nec in hostem egredi vellent; Groningam remissa sunt, et vrbs Saxoni, per comitem Emdanum, durissimis conditionibus est reconciliata: ut videlicet, nudo capite & pedibus supplices Sconeburgio fierent: et 14000 aur. penderent: utq; suo sumtu, arcem in vrbe, quo dux vellet loco, exstruerent.

1499. *Sequenti anno, ipse dux Albertus, cum fil*
19. Iulij. *Henrico, Harlingam appulit: vbi cùm in fide illius iurassent ciuitates, consilium cepit obsidend urbis Groningæ. Itaq; Neithardum Fuxium, a accipiendum in fidem Dammum, quod comes Em densis tenebat, præmiserat. quem dum repelle Groningenses parant, die Mariæ Magdalenæ cu illo confligunt, & numero superiores, quia viuu capere non poterant, magno cum ducis mœro trucidarunt. Cadauer Groningæ apud Minorit ante aram Mariæ Magdalenæ humatum fuit.*

Victoria hac potiti Groningenses, comite Emdanum in Dammo obsederunt. Cùm verò a dirent, Saxoniæ ducem ad soluendam obsidione aduenire, dilapsi sunt: & opera tandem Frideri marchionis Badensis, episcopi Traiectensis, indu cias sex mensium pacti sunt. Quare Albertus Sa xoniæ dux Embdam Harlinga soluens in Misnia
7. Noue. *rediit: relicto Frisiis Gubernatore HEnrico filio cui adiuncti à patre consiliarij & duces, cùm ar cem Harlingæ extruerent, & vicinorum Nobiliu in hunc vsum multa ædificia diruerent, & exactio nes graues prioribus adderent; omnium à se ord num animos alienarunt. Itaq; cùm insolentius Fr*
1500. *siis, quàm assueuerant, exteri homines imperaren & Groningenses multò iustius se & liberalius, sa ua populorum pristina libertate & moribus vsit*

ti

, præfuturos, & eiecturis ex patria peregrinos
insolentes tyrannos, se auxilio fore ostenderent,
Vestphrisij rursus excutere nouum dominum, cui
em iurauerant, instituerunt. Quare coniunctis
quot ciuitatum & nobilium copijs, Henricum
tem Saxoniæ adolescentem, Franekeræ, quod in-
Leovvardiam & Harlingam oppidum est, obsi-
t: vbi cùm in summo discrimine versaretur:
bertus dux Saxoniæ pater, ex Geldriæ finibus
copijs in Frisiam redit, et ad Bomsterzyl com-
so prælio, quingentos Frisios cædit. & soluta
nekeræ obsidione ac liberato filio, fontem rebel-
nis Groningam, exercitu admoto obsidet. quam
altera parte, Ezardus Frisiæ orientalis comes,
obilitate Frisiaca, Groningensibus infensa, in-
tus & adiutus, oppugnabat. Cùm autem duce-
ur in autumnum obsidio, Fridericus episcopus
aiectinus ex marchionum Badensium familia,
rcedens, cum vtraq; parte de inducijs tractatio-
instituit. Qua nondum integrè confecta, opti-
& florentißimus Saxoniæ dux Albertus, Mau-
j & Augusti nostræ ætatis electorum Saxoniæ
, in castris ad Groningam morbo correptus ac
bdam delatus, in domo Monetaria obijt. 12. Sept.
Groningani post liberatam obsidione vrbem,
idum Dammum, quod ab Ezardo tenebatur,
ugnare cœperunt. Inde vt eos auocaret HVgo

1501. Leisnicensis comes, quem legatum filio Alb
moriens designarat, ab altera parte Groninga
nuò obsidet. Verùm depulsis virtute Ezardi à
mo Groninganis, Fridericus Vltraiecti epis
quadriennij inducias sanxit. Quibus ela
denuò ab Ezardo comite Emdano, cui Saxoni
1505. Henricus, in Misniam profectus, Gubernat
crediderat, & præfectis Henrici, Vito à Dr
dorp & cæteris, Groninga, erectis circa vrbe
stellis duobus, oppugnata est. Vbi ciues, pressi r
omnium inopia, de conditionibus deditionis
iam deliberantes, subito casu deterriti sunt.
runt enim in vrbem duo Groningenses captiui
naso et aurib. mutilari Vitus Drachsdorpius
rat, quod λύτρον soluere non potuissent. Qu
delitate offensi Groningenses, comiti Ezardo v
detulerunt, hac, inter cæteras, conditione la
vnq; ad Saxoniæ ducis imperium redire v
pateretur, vt suo postea loco exponam.

Confinis orientali Frisiæ meridiem versu

ALDENBVRGE

sium comitum ditio: ab ortu, ad Visurgis ripam
uincias Stegingiam (è regione Bremæ, arci
menborstæ subiectam) Stadlandiam, in q
Butiadiam in septem παροικίας tributam
huic proximam IEVeriam, Frisiæ partem,

cem parochijs insignem, hoc tempore complectẽs.
occasu Amerlandiam ad Amasin fl. porrectam;
medio Morinos habet. ad boream, Frisia &
ceano: ad meridiem diœcesi Monasteriensi ter-
inatur. Huius ditionis comes, GERardus, The-
dorici filius, Christiani primi Daniæ regis et Mau-
rij frater, gesto primùm aduersus fratrem Mau-
ium & Bremenses in patria bello, deinde in
olsatia aduersus fratrem Christianum, Daniæ
gem & vrbes vicinas, multa mouens, ac inde e- 1462.
ctus, cùm, defuncto fratre Mauricio, Delmen-
rstum tutorio nomine teneret, & Lubecenses,
ibus hostilia denunciauerat, aliarumq; vrbium
rcatores transeuntes deprædaretur: tandem à
onasteriensi episcopo, ciuitatibus fœderato, Del-
enhorstum obsessum amisit. ac profugus in Gal- 1482.
, exul, hoc anno demùm, finem miseriarum, de
c vita migrans, inuenit: cùm patriam duriter 1500.
lictam, & in extremas angustias redactam, sex
s, & filiabus quinq; reliquisset. ex quibus tres
mi extincti; duo Adolphus & Otto, à Ditmar-
cæsi eodem cum patre anno interierunt. Gu-
rnationem verò comitatus IOANNES, multos
annos, viuente adhuc patre tenuerat, quem
roica animi & corporis magnitudine ac pro-
itate insignem, & in gubernatione iustum, cle-
ntem, moderatum, affabilem, & bene-

 ficum,

ficum, omnes ſubditi amabant. cuius induſtria virtute & fortitudine, patria rurſus aliquantum recreata & amplificata eſt: Butiadis etiam, & Stadlandis Friſiæ populis, receptis.

Sunt autem BVTIadæ, Viſurgis & Iadæ fluviorum accolæ, quorum hic boream, ille orientem verſus, Butiadiam terminat. Hos anno
1499. periore domitos, Ioannes, ad ſubiectionem & fidelitatem ipſi iurandam menſe Aprili adegit. Diſceſſerant autem ex patria in voluntarium exilium, libertatis amore, circiter 300, in oppoſitam trans Viſurgin VVurſatiam & vicinam Ieuerenſem Friſiam. Cùm verò Ditmarſos, feliciter libertatem ſuam aduerſus potentißimum regem tutos eſſe cernerent: exules Butiadæ, à Friſiis VV
1500. ſatis, oppoſitæ Viſurgis ripæ accolis adiuti, in patriam redeunt, & præfecto comitis eiecto, in libertatem ſe denuò vindicare conantur. Verùm eadem æſtate comes, 280. ſeditioſorum cæſis, ditionem recipit, ac ceruicibus eorum caſtellum munitum Rodenkerke imponit. quod cùm ſudes in oculis eorum, & ſeruitutis monimentum aßiduum
1501. eſſet; anno exacto rurſus nonnulli conſpirantes, cum Friſiis VVurſatis fœdere facto, expugnant: eoq; deſtructo, & præſidiarijs cæſis, Edzardum Friſiæ comitem, libertatis ſuæ tutorem & patronum eligunt. Etſi autem hanc rebellionem

co-

meliam vlcisci Ioannes cupiebat: & impe-
ab Henrico seniore duce Brunswicensi, &
ldo episcopo Osnabrugensi, & sororijs suis,
ne Ommeken Esenio, ac Edone VVimmeken
e domino, auxilijs, Stadlandiam inuadens,
biam Golsẅerden occupatam muniuit: ta-
a se, fossis, aggeribus, aquæductibus occultis
munierant, vt re infecta regredi Aldeburgen-
infelicis illius recipiendæ Stadlandiæ cona-
strationem, patienter ferre cogeretur. donec
n, occasione expeditionis, quam Georgius Sa-
dux in Frisiam Groningensem suscipiebat,
icensium ducum auxilijs, Stadlandia & Bu-
integrè recuperata est, vt suo tempore ex- 1513.
t.

oniunx Ioannis, Anna, Ernesti principis An-
ti soror, & Georgij Mersburgensis ecclesiæ
itoris amita fuit. ex qua filios quatuor, ac
Ioannem, qui patre defuncto patriæ trienni-
efuit; Christophorum canonicum Colon. &
nsem (qui in Dania & Germania exercitus 1534.
Antonium, qui nostra ætate annos 44. pa-
rexit, & arcem Delmenhorstanam Monaste- 1547.
us ademptam comitatui Aldeburg. restituit
iam Ennoni Frisiæ comiti nuptam suscepit.
annes anno 1526. extremum vitæ diem
t.

FAMI-

FAMILIA CO
TVM ALDEBVRGENSIVM

CHRIstianus Bellicosus tempore Henrici
Mauricius, amicus Ottonis IIII. Imp.
Christianus, cuius frater Otto, ad riuum
Ioannes. arcem Delmenhorst extrux
Ioannes.
Conradus, prudens ac eloquens. Bremæ
Christianus. nem compreßit,
THEODORICVS FOrtunatus. prima
delheid, Ottonis Delmenhorstani filia
nupta 1401. altera HEDVVIGIS, Adolp
Slesvvicensis soror, ducta anno 1424. q
Baldasari domini Vandaliæ Megapolita
fuerat. Ex hac geniti:

CHRIstianus I. Rex Daniæ creatus 1448. | GERardus bellicosus. ex Alheide Nicol. Tekel. filia. | Mauric... nec... Iacobu...

IOAnnes Rex Daniæ 1482. α | FRIDERICVS Dux Holsatiæ & Rex Daniæ 1523. β | Gevardus. | Adolphus in Ditmarsia anno 1500. perijt. | Dietericus. | IOANNES anno 1500. & antea patriam re- γ | Otto in Ditmarsia ⊕ 1500.

β γ

...ia- ...I.

xit. ex Anna Anhaldina.

Christianus III. ... 1535. Fridericus II. cœpit 1559.	Ioannes, patri, anno 1526. mortuo, successit tribus annis.	Georgius.	CHRISTOPHORVS canonicus & bellator.	Anna, Ennoni Frisiæ comiti nupta. EZARDVS Frisiæ comes.	ANTONIVS cœpit 1529. ex Sophia Magni ducis Saxoniæ filia.

...NNES successit in gubernatione patri anno 1573. uxor ...eth filia Guntheri comitis Suartzburgensis. ...ius Guntherus.	Christianus ante patrem ⊕ Dresdæ 1572.	Antonius in Delmenhorst.

Ex nobilißima hac & vetustißima comitum Aldeburgensium stirpe, præsens ...ANIÆ REGVM et Ducũ Hol... familia orta & propagata est. ex qua, Ioannes ... Christiani, primi ex hac familia Daniæ regis: ...rotheæ Ioannis marchionis Brandeburgensis ...riderici primi ex Brand. familia electoris, ne... ...i Dania hoc anno regnabat. cui, præter maris ...ci insulas, quæ Danorum veteres & patriæ

ſedes ſunt, totum hunc orbem Arctoum, t
pliſsima, Daniæ, Sueciæ, & Norwegiæ
quæ multis antea ſeculis ſingula peculiare
ſtinctos reges habuerant complectentem, D
iecit. cuius Imperij in terra continenti mi
gradu longitudinis viceſimo quinto, occi
Norwegiæ oram ſtringente: vſq; ad gra
ſeu VViburgum, Coreliam, & lacum albu
nebat. Latitudinem regnorum, à ſinu
vſq; ad mare Hyperboreum ſeu glaciale p
à meridie parallelus 55. gradibus ab æqua
ſtans, & Eydorum, Fimariam, Falſtriam
holmiam inſulas permeans, incohat. S
graduum parallelus, per Ansloiam Norw
Scaram, Nericiam, Stockholmiam Sueciæ
nouiam Liuoniæ tranſit. Circulus Arcti
gradum longitud. 355. Islandiæ inſulæ ora
dianam attingens, Nidroſiam Norwegiæ
chiepiſcopi ſedem, & Iemptiam ac Midd
am Sueciæ prouincias, & Veskilam ac VV
Finnoniæ, longiſsimo tractu tranſcurrit.
gradum latitud. 72. horum regnorum latit
rigitur. quam mare Glaciale, totam Nor
& Sueciam ambiens, verſus ſeptentrione
dit. per quod, ex noſtro Oceano occidenta
wegiam & Sueciam circumnauigari, A
claſſes, in Moſcouiæ ſinum S. Nicolai, ad

uij ostium, itidem circulo Arctico subiectum,
no 1555. & postea clauso propter Suecicum bel- 1564.
n mari Balthico tendentes, primùm docuerunt. 1565.
Quod autem DANIÆ REgnum propriè no-
natur, totum maris Balthici insulis ac peninsu-
constat. quarum maxima versus occasum, CIM-
ICA CHERSonesus est. in qua, Eydorus fl.
remam Romani Imperij, boream versus pro-
ciam Holsatiam, Nordalbingiam olim dictam,
ernit à Sleswicensi ditione seu IVTia meridio-
i, quæ Danici imperij & iuris prima, per 18.
liaria Coldingam & Ripas vsq; angusto sex aut
milliarium, inter Eoum seu Balthicum & occi-
m mare spacio, porrigitur. Cuius oppida, in
ntali littore maximè insignia, sunt: SLESwi-
Angliæ metropolis, emporium olim celebre, &
copi sedes ab Ottone Imp. A. C. 946. consti-
. FLEnopolis seu Flensburga, longo inter
tes & sinum maris spacio proiecta, ædificijs
multarum gentium commercijs hoc tempore flo-
. ciuitatis iura primùm à VValdemaro Iutiæ
accepit 1288. HADerslebia, septem supra
sburgam milliaribus, ab eodem VValdemaro
municipali donata 1292. In occiduo littore,
Ndera, cui Abelus Iutiæ dux ciuitatis iura tri-
1243. HVSem, ad Heuerum sinum, recens
m emporium, Flensburgi æmulum, cui Adol-
phus

phus Holsatiæ dux, nostra demùm memoria, ...
ac iudicia propria attribuit 1582. TONnin...
Frisia Eydorensi, non procul ab Eydori ostij...
dem nunc primùm surgens.

A COLdinga (quod regiæ arcis, oppi...
fluminis allabentis commune nomen est:) & ...
sita illi ad Oceanum occiduum urbe RIpa, e...
pi sede, & emporio celebri: borealis IVTIA...
piens, instar palmæ manus à carpo propagat...
tius paulatim explicatur. cuius occidua pars...
lior pascuis tamen pinguibus abundat. Eoa...
ubertate agrorum & oppidis cultior est: qu...
in tota Iutia 28. arces Regiæ 20. cœnobia 14...
scoporum metropoles 4. sunt, ex quibus AR...
(remorum domus) 12. supra Coldingam m...
ab Adalgago Hamb. circa A. C. 1000. ora...
Supra hanc RANdersen, oppidum mediocre...
cui ad ortum KALlö arx regia, & Helleni...
montorium ingens: ab occasu, in mediterr...
VVIBVRGA metropolis, vicina est, comitij...
antiquitus destinata, celebris episcopi domici...
boum ac equorum mercatu, unde multa mi...
Germaniam quotannis emittuntur. Supra...
decem milliaribus, ALBurga ciuitas elega...
emporium frequens, ad sinum LYMmericu...
est. Qui sinus profundißimus, totam fere...
latitudinem permeans, & per varios trami...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...rgens, & aliquot insulas & peninsulas comple-
...ns, mercium communicationi vtilissimè seruit:
... VVENSliam, extremam Iutiæ boream versus
...uinciam, à reliqua Chersoneso diuellit: nisi quod
...iguo Isthmo ad occidentem cohæret. Patet au-
...t VVenslia seu VVensussel, 14. mill. à sinu Lim-
...rico, cui Alburgum adiacet, ad extremum vsq;
...ersonesi Cimbricæ promontorium SCAgam, dor-
...t immane mari summo, Syrtesq; vadosas. à
..., non plus 8. milliarium, ad proxima Norwe-
... littora, traiectus est. Episcopus VVensliæ,
...rglanensis olim, à monasterio, vbi habitauit,
...us, nunc Alburgi sedem habet.

...Insulæ iuxta Cimbricam Chersonesum celebri-
...s ad occiduam oram: Saxonum insula Ptole-
...o dicta, nunc Hilligeland, non procul ab Eydo-
...stio. StrandFRISIA olim continenti iuncta, è
...ione Husem & Brestedæ. Focria. Sildia iu-
... Tonderam. Renim. Monno. Fornop iuxta
...am. Numind infra Rincopen. In Eoa parte,
...a Scagam, Pikerholm & vicinæ. HElmes.
...SSO, iuxta Seeby VVensliæ oppidum. infra
...usiam, Tuna & SAMSOE grandior, in quinq;
...οικίας distributa. Endeln, è regione VVeelæ.
...dingæ & Haderslebiæ ortum versus adiacet
...NIA, decem mill. longa, totidem lata, bonita-
...li, frequentia hominum, oppidis & pagis, co-

O piosa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

piosa, cuius in vmbilico ferè OT*tonia metro*[...] *& episcopi sedes est.* Huic *vndiquaq;*, *inp*[...] *meridiem versus, insulæ arctißimè stipatæ* [...] *ter 30. adiacent. ex quibus* Flensburgum *v*[...] ALSE, *tria milliaria longa, multis* parochij[...] oppido SVNDERburg, *sede ducis* Holsati[...] *annis iunioris hoc tempore ornata est.* In [...] *rientem versus* ARre, & Langlandia, *quæ* [...] *gitudine nomen habet. inter quam & extr*[...] VVagriæ *promontorium*, FIMaria *seu* Ci[...] *parua, duo mill. longa, vnum lata:* oppido [...] *& quatuor parochijs insignis, postrema in b*[...] *co littore numeratur.*

Præcipua verò & amplißima Daniæ *i*[...] *& hoc tempore regni totius metropolis, &* [...] *aulæ &* Academiæ *sedes potißima est* SELAN[...] *14. mill. longa: 16 lata. quæ à* Fionia, 4. [...] *rium freto*, Belthe, *à quo toti huic* Eoo *mar*[...] *thico nomen est, dirimitur. versus ortum à* S[...] *itidem freto, 5000. paßus lato, inter* Hel[...] *seu* Croneburgam *arcem*, & Helsenburg [...] HELLespontum Danicum *nominare poss*[...] *disiuncta est. per quod fretum, nauibus ex* A[...] Belgico, Gallia, Hispania, *in has* Balthi[...] *toris oras, in* Prußiam, Liuoniam, Sueciam, [...] *situs patet.*

Metropolis Selandiæ, *& totius regni* D[...] HAFNIA, *ab episcopo* Roscildense, Absalon[...]

ſulula, continenti Selandiæ & Amaciæ interpo-a, cui nunc arx regia inſiſtit, primùm inchoata rca A. C. 1165. & priuilegiis certis à Iacobo epiſc. oſc. 1254. Idibus Martij donata eſt. Ius munici-le à Chriſtophoro rege primùm accepit. Acade-iam Chriſtianus I. fundauit. 1443. *Quam collapſam pos illius Chriſtianus III. inſtaurauit.* 1478. *Fridericus etiam belli tempore, munificè auxit. 1569.* 1538.

ROSCildia, epiſcopi olim ſedes, ad Iſoram fl. maris ſinum, à ſeptentrione longo ſpacio in me-erranea Selandiæ porrectum: à Roë rege con-ore, & fontibus crebris, nomen adepta: pri-egiis vrbis, à Suenone, Haraldi filio donata circa A. C. 1000. Templum in ea vrbe ſum-m ab Haraldo VI. rege fundatum, à Suenone o expolitum eſt; qui ambo, vna cum Mar- 948. *ita regina, Semiramide Danica, & Chriſto-oro Bauaro, Chriſtiano I. & III. & Frid. II. dem humati ſunt.*

Selandiæ ad meridiem adiacent inſulæ: Lalan-& Falſtria, quam à Giedzora, vnde in proxi-m Germaniæ littus & Roſtochienſem portum em milliarium traiectus eſt, fretum anguſtum rat. ad Orientem MOna candidis cretæ mon-s latè in mari conſpicua, iuxta oppidum Breſtö. Amac, Hafnienſium hortus & cella penaria. & eto, VVena, Vraniæ hoc tempore, ſedes.

Trans Hellespontum, SCANIA, *amplis*[...] *illius peninsulæ orbis Arctoi, quam Scandia*[...] *Scandinauiam Plinius, & alterum orbem t*[...]*rum appellat, pars meridiem versus extrema:* [...] *pulchra et amœna: frugum fertilißima, & freq*[...]*tia hominum ac oppidis cultißima est. quoru*[...] *ora occidua & meridiana*, Helsenburgum, La[...] *corona*, LVNDA *arch. olim sedes*, ELLEB[...] *splendore ædificiorum & munitionibus* H[...] *proxima: inde* Falsterbo, Trellenborg, Vstede, [...] Selsborsh, Elholm *&* Rotenby *in finibus* S[...] *ad* Calmarniam, *in his gentibus celebriora su*[...]

Calmarniæ ad ortum ELANDIA *regni* S[...] *insula, octodecim milliaria longa, vnum lata*[...] *18. parochijs & arce* Berxholm *insignis, ob*[...] *Supra hanc, Eurum versus*, GOTLandia *è re*[...] OstGothiæ *regni Sueciæ prouinciæ, 18. millia*[...] *longitudine, inæquali verò & ad summum 8* [...] *latitudine sita. cuius arx & metropolis* VV[...] *olim emporium in hoc* Balthico *mari præci*[...] *ac florentißimum, nunc Daniæ regno subiectum*[...] *teris magnificentiæ rudera ostendunt. Hinc*[...] *diem & occasum versus in* Scaniam *reuer*[...] BORNHOLM *insula occurrit, arce* Hamm[...]*sen, & oppidulis*, Sandwich, Nex, Suenic[...] Rotten *exculta: olim* Lundensi *archiepiscopo* [...] *Daniæ regi parens, quæ 7 mill. longa, 3 vel 4* [...]

ſtat Roſtochio trignta, Calmarnia 20. à proxi-
o Scaniæ littore ſeptem milliaribus.

Sed in Scaniam vnde digreſſus ſum, redeo, vbi
pra Helſenburgum, boream verſus, in littore,
pidula ſunt, Vegholm, ENgelholm, Catterop,
AHOLM, HELMStede, Falckenberg, VVAR-
ORG, vſq; ad viciniam ELsburgi, & Nyloſiæ,
bi trium orbis Arctoi regnorum, Daniæ, Sue-
, & Norwegiæ fines concurrunt.

Cùm autem de Sueciæ prouincijs alibi dictu-
s ſim: adiungam nunc breuem NORVVEGIÆ,
m Daniæ regno iam vnitæ, locorum & littorum
ximè inſignium deſignationem, non alio conſi-
, quàm vt viros doctos in Norwegia, & in his
NDream FOSſium, epiſcopum Bergenſem, &
ANnem NICOlai, vatem vero Deo & Muſis
rum, epiſcopum Asloenſem, & alios patriæ a-
ntes, inuitem, vt integram aliquando Norwe-
e chorographiam, accuratè elaboratam, cum
teris communicent.

NORVVEGIA igitur (q. d. ſeptentrionis
) peculiare olim orbis Arctoi regnum, nunc
nicæ coronæ ſubiectum, longiſſimo, per littora
puloſa, Suecici regni prouincias occaſum & bo-
m verſus cingentia, flexuoſo & paſſim ſinubus
ris interrupto ambitu, à 59. gradu latitud. ad
vltra VVardehuſum ad Ruſſiæ fines porrigi-

tur: tota perpetuis ferè celsißimis et asperrimis
tibus ac scopulis stipata. interiectis vallibus,
incolæ habitant, ex agricultura tenuiore, &
mento ferè inuecto, at vberrimis pascuis vict
tes. Ab occasu & aquilone mari Norico &
ciali circumflua tunditur. & paßim interscin
sinubus frequentißimis, ad 6. 8. 10. vel plura
liaria intra coninentem effusis, ac sæpè
plus semisse latis.

Littora verò, insulis aliquot millibus, inæ
li magnitudine, ambitus 6. aut 8. milliarium
vnius etiam, aut semißis, vestiuntur & circ
vallantur, quæ circiter 6. milliarium spaciu
mari à continente occupant, & vndiq; scopuli
pra aquas extantibus, sæpè etiam sub aqua occ
tis cinguntur. Qui velut obices, Oceani, v
rum procellis violentißimis agitati impetu
tardant.

Quinq; verò in vniuersa Norwegia, hoc
pore arces regiæ & præfecturæ præcipuæ
Quarum extrema versus meridiem, & nobis
xima est, BAHVSA; Nilosiæ oppido regni
ciæ, vicina. Quod regnum, angusto inter
wegiam & Hallandiam, per Trolhettam fl. e
vnicum in Oceano occidentali portum, infra N
siam ad Elsburgam poßidet. Babusensis pr
cturæ oppida, MARstrand in peninsula scop

situm, & halecum captura celebre, & Kongeeff, Oddewold obscuriora sunt.

AGGERS*husia, Asloiæ oppido vicina, 24. su-a Bahusiam milliaribus, in intimo sinu Asloen-7. milliaria longo sita. Ex cuius prouincia, -sissimi mali nauium, & asseres querni & abie-ni, & ligna ædificijs idonea, ingenti copia & -li precio, quotannis in Hispanias & alias gen-euehuntur. Oppida prouinciæ illius sunt:* -SLOIA, *episcopi sedes.* TONS*berg seu -nigsberg, septem ab Asloia milliaribus, occa-n versus. Friderichstad, Sarpburg, & Schin, -i fodinæ cupri & ferri sunt.* HAM*maria ma-& minor, regiones, olim peculiari episcopo -ræ, nunc Asloënsis inspectioni commissæ, 20. -ra Asloiam milliaribus, rectà versus boream, -iduntur sinu Mosiano per 12. milliaria inter-ente.*

Littora verò Norwegiæ, ab Asloia, non in -uilonem, sed Africum seu Libonotum, (ins -id Südwest) vergunt, donec ab extremo Cim-æ Chersonesi promontorio, non plus 8. milliari- Germanicis distent. Appellationes autem loco- in littoribus, horridiorum ferè, à portubus & -ulis ac sinubus aquæ dulcis, sumuntur, quas -io an sit recitare operæprecium.

BERGA, *emporium ac horreum totius Nor-*

wegiæ celeberrimum, & præfecti regij, ac e-pi sedes, à freto Carsund, 10. milliaria, versu-rum (ins Nordwest) *à* LIN*denes 24. à* B *secundum flexuosa littora centum milliaribu- est, sub gradu latitud. 61.* Eundem *cum* *Staffanger præfectum habet.*

NIDROSIA, *à Nidero fl. & rosa, quo-pli nomen est, vulgò* TRVNDH*eim, ciuitas* *liaribus* Noricis *seu* 100 *Germanicis, rectà* *boream à* Berga *distans. Sedes olim archiep- & regni* Norwegiæ *præcipua, nunc seruitu- pressa: amplißimè patentem diœcesin habet, plurimus piscis,* Bergam *postea ad emporium ctus, & pelles preciosæ, colliguntur.*

Extrema & vltima versus aquilonem & rum, Norwegiæ *& orbis Christiani ar-* VVARDHVS, *paruæ insulæ* VVardæ *, am- milliaris* Norwegici *cum dimidio habenti quoq; parua & obsoleta hoc tempore, insistit singulari munitione ac ne turri quidem vel lo insignis, exiguum oppidulum adiunctum quod piscatorum casæ stipant. In hac igitur seu casa, præfectus regius æstate habitat, & plis.* illius *littoris* Norici *tractum, in* Zona *da, sub gradu lat. 71. vsq; ad* Rußiæ *fines, g- nat. vbi ab Idibus Maij vsq; ad medium Iulium modò diem continuam esse, verùm etiam Soli*

s supra horizontem circumferri, nec vnquam cidere, ex oculatis testibus didici.

Nec duo, sed vnum solummodò in hoc Nori- littore, VVardehusum est, quod à Berga empo- o, 144 milliaria Norica, quæ trecenta ferè Ger- nica constituunt, distare accepimus. Inde ad porium S. Nicolai, Rußicum, propè Diuidnæ fl. ium, circulo arctico ad grad. long. 65. subie- m, ducenta germanica, seu 108. Norica nume- itur. A VVardehuso enim ad insulam Keldyn, KOLAM oppidum Rußiæ, in eo tractu pri- m, quod Norici Malmes nominant: viginti mil- ria versus Euroaustrum recensent. Inde ad Ti- isnes promontorium, quatuor. ad septem insulas ad Siteram insulam 6. ad promontorium Lap- Suetognes 12. inter quod, & oppositum in Ruß- littore Condornes, per fretum in lacum Album tres Insulas milliaria 6. inde ad Ponoi fl. ostium vbi relictis Lappiæ littoribus traijcitur ad lacū i (12 mill. lati) littus orientale seu Rußicum. d prælerlegentes, 12 mill. ad promont. Scarhū- & alijs 12 ad S. Nicolaum perueniunt.

Præter hæc terræ continentis longißima spa- subiectæ sunt NORVVegiæ regno, multæ O- ni occidentalis insulæ. ex quibus amplißima est ndia, quam THYLEN à veteribus appellatā lam existimant. ac nomen ab Ægyptio rege

Thyle ortum esse ferunt, qui circumnauigat
terra, & inquisitis plurimarum gentium mo
picturas orbis terræ & regionum, quarum
pollonij etiam Argonauticis mentio fit, in t
Memphitico collocarit. vbi cùm interrogasse
culum, esset ne alius Rex maior ipso? respond
tes, πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ
μα σὺν αὐτοῖς. πάντα δὲ σύμφυτα ταυ
εἰς ἓν ἐόντα τέτυκται), οὗ κράτος αἰώνιον
σὶν ὠκέσι θνητὲ βάδιζε τὸν βίον ἄδηλον
γύων σοῦ πολὺ κρείσσων. Post hanc oracu
cem, rex Thyles, ex templo egressus, mox
interfectus, dedit pœnas superbiæ, vt ex
pœnæ alij monerentur, ne in rebus secundis
rantur. Sed qualiscunq; hic Thyles fuit, IS
DIA *sub circulo arctico, à gradu longitud*
vltra centum milliaria Germanica versu
tum porrecta est, & circiter 60. lata: in li
quis maris passim ab hominibus, ex piscatu
simùm, & re pecuaria vitam sustentantibu
colitur. Mediterranea verò loca, ob A
altißimarum, perpetuis ferè niuibus obruta
asperitatem, infrequentiora sunt. Panis l
ctus (quo non nisi importato lautiores vtu
cæteri enim pisce siccato, panis loco vescu
farina, polenta, cereuisia, ferrum, cuprum, p
Anglicus, & institutorum merces claßibus

*tur quotannis per mercatores Hamburgenses,
becanos, Bremenses, etc. qui vicißim piscium
ore duratorum strues, & sulfuris in ea insula
ßi moles, Balenarum pinguidinem, butyrum,
um, coria boum, raias, pannum watman,
euehunt.* Duo in tota insula episcopi sunt,
ex Academia Haffniensi eò mittuntur. quo-
alter boreali insulæ parti præest. alter meri-
ali, in Scalholt sedem habens. ac vterq; tenu-
Scholam latinam ædibus adiunctam habet, in
24 pueros suo sumptu alere & erudire tenetur.
nia doctrinæ capacia sunt: nam in hac etiam
ochiensi schola, aliquot Islandos, latinis et græ-
iteris, imò & mathematis mediocriter excul-
et doctrinam Christianam rectè & feliciter di-
tes, habuimus. Extant autem Typi Islandiæ
rographici: & ad occidentem & meridiem
uelsiokel, peninsula, & montes altißimi, niui-
ecti, amplius 30 milliarium spacio in mari con-
untur. Inde rectà versus Corum cursu directo,
RONlandiam, omni genere pellium & pisci-
bundantem, nauigari aiunt, ita vt cùm ex visu
rint Sneuelsiokel, post tridui iter cernant cel-
um Gronlandiæ montem, VVITserke à nau-
ppellatum.

trorsum à Sneuelsiokel versus ortum, ad sinum
afurd, sedes est præfecti regij Beßestedt. Por-

tus in

tus in meridionali littore nominant nautæ
nafurd, vbi præfecti regij arx est. Strom.
loswik. Kibbelwik. Bussandi. Torlok
baback, &c. tametsi has appellationes non
in tabula Chorographica inuenio. Iter au
ostio Albis, ad sinum Islandiæ Bussandi, est
rium circiter quadringentorum.

Infra Islandiam, meridiem versus, sunt
næ Insulæ. inde Faræ, ad grad. latitud. 64
meridionaliores, Hetlandicæ, quas Thilens
cari, quidam annotant. quibus continua se
cades, vsq; ad littora Scotiæ pertinentes, co

His amplißimè patentibus terrarum &
um spacijs, Ioannes, Daniæ rex, A. C. 150
rauit. cuius pater Christianus, cùm non ex
sed antiqua & illustri comitum Oldenburg
& Delmenhorsti familia, ortus esset; à DE
constituit & transfert imperia, ad regni
Norwegiæ & Sueciæ fastigium hac occas
uectus est.

Gubernauerant Daniam, à Caroli mag
te, annos circiter sexcentos, continua serie
ex vna familia Danici sanguinis regia ort
ad VValdemari IV. filiam Margaritam, S
midem Danicam, anno 1412. ex his terris
tam. Quorum seriem, ab eo tempore, q
mùm Christi fidem, Daniæ reges, Ottoni

pore, constanter amplexi sunt, deductam: breui
ella oculis lectorum subijciam.

Sparsa quidem erant, Christianæ religionis se-
na, in Chersoneso Cimbrica, Ludoici Pij ætate,
Haraldus Clachus, rex Daniæ, à Regnero so-
no pulsus, ad Ludoici Pij Imp. comitia tum Mo-
tiæ celebrantis, patrocinium & opem confugis-
vbi cum fratre Erico baptizatus, Ludoici au-
is, in Iutiam reductus, S. Ansgarium & Aut- 826.
tum, verbi diuini præcones sedulos ac industri-
ua pietate fouit ac defendit. qui in Sueciam quoq;
urrisse, & fundamenta ecclesiæ Christianæ pri-
jecisse, scribuntur. deinde Ansgarius, Hambur-
anquam metropolitanus aquilonarium ecclesi-
n, à Ludoico Pio collocatus: eaq; vrbe à Sla- A. C. 831.
exusta, Bremam translatus, ecclesias in Iutia, 847.
Erico, Haraldi fratre confirmauit, & Byrcam 849.
iæ tum metropolin, permittente rege Olao, ite-
inuisit. Post mortem verò Ansgarij, paula-
rursus omnia retrò in peius sublapsa & ferè
ncta fuisse apparet. certè ita obscurè, confusisq;
orum & personarum circumstantijs consigna-
nt, vt nec ecclesiastica nec politica ferè regum
ria certa & continua, inde pertexi queat.
m tamen priorum Regum, qui posterorum
li Magni ætate, vsq; ad Ottonis I. tempora,
erunt; sicut ab amicis Danis mecum commu-

nicata

nicata eſt, ſequenti CHRIſtianorum regum G[...]
logiæ, quam certam & minimè dubiam e[...]
bitror, præmittam

Gotricus ſeu Godſridus rex Daniæ,
Caroli magni tempore ⊕ 810.

Olaus, poſt patrem exiguo tempore regnauit ἄπαις. cui Hemmingus quidam ſucceſſit 816.

Filia nupta Siwardo regi Noruuegiæ.
|
Siwardus rex Daniæ poſt Hemmingum, cæſus 825.
|
REGNERVS Rex Daniæ potens, ⊕ 865. duodecim filios reliquit, ex quibus
|
Siwardus II. rex Daniæ poſt patrem.
|
Ericus II. puer, Rex factus, ſacerdotes Chriſtianos omnes è regno expulit.

HARALDVS Clachus, à Regnero pulſus, Moguntiæ baptiſatur, 826.
|
Gutormus æmulus patrui, cum quo congreſſus prælio vterq; cadit 857.

Filia Ring[...] ci Iutiæ n[...]
|
Ringo du[...] cæſus 82[...]
|
Eric[...] Siw[...] II. R[...] niæ [...] ſtian[...]
|
Can[...] ⊕ 8[...]
|
Frotho rex Daniæ, ⊕ 910.
|
GORMO, perſecutor C[...]norum pater Haraldi VI[...]

In NORwegia, Chriſtianæ Religionis [...]na & cultus, in toto regno primùm propaga[...] ſub Olao rege (Trugonis filio,) qui i[...]glia baptizatus, & circa A. C. 994. rex[...]

gia factus, populum etiam vniuersum, in omni- regni prouincijs, ecclesiæ Christi per baptis- m inseri curauit. Illato autem Stenoni Daniæ bello, à classe Suenonis superatus, ne in hosti- manus veniret, se ipsum in mare littori vici- a præcipitasse, & cedentibus in littore scopulis sisse dicitur. Cùm autem Sueno, subacta Anglia raci obijsset: Olaus Norwegiam recuperauit, Canuto magno, Suenonis filio, in Anglia, quæ cerat, occupato: propagandæ religioni, feren- legibus, & abolendæ idolatriæ, magicisq; arti- operam sedulam & seueram nauabat. Quo e pietatis, & iustitiæ zelo, in procerum quo- dam odia incurrens, regno eijcitur. Postea re- sus, ab ijsdem interfectus, martyrij coronam ptus & inter Diuos relatus est. Ab eo tempo- post annum Christi 1000, in Norwegia & cæ- s regnis Arctois, constanter Christiana religio retenta & propagata est. Sequitur

999.

1025.

1028.

NEALOGIA REGVM DANIÆ CHRISTIANORVM.

Etelredus rex Angliæ.

RMO III. vxor THYRA Christiana, ad

emus persecutor stianorum. ⊕ 930 quo marchionem tici Henricus Au- collocat 928.

extremam senectam impio marito nupta, Vallum Danicum propè Slesuigam instaurauit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

☉

HERALDVS VI. ab Ottone I. vnà cu
ad baptiſmum adductus circa A. C. 948. qu
ginta annos regnauit. ⊕ 980. Sleſuici, Ripis
buſiæ epiſcopos conſtituit. Prouincias ſingulas
rochias diſtinguit, Iura & Leges ſcriptas Dan
mus condit.

Suenotto, abiecta religione Chriſtiana, pat
gno & vita priuat. Poſtea captus à Iulinenſib
dalis 982. & pulſus ab Erico 9. Sueciæ rege 9
14. annos in Scotia exulans, ad Chriſtum r
in regnum reſtitutus, per Adalgagum Hamb.
pos in regno conſtituit. ⊕ 1003. ex Syritha Er
cici vidua.

CANVTVS II. Magnus, Vandalis, Norwegia, Anglia, ſubiectis, tandem Rothomagi ⊕ 1036. Canutus III. ⊕ 1045.	Eſtritha, Vlfon co duci nupta, Richardo duci n… SVENO II. ⊕

Haraldus VII. biennium regnauit.	S. CANVtus IV. nutritius eccleſiæ, interfectus ad aram Othoniæ 1088. ex cuius ſanctis vulneribus plus gloriæ quàm cruoris efſluxit.	Olaus III. 1095.	ERICVS IV. profectus Romam & Ieroſolymam ⊕ in Cypro 1102. ♂	M… ne… fr… li… V. ☿

♂ ☿

ICVS interfe- 1139.

Anna, nupta Aquino.

S. Canutus, dux Slesuicens. rex Obotritorum beneficio Lotharij Imp. occisus à Magno regis Nicolai filio 1136.

Magnus, interfecit S. Canutum patruelem, vicißim ab Erico V. cæsus.

...o III. ...utum, ...lai regis ...tem, sobrinum su... adiutum ab Adol... ...I. Holsatiæ comi... ...liquot prælijs pro... ...uit, à Friderico Bar... ...ßa Mersburgi Rex ...ratus, sed à sobrino pul... ...ta transegit, vt ipse Sca... ...teneret. tandem cæsus à ...ldemaro A. C. 1157.

Ericus VI. ⊕ 1147.

VValdemarus dux Iutiæ & Slesuic. Rex Daniæ, cæpit 1157. amicus Friderici Barbarossæ Imp. Rugiam ad Christi religionem adduxit 1168. ⊕ 1185. vxor, Margarita Nigra, quæ vallum Danorum reparauit.

CANVTVS Iutiam tenuit. tandem in conuiuio cæsus 1155.

VValdemarus episcop. Slesuici captus à Canuto VI.

...NVTVS ...uius hi... ...m lib. ...vltimo ...Sialan... ...citat. ...o.

VValdemarus II. dux Slesuic. sub Canuto felix, occupat Lubecam & Hamburgam anno 1200. rex factus condidit Reualiam 1220. postea infelix capitur ab Henrico comite Suerini ex insidijs 1223. & vincitur à comite Holsatiæ & Lubecensibus ad Bornhouede 1227. ⊕ 1241.

Helena nupta VVilelmo filio Henrici Leonis.

Ericus VII. à fratris Abelis factione Slesuici interfectus 1250.

Abel occisus à Frisiis Eydorensibus. 1253.

Christophoru... ptus à comi... Holsatiæ. C... Sax. cap. 25

Ericus dux Slesuicensis.

VValdemarus, dux Slesf. Flensburgæ Ius ciuitatis dedit 1284.

Ericus VIII. 1280.

VValdemarus III. dux Slesui. Rex electus 1326. auunculo Gerardo, comiti Holsatiæ, Ducatum Slesuicensem tradidit.

ERICVS IX. cui se Rostochienses subiecerunt, anno 1314. ⊕ 1321.

Christophorus I... rico Leoni, domi... gapolitano Rost... reddidit, ⊕ 133...

Otto captus ab Holsatis postea miles ordinis Teutonici.

VVALDEMarus I... annis 44. infelicit... ciuitatibus Anzæ bell... sit, inuisit terram s... ⊕ 1375.

MARGARITA Haquino Regi Norwegiæ nupta. ⊕ 1412.

Olaus IV. qui 1387. adolescens obijt.

Christophorus ante patrem cæsus in prælio nauali cum ciuitatibus maritimis 1359.

Ingelburgis, Henrico duci ... Alberti I. duci...

Maria, nupta VV... VII. duci Pomera...

ERICVS dux Pomer. à Margar... tertera magna adoptatus.

M

Margarita itaq;, annos 17. post patris VValdemari mortem, sapienter et feliciter Daniam cum senatu regni gubernauit, & Norwegiam, succedens filio Olao; Sueciam, capto rege illius Alberto; coronæ Daniæ coniunxit. postea procerum 1388.
qui ex sanguine regum Daniæ antiquorum successorem expetebant, consensu sororis suæ Ingelburgis, Henrico duci Megapol. nuptæ, ex filia Maria nepotem, ERIcum, patre VVartislao VII. Pomeraniæ duce, Bogislai V. filio, VVartislai 4. ad quem Rugiæ principatus primùm peruenit, nepote, prognatum, adoptauit. Qui, Margaritæ de- 1412.
functæ successit, & diuturnis ac difficilibus bellis, cum Sleswicensibus præcipuè ducibus, cum fœderatis Ansæ ciuitatibus, & Suecis rebellantibus gestis, tandem pertæsus molestiarum gubernationis, relictis regnis, in Pomeraniam rediit, vbi amplius vi- 1438.
ginti annos adhuc superstes in ocio & quiete vixit, & 1459. primùm deceßit. Dani igitur; Christophorum, Palatinum Rheni & ducem Bauariæ, Iohannis Palatini, & Sophiæ VValdemari IV. proneptis, Erici X. sororis filium, Ruperti Imp. nepo- 1439.
tem, eligunt. Qui cùm decennium regnasset, nec ex Dorothea regina (cui⁹ pater Ioannes natus marchio Brand. Voitlandiæ in finib. Franconiæ princeps, non elector, sed Friderici elect. Brand. et Alberti Achillis Germanici frater: mater verò Barbara Rodolphi

Saxoniæ electoris postremi ex Alberti Vrsi poster
filia fuit) quidquam liberorum suscepisset: senat
res regni, principem vasallum regni Daniæ, Ado
phum ducem Sleswici, ad Daniæ imperium vocar
qui cùm ætatis non amplius idoneæ rebus gerend
excusatione usus pertinaciter regnum oblatum r
cusaret: & sororis suæ Hedwigis ac Theodori
comitis Oldenburgensis filium Christianum, Her
ica animi & corporis celsitudine, cum singula
humanitate coniuncta, præstantem, à se educatun
ipsis proponeret: Senatores & proceres regn
Deo mentes eorum flectente, magno & singula
consilio, huic Christiano Aldenburgensi & De
1450. menhorstæ comiti, regnum, una cum regina Dor
thea (quæ usq; ad annum 1495. superstes fuit) de
tulerunt. Cùm enim scirent, de ducatu Sleswice
si bella ingentia inter Daniæ reges & Holsatiæ co
mites paulò ante gesta esse: & ducatum Slesw. mo
tuo Adolpho, ad hunc Christianum sororis Ado
phi filium, si rex eligeretur, peruenturum esse:
potissimùm spectarunt, ut regnum Daniæ & vic
nos hosce duos ducatus, inter se coniungerent e
colligarent. Id consilium sapiens & salutare h
gentibus fuisse, euentus ipse ostendit. Coniunctio
nem enim istam firma & perpetua ferè pax et tran
quillitas illarum regionum secuta est, qua & Nobi
litatis & incolarum opes, ex commercijs vicina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rum & procul etiam dißitarum, cæterisq; rediti-
bus creuerunt, & alijs pacis ornamentis auctæ &
amplificatæ sunt. Nec de Christiano eos fefellit
expectatio, quem bonum, moderatum, iustum &
salutarem principem, re ipsa experti sunt. Cumq;
mortuo Adolpho, Sleswici duce & Holsatiæ co-
mite postremo, Christianus, Holsatiæ etiam comi-
tatum, vt supra commemorauimus, exclusis trans-
actione, Adolphi agnatis, comitibus Scawnburgen-
sibus in feudum ab episcopo Lubecensi accepisset: et
ab Imp. Friderico dux Holsatiæ, Stormariæ & 1474.
Ditmarsiæ appellatus esset: tandem ex hac vita e- 1481.
migrans, IOANNI filio seniori regnum reliquit.
Qui eximia autoritate, potentia & felicitate vsq;
ad annum 1500. floruit: quo incunte, aduersus
Teutomarsos populos, in extremo basis Cimbricæ
Chersonesi, inter Eydori et Albis in Oceanum se ef-
fundentium ostia, angulo palustri habitantes, infe-
licem expeditionem suscepit. Hos finitimos Holsa-
tis, aliquoties ditioni suæ subijcere superiores prin-
cipes frustra conati fuerant, & ante 30. annos,
Christianus primus, euocatos in conuentum Rends-
burgensem, Imperatoris Friderici (qui Ditmarsiam,
vt feudum imperij, Christiano & posteris illius
contulisset) literis & mandatis ad obedientiam
præstandam cohortatus fuerat. At illi Archiepi-
scopum Bremensem dominum titulotenus præ se fe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rentes, libertatem à maioribus acceptam cupere constanter retinere & tueri ostenderant. Ioann igitur denuò per legatos frustra admonitis Ditma sis, ut Imp. M. mandatis, de obedientia ducib. Ho satiæ præstanda parerent: bellum in eos mouit, acce sitis tùm aliundè ex regnis suis et vicina German auxilijs, tum verò inprimis legione militum fo tißimorum qui in Belgicis sub Maximiliano bell ex variarum gentium colluuie confluxerant, e triennio ante in Suecis subiugandis fidelem & fel cem operam Ioanni præstiterant: nuper etiam M gno Saxoniæ duci, Hadelariam regionem recupe rarant. Etsi aũt in aditu Ditmarsiæ oppidum Me dorp rex occupauit, ac, ut terrorem cæteris adferre omnes, nulla ætatis aut sexus ratione habita, truc dari iußit. tamen vlterius per angustias viarum foßis vtrinq; cinctas progrediens, tristem & ho

24. Febr. *rendam cladem exercitus, à Ditmarsis partim ca sus, partim aquis immißis submersus, accepit. in qu flos nobilitatis Holsaticæ, & in hac, decem ex vn familia Aleueldia, & quatuor Ranzouij, Bred Henrici filius, strenui & clarißimi viri Ioann Ranzouij equitis aurati frater: Ioachimus Ra zouius, in Ascheberg: Ouenus in Rastorp: & He ricus, cum alijs 60. nobilibus, Danis & Holsati & duo comites Aldeburgenses, regis patrueles, A dolphus et Otto Gerardi filij, Ioannis fratres, peri erunt: & Rex potentißimus, à paucis agrestibus c*

licis victus documentum mortalibus præbuit, nec
unæ, nec magnitudini virium confidendum, nec
ucia potentiæ bella mouenda. sed victoriam à
Deo, non ab equestribus aut pedestribus copijs,
ectandam esse. Nulla enim potentia & virtus,
ntumuis excellens, felix est, nisi Deus ipse con-
a, dextras & euentus gubernet. sicut anno post 1559.
c cladem sexagesimo, Adolphi & cæterorum
lsatiæ ducum expeditionem in Ditmarsos su-
ptam, gubernauit, vt intra vnius mensis spa-
m, regionem illam, Albi & Eydoro fluminibus,
mari, paludibus ac fossis aquarum vndiq; cin-
n & munitissimam, imperio ducum Holsatiæ
iecerint, quam tot antea seculis, frustrà & in-
citer maiores ipsorum aliquoties tentarant.
lo adhuc durante, Hamburgi ciuitates vicinæ
a Ditmarsis conuentus agebant. Ab his Holsati
erstites, scribi ad Ditmarsos petunt, vt cæsorum
quot comitum Aldenburgensium, et equitum au-
orum cadauera, in sepulchris maiorū condenda,
derent. Missi cum literis Prior Arendsbecensis,
er Segebergens. et Borsholmensis. Assentiuntur
tmarsi. Sed cùm dinosci facies non amplius pos-
t, et fœtor intolerandus esset; omnes sine discri-
e, ut in acie coniuncti fuerant: sic post mortem
m, commune fatum, à volucribus & canibus
cerati, pertulerunt.

Hactenus Saxoniæ superioris ac inferioris, &

VVestphaliæ ac Belgici prouincijs præcipuis
ne perlustratis: & Arctoi Germaniæ l
Oceano Britannico seu occiduo adiacentis,
retrolegentes, in Holsatiam, quæ vicinis
rum insulis Reges nostro seculo præbuit, re
Nunc igitur reliquam Arctoi Germaniæ
partem Eoam, ad mare Balthicum peragra
& qui regionum illarum, quas olim Vandal
thorum gentes: postea Heneti seu Slaui, c
ante quadringentos annos, eiectis aut opp
sis, SAXones occuparunt; principes?
quis status ad annum 1500.
fuerit? exponemus.

Libri secundi finis.

CHI

CHRONICI
LIBER TERTIUS

VANDALIA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

*Illustrißimis & optimis Prin-
cipibus & Dominis,*

D. IO. FRIDERICO, D. BOGI-
LAO, D. ERNESTO LVDOI-
CO, D. BARNIMO, ET
D. CASIMIRO,

F R B.

PHIlippi filiis, Georgij nepotib. Bo-
gislai Magni pronep.

*Ducibus Stetini, Pomeraniæ, Ca-
ßubiorum & Vandalorum; Prin-
cipibus Rugiæ, & comitibus
Caycorum, &c. Domi-
nis clementiß.*

VANDALIÆ CRANZII,
Quam, laudatissimo Principi, proauo ip-
rum, BOGISLAO Magno,
autor nuncuparat,

Vt munus, illi missum, in familia maneat:

CONTINuationem, hoc libro inchoatam
DICAT & consecrat

DAVID CHYTRÆV

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

VANDALIA.

ARctoi Germaniæ littoris tractum, quà in orientem vergit, Danicis et Gothicis insulis obiectum: ab alluente sinu seu mari, cui Balthia fretum, Fioniam & Sclandiam Daniæ dirimens, nomen dedit: BALTHICVM appellant. Id mare, à Draui fl. ostio, vrbis portu, initium sumens, 250. milliaria Ger- inter Germaniam, Borußiam, Liuoniam, t, & opposita Daniæ, Gothiæ & Finlandiæ VViburgum vsq; circulo Arctico subiectum ur. Vniuersam hanc Balthici littoris oram, ri seu Venedi populi, quos Germani VVen- li Slauos, quidam nostrates etiam Vandalos ; circa A. C. quingentesimum, post fatales tium migrationes, occuparunt. & à mari o, ad Albim; à fontibus (seu riuis vndecim, m Boëmiæ montes exeat, in eum confluenti- le nomen Elue fl. factum existimatur) ferè ad us: aliquot seculis consederunt, & latè do- unt. donec ab Henrico Aucupe & Ottone rimùm ad Albim & Hauelum aliquantu- reßi, deinde ab Henrico Leone, annis post

primam

primam illorum immigrationem sexcentis, nuis bellis partim cæsi ac deleti, partim s te extrema oppreßi; & vnà cum religione stiana, nouæ Germanicorum populorum & num coloniæ in has regiones inductæ sunt. si in hodiernum vsque diem, paßim ad ripa bis, miseræ gentis Henetæ seu Slauicæ re in Lusatia & alibi hærent. Ab his veteri colis Henetis seu VVendis, quos Vandalos vocarunt, totum hunc tractum Germaniæ mare Balthicum, Vistulam, & Albim interi Vandaliam Cranzius appellat. quem hoc t sex vrbes Vandalicæ, ditio Megapolitana, P nia, Marchia Brandeburgensis, Lusatia, B &c. occupant. & orientem versus, Moraui, Rußi, Moschi, Circaßi, sicut ad Sauum & bium & mare Adriaticum Illyricæ gentes, Croatæ, Boßini, Rasci, Seruij, Bulgari, Dalmatæ & omnes in vniuersum Slauon puli, eâdem cum Bohemis, Polonis & VVendis lingua, sed dialectis multum diff vtuntur, adeò, vt nullius linguæ populari hoc tempore latius in Europa pateat, & pl in regionibus & amplioribus regnis, imò in cici etiam imperatoris aula colatur, quàm V licæ seu Henetæ.

Certum est autem, eiusdem gentis, quam

mani appellant, appellationes esse, Henetos,
, Venedas apud Ptolemæum (lib.3.ca.5.te-
rmatiam maximæ gentes Venedæ, per totum
um sinum) Venedos & Fennos apud Taci-
auos apud Gregorium Papam, Blondum
plurimos: Seruios & Sorabos, à Sarmatis
is nomen habentes ad Salam & Albim:
s & VVinulos apud Helmoldum Chronici
m scriptorem. ac Plinius, de succino agens, lib. 37.
ribit, Venetos, à Græcis Henetos vocari cap. 3.
is Panoniæ, circa mare Adriaticum, vbi
dotus Henetos collocat. quos ab Antenore τέρψ.
, post euersum Ilium, ex Paphlagonia eò du- pag. 151.
Liuius initio suæ historiæ adfirmat, cùm
Asia minore, prope Phrygiam sedes habu-
æ postea à Paphlago, Phinei filio, Paphla-
ta est, teste Homero: Παφλαγόνων δ'
ὑλαιμενίος λάσιον κῆρ ἐξ ἐνετῶν.
igitur à veteribus illis Henetis, cultissimæ
icæ in Asia vicinis, & in Europam ad
riaticum deductis; siue ex Sarmatiæ Euro-
siaticæ campis latissimis, olim progressi
eu Slaui, vtramq; Istulæ & Viadri ripam
lbim compleuerunt: certum est, hunc ma-
ici tractum, in quo viuimus, annos circi-
tos ab ijs inhabitatum esse, eorumq; im-
uisse. sicut adhuc vestigia nominis in vi-
cina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

cina Hexapoli, & in ditione Megapoli
Furstenthum VVenden, cuius Gustrouia,
Röbel, VVaren, oppida sunt, & in Pomer
cum titulo, Cassubij & VVendi, & in Ma
Lusatia ad Boëmiam usq; habitantes VVe
colas veteres demonstrant.

Etsi autem de nomine Vandalorum
vere disputant, non rectè illud his popul
VVendos aut Slauos, vulgò vocamus, aßig
inter Germanicas gentes, Tacitus & Plin
ca. 14. Vandalos recenseant: & Procop
belli Vandalici, quod Belisarius Iustiniani
spicijs in Africa geßit, Vandalos, Gothica
eadem cum Gothis (quos Germanicè lo
dubium est) lingua vsos fuisse, adfirme
cùm vel à nominum affinitate (vicina enin
se sono nomina sunt VVenden & Vuanda
sedibus ijsdem, quòd post migrationem Va
in Gallias, Hispaniam & Africam; H
VVendi eorum terras possederunt (sicut
grationem Boiorum ex Boëmia in Baua
hilominus noui incolæ Zechi seu Slaui,
incolarum nomen retinent) hæc appella
tis tum à multis alijs nostræ ætatis hom
ruditis, tum verò ab Helmoldo etiam,
nica Slauorum ante quadringentos ann
cæ scripsit, tribuatur: communem vsu

Vandaliæ à Cranzio vsurpati, nos quoque ineamus.

Indicat autem Helmoldus, primam in hoc lit- Balthico ad orientem, Slauorum nationem esse ʃos (ipse Ruzos appellat) deinde Polonos. succedere, qui antiquitus Vandali, nunc autem nithi seu Vuinden vocentur, quorum primi sint erani inter Vistulam & Viadrum ad mare ha- ntes. à Viadro occidentem versus Leubuzi & ilzorum seu Leuticorum populi: Tolentij ad fl. ώνυμον, Neobrandeburgum & Treptouiam entem. Redarij ab vrbe Rethe (forte Röbel ie) Circipani, ad Panim fl. in cuius ripa sunt ida, Malchin, Demin, Anclam, VVolgast. Ky- forte in comitatu Gutzgoẅ. Nam Rugia- seu Ranos, gentem fortißimam, Helmoldus, bitare insulam VVilzis oppositam, refert. & lzis finitimos versus occasum VVarnauos po- d Varnum seu Arnum fl. qui, Sternebergam, ouium, Cygnæam & Rostochium præterla- r. Inde Obtritos, quorum metropolis sit Me- burg prope VVismariam. Polabi ad Race- . VVagri ad Lubecam & Aldenburgum. He- vel Heueldi ad Hauelum fl. Bryzani forte nunc nitij, quorum metropolis Perleberga, VVilinos toderanos ad Berlinum & Brandeburgum col- it. quæ loca, ante Vandalorum immigrationem,

Seno-

Senones, Sueui tenuerunt; supra quos, mare B
thicum versus, Teutonarios & Teutones, ubi n
Rostochium & VVismaria Megapolitanæ v
florent, & supra Teutonarios, occasum versus
xones, in collo Cimbricæ Chersonesi, Ptolem
collocat. Sed his gentium nomenclaturis reli
Vandaliæ, littori maris Balthici adiacentis Ch
nicon, Deo iuuante continuabimus. quod MAG
ducis Megapolitani, præsentium principum aui,
tu, & oratione funebri, à se in exequijs illius rec
ta; Albertus Cranzius conclusit.

Pars enim veteris illius Vandaliæ, versus so
cadentem extrema, est ditio MEGAPolitana,
partim vicinæ, partim inclusæ sunt, sex urb
Vandalicæ hoc tempore dictæ, Lubeca, Hamb
gum, Rostochium, Sundium, VVismaria et Luneb
ga. Megapolitanæ verò ditionis occiduum lim
hoc tempore, Albis, à Domitio, seu Eldæ fl. ostio
Beyzæburgum (quod à Beyza fluuiolo in Al
delabente nomen habet) et linea inde infra Lube
ad Drauum deducta, terminat. versus Boream, m
Balthicum à Draui ostio ad Rekenisam: versus
tum, Rekenisa et Trebela (unde vicino oppido T
sees nomen est) ac Tollentius fluuij, fines extre
claudunt. Meridionalem verò limitem, Megapol
ni, ab ostio Eldæ fl. ad Domitium in Albim illab
tis, per campum Primer, et inde relicto ad sinist

t, per arcem Quitzouiæ nobili familiæ à duci. Megap. in feudum datam, STauenau, ad Lockum fl. (qui postea Leontium præteriens ad Elburgum Eldæ miscetur) sitam: inde ad Stepeum ducunt. qui fluuiolus, supra Meienburgam iens, vbi cœnobium virginum vicinum Stepealluit, nomen idem accipiens, per oppidum litz, baronum Podlaßiorum sedem; & Perlegam, Prigniciæ metropolim, manans supra VVitrgam in Albim infunditur. A Stepenicio ad sam fl. (qui Freienstein & VVitstochium alluin Hauelum tandem influit) ad villam Hassepropinquam VVitstochio, perueniunt: ita vt m VVitstochiensem simul hic limes includat, et montem Zechelberg & castrum Cechlinense seat. Inde Rupinensem comitatum propè Granringat, vsq; ad VVolffshagen familiæ Blanurgiorum sedem. vnde per pontem riuuli, inter ldec Megapol. & Strasburg March. oppida, nhusium itur. vbi Marchiæ, Pomeraniæ & politanæ ditionis fines, non procul à Fred-, Stargardiæ ciuitate, coniunguntur. Inde verptentrionem, Tollensius, Trebela & Recnisa ciduam Pomeraniæ oram, Megapolitanæ ad n finitimam, perluunt. Quos limites, sine vlræiudicio, ἐν πλάτει designatos, annoto.
Excelluit autem ingenio, magnitudine animi,

prudentia & alijs virtutibus magno princip
gnis, MAGNVS ille dux Megapolitanus, præ
um principum, Ioannis Alberti, Vlrici, Christo
ri & Caroli fratrum, auus; Henrici, ad quem
tus Vandaliæ, morte VVilhelmi postremi duc
1431. uenit, et Dorotheæ, Friderico primo electore E
natæ, filius; Ioannis, Academiæ Rostochiana
datoris, nepos: Magni, fratris Alberti Suecia
pronepos: Alberti primi ducis Megapolitan
nepos: Henrici Leonis domini Megapolitan
totidem gradibus Pribislaum Vandalorum r
ad Christianæ religionis cultum primò per H
eum ducem Saxoniæ adductum, & vrbis Ro
ac cœnobij Dobberanensis conditorem, secut
atnepos. Fratres habuit, Albertum seni
qui Catharinam postremi comitis Reppi
VVichmanni filiam coniugem habuit, sed sine
ris decessit: Ioannem, qui Erici II. ducis Po
niæ filiam, Bogislai X. sororem, Sophiam,
rus erat, sed cùm peste subitò extinctus esset
tius frater Magnus eam postea sibi matri
iunxit. Quartus Baldasar, sacris ætate
initiatus & Suerinæ episcopus electus, postea
ad Hildesiensem ecclesiam, à præposito, qui
diœcesis, & nobilitatem sibi adiunctam hal
aduersus Henningum vom Hause Decanum,
nore parte capituli electum, sed impetrata

nfirmatione, & assentiente senatu ac ciuibus,
ildesheimam introductum, vocatus: Peinæ cum
eposito triennium ferè consedit. Cùm autem
lo cum aduersarijs contendendum esse grauissi-
cerneret, cuius finem non prospiciebat, in pa-
im rediјt. & paulò post, extinctis duobus fra-
bus; resignata etiam Suerinensi episcopa, Mar-
idem Erici II. Pomeraniæ ducis filiam, fratriæ
sororem duxit, & communibus cum fratre
picijs patrium ducatum indiuisum, nullis susce-
liberis, gubernauit.

MAGNVS, Henricum & Albertum ac Ericum
os, & Sophiam, Annam, Dorotheam et Cathari-
n filias procreauit. ex quibus Sophiam, hoc an-
Ioanni Saxoniæ duci, Ernesti filio, postea ele- 1500.
ri, in matrimonium tradidit: quæ Iohannem
lericum electorem Saxoniæ, nutricium eccle-
& scolarum, me adolescente florentem, &
ea in custodia confessorem constantissimum, e- 1503.
t est, & duodecimo post partum die extincta. 30. Iunij.
nam, Guilielmo medio, Hassiæ Landgrauio,
louici II. filio elocauit, hoc ipso anno, die 21.
obris Cassellas deductam, quæ Philippum, Smal-
ici fœderis nostra ætate ducem, & præsenti-
quatuor Hassiæ principum fratrum, Vilelmi,
oici, Philippi, & Georgij patrem, peperit.
post mariti Vuilelmi obitum, Ottoni, Philippi

*comitis Solmensis filio, nupsit, ex qua Frideri-
Magnus, Ioannis Georgij & Ottonis pater n-
est. Tertiam Catharinam, Henricus frater po-
Henrico Saxoniæ duci, Alberti filio, Georgij fr-
connubio iunxit, ex qua Mauricius & Augu-
qui Ioanni Friderico, à Cæsare capto, in electo-
Saxoniæ dignitate successerunt, & aliquot f-
nati sunt. Quartam Dorotheam, Ribnicensi-
gnum cœnobio præfecit.*

*Erant autem in Magno, cum aliæ virtutes-
gno & sapiente principe dignæ, tum eximia-
dam reuerentia erga literas & doctrinarum st-
de quibus vt se honorificè sentire, eaq́; velut n-
mis Reipub. gubernandæ necessaria & salut-
amare, ostenderet: Illustrem principem filium-
um, Ericum, magistratum scholasticum in Ac-
1500. mia Rostochiensi gerere voluit, vt hoc iudici-
exemplo principis admoniti etiam scholastici,-
gis amandas & colendas esse Reipub. causa lit-
& diligentius obtemperandum, et morum mo-
in principibus amorem erga honestas discip-
augendum esse cogitarent. Constiterat tum A-
mia Rostochij annos vnum & octoginta, à du-
Megapol. Iohanne, Magni auo, & Alberto, Io-
nis patruele, Alberti regis Sueciæ filio: & s-
vrbis Rostochiensis, condita, & Martini V.-
tificis priuilegijs confirmata: & coloniæ inst-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

fordiensi potissimùm & Lipsensi deducta anno
19. Vix autem octennium post Academiæ initi-
effluxerat; cùm in bello Danico, occasione lite-
rum regis Erici ad communitatem ciuium de se-
u urbis conquerentis, exorto ciuium aduersus se-
um tumultu, Consules ex urbe discesserunt & 1472.
aliquot annorum processus eò rem deduxerunt,
iuitas excommunicata, etiam ab Imp. Sigismun-
proscriberetur. Mandato igitur Concilij Basi-
sis (cuius literæ anno 1436. 4. Cal. Octobris
e adhuc extant) Vniuersitas, excommunicatorum 1437.
ticipationem fugere iussa, Gryphiswaldum mi-
uit. Inde quinquennio pòst magno cum suo & 1443.
essorum detrimento reuersi, Academiam recol-
runt, sequentibus quadraginta annis mediocri-
n hoc Germaniæ tractu clarentem. donec Ro-
hiensibus iterum ab episcopo Suerinensi, ob im- 1484.
tam erectionem ecclesiæ collegiatæ D. Iacobi
rdicto subiectis, appellationi eorum ad Pontifi-
se coniunxerunt. Verùm obsidione urbis se- 1487.
cœtus discentium dissipatus, sed restituta pace,
ò Dei beneficio instauratus & auctus est, ut re- 1491.
illius Erico duce Megap. Magni filio, rursum
periter schola floreret & celebraretur.

Alterum verò filium, Henricum, natu maio-
ad comitia, Augustæ Rhetorum hoc anno à 1500.
imiliano indicta, Magnus ablegauit, ut patris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nomine, deliberationibus ac negocijs Imperij p
cis interesset, & Friderici electoris Saxoniæ, ac
nesti archiepiscopi Magdeburgensis & patrui
rum Alberti, Saxoniæ ducum, adfinium su
consilijs potißimùm vteretur. Sunt autem in
comitijs decreta, de senatu Imperij perpetuo ex
viris omnium ordinum delectis, Noribergæ co
tuendo, facta: qui supremus Iustitiæ & pacis p
cæ custos, & sententiarum in Iudicio Cameræ
rum, et defensionis ac pœnarum aduersus pacis
latores, executor esset. Ex Saxonicis princip
Ernestus archiepiscopus Magdeburgensis, &
truus illius Albertus dux Saxoniæ (tametsi hic
lò post obijt) in Senatum illum cooptati sunt.
Imperij summus Bauariæ dux Albertus Max.
sororius. Ordinata imperij præsidia, sic vt sin
parochiæ singulos milites: principes ipsi ad
equites alerent. institutæ exactiones quadrien
duraturæ: renouati & declarati Pacis public
ordinationis Cameræ articuli aliqui: condit
ges sumptuariæ: decreti legati ad reges Vngar
Poloniæ de auxilijs aduersus Turcas coniung
ad Pontificem Romanum, de Annatis ad sum
belli Turcici in Germania relinquendis: ad S
mundum Poloniæ regem, de Borußiæ magistr
mo, Iuramentis, ab Imperio prouincias illas ali
tibus, non onerando, &c. Etsi autem Decret
pleraq;, vt solent, in fumum postea abierunt

...equam inde ad imperium utilitatis redijt: tamen obedientiam Imperatori debitam & voluntatem ... Remp optimus princeps declararet, non deesse ... loco communibus Reipublicæ negotijs voluit. ...n autem reliquæ vitæ, rerum gestarum, obitus, ... exequiarum Magni historia, duobus postremis ...daliæ libris copiose exposita extet: repetitio... illius hoc loco omittam. Decessit Magnus an... 503. exeunte, die 22. Nouemb. post quem filius ...ricus, unà cum patruo Baldasare, has terras gu...nare cœpit: & in quinquagesimum usq; annum, ...iæ, magna cum laude prudentiæ, iustitiæ, boni..., clementiæ, & amoris ac studij publicæ pacis ...ranquillitatis tuendæ præfuit.

Seriem familiæ usque ad præsentem ætatem pertexo.

MAGNVS Dux Megapolitanus, ⊕ 1508.

...NRICVS ...1552. — ALBERTVS ⊕ 1547. — ERICVS ⊕ 1508.

...nus ...uer. — IO. ALBERTUS, ⊕ 1576. — VLRICVS. — CHRISTOPHORUS. — Carolus.

...N- ...Dux ...pol. — Sigismundus Augustus.

Sophia uxor Friderici II. Daniæ regis.

...ohFri...us.

CHRISTIANVS IIII. Daniæ Rex.

SVERInensis verò diœceseos, in ducatu M
politano, episcopus anno Christi 1500. fuit CO
dus Lostius, ex patritia VVismariensi familia o
ordine tricesimus à primo episcopo et martyr
anne SCoto, qui, cùm prima initia et velut se
ria ecclesiæ in his gentibus Henetis, iacerent
vrbe tunc ampla & copiosa Mekelnburg, p
S. Godscalco Henetæ gentis principe Christian
Alberto archiepiscopo Bremensi, qui apud Im
torem Henricum IV. omnia gubernabat, epis
primus constitutus est. Hunc quadriennio
VVendi, Christianam religionem denuò abijci
1066. crudeli supplicio, manibus & pedibus trun
10. Nouëb. affecerunt, cùm paulò antè Godscalcum prin
7. Iunij. suum Leontij ad aram trucidassent. Sic d
sede post 84 annos demùm sub Conrado III.
alter episcopus Eberhardus, & paulò post I
seu Berno successit, qui vastata in bellis Va
cis vrbe Mekelnburga, ab Henrico Leone duc
xoniæ & Bauariæ potentissimo, Suerinam,
to templo cathedrali translatus est, vbi nou
piscopam, literis solennibus & dote attribu
xit & confirmauit, dedicatione ecclesiæ 8.
Septemb. anno 1170. celebrata.

Fuit autem Conradus episcopus, (Magn
Megapolitano σύγχεον☉ et familiaris) Pet
stio, patritio VVismariensi, & Margarit

rradi Pegelij senioris, à quo in ecclesiis vrbis
ismariæ aliquot beneficia fundata hodie extant,
itus; ac studijs bonarum literarum & legum
silio patrui Nicolai canonici Lubecensis et Sue-
. opulenti, à prima ætate adhibitus & I. V. D.
atus: sub Baldasaro duce Megapolitano & Ni-
ao Pentz episcopis, Tribseensem in Pomerania
bidiaconatum administrauit. Inde episcopus Sue-
i electus & consecratus, in ea tempora incidit,
bus Magno duci Megapolitano, Rostochij colle-
m ecclesiæ ad D. Iacobum instituere nitenti, va-
difficultates & aduersationes à senatu & com-
nitate ciuium Rostochiensium, insidias libertati
, prætextu religionis, à principibus strui existi-
ntium, obijciebantur. Quas sedare & tollere au-
itate sua ecclesiastica conatus, rogatu principis
gni, senatum & ciues, sub pœna interdicti mo-
, ne institutum principis, ad Dei gloriam, et cul-
diuini amplificationem spectans, impedirent.
n autem à monitoria episcopi ad PP. Rostochi-
s appellarent, & fratribus S. Francisci & Do-
ici sacra facientibus, interdictum Conradi epi-
i negligerent: Magnus dux ipse Romam cum
nne Raceburgensi episcopo profectus est, quem
utorem in causa Rostochiensi PP. Innocentius
ituit. cui quanquam se parituros esse senatus re-
nderat, tamen de die in diem differri executio-
Q 5 nem

nem, metu grauiorum turbarum in vrbe secu-
rum petebat. donec tandem biennio toto ex
1487. principes Megapol. fratres, Magnus & Bald
cum episcopo Suerinensi Conrado & Ioanne I
burgensi, vrbem ipsi ingreßi, collegium cano
Lib. 14. rum ad D. Iacobum inchoarunt. vbi quæ accid
Vandaliæ & consecuta sint, copiosè à Cranzio exposita,
cap. 6. 8. 9 ad proposita nobis tempora non pertineant,
11. 14. 16. termino. Conradus episcopus, vt Magno duci
gapolitano ætate coniunctus fuit: ita 22do
1503. Magnum die, pridie natalis Christi ex vita disc
cuius obitu, vacante sede Suerinensi, exequiæ M
per vicinos episcopos Lubec. & Raceb. ine
anni 1504. die 16. Ianuarij, solennibus ceremo
& latina oratione funus principis cohonestant
berto Cranzio, quam Vandaliæ suæ extrema
scruit, celebratæ sunt. Successerunt Conrado i
bernatione diœcesis Suerinensis, Ioannes Th
eques Megapol. 1504. Petrus VVolcouius Sun
sis 1506. MAGNVS Dux Megapolitanus, Hei
filius, Magni nepos, infans postulatus, 1516. V
cus Dux Megapolitanus, Alberti filius, 1550.

POMERANIAM

secundum littus Germanici seu Balthici m
(vnde & nomen toti prouinciæ ad mare
inditum est) longo amplius quinquaginta mi

n Germanicorum tractu hisce adhuc temporibus
rectam; olim Vistula fl. ad Orientem termina-
ubi Sobislaus, Pomeraniæ dux, Bogislai fi-
, Suantibori nepos, Oliuam monasterium, ad-
florens, fundauit, & Dantiscum arcem, ad
ulæ ostium à VValdemaro I. Daniæ rege
Rugios & cæteros Henetos, Pomeraniæ in-
s oppugnauit) ad ostium Vistulæ conditam,
C. 1164. occupauit, cui oppidum vetus postea
ßit. quod commodiore loco, & à Vistula ali-
ntum distante, ad Modlauam fl. A C. 1308.
ui cœptum, subitis incrementis auctum & am-
icatum est.
unc septem citra Dantiscum milliaribus, præfe-
æ, Leoburgæ oppidi, ad Lebum fl. siti, et Bytho-
Eoum Pomeraniæ limitem claudunt. A meridie
nia maior, & Marchia noua & Vccarica, Po-
aniam stringunt. ab occasu, Tolensius, Trebela
RECNisa fl. ad Megapolitanæ ditionis fines
ntur. ac Recnisa fl. (qui ad Damgardiam,
æ Ducatum, Pomeraniæ coniunctum, à Me-
li discernit) ad pagum ὁμώνυμον, 5000. paf-
à Gustrouia Vandaliæ metropoli, ex lacu e-
ans, vbi Lagam, Teßinum, Salinas, Marloui-
Megapolitana oppida præterijt, tandem infra
gardam lacum efficit; qui ad paguum cœnobij
icensis Vustram, duobus à Ribnicio milliari-

bus,

bus, angusto velut isthmo à mari Balthico se[...]
tur. ac deinceps, continuo amplius viginti [...]
rium tractu, intra terram continentem & l[...]
vicini maris porrigitur. à dextris, oppida Po[...]
niæ, BARDAM, Illustrißimi ducis Pomerani[...]
gislai aulæ sedem: SVNDiam, ducatus Rug[...]
tropolim: GRYphiswaldum Academiæ, & [...]
gastum aulæ Pomeranicæ sedem: Angelam a[...]
nim, & STEttinam ad Viadrum fl. à sinistris [...]
peninsulam promontorij Dassæ, Zingst, Ru[...]
Vsedom & Iulini insulam, Viadri ostijs obie[...]
alluit: angustos alicubi portus seu exitus in [...]
Balthicum præbens: Prierouiam, è regione B[...]
Gellam inter Zingst & Rugiam, ad Sundium [...]
uum Peini ostium, inter Rugiam orientalem & [...]
dami insulam, olim tempestatibus inde auulsan[...]
gione Gryphiswaldi et VVolgasti: Sueuum, è r[...]
ne VKermundæ: Diuenoam supra Stetinum, [...]
Iulinum & Caminum episcopi sedem: à qua [...]
ceps, terra continens, in Borußiam vsq; porri[...]
POMEraniam uniuersam añ. 1500. BOGISL[...]
X. Heroica virtute & felicitate princeps, [...]
vltra viginti annos gubernabat. qui patriam [...]
oppressam, et continuis bellis propè exhaustam [...]
heroica virtute et admirabili fortuna rursus e[...]
& confirmauit, & in tota vitæ & gubernat[...]
suæ historia, celsitudinis animi & virtutum [...]

g[...]

m ac ſucceſſuum felicium exempla, & proui-
iæ ac præſentiæ Dei teſtimonia illuſtria poſte-
eliquit. Quæ, diuinitus conſtitui & defen-
perια, & principes aliquos excellenti virtute
licitate à Deo ornari, & ſingularibus motibus
oſtendunt, vt curſus eorum populis ſalutaris ſit,
ecem poſt magnas bellorum tempeſtates, religio-
leges, iudicia, diſciplinam, & alia iuſtæ ac bo-
gubernationis et vitæ præſidia & neruos re-
ant & conſeruent. Inciderunt enim vitæ huius
cipis initia, in triſtes familiæ ducum Pomera-
& acerbos caſus, & patriæ periculoſos motus
tinos, & bella externa, ex quibus non alio,
n ſolius DEI auxilio potuit eluctari.

Natus eſt Bogislaus anno 1454. die 28. Maij,
nte adhuc rege Erico ſene, qui propter Heroi-
præſtantis ingenij & virtutis indolem, et quod
ldemari IV. Daniæ regis, ex ea familia poſtre-
x filia Ingelburgi, Henrico duci Megapol. nu-
pronepos eſſet, olim planè adoleſcens, ad Da-
Sueciæ & Norwegiæ imperium euocatus, cùm
lius 40 annis ea rexiſſet, tandem vltrò regno-
admiſtratione ſeſe abdicans, in patriam re-
vbi viginti adhuc annos in ocio & quiete
ſtes vixit.

Tenebat is, à patre VVartislao VII. acceptam
iorem Pomeraniam (quæ adhuc Henetorum
nomen

nomen retinet) cuius oppida sunt Stolpa, quo
gislaum nascentem excepit; Rügenwold, an
rici sedes: Slage, quod à Slauis nomen habe
Accessit Erico seni, sexennio ante natum Bo
um, citerior Pomeraniæ pars, inter Inum &
santam fl. interiecta. cuius oppida sunt, St
dia, Caminum, Gryphenberga, Treptouia a
gum, quæ patruelis ipsius Bogislai IX. ditio
Cuius Bogislai IX. anno 1440. defuncti vn
lia SOPHIA, Erico II. duci Pomeraniæ (cui
ter VVartislaus IX. VVolgasti ad ostium Pa
aulæ sedem fixerat, nec tamen Bardensem duc
Rugiam & alias ditiones, eo tempore rece
nupta, mater fuit Bogislai X. quo nascente,
nensem etiam ducatum, Ino & Pani fluminib
terceptum, peculiaris princeps, sed tamen ex
familia principum Pomeraniæ ortus, iam
amplius 150. possidebat. Cùm autem inter tot
cipes, multæ de finibus & successione disputa
essent: accessit hæc etiam Erinnis, vt Eric
dux VVolgastensis iuuenis, de soceri Bogisla
ducatu, regi Erico seni, qui eum vt proximus
tus occupauerat, controuersiam moueret, &
se ius suum repetiturum ostenderet. Hac i
temeritate & petulantia adeò offensus est sen
ricus, vt præsentibus multis principum le
qui dirimendæ controuersiæ causa conuenera

s adfirmaret, non Ericum VVolgastensem, sed
nem Stetinensem sibi propiore gradu agnatum,
q; hæredem proximum esse.

ım autem paulò post, durante adhuc discordia, 1459.
Ericus deceßisset: etsi dux Ericus totam regis
i hæreditatem, fratre etiam suo VVartislao X.
uso, sibi soli vendicare, quòd vxor Sophia, re-
rici patruelis filia erat, nitebatur: tamen, cùm
mpore minus diligenter conseruatis aut perlu-
is veteribus monumentis, gradum agnationis
dò non demonstraret; marchio Fridericus II.
or Brandeburgensis, VVartislai X. socer, &
nis III. ducis Stetinensis, tutor, allegato regis E-
qui Stetinensem principem vinculo agnationis
iore, quàm Ericum Vuolgastensem, sibi iunctum
palàm adfirmarat testimonio, perfecit, vt ditio-
rege relictæ, in tres æquales partes diuisæ,
ni Stetinensi, & Erico II. & VVartislao X.
lgastensibus, pariter distribuerentur.

Decimo ætatis Bogislai anno, inexpectata Ot-
III. ducis Stetinensis planè adhuc adolescentis 1464.
e secuta, Fridericus elector Brandeburgensis,
tum Stetinensem, (qui florentißima Pomera-
ars est, duodecim vrbes continens, Ino &
fluminibus terminata) morte Ottonis, cuius
gastenses duces agnati non eßent, apertum,
onferri à Friderico III. Imp. petiuit: & Ste-

tinen-

1465. *tinensium ac Pomeraniæ ducis titulum tunc pr*
vsurpare cœpit. Sed subditorum in equestri
ne & ciuibus (vno consule Stetinensi Marchi
cepto) tanta fuit erga superstites principes
cum Bogslai X. patrem, & VVartislaum
eodem stipite (Barnimo primo videlicet) s
gradu distantes, beneuolentia & fides, vt ex
omnia, suorum principum & hæredum leg
rum nomine, subire decernerent.

Cùm igitur post aliquot annorum tracta
nec dominium vtile nec directum ducatus St
sis, quem feudum Marchicum agnosci à ducib
meraniæ Fridericus marchio volebat, se a
posse cerneret: horribile, cum tredecim prin
1468. *fœderatis, bellum Pomeranis indixit, & op*
Garz, & arces Loknitz & Vierraden cepit
mündam & Gryphishagam irrito conatu o
Stetinum proditione consulis occupasset, nis
nitus accidisset, vt lanij quidam fortè serius d
reuertentes, portam hosti iam venturo à cons
ctu patefactam, occludi curassent. Sed rebus
1470. *mi sententia parum succedentibus, Marchio,*
re animi aliquantò post extinctus est.

Successit ei frater Albertus, Achilles Ger
cus, cui Fridericus III. Imp. (cùm duces Po
niæ aliquoties ab eo citati, vt in persona s
Imp. sisterent, se excusassent: & tandem leg

in itinere mortuo, tertia vice omninò non paruiſſent) totam Pomeraniam in feudum ceßit. & mandata ordinibus ducatus Stetinis & coniunctis, imperialia miſit, ut Al- 1471.
marchioni Homagium præſtent, eumque dominum recipiant.

Cùm autem his tantis motibus & bellis Pomerie, à vicina marchionum familia illatis, præus inde quæſitus ſit, quod Genealogia princiminus accuratè ſuperioribus ſeculis, annotait: ſicut & Cranzius alicubi in ea hæret, & hannis Bugenhagij Chronico alia ſerie quirecenſentur: integram DVCVM POMERAGENEALOgiam, ex archiuis, & literis itionum, diuiſionis ditionum, & receſſuum ditariorum, diligentißimè inquiſitam & contatam, ab eo tempore, quo Chriſtianam ionem primùm amplexi ſunt, vſque ad noætatem, ſicut à nobilißimo & doctißimo Valentino ab Eichſted; ducis Philippi Canio, mecum communicata eſt; hoc in lontexam.

SVANTIBORVS, ſtirprs ſequentis familiæ, ⊕ 1107.

VVARTISLAVS I. ab Ottone Bambergenſi epiſcopo, comite in Andechs, baptizatus anno 1124. Epiſcopam Iulini, & Eccleſiam D. Iacobi Stetini fundauit. ⊕ 1136.

Ratiborus fundator cœnobij Stolp ad Peinam fl. ⊕ 1151.

Suantipolcus, cum Boleslao III. Poloniæ rege bella aßiduè geßit.

Bogislaus. 1150.

Sobislaus. Huic bellum VValdemarus Daniæ rex intulit, qui Dantiſcum arcem ad Viſtulæ oſtium condidit. Hanc, diſcedente rege Sobislaus occupauit 1164. 1285. acceßit oppidum 1308. ſuperiori loco ad Motlauam vrbs ædificari cœpta. cuius arx anno 1311. Crucigeris aduerſus Marchitas defendenda per Vladisl. Loct. commendata eſt. Fuit hic Sobislaus fundator monaſterij Oliuæ ad Dantiſcum, quod Samborius filius abſoluit, 1187.

CASIMIRVS *Demini 1182. Epiſcopam Iulino Caminum tranſtulit. cœnobia Brod & Iuenac fundauit.*

BOGISLAVS I. *cœnobium Belbug fundauit.* ⊕ 1188.

VVartislaus II. ⊕ *1186. fundator cœnobij Colbitz.*

Bartholemæus ἄπαις ⊕ *1224.*

PRIMI DVCES POMERAniæ à Friderico Barbaroſſa creati.

Suantibor.

Bogislaus II. ⊕ *1222.*

Caſimirus II.

Caſimirus. ⊕ *1273.*

Barnimus I. oppida Gartz, Griphen-

Bogislaus III. ⊕ *1224.*

tauit Reinfeld & Dargun. ⊕ 1278.

ciferorum, ⊕ 1266.

fratres Cruciferi.

Mestewinus, dux orientalis Pomeraniæ, moriens 1295. ditionem suam, exclusis agnatis, Primislao duci maioris Poloniæ reliquit. cui eodem anno extincto, Vladislaus Locticus Poloniæ rex agnatus successit. Inde ad Marchitas defecit, donec tandem Cruciferi 1313. Borussiæ eam adiunxerunt.

VVartislaus 1275.

BOGISLAVS IV. VVolgasti. ⊕ 1309. vxor Margaris, filia VVislai II. Rugij.

Barnimus II. 1295.

OTTO primus dux Stetini ⊕ 1345.

VVARTISLAVS IV. ad quem RVGIÆ Ducatus, anno Christi 1325. primùm peruenit. recuperauit vlterioris Pomeraniæ oppida Stolp, Slag, Rugewold, Belgard. ⊕ 1326.

BARNIMVS magnus, patriam contra Cruciferos & Ludoicum Marchionem defendit. Templum D. Ottonis 1346. & Cartusiam 1360. Stetini condidit. ⊕ 1368.

Elisabeth filia Casi- α

Bogislaus V. orientalem Pomeraniam tenuit. ⊕ 1374. β

VVartislaus V posthumus ⊕ 1390.

Barnimus IIII. VVolgast. an 1357 Comitatum Gutz- γ

Casimirus III. 1373.

Suantibor. δ

Bogislaus VII 1404.

α

miri II. regis Poloniæ, qui ⊕1370.

β

γ

ko ditioni adiunxit. ⊕1365.

δ

Casimirus V. à Friderico I. marchione victus 1420. Prenslauiam Sedenic & Vkerlandiam amisit.

Otto. 1427.

Ioachimus, vxor Elisabeth marchionis Ioannis filia. 1451.

Otto III. dux Stetinensis ἄπαις 1464. ⊕. de cuius successione bella inter Pomera-

VVARTISLAVS VII. vxor Maria, Henrici ducis Megapol. & Ingelburgis natæ VValdemaro IV. Daniæ rege, filia. ⊕1392. Sinderouiæ in Vngaria.

ERICVS I. Rex Sueciæ, Daniæ & Norwe-

Bogislaus VIII. vxor Sophia, Procopij Moraui filia, ⊕1417.

Bogislaus IX. ⊕1448.

Casimirus IV. 1377.

Elisabeth, vxor Caroli IV. A.C. 1363. mater Sigismundi Imp.

VVartislaus VI. VVolgasti cum patruo ditionem 1372. ⊕1394.

Bogislaus VI. 1393.

Barnimus VI. VVolgasti ⊕1405.

VVartislaus VIII. Bardæ 1415.

VVartislaus IX. Sigismundo Imp. familiaris. ⊕1457.

Barnim VII. 1449.

Barnim VIII. Bardæ 1451.

Suantibor. Rugiæ. 1415.

et II. | *ſtremi ducis Stargardenſis filia.*

VVartiſlaus XI. — *Caſimirus VI.* — *ſtatim poſt patrem mortui.*

BOGISLAVS X. *annos 50. Pomeraniam Heroica virtute & felicitate ſolus gubernauit. vxor Anna, Caſimiri regis Poloniæ filia. natus 1454. ⊕ 1523.*

Sophia, nupta Magno duci Megapolitano.

Catharina, Henrici ſenioris ducis Brunſ. vxor.

GEORGIVS. *⊕ 1531. vxor Æmylia, Philippi Palatini elect. filia.*

Barnimus IX. ⊕ 1573. vxor Anna, Henrici I. Luneb. filia.

Sophia, nupta Friderico I. Regi Daniæ, mater ducum Holſatiæ, ⊕ 1568.

PHILIPPVS. *vxor Maria, Iohannis elect. Saxoniæ filia. natus 1515. ⊕ 1560.*

Iohannes Fridericus I. vxor Ertmudis, filia Ioh. Georgius elect. Brandeb.

Bogislaus XI. coniunx Clara, Franciſci ducis Luneb. filia.

Erneſtus Ludoicus. vxor Sophia Hedwigis, Iulij ducis Brunſuic. filia.

Barnimus X. vxor Anna Maria, elect. Br. filia.

Caſimirus VII. epiſcop. Camminenſis.

Anna, vxor Vlrici ducis Megap.

Philippus. Franciſcus. Bogislaus. Georgius. Ioh. Erneſtus. Vlricus.

Philippus Iulius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Vt autem ad Bogislaum, præsentium Pom
ducum proauum, redeam: pater ipsius Ericu
aduersus marchionem & fœderatos, Stetti
cis Viadrum ditionem armis tuetur; coniug
phiam, cum Casimiro & Bogislao filijs, et qu
liabus, in vlteriorem Pomeraniam, Borußi
timam, quæ pacatior et tutior erat, ablegat.
tislaum filium apud se retinet. Cumq; anno
Ericus obijsset: statim eum VVartislaus seni
us, & mox Casimirus, secuti sunt.

BOGISLAVS igitur, cùm ex tota nobilißi
meraniæ principum stirpe, solus cum patruo
tislao, vnica spes generis deinceps propagan
peresset: summo omnium subditorum studi
lacritate receptus est. Sed instabat den
minis & armis vrgebat marchio Albertus
Germanicum Achillem dixêre, vt feudum P
niæ, marchionibus ab Imp. Friderico tribu
cognosceret, & se vasallum marchionis pr
tur. Prouocante autem Bogislao ad Iuris
tionem, Albertus bellum renouat, & Piritij
laum obsidet, qui inde industria & fide vir
lis Küssouij elapsus, nouis collectis copijs,
nem soluit. Postea ducum Megapol. M
Baldasaris interceßione tandem res compo
his conditionibus, vt occupata vtriq; ret
captiui vtrinq; dimitterentur. Frideric

archio & [illegible] vbi giust & [illegible] re.

erti filia Margaris Bogislao nuberet: & Bogis-
ue ordinum Pomeraniæ literis, de succeßione,
asculâ ducum Pomeraniæ linea desineret, le-
nè marchionibus caueretur.

Biennio pòst, VVartislaus, Bogislai patruus, transactione Prenslaensi non comprehensus, sinistri stratagemate oppidum Garz, monitu & o-
viri nobilis Bartholemæi Brushauerij, anno
uo pòst, quam in marchionum potestatem ve-
it, unà cum arcibus Quadrigaria & Lökeni-
recepit. Irritatus itaq; marchio bellum denuò
et, & amissa quædam recuperat, sed Gartzam
to conatu obsidet. Cùm autem durante hoc po-
no bello, VVartislaus, exeunte anno 1478. de-
sset: Bogislaus tandem, cum marchione inte-
transigit, & pacem perpetuam & constan- 1474.
sancit. mense Iul.

Eluctatus itaq; ex tot bellorum fluctibus, et Po-
aniam uniuersam solus imperio suo subiectam
ns Bogislaus, deinceps iudiciorum ordinem &
ritatem, & disciplinam ac pacem repreßis la-
inijs & rapinis, quibus belli tempore multi
anè grassabantur, & itinera publica infesta te-
ant, & alia vitæ ciuilis commoda & ornamen-
stituit. cumq; viros sapientes, iustos, fideles &
nanimos, Henricum Borckium, Hardingerum
nium, & postea VVernerum Seulenburgium, et

Georgium Kleſtium cancellarium, DEVS ipſi
filiorum & rerum gerendarum ſocios &
ſtros adiunxiſſet: horum monitu, & præſt
rum œconomias, belli tempore concuſſas au
gnoratas conſtituit: & ſenatum aulicum, ex
litate, prælatis, & Iuris ac legum peritis,
perpetuum iuſtitiæ & pacis cuſtodem ordina
latas in ſenatu ſententias ſeuerè executus eſt,
dones imprimis & raptores diligenter perue
ſupplicijs debitis affecit. Hæc ſeueritas in i
et pacis violatoribus grauiter plectendis, &
diendis ac iuſtè componendis ſubditorum n
comitas, induſtria, & aßiduitas, magnam i
toritatem, reuerentiam & gratiam in popu
ricbant, vt non ſecus ac heroem & ſeruator
meraniæ cœlitus demiſſum ſui & exteri eum
rent & venerarentur. Breuiter autem euen
liquot inſigniores, ex vita illius, adſcripti
recitabo. Anno 1486. ſororem Cathar
Henrico ſeniori duci Brunſuicenſi, Suerin
affinem Magnum ducem Megapol. copulauit
inde in ducatum Brunſuicenſem aliquot coh
equitum comitatus, cum nouo affine profectu
cem ipſi à ciuitatibus vicinis, Hildeſiæ conf
tis, oppugnato, ſua virtute et induſtria recup
1487. Magno duci Megapolitano, affini ſuo
uerſus rebelles Roſtochienſes opem laturus,

um, ad portam D. Petri, irrito conatu obsedit.
18. à ceruo lethaliter vulneratus est 1489.
na coniunx Bogislai Margaris Marchica steri-
obijt. Quare biennio post, ANNAM Casimi-
olonię regis filiam, Stetini duxit, ex qua Casi-
us, & anno 1493. die XI Aprilis, Georgus,
quem familia propagata est, & Barnimus, qui
prole mascula obijt, nati sunt. 1491. Ber-
di Malzani rebellis vasalli arcem VVolde fun-
is euertit, qui vicinos Demminenses & alios
ulamer læserat, & multa aduersus principem
m insolentiæ & contemptus exempla ediderat.
io 1496 exeunte, iter in Italiam & Palæstinam
gslaus ingressus est, cuius peregrinationis histo-
integra, & heroicæ fortitudinis Bogislai aduer-
piratas Turcicos, in mari editæ, & honorum,
à senatu Veneto, à Pontifice Alexandro Romæ,
Imp. Maxæmyliano Oeniponte ipsi exhibiti
, descriptiones copiosæ extant. Rempublicam
absente Benedictus episcopus Caminensis, Ge-
us à Slabrendorff magister ordinis S. Iohannis,
rnerus à Schulenburg & Georgius Kleist can-
rius, sapienter iustè & feliciter gubernabant.
o 1498. in patriam reuersus, adduxit secum
talia Petrum Rauennatem, & filium ipsius
centium, Iuris Doctores, per quos Academiæ
phiswaldensis celebritatem auxit. Anno 1500

cum Ioachimo I. electore Brand. hereditari[...]
dera & successionis pactum, Bogislaus renou[...]
CAMINENSIS in Pomerania episcopus[...]
1500. fuit Martinus Caritius, Colbergæ nat[...]
ante biennium, Benedicto à VValstein, baro[...]
ëmico, successerat: vicesimus sextus, ab Al[...]
quem, primum Pomeraniæ, ad Christi fide[...]
conuersæ, episcopum, Otto Pambergensis co[...]
Andechs, in Franconiam reuertens, constit[...]
Cùm enim Boleslaus III. Poloniæ rex, Vrati[...]
& Ratiborum fratres, citerioris Pomeraniæ[...]
cipes, ad Christianæ religionis cultum addu[...]
Otto episcopus Bambergensis octauus, F[...]
linguæ peritus, ad doctrinæ & rituum Ch[...]
norum institutionem in Pomeraniam euocat[...]
1124. qui Vratislaum patrem, & filios Casimir[...]
Bogislaum sacro fonte initiatos, ecclesiæ Ch[...]
næ inseruit. cuius suasu, VVartislaus, e[...]
pam Iulini, in insula Sueuo & Diueno flu[...]
bus intercepta, vrbe tum populosa ac freq[...]
1127. & emporio celerrimo fundauit. Cumq; [...]
tum in his gentibus D. Adelberti episcopi Pr[...]
sis, qui in Vngaria, Polonia, & Borußia, Ch[...]
nam religionem propagans, à Sudoitis ta[...]
barbaris in Borußia die 23 Aprilis, anno C[...]
997. propè Fischausen interfectus, & Gnesn[...]
paltus, multis statim miraculis inclaruisse [...]

tu

r, celebritas & sanctitatis admiratio esset: Tem-
m religionis Christianæ primum Iulmi, Diuo
lelberto consecratum est, sicut Innocentij II. lite-
anno 1140 Romæ datæ inter cætera ostendunt.
ijt autem Albertus primus Iulini episcopus, A.
1158. cui consentientibus Collegij suffragijs,
ONRADVS succeßit, sub quo aßiduis VValdemari Danorum regis aduersus Vandalos bellis,
nrico Leone etiam ex continente Pomeraniam
estante, Iulinum tandem, incolarum fuga deser-
n, à Danis captum & exustum est. Quare in 1170.
mum trans Diuenoam oppidum Caminum, se-
episcopi, per Casimirum Vratislai filium trans-
a, & pactiones certæ cum episcopo & canoni-
initæ sunt, ne aperta episcopa, vel vacante
elatura, quisquam præter Pomeraniæ principis,
quam patroni consensum, substitueretur. Con-
do cùm 27. annos sedisset, SIGFRIdus succes-
sub quo sedis translatio facta & Camini epi-
pa à Clemente III. confirmata est 1188. Hinc
tinua series episcoporum, vsque ad nostra
pora extat. 4. Sigeruuinus ⊕ 1217. Con-
dus II. Conradus III. comes Gutzcouiensis
1248. VVilelmus Theologiæ Doctor. Her-
nnus comes de Gleichen cœpit 1254. de-
nio post, Ottonem comitem ab Eberstein,
oris filium, in Pomeraniam duxit, à quo

comi-

comites Neugardenses propagati sunt. V
COLbergam à Barnimo I. duce Pomeraniæ em
(1276) diœcesi adiunxit. Hunc Iarimarus R
princeps secutus est, 10. Petrus Theologiæ D.
ricus VVacholt. Conradus IV. Arnoldus
Dom. Fridericus dux Saxoniæ ⊕ 1145. Io
dux Saxoniæ ⊕ 1373. Philippus à Rechberg
hannes VVillichius. Hinco Boiemus. Nic
Buck. 20. Magnus dux inferioris Saxoniæ
gislaus VIII. dux vlterioris Pomeraniæ, sed
confirmatus. Sifridus Buck ⊕ 1446. Hen
gus Iuen Stolpensis, primus cancellarius Acad
Gryphiswaldensis fundatæ anno 1456. Lud
comes ab Eberstein postulatus resignauit. M
nus de Stegeno Italus à Sixto IV. obtrusus. I
dictus à VValdstein Morauius ⊕ 1498. MA
nus Carith, patritius Colbergensis, Theol. I
1520. Erasmus Manduuelius ⊕ 1548. cui,
Iohannes Bugenhagius à principibus vocatu
cusaret; Bartholemæus Suanenius successit,
1549. resignauit. MARTinum VVeigerum
1556. Iohannes Fridericus dux Pomeraniæ
tus est, qui anno 1574. fratri Casimiro ep
pam cessit.

BORVSSIA, (cuius à vi Russorum men fortaßè extitit) longo ad septentrionem

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

50. mill. Germ. tractu, à Pomeraniæ finibus &
ula fl. vsq; ad Cronum (quem hodie Memel, &
pè ostia Russum accolæ vocant) Balthico mari
itur: ad ortum Lithuania; ad meridiem, Maso-
& Dreuancia fl. paululùm supra Toronium in
ulam illabente; ad occasum Vistula fluuio, à Po-
aniæ parte, iam Poloniæ regi subiecta, disiungi-
Hanc in Regiam & Ducalem nostra ætate
inguunt. Nam Poloniæ rex, vtramq; Vistulæ
im, vsq; ad illius ostia hoc tempore immediatè
idet. Qui fluuius in Teßinensi Silesiæ ducatu, Vistula.
procul à Viadri fontibus, exoriens, versus
eam primùm, mox ad orientem cursu directo,
vencimum, Zatoriam, CRACOuiam, regum &
ni Poloniæ domicilium: Sandomiriam, ad Sani
Vistulæ confluentem, præterlabitur. Inde rur-
in septentrionem tendens, VVARSAuiam, Ma-
iæ metropolin: PLOScum, episcopi Plocensis,
ADISlauiam, episcopi Cuiauiensis & Pomera-
sedem: deinceps in Borußia, TORuniam, Cul-
n, Grudentum, Mariæwerder, Meuam, Mariæ-
gum, Dersauiam, & DANTISCVM vrbes al-
s, partim in mare Balthicum, partim in Borus-
finum aquæ dulcis, tribus vel quatuor ostijs, se
nerat. Nam supra Mariæburgum duobus mill.
ula in duos alueos, præaltis aggeribus obiectis
is, insulam insignem ac fertilem efficit. ex qui-
bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

bus dexter, NOGATus vulgò dictus, in Boruß
num, prope Elbingam vrbem, partim in flu
vrbi ὁμώνυμον (bis mille paſſus ſupra vrbe
Drauſo lacu effluentem) partim in ſinum, trib
ſtijs decurrit. Siniſter verò, Leniunca, ve
ſtulæ nomen retinens, mari iam proximus, ru
in duo ſe brachia findit, quorum alterum v
occaſum, clarißimam hoc tempore vrbem, &
ris Eoi emporium, DANTiſcum præteriens,
pto Motlaua & Rodano vrbem permeantibu
mare Balthicum vno infra vrbem milliari effi
tur. alterum verſus ſubſolanum, in SINVM
aquæ dulcis illabitur; quem duo milliaria la
duodecim verò longum, Neringa peninſula
guſtißima, ceu brachium longius porrectum, a
ri aperto ſeiungit.

Inſula verò, Viſtula & Nogato concluſa,
mnia ad hunc ſinum recentem oppida & arces
binga, Tolkemit, Frawenberga, & Brunsberga
ad Paßariæ oſtium: & tota VVarmienſis Di
ſis ditio, ad meridiem ampla, & oppidis ag
cultißima, veſicæ inſtar, media in ducali Bor
pendens, in regis ſolius ſunt poteſtate.

Inde Ducalis Borußiæ orientem verſus pro
ciæ ſunt, NATANgia, ſinu aquæ dulcis, Pre
& Alla fl. intercepta, & oppidis Balga, Heili
peil, Brandeburg, Creutzberg, exculta. Q

t

PREGELum fl. SAMBIA *peninsula ad aqui-*
n sequitur, cuius occiduum & boreum latera
salso cincta, Zephyro & borea vehementiore
ntibus, succinum seu Electrum copiosè colli-
ad meridiem, REGIO*Monte urbe magna &*
a, omniumq́; rerum ad victum pertinentium
adfluente: multò autem magis, aulæ duca-
r Academiæ sede, & emporio celeberrimo,
regeli ostium, insignis est, tribus oppidis di-
a, ex quibus Academiæ & templi cathedra-
episcopi Sambiensis domicilium, vndiq; Pre-
cingit. Lebnicum verò, & veterem vr-
lluit, cui ad boream principis Palatium am-
& splendidum, colli impositum, adiacet. Vi-
unt duo ampli lacus seu maria aquæ dulcis,
um, cuius modò memini, quater mille passus ab
incipiens, duodecim versus occasum millia-
Germanicis, ad Elbingam & Eoum Vistulæ
n Dantiscum ferè porrigitur. alterum Cur-
cum, 12000 ab vrbe passus abest. quod Cro-
seu Memmelam fluuium, vastam aquarum mo-
e Lithuania, tredecim ostijs euoluentem, exci-
r 16 milliarium brachio, ceu promontorio, in-
reus, ex Sambia peninsula, ad Liuoniæ fines
tem Memmelam, arctißimo inter maria spa-
currente, aduersus salsi maris impetum sin-
naturæ miraculo defenditur. Is sinus
Curlan-

Curlandicus, vna cum fluuio Dema*, qui a*[...] *piam* Pregelo *miſcetur, orientalis* Sambiæ [...] *eſt. Quam deinceps* Nadrauia*, inter* Dem[...] *Inſtrum ad* Gorgenburgum*: & ſupra hanc,* [...] *uonia, ad vtramq;* Croni *in* Lithuania *ripa*[...] *ſa oppido Boruſſiæ ad ortum æſtiuum extre*[...] Labia & Ragneta *inſignis, conſequitur.* Hi[...] *tum brumalem & meridiem verſus, ad* Lith[...] Podlaſſiæ & Maſouiæ *fines,* SVDOuia & [...] *dia, Pruſſiam ducalem terminant: perpetuis f*[...] *litudinibus & ſyluis damnatæ, tametſi tenui*[...] *pidis,* Oleſco, Stradauno, Licca, Iohansburg, C[...] *burg,* Neideburg *ſparſim incoluntur.* Intr[...] *verò, ad* ALLÆ *ripam orientalem,* BAR[...] Natangiæ & VVarmiæ *finitima, agris & o*[...] *frequentibus ornatiſſima eſt. & ad occide*[...] Paſſariæ *ripam,* Pogeſania*, cuius* Hollandi[...] *tropolis eſt: & ampliſſima* POMESANIÆ [...] *uincia, à* VVeſeca *in* Drauſum *lacum illabe*[...] Viſtulam & Oſſam *vſq; pertinens. cuius ci*[...] *celebriores ſunt,* MARienwerder Pomeſane[...] *cleſiæ cathedralis olim ſedes:* Riſenburg*, e*[...] *olim proprium,* Roſenberg, Salfeld, Morung[...] *mul,* Oſterrod, Hoënſtein*, et in vicina* Soſſau[...] genburg & Soldauia*, finitima* Lobauiæ*, ſed*[...] *menſis epiſcopi,* Polono *immediatè ſubiecti.* [...] *ergò* Boruſſiæ *prouincias, quæ ducalis* B[...]

nine postea appellatæ sunt: FRIDERI*cus Saxo-*
dux, Alberti filius, & Georgij & Henrici
er, summus ordinis Cruciferorum militum or-
s Teutonici magister, anno 1500 tenebat; tri-
nus tertius ab Henrico VValpod, qui primus 1190.
stris ad Ptolemaida, ordinis fratrum domus
pitalis S. Mariæ in Ierusalem, à Friderico Sue-
duce, Friderici Barbarossæ filio, & cæteris in
xpeditione præsentibus Germanis principibus
omitibus, communi consilio instituti, magister
ius erat: tricesimus ab Hermanno de Saltza,
rimus, rogatu Conradi ducis Masouiæ, nepotis 1220.
slai III. Criuousti Poloniæ regis, ex minimo
filio Casimiro: aui Vladislai Loktici Poloniæ
: cum exercitu cruciferorum Borußiam in-
us est. cùm paulò ante, Gladiferorum fratrum
iæ Liuonicæ ordo, ab Alberto Bremensi tertio 1204.
Menardum per Alexandrum III. Papam con-
itum Liuoniæ episcopo, inchoatus esset. qui 1170.
n, post 38. annos, cruciferorum in Borußia
i crescenti vnitus & subiectus est.
Fuerunt enim militiæ fratrum ordinis Teutoni-
tia in Borußia valde felicia, et paruo tempore
a fecerunt incrementa. Cùm enim prima ex-
one, Conrado duci Masouiæ militantes, Cul- circa A. C.
m prouinciam, Vistula, Ossa seu Mocra, & 1220.
ncia (ad cuius ripam oppida Osterrod, Bret-

S then,

chen, Newmarcke, Strasburg & Golba hod
rent) fluminibus interceptam, subegissent: qu
radus, Episcopam primus in ea regione inst
eiq; Culmaniam & Leubouiam attribuisse à
nis scribitur: reuocati post aliquot annos
sus Borussos, aßiduis impreßionibus Masoui
xantes: terram Culmensem in possessionem
runt, hac tamen conditione, sicut Poloni adfi
adiecta, vt debellatis Borußis; Masouio & P
Culmaniam restituerent, et Borußiam ex æq
illis diuiderent. sed Friderici II. priuilegio
non solùm terræ Culmensis à Conrado Maso
natæ, sed totius Borußiæ, omniumq; terrar
quibus, eiectis Barbaris religionem Chris
primi plantassent, possessio, proprietas &
nium, ipsis ac eorum successoribus decret
confirmatum est. Paucis verò annis
Borußiam vniuersam, vsque ad mare Bal
& Lithuaniæ fines, veteribus incolis oppr
ad religionem Christianam adductis, domuer
oppidis arcibusq; plurimis munierunt, & G
nis colonis eò traductis frequentarunt. I
1312. stulam, versus occasum transgreßi, DAN
& Pomerellam vicinam, Poloniæ regibus su
iectam (cuius Slochauia, CONICIum, Bro
ad Bro fl. & Schonec, STArgard, Meua ad
fl. oppida sunt) occuparunt, & orientem

ncipum Lithuaniæ dißidijs inuitati, & Vilnam
; progreßi, Samogitiam pactione ceperunt.
Florentißima verò fuit Magistrorum ordinis
ntia & autoritas in Borußia, paulò antè et cir-
nnum C.1400. Postea rebus secundis parien-
s insolentiam, cùm Lithuaniam regi Poloniæ
ere Cruciferi conarentur, & violatis fœderi-
cum Vladislao Iagellone, noua subinde bella
erent, tandem ingenti prælio ad Dreuanciam
finibus Masouiæ, à Vladislao victi ac cæsi, 1410.
m Borußiæ partem, Hollandiam, Risenburg,
identum, Marienwerder, Stumam, plurimaq;
oppida & arces, Polono deditas amiserunt,
Marienburgi à Polono obsidione cincti tene-
ur. Quo periculo, fide subditorum liberati,
inter se feralia dißidia aluerunt, & inusi-
antea exactionibus & accisis subditorum a-
s alienarunt. acceßit petulantia tyrannica
ot commendatorum, qui arces in vrbibus te-
t, & Dantisci senatores aliquot ac ciues sub
amicitiæ in arcem inuitatos crudeliter tru-
ant, ciuium & nobilium filias & vxores ad
nem explendam rapiebant, & subditos in Bo-
velut gladio captos, pro mancipijs suis habe-
Hanc tantam petulantiam cùm ferre diutius
itas & ciuitates maiores nollent, Culmæ pri-
conuenientes, querelas suas communicant, & 1439.

de communi fœdere, ad libertatem fortunas & pri-
uilegia sua tuenda ineundo, deliberant. Poste
Magister ordinis Paulus à Rusdorff, comme
rum suorum insidias ac violentiam metuens,
cem Dantiscanam profugisset: consensu &
batione Magistri ordinis, & commendatoru
1440. *quot,* Mariæ VVerderæ ad Vistulam, confœ
Nobilitatis, ciuitatum & cæterorum statuu
rußiæ, conclusa & promulgata est. Cuius
caput fuit, vt de iniurijs magistri ordinis, &
mendatorum, queri apud concilium prouinc
confœderatos subditos liceret, ac vt in eorum
state esset, amicè vel iure lata sententia, c
uersias finire.

1446. *Sexennio post, orta inter Cosmum epi*
VVarmiensem, & Ioannem à Baisen equitem
cu quodam dissensione: cùm Magister *ordini*
scopo eum adiudicasset: Eques ad nobilitatis
uitatum confœderatarum Iudicium *prouocat*
tunc primum ac postremum Culmæ *celebrat*
in quo, Ioannis à Baisen *causa recognita, &*
sententia, quam ordinis Magister *tulerat, re*
ta est. Cùm autem in eo conuentu infinit
relæ aduersus ordinem in consessu proponer
quas cæteri ex nobilitate & ciuitatibus an
æquo & bono componi & sedari maximè opt
ibi commendatores & cæteri ordini coniun

d

antes ac frequentes, ex conſeſſu diſcedebant, in-
um ſua maieſtate iudicantes, ad ſubditorum que-
de iure reſpondere. Itaq; in deſpectum ſub-
um, prioris petulantiæ exempla indies repete-
et apud Pontificem ac Cæſarem, vt confœde-
illa tolleretur, inſtabant. Cumq́; animi ſub-
nagis magisq́; exacerbarentur: tandem Vien-
ram Friderico III. Imp. partes vtrinq; breui- 1453.
ditæ, & ſtatim pronunciatum eſt. Nobili- exeunte.
& ciuitates nullam habuiſſe iuſtam fœderis
faciendi cauſam, idq́; inhoneſtè factum, ideoq́;
s momenti, penitusq́; abolendum: mulctam
r ſexcentorum millium aureorum magiſtro
s pendendam, et amiſſa libertate et priuilegijs
cuſatione obediendum, contumaces verò pœ-
re decretis plectendos eſſe. Hac atroci ſen-
omni expectatione grauiori, accepta, Nobili-
ciuitates ac oppida pleraq; ſtatim communi-
onſilijs, Iuramentum fidelitatis ſummo Ma-
ordinis Ludoico Erlishuſio, datis Toronia li-
ie 6. Februarij renunciant, & miſsis ad Ca- 1454.
m Poloniæ regem legatis, ſe ſuaq́; omnia, &
rſam Boruſsiam, in ipſius clientelam, fidem et
onem conferunt. Caput legationis; & po-
egis in Boruſsia vicarius, fuit Iohannes à
eques, cuius anteà memini.

ecepti à Caſimiro his conditionibus, vt Rei-

publicæ Polonæ membrum essent: eorumq; c
larij cum Polonis pariter in comitijs de Rep
ca consultarent: & ius creandi Regis parite
berent. Quæ bona, iura, priuilegia, public
priuatim quisq; antiquitus habuisset, reti
Iure quisque suo uteretur. honores & mag
tus & præfecturæ arcium ut Borußis, non ex
commendentur. Telonia omnia & portoria
lata sint. Mercatoribus ubiq; in Polonia neg
ri liberum esto. Bona naufraga, ijs quorum
sent, aut eorum hæredibus relinquantur. M
cudendæ, cum imagine & inscriptione regia,
tatibus quibusdam ius esto.

Etsi autem amißis plerisq; arcibus & op
Fratres ordinis in summas redacti angustias
1457. & paulò post, summam Magistri sedem, Mari
gum, arcem munitißimam, præsidiarij milites,
niæ regi venditam tradiderunt: tamen tre
adhuc annos, cum fortuna aduersa luctati, ta
1466. cum Casimiro his conditionibus transegerun
19. Octob. Regi, Culmensem ditionem, & oppositam
Dreuanzum fl. Michalouiensem, & ad occi
Vistulæ ripam, POMERellam vniuersam, vn
Mariæburgo, Elbinga, Christburgo, Stuma, T
mith, arcibus & territorijs, Neringa etiam i
ac VVarmiensi diœcesi florentißima, iure semp
no poßidendam Magister & fratres ordinis T

cederent, ac omni in his locis iuri suo renun-
ent. Reliquam verò inferiorem Borußiam,
s Konigsberga metropolis erat, velut Polo-
regis feudum poßiderent, & in perpetua fide ac
tela Poloniæ regum manerent, neque cuius-
in terris nisi Poloniæ regis maiestatem &
dictionem agnoscerent, aduersus quoscunq; o-
ferrent, & communes cum illo amicos & ho-
aberent. Idq; iuramento solenni, quicunq; de-
s Magister ordinis creatus esset, intra sextum
em ipse ad regem veniens profiteretur. Id iuſ-
dum etsi aliquot ordinis Magistri deinceps
i, Polono dederunt: tamen Fridericus, quem
nominaui, Saxoniæ dux, Maximiliano Impe-
re & alijs Germaniæ principibus auxilia ipsi
eutiendum Polonorum iugum, & recuperan-
libertatem amissam promittentibus; recusabat.
n Poloniæ rex Ioannes Albertus, cùm vi &
s reuocare ad officium moliretur: & iam To- 1501.
m vsq; cum exercitu progressus esset; subitò a-
xia ictus, nono regni sui anno adhuc cœlebs
ijt. Verùm triennio post, cùm Alexander, qui
Ioanni Alberto successerat, Iuramentum fi-
tis à ciuitatibus in Borußia acciperet: Fri-
us magister ordinis, cognitio illius aduentu,
l iurare in verba regis, vel imparatus belli
n sustinere cogeretur, deserta Borußia, ad fra-

S 4 trem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

trem Georgium ducem Saxoniæ in Misniam
1530. cipit, vbi Rochliciæ, anno ætatis 36. die 14.
cembris, aqua intercute extinctus est.

LIVONIA ad Eoum Balthici

centum & viginti milliaribus Germanicis, à
emporio, 62 gradui latitud. subiecto, vsq; ad
ni fl. quem Memelam hodiè vocant, ostium
cta: finitimos habet ab ortu Moscos seu Russ
meridie Lithuanos & Borussos; ab occasu
Balthicum; à borea sinum Finnicum, &
partem, ad Naruæ & Louatæ fl. exitus.

Vniuersa in tres partes, locis & linguis
ctas, ESTIAM, LETTIAM, & CVRL
DIAM tribuitur. ESTHORVM prouinciæ
riæ, REValia metropolis est: VViriæ, VVesen
Tolsborg, Borcholm episcopi Reual. sedes.
takiæ, NERVA, Nyschlot. ODenpoæ, DERB
VVernebec, Helmede, Ringen. IEruiæ, VVitte
Lais, Ouerpolen, Vellin. VVichiæ, Habseel,
Lode, PARNouia. Esthis insulæ adiacent:
14. mill. patens; DAgeden 9. mill. longa, 4.
MOna, VVormsee, Vrangen, Kien, &c. in q
partim Esthica, partim Suecica lingua vtu
LETtorum vrbes sunt, RIGA, Kokenhusen,
den, VVolmar & tota archidiœcesis Rigensis.
ui verò propriè dicti, tractum littoralem, à Ri

Dunæ, versus Salin & Parnouiam incolue-
.CVRlandiæ oppida & arces sunt, Goldingen,
da, VVinda, Durben, Srunda, Grubin, Pilten,
oten, Hasenpot, &c. SEMIgalliæ, Mitouia se-
aulæ ducum Curlandiæ. Selburg, Bauschen-
, Doblen, Dalem, Semigelliam vero & Cur-
iam à Lettorum populis & reliqua Liuonia,
us DVNA disterminat, qui ex Rußia longißi-
ractu, per Lithuaniam & Liuoniam manans,
us infra Rigam milliaribus, in sinum Liuoni-
& Balthicum mare tandem infunditur.
Triginta enim ab vrbe Mosqua occasum ver-
illiaribus, ad grad. long. 62. lat. 57. sylua va-
r palustris est, VVolkousky dicta, vbi non
s et æqualibus ferè decem milliarium interual-
quatuor amplißimorum fluminum, ac in his
æ, fontes emanant. VVOLga, longißimo per
couiam & Tattariam in orientem tractu,
em propè celeberrimum emporium Citracham
strachan, in mare Caspium, multis ostijs effun-
n BORYsthenes, dNeper ab incolis appel-
, meridiem versus VVietzman, Drobiobus,
Lensco, Orsam, Dobrunam, KYouiam Rußiæ
metropolin & archiepiscopi sedem, Circassos
ns, tandem 40. mill. infra Circassos in Pon-
Euxinum defertur. LOwatus in boream cursu
lo, VielicoLucam (36 mill. à Polocia) & per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Ilmenum lacum Nouogardiam magnam præt-
bens, priori nomine in VVolchouam commuta
sinum Finnicum supra Caporram effluit.

DVNA verò, longo primùm tractu in occ
decurrens, vbi Lithuaniam attingit, oppida &
ces Vitebsiam, Vlam, Torolam, Polociam, Vsia
Disnam (à Vilna 40. milliaribus distantem) I
sam, Druham, inde in Liuonia Duneburgam,
burg, Kakenhusiam, Asceradum, Lemward, V
Kircholm, RIGAM præterlabens, duobus infra
gam milliar. in sinum Liuonicum, mari Balt
contiguum, se exonerat.

Vt autem series rerum, quæ in Liuonia pr
mis 400. annis, à prima Religionis Christ
propagatione, vsq; ad nostra tempora, memo
les acciderunt; illustrius velut oculis subiecta
spiciatur: CHROnologiam principum Liu
breuem adiungam. Primus commercijs ha
gentium & deductionis coloniarum in Liuo
Germanicarum aditus, per Bremenses mercato
circa A.C. tempestate in sinum Liuoniæ ad Dunæ ostium
1160. latos, patefactus est. vbi post primam συμφο
cum Liuis, à Dunæ ostio versus Parnouiam in
tore habitantibus, amicitiam & fœdera pro s
mercatoribus, quos deinceps adducturi essent,
cerunt, ac prima cum eis commercia rerum per
tutione fuerunt. & permissu Liuonum, in D

fl. in

nsula, sacellum extructum, quæ Kirchholm
ceps appellata est. Postea, Menardo, Sege-
ensi monacho, per mercatores in Liuoniam
ecto, latius religio Christi propagata, & Liuo-
uidam reguli, vt nominabantur, cum suis fa-
s, conuersi sunt. quibus episcopum petentibus,
pse Menardus, per Alexandrum III. PP. præ- 1170.
t, ac sedes illius in Vxkel, ad Dunæ ripam collo-
est, vbi tandem decessit. Successor illius, 1194.
boldus, ex monasterio S. Pauli Brema missus,
vi & armis cogere potius, quàm verbo ac ex-
is inuitare ad fidem Christianam barbaros in-
rret, statim ab illis trucidatur. ALBERTVS 1196.
tertius episcopus, ex collegio Bremensi euoca-
ognatos aliquot nobiles, Engelbertum et Theo-
um à Tisenhusen, quorum vtili & fida opera
eps vsus est, secum adduxit. Is vrbem RI-
primùm condidit ac mœnibus cinxit. 1200.
Fratribus militiæ Christi, vt se nominabant
Templarij fuisse existimantur, à Fulcone Hie- 1140.
ymorum rege primùm instituti, in Liuoniam
itis, vt propagationem ac defensionem fidei
lianæ in illis gentibus iuuarent, tertiam ca-
rouinciæ partem addixit. quorum dux seu
ster primus Vinno fuit, qui oppidum VVen- 1204.
, Segenwoldum & Asceradum, postea æ-
uit.

Herman-

Hermannum fratrem, Leale episcopum co
tuit, cuius templum, Habsalam deinceps, & epi
sedes in Osiliam translata est.

1206. Viesceus, Russorum dux, Cocenbusiæ seden
bens, Alberti opem aduersus Lithuanos implo
dimidiam arcis ac ditionis suæ partem, pig
loco poßidendam episcopo tradidit. Sed prop
tis Lithuanis, cùm Nouogardensem & Plesco
sem duces Russos bellum inferre episcopo im
xisset: mutato animo, Germanos, qui in præ
Cocenbusij erant, omnes trucidauit. Cumq; à
manis vlturis hanc iniuriam, obsideretur, inc
1208. arce, ad Plescouiensem aufugit. Albertus ig
arci munitæ, eo in loco à se excitatæ, Rodolp
1209. à Iericho ducem præfecit. Sequenti anno, d
Engelberti à Tisenhusen, Vellinum cepit. Frat
Hermannum, ex Leale, per Ioannem Sueciæ re
primùm occupata, & à se recepta, in Vggenus
locauit. Inde DERbatum, Rußis antea subiec
1230. arcem, vi captam à Volquino, sedes episcopi
stea translata est. cùm Daniæ rex VValdema
etiam, mißis in Liuoniam borealem copijs, vrb
1223. REVALiam: inde VVesebergam & Narv
condidisset.

1223. Vinnoni, primo ordinis magistro, VVendæ
ministrum interfecto, succeßit Volquinus.

1229. ALBertus, tertius episcopus Liuoniæ, fortis
fr

; anno gubernationis 33. rebus humanis exemest.

Nicolaus 4. episc. Ius Gotlandicum Rigensibus 1230.
dicijs concessit. Verùm, sine suo & successorum
ensu, nec leges nouas condi, nec exactiones insti-
nec magistratus nouos præfici, voluit.

ALBERTVS quintus episcopus, sed primus 1234.
niæ & Borussiæ archiepiscopus, in unione
rum militiæ Liuonicæ, cum Ordinis Teutonici
tibus (qui paulò antè à Conrado duce Masouiæ
ra Borussos euocati feliciter prouinciam illam
uerant) facta constituitur. Cùm enim Liuo-
militiæ fratres, se Teutonici ordinis magistro
orußia subiecißent: vicißim Borußiæ episcopi,
rmiensis, Sambiensis, Pomezanensis, Culmensis,
niæ archiepiscopum Rigensem metropolita-
agnouerunt.

Volquino, cum 48. fratribus, à Lithuanis cæ- 1238.
rimus ex ordine Teutonico, HERmannus Val-
ecceßit, qui Borußiæ antea septennium, nomi-
agistri, præfuerat. Is Reualiam, quæ à Vol-
o occupata erat, Danis reddidit. Rußis pro-
tis Plescouiam cepit. Quam paulò post, Ale- 1244.
der Nouogardiæ dux, plurimis ordinis fratri-
rucidatis, recepit.

Henricus ab Heimborg quartus ordinis prin- 1245.
biennium. Theodoricus V. CVRLAN- 1247.

Diam

Diam primus bello aggressus, Goldingam & ...
boten condidit. Lithuanos Ambotam ob...
tes profligauit. Iaroslaus Plescouiæ hære...
uinciæ suæ partem, episcopæ Derbatensi attr...
1250. Andreas VI. SEMIGalliam Ordini subiecit. M...
Deum seu Mendoguni, Lithuaniæ principem ...
mulato animo Christiani religioni nomen da...
baptismo abluit & coronari curauit. Eber...
1256. comes à Sein, biennium. Anno, de Sangeri...
1258. triennium. Burcardus, ab Hornhusen, à Sa...
1261. tis aliquoties profligatus, & tandem cæsus es...
1264. Georgius ab Eichstad, decimus ordinis ...
ster, cum Samogitis & Lithuanis pacem feci...
1267. lienses rebelles domuit. Vernerus à Breit...
Lithuanos ab obsidione VVendæ, Russos ex...
Derbato iam occupata depulit. Samogitas i...
chiam progressos, in reditu ad Dunemundu...
cturno prælio ad internecionem cecidit. H...
tantas intra biennium gessit.

Conradus à Mandern, arcem VVittenste...
1269. Ieruia, & Mitouiam, in Curlandia, condidit.
1272. Otto ab Rodenstein, de Rußis insignem ...
riam, in diœcesi Derbatensi adeptus est. Al...
archiepiscopo, defuncto, Ioannes à Lunen suc...
1274. Ottoni, à Lithuanis, in Osilia grassant...
cum multis fratribus in glacie cæso; ANI...
XIIII. succeßit, qui eodem bello à Lithuanis i...

us est. Vualtherus à Nordec, Samogitas repreßit. 1275.
igallos rebelles subegit. Ernestus à Rasborch,
æburgæ ædificatione Lithuanos irritans, hor- 1278.
la clade ab eis cum 60. fratribus deletus est. 1279.
radus à Feuchtwangen XVI.
Arx MARIÆburgum in Borußia, ad Noga- 1280.
, Vistulæ brachium condi cœpta, iussu Hart-
ni à Helderung summi ordinis magistri. VVil- 1281.
s ab Endorff cum Lithuanis bella continuauit,
s VVOLmar, Burtnic, & Tricaten condidit.

rchiepiscopi Rigæ.

. Ioannes à Fechte ter- archiepiscopus, sed se- us à S. Menardo. cuius pore, sedatis externis cum Lithuanis & is, intestinæ æmulatio- & bella ciuilia, inter nem & archiepiscopum, primas hactenus tenue- exarserunt.

. Ioannes comes Sue- nsis, ab ordine captus ac em demissus, Romæ 100.

. ISaurus, statim resi- gnata

Magistri ordinis.

1287. Conradus ab Hertogenstein. Semigallos denuò rebelles domuit.

1289. Botho ab Hogenbach.

1295. Ptolemais, vbi sedem summus magister Ordinis Teutonici hactenus habuerat, à Sultano Ægypti Mulecho capta est. Inde igitur Marpurgum, postea Mariæburgum in Borußi-

gnata archiepiscopa, in Daniam, quæ illius patria erat, redijt, vbi Lundensem archiepiscopam adeptus dicitur.

1302. FRIDERICVS, Baro Boëmus, annis 39. in aula Romana perpetuò vixit. Itaq; eo absente, horrenda, inter ciuitatem Rigensem, coniunctamq; illi diœcesis nobilitatem, & Fratres ordinis dißidia & bella extiterunt.

Rigenses, confœderatis sibi Lithuanis & alijs, magistrum ordinis, cum decem fratribus, ad Treidam oppreßos trucidarunt.

1316. Fames horrenda, toto triennio in Liuonia grassata est, quòd frigore fruges in agris enectæ essent.

rußiam,
stri sedes
lata.

HENR
Dumpes
biennium

BRV
1298. G
dus.

1307. Co
Meysata
cem in S
lia con
Russos a
scouiam
gauit.

1327. Eber
à Monheim, 25. o
magister: vrbem RIGAM, absente apud Pl
chiepiscopo, obsedit, ac in eas angustias rede
se, omniaq; Iura & Priuilegia sua, Magistro
rent, partem murorum diruerent, dimidiam
tem mulctarum in iudicijs, & vectigal de pi
magistro cederent. Qui, Arcem Rigensem
Dunam, vrbi imminentem, ea parte, vbi dir
rant muri, primus excitauit. cum Rußis etia
lum diuturnum geßit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

o. Engel-
us à Da-
, vrbem
m, ab or-
s mag-
frustra si-
stitui pe-
. ⊕ Aui-
e 1348.

3. FROMHIldus à
ausen arch. post lon
de vrbe Riga disce-
ionem forensem, co-
PP. et Imp. Carolo
gitatam, & inte-
a vrbis Iurisdictio-
pro se et successorib.
sententia obtentam,
tisci tandem amicè
Maij cum magistro
nis Teutonici & Li-
ci transegit, vt Do-
um ac Iurisdictio-
vrbis Rigensis inte-
t recuperaret: ac vi-
n Homagium hacte-
nus

Burcardus à Dreyleue, arces Mariæburgum & Frowenburg, in finibus Rußiæ condidit. 1341.
1343. Seditio Rusticorum, qui in Harria, Vuichia & Osilia, nobiles & præfectos Germanos, cum coniugib⁹ et liberis trucidarunt: repressa. *Arx Sonnenborg in Osilia per seditiosos exarmatos ædificata. Lithuani per Curlandiam & Lettiam interea grassati.* *1345.

1347. Goswinus ab Erk. Reualiam, Vuesenbergam & Neruam, à Vualdemaro IV. Daniæ rege, 19000. marcis argenti per Prußiæ magistrum redemptam, reliquæ Liuoniæ adiunxit. Cum Rußis Vitebsiensibus, & Smolensibus bella geßit.

1360. Arnoldus, Caunam Lithuaniæ diripuit ac incendit.

1365. Vuilhelmus à Frimersen archiepiscopo Rigam reddidit. Vicißim se et successores, à Iura-

*nus archiepiscopo à Ma-
gistro ordinis præstari
solitum remitteret.*

*mento subiection
obedientiæ, archie
po præstandæ libe*

1369. SIFridus à Blomberg. æ

*Habitum canonicorum Præmonstratensem, i
gustinianum, assentiente PP. mutauit. cuius mu
nus occasione, tanta Magistrorum ordinis, qu
trum militiæ Teutonicæ habitum, ab episco
Canonicis etiam seruari volebant, exacerbati
est, vt omnes archiepiscopi præfecturas extra
occuparent. Archiepiscopus vi pulsus, vt
tueretur, Auinionem ad PP. profectus, vitam fi
1373. Ioannes à Sinten, sub quo, magister or
sui ordinis fratres, Canonicos Rigæ violenta
instituit, et à PP. Bonifacio obtinuit, vt fratre
dinis Teutonici, Ioannem à Vuallenrod, arc
scopum crearet: priorem Ioannem à Sinten,
archam Lithuaniæ designaret.*

*Qui in reditu ex Gallia, Stet-
tini obijt.* æ

*1394. Ioan. à Vuallenrod.
Nobilitatem diœcesis, re-
cusantem ipsi obedire, vi
adortus, plurimos expu-
lit. Tisenhusios cedere
arcem Cocenhusiam arch.
coëgit. tandem vtraq; par-
te, in*

*XXX. Iobus
nus.
1394. VValde
à Bruggeney X
1397. Nobilitas
riæ & VViriæ,
bus etiam suis, Iu*

in Episcopum VVar-
nsem & senatum Lu-
ensem compromittente,
dientiam obtinuit. 1397.
14. Iulij.
5. Profectus ad concilium Con-
antiense, non amplius rediit.
8. Ioannes Habundi.
4. Henningus Scherffenberg,
diuturnas cum ordinis magi-
dissensiones, tandem ita trans
, ut acceptis ab Ordine vigin-
illibus marc. Rigen. de ditio-
is quibusdam in Trans Duna-
t Semigallia vicißim cederet.
19. Syluester Toroniensis Bo-
us, 18. à S. Menardo. triginta
os præfuit. Bullam Habitus
r arch. & ordinem erexit,
perpetuò se et successores ac
gus suos, eodem cum ordine
itu usuros, et fratres ordinis
professus est mense Iulio
. VVolmariæ.
rgente postea Ordine, Dimi-
t Iurisdictionem, et domini-
urbis Rigæ, Magistro ordinis
T 2 conces-

cessionis in bonis feuda-
libus, à summo Ordinis
magistro impetrauit.
1402. Conradus.
Theodoricus.
1415. Sifridus.
1425. Ziso à
Rutēberg. Lith
uanis bellum in-
tulit.
1434. Francus
à Kersdorp. In-
gentem cladem
à Lithuanis ac-
cepit.
1444. Henri-
cus à Bocken-
forde cum arch.
amicè transegit.
1474. Heiden-
ricus Vinke. bi-
nas in Rußiam
expeditiones
suscepit. arcem
Bauske in Semi-
gallia condidit.
1451. Ioannes
à Men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

concesßit, & literas Conciliationis à Menge
ante 120. annos, à ciuitate Rigensi magistro
tas, confirmauit: & iuri integræ Iurisdicti
quam maiores ipsius Rigæ habuerant, & sen
ac priuilegijs à Carolo IV. & PP. per Fro
1453. dum olim obtentis, planè renunciauit: quæ K
die Andreæ. holmensis Transactio deinceps appellat
Nec verò his contentus magister Ordinis, pa
omnem Archiepiscopi maiestatem, & ἀξι
quo supremus Liuoniæ princeps huc vsq; h
erat, ad se transferre conatus est. Itaq;
interiectis annis, aperta vi grassatus, omnes
sis arces occupauit, & archiepiscopum captu
cenhusiæ custodiuit, in qua custodia die 13
1479. extinctus est.

1480. Stephanus natione Lipsensis, episc. Troiæ Neapolitanæ, etsi frater ordinis erat, tamen à Bernardo ordinis magistro excludebatur. donec tandem Liuoniam ingressus & contumeliosè exceptus, nec habens, direptis ecclesiæ bonis, vnde se honestè aleret, statim mœrore extinctus est. Rigenses interea arcem Dunemund longa obsidione fatigatam occupant. postea Arcem ordinis, vrbi

suæ

1475.
nes à VVi
sen 40. n
ordin.
1477.
nardus à
vrbem I
irrito c
obsidet, &
lò post à
tribus de
tur.

ontiguam, capiunt, & liuntur. 1485.

. Michael Hildebran- Reualiensis, vicesimus Menardo: ab ordine reatus.

. Rußica Nerua, è re- Liuonicæ, primùm æ- ificata.

. Germani mercato- Neugardiæ in Rußia, Moscum in vincula sti.

ontrouersiæ inter ordi t ciuitatem Rigensem, pis Derbatensi & Cu- si dijudicandæ, vtrin- rmittuntur. Qui ar- Dunæmundam ordini ndam, & alteram ad t vrbis, sine munitio- tamen, instaurandam u Rigensium, pronun- runt. 149.

CASPAR LINDIVS, e in VVestphalia na- uus postremis tempo- ribus

1458. Iohannes Freydag à Loringhoue, bellum Rigense continuauit. sed prælio victus est. postea denuò ad Nouam molam Rigenses profligauit, & obsedit, qui foris ab hostibus, & in vrbe à militibus suis grauiter adflicti, de Pace facienda cogitant.

1495. VVALTer à PLETTENBERG, Heroica virtute & felicitate excellens, ordine 43. à Vinnone primo fratrum Gladiferorum magistro in Liuonia instituto; quadragesimus primus ab Hermanno, qui fratrum militiæ Teutonicæ

ribus Religionis in Liuonia mutatio inchoata.

1524. IOANNES BLANkefeld. IC. ⊕ 1527.

1527. THOMAS SCHONingus consulis Rigensis filius.

1530. VVILELMVS, marchio Brandeburgensis coadiutor à Thoma ascitus, in Liuoniam venit.

ordini Boruſ
primus ſe con
hac condition
cæteras ſancit
Liuonicum or
ſoli VVeſtpha
biles: in Bo
ſoli ſuperiore
mani recipe
Hic VValteru
ſolùm inteſtin
uoniæ bella,

ſibus, qui arcem principis vrbi adiunctam ti fuerant, ad reædificandam illam & alia obedientiæ officia reductis; ſapienter & ſ compoſuit: verùm etiam duobus magnis Moſcos primùm in Liuonia (1501) & ſeque no ad Pleſcouiam ſuperauit, & quinquagin norum pacem Liuoniæ optimis condition torſit. Liuonicum etiam ordinem, Pruſſi giſtro antea ſubiectum, certa pecuniæ ſumm berto ad bellum Polonicum ſe inſtruenti p ta, liberauit, ac princeps imperij factus, vſq; ad annum 1535. Liuoniæ in ſummo fl exiſtenti præfuit.

1539. Thoma defuncto, VVILelmus plenam Archiep. adminiſtrationem adeptus.

1536. MA
Haſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

.7. Rigam pompa solenni ...ium ingressus est.

.. Christophorus dux Megap. ...liutor archiepiscopi Rigensis factus.

.. Bellum Liuoniæ intesti... .. VVilelmus arch. & Christo...rus coad. ab ordine capti.

..7. A Sigismundo Poloniæ ... liberati, & in pristinam di...atem & ditionem restituti sunt.

..3. VVILelmus Archiepi...us ⊕. Christophorus dux ...gapolens. à Polonis captus est. ... hic finis Archiepiscopæ Ri...sis fuit, Poloniæ Regibus dein...ceps subiectæ.

1549. IOANNES REkius.

1551. HENRicus à Galen.

1557. VVilelmus à Fursten.

1558. Initium Belli Moschici, quod 24 annos durauit. Moscus NERuam & Derbatum, Liuoniæ propugnacula occupauit.

1559. GOTHardus postremus ordinis ma... DVX CVRLANDIÆ primus, à Sigismun... Augusto, exeunte 1561. creatus. Princeps opti...s, veræ Religionis Nutritius, Iustitiæ & pacis ...os fidelis, paterna bonitate & omnibus laudati...rous virtutibus illustris, placido & beato fine ...am in terris suam conclusit, die 17. Maij. anno ...7. cui filius FRIDERICVS, paternæ ditionis ... virtutis hæres, in gubernatione patriæ successit.

De cæteris mutationibus LIVoniæ, nost
moriâ, totos 25 annos, bellis ferè continuis a
& per vicinos reges, Moscouiæ, Poloniæ, S
Daniæ etc. discerptæ, historiam, suo postea lo
stributis in singulos annos, rerum maximè
rabilium expositionibus, fideliter recitabo.

Liuoniam ab ortu & borea vndiquaq; c

MOSCOVIÆ seu R SIæ,

cum cæteris Sarmatis, Polonis & Boëmis
sed dialectis admodum differente, vtentium,
nes amplissimæ; à glaciali Oceano & Suec
Norwegiæ finibus, vsq; ad Mæotin ferè & p
Euxinum, et Tyram fl. ac montem Carpathum
rectæ. nam Podolia etiam, boreali Tyræ fl
adiacens, et Volhinia ac Russia ad Carpathi r
sita, cuius episcopi sedes Leopolis est: Russic
gentium prouinciæ sunt, iam Poloniæ regno
ctæ. MOSCORVM autem & Moscouitarum
men, vni ex multis Russorum borealis oræ po
non ita pridem, ab arce & flumine Mosqua, i
cam & VVolgam se exonerante tribui cæptum
cùm ante 200. annos, Iohannes quidam dux, D
lis filius, sedem suam ibi constituisset. cuius po
suo quodam fato crescentes; vicinos Russorum
pulos, in multas ditiones diuisos, et feraliter in
dissidentes; paulatim connubijs, successionibu

& p

aude sibi adiunctos, longè Moschis nobiliores otentiores, imperio suo subdiderunt. vnde Mo-rum nomen, in omnes illis subiectas nationes, um nomina in titulo suo enumerare magni couiæ duces solent, propagatum est.

Poßidet autem hoc tempore MOscus, ingentem ntrionis & orientis tractum, à mari Balthico innico, vsq; ad mare Caspium, (in cuius litto-stracana sita est) & à Mæotide palude vsq; nare glaciale. Sed meridiem ac orientem us, quæ Tattarorum excursionibus aßiduis pa-erpetuæ ferè solitudines sunt, adeò vt per mul-illiaria nonnunquam in ditione illius iter fa-s, incolam nullum reperiat. boream verò & sum spectantes regiones cultiores & populo-s sunt.

Ciuitates imperij illius, frequentia populi & nitudine celebriores sunt: Mosqua, Smolenza, ogardia, Plescouia, & Tueria. versus boream gda, centum à portu S. Nicolai milliaribus. sus ortum, Casan & Astracan.

Mosquæ domus pleræq; sepibus & viminibus umseptæ formam rusticarum in Germania refe-. Templa lignea sunt. Arces tantum prin-duæ, sibi mutuò cohærentes, lateritiæ sunt: à lio, Ioannis patre primùm, Mediolanensis ar-ecti opera splendidè ædificatæ. quarum alteram

Palatium principis, & templa aliquot ex l... alteram officinæ opificum plateas occupantes ornant. SMOLencia verò, NOVogardia, P... uia, pari ferè populi frequentia, summum ... hominum Millia, pueris etiam ac fœminis nu... tis continere existimantur.

Arces & munitiones Moscouiæ muris l... tijs cinctæ, sunt; urbs PLESCouia, oblong... guli formam habens, quam mediam alter n... triaque apud eum succedentia castella mu... Item arces Mosquæ. NOVOgardiæ, qua... no 1581. primùm aggeribus & propugnacul... niri per architectum Romanum Ioannes c... Slobodæ, quæ 20 millar. Mosqua distat. Sta... ad Volgam fl. Parcouiæ, Iaroslauiæ, & I... wesera in albo lacu. Cæteræ, aggeribus v... contextis, vt Smolencia, cui arx editiore in lo... pra montem cum templo imminet, vel trabib... borum connexis, in medio arena vel humo ... tis, sese tuentur. Quæ omnia, ciuitates, ... da, arces, pagi, syluæ, agri, lacus, flumina, ... principis, quem illi magnum Czar .i. regem ... Imperatorem vocant: Imperio & nutui subsu... quidquid singula commodi ferunt, in unius ... cipis fiscum congerunt.

Duces ac comites, qui dominium vtile in ... feudalibus liberum poßideant, et ad hæredes ...

…smittant, nulli sunt. addicit quidem pagos &
…os nonnullis, sed rusticorum operis nihilominus
…ur, & rursus cùm libet, adimit: adeò vt absolu-
…m subditos omnium rerum Imperium habeat:
…icißim tanquam DEVS à subditis colatur, eiq;
…dientia omnibus in rebus, absq; vlla recusatione
…stetur. Nam quidquid ille agit aut molitur;
…ntumuis iniquum & graue subditis videatur:
… voluntate ac nutu geri existimant. Summum
…m religionis & pietatis studium præ se ferre
…nceps Moscorum, ipsiusq; proceres videmur,
… singulis diebus ordinarias preces suas absol-
…t, & domi templa creberrimè adeunt.

Gubernationis negocia & Iustitiæ administra-
…em, per duodecim Consiliarios aßiduè in aula
…sentes obit, quorum nomina anno 1582. fuerunt:
…nes Fœdorwitz seu Theodori filius. Miki-
…omanoŵitz, ex cuius sorore Anastasia, magno
… nupta, Theodorus præsens Moscouiæ Impera-
…natus est. Andreas Solcanouius cancellarius.
…ilius Solcanouius. Bogdan Iacoŵleŵitz.
…scius Nieuera. Basilius Ioannis Zugin. The-
…rus Iŵanoŵitz & Simeon frater, Ioannis
…m primo loco nominaui filij. Ignatius Tati-
…ius. Abain Voiccouius. Michael Andreæ Be-
…us. In hos, præfecturæ arcium & ciuitatum
…oto Moschi imperio distributæ sunt: à quibus
literas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

literas & libellos supplices principi inscripto... cipiunt, eiusdemq; nomine respondent. Pri... enim ipse, nullas epistolas accipit, nec ullis a... ditos suos, vel alios etiam principes fere li... manu sua subscribit.

EPISCOPI, *in uniuerso Moscorum Im... undecim sunt, quos* VLAdiccas *illi, h. œconom... dispensatores sua lingua nominant. sacerdote... rò seu presbyteros,* Poppos *& archipoppos.*

Horum metropolita, qui à Constantinopol... Patriarcha olim confirmabatur, (nunc à solo... gno duce delectus per duos aut tres episcopos c... cratur, ac cùm libet principi, remouetur) Mo... residet. Quæ urbs ad fluuium ὁ μώνυμον *ad ... long. 66. lat. 55. sita, magni Moscouiæ ducis... gia est, & à Smolenza centum: à Nouogardia, ... casum æstiuum respiciente, 120. à Vuologda, se... trionem spectante 80. à Casano, ad orientem V... adiacente, 60 milliaribus Germanicis distat. ... scopi, ex monachis, velut sanctioris vitæ homin... deliguntur, quorum monasteria frequentißim... Mosci Imperio, omnia tamen eiusdem vestitu... ordinis sunt, cuius D. Basilium autorem refer... Christianam enim religionem, à Græcis pri... Rußi acceperunt circa A. C. 980. cùm Anna s... Impp. Constantinop. Vlodomiro Russorum prin... Kyouiæ sedem habenti, nupta esset. Itaq; in hod...*

-usq; diem, ~~Græcæ ecclesiæ ritus conseruant.~~

ARchiepiscopi, metropolitæ subiecti, duo sunt, NOVogardiæ magnæ ad Lowatam fl. (qui nnicum sinum supra Coporram effusus, NY, vt mo, appellatur) alter ROStouij. quod 34 milbus Germanicis versus boream à Mosqua di- Reliquorum octo episcoporum sedes sunt: enza in finibus Lithuaniæ. Casanum ad Vol- Tweria 36 milliarib. Germanicis à Mosqua s occasum æstiuum, Volgæ adiacet. Rezan tum hybernum versus Tanaim, 36 mill. Sus- 44. VVologda versus septentrionem à Mos- o. à portu S. Nicolai 100. milliaribus. Colu- 18. versus Rezaniam. Cortiza proximè ad uam. Hi, diœceses suas rarò aut nunquam ipsi unt, ne quam conspirationis cum subditis suspi- m tyranno præbeant, sed in monasterijs ἡγȣ- ς seu præpositos, et in oppidis quibusdam Lai- itam sacerdotum obseruantes habent. In Scho- gere duntaxat & scribere pueri docentur. cademiæ vel collegia in toto Mosci imperio xistunt: tum vt hæreseon, quas eruditione ntes ferè excogitant & tuentur, occasiones dantur: tum ne principe ipso sapientior & or quisquam videatur. Quem solum omnia, rtim ad omnium gentium religiones pertinen- ire, & omnes nodos ac difficultates vno

verbo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

verbo posse expedire, subditis persuasum

Fuit autem Moscouiæ *Rex seu* Dux *m*... *anno 1500.* IOANNES, *Basilij cæci (quem* ... *filij regnum inuadentes oculis priuarant)* ... *Basilij & Sophiæ, Vitoldi Lithuani filiæ,* ... *Demetrij pronepos. qui potentia et felicitate* ... *bus suis maioribus longè antecelluit.*

Daniel.

Ioannes *castrum* Mosquæ *vrbis primus inco*...

Ioannes.

Demetrius.

Basilius *anno 1400. floruit.* Vxor Sophia, ... *di Lithuani filia.*

Basilius *cæcus.*	Georgius.	
IOANNes MAGNus ⊕ 1505.	Andreas.	Dem...
Basilius ⊕ 1535.	VVoldemirus.	Ar...
IOAnnes *nostri tempore tyrannus.* ⊕ 1584.		MAria ...
THEOdorus *præsens* Moscouiæ Dux.		Holsati co...

IOAnnes *verò magnus, primus se* Mona... *totius* Rußiæ *scripsit, & præter cæteras, an*... *mam ducis* Twerensium Michaelis, *cuius so*... *Mariam coniugem primùm habebat, proui*... *& Nouogardiam magnam, vrbem potentiß*...

nporio celebri, ab omnium harum vrbium
atoribus frequentari solito, illustrem, Imperio
bico adiecit: & hoc anno latè in tota Rußia 1500.
nans, filiæ suæ Helenæ maritum Alexandrum,
niri Poloniæ regis filium, magnum Lithuaniæ
n, mißis in Lithuaniam exercitibus oppugna-
ducatum Smolensem, et reliquas ad Borysthe-
Rußiæ prouincias vsq; ad Berezinam fl. ma-
us suis ademptas à genero reposcens. Etsi
n Seueriensium principum sponte se ipsi subij-
ium et alia aliquot territoria, Alexandro, nec
m, nec animorum satis, contra tam potentem
m habenti ademit. et sequenti anno in Lithua-
& Liuoniam exercitus remisit: tamen à ma- 1501.
Liuoniæ VValthero à Plettenberg, duobus
js victus: ad pacis conditiones, vtriq; prouin-
um fœderatæ, tolerabiles descendens, Liuonis
uaginta, Lithuanis sex annorum inducias 1505.
ßit, et paulò post moriens, filio Basilio, quem
tera coniuge Sophia, Thomæ Palæologi filia
perat, imperium florentißimum tradidit.
initimi autem Moscis versus meridiem, &
perpetui ferè illorum hostes, olim patroni &
iores domini erant, Crimei TATTARI, quo-
rex summus, in Taurica Chersoneso sedem
ns, Mendlikerei, aßiduis incursionibus Polo-
sub Ioanne Alberto rege vexabat.

Pri-

Primùm autem TATTARI, pe
num Christi 200. in Sarmatia Europea, Vistu
Tanai inclusa, innotuerunt. cùm vastatis Su
1228. & Smolensibus Moscorum prouincijs, & K
VIA Russiæ metropoli funditus destructa, bi
to agmine Poloniam & Vngariam ingressi: S
miria & Cracouia, à Boleslao Pudico desert
Vratislauia potiti sunt, & Henricum Pium
1241. ducem, S. Hedwigis filium, ad Ligniciam, cu
ercitu trucidarunt. Inde in Morauiam sec
tes, & incendijs ac cædibus totum mensem gr
tandem se imperatori suo Batho, in Vngaria r
coniunxerunt; quam, rege Vngariæ Bela IV.
fligato, totam interea peruagatus erat. Cum
ennium in ea consumsisset, per VValachiam
doliam, trans Borysthenem et paludem Mœo
1246. in Tattariam redijt. & quamquam Innocenti
missis ex concilio Lugdunensi ad eum legati
Christianam religionem amplexus pacem
Christanis coleret; rogabat: tamen aliquot
rum inducijs tantùm orbi Christiano concessi
hometicam perfidiam, persuadentibus Sara
sectatus est.

Tattari ciuitates & domos pleriq; nullas
lunt, sed ἀμαξόβιοι, Nomadum instar, in
Sarmatiæ amplissimis, cum uxoribus, liberis
coribus agminatim vagantur. & in certas

Agmina, sub certis Imperatoribus distincti
, ex quibus præcipua et summa est ZAuolgen-
seu ZAbadiensium, à Volga versus Orientem
mare Caspium & Turcameniam usq;. cuius
ceps Vlu Cham .i. magnus Dominus, seu ma-
Imperator, vocatur. Seriem principum seu
arum hoc modo recensent.
ghis seu Cangius Cham
cha vel Hoccotta
cham & Bathis, qui Poloniam, Rußiam &
riam vastauit anno 1240. & deinceps.

Merlanes, qui Baiazetem captum caueæ ferreæ
sit 1397.
r zar, opem tulit Vitoldo Lithuano & Vla-
Polono, contra crucigeros. 1410.
omet Zar.
et Zar.
hmeth, vocatus à Lithuanis contra Præcopi-
oo. Caunæ tandem captus obijt.
lgensium Tattarorum velut coloniæ sunt,
CI, eadem cum Tattaris lingua, moribus, et
bellandi ratione utentes.
ni, seu TAttari Præcopenses, quos CRIMæos
nominant, in Sarmatia Europea inter Bori-
m & Tanaim vagantes, Moscis & cæteris

Rußis finitimi, quorum Imperator, in Ta
Chersonesi (quam Præcop.i. fossatum hodie
tari appellant, quod ab ortu, Bosphoro Cim
ab occasu Isthmo, latè perfosso, à contine
iuncta sit: 24 milliaria in long. 15. in latit. p
oppido Chrim residet. Seriem Principum h
dine recensent.

Vlan Czar.
Tachtam Zar.
Seidachmeth, pulsus ab Acikerio,
septem filios habuit.

Heider, pulsus à fratre ad Iohannem Moscouiæ Ducem fugit & Casanæ præfectus est.

Mendliger, circa Christi 1500. florui corum auxiliis eiecit; nouem filios

Mahomet Czar.
Deulet Czar.

Achmet.

Bethi, submersus.

Burnas.

Machmet rex Tattarorum circa A. C. 1570. 1580.
Sadit.

Adlei, à Persis captus & necatus.

Hali. Salom Polonum in Turciam 1584

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

CASanenses & Ceremißi ad Volgam fl. magno
i Masouiæ iam subiecti. et Occaßi seu NAgaien-
qui circa A. Christi 1450. à Zauolgensibus, se-
ntriones versus, filijs Occaßi insignis et strenui
rois iniustè interfecti ducibus, successerunt.
nno aũt Christi 1500. euocatus à Polonis et Li-
anis Zauolgensium Tattarorũ princeps Schah-
,traiecto cum multis millib. Tattarorum, Vuol-
t Tanai fluminib. Mendlikereium occurrentem
i et cruento prælio ad Kyouiam, quo à legatis
norum deductus erat, cædit. Sed filius Mah-
kereius, instaurato bello, Schahmatem ad Kyoui-
cum suis desidentem, et Polonorum ac Lithua-
um promissa ex fœdere auxilia frustra expectan-
rursus ex improuiso opprimit & profligat. qui
paucis fugiens Kyouiam, à præfecto loci Vil-
transmissus est, vbi cùm fugæ consilia aliquo-
cepisset, petentibus Mendlikerei legatis, ad per-
os carceres damnatus, & Caunam deportatus
CAzanæ Tattaricæ rex Machmedemin filius
thami et Nursultanæ, Magnum Moscouiæ du-
ot aliqui ipsius antecessores, initio superiorem
scens, postea ab eo defecit. vnde varia & diu-
inter Moscum et Cazanenses bella exarse-
donec tandem Ioannes præsens Moscorum ty-
us, vrbe Cazano expugnata, et regibus captis,
llo imperio Cazanensi nostra demum memo-
otitus est, anno 1551.

POLONIÆ regnum, duce milliaria,
1588. tempore, à Viadro ad Boristhenem, & totide Tyra ac montibus Sarmaticis, ad Parnauiam uoniæ, patens; in Poloniam maiorem, ac minor Rußiam & Prußiam, Lithuaniam, & Liuonia & hæ prouinciæ rursus pleræq; in Palatinatus Castellanias, seu territoria certa, distinctæ sunt.

PAlatini seu VVeiwodæ, duces copiarum quisq; satrapiæ in expeditionibus bellicis: & in ce, conuentuum & iudiciorum Nobilitatis, pr des: & Iudæorum patroni ac iudices: exist Quindecim antiquitus in Polonia, & adiuncta Rußia sunt. Cracouiensis, Posnaniensis, Sen miriæ, Calißiæ, Siradiæ, Lenciciæ, Bresle, VV dislauiæ, Leopoliensis siue Rußiæ, Podoliæ, L limensis, Belsensis, Plocensis, Masouiæ & Ra sis; & in Prußia Culmensis, Mariæburgensis Pomeraniæ. in Lithuania alij decem.

CASTellani quasi legati sunt Palatinorum, ctoresq; ac præsides Nobilitatis, sub suo quisq; latino & in suo quisq; territorio; ubi nullam a qui Iurisdictionem, dominium, aut curation præter hanc bellicam legationem, habent. Su Castellani in Polonia sexaginta quinq;, quos re sere non arbitror esse operæprecium.

CAPItanei verò, præfecti sunt arcium, o

do

rum, ac redituum regiorum, & custodes pacis & nquillitatis publicæ in sua quisq; præfectura, rociniorum, furtorum, aliorumq; scelerum vin-cs, & rerum iudicatarum executores. Ideoq; isdictionem & coercitionem amplissimam ha-t. Horum vices gerunt VIcecapitanei, Burg-uij vulgò dicti: & iudices Castrenses, qui sexta q; septimana, de certis caussis criminalibus & libus, etiam aduersus Nobiles, qui prædia nulla ent, ius dicunt. Sunt autem præfecturæ, in aq; Polonia, circiter quinquaginta. In Prussia ali, octodecim.

SENA*tus Regni ex episcopis nouem, Palati-quindecim, castellanis 65. & officialibus regni scalcis, Cancellarijs, & Thesaurarijs anti-us constat.* Episcopi *sunt*, Gnesnensis & *nanienſis in maiore Polonia.* Cracouiensis in *ore.* Vladislauiensis *in Cuiauia &* Pomera-Plocensis *in Masouia.* Leopoliensis, Præmys-*sis, &* Chelmensis *in Russia.* Camenecensis *in olia.*

Con*siliarij maiores vocantur* episcopi, Palati-*r sex castellani,* Cracouiensis, Posnaniæ, Sen-*iriæ*, Calissiæ, Voinicicnsis, Siradiæ. *Reliqua a Castellanorum minores habentur.*

COMitia *rex celebrare volens, cum maioribus iliarijs primùm de tempore, loco, & negocijs*

proponendis, per literas communicat. De *Nobilitatis conuentus particulares, in singulis trapijs, indicit. quæ legatos certos, seu nun Terrarum, ad comitia deligit. nec sine his nun legitima comitia habentur. Considentibu tem in corona, Rege, & consiliarijs, Secre & nuncij Nobilitatis, & vnius ciuitatis Cr uiensis, ponè astant. De negocijs verò à cellario propositis, soli consiliarij ordine sen tias dicunt. Quibus auditis, nuncij secede ijsdem de rebus, & alijs, inter se consul Reuersi, eâdem, siue alia die, non modò d pitibus à rege propositis, sed alijs etiam qu cunque, ad libertatem, & prærogatiuas nob tis, & leges publicas, pertinentibus, quod cant Reipublicæ vtile, postulant, vel admo De ijs denuò in Senatu consultatur, nec rat bentur de talibus negocijs decreta, nisi terr nuncij assentiantur. In iudicijs verò, de te & fama nobilium, & cæteris omnibus c per appellationem eò delatis, Rex cum senat lo decernit.*

liberas Polonor *REGem in comitijs, Senatores & reliqua n tas regni eligunt. Fuit autem Regis potestas i multo liberior. Sed à Ludoico Vngaro prin deinde à Iagellonibus, iurium Regalium nerv artus, nimiam ferè libertatem, Nobilitati indu*

admodum incisi sunt: nam et episcopi, eorumq;
iti, à Iurisdictione regis ferè immunes ac ex-
ti sunt. & de viri Nobilis capite, & fama,
ptis paucis casibus, Rex non, nisi in comitijs re-
cum Senatu iudicare potest. nec sine senatus
ensu, bellum suscipere vllum, nec fœdus facere,
ributa, aut vectigalia instituere, nec de bonis
i quidquam alienare, nec successorem sibi eli-
, nec vllam rem grauiorem, ad Rempub. perti-
em, statuere aut facere ipsi licet. Tributa
n regia, de singulis agrorum iugeris, quæ olim
roßi erant, ad duos Ludoicus redegit. et quar-
reliquiarum de cæteris reditibus Regis, Sigis-
dus Augustus, in ærarium regni, ad sumptus
cos deponendam accidit.

Rexerunt autem Poloniam, circa vtramq; Vi-
æ & VVartæ ripam, cùm nondum Rußicas &
uaniæ prouincias amplißimas haberet coniun-
sui generis & sanguinis Polonici principes.
nica PIASTI, quem ciuis Crusuicensis in dice-
Gnesnensi filium, extincto Popielo, propter exi-
virtutis & prudentiæ opinionem proceres
cipem elegerunt, familia, ad longam posteri-
m, annis circiter quingentis, Gubernatores
Reges Poloniæ dedit. Abnepos enim Pi-
fuit, Miecislaus, qui Christi religionem pri-
in Polonia propagare cœpit, pater Boleslai

acris, PRimi POLONIÆ REGIS, ab Otton
Imp. creati. à quo continua ſeries eſt regum ac
cipum, vſq; ad mortem CASimiri magni, qui
ſiæ prouincias aliquot regno Poloniæ primus
uit: & cùm liberis ex ſe natis moriens careret
roris filium, LVDOicum Vngariæ regem, pr
tis agnatis Maſouiæ & Sileſiæ ducibus, ſucceſ
ſibi, de conſenſu ſenatus deſignauit. cui defi
poſt diuturnam procerum regni deliberatio
magnus Lithuaniæ dux, IAGello, Olgerdi
GEDimini (qui Vilnam anno 1305. condidit)
pos; huc vſq; idolatra ethnicus, ducta in m
monium filia Ludoici Hedwige, & ſacro font
lutus, in regno Poloniæ ſucceßit, & amplif
Lithuaniæ ac Rußiæ illi coniunctæ prouincias
Polonia primus copulauit. Huic ſeni, ex q
coniuge, Sophia, Kyouienſium ducis filia, Vl
laus & Caſimirus nati ſunt. ex quibus, ille, a
dum adoleſcens, patri in Polonia & Lithua
deinde Alberto Cæſari defuncto in Vngaria q
ſucceßit. Vbi alioquot de Turcis potitus v
rijs, hoſti Amurathi contra Caramanos in A
profecturo, petenti, pacem iureiurando confir
tam dedit. quá, inſtinctu Iuliani Cardinalis, l
Pontificij, altero anno violata, ducens in Thra
exercitum, apud Varnam cum Amurathe ex
reuerſo conflixit, ac penè victor, ſubitò conu
ſo

u, toto ferè Christianorum exercitu, horren-
r miserabili strage à Turcis profligato, fortis-
limicans interijt. cui hoc epitaphium quidam 1444.
osuit: 10. Noueb.

lidæ Carras, ego Varnam clade notaui,
iscite mortales non temerare fidem.
si Pontifices iußissent rumpere fœdus,
on ferret Scythicum Panonis ora iugum.

ost Vladislaum, ad Varnam cæsum, CASImi-
ater minor, Poloniæ regnum consecutus est.
orußiam totam, et Pomeraniæ partem, spon-
lentibus se ciuitatibus præcipuis ab ordine 1454.
m S. Mariæ Teutonico deficientibus, &
ordinis magistrum tredecim annorum bello
um, coronæ regni tandem subiecit. Huic 1466.
sabetha, Alberti Cæsaris filia, & Ladislai
iæ & Boëmiæ regis sorore, sex filij, in qui-
atuor Reges fuerunt, & totidem filiæ natæ
x quibus Hedwigis, Georgio duci Bauariæ
hutensi, auo Ottonis Henrici electoris ma-
: Sophia, Friderico marchioni Brandebur-
in Franconia sedem habenti: Anna, Bogis-
duci Pomeraniæ 1491. Barbara, Georgio
axoniæ 1496. Elisabetha, Friderico Li-
si elocatæ, illustrißimas totius Germaniæ
pum familias, arctißimo adfinitatis nexu,
iæ regibus deuinxerunt.

V 5 Filio-

Filiorum natu maximus Vladislaus, Bo regnum post Georgium Pogiebradum, ac m Matthia, etiam Vngariam obtinuit. Casi & Iohannes Albertus, Vngaris quibusdam Matthiæ mortem, regem à patre petentibus p siti sunt, sed his dissensione partium desertis, dislaus primogenitus, reginæ Vngarorum B cis viduæ, coniugium illius expetentis, opera simùm adiutus, cæteris fratribus prælatus e longo tempore post, Casimirus iuuenis, in L nia obijt. Fridericus archiepiscopus Gne & Cracouiensis, ac ecclesiæ Romanæ Card fuit. IOannes Albertus, Alexander & Sig dus, post patrem anno 1491. defunctum, in nia ordine regnarunt.

Fuit autem præceptor Iohannis Alber consiliarius summæ apud eum autoritatis P pus CALLImachus, Tuscus natione, Poëta rator ac historiæ scriptor elegans, cuius ing & vitæ cursum ac exitum memorabilem, in liqua virorum literis illustrium elogia, Pau uius celebrauit. Cùm verò post Casimi gis interitum, Ioanni Alberto intimè familia mniumq; eius consiliorum autor & partic set: & regi, vt Nobilitatis Polonicæ libert contumaciæ frenos inijceret, & imperium ditos, more Italicorum principum, abs

ceret: & conferre imperatam pecuniam recu-
t, hostibus trucidandos obijceret, suasor &
tor, atq; ita cladis Moldauicæ autor fuisse ex-
retur: furentis Nobilitatis impetu, ex aula ex-
, & in Lithuania semiexul, sub Alexandro
fratre, extinctus est. cui, vt præceptori bene-
o, rex discipulus, Cracouiæ in æde Trinita-
onumentum æneum poni curauit: cum Epita-
cuius extremum distichon est:
eus hic lapis est: mors ænea; & æneus ille,
i legit hæc siccis tristia verba oculis.
cceperunt autem cladem illam in Moldauia 1497.
i, cùm rex Iohannes Albertus, expeditione in
is Polonis indicta, aduersus Stephanum VVa-
superioris, seu Moldauiæ (ad boream Tyra
rtum ponto Euxino, ad occasum Transylua-
arte, ad meridiem Hoyna fl. ignobili definitæ)
ipem duxit. ac irrito conatu obsessa Sazauia
metropoli, ad Moldauam fl. (vnde regioni
n est) sita; dum in Poloniam per syluarum ac
um angustias redit, à VValachis circumuen-
rimis crudeliter trucidatis ægrè euasit. ac se-
i anno VValachi, et Præcopitæ Tartari vici-
illis incitati, in Podoliam & Russiam effusi
lateq; omnia populati, circiter centum millia
um, ex Poloniæ regno, nemine resistente, in
imã seruitutem, Turcis, Macedonibus, Scythis
&

& Asiaticis paßim vendenda abduxerunt. cursiones anno vertente per Volhyniam et R australem ad Vistulam vsq;, & rursum ann per Lithuaniam, Sendomiriam, Lublinensi uincias, Tattari repetentes, et cædibus ac in paßim grassantes, impunè rursus infinitam num & armentorum multitudinem abegeru sanè infelix, sub rege Iohanne Alberto, quan breui tempore regnante, & prudentia, magn tate, solertia & facundia etiam latina non ri prædito, sed parùm efficaci & in bellis i nato; Polonia fuerit. Sed integram Polon gum, ex Lithuaniæ magnorum ducum stirp rum seriem adscribo.

Vitenes magnus Dux Lithuaniæ cœpit 1280. Quo interfecto
GEDIMINVS, *circa A. C. 1300 Volbiniam & Kyouiam occupauit.* VILNAM *condidit 1305. & alias res maximas geßit.*

OLGERdus duodecim filios habuit. vxor Maria, Twerensium Du-	Keystud & alij quinque.	Anna, vxor C magni regis P 1325.
	VITOLdus, ter ad Crucigeros in	Sigismundus Lithuaniæ 14 ⊕ 1440.

⊕ 1381. tum, a Iagellone patruele consequeretur. A. C. 1392. Orsam, Vitebsiam & Smolensiam Russis ademit. Tattaris victis in Lithuania sedes dedit. ⊕ 1430.

IAGELLO VLADISLAVS Rex Poloniæ factus, 1386. ⊕ 1434.

Scergelo.

Suidrigal ad Crucigeros confugit. receptus, Podoliæ præfuit.

Vladislaus, Rex Vngariæ & Poloniæ, ad Varnam cæsus 1444.

CASIMIRVS, post Sigismundum patruelem anno 1440. interfectum, Dux Lithuaniæ. postea Rex POLONIÆ, 1446. ⊕ 1492.

Vladislaus Rex Vngariæ & Boemiæ, ⊕ 1516.	Io. Albertus rex Poloniæ, ⊕ 1501.	Alexander rex Poloniæ ⊕ 1506.	SIGISMundus I. Rex Poloniæ, ⊕ 1548. vxor BONA, Io. Galeazij Mediolan. & Isabellæ Neapolitanæ filia.	Hedwigis, Georg. ducis Bauariæ vxor.	SOPHIA coniunx Friderici marhio. Brandeb. mater Alberti ducis Pruß.	ANNA Bogislai X. Pomerani vxor. præsentium Pomeraniæ ducum fratrũ proauia.	Barbara Georgij ducis Saxoniæ.	Elisabeth Lignic.

Sigismundus Augustus. ⊕ 1572.	*ANNA, nupta STEPHANO BATHOR regi Poloniæ 1576. qui* ⊕ *1586.*	*CATHARIna, Ioannis III. Sueciæ regis vxor, 1562.* ⊕ *1583.*	*Isabella, Ioannis regis Vngariæ vxor, 1538.* ⊕ *1560.*

SIGISMVNDVS III. REX POLONIÆ, Designatus SVECIÆ. natus 1566. die 20. Iunij. coronatus Rex Poloniæ 1587. die 17. Decembris.

Ioann... Rex V... natus ... ⊕ *15...*

MASOVIÆ *etiam ... ex antiq... gum Poloniæ familia nusquam interrupta ... serie orti, ideoque vetustæ stirpi Regiæ, ... quàm Iagellones, sanguine propinquiores ... ter sub Iohanne Alberto adflicti & magna ... nis parte multati sunt.* Mortuo *enim Ia... Boleslai filio, Plocensium Masouiæ duce, qu... tuo Casimiro, regnum Poloniæ cum Ioanne ... to ambierat; etsi fratrem Conradum & fra... beros superstites habebat; tamen, cùm filio... natos non relinqueret, rex ditionem Plo... velut feudum vacuum ad se transtulit. Cur... rado, qui ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ assentie... ita transegit, vt is Cirnensem ditionem iure ...*

io ad posteros transmitteret. VVARsauiensis
, VVissegradensis, Czarocimensis ad Vistu-
Lomzensis, Pultouscensis, Nouogrodensis ad
ium fl. Camenicensis ad Bugum & cæteræ
uiæ prouinciæ, Conrado defuncto, ad regem
umq; redirent. Sed has prouincias, defun-
onrado, Anna vxor, ad regni senatum pro-
us, & procerum Masouiensium consilio & si-
gulari adiuta, filijs seruabat. Quare sub
andro rege, qui fratri successerat, in comitijs 1502.
, prioribus Iohannis Alberti pactis iniquiori-
brogatis, ita transactum est, vt VVarsauiam
eteras Masouiæ ditiones, quascunq; pater te-
t, filij ipsius Ianußius & Stanislaus retine-
& suis filijs relinquerent, & fratri sine libe-
functo, frater succederet, non rex: ad quem
ientibus demum hæredibus ducum masculis,
Masouia rediret. Id paulò post, ambobus fra- 1526.
s repentè & continuò sublatis, sub Sigismun-
ge, & Bona regina, factum est.

ùm autem creberrima ducum Masouiæ, non
lonicis solùm, sed Germanicis etiam fratrum
ıis Teutonici in Borußia historijs mentio fiat;
alogiam eorum adiungam, quæ magnam Re-
rtiam Polonorum familiæ veteris partem
lectetur.

IASTVS, ex ciue Cruswicensi, princeps
Polo-

Poloniæ, decimus à Lecho primo duce: ⊕ 870.

Ziemouitus, ⊕ 892.

Lescus, ⊕ 913.

Ziemomyslus, ⊕ 964.

MIECISLAVS, primus Poloniæ [...] ceps Christianus, A. C. 965. Gnesnæ bapti[...] Episcopas in Polonia nouem condidit. ⊕ 99[...] naniæ sepultus. Vxor Dambruca, Boleslā[...] miæ ducis filia, ⊕ 977.

BOLESLAVS Chobri, acer, PRIMVS [...] LOniæ REX, ab Ottone III. Imperatore [...] 1001. ⊕ 1025.

Miecislaus ignauus, ⊕ 1034. Posnani[...]

Casimirus monachus, pacis & patriæ [...] staurandæ studiosus, ⊕ 1056. Posnani[...]

BOLESLaus II. qui S. Stanislaum interfecit 1079. excommunicatus à PP. Gregorio VII. vnà cum regno. qui prohibuit, ne quis se inconsulto deinceps rex inaugurarctur. Sequentes igitur, principum titulo, annos 215. contenti fuerunt.

VL[...] lau[...] fuer[...] ⊕

BOLESLAVS III. Criuoustus, Vladisl[...] us, rex bellicosissimus et felicissimus, ⊕

...islaus ...uiæ, Si... Sile... ...nceps, ...chiam ...ns, à ...us re... ...lsus ... Silesiam ...ione retinuit. ... STIRPS Ducum ... vxor Christina ...i V. Imp. filia.

Boleslaus IV. Crispus, Masouiæ pulso fratre Ethnarcha ⊕ 1173. ἄπαις.

Miecislaus, maioris Poloniæ & Pomeraniæ. fratri in principatu succedit, sed subinde pulsus tandem ⊕ 1202.

Henricus Lublini Sendomiriæ, ⊕ 1167.

CASIMirus, natu minimus, Sendomiriæ, & tandem Masouiæ dominus, Miecislao eiecto princeps Poloniæ 1178. ⊕ 1194.

...tto.

...laus dux ...aniæ.

Vladislaus princeps exclusus 1206.

Lescus albus, princeps Poloniæ, interfectus à Suantopolco duce Pomeraniæ. 1226.

CONRadus, dux Masouiæ & Cuiauiæ. fratres ordinis militiæ Teutonicæ aduersus Borussos euocauit, circa A. C. 1220. ⊕ 1247.

...lus ...

Boleslaus pius.

...ISlus ...nus, ...Rex ...o ip... ⊕.

Hedwigis vxor Vladislai Loctici.

Boleslaus pudicus Siradiensis. ⊕ 1279.

♂

♂

CASIMIRVS Cuiauiæ dux.

VLADISLAVS LOCTIcus, Rex coronatus 1320. bellicosus, sed varia fortuna vsus, sub quo Silesiæ principes prorsus à regno Poloniæ auulsi, Boëmis se subiecerunt ⊕ 1333.

CASIMIrus II. Magnus, qui Rußiam regno Poloniæ vniuit 1340. ⊕ 1370. cui sororis Elisabethæ, & Caroli Vngariæ regis filius, LVdoicus, præteritis agnatis, in Polonia succeßit.

Ziemouitus, M[...] dux ⊕ 126[...]

Boleslaus Plocensis. ⊕ 1313.

Conradu[...] nensis ⊕[...]

Ziemouitus.

Ziemouitus ⊕ 1381.

Troidenus.

Boleslaus & Casimirus qui tinctis, ad[...] uitum pat[...] ditio tota[...] nit 1354.

VVen[...] Ioan[...] niæ

Ioannes VVarsauiensis, ⊕ 1428. vxor Anna, Keistuti Lithuani filia.

Ziemouitus Plocensis, cōtra Sigismundum Vngarum Rex [...] renunciatus, sed non [...]tus 1383. vxor Ale[...] Iagellonis soror.

BOLESlaus, VVarsauiensis, rex ante Casimirum electus 1443. sed non coronatus.

Ziemouitus Rauensis.

Vladislaus Plocensis.

Ziemouitus ⊕ 1462. ἄπαις.

Alexander Cardinalis Viennæ ⊕.

C[...] ga[...] F[...] ci[...] I[...] t[...]

...radus, dux ...ouiæ, VVar... ...ensis ⊕ 1503.	Ianußius seu Ioannes, dux Plocensis, cuius prouincias, rex Ioan. Albertus occupauit 1495.

...nes & Stanislaus fratres, eodem anno ... breuibus interuallis extincti. Quare Maso... vniuersa; cùm 400. annis proprios duces ha...et: tandem ad Poloniæ regum cameram reuer...it.

Finitima regno Poloniæ ad Tyram fl. est

VALACHIA, ab ortu, Ponto ...ino; versus austrum, Istro; ad occasum Alutâ fl. ...strum se exonerante, et Transyluaniæ montibus ...minata. cui in duas partes diuisæ, superiori ad ...ram, quæ Moldauia à fl. perlabente adpellatur, ...phanus vir acer & bellicosus, Bogdani filius, ...ltis aduersus Turcas & Polonos clarißimis re... gestis celeberrimus præfuit. cui paulò post ex...sto, Bogdanus filius succeßit: huic Stephanus, ...c PETrus ille, cuius ingenium acre & atrox, & ...unæ vices mirandas, qua post cæsum à Transyl...is auxilio ipsius Andream Grittum, & cladem ...igismundo Poloniæ rege acceptam, à Turcis pul..., et à Iohanne Vngariæ rege captus, et Constanti...polim missus, ac Peram relegatus, iterum à Soly-

manno in patrium VValachiæ regnum resti est: lib: 40. Historiarum sui temporis Iouius lentè describit.

Minorem VValachiam, Transalpinam à stris, à Turcis Carabogdanam minorem dic ab Hieraßi, quem Prud hodiè nominant, & confluente; vsq; ad Alutæ ostium, & vlterius gariam versus pertinentem, peculiaris princ Radul, Turcæ tributarius regebat. cuius ante annos antecessor, à Sigismundo rege deficiens, carum arma aduersus Sigismundum irritauit. q primum exitij religionis, libertatisq́; Christia in VValachia & Vngaria, à Turcis oppressæ, tium fuit. Postea duo cognati VValachorum p cipes, Daan & Merches de dominatu inter se cordantes, cùm Daan alterius potentia & vir se superari cerneret, ad Turcarum in Bulgaria cinorum auxilia confugit. alter à Sigismundo pem flagitans à Turcis vincitur, qui ea occasi tributariam, sibi Transalpinam VValachiam mùm fecerunt.

Cæteræ ad meridionalem Istri ripam, ling Henetæ seu Slauonicæ gentes, Bulgari, Rascij, S uij Bosnenses, quas paulò ante annum Christi 6 Istro traiecto, Mysiam vtramq; & Illyricum tot vsq; ad mare Adriaticum occupasse, ex Proco lib. 3. & Blondi lib. 8. & alijs constat: Turci

arm

is pleræq; fatigatæ, Baiazeti II. Turcarum Im-
ratori maxima ex parte parebant. BVLGAri
olga seu VVolga Rußiæ fl. dicti, inter Danu-
m, Pontum Euxinum, & Hemi montes, in My-
inferiore considentes, & in extrema versus oc-
ntem ora, SOphiam & Nicopolin vrbes cele-
, olim tenentes; à Turcis per VValachos
nsalpinos, à Sigismundo rege Vng. deficien-
primùm euocatis, capta Nicopoli, & postea ad 1396.
vrbem Sigismundi exercitu cæso, subacti, re-
proprium nullum amplius habebant. & iam
rbergi Græciæ, seu supremi in Europa Turci-
perij militum præfecti sedes, Sophiam, in ex-
is Bulgariæ & Seruiæ (à Danubio in mediter-
m magis recedentis) limitibus collocata erat.
RASCII, quorum vt lingua, sic no-
Rußis cognatum est, vtramq; Danubij ripam,
alachiæ & Bulgariæ finibus, vsq; ad Tibisci
ui ostia incolentes, paulò ante adhuc regem
espoten proprium, Georgium, regni Vngariæ
n & amicum habuerant. qui regni sui vr-
præcipuam, Albam Græcam, ad Saui & Da-
onfl. Sigismundo regi Vngariæ, receptis ab
is in Vngaria oppidis & castellis, tradiderat.
censis in Vngaria, post Alberti Cæsaris mor-
dißidijs de succeßione & bellis intestinis, A-
thes occasionem obseruans, tota Rascia dire-

pta, & occupatis auri metallis, Sinderouia
Danubium, Rasciæ caput, expugnauerat; &
Georgij filios, Stephanum & Georgium capto
cœcarat. Quos tamen paulò post, inuad
bus prouincias illius in Asia Caramannis,
cum Vngaris fœdere, dimissos, in regnum rest
Sed tertij fratris Lazari filiam posteà Step
1443. Bossenæ rex duxit, qui mortuo socero, Ra
quoq; occupans, tandem à Mahomete II. Turc
1464. Imp. excoriatus est.

BOSNA. Primùm autem Turci in BOSSENam, l
ridicula occasione, ab Hernoia quodam Sp
duce, circa concilij Constantiensis tempora a
erant. Nam in aula Sigismundi, Hernoia ill
tu moribusq; taurinis, ludibrij causa aliq
per mugitum salutatus erat à Paulo Chupore
uinciæ illius præsule. Id cùm in regia, vt fi
tim sparsum, risibus & iocis materiam in om
conuiuijs & ipsa Sigismundi regis mensa pr
set: Hernoia contumeliæ impatiens, cùm re
psum unà ridere & delectari ipsius ignomin
telligeret: vindictæ cupiditate ardens, à
mundo ad Mahometem I. deficit. à quo acce
quitum & peditum Turcicorum copijs,
Sauo cædibus & incendijs in Vngaria grassa
proceres, quibus Reipubl. cura, rege in c
absente commissa erat, ac in his Paulum Ch

exercitu sibi occurrentes profligat: multos
: quosdam viuos in potestatem redigit. In
ulum Chuporium bouino tergo insuit, ac mi-
nsultans, iubet, vt qui sub humana specie, bo-
quondam voce vtebatur, bouinam quoq; nunc
voce formam induat. His dictis eum in pro-
em Sauum demergit. Hic primus Turca-
n Bossenam aditus fuit, de quo verè exclama-
ßis: Eheu quàm leuibus pereunt ingentia
s. Nam ea occasione Mahometes primùm
ssena superiore præfectum Isaacum constituit,
vbi auspicijs Sigismundi Nicolaus Macedo
ecit, rex Stephanus, Lazari Rasciani ge-
Bosnam vsq; ad Mahometi II. tempora te-
à quo blandè euocatus & dolosè circum-
s, & tandem pelle detracta necatus, vitam 1464.
gnum amisit.

c BOssena quoq; vniuersa (cuius limites
ad boream Sauus, ad occasum Croatia, ad me-
n Macedonia, ad ortum Seruia à Danubio &
a in mediterranea magis recedens, vbi Darda-
m sedes habuerunt) in Turcarum potestatem
. Iaitzam tamen, medio inter superio-
r inferiorem Bossenam loco ad Plenam fl. si-
i Matthia Hunniade statim recuperatam, anno
Vngari adhuc tenuerunt. quem proximè præ-
ti, Turci, à Ludoico Sfortia aduersus Vene- 1499.

1499. tos euocati, ex Bossena, per Croatiam usq; a
lapin fl. porrectam & vicinam VVinidarum
chiam effusi ad mare Adriaticum, & littora
Venetæ vicina excurrerunt, & longè lateq;
populati sunt. Etsi autem Lisontium, N
nem, Tiliauentum, Liquentiam, Anaxumq;
na prealta tranantes, in Taruisinum usq; ag
acerbißima calamitate nihil tale timentibus
colis illata, peruenerunt: sedem tamen, in int
re illo sinus Adriatici recessu, stabilem, &
piam seu præfecturam certam, nondum Tur
xerunt. In Peloponnesum autem Baiazethes
1500. per Isthmum, cum ingentibus copijs, ingressus;
thonem, episcopi sede & portu commodiß.
gnem, die 10. Augusti expugnauit. Nauarr
quod Nestoris Pylus olim fuit, & Crisseum,
Galli caput appellatum, Coronenq; in potest
redegit. cùm paulò ante & Naupactum in
lio sinu, & Dyrachium in Epiro, Venetis ad
set, & postea in reditu Naupliam in Argolic
nu frustra tentasset.

CROAtia. CROATIAM verò Turci, septennio an
1493. Ioanne Frangepano comite, aduersus Emeri
Drencenum prouinciæ præsidem euocati, hor
liter vastarant, incolis regni illius plurimis in
striam & Vngariam Drauo finitimam emigra
bus. ac sequentibus annis, aliquoties per Cro

in Carinthiam & Stiriam vsq; progreßi, mul-
ominum captiuorum millia in seruitutem per-
am abduxerunt. donec pacem Veneti cum Tur- 1501.
relicta illi Methone & Corona & cæteris vr-
s ab eo occupatis fecerunt.

Interamnem verò Pannoniam, Sauo & Drauo
nibus in Danubium exeuntibus conclusam,
olim Valeria, Sauia, Bubalia & Sirmiensis,
e generali appellatione, das VVindische Land
llatur: Vngariæ regni sociam & amicam, Vla-
us Vngariæ rex integram adhuc tenebat. Re- 1500.
s ad fontem Saui & Drauum regiones Sla-
as, Coruatiam seu Carnorum sedem vetu-
cuius Labacum, à fl. allabente nomen ha-
metropolis est, & Carinthiam, & Ciliam, &
Tergestini ac Istriæ partem ad mare Adria-
, Maximilianus archidux Austriæ & Rom.
aduersus Turcas & Venetos defendit. cuius
i, adhuc ea loca, Dei beneficio, vnà cum to-
oiemiæ cis Danubium regno, & coniunctis
Morauiæ, Silesiæ & vtriusq; Lusatiæ Al-
timæ prouincijs, quas iam ab annis ferè mille,
i VVenedi seu Slaui paßim incolunt, cum Im-
poßident.

BOIEMIAM verò, non Au-
, sed Slauicæ gentis rex VLAdislaus, Casi-

 miri

miri Poloniæ regis, Lithuanica stirpe oriundi us, iam tricesimum ferè annum post Georgij Po bradi obitum; Vngariam verò decenniam, Matthiæ Hunniadis excessum, tenuerat. & iam pudiata sponsa Beatrice, relicta Matthiæ vi Ferdinandi regis Neapolitani filia sterile; NAM, *Gallici comitis Candallæ filiam, Lu* XII. *Galliæ regis affinem, & Germanæ, regis spaniæ Ferdinandi catholici, coniugis secu consobrinam, ducere instituerat.*

Archembaldus.

Ioannes rex Aragoniæ & Nauarræ. — *Ioannes comes Foixius.* — *Gasto Fo & Can comes.*

Ferdinandus Catholicus rex Hispaniæ, auus Caroli V. Imp. — *Leonora, heres regni Nauarræ à matre Blanca.* ——— *Gasto comes Foixius.* — N. *com Candall*

Ioannes, comes Foixius. vxor Maria, soror Ludoici XII. regis Galliæ. — *Gasto, ante patrem ⊕ 1470. vxor Magdalena soror Ludoici XI.* — *Catharina, vxor Ioan. co. Candal.* —— *Io com Ca*

GERMANA, *vxor Ferdinandi, regis catholici, auunculi magni.* — GASTO *comes Foixius ad Rauennam cæsus 1512.* — *Franciscus phœbus ⊕ 1402. ἄπαις.* — *Catharina, Ioannis Albretani vxor & hæres regni Nauarræ.* — AN *vx Vl lai Vn ri*

+O

Henricus rex Nauarræ, uxor Margarita, soror Francisci regis Galliæ.

Ioanna, Antonij Burbonij uxor.

Henricus præsens rex Nauarræ.

ac coniuge Gallica, Vladislaus Boiemiæ & riæ rex, filiam postea suscepit, cui auiæ Eli- 1502.
bæ nomen in baptismo tributum est. Sed quadriennio post, filium Ludouicum enixa, 1506.
is doloribus extincta esset; pater, ut desideconiugis leniret, Annam nominari filiam it: quam uno ante mortem anno, uni ex Ma- 1515.
iani Cæsaris nepotibus hac conditione delit, si filius Ludoicus absq; hærede decederet, utroque regno gener succederet. Quæ adi-Ferdinando, Annæ marito, ad Boiemiæ & riæ regnum postea Ludoico à Turcis cæso, 1526.
ecit.

Retinet autem BOIEmia, (Harcynijs saltibus ermaniam superiorem totam à Danubij fonusq; ad illius ostia penetrant, undiquaq; con- & frugum, vini, pascuorum ac metallorum) Nomen à veteribus incolis Germanis seu quibus, in vicinam trans Danubium Boiariemigrantibus, SLauicæ seu Henetæ linguæ 1508.
s successerunt, quæ totum illum veteris Geræ tractum, Danubio, Albi & mari Balthico ceptum compleuerunt, ac regni noui sedem in.

co ue-

eo velut amphiteatro, quod natura ipsa mon ac syluis undiquaq; cinctum munierat, colloca quod per Slauicæ gentis ac sanguinis Duces a ges continua serie gubernatum fuit. qua ext Iohannes Lücelburgensis, Henrici VII. Imp. f
1312. ducta Elisabetha postremi ex priori familia, VVenceslai sorore, ascitus est. qui Silesiæ p pes, à Vladislao Loctico rege & cæteris P ac inter se ipsos feraliter dißidentes, intestin rum odijs ac bellis arte auctis & inflammatis dem astu & armis sibi subiectos, à Polonici compage penitus auulsit, totamq; Silesiam Bo
1327. regno adiunxit. cùm Morauia ad Orientem B am amplectens, iam olim Boëmiæ coniunct fuisset.

Series veterum BOEMIÆ Ducum ac Re ab eo tempore, quo Christianam relig nem Boëmi primùm amplexi sunt.

BORiuoius, Hostiuiti filius, primus e cibus Boëmiæ, Christi fidem professus, & à thodio Morauiæ episcopo baptizatus est,
895. Vxor LVDIMILLA Christiana.

Vratislaus.	Spitigneus.

S. VVENCeslaus, australem Boëmiam tenuit, Rex ab Ottone I. factus. ⊕ 940. à fratre cæsus.	Boleslaus I. fratr borealem Boëmi dein cæso fratre t obtininuit.

Boleslaus II.

Dambrouca, Miccislao Poloniæ Domino nupta.

VLRIcus. Boleslaus III.

...slaus, Morauiam Polonis a... ...um regno Boiemiæ coniunxit.

VRATISLAVS Rex Boëmiæ ab Henrico IV. creatus 1086. ſed filij, titulum non vſurparunt.

Bori- uoius. Vladislaus ⊕ 1126. Sobislaus.

Vladislaus tempore Friderici Barbaroſſæ.

Præmislaus Ottocarus I. à Philippo Cæſare confirmatus, ⊕ 1330.

VVenceslaus Luſcus.

...laus OTTOCARVS II. cum Margarita Auſtriæ ducis ſorore Auſtriam accepit, ...lus à Rodolpho Imp. 1278. amiſit.

...dolphi filia. —— VVenceslaus ſanctus.

...aus ſancti ...imus rex.

Eliſabeth, nupta Ioanni Lucelburgenſi.

*

CAROLVS IIII. Imp. ⊕

VVENceslaus Imp. SIGISMVNDus Imp. ⊕

ALBERTVS Au-——Elisabeth nupta
striacus Imp. ⊕ 1440. berto Austria

LADISLaus posthumus ⊕ 1457. cui Georg
iebradus, Victorini filius: & hoc extincto,
dislaus, Casimiri Poloni filius, successit 1471

FERDINAN-—ANNA, Ludoicus
Dus archidux vxor Fer- & Vngari
Austriæ, rex dinandi. à Turcis cæs
Boëmiæ & Vngariæ factus 1527. ⊕ 1564

MAXIMILianus II. Imp. ⊕ 1576.

RODOLphus II. Imp. præsens moderato
Boëmiæ. cuius, versus ortum & boream,
nia, SILEsia, & vtraq; Lusatia prouin
membra sunt.

Erat autem SILESIÆ episcopus ann
Ioannes IIII. humili quidem loco, VVen
in Sueuia ortus, sed sapientiæ, virtutis, d
& industriæ commendatione potißimum
limem hunc dignitatis gradum euectus.
nim adolescens, Laurentium Vallam in It
diosè audiuisset, & Æneæ Syluio, Philelph
rino, & cæteris illius ætatis viris doctis

us esset; Æneæ commendatione Fridericus Imp. cum in aulam ascitum, Lauentinæ eccle- episcopum fecit: postea in Matthiæ regis Vn- æ familiaritatem peruenit, qui VRatislauiæ copum creauit. Fuit hic Iohannes tricesi- quartus à Godfrido Romano, primo Silesiæ opo, quem in pago Smogra, prope Namslaui- paucis à Vratislauia Poloniam versus, millia-) Miecislaus Poloniæ princeps primùm Chri- dem amplexus, A. C. 966. collocarat: vice- s septimus à Hieronymo I. qui sedem collegij circa A. C. islauiam ad Viadrum primus transtulit. 25tus 1060. tro, Stanislai Cracouiensis amico, quem rex slaus ad aram trucidauit. 1078.

T autem in cæteris etiam gentibus Slauicis, seu eneta lingua vtentibus, de primo Religionis ianæ initio, lectoribus constet: primi omnium rum Bulgari, fidem Christianam, à vicinis Græ- Bulgari. tc proximi his Rascij, Serabi, Boßini, Croatæ, 860. acceperunt, quorum euangelista & episco- 890. rimus fuit Cyrillus, frater MEthodij episcopi uorum. qui eodem tempore, multos ex Boic- c in his Boriuoium cum coniuge Ludimilla, Boiemi. em Christi conuertit, & citato Psalmi versu, 895. s spiritus laudet Dominum & omnis lingua eatur ei, à Pontifice obtinuit, vt Slauis sua in sacro vti liceret.

Miecis-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Poloni. Miecislaus Poloniæ princeps, ducta Damb-
ca Christiana, Boleslai I. Boiemorum ducis
965. baptizatus, religionem Christianam in Polon
Silesia, quæ tum regni Poloniæ pars erat,
stitutis episcopis primus fundauit, vsus in
nandis ecclesiis, Adalberti, genere & pietati
dio nobilis, secundi Pragensium episcopi o
qui ex Polonia in Borußiam, propagandæ
gionis Christianæ causa progressus, prope
hausen, à barbaris interfectus est A. C.
die 23. Aprilis.

RVSSI. RVSSI, sub VLodomiro, duce Kyouiensi à
Kyouiensium & totius Rußiæ duces orti sunt
Anna soror Basilij & Constamini Zimiscæ I
980. nupta fuit, Christi doctrinam à Græcis re
runt. Quare hodierna die, Græcarum ecc
rum ritus Rußi retinent, & Metropoliten a
scopos à Constantinopolitano patriarcha co
matos, habuerunt.

Ruric.

Thorius, Dux Nouogardiæ & Kyoui
ius vxor OLGA Plescouiensis, seu Helena,
mariti mortem, Constantinopolim ad Ioannem
miscen profecta, fidem Christianam amplex
circa A. C. 900.

Suenoslaus Idolatra, in Bulgariam vsq
perij fines protulit.

æ

olcus Olgus. VLODOMIrus,
oniæ. Nouogardiæ,op-
s fratribus solus imperauit, & ducta Byzan-
um Imp. sorore Anna, Christi fidem profes-
. Cuius duodecim filij, omnium Rußiæ du- 980.
stirpes fuerunt: quorum posteri, diuturna cum
iæ regibus bella gesserunt. donec tandem
meridionalis, cuius LEopolis præcipua 1340.
st, sub Casimiro magno rege à Polonis sub- 1471.
Kyouia verò, à Casimiro III. demum in pro-
m redacta est.

ITbuani sub Iagellone principe, Poloniæ re- 1387.
to, religionem Christianam receperunt.

ëmiæ regno coniunctis hoc tempore prouin-
lesiæ & Lusatiæ, versus meridiem; Pome-
erò ac Megapoli versus boream contigua est.

ARCHIA BRAN-

ensis: vltra Viadrum & Albim, ortum &
t versus porrecta. de cuius nomine, ac ve-
incolis, & familijs Principum & alijs DEI
ornamentis in eam collatis, alibi à nobis
t, breuiter hoc loco repetemus. Nomen
mæ regioni, quam à metropoli, BRande-
im MARchiam hoc tempore appellamus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

etsi consentaneum est à limite Imperij factum
quem Henricus Auceps, collocato in arce B
Duce, aduersus vicinos Henetos & Obotrito
fendi voluit, sicut (exemplo Caroli magni,
Morauia & Austria marchiones seu defenso
mitum aduersus Sarmatas, Polonos & V
creauit) in cæteris etiam finibus imperij à se
ficati, marchiones Misnæ, & in Lusatia ad
Boëmos, Sleswici aduersus Danos & Iutas, I
ses aduersus Gallos constituerat: tamen non
dum esse arbitror, à veteribus incolis Sueui
comannis, quorum excellens virtus & vir
scientia ac gloria rei militaris, atq; ipsa eti
des, pulsis olim Boijs, virtute parta celeb
appellationem deriuare.

Hos enim orientalem Albis ripam antea
se non obscurè ostendit Velleius Paterculus,
fuit in exercitu Romano, quem auspicijs
Cæsaris, Tiberius, vsq; ad Albim fluuium,
antea interiectis Germaniæ populis, perdu
cum classe Romana, flumine Albi subuecta,
xit. Disertè enim inquit, cùm nihil iam
Germania, quod se Tiberio palàm opponer
ter gentem Marcomannorum, hos Maroba
ce, natione magis quàm ratione barbaro, ex
dibus suis, atq; in interiora refugientes, in
Hercyniæ syluæ campos, cui regioni Boic

*en sit, incoluisse. ac è regno Marobadui, Sue-
Senonas & Longobardos fuisse Tacitus osten-
postea cùm Boëmiam Marcomanni tenerent,
auis alteram partem Hercyniæ cingentibus, &
chiæ flumini, et Marcomannorum campis è re-
e Viennæ nomen ab eis relictum esse non dubi-
st. Quo in loco, etsi aliquot annis post, M. An-
us armis & precibus Christianæ legionis Me-
e eos repreßit: tamen virtutem eorum ac for-
inem non extinxit, qua incitati paulò post Ita-
ipsam sub Aureliano Imp. inuadentes, ad Pa-
Romanos fuderunt.*

*ertum est autem, Iulij Cæsaris & nati Christi
re, Marchiam, magna ex parte à vetustißi-
nobilißimis Sueuorum populis inhabitatam
tam fuisse: ac inter Sueuum, Hauelum, &
, SENONAS consedisse. quorum integritas,
do & grauitas tantoperè à Strabone prædi-
vt Σένονες quasi σεμνὰς dici existimet. ac
disse eos suo nomini, maximæ res domi fo-
stæ, & virtutis illorum vestigia in medias
& Italiam impressa, & coloniæ eò dedu-
nonstrant. Nam hodierna die in Gallia, Se-
vrbs, quæ nunc sedes primatis regni Galliæ
n Italia, Senonum de nomine Sena; multæq;
enonibus ædificatæ, extant. et in captæ vr-
æ historia, Senonibus mixti fuisse Teuto-*

nes narrantur, Quos in hac patria sede etiam,
cinos fuisse, Ptolemæus ostendit, qui non pr
Margaritopoli, ad Albim, Teutonarios, &
orientem versus, Sueuus propinquos Teutones
locat, à quibus aliquot seculis nomen toti Teut
cæ genti nunc vsitatißimum extitit. sicut Saxo
quibus angustos ad radicem Cimbricæ Chers
si fines, Teutonarijs propinquos, Ptolemæu
buit, nomine & dialecto sua, ferè dimidiam
ris Germaniæ partem inter Rhenum & Albi
vlterius ad Viadrum & mare Balthicum
nentium, occupasse videmus.

Quem totum tractum, inter Albim,
Balthicum (quod ab accolis Sueuis, Sueuicu
tempore nominabatur) Vistulam & Harcy
Sueuicas nationes Marcomannos, Senones,
gobardos, Anglos, Varinos, Hermunduros,
sios, Quados &c. tenuisse, ex Cornelio T
Strabone & Ptolemæo perspicuum est, e
Sueui fluuij, vrbem Arctoam, quæ marchioni
tempore sedes est præterlabentis, appellatio
ostendit. ac Lucanum etiam, inter populos,
lio Cæsari aduersus Pompeium militarun
Marbiæ incolas, qui in Gallia sub ipsius sti
meruerant, recensere meministis. Fundit
tremo flauos Aquilone Sueuos Albis. Hipo
cessiti vicinorum armis, ad loca Rheno pr

P

greßi, paulatim plura præsidia domo accita ad
ni ripam adduxerunt: donec tandem Augusto
edente, in Rhetia, & locis, fonti Danubij &
no vicinis, consederunt.

In eo autem tractu, qui nunc vetus Marchia di-
, nomen fluuioli & oppidi Angermundæ, ve-
m Angariorum vestigium esse, consentaneum
qui postea progreßi, teste Tacito, Bructerorum
ad fontem Amasis fluuij inter Visurgim &
niam occuparunt, vbi hodierna die, oppidi &
tus Angariorum rego est. His vicini ad Al-
n diœcesi Parthenopæa, Longobardi fuerunt,
larißimis rebus gestis in Pannonia, & Italia,
ituto regno, (quod etsi post annos 200. Franci
arunt, tamen nomen Longobardiæ in hodi-
n vsq; diem retinet) celebrati sunt: & nobilis-
familiis Fori Iulij & Spoleti, penes quas Ro-
imperij titulus aliquandiu fuit, condiderunt.
d Viadrum, Buguntis & Phrugundis Ptole-
à quibus Burgundos postea versus occasum
essos esse, & in Gallia regnum constituisse ap-
et supra hos Ruticlijs; et Sidinis, quorum me-
im Stettinum hodie nominant, vicina est.
st fatales illas gentium Germanicarum mi-
nes, quæ annum Christi 400. secutæ sunt,
& Sarmaticæ nationes, immensis agmini-
stulam & Viadrum transgressæ, totam ori-

 enta-

entalem Germaniæ oram, à Danubio ad fontes
bis & inde secundum totam fluminis longitudi
vsq; ad Cimbricam Chersonesum, & vniuer
littoris Balthici tractum post annum Christi
compleuerunt, sicut hodierna dic, non proc
Danubio, in Morauia, in tota Boëmia, & in
Albis tractu, in Lusatia vtraq; prope Misna
VVitebergam, & in ducatu Luneburgensi, lin
Heneta vtentes populi supersunt: & sex vrbes
vetæ, quarum Lubeca metropolis est, vete
gentis sedem ostendunt.

Etsi verò diuersæ & varijs appellationibu
stinctæ Henetorum nationes Marchiam & Bal
littoris tractum Vistulæ & Albi interiectum t
erunt, quas initio libri huius recitaui: tamen
Regum familiæ omnes paruerunt. cuius longiß
& ex vltima antiquitate repetita series, vsq
Illustrißimos Duces Megapolitanos Iohannem
bertum & Vlricum fratres, Academiæ Rosto
ensis nutricios, deducta, extat.

Primus autem gentes Henetas, totam hanc
ctoam Germaniæ oram, à Vistula vsq; ad Alb
Salam annis iam quadringentis poßidentes, co
re, & vera Christi religione imbuere cœpit
ricus Auceps, ex laudatißima Saxonicorum pr
pum stirpe Imperator. qui non solùm ad Albi
Salam domitis à se Henetorum populis, episc

N

...æ & Mersburgi primos constituit: verùmet-
...traiecto Albi, interiora Henetorum regna pe- 927.
...ans, cùm BRANdeburgum Hauelo fl. adiacen-
...expugnasset: custodem limitis imperij Germani-
...uersus Vandalos ibi collocauit SIGFRIdum co-
...m in Ringelheim, fratrem coniugis suæ impera-
...s Mechtildis, quæ collegium Quedlinburgense
...a inchoauit. Sigfrido successit GERO, cuius
...s VVittikindus Corbeiensis mentionem facit:
...asterij Gerenrodensis conditor, ab Ottone I. in-
...tus, qui propagatis ad ostium Haueli usq; impe-
...mitibus, collegium ecclesiæ in monte Hauelber-
...fundauit. cùm antea Brandeburgi, Misnæ, 946.
...sburgæ et alibi ecclesias à patre fundatas per-
...ct. Geronis filius fuit BRVMITO, Brande-
...i in monte Harlungorum, unà cum filijs Mein-
..., Sighardo, Hermanno sepultus. Quorum frater
HVGO ille Hetruriæ Gubernator ab Ottone
...mp. designatus, qui Ottonem Romæ obsessum,
...ilio pleno prudntiæ & fidelitatis liberauit.
... Viterbiensi in chronicis, miles Brandeburgen-
...ocatur. Is Pistorij in Italia mortuus, Floren- 1001.
...n Abbatia S. Benedicti à se condita humatus
...cuius sepulchro hæc verba adscripta leguntur.
...mi Ottonis Imp. affini & comiti marchioni
...ndeburgensi, Hetruriæ Pr...ecto, quod D. Be-
...cto hic olim, & sex alia cœnobia condidit, pij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

huius loci monachi, de se benemerito, sepulch
vetustate attritum instaurarunt, anno salutis 1
obijt anno sal. 1001. XI Cal. Ianuarij. Hui
fratre Sighardo nepos Theodoricus, irritato
contumeliosa Misteuoio Henetorum & Herul
rege vicino, Bennonis Saxoniæ ducis filiam M
tildem ambiente, quòd non esse Heneto cani fi
principis Germanici elocandam dixerat: bell
1020. *Henetis petitus, amissa arce Brandeburga, & c*
ditione sua exutus, Magdeburgi Canonicorum
mosynis viuens in exilio tandem ex hac vita
grauit. Postea Henrici IIII. Imp. tempore,
Heneti arcem Brand. adhuc tenerent: Theod
cus fratri Sigfrido II. comiti Stadensi, March
cessit, qui Landsbergæ propè Berlinum, aulæ se
habuit, sed à Mistevoio Obotritorum rege cum
lio Vdone pulsus est. Nepos Vdo post interfec
ad Mersburgam Rodolphum Sueuum Cæsarem,
1080. *ctis Henetis & recepta vrbe Brandeburga, et tr*
Albim quibusdam oppidis Marchiæ additis, v
rem ducatus formam restituit. Huius filius p
ὁμώνυμος, cùm biennio ante Imp. Henrici IV.
bitum conspirationem aduersus Imp. cum episc
& principibus Saxoniæ fecisset: permissu Impe
toris, Pribislaus I. in littore Balthico rex Hene
rum & Obotritorum, vt à suis maioribus ami
Henetorum ad Hauelam ditiones recuperaret:
Marchia Vdonem eiecit. Post

ostea Henricus V. Imp. OTTOni Diuiti
hioni Heliopolios (vulgò Soltwedel, fortaßè
scaturignibus nominant) ex vetusta familia
um Ascaniæ & Ballensted propagato, & Ma-
icis Saxoniæ genero, titulum & insignia
iæ Brandeburgensis contulit. cuius filius,
rtus Vrsus, tandem recuperata, oppreßis He-
Marchia, Mersburgi à Friderico Barbarossa 1152.
augur atus est. Cumq; post aliquot años Hen-
co Saxoniæ dux potentißimus, ab Imp. Fri-
proscriptus fuisset: BERNARDVS Alberti
lius, concessu Imp. Saxoniam quoq; superio-
archiæ adiunxit, qui primus insignia trabium
rum et nigrarum, et serti rutacei vsurpauit.
autem ab hoc Bernardo electores Saxoniæ
, ac duces Saxoniæ Laoburgenses: ita ab
Bernardi fratre, conditore monasterij Le-
s propè Brandeb. familia Brandeburgensium
onum, qui annis ferè ducentis postea Mar-
ubernarunt, propagata est. ac Ottonis filius
us, memoriam nominis sui, instituto primùm
Stendaliense posteris commendauit. 1188.
nrici ex fratre Alberto nepos, Otto pius, mo-
m in oppido Strausberg fundauit, cuius æ-
ruinosa, & chorum templi marmoratis pa-
& tot marchionum sepulchris olim insi-
unc tecto nudatum sub dio complui & col-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

labi, non sine gemitu superioribus annis con[s]
Huius Ottonis, ex filio Alberto, neptes fue[r]
Beatrix, Henrico Leoni duci Megapolitano n[u]
quæ dotis nomine regionem Stargardiam in d[o]
Megapol. ditionem attulit; & Agneta, Ni[]
puero Rostochiensium domino desponsa. Q[]
merè repudiata, cùm Otto & Hermannus A[]
patrueles contumeliam familiæ illatam vltur[]
stochio bellum intentassent, Rostochienses, []
Daniæ Erici tutelæ se subiecerunt. Otto piu[]
trem habuit Iohannem, Chorinensis mon[]
autorem. ~~cuius nepos VVoldemarus II. vl~~[]
ex ~~hac familia marchio Brandeburgensis pe~~[]
1319. fratres, ante ~~se defunctos, tandem & ipse~~ []
ex ~~se relictis hæredibus masculis, decessit, &~~ []
~~mislauiæ humatus est~~.

Cum autem Ludouicus Bauarus Imp. f[]
Marchiæ vacans, filijs suis Ludoico & d[]
alijs ordine contulißet, & fictitius quidam []
demarus, vicinorum principum, Bauaris []
dentium consilijs & opibus adiutus, sibi []
possessionem armis vendicaret; varijs bell[]
vicibus Marchia agitata est, donec sub Carol[]
qui eam ab Ottone filio Ludoici Bauari pecun[]
demit, & anno 1376 Tangermündæ arcem []
dit, aliquantum acquieuit.

1410. Postea Sigismundus, Caroli filius, Imp. c[]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...icum Noribergensem Burggrauium, stir- 1410.
...æsentis familiæ electorum Brandeburgensi-
...ubernatorem Marchiæ præfecit: eiq; sexen- 1417.
...st, in concilio Constantiensi, feudum Electo- 18. Apr.
...Brandeb. solenni ritu contulit. De huius
...rici filio Iohanne, exemplum modestiæ, & a-
...m viro principe ab ambitione alienißimi,
...ria dignum recitat Æneas Syluius. Cùm e- 1441.
...ridericus moriturus, quatuor filios, Iohan-
...rimogenitum, ingenio placidiore, & ocij li-
...i amantem: Fridericum, qui ob acrimoni-
...industriam in rebus gerendis, marchio cum
...dentibus appellabatur: Albertum, Achillem
...nicum postea cognominatum: & Fridericum
...se euocaßet: petit à Iohanne primogenito,
...ius voluntate Marchionatum Brandeb. cui
...gendi Imp. coniunctum est; Friderico fratri,
...roximo, qui acriore animo et laborum tole-
...r esset, conferre liceret. Cupere enim se, in fa-
...lla, in quam ipse primus dignitatem electorũ
...mundo Imp. collatam intulißet, conseruari.
...autem se, Iohannem quietis et tranquillitatis
...orem: Electoris verò dignitatem, cum perpe-
...ris et laboribus coniunctam esse. Ideò se Fri-
...illam tuendam: Iohanni verò Voitlandiam:
...to, Franconiæ partem, relicturum esse. Hanc
sententiam cupidißimè Iohannes amplexus,
bene-

beneficio singulari se affici iudicauit, quod [illegible]
cium, fratri Friderico negocium, extrema [illegible]
voluntate relinqueretur. Huius Iohannis fili[illegible]
runt: Barbara, Ludouici Mantuani marchio[illegible]
xor (quam inter matronas sui seculi forma et [illegible]
bus præclaram Æneas Syluius celebrat) & [illegible]
thea, duorum Daniæ regum, Christophori I[illegible]
Christiani I. coniunx, Friderici II, nostra æ[illegible]
Dania regnantis proauia.

Iohannis frater, Fridericus, mortuo sine l[illegible]
Ottone III. duce Stettini, cùm Pomeraniæ [illegible]
velut vacuum à Friderico III. impetrasset: [illegible]
gnati Ottoni principes, gradum agnationis p[illegible]
cuè docere possent: titulum Ducum Stettini [illegible]
meraniæ primus in hac familia vsurpauit, e[illegible]
tur num cum Pomeranis bellum gessit, quod m[illegible]
ipso Albertus frater pertexuit. Sed cùm Bo[illegible]
X. Heroica virtute & felicitate Pomerania d[illegible]
deretur, tandem hac conditione transactum [illegible]
Marchiones titulum et insignia ducum Pome[illegible]
vsurparent, & hæredibus deficientibus in [illegible]
succederent, sicut centesimo ferè anno antè, [illegible]
Ludoicum Romanum & Barnimum III. Ot[illegible]
abauum quoq; conuenerat.

1486. Cùm autem in comitijs electorum, quibus [illegible]
anno ætat. ximil. I. Imp. electus est, marchio Albertus, [illegible]
72. creatis octo masculis & decem filiabus, obi[illegible]

Io[illegible]

nes & Fridericus: qui soli superstites manse- die 11.
amplißimas regiones à patre relictas ita diui- Martij.
,ut Iohannes dignitatem electorum & Mar-
Brandeburgensem: FRIDericus Franconiæ
n circa Noribergam teneret. Hic Fridericus,
phia, Casimiri Poloniæ regis nata, duodecim
um pater fuit, & anno Christi 1536. ætatis 76
m obijt. Ex filijs Casimirus bellica virtute
ins, in expeditione Vngarica contra Iohan-
epusium anno 1527. Budæ extinctus est, (re-
mpubere filio Alberto, quem postea vicinis
a inferentem & paßim in Germania tumultu- 1552.
,& tandem patria ditione pulsum, et in exi- 1554.
ortuum, Alcibiadem Germanicum ætas nostra 1557.
auit.) ALBertus, Borußiæ Ducatum, sapi-
virtute & fortitudine sua, Domui Brande-
nsi adiunxit, & annos 58. continuos iuste &
er gubernauit. GEORGius, princeps opti-
cum pietate non fucosa Deum coleret, & in
natione iustus, beneficus & moderatus esset,
ra & sancta fide, illucescentem sua ætate, de-
terroribus et idolis Pontificijs puram et salu-
euangelij doctrinam, inter primos amplexus
confeßioni Augustæ postea exhibitæ subscri-
Huius, ex Æmylia, Augusti Saxonis sorore,
Georgius Fridericus, vnicum hoc tempore
familiæ à Friderico propagatæ columen, duca-
tum

tum Borußiæ etiam, patrui Alberti virtute p
gubernat, & patris ac patrui pietatem ac vi
Heroicam studiosè ac fœliciter imitatur.

Sed relicta ducum, in Franconia, à Fri
propagata serie: ad Brandeburgensis Marchia
cipes electores reuertor. ex quibus Iohannes,
lis Germanici filius, Friderici frater, elector,
cim solummodo annos patriæ præfuit. cuius f
erunt Ioachimus I. et Albertus archiepiscopus
deburgensis & Moguntinus, electores: qui su
tatis & amoris erga doctrinæ cœlestis et liter
studia specimen illustre, non in patria solùm, in
1506. to Francofordiæ ad Viadrum Gymnasio om
doctrinarum & artium publico, verùm pas
toto Imperio reliquerunt. & Albertus præc
præstantis ingenij, virtutis ac industriæ suæ p
nes egregios, Vlricum Huttenum, & Era
Roterodamum nactus est. Ioachimus etiam pa
filius, Georgij Sabini subditi sui poëmatis & e
lis ad posteros duraturis celebrati sunt. In hu
præstantium & laudatiß. principum uesti
Ioannes Georgius elector Brandebur-
gensis postea 1571. succeßit.

CHR

CHRONICI

LIBER *QVARTVS.*

Ab anno Christi 1501. usq; ad 1506.

ANNO
M. D. XC.
Excudebat Stephanus Myliander.

Serenis-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Serenissimo Potentissimoq; Princi[p]
ac Domino, Dn.

IOHANNI II[I]

SVEcorum, GOThorum, V[an]dalorumq́; REGI: magno principi FINLandiæ, [Ca]reliæ, VVotszouiæ & Ingriæ Russorum, ESTOniæq́; LIVONVM DVCI, Domino clementißimo.

INclyti patris GOSTAVI Regis Sue[ciæ] sapientia & fortitudine bellica claris[simi]

Bella, pro salute & dignitate Regni, ad metropolis HOLMiæ occupatione[m] liciter gesta: Quæ lib. VI. & VII. po[ti]mùm commemorantur:

Et antecedentium Sueciæ princip[um] STENONIS vtriusq; & Suantonis Quę hoc lib. IV. & V. pręcipuè exponun[tur]

Vnà cum reliquis Arctoæ huius G[er]maniæ rebus, quæ in eadem tempora inciderunt,

Debitæ obseruantiæ & gratitudinis e[rgo]

subiectissimè offert

Dauid Chytræus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

minaBelli, quod cum Ioanne, Danorum re- M. D. I.
, Lubecenses postea gesserunt, primùm
t sunt, cùm Ioannes, fœda clade à Dietmar-
periore anno accepta, in Sueciam cum con-
Christina, Ernesti electoris Saxoniæ filia, pro-
; deinde, rebellionem Suecis, ob præfectos
s non indigenas sed externos, eorumq; in
tos auaritiam & crudelitatem; & alios arti-
in coronatione iuratos, quos violatos Sueci
bantur, molientibus; subitò, relicta Stoc-
æ cum præsidio coniuge, enauigans, com-
a & importationes commeatuum in Sueciam
becensibus intermitti frustrà flagitaret. Sue-
m, duce Stenone Sturo, gubernatore suo,
ubitum Ioannis ex Suecia discessum; Holmi-
refugientibus in arcem Danis, occuparunt,
gnam Danicam in arce obsessam, & fame
ditionem tandem compulsam, in monasteri-
Vasteen, vbi ipsa, vt erat fœmina religiosa,
n Suecorum potestate esset, viuere malebat,
cerunt. ac, vt regem Ioannem à reditu in Sue-
eo anno auerterent, magnos in Norwegia tu-
us factiosorum quorundam opera concitarunt,
idrosiam archiepiscopi sedem iam tenebant.
Norwegiæ motus vt sedaret Ioannes, Chri-

*stiernum filium, qui postea regnauit, cum co-
misit, qui primum militiæ & seueritatis sua
cinium in ea expeditione edidit, cùm eiectis
grauißimè in socios conspirationis animadu
& flore nobilitatis Noricæ magna ex parte
cto, libertatem regni illius reliquam oppreß*

Cùm autem, crebra deinceps, inclyti S
C I Æ *Regni, & bellorum, inter vicinas g
Danos & Suecos, gestorum, mentio fa
sit: ac de Daniæ regno & regibus dixer
nunc de Suecia paulò altius ordiar: & su
rum aliquot annorum historiam, quæ luc
quentibus expositionibus necessariam adferet
matim repetam.*

Nobilißimum SVECIÆ *Regnum, ~~metal
genti, æris, ferri; & frugum, pecorum~~, p
prouentu copioso, & ferarum pellibus pre
plurimisq; alijs insignibus Dei donis illustre
tius orbis Arctoi, ~~quem Scaniam & Scandin
veteres, officinam~~ Gentium, ~~& vaginam pe
rum incompertæ magnitudinis Plinius~~ app
regiones amplißimas, latißimeq; patentes ob
versus occasum, Norwegia; ad meridie
nu maris Balthici seu Germanici, Vistulæ &
dri ostijs obiecto; versus boream, non pro
mari Glaciali; ad ortum, Rußia Neugar
terminatas: à gradu lat. 57. vsque ad 71.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

usque ad 58. hoc tempore complectens.
ema enim immensæ illius peninsulæ ar-
i glaciali, Norico, & Balthico circum-
ridiem versus ora; Scania minor, quæ
eteris pars est: & Norwegia, occiduum
lum, & littora montosa ac sinubus ma-
nterrupta præ se ferens, Daniæ regibus
ore parent. reliquæ omnes, orientem
Suecorum regi subiectæ sunt prouinciæ
æ & clarißimæ, partim GOTHICÆ:
a, cuius Lincopia metropolis: VVestGo-
Vetere, ab orientali seiuncta, cuius ca-
i sedes: Australis Gothia seu Smalandia,
Verendia, cuius Vexio præcipuum oppi-
Moringia, & insula Elandia. partim
vt Oplandia, cuius Vpsalia & Stochol-
opoles ad boream & ortum lacus Meleri:
nnia in meridionali ripa, cuius episcopi
ngenesia est: VVestmanniæ, Arosia; Ne-
rebrô. ac inde versus occasum æstiuum
, occidua, australis, sub episcopo Arosi-
andiæ versus boream finitima, Gestricia.
ngia, Midelpadia, Angermannia, borea
cui ad occasum Iemphtia adiacet. Inde
nia in VVestBothniam & OstBothniam
ngo terrarum tractu diffusæ prouinciæ
m versus Scricfinnia, Laponia, Biar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

mia. Has propriè regni Suecorum prou-
tiquas, plerasq; sinus Bothnicus, ex B-
boream rectà Toroniam & vltra circul-
cum porrectus, à FINLANDIA ampl-
ninsula dirimit. Quæ trianguli figuram
cuius apicem Alandiæ insulæ versus me-
nent, & ABO episcopi sedes: latera
Bothnico & Finnico seu Venedico termi-
gula ferè 150. mill. German. complectun-
eiusdem longitudinis, à sinu Bothnico v-
tremam Finnici oram porrecta, ad V-
vsq;, circulo arctico subiectum, pertin-
tur Finlandia in notiam & boream: qui-
gundia superior & inferior, Sauolosia,
Carelia, Finnicæ regiones adiunctæ s-
trans Finnicum sinum RVßicæ prouincia
cuius Kexholm metropolis est: & meri-
sus; VVotzchouia, in qua Lowati fl. N-
am allabentis, quem NY accolæ vocant,
pra Coporram: Ingria, cuius Iamm-
Solonscia, cuius Iuanogrod, è regione Ne-
sunt præcipuæ. LIVONICæ Esthonum p-
à Nerua ad Reualiam & Pernouiam v-
nentes: Allentacia, cuius Nerua; VVI-
VVesenberga; Harria, cuius REVALia
lis; Ieruia, cuius VVittenstein, VVichia
sal episcopi sedes & insula Dagen &c.

tins Finnicum sinum pleræq; omnes, Io-
. regis virtute ac felicitate regno Sueco- 1581.
a memoria primùm accreuerunt. cùm Re-
onte Erico XIIII. Succorum regi subic-
10 1561.

ißimum hoc & antiquißimum Suecorum
rum regnum, aliquot seculis, per indi-
omesticos Reges, gubernatum, ducentos
uos annos, ex posteris S. ERici reges,
serie habuit. quam breui tabella oculis
spectandam subijcio.

ICVS, eius nominis X. Rex Sueciæ, qui
Vpsaliense condidit, & Finlandiam, Mo-
parentem. regno Sueciæ primus adiun-
annum Christi 1150.

.C. 1168. VValdemarus I. rex Daniæ.

1210. ——— Richesa.

I. Balbus — Ingelburga. ——— Byrgerus dux Ostgothiæ.

rus rex 1250. vr-
lmiæ conditor. — MAGNVS A. C. 1277.

RGERVS Rex
urgum condidit &
regno Sueciæ adiecit. — Ericus. — VValdemarus.

Magnus Dux, capite plexus à Senatu regni 1326.	MAGNVS Smech, puer electus, initio fęlix & florens, Sueciæ & Norwegiæ rex, tandem à proceribus depositus, & ab Alberto, sororis filio, pulsus 1363.	Ei... nu... bo... ci... li... C...

Eri-cus. HAQVINus rex Norwegiæ, cuius vxor fuit MARgarita Daniæ regina, VValdemari IIII. filia.

Olaus, cui 1387. defuncto, mater Margarita succeßit.

Per hos indigenas & domesticos r... aliquot seculis Suecia fortiter & felicit... & amplificata esset: tandem ad Dan... summum Imperij ἀξίωμα peruenit. Su... annis amplius centum, iam aliquantisp... perans, iam eosdem prætextu non se... legum in coronatione iuratarum excuti... ctuauit. Occasio hæc fuit.

Cùm Magnum regem, ducis Erici fi... Erici regis trinepotem, Sueci, ob libi... crudelitatem, remouissent: præterito ill... Haquino, Norwegiæ rege, quod patris ... non aduersari videretur, ad sororis filiu...

ucem Megapolitanum, Alberti primi ducis
, certis conditionibus, quæ in Coronatio-
ramento regibus proponi solent, regnum 1363.
detulerunt. Qui cùm aliquandiu iustè &
ter regnum administrasset: tandem ob cre-
teris arces & magistratus, & inusitatas re-
ctiones: quodq; tertiam prædiorum, quæ
i ecclesiæ, & nobiles tenebant, partem,
gs Cameram transferre moliretur, nec à
to se abduci pateretur: regni proceres à se
auit. quorum multi, fidem regi datam
lantes, MARGaritæ Daniæ reginæ se
runt. Quæ mariti Haquini Norwegiæ
& patris VValdemari IIII. Daniæ regis
utrunque regnum adepta tenebat. cui,
receptos rebelles, & alias causas, bel-
lbertus Sueciæ rex inferret: ductu & au-
rundem Sueciæ procerum, qui deserto Al-
d eam transierant, captus est: & post se- 21. Sept.
m tandem, persoluto lytro dimissus in pa- 1387.
ditionem suam Megapolitanam redijt. 1395.
ci dehinc, MARGaritam Daniæ & Nor-
reginam, post multas in comitijs discepta-
cùm illa clementer illorum postulatis &
nibus assensisset & subscripsisset, SVE-
m Reginam designarunt. Quæ deinde
Calmarniæ trium regnorum borealium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

conuentu, communi procerum consilio & ass
quò sanciretur impetrauit, ut deinceps semp
fœderis ac unionis vinculo, tria hæc regna
iuncta perpetuò manerent, & saluis singuloru
gibus, ac consuetudinibus cæteris, imprimis
vt præfecturæ, iudicia, & officia publica, in
cia & Norwegia, per indigenas regni, no
exteros administrarentur, & vnius imperio
per parerent, & ab vno rege, quem quoties
esset, in oppido Hallandiæ Helmstadt, idq; c
cinitatem trium prædictorum regnorum, con
entes, communibus suffragiis eligerent, in per
um gubernarentur. Deinde, Ericum, sorori
Ingelburgis ex filia nepotem (Ingelburgis c
Henrico duci Megapol. Alberti captiui regis
nuptæ, filia Maria, VVartislao VII. duci P
raniæ coniugio iuncta, Ericum hunc, orie
Pomeraniæ Ducem genuit) in filium adopta
Margarita, Succiæ regem, Succiæ senato
consentientibus, fecit. ac, vt se mortua, triu
bis arctoi regnorum, vnus rex esset, cum co
su procerum trium regnorum sanciuit. Ericus
quadraginta tribus annis: Succiæ primùm
1412. Margarita mortua, Daniæ etiam & Norw
rex fuisset; tandem Engelberto Dalacarlo S
in libertatem excußis Danicis præfectis vindi
te, & alijs offensionibus in Daniæ regno acci
ti

...i, sponte relicta regnorum administratione, in
...andiam tunc Sueciæ regno parentem se con- 1438.
..., ac in patriam Pomeraniam cursum deflexit,
...ginti adhuc annos, in ocio & quiete priua-
...ixit.

Cùm autem Dani, post discessum Erici, nepo-
...llius ex sorore, CHRistophorum Palatinum,
...is filium, Ruperti Imp. nepotem, regem ele- 1439.
...t: Sueci, adfirmantes, se inscijs, certè non
...rogatis antea, regem hunc accitum; ideoq;
...culo vnionis trium regnorum se quoq; solu-
...sse: CAROLum Canuti VVestGothum,
...ndiæ gubernatorem, regniq; Marscalcum,
...ntia, nobilitate, virtute & opibus præstan-
... Gubernatorem constituunt. ac legato Chri-
...ori, respondent, Regem suum Ericum adhuc
...e, cui, si legibus regni iuratis pareat, se
... libenter deinceps parituros esse. postea cùm
...arniæ trium Arctoi orbis regnorum proceres
...blicæ pacis negocio deliberaturi conuenissent,
...episcopus Lundensis, & Nicolaus, Caroli
...ti gener, à Danico senatu ablegati, prolixè
...gnificè Christophori recens à se electi Heroi-
...onitatem, clementiam, cæterasq; virtutes
...icabant. Nicolaus etiam priuatim cum soce-
...t, vt odiosum nomen regis, priore rege ad-
...iuente, Christophoro relinquat. qui nomine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

regis contentus, Carolo summam Imperij pote-
tem nihilominus permittere, ipsiusq; consil-
omnibus in rebus ad gubernationem regni spect-
tibus, parêre decreuerit. Itaq; paulò post, N-
1442. *colao Raualdo, archiepiscopo Vpsalense praec-*
die Laurentij. *negocium vrgente, CHRIstophorus, confirm-*
Succorum priuilegijs, Vpsaliæ coronatus
1449. *Quo mortuo, Succi exteros reges denuò fasti-*
entes, Carolum Canuti Sueciæ regem constit-
runt. qui, cùm Gotlandiam insulam, à rege -
co adhuc possessam, sola arce VVisbyense excep-
occupasset; Christiernus eius nominis prim-
Daniæ rex, ab Erico vocatus, maturè aduc-
copijs, arcem & Ericum obsidione liberauit,
Danicæ coronæ Gotlandiam adiunxit. Cùm -
tem Carolus intestinis dissensionibus & procer-
aliquot rebellione, quorum arch. Vpsal. dux er-
1457. *eiectus, Dantiscum emigrasset: Sueci, annite-*
maximè Iohanne Benedicti archiepiscopo Vpsa-
ense, rursum se Danorum societati aggregan-
Christiernum in Sueciam euocatum regem sus-
perunt, eoq; post septennium, ob præfectos ar-
bus & officijs externos, pro libidine dominan-
1464. *rursum relicto, Carolum reuocarunt. Cui, an-*
1470. rebus humanis exemto, STENONE
Sture, Gostaui filium, ex Caroli regis sorore B-
gitta natum, cuius moderationem, sapientia-

æq-

quitatem & modestiam singularem Sueci prædi-
int, Gubernatoris nomine sufficiunt.

mundus Stur. — Carolus ex posteris S. Erici. — Rodericus.

agnus. — Turo. — Torer, seu Theodorus.

lgotus. — Steno. — Marga-ris. — Canutus Guberna tor Finlandiæ prior marit.

mundus. — Steno posterior maritus.

ostauus — Birgitta.

irgitta, nupta Io-anni Chri-iano. — STENO STVR senior, Regni Gubernator ab anno 1470. vsq; ad 1503. — CAROLVS CANVTI, Rex Sueciæ ⊕ 1470.

ricus. — Christina, nupta Erico Erici Guldenstern.

OSTAVVS, Rex uecíæ ab anno 1523. q; ad 1560. — Ericus Iunior.

RI-VS IIII. — IOANNES III. Rex Sueciæ ab anno 1568. — Georgius Guldenstern, regni consiliarius ad summam senectam peruenit, ⊕ 1579.

SIGISMundus electus rex Sueciæ & Poloniæ. — NICOLAVS Guldenstern, regni Cancellarius sub Erico XIV. & Ioanne III. Regibus.

Etsi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Etsi autem statim sub initia Stenonis, Christiernus, Daniæ rex, exercitum ad mœnia Stocholmiæ infelici ac irrito conatu duxit: tamen toto vitæ tempore deinceps à regno Succiæ armis repetendo abstinuit. Verùm eo mortuo, conuentus sena-
1482. torij ordinis trium regnorum Helmstadiæ indictu est, vt de Ioanne, Christierni filio, rege creand constitueretur. ad quem conuentum Succi, quòd à Ioanne abhorrerent, non accedendum sibi ess iudicarunt. Norici verò præsentes, communem cum Danis regem Ioannem agnouerunt. postea vrgente Ioanne vnionem trium orbis Arctoi regnorum olim sancitam instaurari: alter conuentu cum Suecis Calmarniæ institutus est, in quo IOANNem REGEm, Succi etiam receperunt certi conditionibus, quas amplius 50. articulis explica-
1483. tas prolixis literis Calmariæ datis, comprehende-
7. Sept. runt. Succorum commissarij in eo conuentu cum plena totius regni potestate fuerunt. Henricus episcopus Lincopensis, STENo Stur de Gryphisholm, regni Gubernator, Iuarus Axilli, Acho Iohannis legifer Sudermanniæ, Turo Turonis legifer Olandiæ, Iohannes Achonis legifer Nericiæ, Aruidus Trolle de Berquara legifer Ostrogothiæ, Carolus Benedicti, Magnus Caroli, Nicolaus Caroli, Georgius Achonis, Suanto Nicolai, Aruidus Canuti legifer prouinciæ X. territoriorum. Ex Danici

ici verò & Norici regni Legatis præcipui e-
int, Carolus episcopus Othoniensis, Nicolaus Ro-
tu, Ericus Vddonis, Eggerdus Crummendich,
schillus Goie, equites aurati, & alij Daniæ ac
orwegiæ regnorum consiliarij.

Capita articulorum præcipua erant: de Reli-
one & ecclesiarum priuilegis ac immunitatibus
nseruandis. de Gubernatione trium regnorum
xta singulorum leges & consuetudines veteres
stituenda. de exteris nullis inter consiliarios re-
piendis, sed ditionibus, arcibus & feudis, per so-
s indigenas regendis. nec absq; Senatus regni
nsensu vlli oppignorandis, alienandis, vel im-
inuendis. de saluo conductu nemini petenti ne-
ndo. vt beneficia ecclesiastica & parœcias nulli
si indigenæ atq; idonei obtineant. Regno Nor-
egiæ, à Christiano adempta, coronæ libera re-
tuantur. de Gotlandia cum Suecis controuersia
e vel arbitris finiatur. Stenoni Stur, Nico-
Stur, Iuaro Axilli, præteritarum offensionum
punitatem suo & matris Dorotheæ ac fratris
iderici nomine promittit. Nullum in turres,
umúe carcerem conijciet, nisi antea legitimè,
in regno, vbi delictum admissum est, conuictus
rit. Quod si contra leges ac Ius, vlli iniuriam
ere rex moliretur, regnorum incolæ saluo ho-
re aduersari poterunt. Nulla tributa vel exacti-
ones

ones in regno nouas, nisi ex Senatus regni consili plebi vel oppidis imponet. Nulla edicta, sine pl rorumq; Senatus regni consilio promulgabit, n promulgata laxabit. Iudicia ruri exerceri solita prætorum, legiferorum, non impediet. ecclesiast cos ad ciuilia iudicia non euocari patietur. Be lum nullum, sine communi trium regnorum co silio & assensu, mouebit, nec militem externu in regna attrahet. Regni thesauros, literas, reditus, nusquam ex regno euehet. Suas & p tris literas & obligationes liberabit. Annum vnu in Dania, alterum in Suecia, tertium in Nor gia consumet: & donec commorabitur, mag strum aulæ, Marscalcum, cancellarium, & cæ ros aulicos, ex regni illius indigenis habebit: a licos ministros, episcopis, cœnobijs, & vasallis, lendos non imponet. Exteris ciuitatibus priuileg nulla confirmabit, vel noua tribuet, sine senat regni illius consilio. Absente rege, tres ex sena illius regni, supremam Iuris administrationem t nebunt. In regno Sueciæ, quatuor senatoribus, du bus ecclesiasticis, & totidem politicis, omniu eius regni arcium præfecturas, & totam guberna tionem concredet. Qui etiam conuocandi Sen tus regni ius habebunt, & interregni tempore, r gno præerunt. Spoliati suis bonis ante omnia r stituentur. pro amißis in bello literis, rex noua

cu

Senatus regni consilio, substituet. Singulis
, tres ex quolibet regno, episcopus & duo e-
s, die S. Olai conuenient, qui de regnorum
rdia fouenda deliberent, & an hi articuli,
is in regnis, sicut oportet, seruentur, exami-
Proscripti vno in regno iustis de causis, &
i ministri, in alijs non recipientur. Ciuili-
ædia sua, munire pro arbitrio; & à rege
iente, priusquam ingrediatur, cautionem
; præterea incidentes in regis indignationem
re liceat, vt diem impetrent, donec se tutos
m iudicio poßint. Quod si contra expositos
los, Rex quidquam committere, vel per ali-
gnare, ausus fuerit, vniuersus Regni Sena-
iscopi, prælati, equites, nobiles, ciues, &
, Regi aduersari, sub ipsorum honore &
nto tenebuntur, neq; idcirco quidquam in
vel coronam vel alium quemcunque delin-
Hos articulos, & alios, de Gotlandiæ
uersia amicè vel iure componenda, Item de
gia, Schordalia, Suarto etc. Sueci Calmar-
c regem Ioannem, per legatos amplexum
confirmasse adfirmant. Quos cùm tardius
t, à Stenone Gubernatore regno exclusum,
s aduersus Sueciæ regnum concitasse.
cùm vtrinq; vrgerentur Sueci, & ab ori-
entißimum Russorum monarcham Ioan-
nem:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nem: ab occaſu Daniæ regem, infeſtos haben
multi ex nobilitate Regem recipiendum eſſe
ebant, quem omnia, quæ transacta erant, con
ter ſeruaturum, & Moſchos placaturum eſſe
rabant. Hæc cùm aliquot annos, inter Sueci
gni Senatores & proceres diſputata fuiſſent
dem legatos ad regem accerſendum, Nico
Boonis, & Aruidum Trolle, deſignant. c
men decreto, Gubernator regni Steno aſſent
cuſauit. nam etſi in Ioannis regis electionem
conſenſerat: tamen, præter reliquorum con
riorum voluntatem, diutius iuſto cum præ
conditionum ab eo non impletarum, à reg
cuit. Sed veræ conſilij ipſius cauſæ fuerunt
periculoſum iudicaret, principi ſibi minus fa
cuius patrem regno denegato, eundemq; ipſu
ties offenderat, in regio ſolio collocato, ſupp
fieri, & ſe ſuaſq; fortunas omnes commi
tum etiam quod inimicis ac hoſtibus, quos
gno multos habebat, ſe poteſtate priuatum,
obnoxium fore perſpiceret.

Cùm autem pertinacius in ſententia S
Senatu regni aduerſante, perſeueraret: tanc
1497. ineunte officio Gubernatoris ſenatores eum remoue
idq; publicis literis ad omnes regni ordines
tum fecerunt. Opponit Steno, ſe non ante
ſtratu abiturum, quàm omnes regni ordines

...regatos audiat, cum quibus multa ad totius
... salutem pertinentia, communicare cupiat.
... ad arma ventum est: Iacobo archiepiscopo
...lensi & episcopis ac nobilitate præcipua, con-
...ijs coniuncta. Populo autem & plebe Steno-
...artes fideliter tuente.

...lac occasione, Ioannes Daniæ rex, classe ar-
... Calmarniam appulit, vbi à legatis Regni,
...ao & Arwido, nomine Senatus regni, ex-
..., Calmarniam & Berckholmum arces, spon-
... nomine senatus traditas, occupauit. Inde
... Holmensi militem exponens, Stenonis ex-
...m incautum propè pontem Rotebroensem
...us, multis cæsis profligauit. Dalacarlorum
... copias, quæ cum Stenone se coniuncturæ e-
... Guardiæ milites, à Ioanne adducti, præ-
...tento ceciderunt.

...c à fortuna destitutus Steno, qui Stochol-
... metropolim tenebat, cum cæteris regni or-
...us, Ioannem regem agnoscit: & promissâ
... rege præteritorum ἀμνηστία, vrbem Sto-
...iam ei patefacit, vbi corona regni, solenni- 1497.
...spicijs IOANnes insignitus est. Cùm au- 26. Nouēb.
...rauissimè Stenonem Iacobus archiepiscopus
...nsis & coniuncti proceres, de illatis iniu-
...amnis, cædibus, incendijs, coram rege ac-
...nt: rex singulari clementia & moderatione

per decretum, ex officio, memoriam Iniur
omnium aboleuit. ac ne cuiquam gesti princ
sui rationem reddere Steno deinceps cogatur
cit. Inde constitutis in Suecia rebus ad reg
bernationem pertinentibus, in Daniam s
sum confert.

Reuersus, coniugem Christinam, Ernc
1499. ineunte. xoniæ ducis filiam, coronari Sueciæ regina
rat. inde per regni prouincias præcipuas ci
ductus, filium Christiernum, circa Pentec
in Sueciam venientem excipit. Quem regn
ceres, regem Sueciæ patri successurum e
Quam electionem, literis solennibus, Stene
Gubernator: Ericus Iohannis, Gostaui re
ter: Suanto Nicolai, & cæteri proceres,
mant. His confectis, ex Suecia ad bell
marsici apparatum Ioannes profectus est, S
ac cæteris ex senatu regni delectis, Reip
Sueticæ Gubernationem commendans.
inter has mutationes Steno singulari pruden
moderatione retinuit.

M. D. I. Redeunti autem in Suetiam, regi Ioann
coniuge regina: Steno ad regni fines offici
occurrit: eumq; per prouincias regni paca
tranquillas deducit. sperans præsentiam Re
Reipublicæ negocijs multis, cum Moscho im
Suecorum hoste, quo amico rex vtebatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

-gnitate componendis; & Grauaminibus, quæ M. D. I.
-a leges in receptione ac coronatione Regis
-is irrepserant, autoritate regia tollendis; &
-nis simultatibus, quæ inter Stenonem & ar-
-iscopum aliosq; primates regni, ob abolitio-
-Decreti Regij de ἀμνηστία ante quadrienni-
-omulgati, à summo pontifice, archiepisco-
-ocurante, factam, recrudescebant; sedan-
-lurimùm profuturam esse.

-im autem in itinere plures subinde nobiles
& honoris causa, ad deducendum regem,
-i se adiungerent: cum quibus colloqui sæpè,
-iliarius fortè quàm cum Danis conuersari
-itur: familiares regis, qui alioquin Steno-
-derant, vt amorem & fidem regi suam eui-
-s ostenderent, & sollicitudinem de ipsius
suam demonstrarent: atrocißimam hanc
-onem regi instillant, Stenonem clandestina
-ecis consilia de opprimendo & tollendo re-
-mmunicare. proinde sedulò regi prouiden-
-e opinione sua citius cum suis circumuentus
-dias comprehendatur. Magnis igitur itine-
-olmiam rex contendit. Steno, etsi animum
se prorsus alienatum videbat, nihilomi-
-icium regi suum in comitatu deducendo
, nec ante quàm ad Holmiæ viciniam per-
-esset, postrema nocte ab eo discedit.

M. D. I. Rex Senatum & nobilitatem regni, ad se
miam euocat. Steno fidei publicæ literis ante
bi caueri petit. Quas priusquam rex daret,
sentibus ex regni senatu, suspicionem de Ste
suam exponit, eosq; iudices se ferre posse oste
an quid vnquam contra regni iura, leges, p
legia, consuetudines laudabiles tentasset aut
misisset. postea cùm ad dicendam causam pri
vocari Stenonem, & coràm audiri oportere,
natores, de se omnia debitæ obedientiæ officia
pollicentes, censuissent: rex datis salui cond
literis, Stenonem denuò vocat. Is Hemm
Gaddo episcopo Lincopensi, Suantone Nic
Canuto Alfson & alijs proceribus sibi coni
comitatus, Holmiam venit. Vocatus à re
arcem, vt se purgaret in senatu regni, & q
in rebus libertatem & priuilegia regni Sue
rege violata existimaret, liberè exponeret:
ptis obsidibus, datà coram rege dicendi facu
multa primùm de suspicione, in quam à suis
micis falsò traductus apud regem venisset,
memorans: discessisse se ex comitatu regis Sto
miam ingressuri, non ante petita illius venia
tur: non quòd insidiarum regi structarum,
usúe criminis aduersus regem commißi, par
esset: verùm vt securitati suæ consuleret,
legittimè se purgare & fidei erga regem suæ

em demonstrare posset. Id cùm nunc in pu- M. D. I.
senatus regni consessu, præsentibus tot gra-
is viris, orationis suæ testibus futuris, sibi
videat: toto se pectore Deo & Regiæ Mti.
agere, ac si secessione illa regem alicubi
erit, subiectissimè orare regem, vt clemen-
donet. Deinde innocentia sua multis te-
ijs probata, non se præstare posse, quid æ-
ut inimici de se fingant & loquantur, ve-
lpa omni eius criminis, cuius suspicio regi
ta sit, se vacare, concludit. Cæterùm
ssus sit, capita priuilegiorum regni violata
e, molestum & graue sibi & alijs regni
tibus accidere, quòd contra Calmarniensis
s conuenta, regni Sueciæ arcibus & pro-
, non nobiles indigenæ, sed externi, Dani
mani præficiantur: quodq; hi crudeliter
aniter, nobilitatem & populum tractent,
nmemoratis aliquot exemplis, & in his Io-
alsteri Oerebroensis præfecti, à quo Pla-
nobilis innocens in crucem sublatus sit, &
s ostendit, pluraq; alia in coronatione à
omissa & iurata, executioni debitæ non-
ta esse, queritur. Quæ emendari & cor-
ectissimè petit. Quo beneficio impetrato,
osq; regni optimates, regi, omnibus in
quæ ad dignitatem & salutem regis perti-

 neant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. I. neant, fideliter seruire omnibus suis facultatib
corporibus & sanguine profuso, paratos esse.

Cùm autem à rege, suspicionem de insidijs
tæ illius à Stenone structis, non deponi: ve
quotidianis familiarium sermonibus, tanquam
cibus admotis, odium illius ardentius inflam
ri, Steno animaduerteret: & deliberatione
Grauaminibus regni tollendis, & pactis utr
seruandis, ac externis præfectis ex prouincij
arcibus regni Sueciæ remouendis, prorsus abr
pi, ac se, suosq; amicos, regni consiliarios,
hostibus à rege haberi, existimaret: Steno Ho
discedit. et proceres regni, quibus Reipublicæ
ticæ libertas & salus curæ sit, allegato conue
nis Calmarniensis articulo, per quem sub hono
iuramento suo, regni proceres, regi priuilegi
gni violanti, aduersari teneantur: VVaste
conuocat. ubi communicatis consilijs, liter
Regem mittunt, quibus querelas de præfectis D
cis, contra articulos in electione iuratos, diti
bus & arcibus impositis; & deliberationibus
blicis, ad tollenda Grauamina institutis, nud
inani suspicione perturbatis & abruptis; & f
mendationis omni præcisa, repetunt. Ideoq; v
articuli pactionis Calmarniensis, sub honore
ramento suo, se teneri, vt ipsi aduersentur, &
dientiam ac fidem in hoc casu suam, ipsi ren

& aduersus præfectorum ipsius exterorum ty- M. D. I.
idem, cùm iure non poßint, vi & armis se
ndant.

Quibus literis acceptis Rex, nec ad bellum a-
Marte gerendum, nec sustinendam obsidio-
satis virium se in præsentia habere iudicans:
ad constantiam & fidem sibi iuratam, nulli-
riculi metu violandam, hortatur. Reginam
am & mœstam, in arce Holmensi, duobus
um signis munita, relinquit, ac mox se ma-
comparato exercitu rediturum adfirmans, in
iam abnauigat.

teno interea regni Gubernator, arces regni
æ, quibus præfecti Dani præerant, in potesta-
edigit. ac inter primas, Orebroam, reginæ
dotaliciam, cuius præfectus Ioannes Falste-
aulò ante Haraldum Platingum, Stenonis a-
m fidißimum, in furca strangularat, obsessam
gnat, captumq; Falsterum Arbogam mittit. Ad
iam postridie Michaelis accedit. Quam, ex-
in vrbe incendio, patefactis per conscios por-
gressus, occupat. Reginam in arce, omni com-
interclusо, circumsidet. Rex, qui iam saluus
niam appulerat, cùm certior de his factus esset,
i quidem has iniurias, & reginam obsidionis
lis liberare cupiebat. sed cùm instantis hyemis
classis expeditio impediretur: literis Stenonē et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. I. alios monere non desistit, vt arma deponerent, se paratum fore cum ipso iure transigere, vel si quicquam ab ipso aut eius præfectis, contra pacta commissum esset, id emendaturum sarciturumq́; : insuper etiam omnes articulos, qui pacificationi inserti reperirentur tàm de publicis quàm priuatis rebus, sanctè seruaturum. Verùm illi, verbis amplius, si facta non apparerent, fidem se habere negantes, obsidionem Reginæ, continuos octo menses vrgent, donec tandem inedia & morbis præsidiarij milites confecti, cùm ex mille vix octoginta superstites essent, exeunte Maio anni sequentis regina sese in potestatem Stenonis, cum arce dedidit. Hæc in Suecia præsenti anno gesta commemoraui paulò prolixius, vt fontes & causæ bellorum, quæ secuta, & quibus Balthici huius littoris ciuitates, ac in his LVbeca præcipuè, implicatæ sunt, rectius cognoscantur.

Dum verò in Suecia metropolim regni Stocholmiam, Steno occupat: in Saxonia inferiore, Henricus dux Brunsuicensis senior, pro archiepiscopo Bremensi Iohanne, à quo recens, filius Henrici, Christophorus, adiutor electus erat, multorum principum auxilijs, amplum exercitum duxit aduersus Frisios Vursatos, archiepiscopo contumaces ac rebelles, & vicinos trans Visurgin Butiadas, qui, capta arce Rodenkerka denuò se in libertatem

atem asseruerant. Primùm in Stadlandiam du- M. D. I.
xit. Deinde, euocatis Butiadarum proceribus, 10000. aureorum ab eis solui, & duas arces, idoneis locis, quos monstraturus esset, ædificari petebat. Respondent illi, tantum pecuniæ in sua prouincia non extare. nec de arcibus extruendis mandata se ulla habere. petunt igitur deliberandi spacium, vt cum cæteris terræ incolis communicare de rebus tantis interea poßint. Hoc spacio ad deliberandum sumpto, foßis & aggeribus sese accuratius muniunt, & ad defensionem omnia comparant. Progredientes verò Brunsuicenses copiæ, incommodo anni tempore autumnali, & in loca palustria, vijs angustis peruia, & foßis vndiquaq; cincta ductæ, partim imbribus, & paludum ac fossarum colluuie, partim rei frumentariæ inopia, partim incolarum armis reiectæ, nulla re memorabili perfecta dißipatæ sunt, & amplæ expectationi de expeditione illa concitatæ nequaquam responderunt.

In vicina ditione Hoiensi, IODOCus comes, Ioannis filius, Erici nepos: cuius ad Visurgin sedes Hoia, sex supra Bremam milliaribus, & ditio satis ampla & copiosa, oppidis, arcibus & agris floret, cùm 46. annos patriæ solus præfuisset, rebus humanis exemptus est, relictis tribus filijs, IODoco, Erico, & Ioanne. quibus planè adhuc

M. D. I. *adolescentibus, mater Irmgardis, BERnardi bellicosi comitis Lippiensis filia, Simonis soror, comitatum satis feliciter & tranquillè gubernauit, donec Bernardo Lippiensi, auo comitum Hoiensium materno, & tutore ac patrono præcipuo, ex his terris sublato, Brunsuicenses duces, prætextu feudi à se non petiti, quod ad Monasteriensem episcopum transferre comites conati essent, tota eos*
1512. *ditione eiecerunt. in quam, belli Hildesheimen-*
1519. *sis tempore redierunt. ac Iodocus, Pacis artes studiosè coluit, & ecclesias sui comitatus piè constituit. Ioannes verò militiam postea secutus, in Suecia & Dania exercitus duxit, & sororem Gostaui Sueciæ regis Margaritam coniugem meruit, ex qua Ioannes episcopus Osnabur. Monaster. & Padeb. princeps ingenio, cognitione linguarum, & eloquentia excellens, natus est. cuius suo loco mentionem faciemus.*

HAVELBERGENSI *ecclesiæ, ab* OTtone I. *Imp. anno Christi 946. prope Haueli & Albis confluentem fundatæ, vt Henetis gentibus, à patre Henrico Aucupe & ipso subiugatis, veram Christi noticiam traderet, & religionem Christianam propagaret: episcopus tricesimus quintus ab Vdone, Otto à Konigsmark nobilis, præfectus, & à Theodorico Bulouio Lebusiensi episcopo institutus est. Primum autem ecclesiæ Hauelbergensis*

is episcopum VDONEM, Albertus metropolita- M. D. I.
nus Magdeburgensis, unà cum Burcardo Misnensi, Bosone Mersburgensi, Hugone Citiensi, & Dietmaro Brandeb. Mersburgi anno 968. præsente Ottone I. Imp. consecrauit. qui, omnes hos, Magdeburgensis metropoleos recens à se conditæ membra & suffraganeos esse voluit. Vdonem proprij subditi, religionem Christianam iterum abijcientes, paulò post trucidarunt. cui, cùm sedes aliquot annis vacasset, Huldericus, à Gisileno Magd. archiepiscopo ordinatus circa annum Christi 1000. successit. Hinc Ericus à Dagone, Godscalcus ab Hunfrido Magd. consecratus: VVinandus: Ezelo, ab Hartwico. Bernardus: Hemno, ab Adelgotto: Gumpertus à Rutgero 12. arch. Magd. ordinatus ⊕ 1126. 10. Anselmus, à S. Norberto Præmonstratensi consecratus, postea anno 1144. monasterium Hiericho fundauit. 11. VValo, quem VVichmannus arch. Magd. tempore Ottonis marchionis Brand. instituit anno 1170. Rupertus ⊕ 1191. Lambertus 1205. Segebadus 1219. VVilelmus, sub quo VVistochiensis ciuitas muris cincta præsentis oppidi formam accepit 1244. Hinricus I. à VVilbrando Magd. ordinatus ⊕ 1272. Henricus II. 1290. Hermannus nepos Ioannis I. marchionis Brand. de familia Ascaniorũ, vno anno. Ioannes I. ⊕ 1304. Arnoldus 1312. Ioannes II.

Rei-

M.D.I. *Reinerus* 1319. *Henricus* III. 1325. *Theodoricus* 1340. *Burcardus* I. *ex familia nobili à Bardeleben ab Ottone Landgrauio Haß. arch. Magd. institutus* 1348. *Burcardus* II. *comes à Linda* 1370. *Theodoricus, sub quo, ad sanguinem hostiæ, in pago VVilsenac anno* 1383. *die* 24. *Augusti inuentum, concurrere populus cœpit, cuius Idoli ortus & interitus historiam, lectu dignam*, D. MAT*thæus Ludecus, eccl.* Hauel. *Decanus, nuper edidit.* Iohannes III. OTto *Rohr* 1401. *Fridericus, Ioannes à Beust* 1427. *Conradus à Lintorff, sub quo syluam VVistochianam, ducum Megapol. præfecturæ VVredenhagen vicinam, Senatus VVist. à cœnobio Campen anno* 1436. *emit. cui cœnobio ad Rhenum sito, VValdemarus marchio Brand. partim alijs titulis, partim pro redemptione animæ anno* 1311. *eam concesserat.* ⊕1462. *VVedigo Gans, cum vicino principe Vlrico Stargardense, & proprijs subditis tumultuatus est. Busso* I. *de Aluensleben, priuilegia & immunitates, à VVedigone vi ereptas, VVitstochiensibus restituit. cui Otto à Konigsmarck, hoc anno* 1501. *mense Augusto succeßit. Hanc seriem episcoporum diœcescos Hauelbergensis, in qua olim nouem præposituræ fuerunt, à* MAT*thæo Ludeco præsente collegij illius Decano, mecum communicatam: breuiter annotaui, vt cæteris episcoporum*

orum Saxoniæ catalogis, in metropoli, ab ijs, M. D. I.
qui vellent, adiungeretur. Etsi enim in Heneto
solo hæc episcopa per Ottonem primùm condita 946.
est: tamen deductis in omnes has Henetorum, orientali Albis ripæ adiacentes regiones, Saxonum colonis, & Henetorum lingua ferè deleta: merito Saxoniæ hic tractus, inter Albim & Viadrum & mare Balthicum interceptus, accensetur. sicut in vsitata nostro tempore prouinciarum Germaniæ distributione, superioris Saxoniæ circulo, Marchia & Pomerania includi solent.

Situm est autem Templum collegij Hauelb. cathedrale, & contiguæ canonicorum ædes, in monte edito, cuius radicem HAVELVS fl. nauigabilis & valde piscosus alluit. qui ex Megapolitana ditione primùm emanans, vbi Furstenbergam oppidum præterijt, Buzouio Marchiæ Spondam defertur. infra quam, SVEVum fl. ex montibus Boëmiæ, per Lusatiam superiorem ac inferiorem, & Berlinum, vbi marchionum Brand. aulæ sedes est, meantem, duobus infra Berlinum milliaribus recipit: & Botzdamum, BRANDEburgum, Plaam, Pritzeruam, Rattenoam allabens, & Hauelbergam vrbem à monte dirimens, ad secundum ab vrbe lapidem, supra VVerbenam, ALBI miscetur. ex quo, omnis generis merces, Hamburgâ & aliunde, in Marchiam &

Lu-

M. D. I. Lusatiam nauigijs, per Hauelum & Sueuum i[n] uehuntur.

Extant autem in Chronico Hauelbergensis ec[-]clesiæ, de fundatione & situ collegij Hauelbur[-]gensis, versus quidam Rhytmici, & magna e[x] parte leonini, quos diœcesis illius incolæ quida[m] adscribi rogarunt.

Hauelbergensis præclara ecclesia gaude,
Pro bonis varijs, diuina fungere laude.
Olim Plutonem, Ben, & Tricklaff coluisti:
Nunc conuersa manes (Deo laus) colonia Christi
Rex Harlungorum quondam tua mœnia cinxit,
Te rex conuertit Carolus, & magnificauit.
Otto fundauit, dotauit, pontificauit.
Sanctus Nortbertus te fecit relligiosam
Albis vestitam tanquam sponsam speciosam.
Nobilis Ecclesia præ cunctis nobilitata,
Optimè fundata, stas firmiter ædificata.
Ergo Deum lauda, qui te sic nobilitauit,
Et super Ecclesias vicinas magnificauit.
Non sis elata, sed respice significata
Nominis impositi, quæ partim nomine riui
Et partim montis, nunc Hauelberga vocaris.
In lætis, humilem, quæ sub pede, respice vallem
Ac semper fluidum vicinum respice riuum,
Qui signat casum felicibus esse propinquum,
Cernens incursum, conuallem desere, sursum

Suspi-

ſpice: nam petra ſtas firmiter ædificata, M. D. I.
onſtituens cunctis caput eſſe fidelibus, ipſis
ræſertim Sclauis, nouiter fidei ſociatis.
rimum pontificem ſtatuit tibi Cæſar Vdonem
t dictis Sclauis reſeraret verba ſalutis.

Eodem anno exeunte, Philippus, Belgarum rinceps, Maximiliani Imp. filius, à Ferdinando Aragoniæ & Eliſabetha Caſtiliæ regibus ſoceris, n Hiſpaniam vocatur, vt ſibi, & Ioannæ coniugi ſuæ, Hiſpaniæ regum tunc natu maximæ, velut hæredibus, populorum Hiſpaniæ fidem ſacramento adſtringeret. Cùm enim Ioannes, Ferdinandi Aragonis, & Eliſabethæ Caſtiliæ reginæ filius, cui Margarita Philippi ſoror nupta fuerat, adoleſcens extinctus eſset: & ſoror illius Elizabeth 1497.
primogenita, Emanueli Luſitaniæ regi nupta, ſequenti anno Michaelem enixa obijſſet: qui bimus 1498.
anno proximè elapſo, in prima infantia deceſſerat: 1500.
ſucceſsionis regnorum Hiſpaniæ ius omne, in Ioannam Michaelis materteram, inter ſuperſtites regum Hiſpaniæ filias natu maximam, deuolutum erat. Hanc profectionis Hiſpanicæ cauſam, cùm haberet Philippus, exeunte anno, iter per mediam Galliam fecit, cuius regem Ludoicum XII. ſapientia & virtute præſtantem, prouincijs ſuis Belgicis finitimum & ſibi amicum, paulò ante nouæ adfinitatis vinculo arctius obſtrinxerat, Carolo

filio

M. D. I. *filio suo infante nondum bimo, Ludoici filiæ Cla-
diæ, ex Anna Britannica susceptæ, infanti copul-
to: cui dotis nomine rex ducatum Mediolane-
sem promittebat, cuius possessionem adulti per-
cto matrimonio tenerent.* Exceptus autem sum-
mo cum honore à rege Ludoico Blesis mense D-
cembri, in Hispaniam tandem feliciter peruenit.

*In Pomerania, Bugslaus X. cum marchione I-
achimo I. electore Brandeburgensi, hæreditari
fœderibus & successionis pacto recens renouat-
tertium filium* BARNI*mum, qui nostris tempor-
bus orientalem Pomeraniam placidè & tranquil-
rexit, die 2. Decembris natum, suscepit.*

In POLONIAM, *anni initio, Schachme-
Tattarorum Zauolhensium Imp. legatos misit, q-
cum rege Ioanne Alberto, & fratre illius Alexa-
dro Lithuaniæ duce, fœdus contra Tattaros Pr-
copitas, qui iam aliquot annis in Poloniam e-
Lithuaniam incursiones crudeles fecerant, ini-
runt. quod Tattari, fusa super gladio nudato a-
qua, eaq; hausta, his verbis adiectis confirma-
runt: Quicunq; pacta, ligam, & fraternitaten
violauerit, aut contra eam violandam insurrexe-
rit, vel aliquippiam intentauerit, à frameis inci-
dendus occidendusq; pereat, & tanquam aqua de-
fluat atq; euanescat. Statim igitur missi cum ij
Polonorum & Lithuanorum legati, Tattaros*

mortu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ortuo iam rege Ioanne Alberto adducunt. quo- M. D. I.
m Imp. Schachmet, qui primùm victor, tan-
m profligatus, à Lithuanis captus & ad perpe-
os carceres, vt supra breuiter diximus, damna-
s est. Ioannes Albertus interea in Borußiam
roficiscens, vt Fridericum ducem Saxoniæ or-
inis Teutonici magistrum, ad præstandam sibi
dem & subiectionem debitam cogeret, in primo
ditu Borußiæ Turoni apoplexia ictus, anno æta-
is 41. cælebs, moritur. cui Alexander, ma- 17. Iunij
gnus Lithuaniæ dux frater, succeßit. qui paulò
nte cum Liuoniæ magistro VValthero à Pletten-
berg, aduersus Ioannem Moscouiæ regem socerum
suum, qui circiter 60. milliarium tractum Scueri-
ensem & alios ex Lithuaniæ ducatu genero adem-
tos occupabat: fœdus arctißimum inierat. &
iam milites Germani & alij, stipendijs Alexandri
conducti, magno numero in Lithuaniam con-
fluebant. Sed in ipso belli apparatu, nuncium de
fratris morte accipiens, intermissa expeditione
Moschica, ad coronam regni in Polonia accipi-
endam proficiscitur. Interea stipendiarij milites,
non viso Mosco, Lithuanorum terras potius quàm
hostium depopulabantur.

Liuoniæ autem princeps, VValtherus à Plet-
tenberg, Heros fortißimus, etsi à Lithuanis deser-
tus erat, tamen singulari animi magnitudine &

M. D. I. *constantia, fines Russorum, qui paulò ante in*
œcesin Derbatensem incursiones fecerant, cum
is copijs exeunte Augusto ingressus, triginta mil
um Russorum exercitum equestrem profligauit,
7. Septemb *arces Ostrowam in insula Muddæ fl. pernicißi*
sitam, Crothowam, Isenburgum, Iwamgrodum
direptas incendit, & ineunte hyeme copias sua
cum dysenteria laborare pleriq; cæpissent, in L
uoniam reductas, in hyberna distribuit.

Rußi autem statim reparato & aucto exerciti
ex improuiso Liuoniam, dimißis militibus
curam, mense Nouembri inuadunt & direptio
nibus, incendijs & captiuorum hominum abacti
one crudeli, diœcesin Derbatensem, VViriat
& vicinas ordinis prouincias deuastarunt. Et
autem conuenire subitò Liuoni non poterant; ta
men, qui in præsidijs arcium erant ordinis præ
fecti, fortißimè se defendebant, & factis subin
dè eruptionibus, carptim Russos cædebant, si
cut ad Helmedam, Dux exercitus Rußici, Ale
xander Dobelencius, cum 1500 cæsus est. eo-
dem ferè tempore, quo in regno Neapolitano,
quod proximis mensibus, Galliæ rex Ludoicus
XII. (qui ducatum Mediolanensem superiore
1500. *anno, Ludoico Sfortia ad Nouariam capto re-*
ceperat) & Hispaniæ rex Ferdinandus Catho-
licus, Friderici regis Neapolitani sobrinus, ex

æquo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

quo inter se partiti, per duces suos, Ludo- M. D. I.
um Arminiacum & Ferdinandum Consaluum
ccuparant: Galli & Hispani de finibus pro-
inciæ Capitanatus dißidere cœperunt. quam
prutio olim coniunctam, & Aufido fl. ab
pulia diremptam, Galli suo regi, cui vrbs
Neapolis cum Aprutio & Campania vsque ad
atij fines in partitione regni obtigisset, de-
eri contendebant. Hispani contra, cùm no-
a diuisione prouinciarum regni ab Alfonso I.
facta, inter tres Apuliæ partes, Capitanatus
etiam, Hidruntinæ & Barensi annumeraretur;
suo regi eam vendicabant. ex qua dissensione
apertum bellum sequenti anno exarsit.
ut sanè infelix & misera eo tempore regni Neapolitani
conditio fuerit, quod intra octennium
sex reges habuit quorum seriem, cùm multis
horum temporum historijs lucem adferat, obiter
intexam.

Ferdinandus Iustus Rex Aragoniæ, ⊕ 1416.

ALFONSVS magnus, Rex Aragoniæ & NEAPOLis sapientißimus, cepit Neapolin 1442. ⊕ 1458.	Ioannes rex Aragoniæ post Alfonsum.	Petrus.
FERDINANDVS nothus — Rex Neapolis, ⊕ anno Christi 1494. ineunte. X	IOANNA vxor Ferdin. Neap.	FERDINANdus Catholicus rex Aragoniæ *

ALPHONSVS rex initio anni 1494. terrore armorum Gallicorum deponit regnum, & fugit in Siciliam.

FRIDERICus rex Neapolit. 1496. nepoti ex fratre successit. Hic anno 1501, à Gallo & Hispano pariter oppugnatus, ad Ludoicum hostem in Galliam fugit.

Ferdinandus dux Calabriæ Tarenti à Consaluo captus 1503. in Hispaniam mittitur.

Beatrix vxor Matthiæ regis Vngariæ.

Ioanna vxor Ferd. Iunioris.

Isabella vxor Io. Galeacij Mediol.

BONA, Regina Poloniæ.

Sigismundus Augustus.

Ferdinandus rex Neapolit. 1495. pulsus à Carolo VIII. Galliæ rege, qui Neapolin 1495. die 21. Febr. ingressus est. Post discessum Caroli mense Iulio Neapolin recipit, & Hispanorum ac Venetorum auxilio Gallos eijcit. Venetis Hydruntem, Brundusium, Tranum, Monopolin oppignorat. sed in ipso victoriæ cursu moritur 1496.

cœpit 147[...] Rex Nea[...]litan. 150[...] ⊕ 1516.

IOANN[...] vxor Phili[...]pi archid[...]cis Austri[...] & Burgun[...] ⊕ 1555.

CAROLV[...] V. IMP[...] ⊕ 1558.

PHILIPPVS rex Hispaniæ [&] Neapolis.

ANNO M.D.II. Ioannis Daniæ & Sueciæ regis coniunx CHRISTINA, Ernesti Saxoniæ electoris filia, in arce StokHolmensi, cùm hyberno gelu concretis ad littora maribus, classem

arma-

natam, rex maritus, se ad liberandam illam M. D. II.
ttere non posse ostenderet, à Stenone Sueciæ
bernatore adhuc obsidebatur. Qua absente, et
hostibus Suecis, fame & armis, Holmiæ acriter
pugnata: Ioannes, filiam vnicam Elisabetham,
achimo I. marchioni Brandeburgensi electori,
petente vere desponsauit. ac ineunte Maio, à
riderico, Holsatiæ duce, Ioannis fratre, & orna-
ßimo illustrium procerum & matronarum cœtu
omitatam, ad sponsum in Marchiæ vrbem Sten-
aliam misit, vbi nuptiæ regio splendore celebra-
æ sunt. eodemq; tempore, ANNA, Ioachimi so-
or, Friderico, regis fratri, Holsatiæ duci, in
natrimonium tradita est, quæ CHRIstianum III. 1503.
Holsatiæ ducem, Daniæ postea regem creatum,
elicibus auspicijs enixa est. Dextras sponsis Er-
nestus archiep. Magdeburgensis in multorum prin-
cipum ac comitum præsentia iunxit, & sacro po-
stridie celebrato benedixit. Aureos torques eo
tempore soli principes & equites aurati, nobiles
verò Misnici, Saxonici, Marchici, duos aut tres
annulos, funiculo lineo ex collo suspensos gestasse
annotantur.

Interea dum nuptijs apparandis Ioannes va-
cat, & auxilia liberandæ coniugi obsessæ in Sue-
ciam lenté expedit: STEno bellum aduersus Da-
nos susceptum strenuè vrgens, Norici etiam regni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.II. *incolas, duriter à Christiano I. ob Carolum Canuti Succiæ regem receptum. olim castigatos, e libertate ac priuilegiis priuatos: literis & nuncijs ad recuperandam libertatem pristinam, e excutiendam Danorum Iugum sollicitat. Qui dulci libertatis nomine illecti, per Canutum Alfson, opinione eximiæ probitatis, & autoritatis in regno Norwegiæ singularis, restitui regno priuilegia superioribus annis adempta, Daniæ rege supplices orant. Rex verò, de consiliis à Canuto cum Stenone communicatis edoctus, episcopum Roschildensem Ioanniem Ibson ac Henricum Crummendicum mittit, vt in officio & obedientia regi debita Noricos contineant. Qui ad Asloiam cum classe deuecti, Canutum, datis publicæ fidei literis, ex arce Aggershusana in nauem accersunt. vbi, cùm mutuis exprobrationibus & rixis animi vtrinq; exacerbati incaluissent: Canutus à Danis trucidatus est. postea Christiernus regis filius, cùm aliquot vexillis peditum in Norwegiam missus Hermolaum Hudfad ducem tumultuantium interceptum rotæ imposuit. Canutum Caroli, a Stenone Noricis auxilio missum in acie trucidauit. Norici igitur auxilijs destituti, armis positis, Christiernum regem recipiunt, ac quod reliquum erat libertatis penitus amittunt.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Sed antequam hæc acciderent, regina Holmiæ M. D. II.
obsessa, famis acerbitate & militum præsidiario-
rum morbis ac mortibus (nam ex mille, vix 80.
superstites erant) fatigata, incolumitatem suam
& suorum pacta, in Stenonis potestatem, se & 27. Maij.
arcem, dediderat. Rex maritus tardè apparata
classe in Sueciam expedienda, tandem lenta
nauigatione, cùm quidem aduersis ventis etiam 30. Maij.
impediretur, ad Stocholmiam appulit. cùm triduo
ante regina cum arce, in manus hostium
venisset. Dolens igitur ac gemens, tarditatem
suam & ventos aduersos incusat, & scriptis ad
Senatores regni Sueciæ in vrbe Holmensi tum
præsentes, literis, nuncium in scapha ad vrbem
mittit. Quem, velut ab hoste perduelle missum,
Steno in vrbem non admisit, nec literas recipit.
Rex dolore & indignatione ardens, cùm se frustra
niti videret, cursum retrò in Daniam flexit,
vt maioribus collectis copijs bellum paulò post instauraret.
Regina captiua, vt erat fœmina religiosa
& pia, in monasterium S. Brigittæ VVastenum
se deduci petiuit. vbi diutius anno adhuc
in Suecia mansit.

Ioannes interea, de reginæ liberatione & Suecorum contumacia & rebellione punienda sollicitus, Lubecam ad conuentum ciuitatum Vandalicarum Oratores mittit, Ioannem episcopum Othonien-

M. D. II. niensem & duos nobiles, qui prolixa oratione, de Stenonis insidijs & rebellione aduersus regem superiore anno perfidè suscepta, & concitatis ad defectionem Norwegis, & vrbe ac arce Holmensi cum Regina captis, conquesti: grauißimis hisce causis regem cogi ostendunt, vt bello Suecos rebelles domet, & reginam liberet. Orare igitur, vt Lubecenses & fœderatæ ciuitates, durante cum Suecis bello, quiescant, nec arma vel commeatum vllum, aliasúe res bello necessarias in Sueciam importent. Priuilegia per antiquos Daniæ reges ciuitatibus, non ad euertendum regnum aut oppugnandos Daniæ reges, data esse, verùm vt beneuolentiam & honorem debitum regno vicißim exhibeant, & aduersus illius hostes operam fidelem præstent. Quod si morem regi gerant: regem vicißim omnibus in rebus ad eorum dignitatem & commoda spectantibus, ipsis clementer gratificaturum esse. Sin secus faciant, regem omnes in Sueciam aliquid inuehentes pro hostibus habiturum. Lubecenses vicißim, dolere se tantis difficultatibus & aduersationibus procerum regni Sueciæ, regem exerceri. Cùm autem suas merces, pecuniam, socios negociationis, in regno Sueciæ habeant: magnam & irrecuperabilem rerum suarum iacturam se facturos, si à Suecorum commercijs abstineant. iniustum esse, ob regum dißidia,

ab

externis etiam, communes & toti Reipublicæ M.D.II.
ceſſarias negociationes, intermitti. Se neutri
rti addictos, nauigatione libera prohiberi non
oſſe. Orare igitur, vt regis voluntate, vſitata
m Suecis commercia, deinceps etiam ſibi exer-
re liceat. In eandem ſententiam Iacobi IIII.
cotorum regis oratori, eadem nomine auunculi
Daniæ regis poſtulanti, paulò poſt reſponderunt.

Daniæ rex fruſtra ſe apud Lubecenſes labo-
aſſe videns, emiſſa in mare Balthicum claſſe ar-
tata, naues Lubecenſium & ſociorum, Hafni-
m deduci; Lubecenſibus verò ablata repetenti-
us indicari iubet: ſi, quod antea poſtulaſſet, à
uecorum commercijs abſtinerent, omnia reſtitu-
um iri. Sin recuſent, regem pro hoſtibus eos ha-
iturum & priuilegia à maioribus ſuis data eis
adempturum eſſe. Qua declaratione regis acce-
pta Lubecenſes ſtatim ad arma conclamant, naues
bellicas inſtruunt, milite complent, & quàm pri-
mùm ſe per vim ſibi ablata, vi ex regis prouin-
cijs relaturos eſſe, oſtendunt. Fridericus Holſa-
tiæ dux ipſe Lubecam profectus, fruſtra compone-
re negocium ſtudet. Lubecenſes enim, in eo per-
ſeuerabant, vt nauigatio in Sueciam & alias pro-
uincias libera, & priuilegia in regnis Daniæ &
Norwegiæ inuiolata ipſis relinquerentur, & na-
ues ablataq; bona reſtituerentur. Id ſi fieret, ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.II. mis nihil opus fore. ſin minus, ſe per vim ere pta, bello repetituros eſſe. Nullæ tamen ho anno claſſes bellicæ ab ipſis eductæ, ſed quinqu onerariæ grandiores præſidijs & machinis in ſtructæ cum mercibus Stocholmiam miſſæ ſunt Quo facto ſe atrociter læſum Ioannes Daniæ re queſtus, quod Suecos hoſtes ſuos commeatu iuui ſent: omnes Lubecenſium naues, bona & ciue in regni ſui portubus arcſto detinet. Hi vici ſim Danos Lubecæ magno numero negociante demorantur 19. Nouemb.

In Liuonia, RVßi à VValthero Plettenber gio, Liuoniæ magiſtro, ſuperioris anni expedi tione irritati, cùm magiſtrum Liuoniæ grau morbo decumbere, & Liuonos milites in hyber na hinc inde traductos & dißipatos eſſe cogno uiſſent: aliquot agminibus in diœceſin Derbaten ſem & Rigenſem media hyeme incurſiones fece rant, & tractum à Nerua Reualiam verſus, ſum ma celeritate, priusquam copias colligere Liuon poſſent, crudeliter direptum vaſtarant, & mul ta hominum millia in triſtißimam ſeruitutem Mo ſchicam & Tattaricam ex Liuonia abegerant. VValterus igitur recollecto bis mille equitum agmi ne, & aliquot peditum ſignis, denuò à Lithuanis deſertus, à DEO, & ſua, ſuorumq; virtute ac fortitudine pendens, rurſus in fines hoſtium ad

Pleſco-

lescouiam mense Augusto ducit, vbi ingenti Mo- M. D. II.
ſhorum multitudine circumfuſus, ingenti animo
s aggreſſus, & à DEO proſperum pugnæ exi-
m & victoriam, petens, tormentorum præcipuè
iraculo, & equitum cataphractorum aliquoties
uſſorum acies perrumpentium virtute, hoſtes
rritos in fugam conuertit, & glorioſam ac to- 13. Sept.
Liuoniæ ſalutarem victoriam adeptus eſt. Mo-
choviæ enim dux Ioannes, VValtheri virtute &
elicitate adductus, cùm Caſanum etiam regem à
e defectionem moliri intelligeret, & propiores
Moſcouiæ ditiones, Smolenſem & Pleſcouiam pri-
us occupandas eſſe cenſeret: pacem Liuonis (non
decem, ſed) totos quinquaginta annos duraturam,
obtulit, & optimis conditionibus ſancitam proro-
gauit. Demetrius Ioannis Moſcouiæ ducis fi-
lius, Smolenſem arcem ad Boryſthenem munitiſ-
ſimam interea, irrito tamen euentu, obſidebat.
cùm Tattari Præcopitæ, per Ruſſiam Albam, &
prouinciam Sendomirienſem, ad Viſtulam vſque,
omnia rapinis, ferro, incendijs, nemine obſiſtente,
extremo Septembri vaſtarent.

Fridericus Saxoniæ princeps elector, diſsidia inter Fridericum marchionem Brandeburgicum & ſenatum Noribergenſem exorta, cùm vterq; alterius hoſtibus receptum, et patrocinium tutum aliquot annos præbuiſſet: conuentu partium Erphordiæ

M.D.II. *diæ indicto, composuit die 20. Iunij. Quibus i- psis diebus, Casimirus, Friderici marchionis fili- us, 21. annorum iuuenis, patre in Thuringia ab- sente, Noribergenses in pagum Affalterbach, a- encænia, armata manu proficiscentes, in syluam arte pertractos profligat, & 328. ciues, plerosq; viros optimos & modestissimos trucidat. cùm dux ciuium, Vlman Stromer, simulata Marchi- corum fuga in syluam illectus, contra senatus man- datum, qui constituto loco expectari reditum ad encœnia pridie profectorum iusserat: ciues sibi ad- iunctos in hostem temerè duxisset.*

Circumibat tum in Saxonia Raimundus Pay- randus Gallus natione, Cardinalis & episcopus Gurcensis in Carinthia, Alexandri VI. PP. lega- tus, Indulgentias circumferens, & principum ac ciuitatum controuersias componens, & singulos magistratus ad suscipiendum communi consensu aduersus Turcas bellum excitans. Is Ernestum Magdeburgensem episcopum grauiß. admonuit, vt fratri Friderico Saxoniæ electori hortator es- set, vt Academiam in sua ditione tandem institu- eret. Quare cùm aliquot iam annos deliberatio- nes de condenda Academia multis dehortantibus agitatæ in aula fuissent: tandem Fridericus Saxo- niæ dux elector, cùm ingenio & sapientia excelle- ret; & literas ipse intelligeret & amaret, easq;

gubernatione maximo vſui ac præſidio eſſe per- M. D. II.
ceret: & Maximiliani Imperatoris, qui omni-
a liberalium artium ac præcipuè Hiſtoriarum
udia in Germania excitauit, & aliquoties in co-
itijs electores hortatus erat, vt ſinguli in ſuis
itionibus Academiam conderent, autoritate &
xemplo inuitaretur: & fratrem Erneſtum ar-
hiepiſcopum monitorem aſsiduum haberet: poſt
iuturnam conſultationem, multis dehortanti-
us, ſed D. Mellerſtadio, ipſius medico, & Io-
anne Staupicio imprimis negocium vrgentibus,
VVITtebergæ ad Albim, ACademiam, quæ po-
tea omnibus Germaniæ Academijs, omnium
onarum artium ac linguarum, & inprimis ma-
hematum & Doctrinæ cœleſtis ſtudiorum celebri-
ate & flore antecelluit; die 18. Octobris ſolenni
ritu introductam, inchoauit. Pro concione, D.
FLeccus, bonis ominibus ſcholam naſcentem pro-
ſequens, & ad nomen oppidi alludens, ex hoc
candido ſapientiæ monte, flumina ſapientiæ & vi-
tæ, in vniuerſum mundum redundatura eſſe, va-
ticinatus eſt. Fuit autem is D. Fleccus, qui in
Lutheri ſcriptis aliquoties laudatur; prior cœno-
bij Steinlauſsig ad Muldam fl. propè oppidum Bit-
terfeld, cui nomen, campus & aſperitas fecit a-
mara loci. Rector Academiæ primus Martinus
Polichius Mellerſtadius fuit, excellentis ingenij &
doctri-

M.D.II. doctrinæ fama eo tempore celebris, cùm trium fa-
cultatum Doctor, & principis electoris Frideri
medicus esset, quem non tam propter eruditione
& artis medicæ vsum felicem: quàm integrita-
tem, prudentiam, grauitatem, & fidem domi fo-
risq; perspectam princeps venerabatur. Cùm eni
peregrinationis, à Friderico, & auunculo illi
Christophoro duce Bauariæ, in Palestinam susce-
ptæ, comes fuisset; & in insula Rhodo principes
post hausta liberius Cretensia vina, in balneas
contulissent: Mellerstadius, cùm id rescisset, in-
gressus ipse balneas sua manu præhensum Frideri
cum eduxit. Christophoro paucis diebus post, fe-
bri ardente extincto. Huius beneficij recordatio-
ne Fridericus toto vitæ tempore Mellerstadium
ardentius dilexit & velut vitæ seruatorem vene-
ratus est. Mellerstadius exeunte anno 1513. die
27. Decembris demùm decessit.

Academiam VVittebergæ constitutam Iulius II
Pontifex, priuilegiis datis confirmauit, quæ Stupi-
cius Romà detulit. Is summum Academiæ inspe-
ctorem seu Cancellarium, qui Pontificis nomine
facultatem tribuendi gradus vsitatos concederet,
præceptorem domus Antonij Liechtebergensis
propè Brettinam ad Albim sitæ, constituit Goswi-
num de Orsoy. Leges & forma Academiæ, &
professores, pleriq; ex Tubingensi schola petiti
sunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

…it. aliqui etiam ex Lipsensi. cuius forma, in nationes diuersas distincta, ad Pragensem, quæ Parisiensis colonia fuit, congruens, minus commoda … probanda Mellerstadio, Stupicio & Conrado Vimpinæ, quorum consilijs præcipuè initia Academiæ gubernata sunt, videbatur. Professores & Decani facultatum primi celebriores fuerunt: in Theologia, F. Ioannes de Staupitz Augustinianus doctor Tubingensis. Hermannus Cæsar Stolbergensis. Petrus Lupinus, Canonicus VVitteb. In iure D. VVolfgangus Ståhelin Roteburgansis ad Neccarum, Tubingæ promotus. Ambrosius Volandus de Gruningen primus in Iure Ciuili ordinarius. ad quos sequenti anno Vincentius Rauennas Italus accessit, quem ante aliquot annos Bogislaus Pomeraniæ dux ex Italia secum adduxerat, & post hunc Henningus Godeus Erphordianus, ex quorum schola Gregorius Pontanus, Hieronymus Schurffius, Benedictus Pauli et similes prodierunt. Collegij Philosophici Decanus primus fuit Sigismundus Bünicensis M. & baccal. Theol. Tubingensis, qui in patriam paulò post cum Dionysio redijt. Ac inter bonarum artium professores, Sibutus Poëta, & Vachius maximè nominati postea fuerunt. Theologis post initium Academiæ anno sexto Martinus Lutherus Augustinianus, à Stupicio Erphordia euocatus adiungebatur: Doctoris M. D. II. 1508.

Theo-

M.D.II. Theologiæ gradu ab Andrea Carolſtadio deince
1512. ornatus. Paulò poſt Philippus Melanchton, a
1518. terum Academiæ illius lumen præcipuum acceſſi
cuius nomen & ſcripta, & totius Academiæ cel
berrimæ hiſtoria, omnibus in Germania erudi
notiſſima eſt.

Amelia, Friderici Saxonis conditoris Acad
miæ VVitteb. amita Erneſti & Alberti ſoro
Ludoici Bauariæ ducis Landshutenſis vidua Roc
licij anno ætatis 66. deceſſit.

Margarita, Philippi Burgundiæ ducis ſoro
Caroli V. amita; Philiberto Sabaudiæ duci, Fra
ciſci primi, Galliæ poſtea regis auunculo, nupſi
Quo paulò poſt extincto, vidua in Belgicum r
dijt, & Carolum V. infantem educauit.

Philippus Breſſæus Dux Sabaudiæ.

Philibertus, maritus Margaritæ Auſtriacæ.	Ludoica, nupta Carolo Duci Aureliæ.	CAROLVS dux Sabaudiæ, pu ſus à Franciſco R. Galliæ 153 ⊕ 1554.
	Franciſcus rex Galliæ.	Emanuel Philibertus, ⊕ 1582.
		Carolus.

In Diœceſi VERDENSI, ad Viſurgis & A
leræ confluentem, Bertoldo à Landesberg epiſco
fol. 62. po, cuius ſupra mentionem fecimus, ſucceſſit CHRI
63. 68. ſtophorus, dux Brunſ. adoleſcens, quem à Bre
menſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...nse archiep. coadiutorem triennio ante coopta- M. D. II.
...m fuiße dixi. HILDEsiensem verò principa-
...t, opibus & clientelis eo tempore potentem,
...cus dux Saxoniæ, Magni frater, excepit.

Guilelmus VVaramus, ab Erasmo Roterodа-
... tantopere laudatus, ex Londinensi ecclesia,
...Cantuariensem translatus est, archiepiscopus
...ius à Lanfranco: 32dus à S. Anshelmo: 64tus
...Augustino, primo religionis Christianæ in An-
...a instauratore, quem circa annum sexcentesi-
...um Gregorius Romá in Angliam miserat. Eo-
...m tempore Ioannes Coletus Londinensis, qui
...opter eximiam pietatem, doctrinam, & vitam
...ctrinæ consonantem, summa apud Anglos au-
...ritate erat, scholam bonarum literarum, ad æ-
...m D. Pauli, cuius ipse Decanus erat, erexit:
...q; Guilelmum Lilium, qui in Rhodo insula ali-
...uot annos vixerat, gubernatorem præfecit.
...cholæ Coleti fundationem Erasmus, in vita il-
...us, lectu dignißima, recitat Epistol. lib. 15.

Nocte præcedente Natalem Christi, ordien-
...em annum M. D. III. Otto Rhud, Bahu-
...ij, Norwegiæ arcis, non procul à Ludosia Sue-
...iæ oppido distantis, præses, castellum Olsburg,
... Suecis in ea vicinia munitum, præsidiarijs mi-
...itibus, vsitato illius solennitatis more, poculis se
...nuicem obruentibus, cepit. cùm Ludosia oppi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.III. dum, paulò ante à Christierno exustum, & E-
burgum ac Orstenum arces vicinæ, à præf-
VVestgothiæ Erico Erici desertæ, in potestat
illius deditione venissent. & Acho Ioannis, d
Suecicus, opem ferre arcibus, quas hosti pridie d
ditas esse ignorabat, volens; ex castris Danicis
Elsburgum, repulsus esset.

Lubecenses, cùm hostes se à Daniæ rege d
claratos viderent, classem sex nauium magna
armatam, milite claßiario, omnibusq; rebus n
cessarijs instructam, Stenoni ac Suecis auxilio m
tunt, quæ vento aspirante secundo, Stocholmi
incolumis peruenit. Sed ecce dum summo ardo
bellum vtrinq; inter Danos & Suecos instaurat
ac vrgetur: Raimundus Cardinalis, Alexand
VI. PP. legatus, vt anno superiore in cæteris S
xoniæ prouincijs, ita nunc ad Balthicum litt
accedens, intestinis principum & ciuitatum co
trouersiis sedatis, communibus consilijs & aux
lijs bellum aduersus Turcas suscipi flagitabat. I
mense occasione Lubecam quoq; venit, bellum quod i
Aprili. ter Daniæ regem et vrbem illam, Suecicorum com
merciorum causa extiterat, compositurus. Eu
catis igitur ad pacis negocium simul tractandu
vicinis principibus, Magno duce Megapolitano, e
Friderico Holsatiæ duce regis fratre, & præmi
sis supplicationibus ad templa solennibus, tracta

tionem

…nem inchoat. vbi post longam disputationem, M.D.III.
…becensibus liberam nauigationem, vigore priui-
…iorum, quæ à Daniæ regibus haberent, & da-
…norum compensationem flagitantibus: Ioanne e-
…scopo Othoniense & cæteris Dani legatis econ-
…, non vt Regnum & reges Daniæ benefactores
…is oppugnent Lubecenses, priuilegia illis à Da-
…æ regibus data esse, sed propter officia vicißim
…ì cùm opus sit præstanda: Quæ cùm in malefi-
… illi vertant, ingratis omni Iure adimi factas
…iuilegiorum donationes posse asserentibus: at si
…atificarentur regi, non modò priuilegia vetera,
…rùm etiam recens ablatorum restitutionem cum
…nore pollicentibus: Cardinalis, etsi quod in-
…imis Ioannes Daniæ rex cupiebat, obtineri à
…ubecensibus non potuit, vt negociationes ac im-
…rtationes commeatuum in Sueciam suas aliquan-
…per in regis gratiam intermitterent, hoc tamen
…rficit, vt armis vtrinq; depositis, pacem se ser-
…turos hac conditione pollicerentur: vt Regina
…aniæ captiua, mißis in Sueciam à Cardinale &
…natu legatis, in libertatem à Suecis restituta,
… Daniam reduceretur, & de controuersiis in-
…r Danum & Suecos, mißis sequenti anno Sundi-
…m legatis, transigeretur. Pro damnis illatis rex
…liquot millia aureorum Lubecensibus addixit,
…ro quibus constituto die soluendis, Holsatiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.III. dux Fridericus, ac episcopi, Othoniensis, Slesi
censis, Lubecensis, fidem suam interponunt. N
nes per regios excubitores ablatas, cum mercib
quæ superessent, restituit, & immunitates
priuilegia ciuium Lubecensium in regno vete
seruat.

Mißis igitur in Sueciam à Cardinale & S
natu Lubecensi legatis: Christina, Daniæ regi
ex cœnobio VVasteen, vbi diutius anno comm
rata fuerat, à Stenone ipso, & Suantone, ad
nes regni vsq; honoris ergò comitata, Helmsta
primoribus Scaniæ occurrentibus libera sistitur,
traiecto Hellesponto, à Christierno filio excep
Hafniam ad maritum deducitur. Lubecenses
gatos, qui ex Suecia eam reduxerant, rex nec
colloquium nec in conspectum suum admisit. S
no vbi à Daniæ finibus reuertens Ienecopiam a
pulit, subitanea morte Idibus Decembris exti
ctus est, non sine veneni suspitione. Rex ci
tatibus Vandalicis, Sundam ad colloquium eu
catis, duos eò episcopos destinarat. Sed Bog
laus Pomeraniæ dux, bellum in Sundenses me
tans, saluum conductum cæteris ciuitatibus co
cedere, Dantiscanis exceptis, recusauit. Rost
chij igitur, Lubecenses & cæteri subsistunt, q
Dantiscani ad eos accedunt, & arctiore fœde
cum Lubecensibus ad communium priuilegioru
defen

...nsionem, aduersus quoscunque denuò sese ...gant. M.D.III.

In Saxonia inferiore, VVilelmus dux Brun...ensis, VVilelmi victoriosi filius, Henrici seni... & Erici pater, cùm ante nouennium, filijs ...atu & gubernatione tradita, prorsus se in oci... & quietem priuatus abdidisset, Hardesij in... viuos esse desijt, & Mundæ ad Visurgis & ...ldæ confluentem humatus est. Post cuius obi...tu, filij, Henricus & Ericus, cum Henrico, Ot...nis filio, duce Luneburgensi, unionem seu fœ...ra Hæreditaria, quibus cauetur, vt se mutuò ...fendere, & ortis controuersiis, non bello, sed ...cis tractationibus vel iure eas finire, arces & ...ædia sua sine alterius consensu non alienare, & ...tiones Homburgensem ac Ebersteiniam episcopo ...ildesiensi oppignoratas, non grauius onerare te...antur: fide vltrò citroq; data, renouarunt.

Eiusdem anni initio, Philippus Brabantiæ & ...liquorum Belgarum princeps, archidux Austriæ, ...cepto in Hispanijs procerum & populorum re...ni Castiliæ & Aragoniæ, fidelitatis iuramen...o, per medias Gallias, multùm dissuadentibus so...eris, qui diuturniore consuetudine Hispanæ gen...is animos & mores cognoscendos, nec Gallo ho...ti, qui tum in regno Neapolitano bellum cum Hi...spanis gerebat, fidendum monebant, redire insti-

M.D.III. *tuit. relicta apud socerum, Ioanna uxore grauida, quæ decima die Martij, FERDinandum, Caroli V. fratrem, Compluti enixa est. cui urbi, ob tanti principis ortum, immunitas à regibus, intercedente Francisco Ximenio archiepiscopo Toletano, qui de Academia ibi instituenda, & Biblijs diuersarum linguarum excudendis, iam tum deliberabat, concessa est. Philippus amplißimis de pace inter reges Hispaniæ & Galliæ restituenda mandatis, à socero acceptis, cùm ad Ludoicum XII. redijsset, pacem his conditionibus sancit, vt regnum Neapolitanum, ex primæ diuisionis præscripto, ab Hispanis & Gallis ex æquo poßideretur. Capitanatus verò & cæteræ, de quibus, armis tum disceptabatur, prouinciæ, Philippo tanquam sequestro traderentur: & Carolus Philippi filius, & Claudia Ludoici XII. filia coniuges futuri, nunc statim reges Neapolitani nominarentur, & vtriusq; infantis nomine, regni altera pars per archiducem, altera per Gallum administraretur, donec peractis nuptijs, Galli pars in dotem filiæ tota traderetur. Sed hanc pacem Hispaniæ reges diu differentes & spem facientes, sed consilij ex euentu rerum capiendi liberam sibi facultatem reseruantes, post aliquot mensium tergiuersationes, victis iam in regno Neapoli ad Terranouam, Semenariam, & Criniolam*

Galli

lis, tandem ut parùm sibi honestam, nec tu- M. D.III.
, comprobare noluerunt. ac paulò post, Con-
us Ferdinandi dux, Neapolin pridie Idus Maij
upauit, à quo tempore, ad hodiernum usque
m, in Hispanorum potestate urbs illa cum re-
permansit.

Philippo in Belgium reduci, splendidißimo & lu dignißimo Panegyrico, in laudem Philippi ncipis patriæ scripto, ERASMVS gratula- est. Is Roterodami in Hollandia, ubi exi- a domus ad cœmiterium, cum hac inscriptione, ec est parua domus, magnus qua natus Erasmus, ibi olim monstrata est: die Simonis & Iudæ in 1466. cem editus, & puer Dauentriæ in Alexandr egij schola eruditus est. in quam Rodolphu gricola Frisius, qui primus in Germania re- am discendi, & latinè scribendi rationem, & sum Dialecticæ uerum monstrauit, aliquando eniens, & scripta aliquot adolescentium ab He- o monstrata perlustrans, cùm Erasmicum cæte- is anteferret, accersitum ex sua classe Erasmum dolescentem, arreptum capillo in uertice, ta- itus intuetur, & quasi considerata indole ex li- eamentis, hanc uocem fatidicam adiecit, Tu ris Magnus. Hanc historiam ipse Erasmus a- micis recitauit. Qui, sub Philippi principis Imperio, primùm inclarescere his annis cœpit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.III. edito Adagiorum opere primo Lutetiæ, & pau
1500. post Enchiridio Militis Christiani, quo artem pi
1503. tatis seu Theologiæ veræ summam tradere,
Religionem Christianam, non in ceremonijs
superstitiosa traditionum humanarum obseruati
ne, sed vera animi pietate, & affectibus piis, v
ro timore Dei, fide, dilectione Dei & proxim
mansuetudine, temperantia, humilitate, obed
entia, castitate, & frenandis adfectibus & cupid
tatibus viciosis, contra rectum iudicium ment
militantibus, sitam esse demonstrare voluit. eo
demq; hoc anno, Panegyricum, omni dicendi ar
tificio elaboratum, & excellentis ingenij & elo
quentiæ specimen singulare in lucem emisit, qu
ad sui amorem & admirationem omnes politio
rum literarum studiosos rapuit & inflammauit
ex quibus, IOannes Turzo etiam fuit, coadiuto
Vratislauiæ episcopo Ioanni IIII. primum hoc ann
adiunctus & triennio post integram gubernatio-
nem adeptus, vir bonus, mitis, literatus & lite-
ratorum Mecenas, ad quem aliquot Erasmi episto-
læ extant, summus Silesiæ capitaneus ante Casi-
mirum Teschinensem fuit: & fratrem Stanislaum
Turzonem, episcopum Olomucensem in Morauia,
itidem Erasmi amicum, habuit.

Ioannes TVRZO, Vngarus, ex fodinis me-
tallicis in Vngaria opes immensas collegit, postea
Craco-

racouiæ domicilium collocauit, & comitis dignitatem adeptus ⊕ 1508. M.D.III.

Ioannes V. Episcopus Vratislaviensis.	Stanislaus, Episcopus Olomuzensis.	GEORGIVS comes, Camerarius montium Vngariæ, Fuccari adfinis.	Alexius Turso, Prorex Vngariæ.	Ioannes.

Elisabeth, nupta IVLIO comiti Salmensi. ⊕ 1574.

Eiusdem anni æstate, duo laudatißimi Saxoniæ principes, veræ pietatis ac sinceræ euangelij doctrinæ cultores postea & confessores præcipui, & ecclesiarum ac scholarum nutritij singulares, nati sunt: IOannes FRidericus, Saxoniæ dux elector, vltima Iunij, patre Ioanne, matre Sophia, Magni ducis Megapolitani filia: & Christianus Holsatiæ dux, postea Daniæ rex eius nominis tertius, patre Friderico, matre Anna, Ioannis electoris Brandeburgensis filia, pridie Idus Augusti.

Quo ipso mense, Alexander VI. Pontifex, Romæ, veneno, quod alijs Cardinalibus ad conuiuium vocatis præbendum Valentinus Borgia filius ipsius vino miscuerat, imprudenter hausto extinctus est, se ipsum tollens, alios qui tollere quærit, οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

M.D.III. Huius Papæ elogium funebre Italus scriptor h verbis expreßit. Ad defuncti Alexandri spe ctandum corpus, in Diui Petri templum, urb tota incredibili lætitia accurrit: nec cuiusquam oculi, Draconem illum, qui immoderata ambitione, & pestifera perfidia, omnibusq; horrendæ crudelitatis, monstrosæ libidinis, & inauditæ auariciæ exemplis, sacris atq; profanis rebus absque discrimine venditis, vniuersum orbem venenis infecerat, extinctum spectando impleri poterant: qui nihilominus ab ineunte ætate, ad extremum vsq; vitæ suæ diem, singulari ac pene perpetua felicitate, maximaq; semper appetens, & plura quàm optaret perpetuò adipiscens, elatus fuerat. de quo Iouiani Pontani Epigramma extat. Vendit Alexander sacramenta, altaria, Christum, Emerat ille prius, vendere iure potest. Epitaphium Lucretiæ, Alexandri filiæ, Actius Sanazarius composuit. Hoc licet in tumulo, Lucretia nomine sed re Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.

Hunc Alexandrum, si iudicium aliud & pœnæ sceleratorum post hanc vitam non sequerentur, viuum testimonium contra Deos dicere, Diogenes pronunciasset. Sed cùm Norma Iusticiæ Dei æterna & immutabilis sit, vt bonis benè sit, & malis malè: & Dionysius, Tiberius, Alexander

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

orgia, & similes, in his terris floreant & M.D.III.
ominentur: hoc ipsum testimonium conuincit,
iud iudicium & alias pœnas post hanc vi-
m restare.

Secutus est Alexandrum Franciscus Picolho-
ineus, Æneæ Syluij ex fratre nepos, vir eo gra-
u non indignus, sed admodum senex & valetu-
inarius. qui 26 to. post electionem die obiens,
VLIVM II. Sixti IIII. ex fratre Raphaele ne-
otem, ex Albizola Liguriæ vico, iuxta Sauo-
am ortum, successorem summo Cardinalium con-
sensu, Cal. IXbris designatum habuit. cuius men-
sis die 22. in hoc littore Balthico, MAGNVS dux
Megapolitanus, cùm amplius triginta annis, patri-
am, magna cum pietatis, iusticiæ, prudentiæ, for-
titudinis & clementiæ laude rexisset, & familiam
illorum ducum, authoritate, opibus & magno-
rum principum affinitatibus auxisset: ex hac vita
migrauit. cui frater Baldasar & filius Henricus
in gubernatione succeßerunt. Magnum 24. De-
cembris, Conradus episcopus Sucrinensis secutus
est: cuius obitu sede vacante, Magni principis
exequiæ, vicinis episcopis Lubecensi & Racebur-
gico adhibitis, ineunte anno 1504. celebratæ, &
paulò post Ioannes Thuen collegarum suffragiis su-
perato æmulo & competitore Raimaro Han archi-
diacono VVarnensi, in cathedram euectus est. Qui
propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.III. propter integritatem, virtutem & fidem principibus tùm Megapolitanis, Baldasari & huius e fratre nepoti Henrico percarus erat. Verùm duo solummodò annos ecclesiæ illi præsedit.

Extremis anni diebus, Galli recuperandæ Neapolis auidi, cùm ad Lyrim fl. ferè duos menses castra Hispanis opposita habuissent, à Consaluo, Hispani exercitus duce profligati ac cæsi, & Petrus Medices naui fugiens in Lyris ostio submersus: & Calend. Ianuarij proximis, Caieta Consaluo à Gallis dedita est. Qua ratione, nobiliss. regnum Neapolitanum totum à Gallis amissum, & Hispani Imperij in eo firmamentum secutum est.

Filius Petri Medices, LAVrentius, Venetijs postea apud Hieronymum Lipomannum, exul, sub Varino præceptore educatus est, pater Catharinæ præsentis Reginæ Galliæ.

Anno M. D. IIII. ineunte, Sueci, à Danicis partibus alieni, SVANtonem Nicolai, Marscalcum regni, ex nobilissima splendidaq; familia oriundum, multisq; nominibus toti regno percharum, Moschicis itidem victorijs apud exteros celebrem, Stenoni demortuo, in regni gubernatione successorem designarunt. qui, arce Stocholmensi

8. Febr. accepta, funus Stenonis, in cœnobium ordinis Cartusiani GryphisHolmium, quod ex proprijs ac hæreditarijs bonis, cùm liberos non haberet, anno

1491.

4 91. Steno fundarat, deductum honorificè con- M.D.IIII.
dit. Exinde magno animo patriam integrè ex 14. Feb.
ostium potestate vindicare, & Danici belli reliquias conficere aggressus est. ideóq; Calmarniam oppidum & arcem, quæ Danico præsidio adhuc tenebatur, per Hemmingum Gaddum, episcopum Lincopensem, Marte & arte valentem, obsidione cinxit, & insulam Elandiam recuperari iussit. Ipse collectis Suecorum ac VVestgothorum copijs, in Hallandiam & Scaniam incursiones fecit. Sundensibus etiam, in opposito littore Balthico, Bogislaus Pomeraniæ dux bellum inferebat. Sic intermissa pacificatione per Cardinalem Raimundum proposita, apertum inter Danos & Suecos bellum rursus erupit. cui Lubeca etiam, & cæteræ littoris Balthici ciuitates, denuò implicatæ sunt, cùm regi petenti, vt Suecorum commercia vitarent, gratificari nollent.

CVM autem Sundensis belli mentio inciderit, pauca de vrbe SVNDIO addam. quæ, ab insula Strale, vicina, & freto, quod Rugiæ insulas à Germaniæ extremæ continente dirimit, & Rugiæ principatum medium interlabitur, nomen habens: à Rugiæ principe Iarimaro primùm inchoata, 1210.
& à filio illius VVislao, fundatore cœnobij 1231.
Campen absoluta, & iure Lubecensi ac libertate, 1240.
qualis ciuitati Rostochiensi, à D. Burewino, collata

M.D.IIII. lata esset: sylua, agris, pascuis, portu, iur piscandi, & vectigalium immunitate donata; intra centum annos tantopere incolarum industria & commercijs aliarum gentium maritimis creuit vt duorum regum, Erici Dani, Byrgeri Sueci, &
1316. decem principum, ac in his VVislai Rugij copiis eam obsidentibus, omnes illorum molitiones fortiter sustinens, capto etiam Saxoniæ duce Erico, libertatem suam, magna cum gloria & felicitate tutata sit. cuius belli causæ & occasiones hæ fuerunt.

Crescebant tum in littore Balthico, commercijs, potentia & opibus, nouæ ciuitates, VVismaria, Rostochium, Sundia, Gryphiswaldum: quas priuilegijs suis ad contumaciam aduersus dominos suos alendam abuti, principes querebantur. & paulò ante Ericus IX. Daniæ rex, quem Rostochienses Dominum & defensorem vrbis & priuilegiorum suorum aduersus Marchitas receperant:
1310. cum VValdemaro Marchione Brandeburgensi Ribbeniciæ congressus, amiciciam & fœdus inierat: ac sequente æstate, conuentum viginti principum, quos Marchio adducturus erat, & ludos solennes, Rostochij indixit. Quò cùm appulisset Ericus,
1311. Rostochienses periculum libertati suæ imminere metuentes, portas vrbis clausas tenuerunt. Itaq; in horto Rosarum, & vicinis campis, principes sub tentorijs degentes, ludos suos peregerunt. Tandem de

m de vlciscenda Rostochiensium contumelia, M. D.IIIC
i vrbem, Regi ac Domino suo, non patefecißent:
VVismariensium petulantia, qui Henrico prin-
pi suo facultatem in vrbe nuptias celebrandi, ne-
rant punienda decretum faciunt. VVislaus et-
m de Sundensium suorum insolentia queritur.
umq; Lubeca eo tempore, alijs de causis, à vici-
is ciuitatibus dißidens, Ericum Daniæ regem, tu-
rem ad decennium recepisset, facilius perficere
stituta se posse principes iudicabant.

Ciuitates de Principum decreto edoctæ, ante-
ertere volentes, classe armata insulas Daniæ ra-
inis ac incendijs vastant, vt Regem domi distine-
int, & portus suos tueantur. Sed nihilominus,
VValdemari marchionis & cæterorum principum
copiæ, cum regijs Ribnicium transportatis, coniun- 1312.
ctæ; Rostochium obsident. Cumq; Rostochienses,
mari aperto, nihil curare obsessionem illam intel-
ligerent: ad portum maris descendentes, ad v-
tramq; VVarni ostio vicinam ripam, castella eri-
gunt ac præsidijs muniunt: et demißis in fundum a-
liquot nauiculis, grandi lapidum mole onustis,
portum obstruere moliuntur. Sed redeuntibus do-
mum confœderatis principibus, facili negocio à Ro-
stochiensibus castella deiecta, & nouum Castellum
seu turris munita est. quam cùm Ericus cum socijs,
denuò aliquot mensibus obsessam, deditione acce-
pisset:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. pissset: tres circa illam turres, muris iunctas, & fossis aggeribusq; cinctas, excitauit. Quarum
1312. vnam Regis Daniæ, alteram VValdemari Marchionis, tertiam Henrici Megapolitani præsidia aliquandiu tenuerunt.

Multitudo ciuium in vrbe, intercluso fluminis exitu, velut rabiosi canes, in Senatum, tanquam conscium traditionis, seditioso impetu incitata, eum partim in vincula coniicit, partim trucidat, & nouo Senatu lecto, plebiscita noua, ne quis ciuis in senatum adsciscatur, vel pecunia mulctetur, nisi de seniorum in quatuor opificum collegiis consensu, & similia confirmari petunt.

1314. Sed hæc seditio, inuocato à cæteris ciuibus, senatorum iniustè interfectorum cognatis & amicis, Henrico Megapolitano, tandem sedata, & de nefandæ illius petulantiæ autoribus supplicium sumptum; cæteris innocentibus facultas iterum liberè negociationes suas terra mariq; exercendi tributa est.

Statim verò, vt sunt mutabiles hominum voluntates, omnisq; potestas impatiens consortis erit, non solùm inter præfectos castelli VVernamundensis, rixæ aßiduæ; verùm etiam aliis de caußis,
1314. offensiones & odia, inter regem Ericum, & VValdemarum Marchionem recruduerunt, quæ in apertum bellum eo anno eruperunt. Ac Daniæ rex

Ericus

...cus IX. VVislaum principem Rugiæ, Henri- M.D.IIII.
...a Megapolitanum, Gerardum & Ioannem co-
...es Holsatiæ, & alios: VValdemarus marchio,
...meraniæ duces Ottonem & VVartislaum, &
...itates Rostochium & Sundium, belli socios ha-
...it. omißis autem cæteris eo bello gestis, hoc
...um de Sundensibus recito, quod Marchione
...Valdemaro & VVartislao Pomeraniæ duce,
...ositium ad Panim fl. ducis Rugiæ oppidum ob-
...lentibus, & vicinam Rugiæ continentem va-
...ntibus: VVislaus tandem pacem petere, &
...nditiones victorum arbitrio latas accipere coa-
...us sit, & inter cæteras, Sundensibus, nouo di-
...omate, priuilegia à maioribus ipsius data, in spe-
...e confirmarit, in quibus & proprietatem vrbis,
... omnium intra fines territorij illius sitorum, ci-
...ibus attribuit. Cumq; iura & libertatem, qua-
...m Rostochiensibus D. Burewinus & filij Hen-
...icus & Nicolaus Megapolitani dederant, ciuita-
...i Sundensi maiores VVislaj conceßissent: pro-
...ittit VVislaus, etiamsi de Rostochiensium liber-
...tte aliquid deinceps decedat, nihilominus ciuitati
...undensi ius suum & libertatem integram reli-
...tum iri. Ciuem Sundensem nusquam alibi, quàm
...oram præfecto Iudicij & senatu in vrbe Sundio
...onueniri, & appellationem ad Lubecenses libe-
...ram concedit: & vectigal quod tum in vrbe

M.D.IIII. *habuit, nunquam se aucturum pollicetur. Veru hæc malè sarcta gratia nec quidquam coijt, e vix anno vertente rescissa est.*

Cùm enim Ericus *Daniæ rex, nouo fœdere multos principes sibi dei inxisset, & ciuitati Sundensi, ob societatem cum* VValdemaro *marchione hoste suo, superiori bello initam, infensus e set:* VVislaus *etiam, odio & vindictæ cupiditate ardens, se illi adiunxit. Itaq;* Ericus IX. D*aniæ, &* Byrgerus *Sueciæ reges à mari:* VVislau *princeps* Rugiæ, Ericus *dux Saxoniæ,* Albert*i* Brunsuic. VValdemar *Slesvvicensis,* Gerardus *e* Ioannes *Holsati,* Henricus *Megapolitanus,* Pribi*slaus* Dominus *Vandaliæ,* Adolphus *Scavvnburgicus,* Guncelinus *comes* VVitteburgensis, Gunte*rus* Reppinensis, Henricus *&* Fridericus *Beichlingenses & alij à terra,* Sundenses *adoriri statuerunt.* Ericus *inferioris Saxoniæ dux, cum aliquo comitibus, prædæ cupiditate cæteros anteuertit & in nemore seu Querceto vrbi vicino, castr metatus, reliquos terra mariq; aduentantes, expectare constituit.*

Ciuitas Sundensis, cùm de tot principum aduersus se conspiratione, cognouisset: non fracta metu & consternata, sed duris vt ilex tonsa bipennibus ab ipso Ducit opes *animumq; ferro: ita in tanto periculo, singulari magnitudine animi, con-*

stantia,

a, & vigilantia, quæ ad defensionem necessa- M. D. IIII.
ant, comparauerat. nam et cum vicina prin-
is Rugiæ insulæ & continentis Nobilitate,
non minus quàm ciuitas Sundensis, iura
bertates suas à VVislao infringi quereba-
cuius duces Pridborius à Vilmentz, Stois-
à Pudebuß, & cæteri 130. nominatim in li-
vnionis expreßi) ad mutuam defensionem ve-
n Iurium fœdus ineunte anno Sund. fecerant: 1316.
x vicini principis Pomeraniæ VVartislai,
Marchionis VValdemari ditionibus, medio-
arma gerentium manum coëgerant, cui du-
magnanimos, concordes & felices, ex no-
ate, quæ in vrbem, suæ securitatis causa,
uersa confluxerat, & ciuibus præfecerunt.
rum consilio & ductu, priusquam cæteri ho-
conuenirent, illucescente die Albani, ex vrbe 21. Iunij.
mpentes, Erici Saxoniæ ducis castra inua-
t, & fortiter ac feliciter profligato illius ex-
itu, ducem ipsum captiuum in vrbem ducunt.
tea totis fœderatorum copijs, à terra & ma-
rbem cingentibus, intra munitiones & mœnia
se continuerunt, cùm tantæ multitudini non
temerè obijcere, sed vi oppugnantes vrbem,
iter & fortiter depellere decreuissent.

DEO autem vrbem protegente, & consilia
stium, & robur cordium languefaciente: terri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. *bilis illa, tot regum ac principum coniuncta*
ditio, quæ tantam uniuersi huius orbis arct
se expectationem concitarat, in fumum ta
abijt: cùm subitò, præter omnem ciuium ob
rum opinionem, tot illi principes, rebus com
tis, ad sua quilibet redierunt. Post quorum
cessum, Sundenses per totam Rugiam insul
& continentem, cuius Barda, Tribusea, Gri
Lositium, oppida sunt, vagati, arces ac mun
nes principis VVislaj occupatas & direptas d
erunt. Ericum verò Saxoniæ ducem à se cap
VVartislao Pomeraniæ principi miserunt, qui
rò eum Marchioni VValdemaro tradidit, d
ingenti λύτρῳ, inter VValdemarum, VVa
laum & Sundenses æqualiter distributo, di
sus est.

VVislaus etiam Rugiæ dux, qui causam
bello præcipuam præbuerat, agnoscens Deum
stæ ac necessariæ Sundensium defensioni cleme
adfuisse, & fidem inter magistratus & subdit
ex reciproca obligatione, mutuam, sanctè in
lateq; seruari oportere; vertente anno ipse Su
1317. *um venit, & omnium præteritarum offensio*
& iniuriarum perpetua obliuione sancita, li
tatem & priuilegia ciuitatis pristina denuò c
firmat: eosq; suis possessionibus & prædijs, in
to ducatu tranquillè frui permittit: & omnia,

ac

bilium subditorum suorum literis ciuitati M.D.IIII.
issa, firmiter seruari debere sancit, ac cle-
ßime toto vitæ tempore postea ciuitatem
lexus est. Dato post biennium nouo priuile- 1319.
ne intra duo milliaria ad vrbem, arx vlla
atur. ac vt agri à ciuitate empti, circumqua-
d vnum milliare, ciuitatis proprij, & ab
exactione ac tributo principi pendendo im-
s sint. nec aduectio mercium, aliarumq; re-
ad victum pertinentium, vlla ratione, ter-
l mari à principe impediatur. Senatus sal-
conductum in sua vrbe tribuendi plenam po-
tem habeat: & proscripti à Senatu, in omni-
tiam alijs ciuitatibus principis, Ius Lubecen-
bentibus, proscripti habeantur. His & plu-
s alijs priuilegijs beneuolentiam erga reconci-
am ciuitatem Sundensem suam, tum VVislaus
larauit. Est autem hæc

SERIES PRINCIPVM RVGIÆ
remorum.

Raze princeps Rugiæ, ⊕ 1141.

IARImarus primus Christianus RVGIÆ princeps, fundauit cœnobia Bergen A.C. 1193. Hyldam 1199. — Stoislaus.

urbem SVNDIum 1210.

VVislaus, fundator cœnobij CAMPEN 1231.

⊕ 1241.

M.D.IIII.

VVis-laus II. Iarimarus II. Daniæ regis iugum e[x]
sit 1259. ⊕ 1281

VVislaus, fundauit Hiddensee 1297. op
Tribsees ius Lubecense concessit 1285. ⊕ 1303

VVISLAVS ultimus, urbem SVNDEN
1316. vicinorum regum & principum auxilijs fr
obsedit.

1325. VVislao autem sine liberis die Martini ex
cto, Vratislaus IIII. Pomeraniæ dux, Bog
IIII. & Margaritæ sororis VVislai filius, vi
ctorum inter auunculum & se initorum, & p
uincialium voluntate succedit. Quem Sunde
ciuitas eò libentius & cupidius principem reci
bat, quòd ante nouennium, à duorum regum
12. principum copijs, terra mariq; obsessa, à V
tislao vicino benignè & fideliter adiuta e
1325. Statim itaque profectus Vratislaus Iuramen
4. Decemb fidelitatis à Senatu & ciuibus ac nobilitate
cina, ac proximis diebus Bardæ, Grimm
Tribuseæ, & Lositij accepit. Etsi autem
piscopus Suerinensis, cui ecclesiastica Iurisdic
Sundij, & in reliquo cismarino ducatu Rug
post victum à VValdemaro I. Daniæ rege & H
1168. rico Leone, duce Saxoniæ, Teslaum Rug
commendata erat: sibi etiam dominium direct
illius feudi, à ducibus Saxoniæ, Henrici Leo
succ

cessoribus donatum esse allegabat; idq; , cùm M.D.IIII.
fendere suo marte non posset, Henrico & Al-
rto filio, D. D. Megapolitanis, & Ioanni
Henningo Herulis cessisset: tamen Pome-
niæ princeps, auunculo, secundum pacta suc-
dens, Ducatum uniuersum iam tenebat. For-
autem illis ipsis diebus, proceres Dani, ad-
ti à Gerardo magno Holsatiæ comite, cuius
seculo summa in his gentibus Arctois virtu-
s opinio erat, Christophorum regem quibus-
unque de causis regno excluserant, & VValdemarum III. puerum, Erici ducis Slesuicen-
is filium, adiuncto Tutore Gerardo Holsatiæ
omite, regem elegerant. Christophorus inte-
rea Rostochium secedit, quam vrbem à Nico- 1326.
lao puero Rostochiensium Domino, fratri ipsius
Erico IX. regi, ante aliquot annos subiectam te-
nebat. VVratislaus vero, à nouo rege VValdemaro
auxilia & defensionem aduersus Megapolitanos &
Herulos petit.

Dum autem legati feliciter mandata in Dania
conficiunt: Vratislaus Pomeraniæ dux, in vr-
be Sundensi, Calendis Augusti, rebus humanis 1326.
eximitur, relictis duobus filiis, Bogislao & Barnimo infantibus, & Vratislao posthumo postea Calendis Nouembris in hanc lucem primum edito.
Hanc occasionem arripientes vicini principes Me-

M.D. IIII. gapolitani, Henricus, Henrici Hierosolymitani filius, cui vrbem & territorium Rostochiense re Christophorus paulò ante reddiderat: & filii Henrici, Albertus, cum agnatis Herulorum Dominis, cismarinum Rugiæ ducatum statim inuadunt, & Bardam, Grimmam, ac Lositium excepta arce, quam Reinfridus de Pentze pro filijs Vratislai defendebat: occupant. A ciuitatibus vicinis, Sundio, Gryphiswaldo, & Demina, euocatis consulibus petunt, ne se bello immisceant, nec principes in occupanda Rugia, à dominis feudi legittimè sibi collata, impediant. Se vicißim Vratislai filijs, de legittimo illorum & antiquo patrimonio nihil decerpturos, & perpetuam cum illis pacem & amicitiam, culturos esse.

Tanta autem fides & constantia ciuitatum erga principes suos, ducis Vratislai hæredes infantes fuit, vt nullis mollitæ illecebris, nullis fractæ minis aut terroribus, se defensionem principum suorum in Ducatu Rugiæ, qui legittimo & pleno iure ad eos pertineret, integrè recuperando ac tuendo, intrepidè suscipere decreuerint. Præsertim cùm Sundensem ciuitatem, quæ tot principum peregrinorum insultus nuper inuicta sustinuerat, subiectionem ac fidem Vratislao iuratam, hæredibus etiam illius firmiter præstare, nec vlla ratione ab eis auelli se passuros, didicissent. Interea

ex Da-

Dania, Gerardus Holsatiæ comes, cum pro- M.D. IIII.
ßis electi Daniæ regis auxilijs 600. equitum
indium appellit, & Tutorio nomine in fidem re-
ptis ciuibus & nobilitate insulæ Rugiæ, integri
ucatus recuperationem Vratislai filijs sanctè
llicetur. Progressus autem ad oppidum Lositz,
r segnius expectatione omnia agens, tandem in-
ucias cum hoste inscijs & inuitis ciuitatibus usq;
d diem Ioannis Baptistæ anni sequentis sancit, &
eunte hyeme in Daniam redit. Interea qui in
præsidio Lositij erant euagati, vicinarum ciui-
atum prædia & ciues tempore induciarum spoli-
bant. Sundani igitur, Gryphiswaldenses, ac
Deminij, re cum præfecto arcis communicata, op-
pidum ineunte vere expugnant. Mense Iulio,
Megapolitani Deminum irrito conatu obsident, &
progreßi VVolgastum versus, rapinis & exactio-
nibus pecuniæ, quibus incendia agricolas redime-
re cogebant, paßim grassantur. Cùm autem Ge-
rardus Holsatiæ dux, prætexens, inducias à se o-
ptimo consilio sancitas, & in triennium prorogan-
das, per ciuitates violatas esse, auxilia deinceps
negaret: Ciuitates, Ottonem & Barnimum fili-
um adolescentem magnanimum, Duces Stetinen-
ses, hactenus quiescentes, ad legittimam agnato-
rum tutelam, & principum pupillorum defensio-
nem suscipiendam inuitant. Quorum auxilio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. paulatim hostes, ne vlterius progrederentur, repressi, & amissa Rugiæ continentis oppida, post viginti demùm annos recuperata sunt. Nam, vt nulla calamitas sola est, eodem tempore, Ludoicus marchio Brandeburgensis, cui pater Ludoicus Bauarus Imp. Pomeraniæ feudum contulerat (quòd duces Pomeraniæ, duobus de Imperio dimicantibus, neutri præiudicare volentes, id debito tempore non petiuissent) Pomeraniæ duces bello inuadens, multa nouæ Marchiæ oppida, Pomeranis adimebat. Quare robur militiæ Pomeranicæ aduersus marchionem aliquot annis conuertendum fuit. Et quanquam Barnimi Stettinensis virtute & felicitate marchio ad Crem-mensem aggerem victus ac profligatus, pacem postea æquis conditionibus, vt deficiente linea ducum Pomeraniæ mascula, marchiones succederent, cum Pomeranis primùm fecit: tamen occupato alijs curis & bellis Barnimo, lentius & infelicius omnia in continente Rugia gerebantur, & diuturniorem ac firmiorem sedem Megapolitani in ea figebant: adeo vt Albertus & Ioannes, Henrici filij, Duces Megapolitani anno 1348. die 8. Iulij à Carolo IIII. creati, inter cætera oppida, Bardam quoq; & Damgard, in fiduciariam clientelam à Cæsare nominatim acciperent. Tandem verò circa A. C. 1351. redintegrato bello, Me-

lo, Megapolitani, quos Nicolaus Han ducebat, ad oppidum Loitz à Barnimo profligati, & cùm victoriæ cursum statim urgeret, Grimma recepta, & triennio post magnis laboribus Barda etiam recuperata & finis bello ferè tricennali, de continentis Rugiæ Imperio, inter vicinos principes Pom. & Megap. gesto, impositus est. in quo, eximia & singularis, trium præcipué ciuitatum, Sundij, Gryphiswaldæ & Demmini, erga principes suos pupillos, pietas, fides, & constantia fuit. quarum illa, cismarini ducatus Rugiæ metropolis, cum semel Vratislao & illius liberis, Pomeraniæ ducibus, fidem dedisset, inuiolatam toto belli tempore & deinceps seruauit, nec auelli se à principibus Pomeraniæ, quos semel dominos agnouerat, unquam passa est. Gryphiswaldenses verò, cùm minus tutò VVolgasti & alibi in suis arcibus principes infantes commorari possent, in suam urbem, cum matre (quæ posthumum Vratislaum apud eos enixa est,) receptos defenderunt, & sua virtute, fide ac sumptibus, molem belli præcipuam potissimùm sustinuerunt. M.D.IIII.

Sed ad præsens Sundense bellum, à Bogislao X. motum, redeo: cuius hæ causæ à Bogislao allegatæ sunt. Quod Sundenses mandatis principis non obedire; nec iuri se sistere coram principe accusati:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. *sati: nec appellationibus suorum ciuium à iudicio urbano ad principes deferre: nec prædia nobilium ad se in urbem migrantium pro feudalibus, sed allodialibus deinceps haberi vellent. Præterea monetam ducali gradu inæqualem cuderent, & vectigalia VVolgasti & Damgardæ à Bogislao assentiente Imp. recens instituta, soluere recusarent. Post varias igitur & multiplices frustra susceptas tractationes, tandem Bogislaus, ut ad obedientiam bello eos cogeret, Bardam se armata manu confert, & paßim in vicinis oppidis, equitum præsidijs collocatis, omnia itinera Sundensibus infesta reddit. Sundenses mare & Rugiam apertam habentes, nonnullos principis subditos in Rugia sibi iurare cogunt, Nobiles parêre recusantes capiunt, & hanc obsidionem se non admodum extimescere ostendunt. Sed cùm ultra biennium protraheretur, utrinq; belli pertæsi pacem optant. Sparsa igitur ex castris fama, de affinium ducis Bogislai principum Brunsuicensium & Megapolitanorum aduentu, & regis Daniæ claße in mari Sundenses obsessura, Sundenses misso Zabelio Osenbórnio, Coß. viro prudente & moderato, & alijs, in castra ducis, pacem petunt. Sociæ etiam ciuitates Vandalicæ, apud duces Megapol. affines Bogislai, & Bogislaum ipsum, pro Sundensibus intercedunt. Ita in duces Megapol. Baldasarem,*

Bogs-

Bogislai sororium, & Henricum, sororis Sophiæ M.D.IIII.
filium, arbitros, vtrinq; consensum est. Qui Rostochij conuentu indicto, controuersias ita componunt, vt Sundenses, Bogislao supplices deprecentur, & iuramentum fidelitatis ducibus Pomeraniæ debitæ, hoc bello violatum, renouent: vt Sundensis Senatus deinceps accusatus coram principe de iure respondeat, ciues priuati coram solo senatu conueniantur, & appellationem ad Lubecenses liberam habeant: prædia quæ allodialia esse certis documentis probari non potest, à principe deinceps recognoscant; vectigal VVolgastense soluant, Damgardæ immunes sint, captiuos vtrinq; dimittant, Rugiani à Iuramento Sundensibus præstito relaxentur.

Ad SVErinensis ecclesiæ, in cuius diœcesi sunt Sundenses, episcopam, Ioannes Thuen, ex familia equestri Megapolitana, in finibus Pomeraniæ, non procul à Ribnicio prædia habente (cuius familiæ, ac nominatim Segebardi Thuen equitis aurati & Nicolai ac Ottonis fratrum & aliorum, in literis cœnobij Ribnicensis crebra mentio fit) ortus, 25. August.
eligitur. Quo ipso tempore, Sophia, Erici II. Pomeraniæ ducis filia, Bogislai magni soror; Magno, duci Megapol. nupta, intra annum vertentem, maritum, ad alterius vitæ consuetudinem secuta est: VVismariæ ad Augustinianos humata.

MINDen-

M.D.IIII. MINDensem ditionem, FRanciscus dux Brunsuicensis, Henrici filius, Christophori Bremensis, & Henrici iunioris frater, gubernare cœpit. HILDEsiensis verò diœceseos principatum, Ioannes dux Saxoniæ, Angariæ & VVestphaliæ, Ioannis filius, Magni & Erici frater, adijt. cùm Ericus frater, qui in Bertholdi, biennio ante extincti, locum consentientibus collegij suffragijs substitutus erat, sponte illi cessisset. Huius episcopi initia, læta & florentia, verùm exitus postea tristes & calamitosi, moto aduersus episcopum Mindensem & Brunsuicenses duces bello non necessario, fuerunt, vt postea dicemus.

Ericus Dux Brunsuicensis, VVilhelmi filius, Francisci episcopi Mindensis recens electi patruus, in Bauarico bello, aduersus Rupertum ducem Bauariæ & patrem illius Philippum, electorem Palatinum, proscriptos, Imperatori Maximiliano militans, Boëmicum exercitum, à Vladislao rege, vxoris Ruperti auunculo missum, ad Ratisbonam, die 7. Septembris profligauit, cuius victoriæ monumentum, in templo Mundensi, ad Visurgis & Fuldæ confluentem, suspensum est vexillum Boëmicum aurato calice insignitum, in eo prælio Boëmis ereptum. Vidi exemplum epistolæ Erici ad coniugem Catharinam eo tempore missæ, in qua ipse commemorat, cùm Boëmi ho-

hostes fortißime impreßioni exercitus Cæsa- M. D. IIII.
resisterent, ac Cæsar Maximilianus ipse ferrea
ua percussus, casum ex equo minaretur; du-
n Ericum ad latus illi proximum, mentotenus
eam illico manu apprehendentem, erexiße
sarem nutantem ac reposuisse, cuius benefi-
memoriam Cæsar per omnem deinceps vitam
ata mente & voce se conseruaturum ostende-
t. Narrat etiam Ericus, se vulnus pericu-
sum in femore tum pro Cæsaris salute dimi-
ntem accepiße, ex quo tamen nihil valetudini
æ periculi extiturum speret.

Militauit eodem tempore Maximiliano, Hen-
icus etiam senior, dux Brunsuicensis, Erici
ater, qui tum in vrbe Brunsuiga adhuc aulæ
edem habebat: ab alia parte Philippum electo-
em Palatinum, sed minus felici successu ado-
iens. coniunctis enim cum VVilhelmo II. Has-
iæ principe copijs, oppidum Palatini Caubam, è
egione Baccheraci, ad Rhenum irrito conatu
bsedit. in qua obsidione, nuncius VVilhelmo de
nato ijs diebus filio Philippo, qui postea fœderis
Smalcaldici dux fuit, allatus est. Postea Ben-
sam oppidum, paucis infra Heidelbergam millia-
ribus, vetusto cœnobio Laureacensi proximum,
simili euentu oppugnarunt, nec vlla re feliciter
confecta ad suos redierunt.

Cùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. Cùm autem expeditionis illius, aduerſus Pa latinum, ab Henrico Brunſ. inſtitutæ mentione Saxoniam ſuam extremam Cranzius concludat paulò altius, cauſas Belli illius, Bauarici vulgo nominati; & proſcripti ab Imp. Palatini, veras alibi à me oratione quadam expoſitas, repetam. Tres Ludoici Bauari Imp. ex filio Stephano nepotes, Bauariam vniuerſam diuiſerant in tres partes. ac Iohannes, Monaci: Fridericus, Landshutæ: Stephanus, Ingolſtadij ſedem aulæ habebant. Poſtea Stephani filius Ludoicus Ingolſtadienſis, ex Gallia reuerſus, cum patruele Henrico, Friderici filio, & vicinis principibus Francis, capitales inimicicias multos annos exercuit, quarum hic exitus tandem fuit, vt Ludoicus, à proprio filio Ludoico Gibboſo, qui Friderici marchionis Brandeburgenſis hoſtis paterni filiam, Alberti Achillis Germanici ſororem, duxerat: ideoq; à patre exhæredatus erat; Ingolſtadio eiectus, & Neoburgo obſeſſo captus, & Alberto Brandeburgenſi in cuſtodiam traditus, tandem (impio filio Gibboſo ante patrem extincto) venderetur Henrico patrueli & hoſti ſuo duci Landshutenſi: qui eum donec vitam finiret, captiuum tenuit. ac, quòd propiore agnationis gradu eum attingeret,
1446. totam illam Bauariæ partem, ſolus occupauit: & amica tranſactione certam huius hæreditatis portio-

ritionem Monacensibus agnatis concedens, cæ- M.D.IIII.
a filio Ludoïco, ac nepoti Georgio reliquit.
ius Georgij filia & hæres vnica, Elisabetha,
perto, Philippi electoris Palatini filio primo-
nito, amitino, in matrimonium hac conditio-
i tradita est, vt omnium bonorum mobilium &
mobilium à patre relictorum, exclusis penitus
natis ducibus Monacensibus, hæreditatem adi-
. Idq; patris testamento prolixè cautum, &
adislaus Boëmiæ rex, Elisabethæ auunculus,
Ludoicus Galliæ rex, alijq; magni principes,
estamenti custodes & executores erant constituti.
ortuo igitur Georgio diuite, duce Bauariæ 1503.
andshutense, & RVperto genero, 23. annorum
uene, omnes illius regiones & vrbes occupante,
uces Monacenses, Albertus IIII. Iohannis ex fi-
Ernesto pronepos (cui laudatissima Heroina
unigundis, soror Maximiliani Imp. nupta erat)
r fratres, successionem in bonis feudalibus, vt
ominant, sibi vt propioribus agnatis deberi de
ire & consuetudine Imperij ostendunt.

Etsi autem Imp. Maximilianus, omnes ami-
è de re tanta transigendi vias tentauerat: & tan-
em eò rem deduxerat, vt tertiam solummodo
artem regionum, quas dux Georgius possederat,
gnatis Monacensibus statim tradi: alteram post
Ruperti mortem primùm restitui: reliquam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. IV. familia Palatinorum ad hæredes transire vellet, quia in diuisione Ludoici Bauari temporibus se cum iniquius actum esse Palatini quererentur: tamen Rupertus, qui in possessione erat, turpe & damnosum sibi iudicans inde decedere, & fretus potentia & opibus à socero relictis, & auxilijs Bohemicis, (nam Georgij diuitis, soceri ipsius, coniunx Hedwigis, Vladislai regis Boëmiæ soror erat) & Gallicis etiam promißis confisus, obstinatè testamentum soceri vrget, nec quidquam se cessurum agnatis ostendit. Proscriptus igitur anno 1504 cum patre Philippo Palatino, & acie ab Imperatore victus, Bauaria amissa, & agnatis per Imperatorem restituta, dolore animi cum coniuge moritur, relictis Ottone Henrico & Philippo infantibus. Quos orphanos Maximilianus Imp. bonitate & clementia victoriam leniens, paterna fide & benignitate deinceps fouit, ijsq; ex materna hæreditate aliquot ad Danubium oppida attribuit, quæ Neoburgensis ducatus hoc tempore complectitur. In eo bello, cùm Vlricus dux VVirtenbergensis adolescens VVinsbergam oppidum & vallem, Neostadium ad Coccherum, Mekmolam, Maulbronnam: Noribergenses oppidum ALtdorff, Lauff, Hersbruck, & alij principes vicini alia oppida, tum in palatinatu, tum in Norico, ex proscripti Palatini ditionibus decerperent: VVilhelmus,

...us, Haßiæ Landgrauius etiam, ad executio- M.D.IV.
...proscriptionis cum cæteris principibus exci-
..., & ab Henrico duce Brunsuicense & alijs
...tus, oppida Palatina suis ditionibus finitima&
...rtuna, Cubam è regione Baccheraci ad Rhe-
..., & Bensam inuadere & occupare, sed infelici
...sus exitu tentauit. Philippum electorem Pa-
...um, ac Rupertum filium, qui à Galliæ reg
...oico, contra Maximilianum incitati, & auxi-
...um illius spe freti, bellum alacrius susceperant,
...us planè deseruit. cùm ijs ipsis diebus, Diplo-
...ducatus Mediolanensis pro se & liberis mari-
..., si qui ex se nascerentur, & his non natis,
...udiæ filiæ suæ, & futuro genero Carolo, Phi-
...i archiducis & Belgarum principis filio, à Cæ-
... impetrasset.

Huius Philippi, Belgarum principis, socrus,
...abetha: Ferdinandi regis Catholici coniunx,
... singulari prudentia & magnanimitate, pari-
... cum marito auspicijs, Castiliæ regna guberna-
..., ineunte hyeme ex hac vita decessit, testamen- 26. Nouēb.
...cto, vt Ioanna filia in Belgico absente, aut la-
...em Castiliæ regna, hæreditate ad eam delata,
...ministrandi recusante, aut minus id propter ali-
...em priuatam causam facere valente, Ferdinan-
... rerum summæ præesset: donec Carolus ex Phi-
...po & Ioanna maior natu filius, vigesimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.IIII. annum ætatis attingeret. (nam de Philippo g-nero, aut quòd illi peculiariter offensa, quòd f-liam indignè tractasset, aut quòd Hispanis reb-moderandis parùm instructum esse existimaba-nullam omninò mentionem fecit,) deinde, ut rerum à Ferdinando marito gestarum, & lab-rum in Granatensi prouincia expugnanda susc-ptorum memoriam, Ferd. præmium decies cent-na millia numûm, nec non dimidiam ex nuper r-pertis Antipodibus prouentuum partem, quo-vitam Deus concessisset, quotannis perciper-præterea, ut trium opulentissimorum equestriu-ordinum, sancti Iacobi, Calatrauæ & Alcant-ræ magisterijs, quæ indulgente Romano Pontific-magistrorum officio abrogato, quòd regiæ pote-tiæ æmuli tranquillitatem reipub. læderent, Ferd-nandus & Isabella reges, non ita pridem sibi ve-dicauerant, per vitæ suæ tempus potiretur. Ei-dem anni æstate, Stephanus VValachiæ Moldau-princeps, clarissimis rebus aduersus Matthiam r-gem Vngariæ, Mahometem Turcicum Imp. Ta-taros Præcopitas, & Ioan. Albertum Polon-regem gestis celeberrimus, diem extremum post-die Cal. Iulij clausit. cui Bogdanus filius successi-GLorIa obIt StephanVs VaLaChorVM, qVI sV-peraVIt HVnnos, & LaChos, te qVoqVe TV-Ca potens.

Initi

nitio anni M. D. V. CAROLum Gel- M.D.V.
principem, Philippus Burgundiæ dux &
mil. Cæsar denuò oppugnabant. Cùm e-
inducias superioribus annis factas, vtraque
ab altera (vt fieri solet) violatas querere-
tandem post multas & varias tractationes
us, Philippus armata manu Geldriam ingres-
Arenacum vrbem ad Rhenum obsedit, eiq;
orum Germaniæ procerum auxilia pater
imilianus adduxit. Carolo interea Nouio-
& in alijs suæ ditionis oppidis, quæ ad de-
onem spectabant comparante. Erant tum
aci aliquot senatus primores, qui ob veteres
dam factiones Carolum exosum habentes, de-
onem esse faciendam ciuibus persuaserunt. Cùm
m paulò antè Elisabetha, Castiliæ regina,
ippi socrus, in Hispanijs obijsset, cuius regno-
hæreditate ad filiam natu maximam & Phi-
um illius maritum deuoluta, necessariò Hispa-
Philippo adeundæ erant: Maximilianus &
ippus, Hispaniarum regna nequaquam negli-
da, & Geldriense bellum in præsentia compo-
dum esse statuerunt. Quare Carolus Gel-
e dux, non captiuus, vt quidam commenti sunt,
data fide publica, in castra Maximiliani &
lippi venit, vbi benignè cum Philippus exce-
, ac vt Geldriam beneficio Imperatoris quietè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.V. ſaluis veteribus inter domum Burgundicam
Egmondanam familiam de ſucceſsione pactis p
ſideret, impetrauit, ac vt ſecum in Hiſpanias c
aliquot copijs proficiſceretur, egit. quo nomine
iam pecunia Geldrio Antuerpiæ numerata eſt. S
cùm in ſequentem vſq; annum iter Philippi Hiſp
nicum differretur: Caroli etiam profectio int
miſſa eſt. Eliſabetha Caſtiliæ regina moriens,
teſtamento, ſi Ioanna filia laborem adminiſtran
regna ſua recuſaret, aut alia de cauſa ſuſtinere n
valeret: nulla Philippi generi mentione fact
marito Ferdinando, gubernationem regnoru
donec Carolus nepos vicesimum ætatis annum at
giſſet, commendarat. Verùm Caſtellani proce
quidam, Aragonijs infenſi, & Belgæ, prædæ i
hiantes, ac ipſe Imperat. Maximilianus, apud Pl
lippum regem adoleſcentem & imperandi cu
dum inſtabant, vt Ferdinandus ſocer, Caſtellæ r
gnis omnino relictis, in Aragoniam quamprim
diſcederet. Ferdinandus legatos ad Philipp
in Belgas mittit, Lupum Conchillum & Micha
lem Ferreram Aragones, qui Philippum generu
de Hiſpanicarum rerum ſtatu edoceant, & cup
dos rerum nouarum regulorum animos detegan
qui mutua eorum ſimultate, ſuis commodis ſer
re ſatagerent. Adoleſcentem rerum imperitum
nulloſque veteratores aut vafros homines adh

expe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ertum, multò tutius in ſoceri fidem, qui ho- M. D. V.
a hominum multos iam annos notitiam habe-
, quiq; ſolam eius regiam maieſtatem conſer-
e & augere intendat, quàm in eorum prædam
nire, qui ex eorum diſcordia, rerum ſuarum
rementa captent. Neq; enim generum regem
abnuere: in cuius rei teſtimonium in medio
erore & iuſtißimis lachrymis, eo ipſo quo con-
c morte prærepta eſt die, regio ſe titulo abdica-
, nomine tantùm adminiſtratoris ſibi in Caſtel-
regnis adſumpto. Veniret ille modò cum Io-
na vxore, & experiretur non tàm cupidum
gnandi ſocerum eſſe, quàm peßimi delatores
xiſſent: qui velut furiæ facibus accenſis, vtrun-
ue curabant inflammare. Ioanna, regnorum
aſtellæ hæres, cùm à Conchillo legato de rebus
iſpanicis edocta eſſet, parentem Ferdinandum
er literas hortatur, ne vllo modo regna illa deſe-
at, ac ſi ex teſtamento reginæ matris ſolennes ta-
ulæ neceßariæ eſſent, ſe eas vel nolente marito
uàm primum miſſuram, & ſimul atq; in Caſtellam
uentum eſſet, omnia ex patris ſententia compoſi-
uram eſſe. Hæ literæ, cùm in manus Philippi ve-
niſſent, ſtatim legatum conſilij authorem in carce-
rem conijcit, & Aragonios pleroſque ex coniugis
familia dimittit, cæteris ne quis ſe inſcio in Hiſpa-
niam ſcribat, grauißime edicit.

M. D. V. *Ferdinandus vt contra generi Philippi molitiones se muniret, cùm Galliæ rege Ludoico pacem facit: & sororis ipsius filiam Germanam, Gastonis Foissei ad Rauennam postea victoris sororem, cui Ferdinandus rex maior auunculus erat, coniugem ducit. Huic Galliæ rex, regni Neapolitani partem quam tenuerat, dotis nomine attribuit, & ad mutuam regnorum defensionem auxilia vtrinq; promissa sunt.*

Vide Geneal. fol. 314.

Eas verò nuptias, in sui detrimentum & contumeliam factas Philippus credens, indignissimè tulit. Itaq; simili arte vicissim vtens, ne aditu Hispaniæ à socero excluderetur, in gratiam cum vxore & socero redit, ac æquata cum ipsis potestate regia, deinceps diplomatis, Ferdinandi, Philippi, Ioannæ, nomina præscribi concedit. Etsi autem Ferdinandus, de fide generi & illius familiarium, à quibus incitabatur, non planè certam fidem haberet: tamen pactione hac fretus, genero aditum in Hispaniam tutum, & naues plures, quibus tutius ex Flandria aduekeretur, concessit. Philippi etiam animus, à Galliæ rege, quòd se inscio pacem & adfinitatem cum Ferdinando contraxisset, alienabatur. & vicissim Galliæ regi, nimium potentia Philippi archiducis, tot regnorum accessione crescere, ideoq; consilia illius infringenda videbantur. Itaq; cùm neuter alteri

fide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...rret: non amplius per Galliam terrestri itinere M.D.V.
...ilippus, sed mari in Hispaniam sequentis anni
...tio traijcere ex Belgico cogitabat.

Infinitima Belgis urbe COLOnia ad Rhe-
...m, comitia hoc anno celeberrima, Maximili-
...us Imp. celebrauit. in quibus, tum alia Impe-
... negocia, tùm verò Palatini Philippi, superi-
...e anno proscripti, & magna ditionis parte
...ultati, Reconciliatio cum Cæsare & Imperio tra-
...ta est. in qua, singularis Friderici Saxoniæ
...ucis electoris, erga collegam Palatinum duriter
...flictum, fides & diligentia enituit, qui unicus
... eo conuentu, Imperatorem iratum placare, &
...hilippum adducere ad Imp. ut supplex pacem
...teret, ausus est. ubi recepto in gratiam, ditio
...alatina ad Rhenum, ex bello reliqua; & nepo-
...bus ex filio Ruperto, Ottoni Henrico, & Phi-
...ppo, Bauariæ pars ad Danubium, quam nunc
...euburgensis ducatus complectitur, restituta est.

BERTOLDVS, Moguntiæ archiepiscopus,
...omes Hennebergensis, cuius excellens virtus, sa-
...ientia, & in consilijs ac rebus agendis industria
... dexteritas, optimo Cæsari Maximiliano & to-
...i Imperio probata & cara fuit: rebus humanis
...xemptus est, cùm 21. annos præcipua Imperij
...egocia consilijs suis gubernasset. Successit enim
Alberto duci Saxoniæ adolescenti extincto, qui 1484.

M. D. V. Theodoricum ab Isenberg secutus erat. Originem familiæ comitum Hennebergensium scio quosdam ad Italicam Columniorum stirpem referre, ex quibus Attilæ ætate unus bella intestina & turbas domesticas fugiens, in Franconiam venerit, cui
454. locus arcis ædificandæ à Gallina monstratus sit. Quæ fabula, Antonij de Columna, Friderici III.
1467. ætate, in Germanici principis familiam se ambitiosè inserere conantis, sermonibus confirmata est. Etsi autem antiquam familiam esse constat, cuius in Caroli Magni & Henrici Aucupis historia, qui
931. Gottwaldum, & Ottonem comites Hennebergenses in prælio cum Vngaris ad Mersburgam commilitones habuit, mentio fit: tamen certa series comitum à Poppone primùm, qui pro Henrico IIII. Imp. aduersus Rodolphum Sueuiæ ducem propu-
1078. gnans, in acie ad Mellerstadium fortiter dimicans occubuit, deducta extat: in duas familias diuisa, quæ à sedibus, altera Sleusingensis, altera Aschacensis, ex qua hic Bertholdus archiepiscopus originem duxit, appellatæ sunt.

Poppo. Ludoicus Barbatus Turingiæ præses.

Poppo.	Ludoicus Barbatus Turingiæ præses.
|	|
Gottwaldus. uxor——	—Hildegardis.

fundauit cœnobium
Vessera 1131. ⊕1143.

Ber-

Bertholdus, ⊕ 1157. | Gebhardus episc. VVurtzb.

Poppo comitatus Fridericum Barbarossam in Asiam ⊕ 1190.

Poppo cum episc. VVurtzb. bella gessit. ⊕ 1245.

HENRICVS, ⊕ 1262.

Hermannus, frater vterinus Henrici marchionis Misniae. nam vtriusq; mater Iudith, Hermanni Landgr. Turing. filia fuit. ⊕ 1290.

Poppo, ἄπαις. ⊕ 1291.

BERtoldus, stirps comitum Henneb. qui Sleusingae habitarunt ⊕ in Gallia 1284.

BERTOLDus, in Principum ordinem euectus 1310. die 15. Iulij Francof. ab Henrico VII. Imp. Huius posteritatem infra pertexemus.

Henricus zu Hartenberg.

HERmannus, zu Aschach, ⊕ 1292.

Henricus.

Hermannus bellicosus, floruit 1371.

Fridericus duxit Elisabetham, sobrinam, Henrici Sleusingensis filiam, ⊕ 1422.

Georgius, uxor Ioanna Nassauiensis, fundarunt collegium Rombildae ⊕ 1465. septem filios & quinq; filias habuit.

BERToldus archiepisco- α	FRIDericus, Rombildae β	Philippus eps. γ	Georgius ordinis δ	Henricu[s] Canonic[us] Argent[inensis]

M.D.V. α β γ δ
pus Moguntinus ab anno 1484. usq; ad 1505. | habitauit. ⊕ 1488. | Bomb. ⊕ 1475. | Teutonici magister ⊕ 1508.

Hermannus. vxor Elisabeth, Alberti march. Brand. filia. ipse ⊕ 1535.

Otto, Georgius, Canonici Argentinens. | Bertholdus ⊕ 1549. | ALBERTVS ἄπαις ⊕ 1549. | tres filiæ.

Sic extincta comitum Henneb. Aschacensi familia, ditiones illius, ad VVILELMVm IV. Sleusingensem, iam senem septuagenarium, peruenerunt.

OSNabrugæ in Saxonia, ERDWinus Erdman, vir sapiens ac eloquens, episcoporum Monast. & Osnab. & aliquot vicinorum comitum consiliarius, & Osnabrugensis Reipublicæ Consul clarissimus, summæ in illis regionibus authoritatis, qui Chronicon etiam Osnabrugense, ab initio diœceseos ad suam usq; ætatem contexuit: die 30. Maij rebus humanis exemptus, & in Francisci fratrum æde Osnabr. conditus est. vbi inter cæteros Epithaphij versus hi quoq; extant.

Osnabruga tuum decus hoc sub marmore claudis,
Qui prudens hominum cætus dum vita manebat,
Rexerat in terris, nunc pius astra colit.

Apud Sarmatas, ELIsabetha Poloniæ regina, Ca-

a, Cæsaris Alberti filia, regis Vngariæ & Boë- M.D.V.
niæ Ladislai soror, regis Poloniæ Casimiri coniunx, & quatuor regum, Vladislai Vngariæ, & Io. Alberti, Alexandri & Sigismundi mater: excellenti pietate, prudentia & omnibus virtutibus, regia matrona dignis, ornata, ex his terris euocata est. Tattarorum verò Zauolhensium rex Schachmet, quem paulò ante regi Alexandro fœderatum, Præcopitis bellum intulisse dixi, Caunam Lithuaniæ à Polono deportatus est.

In RVSSIA, Ioanni magno Moscouiæ duci, cuius virtute & felicitate Imperium Moscorum mirificè auctum & dilatatum, & tamen ex Tattari Præcopensis iugo nondum planè liberatum erat, mortuo: BASIlius filius successit, qui non solùm relictas à patre ditiones retinuit & conseruauit, verùm etiam occupata PScoua, seu Plescouia, Russiæ vrbe ampla & munita, Liuonis Derbatensibus finitima, & SMolense ad Borysthenem ducatu latissimo in Lithuania, auxit & amplificauit. ~~& primus, integrè excusso Tattarorum iugo, in libertatem se, regnumq; suum, vindicauit.~~ Fratres multos habuit, ac in his Ioannem ætate maximum, ex Maria, Michaelis Twerensis sorore natum, Stephani Moldaui generum, sed ante patrem, relicto filio Demetrio, extinctum. Basilius, antea dictus Gabriel, cum Demetrio, Andrea,

M. D. V. drea, Georgio, Simeone, & sorore Helena, Alexandri Pol. regis coniuge, ex Sophia, Thomæ Palæologi filia, Emanuelis Const. Imp. nepte, geniti erant. Etsi autem fratris primogenito filio Demetrio, iure gentium & suprema patris voluntate Imperium debebatur: tamen Sophiæ matris & principum aliquot authoritate, Basilius ipsi prælatus est. Coniunx Basilij prima fuit Salome, Soborouij cuiusdam nobilis filia. quam, cùm viginti annos sterilis mansisset, in monasterium detrusit,
1526. & Helenam, Basilij Linskij filiam duxit. ex qua,
1528. IOANnem, tyrannum nostra ætate Moschis dominantem, & Georgum, filios suscepit. Patruus Helenæ, Michaël ille Linskius erat, qui apud Alexandrum Poloniæ & Lithuaniæ regem hoc ipso tempore summa authoritate & Tattarica victoria
1505. illustris, postea cùm apud successorem illius Sigismundum, adfectati in Lithuania Imperij delatus, & proditor patriæ à quibusdam nominatus, causæ
1508. cognitionem à rege impetrare non posset, ad Basilium Moschorum regem transfugit, cumq; in occupanda arce & ducatu Smolense singulari industria & fide iuuit. Deinde cùm Ducatus sibi à Mosco promissus non traderetur, reditum ad Poloniæ regem parans, intercepto in limitum custodijs nuncio, captus à Basilio, multos annos in vinculis seruabatur, donec tandem Helenæ neptis,

Basilij

lij coniugis, interceßione liberatus, & filio- M.D.V.
Basilij tutor testamento constitutus est.
In Suecia, cùm Calmarniam oppidum & ar-
(quam, annte octennium, à Senatoribus ali-
t regni Sueciæ traditam, rex Iohannes adhuc
ebat) Suanto gubernator per Hemmingum
ldum obsideri ißisset, & hic oppido potitus 14
t: rex arcem adhuc in sua potestate habens,
n mediocribus copijs & Danicarum ac Hollan-
arum nauium classe, eò profectus, oppidum
uperat, & consulem ac ciues aliquot proditio-
accusatos supplicio affecit. & paulò post, con-
itu trium regnorum borealium, petentibus Sue-
rum legatis, & se vel ad amicam, vel iudicia-
n compositionem omnium controuersiarum cum
ge offerentibus, Calmariæ indicto, cum senatori-
s regni Daniæ & Norwegiæ eò accedit. Cùm au-
m Sueci inter se dissentientes emansissent: & de-
uo citati non comparerent: ob contumaciam in eos
rocessum, & Gubernator ac proceres aliquot,
ominatim, velut perduelles, & læsæ Maiestatis 1. Iulij.
i, honore, fama, statu, libertatibus, priuilegijs &
onis omnibus mobilibus & immobilibus per sen-
ntiam priuati sunt, & à Cæsare Maximiliano in-
uper, solenni decreto & literis Græciæ in Sti- 1506. 2.
ia datis, ex toto imperio proscripti esse, à Dani- octobr.
o quodam scriptore commemorantur.

Lube-

M.D.V. Lubecam certè, tres distinctæ, epistolæ à Ioanne rege, & senatu regni Danici, & archiep. Nidrosiensi, nomine senatus Norici, mißæ sunt, quibus abstinere à Suecorum, quos ob inobedientiam & rebellionem, infames, & igni ferroq; persequendos, ipsos eorumq; socios & adiutores pronunciarint: commercijs, & auxilijs eò mittendis, iubentur. Hanc verò ἐρήμην δίκην aduersus se institutam, ab ijs, qui iurisdictionem in ipsos nullam habuerint: nullius momenti & ponderis vnquam fuisse, Sueci postea disputarunt.

FINIS
Libri Quarti.

LIB. V.

LIBER QVINTVS.

BEllum inter Henricum Ducem Megapolitanum, & vicinam ditioni illius ciuitatem LVBECAM, inchoatum est. Sunt autem in Balthico Germaniæ littore, à sinu Codamico, in quem Trauua fl. ad dorsum Cimbricæ Chersonesi se exonerat, vsq; ad Croni, quem Memelam hoc tempore nominant, ostium extremum, Borußiam à Liuonia dirimens: circiter duodecim vrbes (vt in minoris Asiæ littore olim duodecim Ionicæ & Cariæ) maritimæ, amplæ, potentes, copiosæ, frequentes populi, splendore ædificiorum, commercijs multarum gentium, honestis legibus, iudicijs, disciplina, ecclesijs & studijs literarum hoc tempore ornatæ: Lubeca, VVismaria, Rostochium, Sundum, GryphisWalda, Anclam, Stetina, Colberg, Stolpa, DANTiscum, Elbinga, Königsberg. Quarum prima versus occasum, & cæterarum omnium corona & caput est LVBECA: olim exiguum oppidum, ad Suartæ & Drauæ confluentem, veterum VVagriæ dominorum gentis Henetæ sedes: deinde aliquanto superiore fluminis parte, inter VVakenissam & Drauam, in colle, ab Adolpho Holsa-

M.D.VI.

1142.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VI Holsatiæ comite, sub Conrado III. Imp. extr
cœpta, & varijs fortunæ & dominorum vicib
initio vsa. Adolpho enim comiti Holsatiæ, poten
tißimus Saxoniæ & Bauariæ Dux Henricus Le
1158. eam extorsit. Qui episcopi Aldeburgensis sedem
Lubecam transtulit circa annum 1162. Proscrip
1182. autem Henrico Leone, Imperij vrbs, à Frideric
Barbarossa Imp. facta: arcem comitum Holsati
ad Drauam, & vectigalium immunitatem, a
1186. fluminis vsum liberum ac Adolpho III. comite Ho
1190. satiæ redemit. Deinde in Henrici Leonis e
Anglia reuersi potestatem redijt. cui Adolphus II
1193. ex Asia redux eam vicißim eripit. Quo denuo p
1200. Danos ex Holsatia eiecto, in Canuti Danorum re
gis ditionem Lubeca peruenit. cuius præfecti cu
insolentius imperarent, arte & vi Danis ex arc
1226. eiectis, Lubecenses, sociorum principum, Alber
ti I. Saxonis, & Adolphi IIII. Holsatiæ comit
auxilijs, Danos memorabili prælio ad Bornho
1227. ued die 22. Iulij profligant, atq; ita Friderici I
Imp. authoritate, & sua inprimis virtute, fort
tudine ac felicitate, integram libertatem adep
1276. sunt. Rursus autem incendio absumpta, dein
ceps præsenti platearum ordine & splendore pa
latim instaurata est. nam circa annum 1300. inpri
mis, florere opibus & potentia, vicinæ littoris Bal
thici vrbes, Lubeca, VVismaria, Rostochium

Sundi

ndium & cæteræ, & fœdere inter se iungi, ad M. D. VI.
tuam defensionem aduersus latrocinia & alias
inorum principum iniurias, cœperunt. Ab
tempore cùm emporium maris Balthici (quod
entale Saxones nominant, ab ostio Draui, &
be Lubeca initium sumens, & Germaniæ, Bo-
ßiæ, Liuoniæ, Rußiæ, & opposita Daniæ, Got-
, Sueciæ, Finlandiæ littora, VViburgum vsq;
culo arctico subiectum stringens, amplius 250.
lliaribus Germanicis extenditur) præcipuum
t: in quod omnium huius orbis arctoi gentium
rces conuehebantur, ac inde Lubecensium naui-
s in reliquam Europam distribuebantur: Lu-
ca opibus, potentia, ædificiorum splendore &
ijs ornamentis aucta & amplificata est. nondum
im Hollandi, Galli, Angli & aliæ exteræ gen-
, Balthicum mare nauigare, & negociationes
ò auertere, quod patrum nostrorum memoria
ri cœpit; sed Lubecam omnia primùm depor-
ri solebant. Hinc tantam in mari præcipuè
tentiam adepta est, & priuilegia ac immuni-
tes ciuium & mercatorum suorum amplißimas
omnibus orbis huius arctoi prouincijs ac re-
is obtinuit, vt non solùm omnibus vicinis
incipibus, verùm etiam Daniæ, Norwegiæ
Sueciæ regibus olim ζηλωτὴ ac formidanda
et.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VI. Sed ad Megapolitanum bellum, quod leui occasione excitatum, ingens incendium peperit, accedo. Lubecenses, beneficio Henrici Leonis, vtramq; Draui fl. ripam, ab vrbe ad ostium, & restagnantem inde lacum, ad Dassouiam nobilis familiæ Parkentinæ oppidulum Megapolitanum pertingentem; & Stepnicium fluuiolum, per aliquot milliaria sursum ad villam Borsouiam vsq; tenebant; & superiore anno, per senatorem & ciues aliquot, scaphis ex Drauo subuectis inspiciebant, ne alieni, iura piscandi & alia, Lubecensium propria, vsurparent. Ascendentibus in nauicula, tres ad ripam ebrij rustici, ex vicino Nosocomio S. Georgij egredientes obuij, dicterijs & sannis, sine fine modoq; petulanter obstrepunt. Quos vt terrerent vectores exilientes persequuntur. ac duos prehensos, cibo potuq; magis etiam distendunt, & postridie incolumes dimittunt. Tertius elapsus, ad dominam sui pagi Volcesdorf, Irmgardin à Bukwolden, rectà accurrens, duos vicinos suos, dominæ subditos, à Lubecensibus captos in vrbem ad supplicium duci, significat, Verùm de conuicijs quibus prætereuntes incesserant, tacet. Domina dolore & iracundia muliebri inflammata, subitò ad vicinos nobiles, Quizouios, Parkentinos, Schozicos, Tarnewicios, de iniuria sibi & subditis suis illata, lamentabiliter queritur, & vim vi repell

1505.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

qui petit. Qui cum ministris & rusticis ad pon- M. D. VI.
Dassouiæ conuenientes, neminem, nisi duos il-
rusticos, domum redeuntes, hilares ac lætos, &
becensium, qui vlterius in fl. sursum subuecti
int, erga se humanitatem & beneficentiam præ-
antes, inueniunt. Quare indignati, quod
o rumore excitari se ac eò deduci paßi essent,
mum redeunt. Parkentini soli, in agris suis obe-
itantes, subsistunt. Interea ad Lubecenses in
periore fl. parte rumor peruenit, Parkentinos
m magno equitum & agrestium numero pon-
n Dassouium occupasse, vt transitum ipsis inter-
udant. Id statim, nuncio in vrbem misso, Sena-
i significant. Deinde ministros ciuitatis sibi
iunctos, equites quatuor, ad pontem Dassouiæ,
ploratum ablegant, qui ipsi fortaßè non admo-
um sobrij, per Parkentinorum agros, obliquis iti-
ribus vagati, segetes iam adultas petulanter con-
lcant. Quo animaduerso, Parkentinus, qui
l dumetum Apeldorn, cum tribus ministris sub-
lebat: Lubecenses excursores verbis durioribus
biurgat. Hinc ad verbera ventum est, quibus
trinq; aliquot vulnerati, vnus ex Lubecensium
quitibus interfectus, cæteri ex agro depulsi, san-
uine fœdati, in vrbem festinant. Vbi cùm pe-
icula eorum, qui abessent, senatoris & ciuium, re-
itu interclusorum, aut etiam interfectorum, ex-

M. D. VI. aggerarentur, senatus Tramundensibus mandat, vt ad pontem Dasscuium suis nauigijs armatis adsint, & reditum tutum cæteris procurent. Deinde præfectum equitum vrbis, Bothonem ab Adelessen, Dassouiam mittit, vt suis præsidio sit, & Parkentinorum violentiam retundat. Ciuibus aliquot vna ire iußis, magna turba, desertis opificum sellis, petulantium iuuenum, nautarum, mercenariorum se adiungit, quæ capitaneum vrbis præuertens, pecora nobilium abigit, curias spoliat, incendit ac cremat. Præfectus secutus, magno labore multitudinem furentem, ne vlterius progrediatur, compescit, & in vrbem redit. Ex his initijs, ab ebrio rustico, & stulta superbaq; muliere profectus, longa tela calamitosi belli, Megapolitanis & Lubecensibus funesti, secuta est. Aberant tum duces Megapolitani, Henricus & Albertus iuuenes, apud Maximilianum Imperat. fidem clientelarem de terris suis præstantes, qui, accepto de Lubecensium impreßione nuncio atrociore, apud Imp. obtinent, vt velut pacis publicæ violatores Lubecani proscriberentur. Verùm à legatis illorum postea de re tota edoctus Imp. sententiam irritam pronunciat, & ad amicam vel iudicialem compositionem partes hortatur. Ali-

1506. quot igitur conuentibus Schonbergæ, VVismariæ, &

& alibi institutis, cum de Parkentini vio- M. D. VI.
a, qui ministros suos, ad ripam sui fluminis
bantes, hostiliter oppugnasset, & ciuium
um currus ac merces deprædatus esset, se-
s Lubecensis; & hi vicißim de multo atro-
i violentia, quòd Lubecani, facto in ditio-
principum impetu, incendijs grassati essent,
erentur: nec adolescentes principes, à no-
ate incitati, oblatis à senatu Lubecensi ra-
ibus satisfieri sibi paterentur: aperto bello
decernendum esse vtrinq; censebant. Con-
abat duces Megapolitanos Ioannes Daniæ
, eodem tempore cum Lubecensibus, quod
cos commercijs suis aduersus se armarent,
gans; & Ioachimus marchio Brandebur-
sis, regis Ioannis gener, qui ab Imperatore
ndatum, ne iuuarent Suecos, recens ad Lu-
enses miserat. Senatus Lubecensis, in-
posita appellatione ad Imperatorem melius in-
mandum, omnes vicinos principes, Bogisla-
Pomeranum, Magnum Saxoniæ, Ioachi-
um Brandeburgensem, de transigenda cum Me-
politanis controuersia interpellant. Cùm
rò frustra se niti, nec quidquam fatigando se,
i maiora & acerbiora odia consequi vide-
nt, & iam castellum Megapolitani ad pon-
n Dassouium extruxissent: Lubecani,

M. D. VI. *de iustitia sibi à ducibus Megapolitanis denegata, cum quibus vel iure vel amica tractatione ipsi transigere maluissent, coram principibus & ciuitatibus vicinis testati, apertum bellum illis intulerunt, & ad ostium Drauæ, in ditionem Megapol. transgreßi, triginta pagos, cum aliquot nobilium domibus exusserunt. Henricus dux Megapolitanus, cùm Schonbergam, Ioannis episcopi Racenburgensis, qui ex familia Parkentina ortus erat, oppidum, velut arcem belli contra Lubecenses occupasset: cum materteræ suæ marito, Henrico duce Brunsuicensi, & Ioachimo marchione Brandeb. vicißim bellum Lubecensibus denunciat, & Slukopiam, Lubecensium præsidium ad Drauam, captum exurit. Deinde conuenientibus sociorum principum copijs, oppidum Molnam obsidet: sed frustrà tentata oppugnatione obsidionem soluit, & alijs Lubecensium prædijs vastatis exercitum reducit. Tandem interceßione Henrici ducis Brunsuicensis induciæ factæ. Quas anno 1508. tandem, singulis vtrinq; ἔχουσι ἃ ἔχουσι pax integra consecuta est. In hoc tyrocinio tantùm Henricus dux iuuenis didicit, vt deinceps toto gubernationis suæ tempore pacem coluerit, & vicinis ac alijs ad tuendam pacem hortator fuerit. vnde εἰρηνοποιοῦ pacifici cognomen postea accepit.*

12. Augusti.

24. Augu.

25. Octobr.

Paulò ante belli Megapolitani initium,

GRO-

[GR]ONINGAM *Frisiæ ciuitatem pulcherrimam* M. D. VI.
[a]mplißimam, Ezardus *Frisiæ orientalis comes,*
[...]ici filius, ditioni suæ adiunxit hac occasione.
[...]uuncta fuit Groningensis *Respublica superiori-*
[...] ferè centum annis, diœcesi Vltraiectinæ, *cu-*
[...] episcopos titulo tenus dominos agnoscebat. ac
[i]uramentum fidelitatis recens episcopo Friderico
[Ma]rchioni Badensi *præstiterat. Cùm autem* Al-
[be]rtus Saxoniæ dux, quem Frisiæ *gubernatorem*
[h]ereditarium Maximilianus IMP. *constituerat;*
[V]estfrisiam, ad rebellionem à Groningensibus *in-*
[ci]tatam recepisset: fontem seditionis obstruendum,
[e]t ciuitatem Groningam *insolentius se aduersus* 1500.
[d]ominum suum episcopum & omnes vicinos geren-
[te]m, domandam iudicans, ad obsidionem vrbis ex-
[e]rcitum hostilem admouit, in quo Fridericus *epis-*
[c]opus Traiectinus *simul versabatur. Quare*
[v]iolatum ab episcopo iuramentum fidei ipsis pro-
[mi]ßæ, & ex domino & patrono hostem factum cer-
[ne]ntes, occasionem inde à diœcesi Traiectina *se*
[a]uellendi, aliumq; dominum deinceps eligendi sum-
[p]serunt. Moriente autem in ea obsidione Alber-
to Saxoniæ *duce, cui* Ezardus *etiam* Frisiæ *orien-*
talis comes, vt supra commemoraui, socius fœde-
ratus erat; obsidio soluta, & quadriennij induciæ
cum ciuitate à Friderico *factæ sunt. quibus elapsis,*
Georgius *Saxoniæ dux,* Alberti *filius, qui* Frisiam

 occiden-

M.D.VI. occidentalem, & nobilitatem agri Groningensis iuramento adhuc sibi deuinctam tenebat, bellum aduersus Groningensem ciuitatem, per Ezardum Frisiæ comitem, Groningensium eo tempore hostem, & Vitum à Drachstorff, Hugonem comitem à Leisnic, Ezardum comitem Emdensem, duces sui exercitus instaurat. Qui castellis aliquot prope vrbem erectis, commeatuum importationem arcebant.

Groningenses igitur denuò grauiter obsessi, cùm à Transisulanis ciuitatibus auxilia promissa non mitterentur; & summa rerum necessariarum inopià premerentur, cum totam hyemem ægrè durassent: tandem de pace cum Saxonicis agendum esse decernunt. Sed cùm duo ciues ab hostibus capti, quod λύτρον imperatum soluere non possent: crudeli mandato Viti Drachsdorffij naso atq; auribus truncati atq; ita in contumeliam obsessorum in vrbem remißi essent: miserabili spectaculo totius ciuitatis animos permouerunt, vt detestantes immane facinus, omnes conclamarent, mori se malle, quàm talium & tam crudelium tyrannorum imperio subiungi. Discesserat autem paulò ante ex castris Saxonicis ad Groningam ob stipendia non soluta, & Viti Drachsdorffij insolentiam, petita acceptaq; ab eo venia, EZARDVS Frisiæ orientalis comes,

, atq; Embdam se receperat. Cùm hoc M. D. VI.
internuncios Groningani; de vrbis dominio committendo agunt, sed hac conditione, ne uam EZARDus Groningam Saxonibus redt. Rebus Grisenmonte transactis, EZaroneratis frumento, vino & reliquo commeatu ibus, & per fossam ex Amasi subductis, à tu & populo Groningensi Calendis Maij in bem recipitur, & iuramentum fidelitatis à ibus accipit.

Vitus, re desperata, ab obsidione discedit. licto in duobus castellis Æswerdæ & VVernbrusæ præsidio. Etsi autem Georgius xoniæ dux aliquoties amicissimè vrbem Grongam, sibi Frisiæ gubernatori, & summo bel, in quo ipsius stipendio comes militasset, Imratori: ab EZARdo tradi petebat: tamen rdis auribus omnia EZARdus accipit, & vrbe, Arcem, turribus & aggeribus munim, inter orientalem & proximam portam, ciibus non repugnantibus excitauit. Citas etiam, instigante Saxonæ duce, ad comitia Colonienſia, non comparet. Quare ab Imperatore Maximiliano grauissimè ipsi mandaur, vt in possessionem vrbis, Saxoniæ ducem admittat. Quod cùm nihilominus ille recusa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VI. recusaret, ab Imperatore proscribitur, ac Georgius Saxoniæ dux, Erico, Henrico & Philippo frr. 1513. Brunsuicensibus fœderatus, ipse in Frisiam cum exercitu profectus, vi eijcere Ezardum proscriptum & Groningam suo imperio subijcere conatur, vt suo 1514. loco exponemus.

In Marchia Brandeburgensi, FRANCofordiæ ad Viadrum, Academia, à Ioachimo I. electore Brandeburgense & fratre Alberto postea Cardinali & archiepiscopo Moguntino, & Magdeburg. fundata, & solenni ritu die 27. Aprilis introducta est: professoribus primis ex Academia Lipsensi plerisq; accersitis, ex quibus Rector Academiæ primus, CONRadus VVimpina Theologus, ex ~~Egis Franconiæ oppido oriundus~~, electus est. cuius multa aduersus Lutherum scripta extant. Ab hoc VVimpina, leges & statuta Academiæ primùm scripta sunt.

Priuilegia verò Academiæ, & potestatem tribuendi gradus in superioribus scholis vsitatos, Maximilianus I. Imperator, sexennio antè literis Noribergæ datis: & Alexander VI. PP. contulerant, & conseruatorem ac Cancellarium Academiæ Theodoricum à Bulow episcopum Lebusiensem constituerant. Decanus facultatis artium primus M. Ioannes Lindholtz Mönchbergensis fuit, quem Collegio, in area, vbi prius Iudæorum Syna-

M. D. VI.

gogu fuerat, erecto, & postea ecclesiæ Fran-
rdianæ, Ioachimus elector Brandeb. præfecit.
eodem tempore, in Brandeburgensi ad Haue-
diœcesi, HIERONYMum episcopum, Ioachi-
de Bredaw recens defuncto substituit, humili.
lem genere in agro Glogouiensi natum, sed in.
io & eloquentia excellentem, ad quem Martini
heri, Disputationem de Indulgentijs suam in-
aturi, literæ extant. ac eodem hoc anno,
uchlinus Grammaticen Ebream & Lexicon in
rmania primus latinè edidit.

In LEODiensi verò ad Mosam principatu,
nni ab Horn, ERARDVS de Marca, ex prin-
um Cliuensium & comitum Marcæ in VVest-
alia, stirpe antiquissima ortus, successit: postea
rdinalis. ad quem, summum authoritatis &
atiæ locum apud Carolum V. tenentem, multæ
asmi epistolæ extant. v. p. 687

Robertus de Marca, princeps Esdainæ, prone-
ps Erardi, filij Engelberti, qui primus ex comi-
m Marcæ VVestphalicæ familia, Dominus A-
renbergæ & Esdainæ factus est.

Rardus Cardi- alis Leodiensis arolo V. addi- ctiss.	Robertus, princeps Marcæ & Bulionis, Gallicarum partium, Carolo in comitijs VVormati- ensib. anni 1521. bellum indixit.

PHilip-

M. D. VI. Philippus, Caroli V. pater, Belgarum princeps, cùm nec Galliæ regi Ludoico XII. Ferdinandi soceri sui iam fœderato & adfini, nec Anglo Henrico VII. qui pacis inter vtrumq; arbiter & 1505. sponsor fuerat, satis fideret: arte reconciliato seu deluso potius Ferdinando socero, classe in Hispaniam initio anni [b] nauigare instituit. Sed biduo postquàm Vlißinga soluisset, orta ingenti tempestate, claßis ipsius per varias Angliæ & Britanniæ oras dißipata, & ipse cum paucis nauibus, maximo periculo in Angliæ portum Antonam eiectus est. vbi ab Henrico VII. rege comiter exceptus, & donec claßis iterum colligeretur ac instrueretur retentus, amiciciam & fœdus cum eo renouauit. Etsi autem regio honore Philippus in Anglia habebatur: tamen vna in re velut captiuus fuit, quod Edmundum Suffolciæ ducem, Ioannis filium, vxoris Henrici VII. amitinum, petenti Anglo tradere coactus, nec prius ex Anglia dimissus fuit, quàm illum ex Namurij arce adductum regi stitisset. Huic vitæ incolumitatem rex promisit, sed filio Henrico VIII. mandauit, vt se mortuo eum regni æmulum necari curaret.

Postquam verò in Hispaniam Philippus exeunte Aprili peruenit, omnibus ad eum proceribus, Ferdinando ferè deserto, confluentibus, priorem cum Ferdinando socero pactionem omnino reiecit.

nec vl-

ullam concordiæ rationem aliam inire voluit M. D. VI.
m ut regnis Castellæ quamprimum exiret, &
, quod ex socrus testamento vel alias in eo habe-
posset, renunciaret. Discedens igitur, cum
iuge Gallica, in regnum Neapolitanum Ferdi-
dus, & paßim in Galliæ portubus ac Genuæ
um honorificè iussu regis exceptus, cùm in Del-
ino portu hæreret; nuncium de morte generi
ilippi iuuenis 28. annorum, firmißimo corpore,
egerrimaq; semper valetudine, septimo post-
am in Hispaniam appulerat mense extincti, acce-
. Sed nihilominus inchoatum Neapolin ver-
cursum pertexuit. ubi cùm instigantibus magni
nsalui æmulis, rationes administrati ab eo re-
i Ferdinandus flagitaret: ille priusquam ullam
pendiorum militibus persolutorum mentionem
eret, aliquot millia auri pondo, omnibus in Si-
lia, Neapòli, & alibi monachorum & virginum
sacerdotum collegijs, ut à DEO coniunctis &
dentibus votis ac precibus, felices belli succes-
s & victoriam suo regi impetrarent: deinde
00494. secreta manu exploratoribus & prodito-
ibus, ad peruestiganda hostium consilia, appara-
us, & molitiones, expensa commemorabat. Qui-
us inchoatis, viri sapientes & magnanimi, cum
uæstoribus à rege rationibus audiendis præfecti,
atim consurgentes regi renunciarunt, non decere
ab eo

M. D. VI. ab eo viro, qui tantum regnum, tanta virtute, industria, felicitate & gloria regi peperisset & tutatus esset, adeo accuratè & scrupulosè calculum de pecunijs impensis flagitare, cùm constet verissimum esse, quod Thucydides olim scripsit, τὸν πόλεμον τεταγμένα οὐ σιτεῖσθαι, nec posse, nec debere de omnibus, quæ in bello expenduntur, rationes exigi. Horum orationi facilè rex adquieuit, ac constitutis eo anno regni Neapolitani rebus, cùm in Hispanias, à Ioanna filia & regni gubernatore Francisco Ximenio archiepiscopo Toletano, alijsq; procerum literis assiduis reuocaretur,
1507. ad pristinam regnorum Castellæ administrationem anno vertente redijt.

Belgici autem administratio, post Philippi obitum, suprema, Margaritæ sorori ipsius, à Maxi-
nata miliano Cæsare patre, & proceribus Belgici com-
1479. mendata est. cui testis baptismi, cum Philippo à
10. Ian. Rauenstein duce Cliuensi astans MArgarita Angla, aui materni biennio ante ad Nanceium trucidati vidua; nomen dedit. Desponsata autem
1482. post Mariæ matris obitum, Carolo, Ludcici XI. filio, Galliæ Delphino, vix triennis, in Galliam, pignus pacis & concordiæ inter vicinas gentes futura, ablegatur. vbi cùm decennium educata esset: à Carolo sponso (regnum tunc gubernante, &
1491. Annæ hæredis Britanniæ, quæ Maximiliano ad-
dicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

a erat, coniugium arripiente) repudiata: Io- M. D. VI.
ni, filio Ferdinandi Hispaniæ regis unico elo- 1494.
a est. cùm frater Margaritæ Philippus, Belgi-
rinceps, vicißim Ioannam, Ferdinandi filiam,
iugem duxisset. triennio post, mortuo marito, in 1497.
gicum reuersa, Philiberto Sabaudo, Philippi
ssei filio nupsit, qui cum ea concordißimè &
uißimè, sterili tamen coniugio, breui tempore
xit. Denuo igitur in Belgium rediens, vidua
petuò manere constituit. ac infantis Caroli V.
ens nati educationi præfuit.

Rectricem verò Belgici à patre constitutam, 1507.
nis 24. ita Rempub gubernasse, Cornelius testa-
r, vt proceres in concordia, ciuitates in tran-
illitate, vniuersum populum in pace conserua-
t: vt splenderet nobilitas, fulgeret aula, vige-
t omnium artium quæstus, crescerent tabernæ,
fluerent mercimonia, confluerent mercatores,
gerentur nundinæ, florerent studia literarum,
niq; omnia felicitate gauderent. Bellis etiam
luersus externos hostes feliciter gestis, vrbem &
œcesin Vltraiectinam, Transisulanam, Frisiam
cidentalem, Burgundico Imperio adiunxit. &
ruentißimo inter Carolum V. & Franciscum Gal-
æ regem bello, totos iam nouem annos ardenti, fi-
em, Pace Cameraci ~~ca~~, vtriusq; regnis saluta- 1529.
em imposuit, & paulò post Mechliniæ, anno æta-

 tis 52.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VI. 1530. *tis 52. gubernationis Belgici 24. Calendis Decemb. ex his terris sublata est.*

Viuente autem adhuc Philippo, Margaritæ fratre, Ludoicus Galliæ rex, filiam Claudiam, Carolo, Philippi filio, iam sex annos desponsatam: Francisco Angolismensium principi, successori suo despondit. idq; per legatos proprios, Philippo regi significauit, simulans se totius regni Galliæ ordinum id petentium precibus repugnare non potuisse.

Vt autem non Margaritæ solùm, & PHilippi fratris, & fratris filij Caroli V. cum Hispaniæ regibus adfinitas & cognatio, verùm etiam totum IVS SVC Cessionis, quo in amplissima Hispaniæ & Lusitaniæ regna Carolus V. & filius Philippus II. ex Germanica Ill. Austriæ Archiducum stirpe orti, peruenerunt: oculis subiectum illustrius conspiciatur: bonam Genealogia regum Hispaniæ & Portugalliæ partem adiungam.

FAMILIA REGVM HISPANIÆ.

Ferdinandus III. *rex Legionis & Castellæ, qui Mauros in Beticam primus conclusit. coepit anno Christi 1216. regnauit 35.*

*

Sanctius IIII. *cœpit* 1284.
Ferdinandus IIII. *cœpit* 1295.
Alfonsus XI. *cœpit* 1310. *annis* 40.

Petrus *cœpit* 1350. *à fratre pulsus.*

Henricus III. *cœpit* 1369.
Iohannes I. Rex *Castellæ*, 1380.

FERDINANDVS IVSTVS Rex *Aragoniæ*, ⊕1416.

Henricus III. *primogenitus*, Rex *Castellæ*, 1390. *cœpit. vxor filia* Ioannis L*ancastriæ ducis* Angli.

ALFONSVS *magnus*, Rex *Aragoniæ* & NEAPOLIS, *sapientißimus*, ⊕1458.

IOHANNES Rex *Aragoniæ post Alfonsum.*

Maria.——Iohannes II. Rex *Castellæ*, *cœpit puer* 1406. *regnauit* 47.

Maria *nupta Alfonso magno.*

Carolus *Nauarræ* Rex.

FERDINANDVS—*magnus*, CATHOLICUS, Rex *Aragon. cœpit* 1475. ⊕1516.

—ELIZABETH *Regina Castell.* ⊕1504.

Henricus IIII.—Rex *Castellæ*, *an.* 22. ⊕1475.

—Blanca, *Caroli & Ferd. Catholici soror.*

IOHANNES ante patrem, nullis relictis liberis ⊕1497.

Isabella primogenita, Alfonso VI. deinde Emanueli nupta, filiolum Michaëlem enixa ⊕1498.

IOHANNA, coniunx Philippi Archiducis Austriæ, mater Caroli V. Imp. ⊕1555. ☿

MARIA, altera Emanuelis uxor, ex qua octo liberos suscepit.

Catharina, primum Arturo, inde Henrico VIII. Angliæ regi nupta, & postea repudiata. ⊕1535.

CAROLVS V.

Rex Castellæ & Aragoniæ 1516. IMPERATOR electus 1519. ⊕1558. uxor Isabella, Emanuelis Lusitaniæ regis filia.

FERDINANDVS IMP. ⊕1564.

Leonora Francisci Galli uxor.

Isabella Daniæ regis Christierni II. uxor.

Maria, Regis Vngariæ Ludoici, anno 1526. à Turcis cæsi uxor. postea Gubernatrix Belgici sub Carolo V. ⊕1558.

Catharina posthuma, Iohannis 3. Rex Port. uxor.

PHILIPPVS REX HISPANIÆ,

anno 1543. & Portugalliæ anno 1580. designatus.

Ferdinandus puer obijt.

Iohanna, Emanuelis Iohannis principis Portugalliæ uxor. ♀

MARIA. — MAXIMILIANVS II. Imp. ⊕1576.

Christina Lotharingica.

Dorothea Palatina. ⊕1558.

RODOLPHVS II. IMP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

FAMILIA REGVM PORTVGALLIÆ.

Alfonſus, *gener Alfonſi X. regis Caſtellæ.*

|

Dionyſius, *ab auo materno immunitatem tributi regibus Caſtellæ pendendi impetrauit.*

Alfonſus.

Petrus.

Ferdinandus.

[I]OHANNES I. *nothus & monachus, Rex Portugalliæ, primus fretum Herculeum transgreſſus, Septam cepit.*

Beatrix, *nupta Ioanni I. regi Caſtellæ.*

[Is]abella, *Philippo Bono Burgundo nupta 1430.*

Henricus, *Africæ littora claßibus luſtrare cœpit,* ⊕ 1460.

EDVARDVS *Tingin & Arzillam cepit 1471.*

[A]lfonſus V. Rex Portugalliæ.

|

[I]ohannes II. Rex Portugalliæ. ⊕ 1491.

|

Alfon- α

Ferdinandus.

|

EMANVEL Rex PORTVGALLIÆ *florentißimus, ampliſsimum in India Imperium conſtituit. cœpit A. C. 1495. ſuccedens Iohanni II. Huius res geſtas duodec-* β

Leonora, *coniunx* Friderici III. Imp.

|

Maximilianus I. IMP.

PHILIPPVS Archidux *Auſtriæ, Dux Burgundiæ, pater Caroli* V. ⊕ 1506. ☿

MARGARITA, *uxor Iohannis filij regis Hiſpaniæ, &* γ

α β γ

sus VI. ante patrem obijt.

cum libris descripsit Osorius.

Philiberti Sabaudi, postea Gubernatrix Belgici. ⊕1530.

Michaël cui infan ti primū nato, tota Hispania iurauit. obijt bimus, anno 1500.

IOHANNES III. Rex Portugalliæ, anno 1522. exeunte cœpit. ex Catharina Caroli V. sorore.

Ludoicus Prior de Crato.

ANTONIVS *nothus natus 1531. pseudo Rex Portug. 1580. profligatus.*

Ferdinandus.

Alfonsus Cardinalis.

HENRICVS *Cardinalis, & tandem Rex, cui Historiam Emanuelis Osorius dedicauit. natus 1512.* ⊕1580.

Eduardus.

Beatrix Caroli Sabaudi uxor.

ISABELLA, *primogenita, uxor Caroli V. Imp.* ⊕ 1539.

Emanuel Iohannes princeps Portugalliæ, ⊕1554. *ante patrem, relicto ex Iohanna Caroli V. filia, posthumo.*

♀ MARIA *Philippo regi Hispaniæ nupta.*

Maria, Alexandri Farnesij ducis Parmensis uxor. ⊕1577.

Catharina, Iohannis ducis Bregantini uxor.

Emanuel Philibertus obijt 1580.

SEBASTIANVS *posthumus Rex Portugalliæ, à rege Fesæ in Africa cæsus anno 1578. die 4. Augusti.*

Rainucius.

Eduardus.

Carolus.

Nunc in Arctoum orbem redeo, ubi Poloniæ M. D. VI.
t ALEXANDER, bonus & beneficus
inceps, & in bellis aliquantò Ioan. Alberto fra-
fortunatior, paralyticus, Vilnæ deceßit. cùm
ucis ante mortem horis, nuncium, de victoria
ſigni aduerſus Tattaros in Lithuaniam irrnen-
s, ductu Michaëlis Glynskij principis, qui ſum-
a apud eum authoritate & gratia ſemper fue-
t, parta, accepiſſet. Defuncto, Sigiſmundus
ter, filiorum Caſimiri natu minimus ſucceßit.
ui antea, Vladislai fratris ſenioris, Boemiæ re-
s beneficio, Glogoniæ dux, & utriuſq; Sileſiæ
ræfectus ſupremus fuerat. Vladislaum grauiſ-
imo morbo tum decumbentem, Stephanus Cepu-
ienſis comes, de filia Vladislai Anna, Ioanni filio
uo, qui poſtea apud Vngaros regnauit, deſponden-
la improbè ſolicitauerat. Quo cognito Maxi-
nilianus, metuens ne iure ſucceßionis, quod vi pa-
ctorum cum Matthia & Vladislao antea initorum,
n eo regno ſibi debebatur, prætextu nuptiarum
Annæ defraudaretur; ad Vngariæ fines cum exer-
citu acceßit. Sed nato Cal. Iulij Ludoico, Vladis-
lai filio, Maximilianus veterem ſucceßionis com-
poſitionem redintegrare contentus, in Auſtriam
redijt. Sequenti anno de connubijs inter nepo-
tes Maximiliani, & Vladislai liberos agi cœpit. ſed
bello Veneto, & Cæſaris nepotum, ac Vladislai

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.VII. *liberorum ætate immatura, & alijs interuenientibus impedimentis, res in annum 1515. dilata est. Ludoicum immaturo partu editum, immatura ætate barbatum, & uxori iunctum, immaturum regno, mortem quoq; immaturam obiisse, postea di-*
1506. *ctum est. mater enim regina Anna in puerperio ex-*
1516. *tincta: ipse anno ætatis decimo, patri in Boëmiæ &*
1521. *Vngariæ regnis successit; decimo quinto uxorem*
1526. *duxit: vicesimo primo à Turcis ad Mochacium cæsus est.*

Ludoici patruus, Sigismundus, Casimiri regis filiorum (quinq;) natu minimus, Vladislai Boëmiæ & Vngariæ regis frater, mense Ianuario Cracouiæ coronatus est. Lithuaniæ verò proceres, quorum Ioannes Zabrozinius, Palatinus Trocensis, antesignanus erat, capitales inimicicias aduersus Michaëlem Glynskium ducem Russum, qui summo apud Alexandrum gratiæ, dignitatis, & potentiæ loco fuerat, exercebant. eumq; palàm nebulonem & proditorem Zabrozinius appellarat. Michaël magno & elato animo princeps, & iniuriæ impatiens, cognitionem causæ & restitutionem famæ & honoris sui, à rege flagitabat. Cùm autem rex procerum Lithuanicorum criminationibus assiduis alienior ab eo videretur: Michaël ipse iniuriam sibi illatam vlcisci instituit; ac sequenti anno Zabrozinium Lithuaniæ Mareschalcum, Grodni

odni trucidat, & ad magnum Moschorum du- M. D.VII.
n cum fratre Basilio Glinskio, (cuius postea fi-
m Helenam Basilius Moschouiæ dux vxorem
xit, præsentis Moschici tyranni Ioannis ma-
m) & alijs amicis transfugit. quod transfugium
uturni & Lithuanis calamitosi cum Moschis
lli initium fuit. Statim enim Moschorum au-
lijs Michael, apertum Lithuaniæ bellum intulit.
ius etsi primus impetus eo anno susceptus irrito
natu fuit, & paulò post induciæ cum Moscho
fidæ factæ sunt: tamen paucis post annis, Smo-
nciam arcem & ducatum ad Borysthenem am-
lißimum Lithuanis ademit. quem in hodiernum
sq; diem Moschus occupatum retinet.

In Balthico littore, Lubecenses, cùm nouo bel-
o à vicinis Megapolitanis, & principibus Henrico
Megapol. confœderatis, premerentur: gratificari
andem Daniæ regi Ioanni, petenti, vt à commer-
ijs cum gente Suecica abstinerent, & pacem cum
o facere decreuerunt. Quæ Nicopingæ, in
præsentia legatorum Ludoici regis Galliæ, Iacobi
regis Scotiæ, Henrici ducis Megapolitani, & epis-
coporum omnium ac senatorum regni Daniæ, ac
vicinarum ciuitatum, his conditionibus mense Iulio
sancita est, vt in gratiam Regiæ Maiestatis Da-
norum, Lubecenses, cum Vandalicis ciuitatibus &
Dantiscanis, à senatu regni Succiæ per literas pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VII. tant, vt obedientiam R. M. Daniæ debitam præstent; Quod si recusabunt: Lubecenses & sociæ ciuitates, nihil in regnum Sueciæ importent aut inde euehant, donec ad obedientiam regi debitam Sueci adducantur. Vt nautæ Lubecenses & sociarum ciuitatum, merces Suecicas in alijs portubus non recipiant. Vt in gratiam Regis, Suecos, primùm admonitos, eorumq; bona, ad se delata, detineant. ac vt Dantisci, Rigæ, Reualiæ, idem fieri procurent, tantisper donec ad subiectionem Daniæ regis legitimam Sueci reducti sint. pro his officijs, Rex se clementem ciuitatum Dominum fore, & priuilegia eorum in suo regno conseruare, & fracta sarcire ac instaurare, & Naues Lubecensium Hafniæ detentas, cum bonis, quæ reliqua sint, redditurum, nec deinceps quemquam læsurum esse, promittit.

Hos articulos, à Lubecensibus receptos, Ioannes paulò post ad senatum regni Sueciæ mittit, rogans, vt tandem ad officium & fidem sibi in coronatione Regia datam redeant, nec inani spe Lubecensium auxiliorum diutius rebellionem alant. pollicetur omnium præteritarum offensionum ἀμνηστίαν, & clementiam ac gratiam Regiam singulis prolixè defert. Re in senatu regni Suecici disputata, cùm episcopi pleriq; & alij Danicis partibus addicti proceres, optimam regis clementissimi erga regnum

Sueciæ

[s]eciæ voluntatem prædicarent, & periculum al-[t]eri factioni & toti patriæ, iam Lubecensium auxi-[li]s destitutæ, impendens exaggerarent: tandem ad [co]nsilium mittendæ in Daniam legationis, ut de [su]biectionis conditionibus cum Rege tractaret, de-[cu]rrerunt. Quæ sequenti anno Hafniam appellens, [b]landißimè excepta: Ioannem, Regem Sueciæ se a-[g]noscere, professa est. ita tamen, ut Administratio [r]egni omnis penes Gubernatorem & senatum re-[g]ni Sueciæ maneat, à quo præfecti arcium & [p]rouinciarum constitui, & reditus publici omnes [c]olligi, & quotannis 12000. marcæ, Sueciæ regi: [..]000. marcæ Reginæ pendi debebunt. Sueci, libe-[r]è & tutò in mari, & regni Daniæ portubus, quò [v]olent nauigabunt. Sed à Lubecensium commercijs & portu penitus abstinebunt. M. D.VII. 1508.

Suecis domum reuersis, nouæ dissensiones inter ipsos ortæ sunt, quæ tributi promißi solutionem impedierunt. Excubitores etiam regij, Nauem Rigâ preciosißimas merces Lubecam versus vehentem, ad Bornholmiam intercipiunt. Sic malè sarta Gratia nec quidquam coijt & statim rescissa est.

Saxoniæ duces, Fridericus elector, & Georgius, & Megapolitani ducis Henrici frater Ericus, eo anno, comitia Imperij celeberrima, CONStantiæ ad lacum Podamicum à Maximiliano indicta adierunt, ubi præter communia Imperij negocia, ac in-

primis

M.D.VII. primis Cameræ Iudicij, Ratisbonæ interea, donec episcopi & ciuium VVormatiensium dißidia componerentur, celebrandi, instaurationem (cui episcopus Pataui ensis & hoc recusante, præp. Magd. Magnus Anhaldinus præses designatus est) impulsu Iulij II. Pontificis, de exercitu in Italiam aduersus Ludoicum Galliæ regem, Imperij vrbes & Cæsaream dignitatem sibi in Italia vsurpantem, mittendo, tractatum est. Orta enim Genuæ inter patritios & populum seditione, in qua Iulius PP. popularem statum, Ludoicus rex nobilium causam fouebat: cùm exercitum ingentem Galliæ rex conscriberet, & Iulij consilijs & intercessione parum se moueri ostenderet, Iulius Maximilianum & alios aduersus Gallum, tanquam Imperio & libertati Italiæ opprimendæ inhiantem, inflammare conabatur. Hac suspicione vt se liberaret Ludoicus, statim vt vrbs Genua, duce nouo, Paulo Nonio serici tinctore, profugiente, ipsi dedita mense Aprili, & Reipublicæ forma iterum constituta fuit, copias omnes dimisit: & postquam Sauonæ in Liguria Ferdinandum ex regno Neapolitano in Hispanias reuertentem, in cuius comitatu magnus Consaluus erat, salutasset, in Galliam redijt. Constantiæ nihilominus, Maximiliano vrgenti, exercitus in Italiam Imperij sumptibus decernitur. Qui tamen sequentis anni initio primùm, expeditionem

nem Italicam suscepit. In his comitijs, Bal- M.D.VII.
ar Merkelius, postea Hildesiensis in Saxonia, &
stantiensis episcopus, Maximiliano Imperatori
mùm innotuit, cuius deinde aulæ comes &
siliarius intimus, & hoc mortuo, Caroli V. per
rmaniam vicecancellarius fuit. Natus is
t parentibus honestis magis quàm opulentis
aldkirchij, Herciniæ oppido, sub Friburga
isgoiæ sito. sed ingenij felicitate & in literarum
iuris studio diligentia & industria, Legum Do-
r & Constantiensis Canonicus primùm factus
, qui ei ad secutas dignitates aditus fuit.

CONSTantiensis verò episcopæ collegium,
t id obiter inseram, Vindonißiæ primùm, ad Li-
agi, Araris & Rusæ confluentem, à Clodouæo I.
alliarum rege constitutum est. Vbi sex epis-
opi, Paternus, Lando, Maxentius, Bubulcus, Gra-
atius, Maximus, sedem habuerunt. Maximum
Dagobertus Galliæ rex Constantiam transtulit, à
uo 24tus fuit CONRadus, Henrici comitis Al-
orffij filius, S. Vlrici Augustani amicus, qui in di-
orum numerum relatus ⊕ 976. cui Gaminol-
hus quadriennium: postea S. Gebhardus, Vtho-
nis comitis Brigantini filius, succeßit. Ab hoc
47mus fuit HVGO à Landenberg, Heroica corpo-
ris & animi magnitudine præstans, cuius in epi-
stolis Erasmi aliquoties mentio fit. qui tempore ho-
rum co-

M.D.VII. rum comitiorum Constantiæ iam ab anno 1496. præfuerat. Mutata verò, sub extremum vitæ ipsius actum, Constantiæ religione, & collegio
1527. Vberlingam secedente, imparem se moli gubernationis, in tanta temporum difficultate, iudicans, anno gubernationis suæ 33. sponte Episcopam Baldasaro huic Merkelio, gratia & authoritate apud
1529. Carolum V. Imp. cui Viceecancellarius erat, valenti, resignauit. Huic biennio post mortuo, Ioannes comes à Lupffen: huic Ioannes à VVeezen, Lundensis antea in regno Daniæ archiepiscopus.
1548. cui in comitijs Augustanis extincto, Christophorus
1549. Mezlerus Rhetus successit, qui sequenti anno Constantiam cum Clero rediit.

Henrico duci Megapolitano, Magni filio, VRSVLA, Ioannis electoris Brandeb. filia, Ioachimi I. soror, ingenio & forma excellens, matrimo-
1508. nio iuncta est. ex qua, principem MAGnum, Sue-
1509. rinensem postea episcopum: Sophiam Ernesti ducis Lunæburgensis coniugem; & Vrsulam, cœno-
1510. bij Ribnicensis dominam, suscepit. Baltasar dux Megapolitanus, Henrici patruus, Suerinensis olim episcopus, princeps ocij & quietis amantissimus, sine liberis VVismariæ fato functus est. quem sequenti anno, Ericus, Magni filius, Henrici & Alberti frater, adolescens, ex comitijs Constantiensibus reuersus, phtisi extinctus sequitur. Lubecensi

episcopo, Theodorico Arndes, rebus humanis M. D. VII.
...to VVilelmus VVestphalus, Lubecensis, sur-
...us est, qui bienniũ solùm in ea dignitate vixit.
...Dolphus & Magnus fratres, Anhaldini,
...m ille Mersburgensis postea episcopus: hic
...eburgensis præpositus fuit, partem principa-
...nhaldini uberrimam ad Kötem, inter Albim
...emus Harcinium sitam, quæ obitu fratrum,
...bioris & Bernardi immaturo, ad ipsos reci-
...t; sobrinis suis, VVoldemaro, Ernesto & Ro-
...bo, Georgij principis Anhaldini filijs resigna-
..., cùm ipsi ministerio diuino in collegijs eccle-
...m se deuouissent, & dignitates ac beneficia
...la poßiderent.

Rodolphus hoc anno, unà cum Erico duce
...suicensi, VVilelmi filio, & alijs Saxoniæ pro-
...bus, Maximiliano Cæsari, cum exercitu Ro-
...a, Coronæ Imperatoris Romanorum accipien-
...gratia, iter facturo, militabant. Cùm autem
...eti transitum per suos fines concedere Cæsari
...ato recusarent, bellum ipsis intulit, quod propè
...dentum inchoatum, in Foroiulium deinceps
...nslatum est, in quo Goritiam, Tergestum, Por-
...t Naonis, Flumen Illyriorum oppidum, & alia
...ximiliano Veneti magno cum ipsius dedecore
...puerunt, & pactis mense Aprili triennij indu-
..., retinuerunt.

M. D. VIII. OSNABRugensem interea diœcesin, Conrado Ritbergensi comite extincto, & PADEbornensem, obitu Hermanni Landgrauij Hassiæ & archiepiscopi Coloniensis viduatam: ERicus dux Brunsuicensis, ex ea familia, quæ Grubenhagij prope Eimbecam aulæ sedem habet, adeptus est. quem iustum & clementem principem, & pacis custodem diligentem fuisse accepimus.

Henricus Mirabilis, stirps ducum Brunsuic. in Grubenhagen ⊕ 2322.

Ernestus, ⊕ 1344. — Henricus Eisfeldensis.

Albertus, ⊕ 1396. — OTTO Tarentinus, in Italiam profecturus, Eisfeldiam Moguntino oppignorat. 1381.

Ericus ⊕ 1449.

Albertus, ⊕ 1496. — Henricus.

ERICVS episcop Osnabruggensis & Paderb. ⊕ 1532 — PHILIPPVS, ⊕ 1549. — Ernestus. — Henricus.

Ernestus, ⊕ 1576. — VVolfgangus. — Philippus. — Albertus ad Norlingam in bello Ger. ⊕ 1546. — Ioannes ad S. Quintinum periit 1557.

Elisabeth, vxor Ioannis iunioris Ducis Holsatiæ.

MONA-

MONASteriensem verò principatum, ERI- M.D.IIX.
dux Saxoniæ Lawenburgensis, Ioannis filius,
gni ducis, & Ioannis episcopi Hildesiensis, &
nardi propositi Coloniensis frater, admini-
ndum suscepit. cui, cum fratribus, solenni more
em ingredienti, Gratulationem carmine scri-
n Ioannes Murmelius, vtiliter de studijs lite-
um ea ætate reflorescentium in VVestphalia
itus exhibuit.

SVERINi ob dißidia inter priorem episcopum
nnem Thuen & collegium atrocia, paulò ante
scopi mortem, exorta, sesquiannum iam sedes
carat, Vlrico Malchouio collegij seniore interea
es episcopi gerente. Tandem PETRVS qui-
n VValecouius, Sundij obscuro loco natus, sed
enio, industria, & rerum Romanarum vsu sin-
lari, electus, octennium ecclesiæ præfuit, magna
ud principes & cæteros, ob virtutem, pruden-
m, fidem & in rebus agendis dexteritatem ac fe-
itatem, Gratia & authoritate florens. Nibil
rò de Petri huius episcopi Suerinensis vita an-
cta peruestigare in hisce locis aliud potui, quàm
lij. II. literæ, quibus indulgentias, porrigenti-
s ecclesiæ Suerinensis fabricæ manus adiutri-
s pollicetur, indicant, M. Petrum VVolecoui-
m, ecclesiæ illius præpositum, literarum Aposto-
carum Romæ scriptorem & abbreuiatorem, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VIII. *familiarem Iulio PP. ac ob fidem ac industriam dilectum & gratum esse.*

Bogislaus Pomeraniæ dux, Georgium filium, in aulam affinis Georgij principis Saxoniæ, cui Barbara Casimiri regis Poloniæ filia, Georgij Pomerani matertera nupta erat, & qui Georgio à se ex baptismo suscepto nomen dederat, deduci curat, adiuncto præceptore Erasmo Manteuffel, qui Caminensis episcopus postea factus est.

Eodem anno, in Germania superiore, duo præcipuæ dignitatis, & eiusdem familiæ principes
27. Febr. *Philippus elector Palatinus, ante bellum Bauaricum, potentia, opibus & authoritate florens, & Albertus IIII. Bauariæ dux, Friderici Saxoniæ electoris auunculus obierunt.*

Philippus septem filios superstites: Ludoicum electorem: Fridericum II. electorem: Georgium episcopum Spirensem (cui Spiram ingredienti Buschius luculento carmine, in quo iusticia conuoca-
1529. *to virtutum choro, omnes bono principi conuenientes in eo lucere prædicat, gratulatus est) Henricum VVormatiensem: Philippum Frisingensem: Ioannem Ratisbonensem: VVolsgangum: & duos ex Ruperto præmortuo nepotes Ottonem Henricum & Philippum reliquit. qui omnes, etsi ad senilem ætatem pleriq; peruenissent, tamen intra 50. annos post patrem extincti, & tota Philippi posteritas deleta est.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Sed Tabellam Genealogicam adiungo, quæ superiori etiam narrationi de bello Bauarico lucem adferet. Fol. 1641.

Rudolphus Palatinus Rheni.
Adolphus.
Rupertus, conditor Acad. Heidelbergensis 1387.
RVPERTVS IMP. 1400.
Ludoicus elector.
Ludoicus.
PHILIPPVS *Elector* ⊕ 1508. —— *Margarita.*
Ludoicus el. ⊕
RVPERTVS *gener Georgij Diuitis ducis*
Fridericus elector
& reliqui sex fratres.
Stephanus, à quo Palatini, Biponti & Simerenses, orti.
Fridericus victoriosus ⊕ 1477.

LVDOICVS *Dux Bauariæ* IMP. 1314. ⊕ 1346.
Stephanus.
Fridericus, Landshuti.
Henricus Diues.
Ludoicus, uxor Amelia, filia Friderici II. el. Saxoniæ.
GEORGIVS *Diues* ⊕ 1503.
Elisabeth,
Ioannes, Monaci.
Ernestus ⊕ 1438.
Albertus III. ⊕ 1460.
ALBERTVS IIII. *uxor Cunegundis, soror Maximiliani Imp. recuperauit Landshut, & Ingolstad.* 1504. ⊕ 1508.
VVilelmus. ⊕ 1550. 22. Mar.
Albertus. V. ⊕ 1578.
Stephanus, Ingolstadij.
Ludoicus, ⊕ captiuus 1447.
Ludoicus patrem cepit. ⊕ 1445.

M. D. VIII. Exeunte anno, Cameraci fœdus, inter pontificem Iulium, Maximilianum Cæsarem, Ludoicum Galliæ & Ferdinandum Hispaniæ reges, de bello Venetis inferendo, & vrbibus singulorum, quas illi tenebant, recipiendis, factum est. ac inter cætera fœderis capita, Cæsar, Mediolanensis Imperij diploma, Ludoico Galliæ regi, eiusque genero Francisco, & masculæ illorum proli, augustali authoritate concessit. quod in præiudicium Caroli Belgarum principis minorennis, cui antea collatum erat, fieri non potuisse, ideoq; nullius momenti esse, Carolus postea disputauit.

MORIÆ ENComium, eximiæ sapientiæ & eloquentiæ specimen, eruditis ac festiuiss. salibus & & iocis vndiquaq; perspersum & conditum, Erasmus ex Italia rediens, mense Iunio, edidit: cuius nomen, parentes, patriam, sorores, ac pedisequas initio recensens, deinde Beneficia illius enumerans infinita: totius humanæ felicitatis summam ex stulticia pendere docet. idq; à primo vitæ hominum ortu, per omnes ætatis gradus, per omnia vitæ genera, omnes hominum ordines, plebeios, professores sapientiæ, Grammaticos, rhetores, librorum scriptores, sophistas, Philosophos, theologos, monachos, principes, proceres aulicos, episcopos, Reges & summos Pontifices, deniq; Christo ipsi & apostolis insaniam aliquam in sacris

literis tribui disputat. Argumentum & con- M. D.
um scriptæ Moriæ in epistola ad Dorpium his VIII.
bis ipse indicat. Non aliud spectauimus in
ria, quàm quod in cæteris lucubrationibus,
etsi via diuersa. In Enchiridio simpliciter
ristianæ vitæ formam tradidimus. In libello
principis institutione, palàm admonemus, qui-
rebus principem oporteat esse instructum. In
negyrico sub laudis prætextu, hoc ipsum tamen
mus obliquè, quod illic egimus aperta fronte.
c aliud agitur in Moria, sub specie lusus, quàm
um est in Enchiridio. Videbam quàm esset
rtalium vulgus stultissimis opinionibus corru-
um, idq; in singulis vitæ institutis. & remedij
tum erat verius quàm spes, Proinde videbar
bi repperisse rationem, vt delicatis animis hac
te tanquam obreperem, & cum voluptate quoq;
derer. Admonere voluimus, non mordere:
odesse, non lædere: consulere moribus homi-
um, non officere. Si quis offenditur, vbi nullius
nnino nomen perstringitur, sed generalis de vi-
js disputatio est: non habet quod expostulet cum
, qui scripsit. ipse si volet secum agat iniuria-
um, vtpote sui proditor, qui declarârit hoc ad se
roprie pertinere, quod ita dictum est de omnibus,
t de nemine sit dictum, nisi si quis volens sibi
endicet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. VIII. Eodem anno, Conradus CELtes, primus Germaniæ lauro coronatus Poëta, & inter primos eloquentiæ Romanæ & latinæ ac Græcæ linguæ in
1491. Germania instauratores celebris, vitam mortalem
4. Febr. conclusit. cùm anno 1459. quo Maximilianus I. Imp. etiam idibus Martij natus erat, in Francia orientali, ad Menum, non longè ab Herbipoli pri-
Cal. Febr. mùm inlucem editus esset. cuius ingenium, studia, mores, ac peregrinationes, studiorum & alendæ prudentiæ causa susceptæ (quibus Saxonicas quoq; illius temporis Academias Erfordensem, Lipsicam, Rostochianam doctrina sua illustrauit) & scripta poëtica, & Apophtegmata inprimis sapientißima consideratu dignißima, in vita illius recensentur. Ingolstadij, viuente adhuc Georgio duce Bauariæ, & Ruperto illius genero, Philippi Palatini tum florentißimi filio, optimas literas professus
1499. est, vt orationes ab eo habitæ testantur.

In ANGLIA, quam Transmarinam Saxoniam Bonfacius appellat, HENRICUS VII. Rex, post cruentas & immanes superiorum aliquot regum, ex Lancastria & Eboracensi, seu Rubeæ & Albæ Rosæ familia, lanienas & parricidia mutua; tranquillitatem & quietem mediocrem regno restituerat. Is Margaritæ laudatiß. fœminæ, Ioanne duce Sommersetti natæ, & Edmundi, comitis Richemontani, fratris Henrici VI. regis

vterini,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rini, filius fuit. Catharina enim, mater Ed- M. D.
mundi, Caroli VI. Galliæ regis filia, post Hen- VIII.
rici V. regis excessum, Ouino cuidam VVallo
nupserat, ex quo hunc Edmundum suscepit, &
Iasparem Penbruchij comitem. qui, grassante in
Henrici sexti amicos Eduardo IIII. Eboracen-
sis factionis rege, Henricum Edmundi fratris fili-
um, in Galliam secum abducens, melioribus fa-
tis conseruauit. Reuocatus enim postea à pro-
ceribus Lancastriæ factionis, ex Gallico exilio 1486.
Henricus, & Richardo III. tyranno, Eboracen-
sis factionis, ad Lycestriam cæso: REX Angliæ
& Franciæ, præter omnium expectationem, crea-
tus est. & multis seditionibus singulari vigilan-
tia oppreßis, paulò ante annum 1500. supposititi-
um ducem Eboracensem Petrum VVarwichium
Flandrum, qui se Eduardi IIII. regis filium men-
tiebatur, & ab Eduardi sorore Margarita, Caro-
li Burgundi vidua, iuuabatur: viuum in potesta-
tem redactum, & fugam ex custodia molientem,
strangulari iusserat.

Sic vndiq; sedatis tumultibus, & parta regno 1500.
quiete, Henricus VII. Caletum traiecit, quo Phi-
lippus archidux Austriæ & totius Belgici princeps,
nato ipsi recens Carolo filio, ad eum venit, & a-
micitiam ac fœdus, cum Henrico antea per lega-
tos initum, confirmauit. Reuersus Londinum,

M. D. VIII. Margaritam filiam, Iacobo IIII. Scotiæ regi, qui commentitium ducem Eboracensem paulò antè aduersus Henricum fouerat: pace inita, elocauit. & filio primogenito Arturo, VValliæ principi, adolescenti (cui Richardum Polum, Reginaldi Poli patrem, adfinem suum, consiliorum & morum moderatorem adiunxerat) Catharinam, Ferdinandi Hispaniæ regis filiam, Caroli V. materteram, matrimonio adiunxit. quod sexto post mense, Arturi adolescentis obitu inexpectato, rursus solutum est. quo ipso tempore etiam Elisabetha regina: Eduardo IIII. Eboracensi, olim rege, nata, in partu extinguitur. Edmundus Sutfolciæ comes, ex reginæ matertera Elisabetha, Ioanni Sutfolciæ duci nupta, genitus, aduersus regem conspirans, ad Margaritam Caroli Burgundi viduam in Belgicum secesserat. Comprehensis autem in Anglia coniuratis, per varias gentes vagatus, tandem in Philippi archiducis Belgarum principis fidem se contulit. à quo post aliquot annos in Hi-
1506. spaniam ituro, & tempestate in Anglicum littus ciecto, regi Henrico petenti, promissa vitæ incolumitate, traditus est.

CVm autem in Angliæ regum mentionem hoc loco inciderim, SERIEM REGVM, per octo proxima secula deductam, obiter adiungam.

EGBERTVS occidentalium Saxonum in Britannia

..nia rex 17us à Cedritio, cœpit A. C. 800. cùm M. D.
..t Saxonum in Britanniam aduentum, Britan- V. III.
.. in septem regna & reges distinctos aliquot se-
..is fuisset diuisa: (quorum crebra in Bedæ histo- 450.
.. mentio fit) Cantiano, Northumbriæ & orien-
..ium Saxonum regnis potitus, primus Britan-
..m, ANgliam, & totam gentem, Anglos, nomi-
..ri, edicto sanxit. ⊕ 837. Egberti filius Edel-
..olffus, denarium S. Petri, ex regnis Cantij &
..rthumbriæ Leoni IV. Papæ addixit 847. ⊕
..7. relictis quatuor filijs, qui ordine regnarunt:
..elswaldus, 5. menses. Edelbrechtus, 5. annos,
..elredus 6. annos. ALFREdus, cum Danis, 870.
..ngliam inuadentibus varia & difficilia bella
..ßit. Merciorum regnum suis adiecit. condidit 892.
..cademiam Oxoniensem. ~~cùm ante 262. annos rex~~ ~~630.~~
..gebertus ~~Cantabrigensem erexisset.~~ 901.

Alfredi filius fuit EDuardus I. Angliæ rex, annis 25. cuius filij fuerunt

..DELStanus Angliæ Rex potens & ..lix, Northumbri..m recepit, & pul..s Danis & alijs, so..us Regnum Angliæ ..edecim annos obtinuit. ⊕ 942.	Edmundus I. Rex Angliæ, A. C. 942.	Eldredus Rex, A. C. 948.	Edgina, Carolo simplici Galliæ regi nupta, Ludoici Transmarini mater.

Edul-

Eduinus Rex Angl. 955. ob libidinum impotentiam regno pulsus.

EDgarus Rex Angliæ 959.

EDITHA, Ottonis I. Imp. uxor, ⊕ 947. Magdeb.

EduardusII. Rex Ang. 965. iussu nouercæ Alfredæ cæsus & inter sanctos relatus est.

EDelredus A.C. 978. à Danis piratis & postea à rege illorum Suenone & Canuto oppugnatus, amittit Northumbriam, Merciam, & tandem ex Anglia in Normanniam profugiẽs, totum regnum Danis cedit 1014. Etsi autem mortuo Suenone, Edelredus redijt, tamen statim extinctus est anno 1016.

Edmundus eius nominis II. Rex Angliæ, 1016. perpetuo bello à Canuto Daniæ rege fatigatus, & anno vertente à suis interfectus est. cui CANVTVS magnus, Daniæ & Angliæ rex, A.C. 1017. succeßit, qui Emmam Normannam, Edelredi viduam, vxorem duxit.

Eduinus.

Alfredus.

EDVARDVS III. primùm in Normannia exulauit, postea Rex Angl. 1040. ⊕ 1066. testamento GVILELmum Normannum successorem relinquens.

Canutus II. quo post biennium mortuo, redit ex Normannia

Thyra nupta Godwino comiti Cantiæ.

⊕ * ED-

ARDVS III. Edmundi II. Rex Angliæ 1040. ⊕1066. [...]stamento Guilelmum Normannum [...]amitinum suum, contra Ha[...]um Danum, ex Thyra, Canu[...] sorore natum instituit.

* Haraldus Rex Angliæ 1066. victus à Guilelmo Normanno 1067.

Est autem hæc series Ducum Normanniæ, ex quibus Guilelmus Angliæ rex ortus est.

Rollo primus Dux Normanniæ circa A. C. 900.

Guilelmus filius A. C. 924.

Richardus I.

Richardus II. dux Normanniæ.

[...]hardus III.

ROBERTVS, Byzantij tandem obijt 1040.

EMMA, uxor Edelredi regis Angliæ & postea Canuti regis Daniæ.

[G]VILELMVS Normannus, Roberti filius, Balduini [...] Flandriæ comitis gener, Rex ANGLIÆ, A. C. [10]67. anno 618. post aduentum Saxonum in Britan[ni]am: anno 130. post Adelstanum primum monarcham [An]gliæ factus. inter cæteros consilio & opera Lanfran[ci] archiepiscopi Cantuariensis multùm usus est.

VILELMVS [R]ufus, Rex An[gl]iæ 1089. Lan[fr]anci potiss. au α

HENRICUS I. rex Angliæ 1101. qui β

Robertus, patrem in Normannia oppugnauit 1080. dux Normanniæ, cum duobus fratrib. Angliæ RR. γ

Adela Stephano Blesensi δ

α

toritate & consilio factus, post cuius mortem, teter tyrannus fuit. substituit Lanfranco, S. ANSHelmum, quem postea in exiliũ pepulit. Ipse in venatione à Gallico milite telo trans fixus 1101.

β

S. Anshelmum reuocauit & capto Roberto *fratre,* Normanniam Angliæ regno coniunxit A. C. 1108. *vxor Mathildis Scotica.*

γ

bellum geßit. Godfridum Bulioneum in Palæstinã comitatus A. C. 1096. *cùm rediisset,* Henrico *fratri Angliæ regi, bellũ inferens, anno 1108. captus, in VVallia 16. annos vsq; ad mortem custoditur.* Huius filius Guilelmus, comes Flandriæ, à Ludoico Crasio Galliæ rege factus, ad Alostum periit 1125.

δ

comiti nupta.

STEPHANVS, Rex Angl. 1136. *vxor Mathildis, Eustachii* Bulionei *comitis Bononiæ filia*

Mathildis *coniunx* HenriciV. Imp. *Deinde* Godfrido *comiti* ANDEGAVENSI, Fulconis *filio, nupta, qui Andegauenses, Turones & Cenomannos tenebat: vincit Stephanum 1141.*

Guilelmus *dux Normanniæ in mari submersus, vxor filia* Fulconis *Andegauensis.*

Ricardus *nothus.*

Robertus *comes* Glocestriæ.

Eustachius *dux Normanniæ, iurauit* Ludoico VII. *Galliæ regi, cuius sororem* Constantiam *duxit. sed ante patrem obiit.*

Guilelmus *comes* Nortfolciæ.

⊙

...NRICVS II. comes ...gauensis, Turoni, Ce-...nn: Rex ANGLIÆ, ...1154. Henrici Leonis	Godfredus comes Andeg. à frater victus obijt.	VVilelmus.

...niæ ducis socer. puer apud Dauidem Scotorum re... ...uunculum magnum educatus, tandem post varia ..., per Stephanum regem Angliæ, mortuo Eustachio ..., adoptatus, succeßit 1154. Vxor Leonora, uni...ia & hæres Guilelmi AQVItaniæ & Pictonum ..., dimiſſa à Ludoico VII. Francorum rege. A...ſtaniam Henricus anno 1153. in poſſeßionem acce... ⊕ 1189. Angliæ regum florentiß. & potentißimus.

...ricus ...Marga... Lud. ...regis ...iæ fi...ſpon... 1163. ...onatus ..., patre ...o 1172 ..., adiu... à ſo... & ... α	RICHARDVS, comes Aquitaniæ, Rex ANGLiæ. 1189. in Paleſtinam proficiſcẽs Cyprum tenuit, vbi nuptias cum Berengaria Garſiæ regis Nauarræ filia, celebrauit. rediens ex Palæſtina, Viennæ β	Godfridus, ducta Conſtantia, vnica filia & hærede Conani Britanniæ ducis, ⊕ aute patrem Lutetiæ. Arturus dux Bri- γ	IOANNES contra fratrem Ricardum in Syria abſentem ſeditiones mouit, quo mortuo, dux Normanniæ & Rex ANGLiæ factus 1201. amiſit Normanniã à Philippo Auguſto rege Galliæ occupa- δ	Mathildis, Henrici Leonis, Ducis Saxoniæ, vxor.

α	β	γ	δ
fratribus, regnū eripere conatur 1175. 1176. ⊕ ante patrem 118..	captus est 1193. & Cæsari Henrico VI. traditus ⊕ 1200.	tanniæ Comes Andega. Turoni &c.	tam 1205 anno 316 postq̄; Rollo eam à Carolo simplice obtinuerat. tandem à Pōtifice, regno per sententiam priuatus ⊕ 1218. Vxor Isabella, unica comitis Engolismi filia, post Ioannis mortem, Hugoni comiti Marchiæ nupta, ex quo nati filij Ottomarus episcopus Vintoniensis, & Ganfredus, Guilelmus, Guido, cæsi postea à principibus Angliæ rebellibus 1261. in prælio ad Lowis.

Regis Ioannis liberi fuerunt:

HENRICVS III. puer nouem annorum Rex ANgliæ 1218. expeditionem in Galliam ad recuperanda à patre amissa irrito conatu suscepit 1231. Duxit Leonoram Raimundi comitis prouinciæ filiam 1236. ⊕ cùm 56. an. regnasset.	RICHARDVS Comes Cornubiæ, Imperator electus post VVilelmum Hollandum 1257. in Palæstinam 1238. profectus. uxor Sanctia, Raimundi comitis prouinciæ filia. ex qua nati Edmundus comes Cornubiæ & Henricus missus ad PP. Gregorium (X. ⊕ 1372.	Leonora, Guilelmi comitis Glocestriæ uxor, qui Henricum regem puerum tutatus est.	Ioanna uxor Alex. Scotiæ regis.	Isabella Friderico II Imp. nupta 1236. ⊕ 1241

X

...ARDVS primus, ex Gallica ...um Andegauensium familia, ...Angliæ 1274. Burdegalam ...it 1294. Edinburgum ...1298. Aquitaniam à ...ppo pulchro Galliæ ...recepit 1300. obijt ...ota Scotia 1308. ... Leonora, Alfonsi ...Castellæ soror.

Edmundus comes Lancastriæ, obijt Baionæ in Aquitania 1296.

Thomas Lancastrius. | Henricus comes Lancastri, dux Derbiæ. | Ioannes.

Blanca, nupta Ioanni Gandauensi.

...ARDVS II. Rex Angliæ 1308. ...futilis & infelix. uxor Isabel-...hilippi pulchri Galliæ regis fi-...iectus Scotia 1314. tandem à pro... uxore, & filio Eduardo & ...cipibus regni captus & regno ...atus est 1326. cui viuo successit filius

Edmundus comes Cantij, postea securi percussus ab Eduardo III.

Ioanna nupta Eduardo, filio Eduardi III.

...VARDVS III. Rex An-...1326. fortis & felix, vi-...Gallos prope Cressiacum ad ...nam 1346. expugnauit Ca-...m 1347. cepit Ioannem re-... Galliæ 1356. Quadriennio post pax ...a. sed anno 1366. instaurato bello infelix ... ⊕ 1377.

Ioannes Heltamius, comes Cornubiæ ⊕ 1336.

Ioanna, Dauidi Scotorum regi nupta, quæ ab Anglis decem annis captus fuit.

Eduar-

Eduardus princeps VValliæ, præfectus Aquitaniæ, Ioannem Galliæ regem, cũ filio Philippo cepit in Pictonibus 1356. decem mensibus ante patrem obijt.

Leonellus dux Clarentiæ, vxor Elisabeth, postrema hæres Clarentiæ.

Ioannes Gandaui natus 1340. vxor Blanca, Henrici Lancastrij filia ⊕ 1398.

Thomas Glocestriæ dux, à Richardo rege strangulatus 1397.

Edmundus comes Cantabrigæ & Eboracensis, opem Ioanni Lusitaniæ R. contra Castellanum tulit 1387. ⊕ 1400.

RICHARDUS II. Rex Angliæ 1377 imprudens, futilis & infelix. vxor Anna filia VVencestai Imp. 1384. quæ ⊕ sterilis 1394.

Eduardus impubes obijt.

Philippa nupta Edmundo comiti Merciæ.

HENRICUS IIII. primùm dux Herefordiæ & Lancastri, spoliatus omni hæreditate paterna ab Richardo II. & in exilium pulsus, à principibus reuocatur, & capto rege Richardo Rex ANgliæ 1399. perpetuis seditionibus suorum exagitatus ⊕ 1413.

Edoardus dux Eboracensis.

Richardus, comes Cantabrigæ ex Anna comitissa Merciæ.

Rogerius comes Merciæ.

Elisabeth, nupta Henrico comiti Northumbriæ

Edmũdus.

Rogerius.

ANNA *nupta* Richardo *Eboracensi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

..RICVS V. ..ceps VVal- ..ex ANgliæ ..ſteria Beth ..et Sion propè ..dinum ædifi- ..t 1413. Gallos ..nti prælio ..Dagincurtum ..t 1415. cepit ..em Aureliæ, ..rbonium &c. ..domum &	Thomas dux Cla- rentiæ, præſes Norman niæ ab Henrico V. rece- ptæ 1419. ad Ande gauum interfi- citur.	Ioannes dux Bethſor diæ, cum Philip- po Bur- gundo regem Fran- ciæ op- pugnat 1423.	Humfredus dux Gloceſtriæ, cum Philippo Bur- gundo, Regens Galliæ, et poſtea gubernator An- gliæ ſub Henri- co VI. puero an nis 25. Tandem mercedem reci- pit laqueum, 1446.	* Ri- chardus Plan- tage- neta Dux Ebo- racen ſis. ♀

..otomagum in Normandia recepit 1419. fœderatus ..ilippo Burgundiæ duci, paternam cædem vlciſcenti, ..lliæ Rex, excluſo Carolo Delphino, Trecis in Campa- .. conſtituitur, anno 1420. ⊕ in Gallia 1423.

Vxor Catharina, Caroli VI. Galliæ regis filia. poſt ..tum filium Henricum VI. & mariti Henrici mortem, ..ino cuidam VVallo, nobili obſcuro, clam nupta, ex ..a Edmundus, pater Henrici VII. natus eſt.

HENRICVS VI. infans regnare cœpit ..23. ſub Gubernatore Humfredo, duce Gloceſtriæ, pa- ..uo. Lutetiæ, Rex Galliæ coronatur 1432. anno æta- ..s decimo. Philippus Burgundus pacem cum Carolo ..II. facit 1435. Vxor Henrici VI. Margarita, Renati

Siciliæ regis & ducis Andegauensis filia, mulier imp-riosa & inquieta, Gubernatorem regni Humfredu mariti patruum tollit. Interea Gallus Rothomagum, & *alias* Anglorum *vrbes in Gallia recipientibus, Norma-niam totam, anno 30. postquam à patre recepta fu-rat,* Henricus *amittit 1451. præterea Aquitaniam t-tam, quæ ante annos trecentos in* Henrici II. *Angliæ r-gis potestatem primùm venerat. à principibus suis, du-ce* Richardo *Eboracensi bis captus miser & infelix re-* Tandem *ab* Eduardo IIII. *profligatus, aufugit in Sco-tiam 1461.* Interea *regnat* Eduardus IIII. *Decim fugæ anno,* Margarita *vxor, impetratis à rege Galli auxilijs, maritum restituit 1471. sed paucis mensib post* Eduardus IIII. *à* Carolo Burgundo *sororio adiu-tus redit, &* Margaritam *cum filio* Eduardo VValli *principe capit.* Henricum *regem in carcere tande necat.* Hic *Lancastriæ regum familiæ finis fuit.*

♀ *Ricardi Plantageneta Ducis Eboracensis fil*

EDVARDVS IIII *rex Angl. victo* Henrico VI. *1461 Vx-or* Elisabeth *collegium* Re-*ginæ* Cantabri*gæ fundauit.*	*Richardus* III. *dux Gloce-striæ* Rex *Angliæ 1483. fra-tris filios in-terfecit. ipse cæsus 1486.*	*Georgius dux Cla-rentiæ, à fratre Ri-chardo necatus 1480.*	MARGA-RITA, *Ca-roli Bur-gundi vx-or tertia.*	ELISA-*beth, n-pta* Io *anni d-ci Sut-folcia*
κ		ß		γ

ELI

α

ELIſabeth, coniunx Henrici VII. regis ANgliæ, qui A. C. 1486. ex Gallico exilio in Angliam reuerſus, cæſo Richardo III. tyranno, regnare cœpit natus patre Edmundo comite Richemontis, fratre Henrici VI. vterino, & Margarita filia Ioannis ducis Somerſetti.

Eduardus V. Richardus. à patruo tutore necati.

β

Margarita nupta Richardo Polo.

Reginaldus POLVS Cardinalis. Godfridus.

γ

Edmundus, dux Suffolciæ, initio amicus, poſtea rebellis Henrico VII.

Ioannes comes Lincolnenſis.

Liberos Henricus VII. ex Eliſabetha, Eduardi IIII. regis filia, habuit: Primogenitum ARTurum principem VValliæ, qui vix adoleſcentiæ annos ingreſſus, Catharinam, Ferdinandi Hiſpaniæ regis filiam, Caroli V. materteram ducens, eodem, quo nuptias celebrauit anno, ante patrem 1500.
obijt. HENRicum VIII. qui ducta fratris præ- cœpit
mortui vxore, poſt patrem triginta octo annos in 1509.
Anglia regnauit: (patrem Eduardi VI. & Mariæ Philippo Hiſpano nuptæ, & Eliſabethæ virginis, quæ iam ſapienter & feliciter Angliam gubernat) Edmundum auo paterno ὁμώνυμον, ante patrem ſublatum. Margaritam Iacobo IIII. Scotorum regi & poſtea Archibaldo Duglaßio Scoto, auo materno

M.D.IX. Henrici Stuardi patris Iacobi VI. elocatam: Mariam Lud. XII. Galliæ regi, deinde Carolo Suffolcio nuptam. Quorum omnium nomina, & indolem generosam, & animi & corporis pulchritudinem eximiam, rubris & candidis Rosis, quæ olim factionum inter principes Angliæ Eboracenses & Lancastrios funestarum, per Henricum VII ex vtriusq; saguine procreatum, sublatarum, notæ fuerunt, venustè pingit, ac ipsius regis, & Britanniæ laudes, eruditißimo carmine prædicat Erasmus, quod Henrico VIII. regi puero, paucis ante 1500. annis dedicauit. Id cùm accuratè elaboratum sit, & dignum lectione, studiosi hoc loco adiungent.

M.D.IX. Mortuo autem Henrico VII. filius HENRICUS VIII. succeßit. qui, vt paulò antè diximus, Catharinam Ferdinandi Hispaniæ regis filiam, Caroli V. materteram, & fratris Arturi relictam viduam, Iulio II. PP. dispensante, coniugem accepit. paucisq; interiectis mensibus, Margarita, paterna regis Henrici auia, singulari prudentia & virtute fœmina ex his terris diceßit. Quæ inter cætera pietatis & studij iuuandæ Repub. ac benignitatis erga pauperes suæ testimonia, duo magnifica collegia Cantabrigæ extruxit, & reditibus annuis opulentè dotauit, in quibus tenuioris fortunæ scholastici in regno Angliæ nati, bonarum

artium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rtium & pietatis Christianæ studijs vacantes, M. D. IX.
ratuitò alerentur. Qua de causa, meritò à no-
is quoq; huius Reginæ, optimarum literarum &
rtium nutricis, nomen & memoria conseruatur.

In mari Baltico, bellum inter Lubecenses &
Daniæ regem Ioannem, recruduit multò priore a-
rius & funestius. Composito enim cum Megapo-
itanis, vicinorum intercessione, bello, cui totum
iennium implicati fuerunt: cùm mercatores Lu-
ecani interea naues suas passim à regijs, post fa-
tam Nicopingæ pacem, detentas, & bona direpta
sse quererentur; sibi quoq; vicissim licere pacta
onuenta violare iactitabant. Cùm igitur octo
aues, Reualiam, vnde Suecicas merces exporta-
ant, expedijssent: rex Ioannes classem viginti
uatuor nauium bellicarum, ad Draui ostium mit-
t, quæ nihil ex portu Lubecensi euehi aut impor-
ri sinerent. Lubecæ igitur Dani omnes cum
ercibus aresto tenentur. vicissim in Dania mer-
tores Lubecenses, omnibus suis bonis spoliantur.
redeuntibus fortè circa id tempus Reualiâ Lube-
nsibus, & in Danicas naues incurrentibus vna
nissa & Hafniam ducta, septem incolumes Lu-
cam euaserunt. Classis Danica, iussu regis in
nnoniam profecta, oppidum Abo & viciniam,
reptionibus & cædibus crudeliter vastauit. Itaq;
ubernator & Senatores aliquot regoni Sue-

M. D. IX. ciæ, Danis infesti, apud LVBECenses, de episcoporum suorum & nobilium quorundam Danis fauentium perfidiâ questi, se inuitis, transactionem illam Hafniæ cum rege initam testantur. nec deseri se deinceps etiam à ciuitate amicißima petunt. Lubecenses igitur, octodecim grandiores naues, sale, panno & bellicis munitionibus onustas, præfectis duobus senatoribus, Hermanno Mesmanno & Bernhardo Bombouero, in Sueciam mittunt. & denunciato regi per literas bello,

14. Sept. Bornholmia insula direpta, & ab incendio se liberare ingenti pecuniæ summa & datis obsidibus coacta est. Inde in Gotlandiam impreßionem fecerunt, vbi nauis vna amissa est. Reliquæ 17. incolumes Stocholmiam appulerunt, & Suecos magnis in angustijs versantes, & Regi se denuò subijcere cogitantes, ita recrearunt, vt renouato cum Lubecensibus fœdere, Ioanni, omnia Hafniæ pacta conuenta renunciarent.

Lubecensium verò naues in Suecia (nautarum & mercatorum auaritiâ) nimium oneratæ, in reditu, circa Martini festum, tempestatibus concussæ & dißipatæ, & quinq; submersæ sunt. aliquot in Dantiscanum portum eiectæ hybernarunt. Interea Daniæ rex, classem triginta nauium, milites vehentem, ad Draui ostium, amandat, qui

vento

pento in Hauenscrog delati, præterita Dra- M. D. IX.
munda, alios circiter viginti Lubecensium pagos inflammarunt, & Oldesloæ tandem aliquantisper consederunt. Dramundenses interea præsidiarij, excursione facta, naues Danorum, partim capiunt, partim cremant, & prædam abducunt. Ciues etiam ex vrbe Lubeca subinde excurrentes, ex Holsatia prædas abigunt. Itaq; Dux Fridericus & nobilitas Holsatica, cum Senatu Lubecensi transigit, vt à societate belli vtrinq; Holsati abstineant; Regijs & Lubecensibus liberè & tutò in terris & portubus Holsatiæ & Slesuuicensi iter facere & commorari liceat, & commercia inter vrbem & Hosatos libera maneant.

Cathedram verò Episcopi LVBecæ, eo anno, Iohannes Grymbold I. V. L. LVBecæ natus, & Collegij Decanus, adeptus est. quem XII. annos & IV. menses præfuisse, & bona alijs oppignorata redemisse, & ædificijs episcopi dictionem ornatiorem reddidisse, annotatum reperio.

Ezardus Frisiæ orientalis comes, multos ciues & mercatores Bremenses cepit, propterea quòd ædificaturum arcem in ripa Visurgis impedierant.

M.D.IX. dierant. Hi vicißim comitis subditos in Visurg & alibi deprehensos spoliant, & in vrbem abdu cunt. donec tandem Butiadæ, quorum tunc ditio nem Ezardus tenebat, Aldenburgensibus comiti 1514. bus ducum Brunsuicensium armis restituti sunt.

Hæc dum in mari Balthico & Visurgi gerun tur, Fridericus Saxoniæ dux, Ericus dux Brunsui censis, Casimirus marchio Brandeburgensis, Ro dolphus Anhaltinus & alij, Maximiliano ad bel lum VEnetum proficiscenti militant. cuius initi um, à Ludoico Galliæ rege, qui Venetum exerci 14.Maij. tum ad Abduam profligauit, factum, planè Veneti infelix fuit. Statim enim ad victoriæ Gallicæ fa mam, præcipuæ in continente Venetorum vrbes Bergomum, Brixia, Cremona, arx Pitigthona, Pi scheria, Gallo se dediderunt. Pontifex Fauenti am, Rauennam, Ceruiam, Ariminum recepit. Al fonsus Ferrariæ dux Rhodignam Polinesum Mantuanus, Asulam & Lunatum: Brunsuicen sium dux, Cæsaris nomine, Tergeste & reliqu Forijulij oppida superiore anno amißa, recupera uit. Ferdinando Hispaniæ regi, vrbes regni Nea politani, Hydruntem, Brundusium, Tranum, Mo nopolin, Puliganum, Veneti sponte reddiderunt. In Cæsaris etiam potestatem, veteres Imperij vr bes, Verona, Vincentia, Patauium sponte vene runt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

runt. Sed Patanium negligentius à Cæsare custo- M.D. IX.
ditum, paulò post Veneti, die Marinæ, rursus oc-
cuparunt. qui dies, recuperandi in continente 17. Iulij.
Venetorum Imperij, planè amißi, initium fuit.
Nam & Patauium postea ab Imp. Maximiliano
obsessum mense Septembri defenderunt: & Vicen-
tiam, cui præsidio cum paucis Rodolphus princeps
Anhaldinus erat (qui paulò ante Cadorum, Fo-
rijulij oppidum, cum arce expugnarat) deserta ab
Rodolpho vrbe non satis munita, receperunt. Pi-
sani etiam, qui iam quatuordecim annos liberta-
tem suam magna virtute & constantia tutati erant:
à socijs diserti, & fame tandem expugnati, Flo-
rentinis se rursum subiecerunt, cùm paulò post, An- 9. Iulij.
gelus Politianus, omnibus Musis & gratijs expo- 24. Sept.
litus, Florentiæ decederet.

Sed in arctoum orbem redeo, in quo, Sigismun-
dus Poloniæ rex, aduersus Bogdanum VValachiæ
superioris principem, qui per Podoliam, Rußi-
amq; Leopolin vsq; infestis armis excurrerat,
exercitum Nicolao Camienecio duce misit, qui ex
vastata Moldauia rediens, ad Tyram fl. VVala-
chos, multis eorum captis, profligauit. tandem Vla-
dislai Vngariæ regis intercessione pax restituta est. 4. Octob.

In Liuonia, Michaëli Hildebrando, Ri-
gensi archiepiscopo, qui perpetuis ferè bellis ad
summam egestatem redactus erat, defuncto: Ca-

M.D.IX. *ſparus Lindius, Camæ in marchia VVeſtphaliæ, humili loco natus, ſed virtute & induſtria euectus, & Timanni Cameneri dedicationibus celebratus, ſucceßit. Is Iuſtitiæ & pacis cuſtos fidelis fuit. cuius poſtremis temporibus, religionis mutatio Rigæ anno 1522. inchoata eſt, de qua ſuo loco monebimus.*

PLESCOVIA *Rußiæ, ad grad. long. 58. lat. 60. ſita, Liuoniæ ad Derbatenſem diœceſin finitima, vrbs ampla & potens, & variarum gentium commercijs florentißima fuit: ſola in toto Moſchi imperio, muris cincta, & in tres partes, quarum ſingulæ ſuis mœnibus clauduntur, diuiſa. Diſtans à Derbato Liuoniæ, 24. Nouogardia, 36. à Nerua emporio, 40. Riga, 60, miliaribus. Rußi Pskow appellant. alluitur enim ad ſeptentrionem Pskoua fl. unde vrbi nomen eſt, à meridie Vielika, qui recepto Pskoua, in Pelbam lacum longißimum infunditur. Vnde tandem eluctatus, mutato nomine, Narua dictus, oppido Liuoniæ extremo nomen, & alueum profundißimum præbet, per quem maximæ onerariæ naues ad oppidum appellunt. infra quod, Finnonico mari tandem 80. ſupra Reualiam milliaribus, miſcetur.*

Antiquißima verò Pleſcouiæ in Ruſſorum annalibus mentio fit circa A. C. 904. quo principi Rußiæ Thorio, Olgam Pleſcouienſem vxorem adiun-

adiungunt postea Hermanno Falconi, ordinis Teutonici in Liuonia magistro dedita scribitur. sed biennio post, cùm Alexander Nouogardiæ dux, magno prælio Teutones vicisset, in libertatem se denuo vindicauit. & quamuis deinceps principem à Senatu nominatum, & authoritate magni Moscouiæ ducis confirmatum habuit: tamen patrijs legibus Rempublicam Senatus gubernauit, ita tamen vt in grauioribus rebus, ad bellum & pacem, fœdera, electionem principis, & similibus ad Reipublicæ summam pertinentibus, summa populi autoritas esset. Cùm autem plebs otio lasciuiens, aduersus senatum seditiosè tumultuaretur, & agros publicos, quibus ditiores fruebantur, viritim in plebe diuidi, vel certè tenuiores, non minus quàm Senatores & patritios, ad eorum culturam & fructum admitti, impotenter flagitaret; nec inter ipsos componi controuersiæ vlla ratione possent: præsules & sacerdotes, à senatu rogati, primùm à Liuoniæ magistro VValtero à Plettenberg auxilia aduersus plebem petunt: et hoc negante, quòd pacem 50. annorum cum Rußis initam sibi non violandam existimaret: ad Basilium magnum, Moscorum ducem decurrunt, petentes, vt plebis petulantia compressa, pristinam autoritatem & potentiam Senatui restitueret. Tanta enim intestinis odijs et ciuili discordia inter se laborantium cæcitas

M.D.IX.

1242.

& in-

M.D.IX. & insania fuit, vt eum principem, cui diu iam ad urbem illam subiugandam, & in seruitutem redigendam, nihil præter occasionem defuerat, ad urbis suæ tutelam & quidem præfecturam, sponte vocarent. Cùm igitur Basilius arbiter controuersiarum inter Senatum primoresq; & plebem futurus, exercitum urbi admouisset: & cum præsule ciuitatis & sacerdotibus, antea sciente senatu, egisset, vt de componenda pace inter senatum & ciues acturus, in urbem admitteretur: occupata urbe, & senatu pariter ac plebe oppressa, & præsule, qui senatus nomine hoc totum procurarat, & ciuibus præcipuis, captis in Moscouiam missis: ciuitatem uniuersam, omni libertate spoliatam, in seruitutem extremam redegit.

In Saxoniæ superioris prouincia Turingia, ERFORDIÆ seditio inter ciues & senatum atrox exarsit, quæ aliquot annos durauit. nam ciues, instigantibus canonicis, qui turbata Republica, se potiores in urbe futuros, & senatum cupiditatibus & imperijs suis sæpe aduersantem oppressuros rebantur, accepti & expositi rationes à senatu exigebant. Republica enim ære alieno obstricta, Senatus nouis tributis ciues onerarat. nec tamen tutum existimabat, ciuibus omnia Reipublicæ arcana, & in quos vsus pecunia collata esset, patefacere. ideoq; diu dilatis rationibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

aliâs alio modo elabi conati sunt: donec tandem ciues Henricum Kelnerum Cos. in custodia aliquandiu detentum ac examinatum, in furca sequenti anno strangularunt. & auctis quotidie distractionibus ac turbis, & animis vtrinq; magis exacerbatis, ciues episcopum Moguntinum, à quo per canonicos incitabantur: senatus verò, Saxoniæ ducem Fridericum electorem inuocarunt, qui patrocinium ad se confugientium suscipientes, pertinacius suam quisq; partem defendit, peneq; iustum inter eos bellum ortum fuisset, nisi Laurentij episcopi VVurceburgensis prudentia, & Friderici ducis Saxoniæ moderatione & φυλησυχίᾳ pax conseruata esset. Tandem cùm sex annos seditio durasset, tranquillitas restituta, & Syndicus vrbis Doctor Pobenzan Iureconsultus, qui suis consilijs dissensiones fouerat, & externo principi potius ciuitatem tradendam, quàm ciuibus cedendum esse omni contentione pugnauerat, in quatuor partes dissectus est, quæ in quatuor vias regias suspensæ sunt. Plura de Erfordiensi motu, quem magnum & celebrem patrum memoria fuisse accepimus, cuius etiam in oratione de Friderico duce Sax. mentio fit, diligenter peruestigans, discere non potui. 1514.

Cùm autem populosissima Turingiæ metropolis sit ERFORDIA, ad vadum Hieræ fl. vnde & nomen habet, in fertilissimo & vberrimo agro, vini &

M. D. IX. vini & frugum omnis generis feracißimo sita: breuiter hoc loco, de veteribus Turingiæ dominis, & qua occasione Erfordia potißimùm creuerit, pauca annotabo. Multò enim vetustior Erfordiensi urbe NOrthusia est, quàm Theodosij iunioris tempore, sub Merwygo Turingorum rege, Francorum regis cognato, conditam referunt annales, cuius Merwygi ex filio Baßino nepos aut pronepos fuerit Ermenfridus Turingorum rex, Clodouei Francorum regis gener, qui à sororio Theodorico Francorum rege Metensi postea cæsus est. Et quia Saxonum auxilia Theodoricus in eo bello habuerat, Turingiæ partem ad Vnstrod. fl. versus Herciniam eis attribuit, à quibus arx Saxenburg huc vsq; nomen retinet. Deinceps igitur sub Francorum regibus Turingia & Haßia coniunctæ, vsq; ad Carolum magnum & Henrici Aucupis tempora manserunt. Dagobertus enim magnus, collegium D.
637. Petri in monte, quod iam Erfordiæ mœnibus inclusum est, condidit. Pipinus Caroli pater, cœnobium
736. Heresfeld in Haßia, Item Fuldam, Amerbachium, S. Mariæ in Erford: A. C. 745. collegium Fritislariense in Haßia & alia fundarũt. Ita sub Francorum regibus, annos 366. Turingia mansit. tandem Carolus Craßus Imp. ducem Turingiæ præfecit Lu-
886. doicum. cuius nepos Burchardus ἄπαις ab Vngaris cæsus est. Quare Henricus Auceps Imp. Turingiam

giam occupauit cuius successoribus Saxoniæ principibus in hodiernum usq; diem subiecta est. Etsi enim post VVilelmum, Ottonis I. Imp. filium, qui archiepiscopus Moguntinus, Turingiam permissu patris tenuit, successores ipsius archiepiscopi Moguntini, merum Imperium in urbem Erfordiam, quod adhuc retinent, & totam Turingiam sibi aliquantisper vendicarunt: quorum vice Dominus, sub Conrado Saliquo Imperatore, LVdoicus Barbatus aliquandiu fuit: tamen posteri Barbati, Landgrauiorum titulo, Turingiam ad hæredes transmiserunt. donec ad Misniæ marchionem, ex VVittikindo Saxonis posteritate ortum, Henricum illustrem, Theodorici filium, & Hermanni Turingiæ Landgrauij, ex filia Iuditha nepotem, circa annum Christi 1250. peruenit. M.D. IX.

Est autem primorum Turingiæ Landgrauiorum, ex Gallica origine descendentium, hæc series

Ludoicus Barbatus primus Turingiæ
præses obijt 1055.

Ludoicus II. ædificauit arcem VVartburg prope Isenac, & Reinhardsbronn adhæsit Rodolpho contra Henricum IV. ✠ 1123. ætatis 73.
*

Vta filia comiti in Lindeberg nupta.

Beringer sepultus in Reinhardsbronn.

Ludoi-

Ludoicus III. gener Lotharij Saxonis Imp. primus Landgrauius TVRINGiæ à socero factus ⊕ 1149.

Ludoicus comes de Zare.

Conradus primus comes in Honstein fundator cœnobij ILFELD.

Theodoricus comes de Berka.

Ludoicus IIII. gener Conradi III. Imp. muros Erfordiæ in contemptum archiepiscopi Moguntini, per Frider. Barbar. depositi, destruxit. ⊕ 1173.

Ludoicus V. obijt 1193.

Hermannus, princeps magnanimus & bellicosus ⊕ 1215.

Fridericus, primus comes in Zigenheim.

Gozmannus.

LVDOVICus VI. maritus S. Elisabeth 1221. ⊕ 1227.

SOPHIA nupta Henrico VI. duci Brabantiæ.

Conradus, tandem Magister ordinis Teutonici.

HENRICVS IMP. 1247.

IVDITH, nupta Theodorico marchioni Misniæ.

HENRICVS Illustris, primus ex marchionum Misniæ familia, TVRingiæ

1148. Landgrauius, Turingiam occupauit. de qua, cùm litem ei moueret Sophia (S. Ludoici VI. & Elisabethæ Marpurgi anno 1231. extinctæ filia

Henri

Henrico VI. duci Brabantiæ nupta, & bellum ali- M. D. IX.
quot annos gestum esset: tandem capto duce Brun-
suicensi Alberto, qui Sophiæ partes tuebatur, re-
nunciare Sophia suo in Turingiam iuri coacta est,
& solius Hassiæ possessione contenta esse A. C.
1263.

Henrici illustris filius, Albertus degener, cùm
ex Friderici II. Imp. filia, Margarita, duos princi-
pes filios, Fridericum admorsum & Theodori-
cum genuisset, amore pellicis fascinatus, coniugem
capitaliter odisse cœpit, quæ mariti crudelitatem
fugiens Francofurdiam ad Mœnum, in D. Catha-
rinæ monasterio obijt. Filij, à fratre Alberti,
Theodorico Misniæ marchione educati, & hære-
des constituti: vt contumeliam & iniurias atro-
ces, nobilissimæ matri & sibi, quibus Misniam
à patruo legatam eripere, & Turingiam quoque
ademptam pellicis filio tradere conabatur, illatas 1281.
vlciscerentur, bellum patri inferunt. Ita magis
exacerbatus pater, vt filios hæreditate paterna
priuaret, Adolpho Imp. Turingiam, 12000. mar- 1292.
carum vendit. Quam venditionem cùm nobili-
tas improbaret, & Adolphus vi occupare Turin- 1295.
giam conatus, virtute & fide subditorum, per Al- 1296.
berti filios repulsus, & Albertus ipse in arce
VVartberg ad Isenacum à filijs captus esset; rur-
sum dimissus est hac conditione, vt Misniæ posses-

 sionem

M.D.IX. sionem tranquillam filijs deinceps relinqueret, & Turingiam ipsis inscijs & inuitis non alienaret. Verùm Albertus ad ingenium rediens, Erfordi-
1306. am se contulit, in qua vrbe, vt receptum ac hospitium tutum haberet, plurimos pagos & prædia ciuitati oportuna, vendidit, pignori dedit, aut donauit, quæ vicißim alimenta exuli vsque ad vitæ
1314. finem præbuit. ~~ac ex huius Alberti profusionibus præcipuè Erfordia tot prædijs & pagis aucta & amplificata est~~. Eodem anno, Philippus Comineus, qui Ludoici XI. & Caroli VIII. Galliæ regum, quibus domestica & intima familiaritate iunctus fuit, vitam & res gestas sapienter & fideliter descripsit, & locos communes, de prouidentia & Iusticia Dei, & officijs virtutum magnis regibus conuenientium, & vicijs fugiendis, grauißimos intexit, & narrationes plerasq; ad Regulas vitæ prudenter accommodat: ideoq; omnium in Republica versantium lectione dignißimus est: die 17. Octobris vitam in his terris suam conclusit.

Anno M.D.X. Posnaniæ, legati Cæsaris Maximiliani & Imperij, & Poloniæ ac Vngariæ regum, & magistri Prußiæ ac ordinis Teutonici conuenerunt. vbi Iob episcopus Pomezanensis, & alij ordinis commendatores, Prußiam totam, & Pomeraniæ partem, à Casimiro Poloniæ rege ante quin-

quagin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

quaginta annos ablatam, ordini restitui, & iura- M. D. X.
mentum fidelitatis & militiæ onera, pro Polonis
suscipienda, remitti flagitarunt. Poloni contra,
optimo titulo ac summo iure, Prußiam, partim
sponte deditam, partim armis occupatam & defen-
sam, à se teneri ostenderunt, & à præfecto seu ma-
gistro ordinis, iusiurandum fidelitatis & subiectio-
nis, vi fœderis, tot iam annos seruati, flagitarunt,
atq; in eo perstiterunt. Ita re infecta conuentu so-
luto, magister ordinis Borußiæ, Fridericus Saxo-
niæ dux, Georgij & Henrici frater, mœrore ac cu-
ris aucta hydrope, Rochlicij extinctus est. in cuius
locum ALbertus Brandeburgensis marchio, Fride-
rici et Sophiæ sororis Sigismundi Poloniæ regis fi-
lius, Casimiri apud Cæsarem militantis, & Georgij
apud Vladislaum Vngariæ regem aulæ præfecti fra-
ter, sequenti anno ab ordine electus est.

In mari Balthico, Lubecenses, denunciato per 12. Maij.
literas denuò Danis bello, adiunctis sociarum ciui-
tatum Vandalicarum, Hamburga excepta, nauibus
bellicis, Daniæ littora et insulas, Langelandiam,
Mœniam, Bornholm, Blekingam & alias, rapinis
& incendijs paßim infestaruntt, & ex Hellespon-
to Danico, quem Helschenor appellant, trede-
cim naues abductas Dramundam auexerunt. Cùm
Bornholmiam insulam deprædarentur, & multis
iam pagis exustis, reliqua prouinciæ ædificia, 8000

M. D. X. *ſemuncijs argenti ſe redimere ab incendijs coge-rent: inuitati à Suantone Gubernatore & cæteris Suecis, Calmarnienſem arcem aliquot iam annos obſidentibus, in ſinum Calmarnienſem profecti ſunt, vbi nouem Suecorum nauigia, quibus Sten. Chriſtiani & Hemmingus Gaddus præerant, ſibi adiunxerunt, quæ Lalandia & alijs quibuſdam inſulis direptis, in Lubecenſem portum exeunte Augusto peruenerunt, vbi per hyemem Hemmingus Gaddus ſubſtitit. Reliqui à duodecim Lubecenſibus bellicis nauibus, in ſinum Calmarienſem reducti ſunt. Vbi paulò poſt Sueci, arcem Calmarienſem, regni clauem, quæ ante tredecim annos*
1497. *Ioanni Regi Daniæ, à Senatoribus quibuſdam regni Sueciæ tradita erat, receperunt. Borgholmiam quoq;, Oelandiæ arcem, poſt ſemeſtrem ob-*
25.Noue. *ſeßionem, cùm rex Ioannes ciuitatum Vandalicarum bello occupatus ſubſidia nulla obſeßis mitteret, deditione tandem ceperunt. Hamburgenſes his octo annis, quibus ciuitatis Lubecæ cum Dano bellum durauit; cùm D. Hermanni Langebe COS. conſilio & hortatu, à Lubecenſium ſocietate & bello Danico abſtinerent, & ſoli ferè tuto in Dania, Norwegia, & cum Hollandis, Anglis & Flandris negociarentur, magnoperè commertiorum frequentia & opibus aucti & locupletati, creuerunt. Ioannes Daniæ rex, cùm bello vicino-*

rum ci-

um ciuitatum, Lubecensibus fœderatarum pre- M.D.X.
ıeretur, Bogislaum Pomeraniæ ducem per literas
ogat, ut Sundenses subditos suos, à bello aduersus
egem gerendo abducat. Cùm autem Sundenses
;, per leges fœderis, & necessitatem defensionis
riuilegiorum in regno suorum, excusassent: &
ulò post, principi, frumentum, ex portu Sun-
nsi in Belgicum missuro, retinuissent; nec repe-
nti redderent, quòd ciuitatibus, non principibus
gociari ius fasq; esset: valde offensus princeps,
ud ditionis suæ ordines de Sundensium iniuria
auissimè questus, eorum consilium & auxilia fla-
tauit. Sed intercessione VVerneri Schullenbur-
mulcta 5000. fl. & frumento persoluto, & con-
sa in aliquot pagis iurisdictione, Bogislaus tunc
icatus est. Sed Daniæ regis classiarij, ad Ias-
ındam appellentes, plerosq; in Rugia Sundensi- 1511.
pagos cremarunt, & ciues Sundenses opem suis
ros, ad littus vrbi oppositum persecuti sunt:
ncipis & nobilium subditis pepercerunt. Sue-
um Dux, Aco Ioannis. VVestgothiæ Guberna- 1510.
, vir acris & bellicosus denuò in Hallandiam
ressione facta, Tordonis speculatoris fraude
umuentus & proditus, ad Fantehüle, auspicijs
honis Grabbe Danici ducis interficitur: exer-
illius toto dissipato, & signis aliquot amissis,
ad Ioannem Daniæ regem Hafniam cum ca-
is delata sunt.

M. D. X. *Superioris Saxoniæ princeps Anhaldinus Rodolphus, Georgij filius, Ernesti & VVoldemari frater, Cæsaris vices Veronæ gerens, cum exercitu progressus, Vicentiam superiore anno à Venetis receptam, recuperauit cùm paulò ante, Iulius pontifex, Venetis supplicibus pacem dedisset & Galliæ regis hostem se, concitatis in ducatum Mediolanensem Heluetijs, & tentata Genua, & Ferrariensium duce Alfonso palàm oppugnato & Mutina ipsi erepta, declarasset. Quo tempore Catharina Cornelia, Cypri regina, olim senatu Veneto adoptata, Venetijs obijt. Mor-*

1489. *tuo enim marito, Iacobo postremo rege, & filio illius posthumo, senatus Venetus Venetias eam e Cypro abduxit, & Cyprum per præsides à sena- missos administrauit.*

RACeburgensis ecclesiæ in Saxonia hacten- episcopo, Ioanni Parkentin, nobili genere orto, q- triginta tres annos præfuerat: HENRicus Ber- meier Hamburgensis succeßit. qui ex humili in- morum scribarum loco, virtute & industria munus cancellarij ducis Saxoniæ Lawenburgen- Magni, & hoc anno ad episcopi dignitatem eu- ctus, Imperatori Maximiliano, ac vicinis regib- & principibus, propter sapientiam & in reb- agendis dexteritatem ac iudicij rectitudinem eloquentiam notus ac carus: soli verò princ-

Mag

Magno patrono ſuo, inuiſus fuit, quòd eccleſiæ ac M. D. X.
collegij iura & prædia aduerſus illum tueretur, &
ob direpta epiſcopi prædia, & vi extortam ab
epiſcopo, iuris ſui renunciationem, Pontificis di-
ras, & poſtea etiam Tribunalis Cæſarei proſcri-
ptionem in eum concitaſſet.

Anno M. D. XI. prior familia Ducum Iulia-
cenſium & Bergenſium extincta eſt morte VVilel-
mi VI eius nominis. cuius vnica filia & hæres
Maria, Ioanni duci Cliuenſi nupta, ampliſsimas
Iuliacenſium & Bergenſium prouincias in Cliuen-
ſem familiam tranſtulit. Vxor VVilelmi VI. fuit
Sibylla, Alberti marchionis Brandeburgici, Achil-
lis Germanici filia, quæ cum marito cœnobium
Cartuſiæ prope Iuliacum condidit. Ioannis
Cliuenſis & Mariæ Iuliacenſis filius fuit VVilel-
mus, qui noſtra ætate, annos iam 50. Iuliacenſem
& coniunctas in vtraq; Rheni ripa ditiones gu-
bernauit.

Deceßit eodem tempore, BERNArdus, comes
Lippienſis, Bellicoſus vulgò dictus, non canis mo-
do & annis, verùm etiam antiqua virtute & fide
grauis, anno ætatis 82do. vnico filio Simone reli-
cto, qui familiam comitum Lippienſium ad noſtram
vſq; ætatem propagauit. Eſt autem vetuſta, il-
luſtris, & potens hoc tempore comitum Lippienſi-
um familia, non procul ab occidētali Viſurgis ripa,

M. D. XI. *supra Mindam ac Heruordiam: celebria oppida, Lemgouiam, Lippiam, Blombergum, Hornam, Vflemiam, Detmoldiam, Varenholtum, & agrum fertilem ac vbique fructuosum habens. cuius Romanam orignem ex alto quidam, à Sp. Manlio, qui Gallos ex capitolio deiecit, alij ab Vrsinis deriuant. de qua nihil affirmare ausim. Prima verò in Germanicis historijs, tempore Caroli magni, & postea Henrici Aucupis, mentio Eberhardi & Bernardi comitum Lippiensium extat. Nunc à BErnardo, Lotharij Cæsaris amico, deductam Genealogiam certam & perpetuam recensebo, cuius Cæsaris intercessione, Bernardus, vrbem Lemgouiam, & vicinum territorium, ab episcopo Padebornense in feudum accepit. cui episcopo, Henricus sanctus Imp. oppida illa donauerat, vt literæ donationis Imperatoriæ anno 1011. datæ, testantur.*

Est igitur hæc familiæ Series.

BERnardus, *qui vrbem Lemgouiam & viciniam, primus ab episcopo Padebornensi acceptam, comitatui Oberwaldensi adiunxit.*

BERnardus, *conditor vrbis Lippiæ, qui locus antea Oberwald nominabatur, circa A. C. 1150.*

Hermannus	Otto episcopus Vltraiecti ⊕ 1227.	Gerardus Bremensis.

BErnar-

M.D.XI.

BErnardus confirmauit priuil. Lemgouiensibus 1245.

Otto episcopus Monast. comitatum Vecht diœcesi coniunxit.

Simon episcopus Padeb.

SIMON cœpit 1265. captus Osnabrugi.

SIMON confirmauit Lemg. priuil. A. C. 1300.

OTTO 1344.

Simon.

Bernardus.

Henricus, præpos. Mind.

Simon 1361. ⊕ 1410.

Bernardus, qui Fridericum ducem Brunsuicensem cepit.

Simon ⊕ 1432. relicto filio Bernardo bimulo.

BERNARDVS bellicosus, anno ætatis 82. ⊕ 1511.

SIMON. vxor Magdalena, Gebhardi comitis Mansfeldensis filia ducta 1522.
⊕ 1537.

Bernardus, vxor Catharina, Philippi comitis VValdecc. filia: Francisci episcopi Monasteriensis ex fratre Phi-

Herman Simon. ⊕ 1576.

Philippus. comes in Pyr-

Ioannes.

Fridericus.

Vrsula.

Philippus vltimus comes in Spigelberg & Pyrmont.

M. D. XI.

α	β
lippo neptis, ⊕1563.	mont ⊕ 1583. in bello Coloniensi.

SIMON. uxor Irmgard Ritbergica, quæ ⊕1584. die 30. Iulij. altera Elisabeth, OTtonis Schauuenburgensis filia 1585. ducta. ex qua nati filij	Magdalena, uxor Georgij Landgrauij Haßiæ.

Bernardus, natus 1586. die Matthæi.	Simon, 30. Decemb. ineunte anno 1588.

EDO, Thannonis filius, princeps Ieueræ, (quæ extrema Frisiæ orientalis pars, ad Iadæ fluuij ostium sita, VVagrios, Ostingios, & Rustingos Frisios ditione sua complectitur) ex his terris emigrauit: relictis ex Heluuige, Gerardi Aldenburgensis comitis vicini filia, unico filio Christopho-
ducta 1498. ro, & tribus filiabus, Anna, Maria, & Dorothea, quorum patrocinium & tutelam, Ioanni Aldeburgico comiti, uxoris suæ fratri, adiunctis nobilibus aliquot Ieueranis, moriens commendauit.

Extincto autem post septennium Christophoro,
1517. Edonis filio unico, Ezardus Frisiæ Orientalis comes, ut Ioannem Aldeburg. cum quo graues inimicicias exercebat, quiq; inuadendæ eius prouinciæ

auidus erat, à tutela auerteret, ac Ieueræ possessione M.D.XI.
excluderet, isthuc cum copijs nonnullis subitò profectus, cum virginibus sororibus, approbante populo, 1517.
transegit, & præfectum in arcem collocauit, Onnonem Middochium*, ex agro Ieuerano nobilem, qui ditionem omnem, virginum nomine, administraret.* Ipse *verò se* Tutorem *pupillarum, excluso* Aldenburgico*, supremum esse voluit. In conditionibus fuit, vt filiorum* Ezardi *natu maximus, qui patri successurus erat, eam quæ è virginibus ætate prima erat, vxorem duceret, atq; ita Ieueram reliquo* Comitatui *adiungeret. Sed duabus paulò post extinctis,* MARIA *superstes, virgo toto vitæ tempore manere maluit, & postea consilio & ductu* Boingij Oldersunij*, quem comes* Ezardus *Ieueræ præfecerat, excusso* Emdensis *comitis imperio,* Caroli V. Imp. *patrocinio se subiecit. & annos 45.* 1532.
patriam virgo clementer & feliciter rexit, & testamento suo, Ioannem Aldeburgensem *comitem, auunculi sui nepotem, instituit hæredem.*

Seriem maiorum Edonis *hac serie recensent.*

EDO VVimmeke*, capitaneus* Frisiorum Rustingæ*,* Ostingæ*,* VVagriæ*, conditor arcis* Ieueræ*.*

Frouua *filia vnica, nupta* Luboni Butiadarum *duci. cui ex alia vxore* Eua*,* Tannonis Dintzen *filia, natus est*

Haio

M.D.XI. Haio Harles, qui Sybeto fratri consanguineo, Ieueræ Domino ἄπαιδι successit.

Thanno, comiti Vlrico aduersus.

EDO VVimmeke, Ezardi I. hostis. ⊕ 1511. uxor Heilwigis, filia Gerardi, soror Iohannis, comitis Aldeburgici, nupta 1498. ex qua nati

Christophorus.	Anna.	MARIA Domina in Ieuern.	Dorothea.

In mari Balthico, bellum inter Daniæ regem & Lubecenses nauale continuatum est. Etsi enim ineunte quadragesima, Ioachimus I. marchio Brandeburgicus, & ducis Megapolitani, aliorumq; principum legati, ad regem Rendesburgum profecti, de pace sollicitabant: tamen rex iracundia & vindictæ cupiditate ardens, ac indignum Regia existimatione iudicans, iniurias superiori anno à Lubecensibus & Suecis illatas non vlcisci: confirmatus etiam Hollandorum & VVestfrisiorum auxilijs, qui classem nauibus bellicis optimè instructis munitam, primo vere se missuros pollicebantur: nullam pacis mentionem admittit. Lubecani Hansæ ciuitates ad Pentecosten conuocant, vt communis totius Hansæ priuilegiorum defensionis causa bellum gerentes, communibus omnium opibus & auxilijs iuuarentur. Verùm præter vici-

ter vicinos VVismarienses, Rostochios, Sundanos, & Luneburgicos, perpauci ac nemo ferè eos adiuuabat. Cumq; primo statim vere, naues Hollandorum bellicæ & onerariæ plures ducentis, in Hellespontum appulissent, à Regijs circiter 20. bellicis, quarum Ionas Holgeri Amyralis erat, Liuoniam versus deductæ sunt. Inde ad Draui ostium bellicæ Danorum naues retrolegentes quatriduum ferè constiterunt. Aspirante autem Libonoto in reditu ex VVismariensi portu 14. naues Dani abduxerunt. Ad VVarni ostium milites in terram expositi & incendijs grassantes, à Rostochiensibus in classem repulsi sunt. In Rugia, crematis Sundensium pagis & profligatis ciuibus, qui opem suis ferebant, ingenti præda, ex direptis rusticorum prædijs, & tormentis aliquot potiti sunt. Inde Oelandiam versus recens à Suecis recuperatam cursum direxerunt, vbi à præsidio Suecico depulsi, in naues redierunt. Interea Lubecensium quoq; & vicinarum ciuitatum naues tardius expeditæ, pridie Laurentij in Danicam classem propè Bornholmum incidunt. Vbi atrox prælium nauale cum Regijs æquo ferè Marte commissum est, quod nox & Eurus vehementior aspirans diremit. Cùm autem ea nocte, Danica classis ex conspectu Lubecensium discessisset, victoriam sibi vindicantes Lubecani, eamq; persequendam ar-

M. D. XI.

Dominica Exaudi. die ♃ ante Penticosten.

M. D. XI. dam arbitrati, Hollandorum naues onerarias circiter ducentas, inter Heilam & Roſchöuet, non procul à Dantiſcano portu diſsiparunt, multas merſerunt, ſexaginta circiter & in his multas cupri maßis ex Vngaria Cracouiam, & in Viſtula Dantiſcum deuectis oneratas ceperunt. Crebris poſteà regis Poloniæ & Imp. Maximiliani interceßionibus ad Lubecenſes Fuggari vſi ſunt, vt mercium amiſſarum partem aliquam recuperarent. Lubecenſes inſigni illa victoria parta, ex ſinu Veneto reuertentes, rurſum in Danicam claſſem inciderunt, ac denuò pari ferè vt anteà euentu, cum ea conflixerunt. tandem incolumes domum reuerſi ſunt. Quo tempore in Italia, Cardinales nouem, qui ſuperiore anno à Pontifice defecerant, Maximiliani Cæſaris & Ludoici Galliæ regis patrocinio adiuti, Concilium Piſis ad Cal. VIIbris inchoarunt, quod tamen eodem menſe Mediolanum tranſlatum eſt. cùm principio anni pontifex, Ferrarienſe bellum vrgens, ex Bononia ipſe in caſtra profectus, Mirandulam cepiſſet: & poſteà Bononia
21. Maij. à Gallis capta eſſet. ad quam recuperandam, & diſturbandum concilium aduerſus ſe indictum, pontifex nouum aduerſus Gallos cum Ferdinando Hiſpaniæ rege, & Venetis fœdus menſe Octobri fecit. cuius Imperator Raimundus Cardona, prorex Neapol. conſtitutus eſt.

In Si-

In Silesia, Vladislaus Boiemiæ rex, cùm filio M. D. XI.
quinquenni Ludoico, Vratislauiam mense Ianuario venit, vt fidem ac obedientiam ab ea vrbe, & cæteris Silesiæ principibus, filio præstari curaret. Cùm autem regni Vngariæ senatores, iusiurandum Ludoico tanquam Vngariæ regi: Boëmi econtra, suo regno, cuius membrum antiquitus Silesia fuisset, dandum esse contenderent: neutri tum quidem iurarunt. Sed regis Vladislai, & filij ipsius Ludoici imperio, nihilominus se dicto audientes saluis priuilegijs fore testati sunt. Vladislaus emporij veteris iura tunc Vratislauiæ renouauit, ne quis Polonus aut Germanus negociandi causa Vratislauiam præteriret, sed vtraq; gens Vratislauiæ merces suas deponere ac vendere cogeretur. Sed cùm Sigismundus Poloniæ rex, senatus consulto suis commercia cum Vratislauiensibus probiberet, nec Vratislauiensibus in Polonia negociandi potestatem faceret: quadriennio post, in congressu regum Poloniæ, Vngariæ, & Romani, Viennæ, abolitis emporij priuilegiis nouis, in pri- 1515.
stinum statum commercia illarum gentium restituta sunt.

In Borußia, de nouo ordinis Teutonici magistro, in defuncti Friderici locum substituendo, deliberationes in senatu commendatorum, vt appellantur, dißimiles fuerunt. aliis prudentioribus,

nullum deinceps principem eligendum esse sua-
dentibus, ne vana pristinæ libertatis, & auxilio-
rum spe à suis illecti, noua pericula & bella ordini
à Poloniæ regibus attraherent, vel alioquin sum-
ptibus immoderatis rempublicam onerarent, vel in
ditionem hæreditariam tandem conuerterent. Sed
vicit aliorum sententia, qui Albertum marchio-
nem Brandeb. Friderici filium, & Sigismundi ex
sorore nepotem, viginti annorum iuuenem adscis-
cendum censebant. quòd consanguinitatis vincu-
lum mutuæ etiam amicitiæ & pacis publicæ nexum
M.D.XII. fore sperabant. Sequenti anno, à rege & senatu
regni Poloniæ, in Petricouiensibus comitijs, Al-
berti electio hac conditione confirmata fuit, vt sa-
cramentum fidelitatis more maiorum regi intra
sex menses præstaret. cumq; ex ordinis professione
perpetua aduersus infideles bella gerere teneantur,
cuius in Borußia vndiq; Christianis cincta occasio
nulla sit; prouinciam eis in Podolia & Rußia
certam, vna cum annuo bis mille aureorum stipen-
dio à rege aßignandam, vbi in perpetua aduersus
Tattaros & alios Christiani nominis hostes statio-
ne consistant. Hæc & alia confirmationis ca-
pita, marchio Casimirus, Alberti frater, in comi-
tijs accepta, ad Albertum detulit, qui paulò ante
22. Nou. Regium montem Borußiæ solenni pompa ingressu
1511 erat. quo tempore, cùm inter Danos & Lubecen-
ses, ci

es, ciuitatesq; socias bellum in octauum iam an- M.D.XII.
num durasset: tandem Maronis illud: Nulla salus
bello, pacem te poscimus omnes, vtrinq; discentes,
pacem Flensburgi cum rege, exclusis Suecis, ciuita-
tes sociæ, saluis priuilegiis & immunitatibus in
regno Daniæ suis, fecerunt.

Brunsuicenses verò duces, Christophorus Bre-
mensis, Franciscus Mindensis, Henricus senior, &
Ericus frater, VVilelmi filij: Henricus junior dux
Luneb. Ottonis filius, & Ioannes dux Cliuiæ, fœde-
re solenni se Mindæ, ad mutuam beneuolentiam &
fidem ac defensionem, si quis illorum bello ab alijs
inuaderetur, sanctè obstrinxerunt. Henricus etiam
dux Luneburg. Henrico seniori duci Brunsuic. ius
suum in ducatu Gottingensi, quem à morte postre-
mi ducis Ottonis Coclitis VVilelmus victoriosus, 1463.
Henrici senioris auus occupatum tenebat, solen-
nibus literis cedit. & vicißim quidquid in vrbe
Luneburgensi iuris ille habebat, recipit.

Eodemque anno Henricus senior cum
fratrio Francisco episcopo Mindense, vicinos co-
mites Hoienses, Iodocum, Ioannem & Ericum,
Iodoci filios, vix dum ex tutela egressos, oppugna-
runt, & ditione tota eiecerunt, hoc prætextu,
quòd ipsos feudi dominos legitimo tempore non
agnouissent, nec feudum ab ipsis accipere, sed
in Monasteriensem episcopum transferre conati

 essent.

M.D.XII. essent. Verùm septennio post, ducibus Brunsuic. bello Hildesiensi implicatis, in patriam redierunt.

Georgius, Bogislai filius, Pomeraniæ dux, & amitinus illius, Henricus Megapolitanus viduus (prior enim uxor Vrsula Brandeburgica superior anno obierat) Heidelbergam profecti, duas Philippi electoris Palatini filias, Æmiliam & Helenam Ludoici electoris sorores sibi desponderunt. cum
1513. quibus, sequenti anno, nuptias, hic VVismariæ, illi
11. August. Stetini in multorum principum, Ioannis & filij Ioannis Friderici, & patruelis Georgij, ducum Saxoniæ, Christophori archiepiscopi Bremensis, & fratris illius Henrici ducis Brunsuicensis; & Daniæ ac Poloniæ regis legatorum præsentia celebrarunt. Sponsas, duo fratres, Henricus & VVolfgangus Palatini, ad litus Balthicum deduxerunt, omniaq; honorificè & splendidè ac tranquillè peracta sunt, nisi quod Ioannis Daniæ & Sigismundi Poloniæ regum legati, de loco superiore inter se ambitiose rixantes, conuenire non potuerunt. Nunquam igitur simul, sed singuli seorsim, in templum, ad mensam, ad choreas, & munerum κειμηλίων exhibitionem accesserunt.

Henricus etiam Saxoniæ dux, Alberti filius, cui oppidum Freiberg & viciniam, frater Georgius, patriam eo tempore gubernans, attribuerat

Catha

Catharinam, Magni ducis Megapolitani filiam, M.D.XII.
Henrici & Alberti sororem, cùm iam annos 39.
natus esset, in matrimonium ducit. ex qua Mauri-
tium & Augustum Saxoniæ electores, qui nostra
ætate Saxoniam, Misniam & Turingiam, fortiter
& feliciter rexerunt & ornarunt: suscepti sunt.
Cùm duæ sorores Catharinæ, multò ante, Magno
patre adhuc superstite, Sophia laudatissimo & san-
cto principi Ioanni, duci Saxoniæ, & post fratrem
septemviro, patri Ioannis Friderici electoris: An-
na verò, principi Hassiæ VVilelmo, Philippi patri,
locatæ fuissent.

In comitijs Imperij, primùm apud Treviros
hoc anno inchoatis, & Coloniam inde traductis,
præter communes in senatu Imperij de Pacis publi-
cæ conseruatione, & iudicio Cameræ deliberatio-
nes: nunc vsitata DECEM Circorum seu regio-
num in Imperio Germanico: Austriaci, Bauari-
ci, Sueuici, Francici, Rhenensis superioris, ele-
ctoralis, Burgundici, VVestphalici, Saxonici in-
ferioris & superioris, distributio primùm facta: &
de auxilijs Maximiliano communi subditorum im-
perij contributione præstandis, decretum: & de
schismate Cardinalium, à Iulio II. discedenti-
um, quod Ludoicus XII. Galliæ rex fouebat,
non tolerando, actum: & Ezardus Frisiæ co-
mes, quòd Georgio Saxoniæ duci Groningam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D.XII. non restitueret & alijs Imperatoris mandatis non pareret, proscriptus est.

A Iulio pontifice, acerbißimo Gallorum & Cardinalium, qui ad ipsum secesserant, hoste, incitatus, Angliæ rex Henricus VIII. iuuenis, nouum aduersus Gallos bellum apparat. Cùm enim paucarum hebdomadarum interuallo, Bononia, à Pontificijs, Hispanis & Venetorum confœderatorum copijs obsessa, virtute & celeritate Gastonis Foissæi ducis Nemorensis, (cuius soror, Germana, Ferdinandi Hispaniæ regis uxor erat) Galliæ regis in Italia vices gerentis liberata; & Brixia ex Venetorum, qui paucis ante diebus eam occupauerant, potestate recepta; & die Paschæ, magno ac cruento ad

11. Aprilis Rauennam prælio, Pontificiæ & Hispanorum copiæ à Gallis cæsæ & profligatæ essent: Iulius tanta exercitus sui clade nequaquam fractus, sed duris vt ilex tonsa bipennibus, ab ipso ducit opes animumq; ferro; maiori animo & impetu in Gallos ruebat, & concilium in Basilica Ioannis Latera-

5. Maij. nensis Romæ auspicatus, paulò post Gallos & omnes, Cardinalibus, qui Concilium Pisis indictum Mediolanum, & tandem Lugdunum transtulerant, adhærentes, diris deuouit, omnibusq; Galliæ regis ipsiq; fauentium ditiones occupandi potestatem conceßit. ac Heluetios, Hispanos, Anglos, & Cæsarem Maximilianum aduersus eos concitauit

Heluetij

Heluetij, statim magnis agminibus, fœderatorum Pontifici Venetorum & Hispanorum exercitui recollecto, se adiunxerunt. quo Mediolanum versus progrediente, Bergomum, Lauda, Papia & aliæ vrbes in fœderatorum potestatem venerunt. Galli desperata defensione Mediolanum relinquentes, trans Alpes fugerunt. Placentia & Parma sponte se Pontifici dediderunt. quas vrbes, vnà cum Regio Lepidi & Mutina, velut Rauennatensis exarchatus, Pontifici olim à Ludoico Pio donati membra, ad Pontificium imperium pertinere, Iulius affirmabat. Rheti tùm Clauennam & vallem Turrenam: Heluetij Locarmum, Mediolanensi ducatui decerpserunt. Ioannes Fregosius Genuæ dux factus est. Veneti eodem anno Brixiam & Cremam receperunt. Ita subito impetu Gallis ex Italia deturbatis: Henricus Angliæ rex, vt antea Pontifici addixerat, Normanniæ & Britanniæ littora magno incolarum terrore infestabat, & iunctis cum Ferdinando Hispaniæ rege socero copijs, Baionam oppugnare, missa in Aquitaniam classe, tentabat. Sed Ferdinandus oblatam interim regni Nauarræ occupandi occasionem cupidè amplexus est. nam Ioannes, Alani ALibretensis filius, rex Nauarræ, cui Catharina postremi Nauarræ regis, Francisci Phœbi soror, nupta fuit, vnà cum Gallo, à Pontifice Iulio proscriptus erat. M.D.XII.

M.D.XII. Cùm autem Anglici duces, à mandatis sui regis de Baiona, coniunctis cum Ferdin. copijs obsidenda, discedere; & cum Ferdinandi exercitu, in Vasconia, vnde tutus in Nauarram occupatam receptus esset, bellum gerente, rogati se coniungere nollent: tandem re infecta in Angliam redierunt. Eodem anno, MEDicei, post 18. annorum exilium, Florentiam, Hispani exercitu terrore, & vanis de relinquenda populo libertat promissis, restituti sunt.

Mediolanensi ducatui Maximilianus Sfortia Ludoici filius, communi fœderatorum consensu, clauibus vrbis, Heluetiorum nomine ipsi traditis præfectus est. Pontifex, desertis Venetis, cum Maximiliano Imp. se coniunxit, qui vicißim, per legatum episcopum Gurcensem, Lateranense concilium se pro legitimo agnoscere ostendit.

In Arctoo hoc orbe, Sigismundus Poloniæ rex Barbaram, potentißimi comitis Cepusiensis Stephani Palatini Transsyluaniæ, & Hedwigis Tesinensis filiam, in matrimonium duxit, quod ægerrime Cæsar Maximilianus tulit. Cùm enim magna apud Vngaros authoritate & gratia Ioannem de Zapolia, Barbaræ fratrem, florere & regnum illud, petita Vladislai filia, ambire sciret: molestißimum ipsi fuit, Poloniæ etiam regis adfinitate, maiores ei vires & authoritatem adiung

iungi. Quare eodem anno, ad Basilium Mos- M.D.XII.
corum ducem legatum, Sigismundum Baronem ab Herberstein, amicitiæ & fœderis cum Moscho aduersus Sigismundum incundi gratia misit. cuius legationis occasione, Rerum Moscouiticarum commentarios ille conscripsit, qui multis Geographiæ, & Sarmatiæ inprimis ac Scythiæ Europeæ & Asiaticæ partibus, lucem attulerunt.

Tattari etiam Præcopitæ hoc anno, in Podolia, Volhinia, & Rußia, direptionibus & incendijs grassati; tandem memorabili prælio à Polonis & Lithuanis: quorum dux Constantinus Ostrogius erat, ad Lopusnam & arcem Visnouecium profligati, & fœdus cum eis superiori anno inchoatum, denuò stabilitum & sancitum est. 28. April. Sigismundus enim, cùm singulis ferè annis aliquoties Tattarorum incursionibus prouinciæ regni ipsius crudeliter vexarentur: tandem semel se molestia illa liberare cupiens, pensionem annuam quam illi tributum nominabant, Mendlikerio Tattarorum regi, anno superiore hac conditione addixerat, ut à regni Poloniæ prouincijs vastandis deinceps abstineret, & Poloniæ regi petenti aduersus hostes illius Moschos & alios, auxilia suppeditaret.

Anno M.D.XIII. MAgdeburgensem archiepis-

M. D. XIII. copam, Ernesto Saxoniæ duce sene, piè defuncto: ALBertus marchio Brandeburgensis, Ioannis electoris filius, Ioachimi I. frater, princeps iuuenis, ingenio, facundia & in rebus agendis industria præstans, gubernandam, vna cum Halberstadensi diœcesi suscepit.

Huius patruelis, Albertus marchio Brandeburgensis, Friderici Ansbacensis filius, Fratrum ordinis Teutonici Borußiæ magister, recens creatus, cùm à Casimiro fratre conditiones à Polonis præscriptas accepisset: communicato cum suis consilio respondet, sibi absq; cæterorum Germaniæ & Italiæ magistrorum consensu eas accipere non licere. Ideoq; fidem iuratam regi Polono dare more maiorum recusat, quod apertè Cæsar & Pontifex, ne id faceret, ei mandassent. cumq; Polonis, si quid armis in se tentarent, armis resistere decreuisset: multorum principum & Nobilitatis Germanicæ auxilijs, cùm opus esset, se munire, & neruo belli pecunia instructus esse cupiebat. Qua de causa etiam hoc ipso anno, aliquot millibus aureorum, à VValtero de Plettenberg, Liuoniæ magistro acceptis, Liuonicum ordinem, qui aliquot iam seculis, Borußiæ magistro subiectus erat, iuramento & obligatione, qua sibi veluti superiori deuinctus erat, in perpetuum liberauit. à quo tempore, Liuonicus magister, immediatè Imperatori subditus Im-

tus Imperij princeps fuit. Cùm autem Poloni, M. D. XIII.
aßiduis Moschorum bellis, qui tùm Smolensem arcem obsidebant, & sequenti anno occupabant; & Tattarorum incursionibus perpetuis distinerentur: totum sexennium Albertus, quietè & tranquillè Borußia sua, nullis Polonorum armis petitus fruebatur. Occasionem verò bellis à Moscho instaurandis præbuit Helenæ, Alexandri Poloniæ regis viduæ, Basilij magni Moschouiæ ducis sororis, quæ sua intercessione fratris arma hactenus cohibuisse existimata est: discessus ex hac vita, 29. Ianu.
Lithuaniæ infelix. Statim enim Moscorum in Lithuaniam eruptiones, & postea arcis Smolensis obsidio, irrita tamen eo anno, & maiores in sequentem annum belli apparatus secuti sunt.

Sigismundo Poloniæ regi, ex Barbara, Stephani comitis Cepusiensis filia, Ioannis Vngariæ postea regis sorore, HEdwigis nata est. quæ postea 25. Maij.
Ioachimo II. marchioni Brandeburgensi nupta, 1535.
Sigismundum archiepiscopum Magdeburgensem, & Hedwigin, Iulij ducis Brunsuicensis coniugem, copiosæ & pulcherrimæ ac sanctißimè educatæ solis matrem, procreauit.

Ioanni I. Daniæ regi, Alburgæ in Iutia anno 20. Febr.
regni, 58 ætatis, extincto: filius CHristiernus II. natus 14.
senatu regni electus succeßit, qui ante decennium, Se. Cal. Iul.
Norwegos, Suecis incitantibus rebellantes, patrijs H. 1. M. 17.

M. D. XIII. *auſpicijs domitos, ad obedientiam reduxerat, & Rex Norwegiæ creatus fuerat.*

2. Ianuarij. 21. Iulij. *Sueciæ gubernator* STENO *Stur iunior, Suantonis ſuperiori anno Aroſiæ defuncti filius: inter diuturnas & periculoſas Senatorum regni diſceptationes, à maiore Senatus parte conſtitutus erat præterito in electione* Erico Trollio, *Goſtaui poſtea Vpſalenſis archiepiſcopi patre, quem Ericum, præſens archiepiſcopus & primas regni* Iacobus, *ſuffragio ſuo, ad regni gubernacula euehendum eſſe, acriter contenderat. Sed* Erico, *apprimè nobili, docto, & prouectæ ætatis* Heroi, *Danicarum partium ſtudium apud cæteros obſtitit, qui Stenonem iuniorem, ſed popularem, totique regno gratioſum, & de factionibus* Danicis *minimè ſuſpectum, & arcium plerarumq; præfectos ſibi addictos habentem, prætulerunt. Duæ autem diuerſæ Sturorum familiæ ſunt, quarum prior tria* Nymphe*æ folia in fuluo campo gerens, Stenoni Stur ſeniori ortum dedit, qui ſine liberis maribus deceſſit: ſed ſororis ipſius* Birgittæ, Ioanni Chri*ſtiano nuptæ, nepos ex filio* Erico, *fuit rex Goſtanus. Altera Sturorum gens, clypeum antiquæ ſimplicitatis, in duas areas, ſuperiorem fuluam, inferiorem cœruleam, diuiſum geſtat. ex qua* SVANTO Nicolai, *Gubernator, & huius filius* Steno, *nati ſunt. quorum maiores, aurati* Equites *fuerunt.*

Nico-

Nicolaus Sictridi. Boëtius. Boëtius. Steno. Boëtius Stenonis, cui Catharina, filia Suenonis Sture, nupta. M. D. XIII.

Nicolaus, qui primus ex hac stirpe, Sturi cognomen vsurpauit. Vxor Sigridis, filia Caroli Torreri, qui Carolus, Ccroli Canuti regis patruus fuit.

SVANTO STVR regni Succiæ Gubernator ab anno Christi 1504. vsq; ad 1512.

STENO STVR iunior, regni Gubernator vsq; ad annum 1520.

SVANTO STVR comes, à rege Erico, cum duobus filijs, falsò apud eum delatis, interfectus. 1567.

Angliæ rex Henricus, aßiduis Iulij Pontificis cohortationibus ad bellum aduersus Gallos inflammatus: cùm superiore anno per legatos omnia segnius in Aquitania & Normannico littore administrata fuiße cerneret: ipse in Galliam traiecit, & Caleto mouens, Morinorum vrbem, Terowanam Gallico præsidio munitam, & Caleto vicinam, profligatis, qui commeatum inuehere nitebantur & captis ducibus Gallis, deditione capit, & mœnibus nudat. Inde Tornacum occupat, quò Maximilianus Cæsar, cum nepote Carolo, cui Maria soror Henrici promissa erat, congratulandi causa ad eum accesserunt. Interea Iacobus IV. Scotorum rex, à Gallis incitatus, bellum Anglo, vxoris suæ

M. D. XIII. ris suæ fratri, denunciat, in quo, violatæ fidei, & impietatis in patrem, ipsius & seditiosorum principum armis olim regno priuatum, pœnas luit. Iacobus enim, cum exercitu, & fratre Alexandro archiepiscopo S. Andreæ, Erasmi discipulo, ab Anglis in acie cæsus est. relicto vnico filiolo Iacobo V. impubere, & vxore Margarita, quæ Archibaldo Duglaßio haud multò post nupsit, ex cuius filia Margarita, Henricus Stuardus, Iacobi VI. præsentis Scotiæ regis pater, postea natus est.

Mortuo autem Pontifice Iulio bellatore, LEO X, Pacem orbi Christiano, Iulij furijs fœdè perturbato, restituere annitens, Gallum, & cardinales qui ad eum secesserant, in gratiam recipit, & literis suis postea Cardinalem Eboracensem, ad faciendam cum Gallo pacem, & sororis regiæ connubio confirmandam, hortatur. Idem Pontifex Leo, inter Maximilianum, & Venetos, qui paulo ante ad Vicentiam à Cæsareanis victi, & Mestriæ ac vicinis oppidis incensis, in littore proximo, velut obseßi fuerant; arbiter constitutus, suspensis vtriusq; partis armis, componere controuersias nitebatur, & Heluetios, qui Nouariæ à Gallis obseßi, magnitudine animi penè plusquàm humana erumpentes, instructißimum ab equitatu, peditibus

6. Iulij. & tormentis, Gallorum exercitum profligarant (& postea in Burgundiam irrumpentes ad Diuionem,

nem, Tramolliam Gallorum ducem, nomine regis M. D. XIII.
cedere Mediolanensis Imperij iuribus, & sexcenta
millia aureorum promittere coëgerant) hortaba-
ur, vt de acerbißimo in Galliæ regem odio non-
nihil remitterent. Sed in Italia tum Leonis con-
silia pacifica successu carebant, & exeunte anno,
Mediolani & Cremonæ arces, quæ in Gallorum
potestate hactenus manserant, Sfortiæ se dedide-
runt. Prælio ad Vicentiam inter Cæsarianos
& Venetos die 7. Octobris commisso, ERICus
etiam dux Brunsuicensis, Henrici frater interfuit,
qui duo equestria Reipublicæ Venetæ vexilla, &
tertium familiæ Delphinorum Venetæ, cepit. quæ
in templo Mundensi suspensa hodiè cernuntur.

In vrbe BRVNSuicensi, cùm Senatus ærarium
Reipub. superiorũ annorũ bellis exhaustum, noua
contributione leuari, & annuum ciuium censum
augeri à ciuibus petiuisset, & iam magna pars ci-
uium in veteri vrbe assensa esset: Seditio ab Ha-
gensibus præcipuè & veteris vici incolis aduersus
Senatum mota, octiduum ferè durauit, in qua cùm
ad cædes & direptiones omnia spectarent, pruden-
ti consilio & moderatione Gerardi Pauli Consu-
lis & aliorum, vulgi indomiti vehementes impe-
tus concessa tum quam petebant nouorum onerum
remißione, sedati sunt. ac ne deinceps vulgus,
pecuniam publicam in manibus tractantium Con-

sulum

M. D. XIII. sulum & Senatorum hærere suspicari posset: Decemuiri ex ciuium communitate delecti sunt, qui claues ærarij custodirent, pecuniam verò publicam omnem, præsentibus illis, duo Camerarij veteris vrbis exponerent, & rationes accepti & expensi scriptas accuratè seruarent. Quæ constitutio ad omnem posteritatem Reipublicæ illius tranquillitati & concordiæ inter Senatum & ciues, in grauißimis etiam bellis & exactionibus postea secutis salutaris fuit. id exemplum multæ postea vrbes, Hamburga, Rostochium & aliæ sunt imitatæ. Sequenti anno, consentientibus ad sexennium ciuibus Accisa Brunsuigæ instituta, huc vsq; durauit.

Eodē anno COLoniæ etiam Seditio ciuium ingens aduersus Senatum concitata, quòd publicos ciuitatis reditus ac exactiones, in priuatum commodum vertere & inter se partiri dicerentur. ac toto Senatu in vincula cōiecto, & re inquisita, Quæstor seu Thesaurarius reipublicæ, & consules ciuitatis omnes, capitis supplicio affecti, ex ministris publicis sex suspensi sunt. Cæteri innocentes dimißi incolumes, delectis ex suo numero Coss. & senatu suppleto, Rempublicam deinceps administrarunt.

In Saxonia, Nuptiæ Henrici, ducis Megapolitani, cum Helena Palatina, VVismariæ celebratæ. Quas præsentia sua Ioachimus I. elector Brandeburgens. Henricus dux Saxoniæ & Misniæ, Alberti filius, sponsi sororius, Henricus dux Brunsuicen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

sis, Philippus Grubenhagius, Magnus dux Saxoniæ M. D.
Laoburg. Christophorus dux Brunsuic. archiepis- XIII.
copus Bremensis, Ioannes Lubec., Petrus Suerinen.
& Henricus Raceburgensis episcopi cohonestarunt.

Superioris Saxoniæ dux Ioannes, Friderici ele-
ctoris frater, cum Margarita filia VValdemari prin-
cipis Anhaldini, sorore VVolffgangi, coniugiũ mense
Nouemb. iniuit. ex quo, Ioannes Ernestus, dux Sa-
xoniæ Coburgensis, & Maria, Philippo Pomeraniæ
duci deinde nupta, suscepti sunt.

Asperrimum etiam & diuturnum gelu hoc anno,
Calend. Octob. ad Febr. vsq; durauit. Quam ri-
gentem frigore hyemem, superiori seculo, velut æ-
ram, multi constituerunt, à qua, suæ ætatis, & alia-
rum rerum gestarum annos computarunt.

Anno M.D.XIIII. ALbertus marchio Brandeb.
archiep. Magdeburg. inusitato planè antea, &
inaudito in Germania exemplo, MOguntinus etiam
archiep. & elector, Leonis X. PP. consensu, creatus 9. Martij.
: ordine quinquagesimus septimus à S. Bonifacio,
qui primus Moguntinensis archiep. à Pipino Fran-
corum postea rege, & Gregorio III. PP. factus est.
cum VVormatiensis ecclesia, penes quam archie-
piscopalis dignitatis fastigium in Germania hacte-
nus fuerat, ob archiepiscopi Geruilij perfidum fa-
cinus; honore illo, de PP. & Pipini sententia
priuaretur. Cùm enim, vt id obiter inseram,
Geruilij pater Geroldus, à Saxonico quodam

M. D. XIIII. principe, in bello, quod tum inter Francos & Saxones gerebatur, cæsus fuisset: Geruilius, post aliquot annos, in Francorum exercitu militans, ad Visurgin, principem illum misso legato & data fide publica sub specie amici colloquij euocatum, per fraudem & latrocinium interfecit, addito versu, Accipe nunc ferrum, quo carum vindico patrem. Id homicidium adeò seuerè tunc PP. & Pipinum puniuisse scribuntur, ut non modò ipsum Geruilium dignitate priuatum monasterio incluserint: verùm etiam sedem archiepiscopi, ex VVormatiensi ecclesia ablatam, Moguncíacum transtulerint: & S. Bonificium Anglum, quem Germanorum apostolum vulgò nominant, archiepiscopum primum in ea collocarint. à quo, certa deinceps & perpetua archiepiscoporum series usq; ad præsentem Albertum, extat. Bonificium enim anno 755. in Fri-
⊕787. sia martyrem, secuti sunt Lullus, Bonificij discipu-
813. lus. Richolphus, Caroli magni consiliarius. Astulphus biennium. Odogarus baptisauit Haraldum
⊕856. Daniæ regem 826. ⊕847. RABANVS Maurus.
863. Carolus Dux Aquitaniæ. Lindebertus 889. Sunzo
891. ab Arnolpho institutus. 10. HATTO ex regum
913. Francorum familia, insidiatus Henrico Aucupi. Herigerus. Rupertus. Hildebrandus dux Franciæ,
⊕938. coronauit Ottonem I. Fridericus dux Lotharingiæ,
⊕956. frater Giselberti ab Ottone I. profligati & in Rheno sub-

no submersi. VVILELMVS filius Ottonis I. Hat- 968.
to à muribus deuoratus. Rupertus. VVILLIGI-
SVS Saxo, carpentarij filius, Ottonis II. sacella-
nus, Rotam pro insigni habuit. Erbo. 20. Erken-
baldus Saxo. Aribo Palatinus 1031. S. Bardo 1051.
Lupoldus. Sigfridus baro ab Eppenstein elegit Ro- 1084.
dolphum Sueuum contra Henr. IV. VVezilo 1089.
Ruthardus. ALBertus Cancellarius Henrici V.
elegit Lotharium Imp. fundauit cœnobia Erbach
& Suabenheim, Ashaffenburgum mœnibus cinxit. ⊕ 1137.
Albertus II. comes Sarburgensis à Conrado III. in-
stitutus. Marcellus biennium. Henricus, Einbecæ 1141.
in Saxonia sepultus 30. Arnoldus Frid. Barb. 1153.
cancellarius, à ciuibus Moguntinis trucidatus.
quam cædem seuerißimè Cæsar vastata vrbe vltus 1168.
est. Conradus à VVittelsbach, Ottonis qui Philip-
pum Imp. postea interfecit, frater. Conradus à Bu-
che. Sigfridus II. tempore Philippi & Ottonis IV.
elegit Fridericum II. Sigfridus III. annis 18. Chri- ⊕ 1230.
stianus biennium. Gerardus comes de Eppenstein
captus ab Alberto Brunsuic. VVernerus comes de ⊕ 1260.
Falkenstein. Henricus Franciscanus nigromanti- 1284.
cus. Gebhardus de Eppenstein, elegit Albertum 1304.
Austriacum. 40. Petrus, medicus Henrici Lücel-
burgensis, Cartusiam prope vrbem fundauit. elegit
Henricum Lücelb. & Ludoicum Bauarum. coro-
nauit Ioannem Boëmiæ regem. Matthias comes à ⊕ 1320.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. Buchek. Balduinus frater Henrici Lucelburgensi
XIIII. triennium. Henricus comes à Firnburg, Ludoic
1353. Bauari constans amicus. Gerlacus comes à Nas-
soẃ, Adolphi Imp. nepos, contra Henricum ele-
ctus, Carolum IIII. Imp. creauit. Ioannes, dux Lu-
celb. natus ex VVenceslao fratre Caroli IV. bien-
nium. Adolphus comes à Nassow, Gerlaci ex
⊕1388. fratre nepos, donatus à Carolo IV. pago Hohst ad
Menum. Conradus baro à VVeinsperg septennium.
Ioannes comes à Nassow, Adolphi frater, elegi
⊕1419. Rupertum Palatinum & Sigismundum Imp. Con-
1434. radus Rheingraff, emit à baronibus de Eppenstein
oppidum Steinheim. 50. Theodoricus ab Erbach
⊕ 1439. elegit Albertum, & Fridericum III. Imp. Theo-
doricus, comes ab Eisenburg, & contra hunc a
⊕ 1482. PP. electus, Adolphus comes à Nassoẃ, qui Mo-
guntiam occupauit. Albertus Saxoniæ dux, Fri-
derici & Ioannis electorum frater biennium. Ber-
1505. tholdus comes Hennebergensis Cancellarius Maxi-
1508. miliani Imp. Iacobus à Liebenstein. Vriel à Gem-
⊕ 1514. mingen sapientia & doctrina excellens, cui AL-
3. Februar. Bertus, marchio Brandeburgensis, successit. cuius
eligendi hæc quoq; occasio fuit, quòd non longis in-
teruallis, tres proximi archiepiscopi, Bertholdus,
Iacobus, & Vriel decesserant. Cùm autem Pon-
tificiæ ~~confirmationis, seu pallij, quod triginta mil-
libus aureorum singuli electi emere à pontifice co-~~
gebantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

gebantur, redemptio: toties tam breuibus inter- M. D.
uallis repetita, collegio molesta & grauis; & diœ- XIIII.
cesis alioquin ingenti ære alieno onerata esset: Albertum principem opulentum, ex illustrißima Brand. familia natum, & iam archiepiscopum Magdeb. hac conditone elegerunt, vt ipse suo sumptu Pallium à Pontifice redimeret. Eam pecuniam à Fuggaris mutuò acceptam, Albertus, cùm Indulgentiarum promulgatione rursus colligendam duceret: Lutheranum incendium exarsit, de quo omnibus in Germania notum est. Ingresso autem primùm hoc anno Moguntiam Alberto, carmen Pa- 1514.
negyricum, Vlricus Huttenus exhibuit, in quo, singulari consilio & arte, omnes veterum Germanorum atq; Imperatorum nostrorum res gestas complexus est, & splendidis ac sonoris versibus, non principis solùm Alberti laudes, verùm etiam omnes Germaniæ regiones, gentes, flumina descripsit.

MERsburgensem ecclesiam hoc anno, ADOLphus Anhaldinus, Adolphi filius, Magni præpositi Magd. frater (Georgio principi Anhaldino, qui nostra ætate, pietatis & doctrinæ laude floruit, quarto gradu agnatus) regendam suscepit. Quem humili statura, sed magnæ ob pietatem, prudentiam grauitatem, & in gubernatione industriam, authoritatis, & beneficum erga pauperes fuisse, ac ipsum pro concione populum docuisse, accepimus.

M. D. XIIII. Vicinam Naoburgensem diœcesin, Philippus princeps Palatinus, Philippi electoris, sexennio ante defuncti filius, episcopus Frisingensis, administrare cœpit. cuius soror Helena, Henrico duci Megapolitano anno superiori nupta, filium Philippum, materno auo & auunculo ὁμώνυμον die 12. Septembris in lucem edidit.

IOAnnes comes Aldeburgensis, cuius imperium Stadlandi & Butiadæ Frisij, Visurgis accolæ, superioribus annis contumaciter excusserant, ac Ezardum Frisiæ orientalis comitem vicinum, libertatis suæ tutorem ac patronum elegerant, vt rebelles domitos ad obedientiam debitam tandem re-
1512. uocaret: à vicinis principibus, Henrico seniore duce Brunsuicensi, & fratre illius Erico, & Henrico Luneburgense & alijs, quos seorsim singulos adierat, consilium & opem flagitauit: ac si rebellium regiones & agri occuparentur, se singulis, à quibus adiutus esset, partem ditionis, æqua cum ijs diuisione facta, attributurum ostendit. Etsi autem, præter amicas promißiones, de auxilijs suo tempore ferendis, nihil tum accepit: tamen opportunè sequen-
1513. ti anno accidit, vt Georgius dux Saxoniæ, in Frisiam, aduersus Groningenses, in quorum obsidione pater Georgij, Albertus dux Saxoniæ obierat, &
1506. qui, excluso Saxone, postea Ezardo Frisiæ comiti se subiecerant, expeditionem suscepturus, Henrici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ſenioris ducis Brunſuicenſis operam militarem con- M. D.
duceret. qui, pecunia, ad octingentos equites & XIIII.
quater mille pedites colligendos accepta, pleroſq;
agnatos & vaſallos ſuos, Ericum fratrem, Franciſcum & Henricum filios, Philippum Grubenhagenſem, Henricum Luneburgenſem, Erneſtum Honſtenium, Buſſonem Regenſtenium, Ioannem Spiegelbergicum Friderici patrem, Stolbergum, & alios comites & nobiles, auſpicijs Georgij conducit. Cumq; ob aquarum copiam & crebras maris & fluminum eluuiones, & foſſarum profundiß. frequentiam, æſtate difficulter in Friſia duci exercitus queant: commodè accidit, vt eo anno exeunte, ab initio Nouembris vſq; ad Februarium, aquæ gelu conſtrictæ ac duratæ, tranſiri abſq; moleſtia poſſent. Quam opportunitatem cùm cupidè principes illi arriperent: Ioannes Aldenburgenſis etiam, non deeſſe occaſioni voluit. Itaq; ad principes Brunſuicenſes profectus vrget ac obtinet, vt Chriſti natalem ſecum Aldenburgi celebrent, & per Stadlandos & Butiados in itinere ſubactos, comitis Ezardi, Groningæ eo tempore domini, ditionem inuadant. Ipſe etiam bis mille pedites, & 200. equites principum copijs adiungit.

Quare tribus diuerſis in locis, & tribus diſtinctis agminibus, ex quibus vnum Henricus ſenior dux Brunſuic. cum filijs Henrico & Franciſco; al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XIIII. terum Ericus senior, cum Philippo Grubenhagio; tertium Henricus Lunæburg. & Ioannes Aldeb. ducebant; Frisios Stadlandos & Butiados, homines palustres, per glaciem inuadunt, ac prosternunt. Etsi enim in postremo hoc libertatis tuendæ conatu, animosè & fortiter seruitutem impendentem repellere, & hostes profligare nitebantur: tamen sexcentis eorum cæsis, & 400. captis, reliqui iugum seruitutis sponte subierunt. ac sorte distributa in quatuor partes ditione occupata, vnam Ioannes Aldeburgensis (qui Golswerdam antea tenebat) ex pacto: alteram ab Henrico seniore duce Brunsuic. in feudum accepit. quas vt tueri facilius posset, arcem Obelgunne ceruicibus Stadlandorum imposuit. De cæteris duabus, Ericus senior & Henricus Lunæb. aleæ iudicio permiserunt, vter solus vtramq; retineret. Cùm igitur Lunæburgensi fortuna fauisset: circiter triginta annos, posteri illius, per præfectos Butiadiam administrarunt, donec tandem Ernestus dux Lunæb. accepta pecu-

1543. niæ summa, Ius suum in Butiadia Aldeburgicis totum concessit.

Sed ad Georgij ducis Saxoniæ in Frisia Groningensi bellum, accedo. Is quinta die Ianuarij in agrum Groningensem cum 9000. peditum & equitum exercitu, ipse peruenit. ac Æduardæ & Esenæ castra locans, & totum ferè annum in Frisia, ir-

ia, irrito conatu Groningam obsidens, & vicini- M. D.
um vastans, consumsit. Ezardus comes Emden- XIIII.
sis, qui vrbem Groningam, cum arce à se extructa,
& oppidum Damam tenebat, aliquot leuibus præ-
liolis Misnenses profligat, & Delfzilam recupe-
rat. Cùm autem Henricus dux Brunsuicensis Geor-
gio fœderatus, ab alia parte, Ezardi ditiones in
Frisia orientali adoriretur, & Stadlandis ac Butia-
dis deuictis, FRedeburgum arcem munitißimam
& commeatu instructißimam præfecti ignauia de-
ditam occupasset: Ezardus ad orientalis Frisiæ
defensionem conuersus, Groninga discedit. Consuli-
bus ante, vt fidei datæ memores, arcem & vrbē sibi
conseruarent, diligenter admonitis. Henricus inte-
rea progrediens, mense Maio arcem Knypens,
Marhusen & Stichusen: deinde, Auricam, Nor-
dam, Gretam, Ezardi oppida, occupat. Geor-
gius omnes circa Groningam, intra vnius millia-
ris spacium habitantes agricolas, cum suis coniu-
gibus & facultatibus aliò migrare iubet, ne
commeatum ex vicinia in vrbem inferre ob-
sessi Groningenses possent. Ezardus à tot
principibus oppugnatus, Sutphaniam ad Caro-
lum Geldriæ ducem auxilia petitum mense Iunio
proficiscitur, à quo quadringentos equites & pe-
dites trecentos exeunte Augusto adducit. cùm
paulò ante, Henrico duce Brusuicensi in Or-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XIIII. di arcis ad Amasin obsidione, interfecto, cæteri duces Brunsuic. ac in his Henricus iunior interfecti filius, relicto Ordo in ducis Georgij castra ad Æduardam se contulissent. Qui postea coniunctis viribus, oppidum comitis Ezardi Damam, duobus à Groninga miliaribus oppugnantes ceperunt, ac instigante Henrico iuniore duce Brunsuicensi, vt patris necem vlciscerentur, crudelißimè in ciues & milites præsidiarios grassati, 1060. mares & aliquot fœminas trucidarunt. Duces præsidij Ottonem à Diephold, & Funconem ab Aenhold captiuos, Medenblicum in Hollandiam miserunt.

Secuta est tractatio de Pace, in qua, ducem Saxoniæ Georgium, Groningenses, dominum se recepturos, saluis priuilegiis suis & alijs conditionibus certis promittebant. Inter quas vna erat, vt arcem in vrbe, ab Ezardo ædificatam, demoliri ciuibus liceret. Id cùm nullo modo se permissurum Georgius ostenderet: princeps legationis vrbanæ, Doctor VVilelmus ecclesiæ pastor respondet, hac conditione eum nunquam in æternum Groningæ dominum fore. ac reuersi in vrbem legati, statim de alio domino, à quo aduersus Saxoniæ ducem defenderentur, deliberarunt. Ita Carolo Geldriæ duci, cupidißimè amplectenti, circa Michaëlis festum vrbs oblata est, qui sequenti mense, circiter 5000 pedites, Gallorum regi tum fortè conductos, per comitatum

mitatum Benthemensem in Frisiam mittit. Sed M. D. XIIII.
hi cognito ducum Brusuicensium, ab Eberuino comite, ex vicina Frisia inuocatorum aduentu, in Geldriam redierunt. Nihilominus initio Nouembris, Geldriæ dux, VVilelmum ab Oyen, equitum suorum magistrum, Groningam mittit. quo præsente, à ciuibus arx solo æquata Idibus Nouembris, & iuramentum fidelitatis, coronæ Franciæ & Carolo Geldriæ duci præstitum est.

Geldrus eodem mense exeunte, in VVestfrisiam, Saxoniæ duci magna ex parte subiectam, copias mittit, quæ Sneccam, Bolswerdam & Slotam oppida occuparunt.

Georgius Saxoniæ dux, frustra se in Groninga imperio suo subijcienda laborare, & belli Frisiaci difficultates quotidiè crescere & augeri; Geldro etiam hoste, acri, vigilante, astuto, audace & felici aduersus se concitato, videns; deposito Frisiæ occupandæ consilio, ad Carolum Burgundiæ ducem, qui tum recens Belgici gubernationem adierat, missis legatis ita transigit, ut persolutis sibi ducentis millibus aureorum, ipse se vna cum fratre Henrico, omni iure, quod in Frisia habuisset, abdicaret: idq; in Carolum Burgundiæ ducem transferret. Sic relicta Frisia per Monasterium Vestphaliæ vrbem facto itinere, in Misniam reuersus est. Groningenses obsidione annua libe- 1515

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XIIII. rati, paulatim vicina castella, Ædward, Essen, & oppidum Damm mense Martio recipiunt. Milites à Georgio & ducibus Brunsuicensibus in Frisia relicti, ad Carolum Geldriæ ducem, Francisco Galliæ regi recens electo, ad recuperandum Mediolanum copias conducentem, transierunt, & in prælio ad Marignanum præclaram regi Gallorum operam nauarunt.

Henricus senior dux Brunsuicensis, in eo bello, vt dixi, Ordum, arcem Ezardi comitis Frisiæ, ad Amasin oppugnans, tormenti ex castris hostilibus trans Amasin vibrati ictu, caput à ceruicibus abreptum, vnà cum vita amisit: relictis ex Catharina Pomeranica sex filijs, quorum superius nomina recenseri memini. ex quibus HENRICVS, patri ὁμώνυμος, Iunior dictus, patrij ducatus gubernationem solus postea totos 54. annos gessit: eumque dioecesis Hildesiensis, ab Imp. Carolo proscriptæ, accessione auxit, & in magna rerum varietate & vicibus fortunæ dissimilibus, tandem placido exitu vitam conclusit.

Henrici senioris epitaphium Brunsuigæ in templo Blasij extat.

Saluifico à partu sinuosum mille per orbem
Annis quigentis bis septem iamque peractis,
Cùm pia concelebrat solenni ecclesia ritu
Baptistæ sacri clarissima festa Ioannis:

Henri-

Henricus senior bello imperterritus Heros
Brunsuigi illustris dux, Lunæburgicus atq;, M. D. XIIII.
Consultor bonus, & numerosa prole beatus,
Ordum dum castrum dura obsidione premebat,
Per caput auricomum traiectus glande volucri
Flammiferi saxi, Phrysiis occumbit in agris.
Brunsuigæ, in templo Blasij requiescit auito
Corpus: at inuecta est superis anima illius astris.

Vertente anno, die 20. Iulij, exequiæ anniuersariæ in collegio Brunsuigæ celebratæ, ac postridiè iuramentum fidelitatis Henrico duci iuniori in curia veteris vrbis solenne præstitum est, quo peracto, eadem vespera princeps, in arcem Lycaonium, ex vrbe discessit.

Cùm primùm autem filius Henricus iunior in gubernatione patri successit, statim offensiones inter Ioannem episcopum Hildes. & ipsum extiterunt primùm ex verborum contumelijs auctæ. paucis hebdomadis interiectis, Henricus, Calenberga, ab Erico patruo, diœcesin transiens, cum comitatu . equitum, saluum passum ab episcopo Hildesiensi, vt inter principes vsitatum est, non petiet. Ideo præfectus episcopi, in via, prodromos ducis Brunsuicensis imperiosius alloquens, ab illis interficitur. Etsi autem, cum interfecti amicis Henricus transegit, tamen animi principum exacerbati manserunt. Eodem anno Ioannes à Salderu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XIIII. dern, qui Boclam oppidum à diœcesi oppignoratum tenebat, ab episcopo pulsus, hostilia episcopo denunciat. Id bellum mortuo post paucos menses in vrbe Brunsuiga Salderio, cum ipso extinctum est. Quo ipso tempore, Ottonem comitem in Teclenburg, quæ arx in colle edito duobus ab Osnabruga milliaribus, Monasterium versus sita est: proprius ipsius filius, Conradus, in vincula coniecit. Filia, comiti in Brunchorst nupta, magis in patrem pia quàm filius, omnium vicinorum principum auxilia & opem aduersus fratrem implorat. coniunctis igitur, episcopi Monasteriensis Erici ducis Saxoniæ, & Osnabrugensis Erici ducis Brunsuic. & comitum Lippæ, Schawenburgi, Aldenburgi, Ritbergæ, copijs, pater ex filij carcere liberatus est. Filius nullos postea hæredes masculos suscepit, & tota comitum Tecleb. familia vetusta, cum eo extincta est.

Henricus Angliæ Rex, cùm & pontificis cohortatione, & inducijs cum Gallo, à Ferdinando socero & confœderato suo, contra fidem ipsi datam, vt aiebat, factis, moueretur: depositis belli consilijs, Ludoico Galliæ regi, permissa sibi vrbe Tornaco, & sexies mille auri pondo præterea promißis, reconciliatus, sororem insuper suam Mariam, 18. annorum puellam, in matrimonium dedit. Quas nuptias senis regis cum iuuencula, Abauillæ ad So-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ad Somam fl. mense Octobri celebratas, mors regis tertio pòst mense secuta, exemplum fuit veteris versus, οὔτοι σύμφορον ἐστὶ γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι. M. D. XIIII.

Basilius Moschorum rex, Smolensem arcem amplißimam, ac vt illarum regionum ædificandi ratio fert, munitißimam, post aliquoties repetitas obsidiones & oppugnationes, tandem Michaëlis Glynskij ductu & industria, quem se arci captæ ducem præfecturum esse promiserat, deditione occupat. cùm ante centum annos, eodem mense, in Vitoldi Lithuanorum ducis potestatem primùm venisset. 13. Iulij. Etsi autem paulò post Moschi in Lithuaniam progredientes, Sigismundi Poloniæ regis auspicijs, memorabili prælio ad Borysthenem, profligati, & multis ducibus ac militibus circiter bis mille captis, gloriosè victi sunt: 8. Septem. de qua victoria, Leonis X. gratulatio, ad Sigismundum Poloniæ regem scripta, in Bembi epistolis exstat: tamen Smolensem arcem & ducatum (ad quinquaginta milliaria patentem) à se occupatum Moschi in hodiernum vsq; diem retinent. Polonus, vt ad cæteros principes Christianos, sic ad Pontificem Leonem, sedecim Moschos nobiles captiuos victoriæ monimentum misit, quos in itinere ad Oenipontem Maximilianus Imp. tum Basilij amicus & fœderatus, interceptos, liberauit, & per Lubecam incolumes in

Rußiam

M. D. XIIII. *Rußiam remisit. Verùm paulò post Maximilianus Sigismundo Polono hac occasione reconciliatus est. Diu iam agitata erant de affinitate & connubijs inter Annam & Ludoicum Vladislai regis Boëmiæ & Vngariæ liberos, & Ferdinandum ac Mariam Maximiliani nepotes, consilia. Hæc cùm missis ad Vladisl. hoc anno legatis tandem finiri & confirmari Maxim. peteret: Vladislaus cupere se cum eo fœdus amiciciamq; & affinitates iungere ostendit, modò cum fratre suo Sigismundo rem componi, & communi consilio & adsensu omnia constitui pateretur. Id cùm Cæsar etiam non improbaret: exeunte anno, Maximiliani & Sigismundi legati Ioannes Cuspinianus & Christophorus Schidlowicius, ad Vladislaum Vngariæ regem (qui paulò ante, fœda, cruce signatorum seditione, ductu Ioannis Scepusiæ comitis & Palatini Transsyluaniæ oppressa, liberatus fuerat) Budam proficiscuntur, vbi summa fide ac diligentia concordiæ negocium agentes, constituunt, vt Maximilianus,*

M.D.XV. *Vladislaus, & Sigismundus, sequenti anno ipsi apud Posonium conueniant. qui tamen conuentus Viennam translatus est, quo Maximilianus, mense Iulio, missis Posonium ad Vngariæ & Poloniæ reges, Christophoro duce Brunsuic. archiepiscopo Bremense, Casimiro marchione Brandeb. & Cuspiniano, legatis, eos euocarat. Congreßi igitur prope*

Brugas

Brugas ad Leitam fl. in Vngariæ & Austriæ limi- M.D.XV.
tibus, postridie Viennam ingreßi sunt. vbi positis 16. Iulij.
simultatibus & odijs, fœdus & amicitia inter reges
perpetua sancita est. Deinde in templo D. Stepha-
ni, Annam Vngariæ regis filiam Maximilianus al-
teri ex nepotibus Carolo aut Ferdinando: Mariam
verò neptem Ludoico, ritu solenni, despondet,
Fœdus cum Moscho vel reuocare se velle, vel pa-
cem conditionibus Poloniæ regi honestis, per lega-
tos se confecturum, & ordinis Teutonici in Borus-
sia magistrum, si præstare fidem Polono debitam
recuset, se deserturum promittit. Aduersus
Turcas vt expeditio citius faciliusq; suscipi posset,
legati Vngariæ & Poloniæ regum nomine, ad Ve-
netos de pace decreti: postremò, Vratislauienseem-
porium, cuius supra memini, abolitum, & commer-
ciorum libertas hinc inde restituta est. Sigismun- 6. Augusti.
dus Vienna digressus, Cracouiam redijt, vbi Bar-
baram coniugem, ex puerperio alterius filiæ Annæ
adhuc languentem, inuenit, quam 2. Octobris ex
hac vita DEVS euocauit. Soror Sigismundi
Elisabetha, Friderico II. Ligniciæ duci paulò
ante addicta, mense Nouembri ad sponsum du-
cta est. Hic Fridericus, pater fuit Friderici
III. Lignicensis, & Georgij ducis Lign. Brigæ
sedem aulæ habentis: Qui tamen, non ex Elisabe-
tha, vix sesquianno post nuptias elapso defuncta. 1503.

sed al-

M. D. XV. *sed altera coniuge Sophia*, Friderici *marchioni*
Brandeburgensis filia suscepti sunt: hic, ann
1524. ille 1520. die 28. Martij.

Altero mense postquam MAXimilianus, *Vla*
dislaus, & Sigismundus, Romanorum, Vngariæ &
Poloniæ reges, Viennæ congreßi sunt: CHRistia
nus II. *Daniæ rex,* ELIsabetham *Maximiliani ne*
ptem, Philippi archiducis Austriæ & Hispaniæ re
gis filiam, Caroli V. *postea Imperatoris sororem*
9. Augusti. *quæ in sæuißima tempestate Hafniam appulerat, i*
matrimonium duxit. ex qua filios Philippum &
Maximilianum infantes mortuos, & Ioannem i
exilio posteà Ratisbonæ in comitatu Caroli V. *ea*
1532. *dem die, qua pater captus est, extinctum; & dua*
filias, Dorotheam, Friderico II. *electori Palatino*
quæ vidua Neagoræ in Palatini Norico multos an
1580. *nos habitans, tandem deceßit: & Christinam pri*
mùm duci Mediolanensi Francisco Sfortiæ, deind
Francisco Lotharingiæ duci, nuptas, suscepit. Nu
ptijs Danicis, Maximiliani Cæsaris nomine, Sigi
smundus liber baro ab Herberstein, Moscouitica
rum rerum historia deinceps edita clarus; & inte
cæteros principes, Henricus dux Megepolitanu
cum coniuge Helena, Philippi electoris Palatini fi
lia, biennio antè ducta, interfuerunt.

Georgio interea Pomeraniæ duci, ex Æmili
Helenæ sorore, pridiè Idus Iulij natus est PHilipp
dux P

dux Pomeraniæ, cui ab auo materno electore Palatino nomen inditum est; præsentium ducum Pomeraniæ pater. Quo ipso anno, Maria Philippi coniunx, patre Ioanne duce Saxoniæ, & matre Margarita Anhaldensi, in lucem edita est. & Anna Bogislai filia, Georgio duci Silesiæ Lignicensi nupsit, cuius Georgij frater Fridericus II. eodem ferè tempore, Annæ materteram, Elisabetham, Casimiri Poloniæ regis filiam duxit. Sed Georgio duce Lignicensi sine liberis mortuo, Anna vidua, in oppido Luben, summa cum omnium veneratione & gratia, vitam vsq; ad annum Christi 1550. produxit. M.D.XV.

CAROLVS, Philippi filius, Belgici princeps, adolescens quindecim annorum, sed ante annos, animumq; gerens, curasq; viriles, tutelam recens egressus, prouincias suas ipse gubernare cœperat. Is huius anni initio, Henricum Nassouiæ comitem, cubicularium intimum, ad Franciscum Galliæ regem mittit, vt regionum Flandriæ & Artesiæ nomine, quas Galliæ regum beneficio poßidebat, fidem clientelarem regi præstaret. Quam cùm dedisset, vt firmior inter duos principes pax & amicitia constaret, quod toties antea inter Ludoicum XII. & Maximilianum Cæsarem agitatum fuerat, vt Renata, Ludoici filia, Claudiæ reginæ Galliæ soror, Carolo in matrimonium daretur, de eo ita

M.D.XV. conuenerunt, vt ei Mediolani & citerioris Britanniæ iuribus cedenti, Biturigum ducatus cum sexcentis aureorum millibus dotis nomine in perpetuum traderetur. Ad eam pactionem confirmandam, legati à Francisco rege, Carolus ex familia Burbonia dux Vindocinensis (cuius filij Antonius rex Nauarræ, & Ludoicus Condeus, in bellis Galliæ ciuilibus nostra ætate clari fuerunt) Stephanus Poncherius Parisiorum episcopus, Genlius & alij, ad Carolum Hagæ in Hollandia tum commorantem missi sunt. Vbi re transacta, matrimonium Henrici Nassouij etiam, cum Claudia, Philiberti Auraniæ principis sorore, quæ in aula Gallica tum commorabatur, autoritate Caroli confectum; & paulò post nuptiæ, Nassouio Burbonium & collegas, Feram vsq; in Picardia, quò sponsa interea deducta erat, comitante, feliciter peracta sunt. Cùm autem huius coniugij occasione, dignitas principum Auraniæ, in comitum Nassouiæ familiam translata sit: & nostra ætate, in Belgicis perturbationibus, plurimos iam annos durantibus, celeberrimum VVilelmi principis Auraniæ nomen extiterit, qui solus ferè, prouinciarum Belgici confusiones, aduersus Philippum Hispaniæ regem potissimùm sustentauit: Genealogiæ partem adscribam.

VVALRamus

HENRicus

Otto.

M.D.XV.

Henricus comes in Nassaw.

VValramus, in VVeilburg.

ADOLPHVS. IMP. 1292

OTTO, stirps comitum Nassauiensium in Tillenberg.

Henricus.

OTTO. uxor Adelheid de Vianden.

Ioannes.

Ludoicus de Cabilone, princeps Auraniæ.

Guilelmus.

Ioannes de Chalon, vel Cabilone.

Engelbertus, ex Maria filia & hærede Philippi Domini de Bredaw.

Adolphus. uxor hæres comitis in Diest.

Ioannes ⊕ 1475.

Henricus.

Ioannes comes à Nassaw, cui Elisabeth, filia postremæ comitissæ in Catzenelnbogen nupta. ⊕ 1516.

Engelbertus, qui Maximiliano Imp. in Belgico fideliß. seruiuit.

PHILIBERTVS CLAVDIA. Ludoicum XI. in Burgundia occupanda fideliter adiuuit 1477. 1478. postea conquerens pacta sibi à rege non seruata, defecit. Neapolim

α

HENRICVS comes Nassaensis cubicularius Caroli V. ⊕ 1536.

β

VVILELMVS senior, qui cum Philippo Hesso de comitatu Catzenelnbogen litigauit. ⊕ 1559.

γ

M.D.XV.

α	β	γ		
anno 1528. contra Gallos defendit. in obsidione Florentiæ 1530. perijt. Sororis filium hæredem testamento reliquit.	Renatus princeps Auraniæ, in obsidione S. Desiderij 1544. obijt. VVilelmũ patruelem testamento hæredem reliquit.	VVILELMVS princeps Auraniæ, Belgici Gubernator. ⊕ 1584.		Ioannes comes à Nassaw.
		Anna ex Mauricij Saxonis filia.	VVilelmus. vxor Annæ patruelis.	Ioannes, vxor Magd. VValdecia.

Carolus Geldriæ dux, quem in pace cum Carolo Belgici principe, Parisijs facta, Galliæ rex simul comprehendi voluerat: Francisco Galliæ regi, ad recuperandum Mediolanum expeditionem instituenti, nigras cohortes, vt vocabantur, sex millium Germanorum adduxit: & cum Claudio, Guisiæ comite, sororis suæ filio, Antonij ducis Lotharingiæ fratre, vniuerso viginti duorum millium Germanico peditatui præfectus est. ac Vercellas vsq; in conspectum ferè Mediolani cum exercitu progressus, domum subitò reuocatus, non interfuit prælio illi memorabili & formidoloso Idib. Septemb. commisso, quo Heluetios ad Mediolanum, pro Maximiliano Sfortia propugnantes, Franciscus Galliæ

Galliæ rex fortiter & feliciter plurimis cæsis profligauit. Quam victoriam, Mediolani, totiusq; ducatus, ac ipsius etiam arcis Mediolanensis, cum principe Maximiliano Sfortia, in Galliæ regis potestatem redactæ, Parmæ etiam & Placentiæ à PP. Iulio ante triennium abreptæ, deditio secuta est. Leo X. etiam, qui se antea hostem regis Galliæ declarauerat, fortunam secutus, mense Decembri cum Francisco Bononiæ congressus, de omnibus controuersijs, relicta Gallo Parma & Placentia, & Alfonso Ferrariensi Mutinæ & Lepidi restitutione promissa, sed non præstita, transegit. M.D.XV.

Eodem anno, in Anglia, Thomas Volsæus, regis sacellanus, lanij filius, sed ingenio, prudentia, doctrina & in rebus agendis industria excellens, summum gratiæ & autoritatis locum apud regem iamdudum adeptus, Cardinalis & archiepiscopus Eboracensis, & cedenti ei Guilelmo VVaramo, Cancellarius regni à rege creatur. Has excellentis ingenij & fortunæ dotes, insolentia & superbia fœda inquinabat. Itaq; vetus quidam ipsius familiaris & condiscipulus, renouare cum eo veterem amiciciam, eaq; frui cupiens; cùm superbè ab ipso, negante vnquam sibi eum notum fuisse, reijceretur: discedens, Miseret me, inquit, istius Cardinalis, qui nec seipsum, nec veteres amicos amplius nouit.

In Saxonia inferiore, HENRICVS junior dux

Brunsuicensis, patrij ducatus, gubernationem re-
cens adeptus, MARIAM Vlrici ducis VVirteber-
gensis sororem, patre Henrico, Eberardi sapienti
ducis VVirtebergensis patruele natum, trienni
antè ipsi addictam, domum traduxit. Ideo
VVIRTEBERGensium Ducum familiæ parten
hoc loco adscribam.

Vlricus ad VVilam occisu
1388. uxor Elisabeth
filia Ludoici Bauari.

Stephanus comes
Mompelgard.

Henricus ad Ni-
copolin ⊕ 1396.
ante patrem.

Eberardus Mitis. uxor An-
tonia, filia Barnabæ Me-
diolanensis. vidua Fride-
rici regis Siciliæ.

Henrica ——— EBERARDVS comes VVir-
Mompel- tebergensis & montis Peli-
gard. ⊕ 1442. cardi, ⊕ 1419.

Ludoicus, Vraci se-
dem aulæ habuit.
Balingen, Dutlin-
gen & Blaburen
ditioni adiecit, ⊕
1450. Vxor Mathil-
dis Ludoici Palatini
filia, postea nupta Alberto
Austriaco, fratri Frid. III.
α

VLRICVS, uxor 1. Elisabeta, Hen-
Studgardiæ.
captus à Fri-
derico Palati-
no 1462.
⊕ 1480.
β

rici Ducis Baua-
riæ filia.
2. Margarita filia
Amadei Sabau-
di, prius Ludoi-
co electori Palati-
no, Philippi patri
nupta.

EBER-

M.D.XV.

α

EBERARDVS sapiens, fundator Academiæ Tubingensis 1477. primus DVX VVIRTEBERgensis 1495. ⊕ 1496.

β

Eberhardus II. dux, pulsus 1498.

HENRIcus comes Mompelgardensis.

VLRICVS dux VVirteb. cœpit 1498. ditiones aliquot Philippo Palatino ademit 1504. pulsus 1519. restitutus 1534. ⊕ 1550. vxor Sabina, filia Alberti ducis Bauariæ ⊕ 1564.

MARIA, vxor Henrici ducis Brunsuicensis, ⊕ 1542

Georgius, comes VVirtebergensis.

CHRIstophorus, princeps optimus, ecclesiarum & scholarum Nutritius.

Iulius, dux Brunsuicensis.

Frededericus comes Mompelgard.

LVDOICVS.

Fuerunt autem Maria, Henrici Brunsuicensis coniunx, & Vlricus dux VVirtebergensis, ex diuersis matribus nati. HEnricus enim, Mariæ pater, comes VVirtebergensis, & Mompelgardi, cùm adolescens in Caroli Burgundi aula vixisset: & postea cortis inter Carolū, et Vlricū, Henrici patrē, Helvetijs amicū, offensionibus, à Carolo captus: eoq; ad 1474.

M.D.XV. Nancium interfecto liberatus fuisset: sacris se primùm Moguntiæ addixit. postea patre humanis rebus exempto: coniugem primam accepit Elisabetham, Simonis comitis Biponti & Bitzæi filiam, Friderici comitis Bipontini neptem. quæ, cùm Vlricum filium, enixa esset, partus doloribus superata, paucis postea diebus fato concessit.

1485.

1487.

9. Febr.

Cùm autem Henricus viduus, alteram coniugem Euam, comitis Salmensis filiam, ducturus esset infans Vlricus, ad Eberardum Barbatum patruelem, qui liberis carebat, delatus, pia coniugis illius Barbaræ Mantuanæ cura enutritus & educatus est. Ex Salmensi verò Henricus coniuge, Georgium comitem VVirtebergensem & Mompelgardensem, Friderici nostro tempore viuentis patrem & duas filias suscepit, Mariam Iacobam, Henrico Brunsuicensi, & Mechtildin, VVilelmo Hassiæ Landgrauio elocatas.

Nati sunt autem Henrico Duci Brunsuicensi ex Maria VVirtebergense sex liberi: Catharina, Ioannis March. Brandeb. Margarita, Ioannis duci Munsterb. Clara, Philippi ducis Brunsuicensis in Grubenhagen, coniuges. & totidem filij, Carolus
1525. victor, post victoriam Caroli V. de Gallis ad Tici-
1529. num, partam: Philippus magnus, & IVLIVS: sacris destinatus, qui post fratres in prælio cum Al-
1553. berto Brandeb. ad Siuershusiam cæsos, relictis sacerdo-

cerdotijs, tandem patri mortuo in gubernatione successit. M. D. XVI.

Anno M.D.XVI. Franciscus Galliæ rex, constitutis in Italia rebus, & Carolo Burbonio Prorege Mediolani relicto, in Franciam rediјt. vbi ad eum Carolus Brandisius, Suffolciæ dux nouus, venit, ab Henrico Anglo gratulatum Francisco de victoria Mediolanensi, & reducendam domum Mariam, Ludoici XII. viduam:, Henrici sororem, cuius voluntate nuptias cum illa Lutetiæ statim celebrauit, missus. Huius ex filia Francisca neptis fuit Ioanna, Gilberto filio ducis Northumbriæ nupta, cuius prætextu Northumbriæ dux, filio regnum tradere, exclusa Maria Henrici VIII. filia, velut ex incesto concubitu nata, nostro tempore conatus, sibi 1553. & filio ac nurui innocenti supplicium capitale attraxit. Eodem tempore, ex Gallia in Scotiam rediјt Ioannes Stuardus, Albani dux, filius Alexandri, qui Iacobi III. regis frater fuit. Ex hoc Ioanne, tum gubernatore regni, natus est Matthæus, Iacobi VI. nostra ætate summam de Heroica indole sua expectationem excitantis, auus paternus.

FErdinandus Hispaniæ rex, Ioannis Aragoniæ regis (qui Alfonsi illius magni & sapientissimi Neapolit. regis frater fuit) filius: Ferdinandi iusti nepos: & Caroli V. Imp. auus maternus; prudentia, consilio, industria, virtute & felicitate,

M. D. XVI. nulli suæ ætatis regum secundus, ex hac vita decesßit. qui Granatæ regnum, eiectis Saracenis, post 800. ferè annos, quàm illud possederant, Neapolitanum, Nauarræ, Orani in Africa, Hispaniolæ & Americæ & alia in nouo orbe regna, imperio Hispanico adiecit. ac in Granatensi & Neapolitano præcipuè regno, in Ferdinandi potestatem redigendo: magni Consalui Cordubæ ducis, (qui quadragesimo ante regem Ferdinandum die ex his terris emigrauit) magnanimitas, virtus & industria, regi præsidio fuit. natus erat Consaluus patre Petro Corduba: matre Eluira Erreria, & in aula Elisabethæ Reginæ Castiliæ educatus, in bello aduersus Granatam decennali, inclarescere cœpit, quæ 1492. capta est. Inde missus auxilio Venetis, Cephaleniam expugnauit 1501. transgressus in Italiam, Brutios & Apulos regi suo subiecit. Obsessus autem à Gallis per hyemem Baroli, erumpens Namurcum Gallorum Ducem ad Cerconem Apuliæ oppidum ad Aufidum profligauit, totumq; regnum Neapolitanum Ferdinando Regi subiecit.

28. Aprilis 1502.

Regna, Ferdinandi obitu relicta, ad Carolum Belgarum principem, Ferdinandi ex Ioanna filia nepotem, omnia peruenerunt. Testamentum autem superiore anno Burgis condiderat Ferdinan-

dinan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

dinandus, in quo, Ferdinandum nepotem, Caroli, quem Belgicis moribus innutritum, in Hispaniam vix venturum arbitrabatur, fratrem, Gubernatorem Hispaniæ constituerat, eiq́; tria militarium ordinum. S. Iacobi, Calatrauæ & Alcantaræ magisteria iure hæreditario donarat. Verùm paucis ante mortem diebus, intimis amicis & senatoribus regijs, quibus Tabulas Testamenti inspiciendas dederat, suadentibus, vtrumq; caput induxit, & Carolum primogenitum, Ioanna regina Caroli matre viuente, gubernationi Reipublicæ præfecit: eoq́; absente, curam regnorum, Francisco Ximenes archiepiscopo & Cardinali Toletano, seni prudenti, iusti ac recti tenaci, & longo Reipublicæ vsu probato, commendauit. M. D. XVI.

Vt autem de morte & postremis mandatis aui Carolus in Belgico literas gubernatoris & senatus regij accepit: magno se dolore affici, rescribit, quòd rectore ac moderatore consiliorum ac rerum suarum fidelissimo, suiq́; amantissimo, & qui rudi eius ætati pernecessarius fuisset, priuatus sit. Iacturam tamen hanc quamuis incomparabilem non mediocriter aui sui consilio sarciri, qui Cardinalem Toletanum gubernationi Reipublicæ præfecisset, cuius sapientiam & industriam longo

rerum

M. D. XVI. rerum vsu confirmatam, & integerrimos ac gra-
uißimos mores, ex multorum relatione didicisset
quanquam postremum aui sui de eo iudicium, sum-
mæ commendationis instar apud se esset. Ad epi-
scopos etiam & principes regni, se propediem, i
Hispaniam venturum scribit. Interea gratißi-
mum sibi futurum, si Cardinali & senatui perind
ac sibi ipsi parerent. Se enim certum esse, omni
quæ ad Reipub. commoda, & regiam dignitate
tuendam pertinent, illos esse curaturos.

Maximilianus Caroli auus, tum aduersus Gal-
liæ regem Franciscum, Venetis hostibus Maximil
ea conditione fœderatum, vt eos in recipienda Bri-
xia, Verona, & alijs Italiæ locis, quæ Cæsar ipsi
adempta adhuc tenebat, iuuaret: expeditionem i
Italiam parabat. in qua, irrito conatu obsessa vrb
Mediolano, quam Carolus Burbonius prorex de-
fendebat: & exercitu, ob stipendia non soluta
dißipato: occasionem Venetis & Gallis, Brixiæ v
recipiendæ, & Veronæ obsidendæ præbuit. Quar
paulò post, ex pactione Nouiodonensi sponte Vene-
tis Maximilianus reddidit. Cùm enim Carol
nepoti in Hispaniam profecturo, amicicia Francisc
Galliæ regis arctior, ad varia remouenda impedi-
menta, & res suas firmius stabiliendas, necessari
esset: idq; intelligens Franciscus, superioris ann
pactione Parisiensi minimè contentus, & pacen
eiu

eius opera cum Cæsare, vt Italici belli sumptibus leuaretur, inire cupiens, grauiores conditiones proponeret: Nouioduni tandem, per legatos, nouum fœdus mense Augusto percusserunt, quo se mutuò in tuendis regnis & prouincijs suis aduersus quosuis iuuandos obligant, & filia Francisci Ludoica vnum annum nata, cum dote dimidiæ partis regni Neapolitani, Gallo ex transactione anni 1501. debitæ, Carolo despondetur. Carolus vicißim, annuas mille auri libras, regi, pro fructibus regni Neapolitano pendit, & Nauarræ regnum, Henrico Alibretano intra certum tempus restituere, vel alioquin satisfacere, tenetur. id si non faciat, Galliæ rex Nauarreum in recuperando regno adiuuans fœdus non violat. Venetos etiam, in recipienda Verona, iuuandi facultatem sibi seruat. Quod si Cæsar Carolo Veronam in manus deposuerit, cum potestate eam Galliæ regi, vt ab eo Venetis reddatur, tradendi: tum Galliæ rex centum millia aureorum, & totidem Venetus senatus Cæsari soluet, & insuper Cæsari tres auri tonnæ, à Ludoico XII. olim ipsi mutuo datæ condonabuntur. Huius pactionis vigore, Maximilianus, exeunte anno, Veronam Carolo nepoti cedit, per quem, Odetto Foxio Gallico proregi tradita, & Venetis tandem restituta, & finis bello Veneto impositus est. M. D. XVI.

In Boëmia, regi Vladislao defuncto, LVDoicus filius, 13. Martij.

M. D. XVI. filius, decem annorum puer, Sigismundo patruo & Maximiliano Cæsare tutoribus à patre constitutis, successit. Quo ipso tempore, Vallis Ioachimicæ metalla primùm studiosius inquiri, & vallis ipsa ædificijs excoli & frequentari cœpit.

In Balthici littoris vrbibus, Indulgentias Pontificias Angelus Arcimboldus legatus Pontificiu circumtulit, qui immensam vim pecuniæ, ex Saxonia collectam, Lubecæ, partim luxu prodegit, partim per mercatores Coloniam, & inde Venetias transcripsit. postea in Daniam & Sueciam profectus est.

Eiusdem anni æstate, Franciscum Mariam Ruuereum, Iulij II. Pontificis nepotem, Vrbini ducem, LEO X. proscriptum ex ducatu expulit, eumq́; fratris Petri (quem in Lyris ostio submersum supra diximus) filio Laurentio, de senatu Cardinalium assensu tribuit. Sed Franciscus, post aliquot menses, Verona Venetis reddita, militibus præsidiarijs Hispanis & Germanis, qui tum dimittebantur, conductis, Ducatum recipit, magnamq́

1517. Leoni Pontifici molestiam & negocium exhibet: cuius belli quanquam nihil ad res Saxonicas pertinet, ea tamen de causa mentionem facio, vt in Bembi epistolis plurimæ, pro Leone PP. eius belli tempore scriptæ, vera causa belli cognita, rectius à studiosis adolescentibus intelligantur. Franciscu

ciscus Ruuereus postea restitutus, filium Guido- M.D.XVI
nem Vbaldum successorem habuit. 1537.

VLTRaiectinam diœcesin, post Fridericum marchionem Badensem, gubernandam suscepit Philippus à Burgundia, Philippi boni ducis Burgundiæ, filius nothus, Dauidis à Burgundia episcopi olim frater. cuius ecclesiastes aulicus fuit Gerardus Nouiomagus, ad quos multæ Erasmi epistolæ his annis scriptæ extant.

GEorgius Saxoniæ Dux, deposito vrbis Groningæ recuperandæ conatu, & relicta VVestfrisiæ procul à suis ditionibus dißitæ, aduersus Geldriæ ducem, Frisiæ vicinum, virum acrem & magnanimum, defensione: oppida Franceram, Lewarden, & ius omne quod in Frisia reliquum habebat,
pactionibus certis, aulæ Burgundicæ superiori anno 1515.
esserat. quam Carolus, Philippi filius, adolescentiæ mense Au-
annos vix ingressus tum gubernare cœpit. Caro- gusto.
lus igitur, Florentium Iselstenium Egmondanum, ducem, in VVestfrisiam mittit, qui Harlingam & postea Lewardiam in fidem accepit. Cùm autem nobiles & ciuitates, à Geldriæ duce pendentes, pertinaciter suas partes tuerentur, & Geldrum, ne ab eo desererentur, rogarent: isq; Leowardiam & Franceram obsidione premeret: ceteri ordines, Burgundis addicti, mißis legatis,

à Carolo

M. D. XVI. à Carolo V. petunt, vt totam regionem distractam hactenus & in partes diductam, in vnum corpu redigere, ac Geldros penitus exturbare studeat. Appulerunt igitur postridie Idus Augusti Harlingam centum naues ac in his duces Belgici, Florentius Egmondanus, Henricus Nassouius, Philippus VVassenaer, Laleinus & alij, circiter 9000. exercitum adducentes, quorum aduentu Lewardiæ & Septemb. Franceræ obsidio soluta, & Dockum occupatum Nouemb. & septem Syluani Burgundis subiecti, & Bolswerda cum præsidio dedita est. Sed stratagemat Geldri, qui Medenblicum & Alcmariam in Hol- 1517. landia cohortibus aliquot immißis tumultum exci tauerat: ad quem reprimendum Florentius traie cerat: ipse interea Doccomium & Bolswerdiam recuperauit. Burgundi igitur, summa vi ducem adorti obsident Arenaci. Sed interuentu legati Gallici factæ induciæ, & cum Geldro actum, acceptis à Carolo Burgundo centum millibus co ron. Frisia omni terra mariq; deinceps abstine ret. Quæ tamen pacta, instigantibus Geldrum Frisijs, & ad sui defensionem denuò inuitantibu irrita fuerunt, donec anno 1523. tandem Geldri e tota Frisia deiecti, & Bolswerda, Slota, Snecca Doccum, Syluani recepti Burgundo iurarunt, v niuersaq; VVestfrisia in vnum corpus reducta, so los Burgundos deinceps dominos agnouit.

Cu

Cùm autem Florentij Iselstenij Egmondani, M.D.XV.
mentio inter Duces Caroli facta sit: seriem

FAMILIÆ
EGMONDANÆ
obiter intexo.

Ioannes XVIII. *Egmondæ Dominus* ⊕1370.
uxor Guida, Gisberti Amstelij, domini Iselsteini filia, & , mortuo fratre Arnoldo, hæres.

Arnoldus XIX. *Egmondæ Dominus* ⊕1409.

Ioannes XX. *cui Maria, filia Ioannæ, sororis Reinoldi ducis Geldriæ, nupta fuit.*

Arnoldus Dux Geldriæ cœpit 1426. ⊕1472.

Adolphus, cepit patrem. deinde à Carolo Burgundo captus 1470.

Carolus Dux Geldriæ ab anno 1492. *usq; ad* 1537.

VVilelmus Dominus Egmond. Iselstein & Buræ. ⊕1483.

Ioannes I. *comes Egmond.* 1492. *à Maximil. Imp. creatus.*

Ioannes II. *Mediolani* ⊕ 1528.

Fridericus Dominus Iselsteimi, primus comes Buranus à Maximil. Imp. factus.

FLORENTIVS, *in Frisia & aduersus Geldros bella gesßit. Diœcesin Vltraiectinam Carolo*

α] Oo β

M. D. XVI.

Lamoralus Egmondanus Dux militiæ Caroli V. & Philippi regis Hispaniæ aduersus Gallos præcipuus: tandem à Duce Albæ decollatus 1568.

subiecit 1528.

Maximilianus comes Buranus, anno 1546. 1547. in bello Germanico celebris.

Anna filia & hæres vnica, VVilelmo Nassauio principi Vraniæ nupta.

Philippus VVilelmus, Louanij in Academia captus à duce Albano, & in Hispaniam abductus 1568.

EZARDus, orientalis Frisiæ comes, deserto Geldro, Burgundis se adiungit. Cùm enim Groningenses, superiore anno, oppidi Dammi munitiones deijcere & solo æquare cœpissent: Ezardus demolitionem impediens ad Geldriæ ducis cognitionem prouocarat. Reuersis autem domum Groningensibus, ipse paucis interiectis diebus transit, & à Groningensibus deiecta instaurat. Re ad principem per Groningenses delata, significatur comiti literis principis, nisi euestigio Dammo discedat, bellum ipsi illatum iri. Penitus igitur disturbatis & destructis Dammi munitionibus, & paulò post etiam castello VVeerdenbras solo æquato & arce comitis Stichusen, ab Erico duce Brunsuicensi, nouis præsidijs inductis, aduersus comitem defensa:

ensa: Ezardus contra Geldri & Groningensium M. D. XVI.
niurias, Burgundionum potentiam & felicita-
em suis rationibus commodiorem fore existimans:
n castra ad Florentium Bolswerdam tum obsiden-
em, quæ paulò post Burgundis dedita est, profi-
iscitur. cumq; Bruxellam postea comitatus, Ca-
olum adolescentem, in Hispaniam iturum, salu-
it. Inde Machliniam ad Maximilianum
mp. pergens, ita se Imperatori purgauit, vt à pro-
riptione absolueretur, & stipendium annuum
000. aureorum ipsi ab aula Burgundica consti-
ueretur. Vlricum filium primogenitum, Ca-
lo V. in Hispaniam ituro, comitem adiunxit,
ui, post triennium, mota mente in patriam re-
it, & in ea ægritudine aliquot adhuc annos
tri mortuo superstes vixit. Ex ea profectio-
domum reuersus Ezardus, simulata expeditio-
in Frisiam occiduam, FRIBVRGum, quod à
xonibus adhuc tenebatur, ex improuiso conten- 1517. Idibus Sep.
, arcemq; recuperat. Inde in agrum Ieuera-
m, mortuo paucis ante hebdomadis Christopho. supra 1511.
, pergens, cum virginibus pupillis transegit:
sequentis anni initio, cum ducibus Saxoniæ &
unsuic. etiam, controuersiæ compositæ, & Sti- 1518. 5. Ianuarij.
sa arx munita, quæ sola in Saxonum potestate
nserat, Ezardo restituta est. Sic DEO E-
rdi rebus fauente, & subditorum suorum fide

M. D. XVI. & amore in se incredibili, ex omnibus belli calamitatibus tandem feliciter eluctatus est. eodemq; anno, Heronem Omke vicinum & hostem suum, ductis in agrum Esensem copijs, castigauit.

CHRONICI LIBER SEXTVS

Ab anno Christi 1517.

vsq; ad 1522.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Generosis & illustribus Dominis

D. NICOLAO Gyldenstern

Baroni in Lundholm & Follewik, Regni Sueciæ Cancellario, & Gubernatori Smalandiæ. &

D. ERICO SPARRE

Domino de Sundby &c. Regni Sueciæ procancellario, Gubernatori VVesmanniæ, Daliæ, & Montanorum,

Dominis & patronis colendis

Historiam Stenonis iunioris, Sueciæ Gubernatoris, &, quæ in eius tempora inciderunt, res in Germania & vicinis gentibus actas,

Reuerenter nuncupat

David Chytræus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

LIBER VI.

INitiò anni (quo, Verona Venetis reddita, finem bello Veneto, & quietem Italiæ restituit: & biduo post, Alcair Ægypti metropolis à Selymo Turcarum imperatore capta & Ægyptus tota in prouinciæ formam redacta est) in hoc Balthico littore noui inter Daniæ regem & Lubecenses belli semina sparsa sunt. Cùm enim Christiernus D. R. ex portu Lubecensi, Suecicam nauem capacißimam, mercibus onustam, abripi, & Hafniam auehi curasset, atq; ita nouis animorum alienationibus in Suecis & Lubecensibus causam præbuisset: mirificè eas hoc tempore auxit, promulgato per edictum Hafniæ Emporio, in quod omnes orientalis seu Balthici maris accolæ, merces suas, quæ Lubecam antea deportari solebant, Hafniam deferrent, ibiq; cum Belgis, Anglis, Gallis, alijsq; populis permutarent. eam ob causam priuilegia Hollandis, Fuggaris, Rußis & alijs gentibus ampla concessit. Verùm hæc consilia, quò minus tum vrgerentur, & successus à rege optatos assequerentur: bellum impedijt, quod aduersus Suecos, inter se mutuo intestinis dißidijs tumultuantes, Christiernus suscepit. cuius hæc fuit occasio. Prælatus fuerat Erico Trollio, præcipuæ autoritatis inter proceres Suecos seni, in electione principis seu Gubernatoris regni,

[Marginal notes: 15. Ianuar. — 17. Ianuar. — 1516. — 10. Nouẽb. — 1517. — 1512.]

M. D. XVII. STeno iunior Suantonis filius. Deinde Iacobu[s] arch. Vpsalensis, ætatis decrepitæ, rebus gerend[is] non amplius idoneæ excusatione vsus, Stenone[m] rogat, vt vacatione sibi data, Gostauum Troll[e] Erici filium, qui Romæ tum degebat, successore[m] sibi designari pateretur. Ita & patrem Gostau[i] Ericum, Stenoni firmius reconciliatum iri: & Go-stauum ipsum, qui primum in senatu locum habi-turus esset, magis obsequentem illi & fidum fore. Steno igitur literis suis Pontifici Gostauum com-mendat, & Romá redeuntem, cùm in promontorij[s] Stocholmensibus commorari intellexisset, inuita-tum magno apparatu honorificè excepturus erat. Verùm is, declinato Stenonis congressu, ad Bisco-ptunam, è nauigio expositus, terrestri itinere Vpsa-liam perrexit: non obscurè magnum & acerbum dolorem & ardentem vindictæ cupiditatem, ob in-dignam patris repulsam præ se ferens. Cùm igi-tur Lubecæ, cum Christierni Daniæ regis commis-sario, de regno Sueciæ ipsi tradendo transegisse, & crebras vtrinq; inter illos commutari literas, & clandestinos Nobilium Danicæ factionis cum ar-chiepiscopo congressus in arce Stekiana frequentes

1516. esse habitos, constaret: Steno conuentum publicum Telgis ea æstate indixit, ad quem archiepiscopus, cum aliquot complicibus, solenni more vocatus est. vt iuramentum fidelitatis, velut præcipuum sena-tus re-

tus regni membrum, gubernatori præstaret. Quam citationem cum surdis auribus præterijssent; Steno, soluto conuentu, per clandestinum introitum arce Nycopense superata, eius feudatarium Stenonem Christierni, coniurationis suspectum cepit. atq; Stokholmiam missum in custodiam dedit. Illoq; coniurationem liberè confitente, alijsq; euidentibus indicijs accidentibus, Steno in nundinis Arosiensibus, causam archiepiscopi ad populum refert, ipsumq; inuitis regni ordinibus, regem Christiernum attrahere destinasse, conuincit. Purgat se quidem archiepiscopus literis hac illac missis, quibus à reliquis episcopis & regni proceribus, petebat, vt se Stenoni reconciliarent. Sed cùm horum consilijs nulla in re obsequeretur, & moras tantùm necteret, donec Danos commodè in regnum pertraheret: Steno, imminente autumno, Ericum Trolle comprehendi atq; custodiæ mandari iussit, & archiepiscopum in arce Stekensi obsedit. Dum hæc in Suecia geruntur, Christiernus, Daniæ rex, capacissimam Stenonis nauem, sale, panno & armis oneratam, ex portu Lubecensi abduci & Hafniam deuehi procurat. Sic intestinis hisce Suecorum tumultibus, & nauis Sueciæ abductione, Inducijs vtrinq; violatis, bellum inter Danos & Suecos apertum recruduit.

M. D. XVII.

8. Sept.

10. Noueb.

1517.

Archiepiscopo enim obsesso, & cæteris Dani-

M. D. XVII. carum partium proceribus, à Daniæ rege auxili sollicitè petentibus, tandem initio Augusti, copi Danicæ, ducibus Ioachimo Trollio, Seuerino Nor by, & Carolo Canuti, nauibus prope Stokholmiam aduectæ, apud prædium regium VVedelæ, solu ascenderunt, vt arci Stekensi, in qua erat archie piscopus, obsessæ subuenirent. superueniens ver Suecorum gubernator, copijs illis fusis fugatisq; nonnullos cepit, plures ferro interemit, reliqui partim in aquas sese præcipitantibus, partim in na ues elapsis, rursusq; in Daniam vnde venerant per mare redeuntibus.

Hac parta victoria, Steno captiuos aliquot in castra produxit, ex quibus postquam archiepisco pus rem gestam cognouit: desperans de Christiern regis auxilijs, ostendit Stenoni, se arcem dediturum & ad ecclesiam suam rediturum esse. Cùm vero à regni proceribus ipsi responderetur, nimis sero ipsum ad hæc consilia descendere, tot iam innocen tum eius culpa effuso sanguine, neq; decere, vt ar chiepiscopi munere tot homicidiorum reus funga tur, Is vtrumq; sibi gladium tàm secularem, quàm spiritualem commissum esse; ideoque non se homicidam haberi posse ait, etiamsi plures in bello perijssent. Steno itaque, causæ cognitio nem, ad senatum regni, reliquosq; ordines, tum præsentes reiecit, à quo archiepiscopum ad dicen-

dam

dam sententiam, datis salui conductus literis, venire, atq; solutis comitijs in arcem suam redire permissum est. Re in senatu disceptata, communibus omnium ordinum suffragis lata sententia est, ut arx Stekensis, quæ toties patriæ damnum intulisset, solo æquaretur, & Gostauus suo priuaretur officio. atq; hæc omnium ordinum sententia in tabulas relata, & cum regni ipsius, tum regni senatorum atq; præcipuorum ordinum sigillis est confirmata. solutoq; conuentu Gostauus Trolle in arcem Stekensem reductus est: quam fame ferè enectis præsidiarijs, paulò post Stenoni dedidit. qui eam incendi, ac dirui iußit. Gostauum verò in cœnobium Arosiense ablegauit. M. D. XVII.

Meminit autem hoc anno, auxiliorum Gallicorum, Daniæ regi aduersus Suecos militantium, Gallicus scriptor, Bellaius Langæus. de quibus, an hoc anno, vel triennio post missa sint, ambigo. Nam copiæ Danicæ hoc anno in Sueciam media æstate nauigis vectæ sunt. Ineunte autem anno 1520. terrestri itinere regnum ingressæ ad Bogesund cum Suecis conflixerunt. Gallici scriptoris verba sunt. Circiter id tempus rex Franciscus negocium dat Gastoni Brezæo, principi Folcarmundo, qui frater erat magni Normanniæ Seneschalli, vt cum duobus peditum Gallorum millibus (quorum præfecti erant capitaneus Pisollius, baro Gondrinus

Vasco

M. D. XVI. Vasco, Samblimondus Picardus, & capitaneus Landa) auxilio iret regi Daniæ, aduersus regem Sueciæ; Hi prælio vno victores, tandem à Danis relicti, in alio prælio, quod in glacie commissum est, profligantur: vbi maxima pars perijt propter arborum in sylua cæsarum multitudinem. His enim nostri, qui è glacie se in syluam receperant, impediebantur, vt hastæ longæ quibus præliabantur, nulli essent vsui. E quibus cùm alij perierunt, tum Samblimondus vir fortis interfectus est. Horum ne dimidia quidem pars domum redijt, ijq; nudi, exarmati, vestimentis detritis. Qui licet à rege Danorum, ad quem iuuandum hoc iter susceperant, relicti, tamen naues epibadas nacti, in Scotiam, deinde in Galliam nauigarunt. Galli, quibus stipendia tum à Christierno soluta non erant, sequentibus annis instructa sex nauium piraticarum classe, Danicas & alias in mari Balthico naues spoliarunt: & mercatores, quibus bona sua in mari adimerant, solutionem à rege Daniæ, qui eos stipendijs debitis defraudasset, flagitare iusserunt.

In BREMENSI Diœcesi, Christophorus, Frisios VVVRSATOS, in orientali Visurgis, in Oceanum se exonerantis ripa, duobus ab Albis ostio milliaribus, angustam regionem, sed vberem incolu-

incolentes, armis, ad mandata ipsis officia hactenus neglecta, & amplius ex tam fertili & amœno agro annui tributi vectigal sibi pendendum, adducere instituit. Hactenus enim superbi, feroces & indomiti, titulotenus magis, quàm veræ subiectionis officijs, archiepiscopum dominum recognouerant. VVursati pro defensione libertatis patriæ à maioribus acceptæ arma capientes, non viri solùm, sed etiam fœminæ, contra sexus disciplinam, aduersus archiepiscopi copias, in aciem prodibant, ducente agmen virgine, vexillum imagine mortis insignitum præferente, quam omnes viri pariter ac fœminæ ordine insecuti: satius pro patria mori, quàm turpiter fugere, seu in seruitute viuere iudicantes, ea animi ferocia occurrerunt, ut primo congressu satis feliciter pugnantes, multis peditibus interfectis, ordines eorum disturbarint. Sed tandem archiepiscopus, equitatu succurrens, impetum VVursatorum satis acriter pugnantium fortiter repreßit, & magna inter eos strage edita, VVursatos fudit & fugauit. In quo conflictu, virgo vexillifera, à milite quodam, gladio magno, quo Germani in prælijs utuntur, per medium discissa interijt. Ea potitus archiepiscopus victoria, VVursatiam omnem sibi & ecclesiæ Bremensi tum primùm subegit, & arcem munitam in VVedwarden, quam ab Eoo, Morgenstern appellabat, ceruicibus

M. D. XVII.

cibus

M. D. XVII. cibus eorum imposuit. Ferunt Maximilianum Imp. cùm huius VVursatici belli exitus ipsi ab archiepiscopo nunciatus fuisset, virginis VVursaticæ animi fortitudinem summopere prædicasse: eamq; ad procreandam sobolem similem, omnino vita donandam iudicasse.

Vicino Bremensi, episcopo RACEBVRgensi Henrico, humili loco Hamburgi orto, sed ingenio, industria, eloquentia, dexteritate in obeundis negocijs, & memoria excellenti, & magnanimo, perpetuæ cum duce Saxoniæ, Magno, Ecclesiæ aduocato, dissensiones ac lites, de libertatibus ac Iuribus collegij, & seruitutibus, quas prædijs ecclesiasticis, exigendo contributiones, & hospitij sumptus, dux imponebat, intercesserunt. cui aduersatus episcopus, Inhibitiones à Pontifice & citationes ad ducem impetrauit. quibus magis ille irritatus, misso ad episcopum Ioanne Furstero Cancellario, contributiones precibus principis à prouincialibus impetratas (vulgò Landbeden nominant) à collegij etiam & ecclesiæ Raceburgensis subditis pendi flagitat. quas cùm non deberi respondisset episcopus, & principem indignantem & vindictæ cupiditate inflammatum, grauiora moliturum esse sentiret: nec Henricum ducem Megapolitanum, quo antecessor illius patrono & protectore aduersus eundem principem & Lubecenses,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ensés, sibi quàm hostibus grauiore, vsus erat, M. D.
micum admodum haberet: ad Lunæburgensem XVII.
ucem, Henricum, Ottonis filium, proficisci-
ur, cui vt Imp. commissario, Iuramentum fideli-
atis nomine regalium præstat.

Sæuiore igitur odio episcopi Dux accensus, Io-
nnem Daldorp clientem suum subornat, qui ob
communicatum ab Episcopo ipsius rusticum, de-
ta non soluentem, bellum ipsi indicit, & pagos
iquot diripit. episcopus vicißim armis suis vtens
m principe conniuente & iubente, hæc agi, o-
nibus constaret, interdicto totam principis
ouinciam subijcit. & ab Angelo Arcimbaldo,
ntificis legato, citationes & monitoria impe-
t. Quibus acceptis princeps, literis ad
scopum & collegium datis, se ad amicam ex
uo & bono transactionem à paucis institutam
rrt, si modò interdictum tollatur. Quo ad
scha vsque suspenso, dies Raceburgi in do-
capitulari indicitur. Quò cùm episcopus, spe
ponendæ rei plenus, venisset: princeps Ma-
s, armatis aliquot comitatus, curiam episco-
ntromissus occupat: episcopo & canonicis custo- 1517.
ponit: ac literas extorquet, quibus pro se & mense
essoribus, renunciare priuilegijs imperiali- Martio.
& Pontificijs, quatenus principi aut illius
litis incommodare possent, & solum ducem

Saxo-

M. D. XVII. *Saxoniæ dominum & patronum agnoſcere coge-bantur: controuerſias inter ſe & ducem orta non coram alio iudice, quàm capitulo & Ducis Sa-xoniæ conſiliarijs cognoſci & decidi: contribu-tiones precarias à ſuis & collegij ſubditis, perinde vt cæteris principum & nobilium ruſticis, pend ſinebant. Principi, in pagos epiſcopi & collegij, u antiquitus moris fuerit; diuertere, & alimenta ho-minum equorumq́; ab ijs gratuitò accipere licebit. Si ob hæc capita iam tranſacta, deinceps duci at ſucceſſoribus illius moleſtia aut damnum præbebi-tur, epiſcopus & collegium damna præſtabunt. De ſex beneficijs ducum Saxoniæ in collegio Raceb. à duce præſentati, deinceps centum marcas pro ſta-tutis nunquam ſoluent, & proximè à Gerardo Lamke ſolutas reſtituent. Ab his promiſſis ne nec per Pontificem, nec Imperatorem, aliumue, li-berari & abſolui ſinent, nec per alium impetrat abſolutione vtentur. Contra agentes, 40000 bu ducatorum mulctentur, quorum dimidia pars Pon-tifici, dimidia duci Saxoniæ pendatur.*

Cùm autem vi & metu hæ literæ extortæ eſ-ſent: Præpoſitus, Decanus & collegæ, exceptis ſe à duce Saxoniæ beneficia accipientibus, Lubecam ſecedunt. quò Priuilegia & literas collegij ante biennium præmiſerant, ac vnanimi conſilio de-cernunt, non prius ſe Raceburgam redituros, quàm

litera

literas vi extortas, à duce Saxoniæ recepiſſent. M. D.
mittunt ad Leonem PP. & Maximilianum Imp. XVII.
qui abſolutionem, & monitoria, ac mandata pœnalia ad ducem Magnum impetrent. Archiepiſcopus Bremenſis, Chriſtophorus dux Brunſuicenſis, ducem citat. Intercedente autem ſorore archiepiſcopi, quæ Magni coniunx erat, amicæ tractationes, Buxtebudæ, Lunæburgi & alibi fruſtra inſtituuntur. Dux in pœnas declaratur. & excommunicatus, cùm maiori rabie in epiſcopum & canonicos graſſans, omnes eorum reditus & bona occuparet, & ad extremam inopiam redactos, facilè, ad quaſcunq; vellet concordiæ rationes adductum iri ſperaret: aggrauatur, reaggrauatur, interdicitur, & tandem maledicitur in quartam generationem.

Tandem verò, commiſſarius Pontificis, Ioannes epiſcopus Lubec. adhibitis Henrico & Alberto ducibus Megapolitanis, & archiepiſcopi Bremenſis ac ducis Lunæburgenſis conſiliarijs, controuerſiam compoſuit, Magno duce Saxoniæ abſolutionem coràm petente, & literas vi extortas reſtitu- 1519.
ente epiſcopo & capitulo. quæ omnibus inſpectan- 26. Octob.
tibus in ignem coniectæ ſunt. Ablata etiam collegio prædia, reditus, & alia, Dux reſtituit, & damna ſarcit, & quatuor nobiles fideiuſſores conſtituit. Duo capita de contributionibus pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XVII. 1536.

carijs & Hospitij iure, in prædijs ecclesiasticis, ad Cameræ iudicium reiecta sunt, quod post annos 17. pro episcopo & collegio, contra ducem, pronunciauit.

Pridie Calendas Nouembris, MArtinus Lutherus Theologus, Augustinianus, sub Friderici electoris Saxoniæ patrocinio, VVittebergæ ad Albim, anno post initium Academiæ decimoquinto, Sententias de Indulgentijs, quæ venales à Ioanne Tezelio Dominicano Theol. Doctore, Pyrnæ ad Albim nato, authoritate Leonis PP. & Alberti archiepiscopi Magdeburgensis circumferebantur, ad disputandum proposuit. Quod primum initium Emendationis doctrinæ & rituum in Saxonicis & aliarum gentium ecclesijs, & eiectionis idolorum ac quæstus ementium & vendentium Pontificij ex templis, & totius Religionis ab erroribus & superstitionibus Pontificijs repurgandæ fuit. Cùm enim Tecelius statim propositiones Lutheranis contrarias, à Conrado VVimpina scriptas ederet, eumq; velut Hæreticum paßim traduceret: neceßitas Luthero se defendendi, & de tota pœnitentiæ doctrina, de remißione peccatorum gratis ex Indulgentia & misericordia DEI propter Filium donata, de Fide iustificante, de discrimine Legis & Euangelij, Iustitiæ spiritus & politicæ, de bonis operibus & pædagogia ceremoniarum humanarum, de vsu

Sacra-

ſacramentorum, copioſius differendi allata eſt. M. D. XVII.
Vnde maiora certamina, & de nouis ſubinde rebus controuerſiæ grauiores, & regni Pontificij in Saxonia & multis vicinis gentibus ruina ſecuta eſt. Cùm propoſitiones Lutheri de Indulgentijs, Albertus Cranzius (Theologiæ doctor primùm in Academia Roſtochienſi, cuius rector anno 1482. fuit, & poſtea lector in collegio Hamburgenſi) qui Saxoniæ, Vandaliæ, Daniæ, Sueciæ Chronicon vſq; ad annum Chriſti 1504. deduxit: paucis ante mortem diebus, decumbens, accepiſſet, O frater, inquit, abi in cellam tuam, & dic, Miſerere mei Deus, ſignificans, conatum rei tantæ, aduerſus Pontificem, cuius authoritas & potentia ſummis regibus terrori erat; ab infimæ ſortis monacho ſuſceptæ, inanem & irritum fore. Sed euentus oſtendit, diuinitus Lutherum excitatum, & magnitudine animi penè plusquam humana, & cæteris ingenij, doctrinæ & eloquentiæ donis, ad tantam cauſam agendam neceſſarijs armatum, defenſum, & Heroica virtute & ſucceßibus felicißimis donatum fuiſſe. ⊕ 7. Dec.
Parentes ipſius, Iohannes Lutherus, & Margarita Lindemanna, virtute præſtantes, & veteris Germanicæ rectitudinis & modeſtiæ exempla: in comitatu Mansfeldenſi, Islebiæ primùm, vbi Lutherus anno 1483. pridiè Martini natus eſt: deinde Mansfeldiæ habitarunt:

M. D. XVII. *vbi inter honoratos ciues Pater magistratus gesit, & cum præcipuis familijs in ea vicinia, adfinitate & multis officijs coniunctus fuit, & facultates, ad honestam liberorum educationem sufficientes habuit. Itaq; filio ad studia litterarum adhibito, domi, & in schola Magdeburgensi ac Isenacensi sumptus necessarios præbuit, qui postea in vicina Isenaco Academia Erfordiana Magistri gradu*
1503. *ornatus, & sequenti anno præter parentum &*
1504. *aliorum expectationem, Augustinianorum cœnobium ingressus est. vbi acerrimè studijs inuigilantem, & ritus monasticos religiosè seruantem, Stupicius VVittebergam traduxit. anno post initium*
1508. *Academiæ sexto. vbi cùm nouem annos docendo primùm Aristotelis Philosophiam, deinde epistolam ad Romanos & Psalmos, publica Academiæ studia juuasset & ornasset:. Indulgentiæ venales, à Tecelio, summâ impudentiâ circumferuntur. Quam, modestè scriptis propositionibus arguens Lutherus, ideoq; horribilibus anathematum fulminibus à Tecelio oppugnatus, alacri & imperterrito animo se defendit. à quo tempore, Iohannes Sledanus, Historiam Lutheri de Religione certaminum, & mutationum inde in Republica secutarum, orditur. Quæ vna cum Lutheri libris in omnium manibus est. Itaq; volens, ea, quæ tàm copiosè exposita paßim extant, in hoc Chronic*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nico vel prӕteribo, vel insignia solùm quӕdam breuißimè libabo. M. D.

Eiusdem mensis initio, Ioannes Murmelius, ad XVII.
Rurӕ in Mosam se exonerantis ostium natus, Erasmi condiscipulus, qui multa παισὶ χρήσιμα εἶπε, & latinӕ linguӕ ac politiorum literarum sua ӕtate reflorescentium instaurationem fideliter adiuuit: cùm ab anno 1500. Monasterij studia cum Timanno Camenero rexisset, & Alcmariӕ, & Dauentriӕ scholas gubernasset: in cœlestem scholam translatus est 2. Octobr.

Anno M. D. XVIII. Christiernus Daniӕ rex, superioris anni clade à Suecis accepta irritatus, nouam aduersus illos expeditionem ipse suscipit: & exercitu in naues collocato, magnis militum copijs, Stocholmiam exeunte Iunio appellit. ac in suburbio australi castris positis, admotisq; ad murum tormentis, vrbem oppugnat. Sed fortiter ac strenuè defendentibus vrbem, duce Stenone, ac ciuibus, & facta subinde eruptione, hostes pabulandi ac prӕdandi causa in agris vicinis vagantes intercipientibus: obsidio in aliquot menses, irrito tamen expugnãdӕ vrbis conatu, ducta est. Quare reuocatas ab vrbe copias rex in claßẽ redire iussit, vt primo aspirante vẽto exercitũ in Daniã reportaret.

Cùm autem aduersis ventorum flatibus totum ferè trimestre detentus, nec progredi ac cursum in-

M. D. XVIII.

ſtitutum tenere, nec regredi in terram & milites exponere poſſet: & commeatuum inopia extrema laboraret: inducias à Stenone petiuit, vt de Pace inter vtrunq; regnum inſtauranda agi poſſet. cuius ipſe quidem cupidiſsimus eſſet. Steno viciſsim, nihil ſibi etiam, æqua Pace & tranquillitate optatius eſſe, cuius vt ſtudium ſerium declaret, magnam vim commeatuum regi in naues dono mittit. Et quia colloquium Stenonis familiare ſe expetere Chriſtiernus oſtendit, quod inter ſe communicatis ſententijs, omnium optimè de pacis conditonibus vtrique parti æquis & tolerabilibus conuenturi eſſent: Steno, quantumuis diſſuadentibus regni conſiliarijs, fidem verbis regijs habere, ac egredi ad eum, ſalui paſſus literis & obſidibus acceptis, conſtituerat. Verùm cæteri proceres ac regni ſenatores niſi in vrbe maneret Steno, ſe confeſtim de nouo Gubernatore eligendo acturos, neque ipſum redeuntem intra mœnia recepturos eſſe, conſtanter adfirmarũt.

Quod cùm ad regem delatum eſſet: oſtendit Pacis cauſa non grauatè ſemetipſum in vrbem ad gubernatorem & proceres Suecos venturum eſſe ſi datis obſidibus idoneè ipſius ſecuritati proſpiciatur. Hæc etſi seriò à rege agi, ſenatores regni præſentes, vix credebant: tamen ne deeſſe ſuo loco tractationi de pace inſtituendæ viderentur: acceptis prius de obſidum ſecuritate literis, ſex præcipua e

pua ex nobilitate Suecica, quos ipse nominauerat delectos, obsides ad Christiernum in classem mittũt: GOSTAuum Erici, qui diuina prouidentia ad regni fastigium postea euectus est: Laurentium Siggonis, postea Marschalcum: Georgum Siggonis: Olaum Ryning, Benedictum Nicolai: & Hemmingum Gaddum. Hi simul atq; nauem regiam ascenderunt, ex obsidibus captiui facti sunt, & aspirante iam vento velis expansis, confestim in Daniam vna cum rege deportati, & retenti sunt. Gostauus, Erico Banner equiti Dano, arcis Kalloe in Iutia praefecto, in custodiam traditus, venandi facultate ipsi permissa, sequenti anno elapsus, mutato habitu Lubecam vltima Septembris peruenit. M. D. XVIII.

Ad oceani occidui litus, Frisij VVursati archiep. Bremensis armis superiori anno oppreßi, pristinam nihilominus ferociam in animis retinebant. Cùm igitur archiep. legati, Theodoricus Clenke collegij decanus, & dioecesis marschalcus Hermannus à Malsburg, Hessus, & alij, nouos singulis agrorum jugeris census imponerent, & decimam bonorum insuper exigerent, idq; deprecantibus Frisijs, & superioris semestris pacta conuenta seruari petentibus, pertinacius vrgerent: barbara immanitate oppressos necarunt. Cùm enim Decani minister inter Frisios astans, non tantoperè moueri eos his minutis debere, seuitura mox

M. D. XVIII. grauiora, ludens diceret: astantes, si hoc inquiunt vobis decretum; nobis prouidendum erit, ne tu, dominusq; tuus apud nos initium faciant. eumq; statim transfodiunt. deinde accurrentem Decanum & socios, eorumq; contumaciam flagitiosam asperius obiurgantem, & quàm carè hunc seruum soluturi essent, minantem: omnes pariter trucidarunt, clamantes, sic vna ratione & solutione pro omnibus satisfactum iri. Aberat tum Augustæ in comitijs Christophorus archiepisc. Bremensis, cuius grauißimam indignationem cùm hoc facinore se incurrisse intelligerent: statim ad Magnum ducem Saxoniæ Laoburgensem mittunt, & de Bremensium sacerdotum iniurijs & sæuicia grauißimè questi, petunt, vt Saxoniæ dux, verus, antiquus & legitimus VVursatiæ & Hadeliæ vicinæ Dominus, defensionem sui suscipiat. se dominum ipsum agnituros, & fidelitatis ac subiectionis iuramentum statim præstituros esse. Magnus conditionem oblatam non auersatus, medio Augusto Laoburgo per Albim cum quatuor nauibus, milite & machinis instructis, in VVursatiam descendit, & arcem ab archiepiscopo excitatam demolitur, ac solo æquat. Munitiones vicinæ præfecturæ archiepisc. Nienbus, destruit. VVursati in vicinam diœcesin Bremensem irruentes, 1216. domos exusserunt, & jumenta ac pecora superiori anno

sibi

sibi ablata se repetere iactitarunt. arcem quoq; Berexen obsessam irrito conatu tandem reliquerunt. Franciscus episcop. Mindensis, archiep. frater, collectis circiter mille peditibus, ad fines VVursatiæ accedit, vt arci recens ab archiepisc. ædificatæ opem ferat. Sed cùm captam & destructam esse intelligeret, retrolegens, Bremensium pecora abegit, de quibus cum fratre archiepisc. in cuius gratiam expeditionem hanc suscepisset, transigere possent. Archiepiscopus mense Octobri ex comitijs reuersus, in conuentu principum Lunæburgensi, ad quem iussu Cæsaris Maximiliani, Fridericus elector Saxoniæ, Henricus & Albertus Megapolitani, Georgius Pomeraniæ dux, Henricus & fratres duces Brunsuicenses, episc. Bremensis, Monaster. Hildesiens. Mindensis & aliorum principum legati accesserunt, grauißimè Magnum ducem Saxoniæ, sororium suum, de suscepto VVursatorum patrocinio, & alijs iniurijs, accusabat. Duces etiam Brunsuicenses, Franciscus præcipuè Mindensis claßicum belli Magno inferendi canebant. Sed Henricus dux Magapolitanus, non esse propter ditionem non hæreditariam ducum Brunsuic. quam fortaßè post hunc archiep. calcearij filius possessurus esset, cognatum principem, cum liberis ex sorore ipsorum natis, penitus perdendum suadebat. Cumq; Magnus ab Imp. Si- M. D. XVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XVIII. *gismundo, VVursatiam olim ducibus Saxoniæ attributam esse disputaret, decretum tandem est, v Magnus documenta sui iuris in VVursatiam, delectis arbitris exhiberet, vt disceptatione iuris non belli, causa intra triennium fineretur. Sic primo illo impetu cupiditatis vindictæ in Brunsuicensibu represso, tristius bellum auersum est.*

ERICus Saxoniæ dux, Monasteriensis episcopus, Nicolao comiti Tekelburgico, Ottonis fratri Conradi postremi ex hac familia comitis patruo, in oppido Lingen sedem aulæ habenti, bellum infert quod ciues Monasterienses & alios mercatores spoliaret, & itinera infesta redderet. Oppidum igitur & arcem Lingen exercitu admoto occupat, & direptam firmius munit. comes elapsus ad Carolum Geldriæ ducem confugit, eumq́; , si benefici ipsius restituatur, se Dominum feudi deinceps agniturum esse profitetur. Carolus igitur dir episcopo & collegio Monasteriensi minatus, nisi arcem comiti ereptam redderent: authoritate sua qua omnibus vicinis terrori erat, eò rem deducit vt inuitum ferè episcopum capitulares ad restitutionem arcis cogerent. Ita biennio post, Lingensis ditio ad veteres dominos Teclelburgenses redijt. à quibus denuò eam Carolus V. Imp. Carol Geldriæ ducis successor abstraxit, quòd Conradus Nicolai huius ex fratre nepos, arma aduersus se do

minum

minum feudi bello Germanico gesβisset. Extat *autem series familiæ Teclenburgensis, à Simone* Theodorici *filio,* Henrici *Leonis ducis Saxoniæ* συγχρόνῳ. *sed proximos ab anno* 1400. *tantùm recensebo.* M. D. XVIII.

Otto.

|

Nicolaus, *irritans* Othonem *episc. Monasteriensem, comitem* Hoiensem, *oppida* Cloppenburg *&* Beuergern *amisit,* 1393.

Otto ἄπαις. — Nicolaus.

Otto *comes in* Teclenburg. ⊕ 1518. *vxor* Irmgardis, *filia* Ioannis *comitis* Ritbergensis.

Nicolaus Lingensis, *ab* Erico *Monasteriense oppugnatus* 1518.

CONRADVS, *postremus ex hac familia, in quo mascula stirps desijt* 1557. 6. *Martij.* Vxor Mathildis *filia* Landg. *Haßiæ* VVilelmi *senioris,* Philippi *patruelis* ⊕ 1558. 16. *Augusti.*

Nicolaus *in* Dania *cæsus.* 1535.

|

ANNA, *nupta* Eberwino *comiti* Bentheimensi. 1548. ⊕ 1582. *anno* 20. *post maritum.*

|

ARNOL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XVIII. ARNOLDVS comes Teclenburgi & Benthcimæ. Vxor Magdalena, filia Humberti comitis Nouæ Aquilæ, soror Adolphi comitis de Morsc

Fridericus & Georgius Saxoniæ superiori duces, Ioachimus I. marchio Brandeburgensis, & cæteri Saxoniæ principes, eo anno, comitijs Imperij postremis à Maximil. I. Imp. celebratis Augustæ interfuerunt. in quo præcipua, de bello Turci inferendo, deliberatio fuit, qui superiore biennio Campsone Syriæ & Ægypti rege, ad Singam fl cum Mamaluchis cæso, vniuersam Syriam, Palæstinam & Ægyptum, in ditionem ac Imperium suum redegerant. Maximilianus etiam à senatu electorum, qui solo Boëmiæ rege excepto, omnes comitijs intererant, nepotis sui Caroli rationem haberi in electione Cæsaris ipsi successuri, petiuit. In ijsdem comitijs, Casimirus marchio Brandeburgensis, Susannam Bauariæ ducis filiam, die Bartholemæi Augustæ coniugem duxit, benedicente sponsis Alberto archiepisc. Moguntino marchione Brandeb. qui eodem tempore Cardinalis ecclesiæ Romanæ factus est. Sigismundus I. Poloniæ rex, consilio Maximil. Imp. BONAM, Ioannis Galeacij ducis Mediolanensis (qui Blancæ Mariæ, vxoris Maximiliani, frater fuerat) & Elisabethæ Neapolitanæ filiam; coniugem duxit. ex qua Sigismun-

gismundus Augustus, Poloniæ rex, in quo nostra ætate stirps Iagellonum regia desijt: Isabella, α Ioanni Vngariæ regi; Sophia β Henrico duci Brunsuicensi; Catharina, γ Ioanni Sueciæ regi; Anna, δ Stephano Poloniæ regi, postea nuptæ, procreati sunt.

M. D. XVIII.
α 1538.
β 1556.
γ 1562.
δ 1576.

Sororis Sigismundi Annæ, & Bogislai Pomeraniæ ducis natam, SOphiam, Friderico Holsatiæ duci, viduo, postea Daniæ regi, hoc anno, Bogislaus pater elocauit. quæ à fratre Georgio, per Lubecam ad sponsum deducta; Ioannis senioris & Adolphi præsentium Holsatiæ ducum, & Friderici Hildesiensis episcopi, & Elisabethæ coniugis Magni & postea Vlrici ducis Megapolitani, & Dorotheæ uxoris Christophori ducis Megapol. mater fuit. 9. Octobr.

MISnensem ad Albin diœcesin, mortuo Ioanne Salhusio: cùm alij Eustachium comitem Lisnicensem, Georgij F. Ottonis N. alij Nicolaum de Sleinitz, ducis Georgij Cancellarium proponerent: tamen vincens cæteros suffragijs Ioannes VII. ex gente Sleinitia, regere cœpit. Qui illucescentem Lutheri ministerio puram Euangelij doctrinam & abusuum emendationem, in ecclesiis suæ Iurisdictioni subiectis, ac vsum vtriusq; speciei imprimis, edicto solenni promulgato impedire magno studio conatus est: & patronos religionis pontificiæ, Hieronymum Emserum, Ioannem Cochleum,

M. D. XVIII. *leum, Alueldium, Syluium, Pliccium, singulari benignitate fouit. Bennonem antecessorem suum, episcopum Misnensem ordine decimum, qui Henrici IIII. Imp. temporibus vixit, anno 417. post mortem, ab Adriano VI. PP. inter Diuos relatum solenni ceremonia extulit, oßibus effoßis in tumbam marmoream ophitinam postridie Viti sublatis.* Interfuerunt *solennitati, Georgius & Henricus duces Saxoniæ cum filijs, Ioannes Misnen. & Adolphus Mersb. episcopi, & plurimi ex nobilitate, quibus partim religioni, partim ioco & risui illa fuerunt. Lutherus etiam edito libello, Apotheosin hanc celebrauit, & paßim in scriptis anni 22. 23. 24. huius episcopi Misnensis mentionem facit.*

Henricus Angliæ rex, TORN*acum vrbem quinquennio ante à se captam, Francisco Galliæ regi, sexies mille auri pondo promittenti, restituit, & Maria, Henrici filia infans, Francisco Galliæ regis primogenito infanti pacta est.*

Eodem *anno,* Louanij, COLLEGIVM TRILINGVE, *toties ab Erasmo celebratum, instituit & obijt Hieronymus Buslidius, Francisci archiepiscopi Vesontini frater & hæres. cui Vtopiam* Mori *primùm editam,* Petrus Ægidius *dedicauit.* Inter *primos collegij trilinguis professores* Barlandus *& postea* Conradus Coclenius, *linguam latinam:* Rutgerus Rescius, *Græcam:* Matthæus

Adria

Adrianus, Ebræam tradiderunt. ac Coclenij ingenium, doctrina, facundia, & mores integri ac festiui, paßim ab Erasmo, inprimis autem Epist. lib. 17. celebrantur. M. D. XVIII.

Machimedino Cazanæ regi mortuo, Scheale quidam, ducta illius vidua, regno potitus, triennio post, cùm ad Moschi magis quàm Tattari partes propendere videretur; à Machmetkyrei Tattarorum Præcopiensium rege, per subditos Cazanenses succato, pellitur. 1521. Is fratrem Saphyrei, Cazanæ regem constituit. & aduersus Basilium Moschorum regem, qui inaugurationem sui Imperij, vt pater & maiores ipsius fecerant, à Tattaro non acceperat; cum fratre profectus, vrbem Moscouiam obsidet. cuius arx profugo Basilio, Nicolai Spirensis bombarddarij virtute ac industria potißimùm defensa est. Tandem extortis Basilij literis, quibus Tattarum superiorem & dominum feudi se agnoscere, vt maiores sui fecissent, profitebatur, Machmetkyrei, infinita captiuorum multitudine abducta, obsidionem soluit.

Anno M. D. XIX. Sublato ex rebus humanis Maximiliano I. Imp. omnibus belli & pacis artibus præstante, FRIdericus Saxoniæ dux elector senex, Imperij vacantis per Saxoniam locum tenens, vnà cum cæteris electoribus, ab Alberto marchione Brandeburgensi archiepiscopo & electore Moguntigunti-

M. D. guntino conuocatis, ad comitia noui Cæsaris eli-
XIX. gendi causa, Francofordiæ mense Iunio indicta
profectus est. in quibus, cùm diuersæ sapientum d
Imp. creando opiniones, diuersa electorum studi
& factiones essent: Fridericus Saxoniæ dux, ve-
lut Nestor in eo senatu, sapientia & authorita
sua, cum præside consessus Alberto Moguntin
coniuncta, eò rem deduxit, ut primùm electore
iurarent, se nullam electionem publicè renunciatu
ros esse, priusquàm vnus aliquis communi consens
designatus esset. Ambiebant enim Imperium du
potentissimi reges, Franciscus Gallus, & Carolu
adolescens archidux Austriæ rex Hispaniæ. Ga
li ambitionem impotentem, apud Leonem Ponti
cem, Heluetios, & alios reges, de intercessione a
senatum Imperij, & apud ipsos electores, Richa
dum Treuirensem, & Ioachimum Brandeburg
cum præcipuè, de suffragijs prece & precio labo
rantem, publicæ historiæ; & consiliarius ipsi
Budeus in epistolis demonstrant. Ita enim hic a
Erasmum ineunte hoc anno scribit. Rex mi
in literas bonas fouendas & excitandas propensi
esse videtur, sed negotia αὐτοκρατόρια τὴν αὐ-
λὴν ἅπασαν νῦν ἐνασχολοῦσι, vix vt vacar
cæteris rebus posse videatur. & alibi iocans, omn
hic Imperiosè agere cœpimus, ex quo Maximili
nus mortuus est, ne me iam vt magnoperè æquo
clemen

clemente vsurum te esse speres. Tandem verò, post grauißimas & acres in summo illo Imperij senatu disputationes, CAROLVS Austriacus, rex Hispaniæ, Philippi filius, Maximiliani Imp. nepos, communi omnium consensu, electus, & metu horribilium discordiarum & ingentium bellorum Germania liberata est. Fridericus Saxo, cui Treuirensis & alij collegæ, cùm Gallici regis causam se obtinere non posse cernerent, Imperium pridie quàm Carolus designaretur, detulerant; magno & excelso animo recusauit, nec quenquam alium tanti nominis oneri sustinendo sibi parem uideri, quàm Carolum, constanter dixit. ita vt nunquam Imperij titulus Carolo contigisset, nisi Fridericus deprecatus esset (clarior fortaßis honore contempto, quàm adepto) qui se ab omni ambitione, auaritia, & alijs priuatis cupiditatibus alienum, solam Germaniæ salutem publicam in ea electione spectare ostendit. Offerentibus enim, post renunciatam electionem, legatis Caroli, magnam pecuniæ vim ipsi & ipsius consiliarijs, constanter reiecit, ac si quis ex consiliarijs acciperet, per se quidem id ei licere ait, sed hac conditione, vt sciret, cum postridie non amplius ministrum ipsius futurum esse. Reuersus ex renunciatione in hospitium Fridericus sapientißimè inquit: Godt hat uns ein Keiser geben zu gnaden vnd vngnaden.

M. D. XIX.

M. D. XIX. *Deus hunc Cæsarem nobis propitius & iratus dedit. Mercurinus etiam Gattinaria, Caroli cancellarius; Gregorio Pontano, Saxonis cancellario posteà dixit, Benè fecisse principes Germaniæ, quòd Carolum Imperatorem elegerint. Experturos enim, quod sit SAPIENS & BONVS. Extat autem Electionis Caroli V. historia integra magnam consiliorum, actionum, & exemplorum ex tota Germanici Imperij serie varietatem continens, lectione dignißima, à Philippo, quinquennio post, attributis Alberto Moguntino, & Richardo Treuirensi orationibus grauißimis in senatu Imperij habitis, sapienter scripta, sed Georgij Sabini nomine, Alberto archiepiscopo Moguntino, cuius primæ in ea electione partes fuerunt, dedicata. Qui cùm legisset sententias à se dictas, longè splendidius & eloquentius, quàm fieri à se potuisset, ornatas: Iordano Hertzheimero, qui eam exhibuerat, gratißimam sibi fuisse ostendit, & miratus est tantopere rebus & verbis illustrari, augeri & ornari illa potuisse.*

28. Iunij. *EOdem mense & die, quo Carolus V. Francofordiæ Imperator electus est; in Saxonia, prælium inter Iohannem episcopum Hildesiensem, natum ex familia ducum Saxoniæ Lawenburgensium, confœderatum Henrico duci Lunæburgensi, Ottonis filio; & duces Brunsuicenses Ericum & Henricum,*

icum, Francisco episcopo Mindensi fratri & a- M. D. XIX.
nato suo auxilium ferentes; in campis, Soltauiæ
ppido ducatus Lunæburgici vicinis, commissum
st. in quo, multis cæsis, duo principes Brunsui-
enses, Ericus, & fratris Henrici senioris filius
Vilelmus, & viri nobiles 120. à Lunæburgensi
r Hildesiensi victoribus, capti sunt.

Eius belli causæ & occasiones, præter vetusta
ter vicinos principes Brunsuicenses, & episco-
um Hildesiensem, clientelis nobilium eo tempore
tentem & insolentem, odia, æmulationes, & de
ribus communium aut finitimorum aliquot oppi-
rum aut prædiorum controuersias; nouæ offen-
nes extiterunt, quòd episcopus Mindensis &
ces Brunsuicenses, Burcardum à Saldren, epis-
pi & diœcesis Hildesiensis hostem, & alios, diœ-
sin Hildesiensem rapinis & incendijs vexantes,
spitio recipere, tolerare, ac fouere in suis ditio-
bus: & nobilium aliquot familiarum diœcesi
iectarum feuda sibi vendicare, & nobilitatem
œcesanam, minus episcopo obedientem, iunctis
n ea fœderibus in contumacia aduersus episco-
m confirmare existimarentur.

Tradiderat autem Henrico à Saldren, Bur-
di patri, arcem Lawenstein fruendam, episco- 1497.
Bertholdus, pro 9960. aureis Rhenensibus
uò acceptis. Quos cùm mortuo Henrico, epi-

M.D. XIX. ſcopus, ſe filijs ipſius, Burcardo, Hildebrando, e
Conrado, redditurum certa die, & arcem ac pra
fectúram illam redempturum ſignificaſſet: & ſum
mam ad Paſcha depoſuiſſet: fratres Salderi ea
1516. accipere, & arcem epiſcopo cedere recuſarum
quòd tempus redemptionis, in literis expreſſum
nondum effluxiſſet, & Ioannes epiſcopus, Henri
co Saldero promiſiſſet, ſe, ipſi & filijs ipſius, præ
fecturam illam fruendam, donec ipſe viueret, re
licturum eſſe. Prouocantes igitur ad collegij ca
thedralis & cæterorum diœceſeos ordinum cogni
tionem, inter varias & multiplices cum epiſcop
contentiones, minas, machinationes & inſidia
mutuas, arcem, biennium totum, epiſcopo inuit
retinent. Tandem verò, quatuor ordines diœ-
ceſeos Hildeſienſis, collegium cathedrale, prælat
ſeptem collegiorum intra & ante muros Hildeſien-
ſes, Nobilitas, & ciuitates conuenientes, ab epiſco-
1518. po & Salderis cauſam totam, ſuo arbitrio ex æquo
& bono decidendam, permitti flagitant. Quo
compromiſſo accepto, Leuinus à Veltheim præpo-
ſitus, nomine ordinum, pronunciat, vt epiſcopus
ad Paſcha ſortem, & ter mille Rhenenſes pro im-
penſis ædificationis, Salderis perſoluat: hi viciſ-
ſim arcem & præfecturam Lawenſtein epiſcopo
reſtituant. atque ita omnes offenſiones & contro-
uerſiæ ex hac cauſa exortæ aboleantur, & ſi quid
inſuper

insuper emerserit querelarum, vt iure, coram quatuor ordinibus, non vi aut insidijs, eas persequantur. Cùm autem constituta die, Salderi, receptis 12960. Rhenensibus, arcem episcopo restituissent: nouæ dissensiones & inimicitiæ plusquam capitales, vtrinque exortæ sunt, quòd Salderi, episcopum agros aliquot Salderorum hæreditarios, ad arcem Lawenstein non pertinentes, simul occupasse: & ipsorum subditis seruitia imponere, & piscinas auertisse, & mercenarios cepiße; coram ordinibus quererentur. de quibus cùm tardius episcopus se declararet, Burcardus à Saldern, palàm hostilia episcopo mense Iulio denuncians, rapinis ac incendijs paßim in diœcesi graßatus est. ac inter cætera oppidum Lawenstein noctu exußit, ac receptum in episcopi Mindensis & ducum Brunsuicensium ditionibus habuit. Cùm enim ab episcopo Hildes. contra Ius & æquum se violari nobiles Salderi & alij episcopo subiecti arbitrarentur: à ducibus Brunsuicensibus, Henrico præcipuè, in tutelam recepti, & contra episcopum confirmati sunt. Etsi autem episcopus denuo cognitionem causæ coram collegio Hildesiensi, duobus suis consiliarijs, & totidem Burcardi amicis, detulit: tamen Salderus, collegium Canonicorum & episcopi consiliarios, velut alteri parti addictos, & sibi inimico, recusauit.

M. D. XIX.

M. D. XIX.

Inciderant paulò antè, alijs etiam de causis, atroces, inter episcopos Hildesiensem & Mindensem offensiones: quas præcipuam ac proximam bello secuto occasionem præbuisse, & fomitem subministrasse apparet. Franciscus enim Mindensis, quem ceruicoso capiti suo nimiū indulsisse Mersæus annotauit, durante inter Hildesiensem & Burcardum Salderum dißidio, collectis subditorum copijs, arcem diœcesis Erielsen occupare irrito conatu annixus erat, & discedens pagos præfecturæ illius hostiliter diripuerat. cumq́ue Burcardus à Salder oppidum diœcesis Lawenstein noctu oppressum & expilatum cremasset, clientes & aulicos episcopi Mindensis, in comitatu habuisse: & currus mercatorum in via publica diœc. Hildes. ad Hasedam intercepti, Petershagum ducti esse ferebantur. deinde Alardus à Quernheim, Mindensis episcopi cliens, Henricum ab Oberg, Hildesiensis ministrum aulicum, in publica via propè Peinam captum, Burcardo Saldero, Hildesiensis hosti tradiderat. Etsi autem aliquoties Henricus, dux Lunæburgensis, cuius filium Franciscum, episcopus Hildesiensis coadiutorem sibi & successorem designarat, amicè inter episcopos vicinos Mindensem & Hildesiensem transigere, ac vt Saldero, huius hosti, receptum Mindensis diutius non præberet, obtinere conatus est: tamen frustrà contendit. ac

interea

interea nouæ inter ipsos dissensiones exoriebantur. M. D. XIX.
Cum enim Franciscus Mindensis, varias cum vicinis comitibus controuersias aleret; Fridericum inprimis comitem in Deiphold, Rodolphi filium, cuius in aula sua educati, patrocinium Henricus dux Lunæb. suscipiebat, priuare auitæ regionis parte (Steinwerderberg) & syluis ac decimis quibusdam instituit. & quanquam aliquoties Henricus dux Lunæb. & alij principes pro Deipholdo intercedentes, susceptis tractationibus, non turbari comitis possessionem à Mindensi sed iure agi, iustum censuerant: tamen à proposito dimoueri episcopus non potuit, nec inhibitiones à metropolitano Coloniensi, à Pontifice Romano, & Cæsare Maximiliano ad ipsum missas, nec commissionem & mandata duci Lunæburgensi ab Imp data, ut Deipholdi clientis Imperij defensionem susciperet, quidquam curauit. Est autem, ut hanc obiter inseram, COMITVM à DEIPHOLD, ad Visurgin in Vestphalica ripa, diœcesi Mindensi vicinorum, hæc SERIES:

Conradus comes à Deiphold.

Rodolphus. Conradus episcopus Mindensis.

Rodolphus. Ioannes episcopus Mindensis.
Conradus.

M. D. XIX. Conradus in Frisia occubuit 1426.

Ioannes. Rodolphus episcopus Traiectensi

Ioannes episc. Osnabrug. Conradus episc. Osnab. post fratrem. Otto.

Conradus statim initio gubernationis obijt. Rodolphu

FRIDERICVS Henrici ducis Lunæburgensis ali mnus & cliens, ⊕ 152

Rodolphus, subscripsit Paci religionis in comiti Augustanis 1559. Vxor Margarita, Iodo comitis Hoiensis filia.

Fridericus, qui absq; liberis maribus 1585. dece dens, VVilelmo duci Lunæburgensi, domino feud ditionem reliquit.

Comitibus verò Scowenburgensibus Antoni & Ioanni fratribus, de arce Bokelo controuersia episcopus Hildesiensis mouerat, & cum Simon Lippiensi & alijs simultates ac lites exercebat.

HOIENSIS vero comitis Iodoci adolescenti & fratrum Erici ac Ioannis, ditionem ad Visurg infra Mindam, Henricus & Ericus duces Brun- suicenses paulò ante occuparant: eiusq; parten præcipuam adhuc detinebant. Quare hi quo- que recuperandi patrimonij auiti, cupidi, libente se Hildesiensi coniungebant. Ipsius etiam Henric

duci

ducis Lunæburgensis filiam Elisabetham, Carolo Geldriæ duci desponsatam, cùm ad sponsum mediocri comitatu in Geldriam ineunte hoc anno deduceretur, Visurgis transitu, negato per vrbem Mindam saluo passu, Franciscus prohibuit. Fuerunt autem Henricus dux Lunæburgensis, & Franciscus episcopus Mindensis propinquo gradu agnati sobrinorum liberi. vt ex Genealogia ducum Brunsuicensium supra recitata apparet. M. D. XIX.

Venerat paulò ante, Caroli Geldrensis generi futuri opera, Henricus dux Lunæburg. in Francisci Galliæ regis amiciciam. in cuius aulam, filium Ernestum aliquantò ante miserat. Gallus verò cum Maximiliano Cæsare extincto, Imperium summis viribus ambiret: misso in Saxoniam Ioachimo Malzano equite Megapolitano, Ioachimum I. marchionem Brandeburg. de suffragio, & alios principes de copijs militum conscribendis, auro Gallico sollicitabat. In his cum Lunæburgense etiam duce Henrico egerat, vt auxilia militum Saxonicorum. ad legatos Galli, Confluentiam, in quo oppido, addicti Gallo electoris Richardi Treuirensis ditione subiecto, legati Gallici, tempore comitiorum, eligendi Imp. noui causa Francofurti habendorum, commorabantur, adduceret.

Sic igitur exacerbatis aduersus Mindensem præcipuè episcopum, animis, Ioannes Hildesiensis,

M. D. XIX. *cum Henrico duce Lunæburgensi, & Antonio ac Ioanne comitibus à Schawenburg, Simone Lippiensi, Friderico Deipholtio & Iodoco Hoiense fœderatus, proximis ante Pascha diebus, in Mindensem diœcesin impreßione facta, arcem episcopi Petershagen ceperunt, & Mindensi episcopo eiecto, præsidijs occupata munierunt. nec tamen incendijs vspiam in diœcesi grassati, nec agnatorum ducum Brunsuicensium hostes se profeßi sunt.*

Sed occupata primùm diœcesi Mindensi literis Calenbergam mißis, bellum Erico duci Brunsuicensi indixerunt. Causas verò belli allegarunt, quod perduellibus, Hildesiensis vitæ insidiantibus, receptum in arce Calenberga præbuisset. quòd episcopi Mindensis petulantiam aduersus se consilio & auxilijs confirmasset. Hundesruccum episcopi arcem, & oppidum Dassel tentasset. Tilemanno ab Honstein diœcesis hosti saluum conductum per ditionem Gottingensem excurrendi dedisset. Burcardum à Saldern hostem, in suum seruitium & vestitum recepisset: cumq́; varijs modis iuuisset. Canonicorum Hildesiensium reditus in sua ditione arcsto detinuisset, & de singulis frumenti plaustris singulos florenos exegißet, nec ab eo proposito se vllis rationibus deduci paßus eßet. quòd prædones, incendijs in ducatu Lunæburgensi minantes, pecuniam à subditis extortam in ipsius vrbibus & op-

pidis

pidis recepißent: quòd in finium controuersijs quosdam Lunæb. ministros trucidaßet. quòd Florianus Rommel in Erici mensa sermones aduersus ducem Lunæb. contumeliosos, Erico non improbante, effudißet. His atq; alijs causis, belli Erico inferendi prætensis, arcem Stoltenow, & alia loca comiti Hoiensi ab Erico prius erepta recipiunt. deinde Calenbergum, Hildesiæ vicinam, aulæ Erici sedem ad Leinam, obsident. Cùm autem Ericus, adiuncto sibi fratris filio Henrico iuniore, duce Brunsuicense, copias coegißet; & Fridericus elector Saxoniæ Interrex, mandatum de pace in castra misißet; Hildesiensis & Luneburgensis coram notario & testibus se mandato Interregis parituros, modò altera etiam pars parêret, ostendunt, & statim abductis tormentis, obsidionem soluunt. sed exercitum retinent. M. D. XIX.

Brunsuicenses verò duces, coactis copijs, in Hildesiensem diœcesin progreßi, præfecturæ Hundesrucciæ oppidum Daßel, VValdenstein, & alia loca direpta inflammant. oppidum Peina pridiè dominicæ Rogationum, arce excepta, occupatum, itidem incendio perijt. Hildesienses & Lunæburgenses copiæ, vicißim VVolpam capiunt, & Pattense, VVunsdorff, Hallerspring, Münder oppida concremant. Relictâ verò arcis Peinensis obsidione, duces Brunsuicenses in Lunæburgensem agrum diuertunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M.D. XIX. diuertunt. arcem & oppidum Burgdorff direptum solo æquant. Burgwedelam & pagos vicinos ipso die Pentecostes exurunt. postea Meinersum tentant, Campum occupant, Giffhorn arcem & oppidum incendunt. Bodendicum pecunia redimere incendium coëgerunt. Vlysseam, vbi Henricus dux Megapolitanus, ducum Brunsuicens. consobrinus, de pace agens, diuertebat, obsident. Etsi autem denuò electores Francofordiæ congregati, mandatum de armis deponendis ad vtriusq; partis principes mittebant: tamen id frustra fuit. Brunsuicenses Vlysseam occupatam, sibi iurare cogunt, & ter mille aureis mulctant. & misso Cellam satellite, Lunæburgensem ad prælium prouocant. Is verò à Carolo Geldriæ duce, genero suo, recenti equitatu accepto, ex oppido Cella, vbi se hactenus continuerat, in hostes mouit. qui motus ex cœnobio veteris ciuitatis, castris, noctu per Vlysseam versus Bakenberg profecti, Orsam transeunt: ac postridie Soltouiam iter instituentes, stratagemate ciuium, duce Hermanno Tidingo cum vexillo egredientium, & speciem præsentis hostis præbentium, antecursores auersi, Hizingam versus Stipsbornum ac Tobingam defluxerunt, vt in vicinam diœcesin Verdensem, cuius arx Rodenburg duobus tantùm milliaribus aberat, se conferrent.

Hos

Hos postridie, Henricus dux Lunæburgensis circa meridiem, ad quercetum VViden, inter villas Rainingen, Langenloe & Valensen, in finibus ferè ditionis Lunæburgensis & Verdensis assecutus, equitatu suo in tria agmina distributo (nam pedites cum tormentis nondum accesserant) oblata opportunitate statim adoriendos censuit. & facta precatione, equites ad virtutem & fortitudinem cohortatus est. inter quos, post principem, Ascanij Cramij magnanimitas & industria præcipuum ad victoriam momentum attulisse existimatur. Geldrici etiam equites, cùm commodam vicina hostium tormenta inuadendi occasionem animaduerterent, primi impreßionem in ea facientes vsum illorum hosti ademerunt. Lunæburgensis summo suo vexillo, in bis mille pedites, perditi hostium agminis, incurrit, quibus profligatis & deletis, progressus, in fugam cæteros conuertit. Ericus fortiter dimicans, Geldro cuidam nobili se durante prælio dedidit. VVilelmus in fuga assequente cum Luberto à Frisberg, in pago Valensen captus est. Henricus Iunior & Franciscus Mindensis duces Brunsuicenses, in arcem fratris Christophori episcopi Verdensis Rodenburgam euaserunt. Cæsi in prælio circiter 4000. capti nobiles viri militares 120. quorum annotata nomina extant. Tormenta maiora 24. cum omni apparatu, & abaci princi-

M. D. XIX.

M. D. XIX. principum argentei, cum 16000. aureorum, & currus præda onusti amplius mille, ac equi militares & currules circiter 8000. in victorum Lunæburgensis & Hildesiensis potestatem venerunt. Parta victoria triduum ad Soltauiam principes morati, postea cum captiuis Cellam ingreßi sunt. vbi cùm Hildesiensis cursum victoriæ vrgeri, & Brunsuicensium ducum ditiones occupari vel vastari cuperet: Lunæburgensis suæ ditionis recuperatione contentum se eße ostendit. Interea electorum legati Francofordiã venientes, quorum Sebastianus à Rotenban Francus caput erat, quinque mensium inducias pepigerunt. eas violanti 40000. aureorum multa constituta. Principes captiui, præstita cautione 80000. aureorum, ex custodia dimittantur. Verùm si intra tempus induciarum causa principalis non componetur, in custodiam redeant. Post dimißionem captiuorum, vtraq; pars alteri principem interceßorem nominabit, à quibus, vnà cum tribus electoribus, controuersiæ vel amicé transigentur, vel iure decidentur. His cum vtrinq; aßensi eßent, copiæ dimißæ sunt. 8. Iulij. Id cùm Carolus Geldriæ dux, ex soceri literis statim didicißet, nequaquam sibi prudenter consultum videri rescripsit. Hos enim profligatos, induciarum tempore, clam vires suas instaurare, & denuò adoriri ipsum, nudatum copijs,

& vi

& vi eripere captiuos poſſe. Rectius fuiſſe, agnatorum ditiones viciſſim occupatas aut vexatas tantiſper fuiſſe, donec conſtantem pacem electores erexiſſent, quam violantem, electores ipſi hoſtiliter adortum punirent. M. D. XIX.

Interea Ericus dux Brunſuicenſis captiuus, ipſe de liberatione ſua cum Lunæburgenſi tranſegit: cedens pro ſe & hæredibus arces Ernberg, Barenberg, Stoltenau, Iodoco comiti Hoienſi, & præfecturam Lawenau, Schaunburgenſi reſtituendam. VVelpam præterea & Sulingam & 2500. aureos pro arce Stichauſen adhuc debitos Lunæburgenſi condonans, aliam præterea pecuniæ ſummam λύτρου nomine promittens, pro qua prælati, nobiles & ciuitates ditionis Gottingenſes & Hannoueranæ fidem interponebant. Sic ſancita omnium præteritorum ἀμνηστία liber in patrium ducatum rediit. 29. Iulij.

Circa id tempus, noui commiſſarij, nomine regis electi Imp. Caroli, Eberardus comes à Königstein, & Sigiſmundus à Pfird, ad Hildeſ. & Lunæburgenſem venerunt. qui arma vtrinq; deponi: captiuos principes, & cæteros omnes, vnà cum cauſa principali, in Cæſaris, vt ordinarij Iudicis manum tradi; pulſum epiſcopum Mindenſem reduci, & præfecturas, coniugis Erici alimentis deputatas, non imminui aut lædi flagitarunt. Cùm 1. Auguſt.

autem

M. D. XIX.

autem Hildeſ. & Lunæburg. ſe, in receſſu ab electorum legatis proximè dato, & utriuſq; partis conſenſu recepto, adquieſcere; nec abſentibus comitibus, belli ſocijs, quidquam in eo mutare poſſe reſpondißent: commiſſarij ad minas conuerſi, ingentia pericula & calamitates triſtißimas Hildeſienſi & Lunæburgenſi, reijcientibus oblatas conditiones impendere oſtenderunt. Verùm Hildeſ. & Lunæburg. in dato reſponſo perſeuerarunt.

Paulò poſt ordines prouinciarum Hildeſienſis, Lunæburgenſis & Brunſuicenſi arci Guelforum coniunctæ, imminentia patriæ grauiora pericula conſiderantes: iuxta Hereditarias principum & prouinciarum pactiones, præcipuos prouinciarum conſiliarios deligunt, qui, de ſumma rei componenda, & firma ac perpetua pace reſtituenda agunt. Hi dum ad Syderſdammum ineunte Octobri de pace deliberant: Henricus iunior dux Brunſuicenſis, conductis copijs, quæ in Borußiam, ad Albertum ordinis magiſtrum contra Polonos militatum proficiſcebantur, denuò in diœceſin Hildeſienſem excurrit, & præfecturas Steinbrugeo, VVoldenberg, Laſſardam, item monaſteria Dernberg & Lamſpring, grauißimè adfligit, & direptionibus ac incendijs graſſatur. Quare electores vicini, denuò legatos, quorum princeps Botho comes à Stolberg fuit, ad ducem Brunſuicenſem mittunt,

mittunt, ex cuius amita, Ericus & Henricus se- M. D.
nior, duces Brunsuic. nati erant. Hi vtriusq; par- XIX.
tis consensu, denuò vnius anni inducias faciunt.
quibus durantibus, tres electores, Moguntinus Sa-
xo, Brandeb. Ioannes dux Saxoniæ, & Henricus
Megapolitanus, arbitri, intra sex hebdomadas
diem & locum nominabunt, quo vtriusq; partis
querelas audient, & causa cognita, vel amicè tran-
sigent, vel adhibita Cæs. M.te controuersias iure
decident. Quod si Cæs. M. ante diem Michaë-
lis in Germaniam non veniet, vel non pronuncia-
uit tres electores & duo principes nominati, non 1520.
adhibita Cæs. M., inter Michaëlis & Martini,
certo de summa causa pronunciabunt. VVilel-
mus dux Brunsuicensis præstita cautione de 15000,
aureorum, & cæteri captiui omnes, data fide de se
rursum sistendo, si interea res non transigatur, vsq;
ad diem Martini liberi erunt. Mindensis epi-
scopus post auditas intra sextam hebdomadam 1520.
partes, in diœcesin suam restituetur. Cæteræ
controuersiæ, si voluntate partium componi non
poterunt, ad arbitrium electorum reijciuntur. Bur-
chardum Salderum, si causa illius non transigetur,
Henricus iunior dux Br. nec receptu, nec consi-
lio, nec opibus amplius iuuabit. Trium pro-
uinciarum Hildes. Brunsuic. & Lunæb. ordines,
principum suorum dißidia ipsi lenire & tollere an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XIX. nitentur. nec quisquam alterius hostes in sua ditio-ne fouebit. sed iustitiam aduersus illos petenti ad-ministrabit. His conditionibus vtrinq; tum de-nuò arma deposita & bellum sublatum est.

Equitum ducis Henrici stipendia senatus Brun-suicensis soluebat pro quibus præfecturam Exen v-bi Henricus oppignorauit, & in vrbem, cum frat-VVilelmo recens liberato, profectus, conuiuijs e-choreis senatorū ac ciuium, in curia lætus interfui-

In Arctoo hoc orbe, Christianus Daniæ rex, Su-ciam illam fugitiuam cupidè persequens, ac ea æsta-te omninò assequi cogitans, copias militum, & pecu-niam ac commeatum, impositis regno toti exactio-nibus, studiosè conquirebat, & à Lubecensibus, v-ea æstate à nauigationibus in Sueciam abstineam-impetrat. nec tamen vlterius quàm in Elandiam e-ad Calmarniæ, fortiter à Suecis defensæ obsidio-nem, terra progressus est. Classis, cui Seuerinus Norby Amiralis præerat, ad Reualiam in Suec-incidens, æquo ferè Marte dimicauit. Discessera-à Christiano, superiori anno, Angelus Arcimbal-dus, Leonis X. referendarius & legatus, in Sueci-am: promittens se hortatorem Suecis fore, vt spont-ad obedientiam regi debitam redirent. Verùm i-feliciter venditis indulgentiarum suarum mercibu-cùm Suecos alieno à Daniæ rege animo esse videret-consilium deponendi archiep. Vpsalensis, Gostau-Trollij, qui patriæ proditor, omniumq; calamitati-

causa fuisset, probat, & archiepiscopam sibi à proceribus & collegio oblatam, substituto suffraganeo, recipit, & magno præsidio se ipsis apud PP. futurum ostendit. Eam perfidiam ulturus Christianus, omnes exitus terra & mari ex Suecia obseruari iubet, ut comprehendere Legatum poßit, quem affixis in ciuitatibus literis, perjurum paßim pronunciabat, ac fratrem ab illo præmissum, & literas legati, & Suecorum, unà cum thesauris indulgentiarum mercatu collectis, in mari captum, Hafniã deducit. Aliquot millia per legatum apud archiep. Lundensem deposita sibi tradi: commissarium verò legati, qui in Godlandia Indulgentias vendiderat, culleo inclusum submergi mandat. Legatus verò ipse, Calmariâ Lubecam elapsus est, ubi ad valuas omniũ templorũ affixam Excommunicationẽ Stenonis Gubernatoris & procerũ regni Sueciæ, ob detentũ in custodia archiep. Põtificiã reperit. cuius executionẽ Christianus Daniæ rex, sequẽti anno, tyrannidi suæ immani, Stocholmiæ in Suecos perpetratæ, prætexuit. M. D. XIX.

Bogislaus Pomeraniæ dux, Barnimum filium, Vittebergam studiorum causa, huius anni initio misit, commendatum Friderico electori Saxoniæ, qui rogatu Georgij Spalatini, Chronicon ducum Saxoniæ colligere instituentis, à Bogislao Genealogiam & res gestas ducum Pomeraniæ ordinè descriptas, ad se mitti petiuit. Is labor Ioanni Bu-

M. D. genhagio, Treptouiæ tum ad Regum ludimagistr
XIX. per D. Valentinum Stoientinum commendati
impositus est. Qui sequenti anno, Lutheri audie
1520. di causa, VVittebergam profectus: cùm Psalte
lectione priuata, absente in Pathmo Luthero, pr
mùm Academiæ illi innotuisset, paulò post reuc
1522. Luthero, in demortui pastoris VVittebergensis, I
Simonis Benkij locum, inuitus & repugnans elect
est. Dux Barnimus, cùm magistratum scholastieum hac æstate gereret, ad disputationem Lip
cam, Carolostadium, Lutherum & Philippum com
tatus est. Interea domi, Bogislai patris gube
natio, quæ felicissima & florentissima hactenus
erat, varijs cum difficultatibus & ærumnis conf
ctari cœpit, quas latrocinia in diœcesi Caminen
& passim alibi grassantia, & receptus prædonu
in Marchia, qui itinera publica per Pomerani
infestantes, occasionem deserendi vias & vectig
lia Pomeranica, & per Poloniam ac Francofor
am ad Viadrum iter faciendi, Prussis & Liuo
mercatoribus præbebant: & subditorum presc
tis status impatientium querelæ & conspiration
augebant. sed præcipuè illum Marchica dissid
recrudescentia & atrociora subinde facta, ang
bant. Quæ cum amicis aliquot tractationib
componi non potuissent, vtrinq; res ad arma sp
ctare videbatur: Quæ tamen, ut in fornicatio

lapid

lapides mutuo oppositu immoti consistunt: ita mutuis minis & apparatibus ostensis, utrinq; continebantur. M. D. XIX.

Nummi argentei unciales, quos à valle Ioachimica, Germani Taler, & Ioachimicos usitatè nominamus, in valle Ioachimica primùm cusi sunt. ac primis Taleris, uno in latere S. Ioachimi effigies; altero, Stephani Slikij, deinde regis Ludoici nomen impressum fuit.

Laurentius à Bibra, episcopus Herbipolitanus, singularis prudentiæ & integritatis laude in toto imperio celebris, quem Fridericus Saxoniæ dux etiam in Lutheri causa paulò ante consuluerat, die 6. Februarij decessit. cui Conradum à Tungen, prætcrito Friderico marchione Brandeb. præposito, Casimiri & Alberti supremi ordinis fratrum militiæ Teutonicæ in Borußia magistri, fratre, collegium substituit.

Albertus, Friderici & Casimiri frater, marchio Brandeb, ordinis Teutonici magister, proprietatem seu dominium Borußiæ directum, quòd Poloni, ex transactione anni 1466. suo regno vindicabant: Imperio Romano velut postliminio asserere conatus, fidelitatis & subiectionis debitæ iusiurandum Poloniæ regi præstare huc usq; recusarat: fretus Romani Pontificis & Imperij mandatis, & Germanicæ nobilitatis, aliorumq; princi-

M. D. XIX. pum auxilijs promißis. Sigismundus Poloniæ rex, diuturna Magistri Ordinis, in præstando fidei & obedientiæ juramento debito, tergiuersatione: & apparatibus belli in Borußia continuis: & fœdere cum Moscho Poloniæ hoste inito: ac quod subditos aliquot Regios ad defectionem, & liberum passum militibus suis præbendum Albertus sollicitaret: bellum ei per literas exeunte hoc anno denunciat.

M. D. XX. Albertus, Calend. Ianuarij BRVnsbergam regis Poloniæ oppidum in Borußia amplum & commodo portu ac emporio celebre, ad sinum maris, quem Habum vocant, sub sacro occupat, & præsidio munitum vsq; ad finem belli retinet. Econtra Poloni, oppida Ducis, Gilgenburg, Eilaviam, Hohenstein, Morungam, direptis ac incensis pagis deditione capiunt, & Hollandiam omnibus copijs circumsident ac oppugnant. Ab alia parte Masouij, Neideburgensem, Reinensem, Lyckensem & vicinas præfecturas vastant, & Iohansburg in potestatem redigunt.

20. Febr. Interea milites aliquot à VValtero Plettenbergio ex Liuonia auxilio mißi, Regiomontem veniunt, qui Rastenburgum & Bartensteinum distribuuntur. Qui verò Hollandiam obsidebant, Melsacum oppidum, paulò ante ab Heidecco, Braunsbergæ præfecto, captum recipiunt, & pagos ad Eilauiam, & Zintam versus, direptos

exu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

exurunt. Melſacum poſteà magiſtri copijs expu-gnatum exuritur. Dantiſcani interea, è regione Balgæ, portum Regiomontanum, demiſſis in fundum, ingentibus arcis & Nauibus grandi lapidum mole ſtipatis, obſtruxerunt. Quas moles, tempeſtas orta diſſipauit. M. D. XX. 14. Mart.

Poloni Mariæwerder oppidum, quod ſolum ad Viſtulam ordinis magiſter tenebat, expugnarunt. 18. Martij. atq; ita omnes in terra & flumine aditus ad magiſtri ditionem, vndiq; à Polonia cinctam claudunt. & epiſcopi VVarmienſis oppida, VVormith, Reſel, Heilsberg conniuente epiſcopo, præſidijs muniunt. Poſt Paſcha denuò Poloni direptionibus ac incendijs verſus Braunsbergam, Heiligenpeil, Raſtenburg, Friedland graſſati, ad Bartenſteinum Liuonos milites ad pugnam eliciunt ac profligant, duobus ordinis Liuonici commendatoribus Georgio ab Hauſen, & Hermanno Haſenkampio captis. Hollandiæ etiam oppidum & arx ad deditionem cogitur, & captiui ſe Poloniæ regi ſiſtere iubentur. 29. April.

Interea Leonis X. Pontificis, Caroli Cæſaris & aliorum Germaniæ principum legati, apud Sigiſmundum de Pace aut inducijs fruſtra laborant. Nobilitas verò & ciuitatum, magiſtro ordinis ſubditarum legati, Regiomonte conuenientes, de auertendis & finiendis tandem triſtiſſimis belli cala-

M.D. XX. *mitatibus & miserij, principi supplices fiun(t). Qui magno se cum dolore subditorum ærumn(as) intueri, & cupere illis finem prima occasione im(-) ponere ostendit, & consilio se iuuari petit. Re(-) spondent illi, non se, sed alios externos, Ioanne(m) & Theodoricum à Schonberg, &c. in consiliu(m) adhibitos, cùm de bello mouendo primùm delibe(-) raretur. alioquin mala hæc omnia præcaueri po(-) tuisse. Promisisse autem Principem: cùm peter(e)ti accisam primùm nobilitas, inuitis ciuitatibu(s)* 1516. *addixisset: se Pacem cum Polonis, & tranquillita(-) tem totius ditionis publicam, tueri & conseruar(e) velle. Id vnum iam flagitare, ac hortari, v(t) saluum conductum legatis de pace acturis & indu(-)* 9. Maij. *cias à rege Poloniæ sibi petere liceat. Statim igi(-) tur ad Imperatorem exercitus Polonici Dambro(-) ẟwicium, & regem ipsum, qui Toroniæ tum deside(-) bat, nuncij missi sunt.*

Is justissimis belli à se suscepti causis, expositis, quod Magister ordinis, vnà cum subditis, debitum Regi subiectionis & obedientiæ juramentum non præstitisset: & conspirationem cum Moscho, regis hoste mijsset: & omnibus ad bellum domi adparatis, subditos etiam regis, ad defectionem, & liberum sibi & militibus suis ac tormentis transitum præbendum sollicitasset: quæ omnia nisi consiliarijs & subditis præscijs, moliri & attentare non potuisset.

tuisset: Inducias planè negat: & quanquam non intelligat, quid ad concordiam & vnionem conciliandam nuncij efficere poßint, cùm Romani PP. Cæsaris & aliorum summi ordinis principum legati hactenus frustra laborarint: tamen se preces eorum audire velle, & saluum conductum nuncijs vsq; ad 17. Iunij impertire. M. D. X X.

Interea nihilominus hostili more grassari milites Poloni pergunt, Braunsbergam obsident, Heiligenpeil, Zinten, Brandeburgum oppida occupata, exurunt, & in conspectum vrbis Regiomontanæ, excurrunt, subinde se in monte vrbi imminente, cui auena nomen dedit, ostentantes. 23. Maij. Itaq; templum S. Georgij & Hospitale, & alia vicina ædificia, Kneiphouij in ipsis ferijs Pentecostes demoliuntur. Duces exercitus Polonici Nicolaus Dambrowicius Palatinus Sendomiriensis, Ioannes Zerenbinus Boëmus, Ioannes à Rechberg, Ioannes Samamba Palatinus Calisiensis, mißis in vrbem literis, ἅμα κηρυκείῳ δόρυ ostentant, ac si Regi Poloniæ se subijciant, omnia eorum priuilegia & consuetudines, non secus ac Dantiscanæ Reipublicæ, à Rege conseruatum & defensum iri, pollicentur. Sin recusent, hostilia omnia & oppugnationem acriorem minantur. Egerat interea episcopus Heilsbergensis apud regem, adiunctis etiam e nobilitate & ciuitatibus magistri legatis, vt

M. D. XX. Magistro ordinis ipsi ad regem venire, & de pac
tractare tutò liceret. Induciæ igitur, 14. die
1. Iunij. rum, dum Toroniam ad regem iret ac rediret Al
bertus, cum præfectis exercitus Poloni factæ, &
posteà ad initium Iulij prorogatæ sunt.

Absente Principe, bis mille pedites, Hafniæ i
Liuoniam vecti, ad Memmelam appulerunt, qui Re
giomontem traducti sunt. Exeuntibus inducijs
Polonorum copiæ, exustis vndiq; pagis, ad obsidio
nem Braunsbergæ redierunt.

Princeps reuersus, articulos 24. sibi à reg
propositos, & formam responsi à se delineati, cum
Nobilitate & ciuibus communicat. cumq; intolerabiles conditiones viderentur, bellum vtrimq
recruduit. Magistri ordinis copiæ, Iohansburg
arcem expugnatam recipiunt, & in vicinam Masouiam excurrunt. Ipse intereà ciues Regiomontanos nouis exactionibus onerat: argentum
factum ex templis, assentiente episcopo Sambiense, in arcem Regiomontanam conuehit, & monetario signandum tradit. precia numorum immodicè auget.

Accedunt intereà bis mille pedites, à Christierno Daniæ rege, post deditam Stocholmiam dimissi,
quos Sigismundus à Sichen ex Suecia in Borußiam
nauibus duxerat. Hos persoluto vnius mensis
stipendio, ad obsidionem Heilsbergæ Albertus ducit. po-

cit. pecuniam Moscus 4600. marcas argenti puri miserat: cùm paulò ante Plettenbergius Liuoniæ magister, tricies mille Rhenenses mutuò dedisset. M. D. XX.

Ex Germania tandem diu expectatæ copiæ, VVolffgango Schonbergio duce, Conicij in Pomerania, mense Nouembri appulerunt, quæ ad Dantisci obsidionem, quæ septem solummodo dies durauit, ductæ sunt. Oppidum Gutstad virtute Sigismundi à Sichen expugnatum, qui victor pila traiectus perijt. Albertus, Heilsbergam, irrito conatu aliquot mensibus obsessam, relinquere cogitur. VVormitam capit. Interea 150. equites à Plettenbergo ex Liuonia missi, auxilio Borussiæ Magistro veniunt, qui vnà cum cæteris peditibus Heilsberga domum reuersis, in hyberna Regiomontem & in vicinos pagos distribuuntur, quos nondum à Polonis penitus perditos, milites amici & defensores deprædabantur, & funditus exhauriebant. 24. Noue.

Albertus Magister ordinis, cum equitum & peditum suorum copijs Braunsbergam, & relicto ibi præsidio, Gutstadium tendit, vbi à proprijs militibus præsidiarijs excluditur. qui nec progredi cum principe volebant, nisi stipendijs omnibus integrè persolutis. Quam contumaciam in præsentia non vindicandam ratus, aliò diuertit. Nouum forum occupat. commeatum Neidenburgo infert, & in Masouiam excurrit. Regiomontē rediens ad Heili- 1521 5. Ianuar. 6. Febr.

genpeil

M. D. XX. genpcil castra metatur, in quæ, cùm Regiomontani exhausti commeatum mittere recusarent: milites omnes in vrbem irrumpentes, hospitia apud ciues sumserunt.

Apud Poloniæ regem interea, Georgius marchio Brandeburg. Alberti frater, Fridericus Lignicensis, & multorum regum & principum Oratores, de Pace vel inducijs laborabant, eoq; rem deducunt, vt literæ salui conductus à rege ad Albertum mitterentur, quibus munitus ad Regem Poloniæ Risenburgam proficiscatur. (1521. 10. Martij.)

Eo absente, duces militum Regiomontani, Elbingam versus profecti, Tolkemith oppidum in itinere occupant. Postridiè vrbem ELBingam ex insidijs tentant. cumq; iam portam anteriorem & muros vicinos occupassent, & clathros deiectos securibus aperire conarentur; ciues perfracta fornicatione lapidum in turri portæ, lapides & aliquot vasa cineris, & calcis, in eos deijciunt, vt re infecta decedere cogerentur. In muro etiam capitaneus peditum Mauritius Slegel pila traijcitur. Quo cadente, animi militum cæterorum conciderunt, qui fugientes plurimi tormentis icti perierunt. Elbingenses, vt vim sibi ab ordinis militibus illatam vlciscerentur, depulsis hostibus, Hollandiam erumpunt, & arce illius oppidi, quod sub ordinis Magistro antea fuerat, solo æquata, machinas omnes Elbingam transportari curant. (8. Martij. 9. Martij.)

Inte-

Interea Toroniæ, Sigismundus Poloniæ rex, instante summo PP. Cæsare, & Ludoico Vngariæ rege, Quadriennij inducias, à die 12. Aprilis inchoandas, Alberto ordinis Magistro concedit. intra quod tempus, Cæsar Carolus, vel eo absente frater Ferdinandus, & Ludoicus Vngariæ rex, utriusq; partis voluntate & consensu delecti arbitri, adiunctis Carolo, Cardinali Saltzburgensi, & Georgio Saxoniæ duce: regi autem Ludoico, Thoma cardinali Strigonensi, & Georgio Quinqueecclesiensi; principalem controuersiam, de juramento & debito, quod magister cum suo ordine, iuxta pacem perpetuam Regi & regno Poloniæ præstare recusat, cognoscent & decident. Milites mercenarij utriusq;, sine alterius & subditorum illius iniuria & damno, intra mensem ex Borußia discedent. De arcibus & oppidis vtrimq; interceptis, & damnis acceptis, rex arbitrorum cognitionem feret. Captiui vtrinque liberi statim dimittentur. His die 6 Aprilis Toroniæ confectis: milites à Borußiæ duce exautoritati, Tolkemitam ducti, ac inde in oppositam peninsulam Neringam transuecti, per Vistulæ ostium, & vicinos Pomeranos, in Germaniam redierunt. SIGismundus ad hanc pacem ineundam eò propensior erat, quod recens copijs ipsius profligatis, Tattarorum impreßiones nouas denuò metuebat. A Tatarls Cæsl prob

M. D. XX.

1521.

Magna

M. D. XX. *Magna strage PoLoni In SoCaLInIs oCCVbV- stIs agrIs.*

Exeunte autem primo Induciarum anno, cù Imperator & rex Vngariæ, utrinq; delecti arbitri crebris literis, à Magistro ordinis, de cognoscen & decidenda principali controuersia sollicitati, s gnius agere viderentur: & finito induciarum tr ennio adhuc reliquo, bellum à Polonis certum de nuò immineret: Magister ordinis, à subditis ad monitus & rogatus, exiguo comitatu quindeci equitum, ipse in Germaniam proficiscitur, & i comitijs imperij Noribergensibus, & priuatim i regum Ludoici Vngariæ & Ferdinandi archidu cis Austriæ, qui vices Caroli Imp. gerebat, auli instat, ut arbitri, actionem promissam tandem in stituant Apud Hungariæ regem Ludoicum, Ioannes Cuspinianus, Alberti nomine causam orauit. Sed arbitris cunctantibus, cùm negocia regnorum suorum subindè allegarent, nec nisi præscio prius ac consentiente Rege ac regno Poloniæ, cui in suspenso rem totam manere utilißimum erat, quidquam sibi agendum censerent, triennium integrum, rebus omnibus adhuc dubiis & incertis, effluxit, donec tandem anno 1525. noua cum Polonis Transactio instituta est, quam suo tempore exponam.

Initio anni, ZERVEstæ, tres electores, Albertus

bertus archiepiscopus Magdeburgensis & Moguntinus: Fridericus dux Saxoniæ: Ioachimus marchio Brandeburgensis, Henricus dux Megapolitanus, & nomine Ioannis Saxoniæ ducis, Fridericus à Thuen: arbitri cognoscendæ & amicè componendæ ducum Brunsuicensium cum Hildesiensi ac Lunæburgensi principe controuersiæ conuenerunt. vbi Henricus dux Brunsuicensis, suo & fratris episcopi Mindensis nomine, recessum electorum de dimittendis facta sponsione captiuis, antè omnia executioni dari, & fratrem Franciscum, in diœcesin Mindensem, vnde vi eiectus erat, restitui, ac cætera iniustè ablata reddi, & damna compensari flagitauit. Ioannis Hildesiensis episcopi & Henrici ducis Lunæburgensis causam orabat Matthias Meier I. C. Henningi Goden, sororis filius, præpositus collegij montani D. Mauricij prope muros Hildesiæ. Is propter varia, post datum recessum, à duce Brunsuicense attentata, captiuos ab Hildesiensi detētos, & iustißimas belli Hildesiensis suscepti causas fuisse, commemoratis injurijs, quas Hildesio & comitibus Schaunburgensibus, Honensi, Lippiensi & Deipholdico, Mindensis præcipuè intulisset; ac pro ijs satisfieri æquißimū esse contendebat. Sic toto ferè mense mutuis altercationibus, querelis, conuentionibus & reconuentionibus, consumpto; cùm de summa rei prorsus conuenire non

M. D. XX.

possent:

M. D. XX. possent: decretum promulgarunt electores, quo, captiuos, præstita cautione quàm primùm dimitt & Franciscum ducem Brunsuicensem in diœces Mindensem, certa die, ad quam consiliarios su missuri essent, restitui iubebant; ac vt post Pasch rursum Zeruesti partes cum arbitris conuenirent vbi de cæteris controuersijs ex æquo & bono, vel Iure dirimendis, denuò ageretur. Hannou ram cùm venissent electorum legati; Hildesien sis & Lunæburgensis ante restitutionem idoneè ca ueri sibi à Francisco Mindensi, de non vlci scendo, &c. volebant, id etsi initiò recusaba Mindensis, tandem tamen assentit & in diœce sin redit.

Ad conuentum electorum Zeruesti mense Ma io institutum, electores ac principes arbitri denu conuenientes, media quædam de compensation damnorum inter Lunæburg. & Mindens. in bell vtrinq; acceptorum: de soluendis Mindensi 8000 floren. ex mutuo debitis: de oppidis ab Hildes Brunsuic. Lunæb. Mind. occupatis vtrinq; resti tuendis, ijs exceptis, quæ comites Hoienses recepis sent: de 15000. à capitulo Hildesiensi per Lunæb. mutuo acceptis, vt literæ obligationis seruentur: de captiuis tolerabili λύτρῳ integrè liberandis proponunt. de quibus dum respondent partes, & de attentatis vtrinq; nouæ disceptationes mouen-

tur:

[..]ur: Henricus junior dux Brunsuicensis, noctu, M. D. XX.
[n]on salutatis arbitris, Zeruesta discedit. ac postri-
[d]iè per consiliarios, de subita auocatione, noctu ad
[.] delata, arbitris se excusat, & se totius causæ
[c]ognitionem, Cæs. M.ti, cuius in Germaniam ad-
[u]entus quotidiè expectetur, permissurum testatur.
[It]aq; ille etiam conuentus statim dissolutus est.

CArolus enim Imp. perlato ad se in Hispanias,
[p]er Fridericum Palatinum, electionis nuncio &
[lit]eris, quibus vt delatum Imperium acciperet, &
[n]ulla interposita mora quàm primùm in Germani-
[a]m acceleraret, electores hortabantur: constitutis
[in] Hispania rebus, & Adriano Cardinali Dertu-
[se]nsi, præceptori olim, & iam consiliario suo præ-
[p]osito, vices gubernandæ Hispaniæ committens, in
[Be]lgicum, ad accipiendam veteri more Aquisgra-
[ni] primam Imperij coronam iam nauigabat; &
[pri]diè Pentecostes Doueræ, Henrico Angliæ rege
([q]ui ad colloquium cum Francisco Gallo, inter Gui-
[ne]t & Ardeam, illis ipsis diebus traiecturus erat)
[sal]utato mense Iunio in Flandriam appulit. Ad
[hu]nc Bruxellas in Brabantiam, Henricus dux
[Br]unsuic. cum Erici coniuge profectus, & de Gal-
[li]ci præcipuè societate, qua nihil odiosius & inui-
[sius] eo tempore apud Carolum allegari poterat, Hil-
[des]. & Luneb. accusans, grauissima mandata à
[Ca]rolo obtinet, quibus sub pœna proscriptionis 26 Aug.

M. D. XX. & amißionis omnium suorum regalium & feuda-rum, jubentur omnes captiuos intro 14. dies Cæs. M.tis, velut sequestri manum tradere: λ-τρα omnia nondum soluta, non exigere vsq; proxima comitia: & in his personaliter compar-re, & causam de moto à se bello dicere, & sente-tiam Cæsaris expectare. Lunæburgensi ve peculiariter imponitur, vt arcem VVolpe, intr 14. dies relinquat, vel in persona apud Cæsare causas, cur non pareat, exponat. His manda mense septembri ad Lunæburgensem delatis, st tim ab electoribus & principibus arbitris, com promissum ab illis voluntate partium sancitum se uari, & de re tota copiosè ad Cæsarem, quid cora arbitris illis hactenus actum sit, perscribi peti Ericus etiam dux Brunsuic. à Lunæb. per liter admonitus, se inscio, hæc mandata impetrata ess respondit.

Cùm autem Carolus Aquisgranum, atq; ind post coronationem, Coloniam cum electoribus s contulisset: Henricus dux Lunæburgensis, cum episcopo Hildesiensi & comitibus, Coloniam profe cti, grauißimè apud electores imperij de mandatis è diametro cum principum electorum recessu pu-gnantibus conquesti sunt, & intercedi pro se apud Imp. vt iniqua illa mandata aboleantur, & com-promissum ab electoribus sancitum seruetur, flagi-

tarunt.

tarunt. Quibus Friderici Saxoniæ electoris nomi- M. D. XX.
ne, tandem per Fridericum à Thuen & Ioannem
à Minewitz indicatur, petere electores, vt com-
promissum vsq; ad trium Regum producatur. quo
tempore, si Cæs. M. impedita non pronunciet, ele-
ctores arbitros vno mense post, vt compromissi, fi-
nem controuersiæ lata sententia impositoros esse.
Hanc prorogationem si admittant Hildes. & Lu-
neburg gratum eos Cæs. M.ti facturos esse. Post-
quam verò elector Saxoniæ cum cæteris discessit:
Hildesiensi & Lunæburgensi in hospitium Cæsa-
ris vocatis, per consiliarios Cæsaris, episcopum
Tridentinum, Doctorem Lamparter, & Baltasa-
rem VValdkirch indicatur, Cæs. M.tem in pro-
ximis comitijs vtranq; partem audituram, ac in-
timus ad instantiam coniugis Erici & Cæsarei Fi-
scalis, causa cognita pronunciaturam esse. Interea
captiuos omnes vsq; ad finem comitiorum dimit-
tendos, nec λύτρα exigi vlla debere. Hildesiensis
& Lunæburgensis, etsi præter omnem expectatio-
nem, contra Friderici electoris proximum respon-
sum, contra electorum, qui causam cognouissent,
& coram quibus ad sententiam conclusissent, re-
sponsum, hæc iam sibi proponi querebantur: ta-
men triduo post in aulam reuocatis, præsente
Cæsare, per Cardinal. Gurcensem indicatum est,
Cæs. M. diutius anno iam, vt controuersiæ illæ

M. D. XX. *amicè transigerentur, laborasse: cùm autem ni effectum sit: Cæs. M. velut ordinarium Iudic & dominum, causam totam in proximis Comi ad trium Regum cognoscere, & intra sex hebd madas ex æquo & bono componere, vel iudiciali pronunciare velle. Itaq; Francisco episc. Mi densi, ac Erico etiam duci Brunsuic. quem à jur mento, quod de non vlciscendo vi aut jure, Lun burgensi dedit, Cæsar liberet; & coniugi illius, Fiscali Cæsareo & cæteris omnibus queri vole tibus, eos respondere, nec de facto quidquam ten re: captiuos etiam tantisper præstita cautione mittere jubet. Etsi autem Hildes. & Luna causam jamdudum ad sententiam conclusam, à C sare & tribus electoribus & principibus arbitr vi compromißi, decidi, & ducis Erici obligation non rescindi petebant: tamen Imp. compromissi ab electoribus erectum, iam expirasse, & ad se, v lut ordinarium iudicem causam deuolutam esse, o ponens, in sententia permansit. eamq; per decr* 25. Nouem. *tum, in quo vtriusq; partis consensus accessisse d citur, publicauit.*

Henricus dux Lunæburgensis, Coloniâ domu reuersus, cùm Cæsaris animum aduersus se exace batum, & ob societatem Gallicam inprimis grauiß mè sibi irasci animaduerteret: Gubernationem d catus, filijs suis, Ottoni & fratribus, consensu o

dinu

lnum resignat, & sponte relicta patria, in Galliam ad regem Franciscum proficiscitur. quæ profectio grauiorem Cæsaris indignationem & odium aduersus eum inflammauit. Ernestus, Henrici filius adolescens, qui in aula Gallica aliquandiu uixerat, ab Henrico, non multò post in Germaniam remissus est. Anno exeunte VVilelmus dux Brunsuicensis, denuò se Sturcvvaldi, episcopo Hildesiensi captiuum sistit. cæteri captiui nobiles, Hildesiam & Lunæburgam reuersi, nouis obligationibus & vadibus datis, dimißi, ad proximum Pascha, nisi interea transigeretur, denuò se sistere iubentur. Burcardus verò à Saldern, quem in prælio Ioannes à Plettenberg captiuum duxerat, aßidua Hildesiensis & Lunæb. sollicitatione, tandem duci Lunæburgensi, vt Cellæ se sisteret in custodiam traditus erat. Ibi igitur vsq; ad finem belli commoratus, tandem ab Henrici ducis Lunæburg. filijs libertati pristinæ restitutus est. 1523.

M. D. XX.

Ezardus etiam Frisiæ comes, in hoc conuentu Carolo V. recens coronato, confirmationem comitatus Frisiæ orientalis, cui Ieuera, Esenia, VVitmunda, Butiadia accensentur, quam pater ipsius Friderico III. ipse à Maximil. habuerat, impetrauit.

FRIDERicus Saxoniæ princeps elector, cùm de doctrina religionis controuersiæ inter Lutherum

M. D. XX. & Pontificios exortæ tum maximè feruerent, Le
ne anathematis Bullam in Lutherum fulminante
ἰδιοβουλεύειν in re tanta, & solus iudicium su
sumere de doctrina nolens, multorum sapientum
senum & eruditorum, ac in his, Erasmi etia
consilium, quem Louanio Coloniam euocarat, susc
tatus est. In primo congressu, cùm Erasmi iu
dicium de causa Lutheri princeps peteret, & in
ter cætera se mirari diceret, tantam odiorum acer
7. Nouem. bitatem aduersus Lutherum, cuius ipse vitam a
mores integros & doctrinam non impiam esse doce
retur, à quibusdam monachis & Pontifice ipso ex
erceri: ille à ioco exorsus, non mirari debere prin
cipem ait, cùm monachorum ventres & Papæ co
ronam Lutherus suis disputationibus attigisset.
posteà seriò & grauiter suam de controuersijs eo
tempore motis sententiam exponens, ostendit, iuste
à Luthero indulgentiarum & alios abusus ac su-
perstitiones taxari, earumque emendationem eccle-
siæ necessariam, ac summam doctrinæ Lutheri ve-
ram, & omnibus bonis gratum esse, quod à cere-
monijs & constitutionibus humanis, & quæstionum
scholasticarum argutijs, ad veræ pietatis officia,
& puros euangelij Christi fontes, ecclesiam reuoca-
ret. Sed in contentionibus cum aduersarijs ni-
mis vehementem & violentum videri. Ideoque
optare se, vt stili asperitatem moderetur Luthe-
rus, &

rus, & causam Christi Christiana mansuetudine M. D.
gat, & ciuili modestia ac lenitate potius bono- XX.
rum animos allicere studeat, quàm acerbitate sti-
li optimam causam deformare. Hoc sapien-
tißimi & doctißimi viri judicio senili, confirma-
us Fridericus, ostendit se, etiamsi videat, quan-
um sibi & suis periculi immineat, tamen agnitæ
veritati non aduersaturum esse. De stili au-
em violentia moderanda, grauißimè ad Luthe-
um postea scripsit. Verùm is naturæ & spiritui
uo indulgens, & intempestiuis aduersariorum
ondemnationibus ac inuectiuis subinde irritatus,
quotidiè ardentiori impetu, & zelo planè Eliano,
otum Antichristi Romani regnum oppugnauit:
& omnes articulos, bulla Pontificia damnatos, con-
tanter asseruit, & reuccationis loco, Captiuitatem
Babylonicam de septem Sacramentorum abusibus
didit, & paulò post, duos superstitionis regni Pon-
ificij neruos, vota monastica, & Missas priuatas,
ncidit. ac vt ilex, duris tonsa bipennibus, ab ipso
ucit opes animumq; ferro; ita ipse cursum illu-
randæ veræ euangelij doctrinæ, & taxandi erro-
es ac superstitiones Pontificias, inter potentißimo-
um Europe monarcharum aduersationes, con-
tanti & ingenti animo & felicitate miranda, per-
etuò vrsit ac confecit. Erasmus altero post
olloquium cum Friderico Saxone habitum die, ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. X X. Conradum Peutingerum Cæsaris consiliarium scri-
bit, & Lutheri causam, arbitris doctis, integris
Epistol. f. & ab omni suspicione alienis, delegari in futuris
435. 436. VVormatiæ comitijs, consulit.

Eodem anno, & mense ferè, quo Carolus V
Regni Romani insignia Aquisgrani accepit: soro-
ris Caroli maritus, Christiernus Daniæ rex HOL-
Miä Sueciæ metropoli, post diuturnum aduersus
Suecos inter se dissidentes, bellum, tandem sanci-
ta omnium præteritarum offensionum αμνηςία
& legum ac immunitatum regni veterum conser-
uatione promissa, potitus, & Rex Sueciæ corona-
tus est. Causa & origo belli prima, inde à regi-
næ Margaritæ, Semiramidos Danicæ, temporibus
profecta, hæc fuit, quod Heroina illa, post patris
1375. VValdemari IIII. obitum, sola, & postrema ex
veterum regum Danici sanguinis familia superstes,
cùm & Daniam teneret: & Norwegiam, mortuo
1387. Olao filio, quem ex Haquino Norwegiæ rege su-
sceperat, adiunxisset: & tandem victum à se præ-
1388. lio captumq; Albertum Sueciæ regem, nullis condi-
21. Sept. tionibus alijs liberum, exacto septennio dimitteret,
quam vt remisso & renunciato Suecis juramento
fidelitatis, in manus reginæ regnum, quantum in
ipso erat, traderet: facta iam, consentientibus tan-
dem certis conditionibus in eius electionem Suecis,
trium orbis huius arctoi regnorum Domina, con-
uocatis

uocatis Calmariam regnorum ordinibus præcipuis, communi eorum co ısilio & assensu constituit, ut deinceps sempiterni fœderis ac unionis vinculo tria hæc regna coniungerentur, saluis singulorum legibus, ac consuetudinibus cæteris, (inprimis verò ut præfecturæ, iudicia, & officia publica, in Suecia & Norwegia, per indigenas regni, non per exteros, administrentur) unius imperio semper parerent, & ab uno Rege, quem quoties opus esset, in oppido Helmstat conuenientes, communibus suffragijs eligerent, in perpetuum gubernarentur. M. D. X X. 1395.

Cùm autem Christophorum regem postea, Daniæ proceres, Suecis antea in consilium non adhibitis, initio vocassent: Sueci etiam idem sibi licere ostendentes, & externorum præfectorum, contra unionis leges, arcibus, & officijs publicis præpositorum, tyrannidem & immanitatem accusantes, proprio gubernatore Carolo Canuti electo, ab hac unione discesserunt. Sed cùm ipsi inter se Sueci dissiderent, alijs ac inprimis archiepiscopis Vpsalensibus, & proceribus, affinitates & prædia in Daniæ regno habentibus, Danicas partes fouentibus; alijs, acerrimo Danos odio insectantibus: Suecos discordes, & inter se sæpè dimicantes, semper Danici reges, ab Vpsalensi, & reliquis suæ partis proceribus inuocati & adiuti, ad obedien-

M. D. XX. *tiam, & regium Danorum imperium agnoscendum, tandem perpulerunt. sicut post Ericum, à regina Margareta adoptatum, cui primo post unionem Sueci iurarunt, Christophorum etiam ipsius successorem, & Christiernum I. & tandem huius Christierni II. patrem Iohannem, additis semper certis conditionibus, quibus inter alia disertè cauebatur, ni Rex pacta conuenta seruaret, licere Succis sine ulla rebellionis nota ipsi aduersari: Dominum ac regem receperunt, atq; hunc tandem, ut*
1497. *supra prolixius exposui: anno regni Danici 16. vi armata Holmiam obsidentem, coronarunt. Biennio post, hunc Christiernum II. adolescentem, patre petente, in publicis regni comitijs, primates regni*
1499. *Stockholmiæ regem eligunt, ac literas solennes regi tradunt, quibus archiepiscopus & cæteri proceres, ac nominatim Steno Stur gubernator, cum suis, ac in his Erico Iohannis, regis Gostaui patre, promittunt, nullam se unquam seditionem aduersus Ioannem, & filium illius Christiernum, Dominum ac regem trium regnorum electum, moturos esse. Si faciant, se honorem, famam & statum, ipso facto amissuros esse.*

Cùm autem arces, & præfecturæ regni quædam contra quàm in legibus unionis & coronationis conuenerat, exteris commendatæ essent: & horum aliqui insolenter ac crudeliter dominarentur: Sueci, cum

ci, cùm rex admonitus, præfectos non mutaret; M. D. XX.
rursus ab eo defecerunt, & in ea rebellione usq;
ad regis Ioannis mortem, & præsentem annum 1520.
perseuerarunt. Etsi enim aliquoties conuentus interea instituti, & interpositis subinde nouis tractationibus, & bellis, inter regem & ciuitates Vandalicas, Danos distinentibus: tandem rex, hanc concordiæ viam Suecis proposuit, ut vel Ioannem regem, vel filium Christiernum, gubernatorem regni loco patris recipiant, vel si vtrumq; recusent, 4000. florenorum in testimonium obedientiæ singulis annis, reg, Calmariæ (quæ adhuc in Daniæ regis potestate erat) pendant, donec in generali trium regnorum borealium conuentu, intra fines Sueciæ celebrando, de omnibus controuersijs transigatur: Quod si rex Ioannes interea decesserit, Christierno filio, regi electo, jus suum in regno Sueciæ integrum nihilominus maneat, & tributum annuum pendatur: tamen Sueci, conditiones oblatas tandem recusarunt, & Calmarniam ac Oelan- 1510.
diam, Danis bello ciuitatum Vandalicarum occupatis; recuperarunt.

Cumq; mortuo Suantone Sture, Regni guber- 1512.
natore, Sueci inter se de gubernatore eligendo dissiderent, eaq; res ad apertum odium & intestinum bellum inter Stenonem Sture juniorem, Gubernatorem electum, & Gostauum Trolle arch. Vpsaliæ,

Erici,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XX. Erici, Stenonis competitoris filium, deuenisset arch. eiusq; complices, vt suas partes roborarent, Christiernum II. Ioannis filium, Daniæ regem, qui, ad omnes occasiones intentus, id maximè ex-
1517. petebat, in Sueciam vocarunt, qui duas in Sueciam
1518. expeditiones, improspero tamen & irrito ad extremum successu, suscepit. Tandem hoc anno ineunte, nouum in Sueciam exercitum duxit, cùm superiore anno, à Leone X. Pontifice, in STEnonem
1519. & vniuersum Sueciæ regnum, Anathematis fulmen vibrari & interdicto subijci curasset, propterea quòd Gostauum arch. Vpsalensem Sueci dignitate sua priuassent, & arcem ipsius Stekensem diruißent: diuulgantibus sententiam Birgero Lundensi, & Lagone Vrno Roschildensi, episcopis.

Christiernus igitur se Anathematis Pontificij executorem aduersus Suecos, à Leone PP. constitutum, & perfidiam rebellium se vindicaturum præ se ferens, copias multò quàm antea maiores, Otthone Crumpio duce, in Sueciam terrestri itinere mittit. quibus ad VVestGothiæ oppidum Bogesund, Steno Sueciæ Gubernator, cum Succorum exercitu
20. Ianua. occurrit, & commisso acri & atroci cum Danis prælio, dum primas in acie partes viriliter agit, tormenti manualis ictu in femore grauiter sauciatus, atq; in rheda positus, ex prælio in locum tutiorem delatus est. quo ducis casu Succi conterriti & dissipati

sipati sunt. Dani itaq; liberè ad Tiuedam vsq; M. D. XIX.
peruenerunt, vbi Sueci densißimis arboribus cæsis, viam longo tractu præcluserant. diu idcircò hic pugnatum est, donec Dani circa terminos decisarum arborum circumducti, Suecos à tergo adoriri cœperunt, atq; ita depulsis præsidiarijs, nullo inhibente perrexerunt, Arosiam vsq;, vbi aliquandiu ad militem reficiendum substiterunt.

Interea Steno, Stokholmiam versus, cùm non longè ab vrbe abesset, in rheda super glaciem vectus, postridiè Calend. Februarij expirauit. Quo defuncto, proceres, in arce Tunelso, in Engso & alibi conuenerunt, vt de hoste propulsando, patriaq; vindicanda consultarent. sed cùm nemo se ducem profiteretur, inutiles patriæ eorum erant consultationes, quemadmodum etiam irriti rusticorum concursus, quorum aliquot millia, patriæ defendendæ causa confluxerant. Tandem concludunt proceres, exercitum in vrbe Stregnensi cogendum esse, qui ad Illersundam transitu hostes prohibeat. Etsi autem, magna hominum multitudo illuc concurrerat: tamen numerosum illud Suecorum agmen, priusquam aduenirent Dani, eadem die dißipatum erat, quòd duce certo carerent, & nobiles inter se dißiderent. Quorum plerique, ad Matthiam episc. Stregnes. in arce vicina Tynelso degentem diuerterunt, vt de inducijs

cum ho-

M. D. XX. cum hoste paciscerentur. quamobrem postridie acceptis ab Otthone Danorum duce, securitatis literis, ipsum conueniunt, vndecimáq; dierum inducias faciunt, vt interea Sueci proceres, Vpsaliæ de conditionibus subiectionis atq; fidelitatis Christierno præstandæ deliberarent. Vpsaliæ Gostauus Trollius etiam ex latebris prorepens comparuit. Otto deniq; Crumpius, Carolo Canuti, alijsq; nonnullis capitaneis & militum vexillis comitatus aduenit.

Hic à Suecis tum præsentibus, vnanimiter conclusum, vt regem Christiernum reciperent. Idcirco cum Otthone, Christierni duce, de conditionibus actum, vt veram Catholicam fidem, aduersus omnem vim atq; iniuriam rex tueretur. deindè, vt omnium præteritarum offensionum & incommodorum vtrinq; acceptorum perpetua obliuio sanciretur: omnes cuiuscunq; conditionis ordines, maximè verò quicunq; aliquam regis indignationem incurrissent: aut captiui abducti: (atq; inter hos nominatim Gostauus postea rex) aut alioqui regno eiecti essent: hi omnes beneficio huius pacti in gratiam sine vlla talione reciperentur. deniq; vt antiqua regni libertas, iura, priuilegia, statuta & honestæ consuetudines, & vnusquisque in legitima sua possessione defenderetur. Neq; quod ad liberam regni electionem, liberaq; suffragia attineret, rex quicquam immutaret, aut imminueret.

Hæc

Hæc Suecorum postulata, cùm Ottho liberalißimè regis sui nomine confirmaßet: Sueci tum præsentes, Christierni regis auspicijs, Otthoni duci submißionem atque fidelitatem pollicentur. Paucos post menses, Christierni regis diplomata, quibus Otthonis Krumpij, reliquorumq; capitaneorum acta stabilit, & securitatem vitæ fortunarumq; etiam in specie plebeijs quibusdam præstat, in Sueciam perferuntur: multoq; plus literæ in subiugandis Suecis, quàm multæ armatorum manus valuerunt, M. D. XX.

Relicta verò Stenonis vidua Christina, Nicolai Gyllensterni filia, & nobiles, eius partes secuti, ciuesq; Stockholmenses, alijq; quam plurimi, ad Vpsaliensem conuentum vocati, venire recusarunt: atque idcirco hac reliquorum stipulatione non se obligari testabantur. Quamobrem Gostauus archiepiscopus, Henricum Sleidorn, Matthias Stregnensis, cancellarium M. Olaum Petri, cum salui conductus literis, mandatisq;, ad Christiernum, eiq; addictos, Stockholmiam ablegarunt, qui in suburbio septentrionali colloquium illius petierunt. Sed à Stockholmensibus, velut hostes & proditores patriæ, tormentorum globis depulsi, responsum nullum tulerunt. Illis igitur reuersis, cùm amicis rationibus nihil se apud Stockholmenses effecturos animaduerterent, Sueci sua quisq; in prædia se contulerunt.

runt.

M. D. XX. *runt. Dani in castra, quæ tum Vpsaliæ erant reuertebantur.*

Aduentante verò intereà ex Dania, terrestri itinere, Domino Simone ab Esens & VVittmund qui mille quingentos milites ducebat: cùm crescentibus Danorum copijs difficulter vno in loco alexercitus posset, Stockholmia verò nequaquam obsideri, priusquam maiora à Christierno rege allata essent subsidia; idcirco tria millia Arosiam mittunt. equestres etiam phalanges aliquot Stregnensiam quæ Matthiam episcopum à Stockholmensium irruptione defenderent. maxima verò exercitus pars Vpsaliæ resedit.

Nobiles itaq; Sueci, qui nondum sese Otthoni obstrinxerant, collectis ruricolarum agminibus frequenter Danos lacessebant: cumq; Ericus Petri, eos qui Arosiæ commorabantur, inuasurus esset, illi admoniti, Vpsaliam contendentes in itinere propè paræciam Badelunda, in monte arenoso Balingsaß in agricolas incidunt, commissoq; prælio vtrinq; non pauci occubuerunt. Exinde die Parasceues exercitus Holmensium in Danorum castra ante vrbem Vpsaliensem locata irruens, multos primo impetu cæcidit, aliosq; retrocedere coëgit. verùm à Danis tandem profligati, & in fugam versi, magna ex parte trucidati sunt. Nonnulli in horreum latericium refugientes, diu mißis inde telis

elis hostem propulsarunt, sed horreo tandem in- M. D.
enso conflagrarunt. Gostauus archiep. defun- XX.
tis cadaueribus sepulturam negauit. Matthias ve-
ò Stregnensis, toto tempore quadragesimæ cum
Danis equitibus vicinas ditiones perlustrans, eas
d obedientiam Danorum regi præstandam pelli-
ere conatus est, neq; quisquam maiori diligentia
anc causam promouit.

Circa ferias verò Pentecostes, Christiernus
agno cum apparatu bellico ipse in Sueciam ad
ockholmiam appulit. cui exercitus, qui Vpsaliæ
bernauerat, cùm ilico se coniunxisset, Stockhol-
ia quatuor ex partibus obsessa est. Nobilibus
ecis, qui Otthoni præterita hyeme se obligaue-
nt, cùm in castra venissent, & de pacis transacti-
e, Vpsaliæ cum Otthone Krumpio inita, denuò
erent: rex Christiernus, ipse suis verbis, & Re-
is dignitate ac honore interposito, sanctè spospon-
, omnes illius transactionis articulos sese omni-
modis inuiolatos seruaturum. cuius rei vt do-
nentum præberet, magnum rusticorum nume-
n aliquoties in castra vocari curauit, quibus non
tùm per alios, verùm ipse non raro, blandissi-
verbis Regiam clementiam & benignitatem
ernam detulit, ac dimissos sale insuper donauit.
cos etiam nobiles, suis partibus addictos, hac
per regnum ablegauit, qui exposito clementi

M. D. XX.

regis erga eos animo, rusticis, regiæ ut sese fide committerent, persuaderent. quod tamen difficilius processit, cùm plerorumq; ex vulgo animi, diffidentia & odio Danorum exacerbati, ab alijs nobilibus non paucis contra regem instigarentur: qui pro patriæ hostibus ducendos affirmabant, quotcunq; Christierno regi sese dedidissent. Quare non tantùm in Danos, verùm etiam in Suecos, Daniæ regi addictos, crebri impetus ab illis fiebant. Arnomncensa. arch. Iacobus, qui se officio iam pridem abdicauerat, captus, Lincopensis suo in prædio obsessus, Ericus Abrahami in Nericia à rusticis circumuentus, ac his ipsis diebus, oppidum Stregnense copijs à Magno Ioannis, arcis Arosiensis præfecto emissis, direptum est. Qua de causa magnum armatorum numerum, cum tormentis grandioribus, rex Christiernus Arosiam misit, quibus arx concussa atq; expugnata: eiusq; præfectus in castra ad regem est adductus. Quo facto, etsi tumultus toto in regno nonnihil sedati viderentur: imminutiq; Stockholmensium animi: tamen Holmiã nondum capta, vergente ad autumnum anno, exhaustoq; ære, unde militibus continuata obsidione salaria erant persoluenda: magna in sollicitudine & angore rex Christiernus versabatur, subinde deuouens eos, qui consilia ei ad suscipiendam hanc expeditionem vnquam suggeßissent, nec tamen destitit

ſtitit cum obſeßis agere, vt eos ſibi tandem adiungeret. Itaq; Suecos proceres, quos ſibi obligatos habebat, in vrbem frequenter mittit, qui regis Chriſtierni clementiſsimis ac regijs pollicitationibus propoſitis, poſt varias diſceptationes, primùm nobiles, deinde alios autoritate valentes, ſuam in ſententiam pertraxerunt, quibus reliqui quantumuis inuiti aſſentiri cogebantur. M. D. XX.

Rebus itaq; intra vrbem tranſactis, præcipui ex ciuibus ad regem emittuntur, quibus peramicè acceptis, Chriſtiernus, non nudis pollicitationibus tantum, ſed diris ſui ipſius execrationibus & ſanctiſsimis juramentis, conditiones, à Suecis nobilibus, Chriſtinæ relictæ Stenonis viduæ, reliquis nobilibus, & ciuibus, in tranſactione ſuo nomine promiſſas, ſuisque literis confirmatas, omnino ratas fore pollicetur. Neque ſolummodo omnium iniuriarum atque offenſionum obliuionem perpetuam promittit, ſed meram erga vniuerſos gratiam atq; clementiam, adeo vt conditiones illas augere & meliores reddere paratus ſit. inſuper quæ verbis promiſerat, aliquot inſignibus regijs Diplomatibus comprehendi, regioq; ſigillo ſubſignari jubet. Quibus in vrbem relatis, portæ regi apertæ ſunt, vrbemq; Chriſtiernus ingreſſus, mox pacem publicè denunciari: nec multis interiectis diebus, Magnum Ioannis, Aroſi- 7. Sept.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XX. ensem olim præfectum, dissecari jussit. rebusq; pro arbitrio constitutis, in Daniam nauigationem instituit, omnium tamen ordinum comitijs eo anno ad Cal. Nouemb. Stockholmiæ prius indictis. ad quæ ipse quoq; aduenit. Cùmq; extructum in monte Brunchonis theatrum, rex cum suis die statuto conscendisset, militibus ad radices montis ordine dispositis; Succos proceres, nobiles, ciues & rusticos, qui ex singulis per uniuersum regnum præfecturis, aliquot conuenerant, sub theatro stantes, rex per oratorem Ioannem Bellenach episcopum Fynensem alloquitur, regnum Succiæ, jure optimo ad regem Christiernum spectare, tum quòd viuo patre Rex Succorum electus sit, cuius electionis testes, senatus regni Suetici literas, proferre posit; tum jure hæreditario, secundum leges Sueticas, quæ regum filium, si ideoneus sit, proximum patri successorem designant. Quamobrem conclusit, regem nequaquam se per iniustam vim regno intrusisse; verùm ab ipsis fuisse iniuria affectum, qui à regno eum tanto tempore arcere conati fuissent. Tandem nomine regis quærit, An Sueci, Christiernum, pro ipsorum rege vellent agnoscere? quod cùm affirmassent, sub aperto cœlo, istic erectis digitis juramentum fidelitatis regi præstare iubentur. & vicißim rex proclamari ex theatro iubet, se ea omnia, quæ Succis hactenus fue-

nus fuerat pollicitus, inuiolatè ſine vllo dolo malo, M. D.
vllaq; exceptione ſeruaturum. atq; ita, proximo XX.
die dominico, ab arch. Goſtauo Trolle & reliquis
epiſcopis, in templo Stockholmenſi coronatus eſt. 4. Noueb.
cum antea, more conſueto, inter reliquos articulos, regibus tempore coronationis proponi ſolitos, juraſſet; ſe antecedentes promißiones & literas ratas habiturum: atq; juramentum ante altare, ſacramenti ſumtione confirmaſſet. Miſſa verò & reliquis ceremonijs abſolutis, Nicolaum Bilde & Seuerinum Norby, aliosq; nonnullos ſuos capitaneos, Suecis omnibus præteritis, equites auratos creauit. ſed per fecialem tamen proclamari jußit, grauißimas eſſe cauſas, cur nulli Suecorum eiuſmodi deferret honores, quos tamen alio tempore eſſet daturus. Itaq; in arcem tandem deductus, regale coronationis conuiuium, Suecis, Danis & Germanis per triduum exhibuit. Fuerat autem inter domeſticos Regis, aliquot ante dies deliberatum, qua ratione, proceres Sueci, quorum præ cæteris erga Chriſtier. odium & rebellio maximè infeſta fuiſſet, ad ſupplicium, prætextu aliquo juris ſpecioſo, rapi poſſent. ac inter cætera quibuſdam viſum eſt, ſpargendum eſſe in cubiculis aliquot arcis, puluerem nitroſum, qui à perfidis Suecis, inſidias vitæ regis ſtruentibus, diſſeminatus eſſe diceretur, vt incenſo eo regem tollerent. Sed quoniam

M. D. XX. niam id verisimile videri non poterat, eò tandem decursum est: vt arch. Gostauus, quem planè adflictum & prostratum in pristinam dignitatem & statum rex extulerat, reliquos Suecos, tanquam à Romano Pontifice excommunicatos, & erga Regem suum perfidos, qui suam præcipuè personam dignitatem, statum & bona archiepiscopi grauißimè læsissent, accusaret, & pœnas de illis iure & legibus sancitas exigeret.

Tertia igitur post coronationem die, cùm Sueci nobiles vna cum Danis & Germanis in maximo arcis palatio comparuissent: Gostauus Trolle archiepiscop. à rege subornatus, quanquam inuitus, in medium prodijt, conquerens de injurijs, quas non solùm suo in corpore pertulisset, sed quæ bonis ecclesiasticis irrogatæ essent, diruta S. Erici arce, alijsq; datis damnis. idcircò petijt, vt arx Stekensis extrueretur, eiusq; damna atq; impensæ resarcirentur. Hæc summa erat querelæ ab arch. prolatæ, quam rex longè aliò detorquebat, indignatus Gostauo, quod damni tantùm restitutionem & non supplicium potius aduersariorum extremum exegisset. cuius ipse, varijs quæsitis vijs nullam tamen magis compendiosam hactenus inuenisset, quàm vt Suecos, ob arcis Stekensis desolationem & archiep. depositionem, anathemate pontificio percussos, violatæ religionis & ecclesiasticæ libertatis prætextu, puni-

punire videretur. Sed cùm causa ab arch. proposita, relictam Stenonis viduam maximè attingeret, illa literas protulit, quibus communi omnium ordinum sententia, assignatis causis, judicatum erat, vt arch. suo ab officio summoueretur, & arx Stekensis solo æquaretur. Quamobrem rex omnes qui eam in causam consensissent, maximè verò, qui illas subsignassent literas, tanquam Pontificis anathemate percussos, morti adiudicauit: excepto Iohanne Brascio, epis. Lincopense, qui in cupa cerea schedulam abdiderat, in qua perscripserat, se inuitum et coactum illis literis suum sigillum appendisse. Reliqui regni proceres episcopi, equites aurati, nobiles valdè multi, & ciues Stockholmenses non pauci, in carcerem coniecti: alteroq; die, cùm per tubicinem denunciatum esset, ne quisquam sua ex domo egrederetur, circa meridiem in forum per carnifices educti sunt. Vbi Nicolaus Lyckia, in curiæ loco, vnde statuta recitari consueuerant, cum paucis alijs regis Christierni consiliarijs collocutus, ad plebem in foro stantem concionari incipit: hortatus ne quid admirarentur eorum, quæ istic geri cernerent. Siquidem regem Christiernum, grauissimis multum causis, & necessitate summa compulsum, supplicio tradere hosce bannitos, qui in sanctam Romanam ecclesiam, & sanctissimum patrem Papam Romanū tàm enormiter deliquerint.

M. D. XX.

8. Nouem.

M. D. XX. Mox Matthiæ episcopo Stregnensi, qui in regno, r
gi subijciendo, omnium maximè laborauerat, cap
præciditur. eiq; soli caput inter crura collocatu
Deinde Vincentius episcopus Scharensis: D. Er
cus Abrahami: D. Ericus Ioannis, Gostaui poste
regis pater: Ericus Canuti; Ericus Ryning, Eri
cus Nicolai, Ioachimus Braë, Magnus Green & re
liqui nobiles non pauci, deniq; tres consules, o
mnesq; urbis Stockholmensis senatores, ac ex ci
uibus multi, suis ex ædibus vel medijs laboribu
rapti, atq; in forum pertracti, capite plexi sunt
Die sequenti totidem penè nobiles atq; ciues de-
truncantur. Lugubre sanè spectaculum, siqui
dem omnes nudi, in foro proiecti, cruore squalen
tes & canibus dilaniandi triduum totum relinque-
bantur. cruor quoq; aquis pluuialibus tum copiose
decidentibus immixtus, per vrbis canales diffluе-
bat. Tandem die Saturni, extra suburbium au-
strale, defunctorum corpora pertrahuntur, incen-
soq; rogo cremantur. Stenonis quoq; Gubern. ca-
dauer, quod plus quàm semestri spacio terræ man-
datum fuerat, effossum, teneriq; eius infantis paulò
ante demortui corpus, eidem rogo committitur.
Tyranno sese excusante, tanquam hæc inuitus, atq;
pontificijs legibus, bannitos concremandos sanci-
entibus, coactus fecerct. cùm tamen pro bannitis
non habuisset, cùm fidelitatis iuramentum ipsi
præsta-

præstaretur, vel cùm ab illis ipsis episcopis coronaretur. M. D. XX.

Neq; hac tam immani sæuitia atq; perfidia, inter reges Christianos, ante Parisienses nuptias ferè inaudita, crudelis tyranni animus satiari poterat, siquidem nullus fermè interuenit dies, quin Sueci aliquot vita priuarentur. Eorum verò, qui suspendio perierunt numerus ignoratur, spiculatoribus nihil propè illo triduo aliud agentibus, quàm vt cadaueribus decisis, alios furcis alligarent, idq; tanta cum festinatione, vt nonnullos, maximè nobilium truncatorum ministros, ab equis, cum ocreis & calcaribus abreptos, rectà in patibulum ducerent. In Finlandia etiam simili sæuitia capite truncari mandat Achonem Georgij, Antonium Erici, Nicolaum Eschilli, Hemmingum Gaddum, aliosq; permultos, tam ex nobilibus, quàm ex vulgo. Christinam verò, Stenonis Gubernatoris viduam, aliasq; matronas & virgines nobiles, ac in his Gustaui postea regis matrem & sororem, in carcerem conijci, & paulò post in Daniam deportari, iußit. Iugulatorumq; ædibus, auro, argento, supellectili atq; vtensilibus domesticis, spoliatis, tanquam bonis omnibus regio fisco adiudicatis, ipsorum coniugibus & liberis parietes nudos reliquit. Cumq; Stregnensis & Scharensis, diœceses, episcopis vacarent, M. Didericum Slagecum summum 1572.

M. D. XX.

suæ crudelitatis omniumq; cupiditatum min-strum, Scharensi: Bellenachum Stregnensi præf[e]cit. Etsi autem hæc in Suecos perpetrata imm[a]nitas nefanda fuit, tamen grauiora adhuc vul[go] expectabantur, publicato iam edicto, ne vsqua[m] rustici arma poßiderent, & alicubi per Domi[...] simillimos præfectos, instituta apud rusticos arm[o]rum inquisitione, euulgatoq; per illos dicteri[o] Suecum rusticum ligneo pede altero, vnaq; manu arare posse.

Constitutis autem pro arbitrio Christierni Stockholmiæ rebus, & magistratibus designatis, i[n] Daniam terrestri itinere redire contendit. A[d] quamcunq; verò vrbem deuenisset, Furcam eri[gi] curauit, procurante Nicolao Holstenio, qui reg[is] ex mandato Sudercopiæ in crucem à se ipso ere[c]tam sublatus est. In vrbe VVastenensi Sueno-nem Hock & Petrum Fabrum, episcopi Lincopensi[s] fraude proditos, viuos exectos & quadrifariam partitos, rotis affixit.

Lincopiæ, Lindormum Ribbingum, virum no-bilem, aliosq; nonnullos capite truncauit. Ribbin-gorumq; familiæ vsq; adeo offensus erat, vt pueru-los binos, alterum octennem, alterum biennio infe-riorem istic mactari præceperit. Deniq; in mo-nasterium Nydale, hospitio, quàm poterat subie-ctißimè fieri, ab Abbate, eiusq; fratribus exceptus,

hanc

[.]anc hospitibus gratiam refert, ut Abbatem cum [p]lerisq; fratribus summergi iuberet. Tandem [u]ero Suecis, extrema seruitute, omniumq; rerum [d]esperatione languefactis & planè adflictis, in Da[n]iam rediit. M. D. XX.

DE GOSTAVO
Sueciæ Rege postea electo.

EX hac crudeli tyrannide, & tristißimis calamitatibus, Sueciam penè oppressam, & conti[n]uis tot annorum bellis intestinis atq; externis pro[p]è exhaustam, liberauit, ac verè Heroica virtute [&] fortuna admirabili rursus erexit & confirmauit [G]OSTAVVS Erici, ex antiquißima & illustri [N]obilitatis Suecicæ familia, genus alto à sangui[n]e veterum Sueciæ regum ducens. cuius vitæ to[t]ius ac Gubernationis regni, quadraginta ferè an[n]os sapienter & feliciter continuatæ, historia, ma[g]ni ingenij, prudentiæ, acris & præsentis animi, [fo]rtitudinis bellicæ, aliarumq; virtutum Heroica[r]um, & successuum in rebus gerendis felicium, ex[e]mpla; & prouidentiæ ac præsentiæ DEI testimo[n]ia illustria continet. quæ, non casu emergere ac [d]efendi regna, & lapsa instaurari; nec fortuitò sa[p]ientes, felices ac salutares generi humano reges ac prin-

D. M. principes existere: sed diuinitus constitui & tra[n]s-
X X. ferri regna, & à DEO autore & custode imp[e]-
riorum, Heroes aliquos excellenti virtute & f[eli]-
citate ornari, & singularibus motibus regi, oste[n]-
dunt, qui post longas bellorum tempestates, du[ra]-
bilem Pacem, veram religionem, honestas leg[es]
judicia, disciplinam, & alia justæ ac honestæ g[u]-
bernationis & vitæ præsidia & neruos restitua[nt]
& conseruent.

Talem Heroem, sapientia, virtute & felicita[te]
eximia, à Deo ornatum & adiutum, & mul[tis]
gentibus, amplissimo Suecorum & Gothorum r[e]-
gno subiectis salutarem, fuisse Gostauum regem, [o]-
mnes cordati & prudentes viri, quibus histor[ia]
regnorum orbis arctoi nota est; grata mente [&]
voce agnoscunt & profitentur.

Inciderunt autem vitæ illius initia, & adol[e]-
scentia præcipuè, in tristes regni Sueciæ & per[i]-
culosos patriæ continuos ferè motus intestinos, [&]
externa cum Danis bella. ex quibus eluctari, [&]
tranquillum ac florentem regni statum constituer[e]
non alio, quàm solius DEI, mirabiliter transferen-
tis & stabilientis regna, auxilio, Gostauus potuit.
Puer in aula Stenonis Sture senioris, auunculi su[i]
magni, educatus est. tyrocinium militare primum
sub Suantone posuit. cuius filio Stenoni juniori, v[t]
Dauid Ionathæ, arctissimo amicitiæ fœdere ac ve-
rè Th[e]-

Thesea fide iunctus. à quo duobus in prælijs, M. D.
ibus Steno victor hostiles exercitus profligarat. XX.
mmus equitum vexillifer, insignia virtutis &
rtitudinis bellicæ documenta ediderat.

Postea Christierno II. Daniæ regi, nominatim 1518.
um & collegas obsides petenti, in Daniam pro
ptiuo abductus, ac in custodia arcis Iuticæ Kalö
entus est. ex qua, paulò post mutato habitu ela-
s: cùm magnis itineribus Lubecam peruenisset: 1519.
im eum præfectus arcis Kaloensis Ericus Ban-
, cuius custodiæ à rege Christierno commissus
rat, secutus est: eumq; regi Daniæ restitui po-
cit. Sed cùm se hospitem, iuri Lubecæ co-
n senatu sistendi saluum conductum Gostauus
eret: nec se captiuum vnquam fuisse, sed pro ipso
e datum obsidem, iniustè ex regno Sueciæ fuisse
ctum testaretur: æquitate & patrocinio Nico-
Bromsij consulis, cuius præcipua tum in vrbe
oritas erat, cùm pleriq; in senatu, Daniæ regi
ituendum suaderent, Gostauus tum defensus,
; ita ex carcere Danico, ad regnum Sueciæ po-
tißimum, non secus ac veteres illi amplißimo-
n Imperiorum conditores, Cyrus, Romulus,
ioces, & patrum memoria Matthias Huniades,
adflictißimis initijs, & desperata penè fortuna,
uinitus euectus est. Nam post aliquot menses,
consilio Nicolai Bromsij, clàm cæteris ciuibus

Lube-

M. D. XX. LVBEcæ conscensa naui oneraria, cum merca-
toribus in sinum CALMarniensem vectus, e
cimba in littus ad Stenzö expositus, pedes Cal-
18. Maij. marniam à SVecis adhuc defensam occultè in-
greßus, benignè à Ioannis MAGni vidua, ar-
cem feudi loco tenente exceptus, cùm indigna-
captiuitatem & mirandam liberationem suam,
psi & alijs exposuißet, & vicißim eorum querel-
& gemitus, de miserabili seruitute, qua patria op-
primebatur, audiuißet: ciues, Suecosq; milites ad-
hortatur, ne vllo pacto vrbem vel arcem Christi-
erno dedant. Quod dum facit, parum abfuit
quin à peregrinis militibus interimeretur. Itaq;
à præfecti vidua adiutus per Smalandiam, ad suo-
rum prædiorum colonos, iter instituit: idq; maxi-
mis vitæ periculis confecit, iam tum Christiern
regis emißarijs in Smalandia degentibus, qui ple-
bem ad juramentum fidelitatis regi præstandum
inuitarent. & Smalandensibus non paucis regi ad-
dictis, qui Gostauo, suadenti mutuam vt inter se
concordiam Sueci seruarent, neq; Christierno, cuius
animum erga Suecos hostilem multis testimonijs
perspexißet, facilè sese crederent: mortemq́ ni quie-
sceret, minati sunt: iactitantes sese sale & halece
nunquam carituros, quoad Christiernum regem ha-
berent. Maximis igitur declinatis periculis, ad
prædium suum Terna deuenit, & comparatis neces-
sarijs,

[..]trijs, Refsnas, quod pater tenebat, perrexit. ubi [..]im bonam æstatis partem latuißet, cum Iacobo o-[..]m archiepiscopo Vpsaliense in vicino Carthusia-[..]orum monasterio Gryphusholm degente, sene sapi-[..]te, & sibi amico, communicauit. Suadebat au-[..]m archiepiscopus, ut se Christierno regi crede-[..]t, tum quod pacificationi, per literas, Dominæ [..]ristinæ, ante urbis Stockholmensis deditionem [..]Christierno rege datas, erectæ atque confirmatæ [..]minatim sit inclusus, tum quod suis literis regis [..]ristierni gratiam & securitatem certam facilè [..] impetraturus. Sed Gostauus, antea regis [..]ristierni fidem expertus, neglecto archiepisco-[..] consilio in prædium Refsnâs reuertitur. ubi [..]m paucis adhuc diebus delituisset: tandem ex suo [..]dono Stockholmia redeunte, nefandam, inaudi-[..]tamq; Christierni regis tyrannidem, quam Stock-[..]lmiæ in regni proceres, atq; inter hos, in ipsius [..]staui parentem, rex Christiernus perpetrasset, [..]rtò resciuit. Animi igitur incertus, quid in [..]n turbulento & ancipiti rerum statu sequeretur, [..]rtantibus amicis, per varia discrimina ad Mon-[..]ios primùm se recepit. ac non minoribus cum pe-[..]ulis istic aliquantisper commoratus est. Tan-[..]m verò, apud nobilem quendam Aaronem Petri [..]uertit, eiq; suarum rerum statū & consilia omnia [..]dò, ut sperauit, concredidit. Is verò magna se M. D. XX.

ipsius

M. D. XX. *ipsius commiseratione affici ostendit, nec securitatem tantùm apud sese commorandi, sed auxilium etiam, opemq; suam ei fraudulentè pollicetur. nam paucis interiectis diebus se ad Christierni regis præfectum Brunonem Benedicti clam contulit, eiq; vniuersos Gostaui conatus reuelat. sed coniux mariti consiliorum non ignara, Gostauo causam profectionis illius aperit, cumq; ad parœciæ Suertzö pastorem Iohannem, cum quo studiorum communio olim Gostauo Vpsaliæ intercessit, suo cum equo & rheda deuehi procurat. postridiè præfecto secum milites viginti ad Gostauum prehendendum adducenti, Gostauum clam aufugisse respondet. Gostauus, cùm mulieris pietate, præsentissimum vitæ periculum effugisset: humanissimè à pastore exceptus, & aliquot dies retentus, inde trans vallem Dalkarlorum ad parœciam Retwick delatus est. vbi cùm crudelissimam nobilium reliquorumq; cædem, immaniter à Christierno rege recens perpetratam exposuisset; vulgus permoueri, commiserari, indigneq; ferre, imò vltionem atq; vindictam expetere, si tantùm vicinos atq; confratres ad belli societatem attrahere possent. Quare Gostauus ad parœciam MORA, totius Daliæ potissimam, maximamq; se contulit, atq; in ferijs natalitijs Domini, similiter ipsorum animos ad patriam tanta ex tyrannide liberandam exstimulat. Cumq;*

admo-

dmodum facundus esset, & historiarum patriæ on ignarus: non modò recens immanis tyranni- s exemplum à Christierno perpetratum exagge- t, verùm admonet, vt proximè etiam præteri- rum temporum senes reminiscerentur, & iuue- es ab ætate grandioribus inquirerent, quot dam- a, iniurias & contumelias regnum Sueciæ sub ex- ernorum regum dominatu perpessum esset. In rimis vero recordarentur, quàm Iosso Erici, regis rici præfectus, aliiq; ei non absimiles, inhumani- er, crudeliter atq; tyrannicè, ipsorum parentes, onsanguineos atque amicos cruciarint, exquisitissi- nisq; tormentis è vita sustulerint, idq; sine omni psorum culpa, tantummodo vt inexplebilem su- m, populariumq; suorum auariciam saciarent, atq; nueteratum illud explerent odium, quo aduersus Suecos perpetuò flagrarint, & nunc etiam fla- grent. cuius effectum paulò post acerbissimum sint sensuri, nisi maturè restiterint, ipsorumq; crude- les anteuerterint conatus. Quod si Dalekarli & reliqui regni Sueciæ indigenæ, in accepta in- iuria vlciscenda patriaq; vindicanda, fidelem na- uare operam velint: se paratum esse, vna cum i- psis, fortunas suas vniuersas, vitamq; ipsam in di- scrimen obijcere. Et si autem respondebant Mo- renses; agnoscere se hanc fidem & officium patriæ deberi, vt pro virili tantas calamitates & iniurias

M. D. XX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XX. *à patriæ cariſſimæ ceruicibus propulſent, eamq; duriſſimo crudeliſſimæ ſeruitutis jugo liberent: rogare tamen, vt Goſtauus ſibi de locis tutioribus prudenter proſpiciat, donec vicinæ etiam parœciæ atq; prouinciæ in expeditionis huius ſocietatem pariter adduci poſſint. Quamobrem Goſtauus ſeſe ad occidentales Dalakarlos exeunte anno 1520. recepit.*

Vt autem Series Familiæ GOSTAVI, *Sueciæ liberatoris ac vindicis, & cognatio cum rege* CARolo, *&* STENone *ac* SVANTone STur *Regni Gubernatoribus conſpiciatur: Tabellam Genealogicam adiungo.*

S. ERICVS, rex Sueciæ circa annum Chriſti 1150.
Canutus.
Ericus.
ERICVS rex. — Martha vxor Nicolai Equ. aur.
Vlpho.
Carolus regni Marſcalcus. — Theodorus ſeu Tordo Roderici.
Canutus Gubernator Finlandiæ. — Carolus.
γ

Ingemundus.
Nicolaus.
Chriſtianus.
Chriſtianus.
Carolus.
Nicolaus.
α

Turo.
Steno Stur — Margaris.
β

M. D. XX.

α

..hristianus.

..oannes ..ques ..rat. — Birgitta, vxor Ioannis.

..RICVS, Christierno ..aniæ rege ..ucidatus 1520.

..OSTAVVS Rex ..eciæ: natus 1490. ..ex electus 1523. ⊕ 1560.

..RICVS XIIII. cœ..t 1560.

IOANNES III. Rex Sueciæ, cœpit 1568.

SIGISMVNDVS Rex POLONIÆ coronatus die 17. Decemb. 1587.

β

Gustauus Stur. — Birgitta.

STENO STVR, Gubernator ab A.C. 1470 vsq; ad 1503.

CAROLVS Canuti REX SVECIÆ. ⊕ 1470.

SVVANTO STVR, Gubernator 1504. ⊕ 1512.

STENO STVR iunior, regni Gubernator. ⊕ 1520. vxor Christina, Nicolai Gyllensterna filia.

Suanto Stur, comes in Stegholm & VVestervvic, ab Erico XIIII. in coronatione 1561. creatus.

γ

Sigridis, vxor Nicolai Stur.

Nicolaus Stur ⊕ 1526.

Ex Marta Heroina, ingenio & omni virtute ..atronali præstante, Erici Abrahami filia, decem

 liberos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XX. liberos suscepit. ex quibus, Nicolaus & Ericus, futiles suspiciones, à rege Erico, Vpsaliæ interfe Steno in pugna nauali lethaliter ictus. MAVRICIVS comes. Carolus. Sigridis, Turoni Bielke niori nupta, mater Erici, Suantonis, Nicolai. Ana, Hogenschildi Bielkij coniunx. Magdalen Erici Gostaui: Margareta Turonis Bielkij junioris, & Christina Gostaui Banneri vxor: Suanton mater.

Eodem tempore, quo hæc in Suecia gerebantur: Ciuitatum Saxoniæ maritimarum & aliaru Londini negociantium nomine, legati Lubecens & Hamburg. cum Anglis de priuilegiorum suorum conseruatione acturi, Brugis multos mens commorati, tandem re infecta redierunt. Causa hæc fuit. Nauis Anglica pice onusta, ante aliquot annos Sundij appellens, certis de causis arest detenta, & statim dimissa erat. Hanc iniuriam, supra modum, mercatores illi Angli feroces & superbi, apud Regem, multis afflictis, exaggerarunt, vt Cardinali Thomæ Vulsæo causam cognoscendam committeret. Is, præfecto & collegi mercatorum Hansæ Londini, sub pœna carceris mandat, vt damnum, mercatori Anglo, Sundij datum, quingentis libris Sterlingicis luant. Quod etsi cum priuilegijs mercatorum, ciuitatem vel mercatorem qui deliquisset puniri, nec cæteros innocentes

ocentes propter aliena debita plecti jubenti- M. D.
is, expreßè pugnabat; tamen soluere pecuniam XX.
Cardinale statutam, nisi se capi & bona sua di-
pi mallent, coacti sunt. De hac priuilegiorum
iolatione, cùm Hansicæ ciuitates confœderatæ a-
ud Regem Henricum questæ essent, diem compo-
endæ controuersiæ Brugas ipsis, ad 15. Iunij indi-
t. vbi aliquot menses legati ciuitatum commorati
ndem re infecta redierunt. Auxit indignatio-
em Anglorum, quod nauibus quibusdam Angli-
s in mari Balthico spoliatis, cùm de damnis satis-
eri subditis suis rex Henricus à Christierno peti-
sset: hic non à suis, sed Lubecensibus & eorum
ocijs, naues direptas esse, ad Anglum scripserat.
taq; Cardinale Eboracense inprimis ciuitatibus
duersante, magno detrimento harum ciuitatum
nercatores in Anglia adfecti sunt.

In Saxonia, Duces Megapolitani Henricus &
lbertus, fratres, patrium ducatum ita diuiserunt,
t singuli, præfecturis & arcibus certis mensæ
ttributis soli seorsim fruerentur & præessent: In
obilitatem verò ac vrbes maiores sedecim, com-
nunem jurisdictionem haberent.

HAVELBVRgensi episcopo Ioanni de Slab-
erndorff defuncto, collegium suffragijs consen-
ientibus, virum nobilem, & facundum, I. V. D.
GEORgium à Blumendal, Prignicensem substituit,

M. D. XX. *quam electionem Leo X. statim confirmauit.* Se-
*Ioachimus I. elector Brandeb. ecclesiæ illius patro-
nus, Hieronymum Scultetum, episc. Brand. ingen-
& eloquentia præstantem, consiliarium & compa-
trem sibi familiarißimum, augere dignitate il-
volens, à fratre Alberto Magd. & Mog. arch. Card.
adiutus, contra Leonis X. decretum & capitul-
inuito, ipse eum toto comitatu aulico stipatus, se-
quenti anno introduxit. Georgius à Blumendal
jus suum legitima electione adquisitum vrgens, i
curiam Romanam litem defert, vbi in iudicio cau-
sa disputata, electio eius denuò per sententiam con-
firmata est, Sed intercesione Pontificis, & alio-
rum principum rogatu, cùm Lebusiensem episcopam
1521. ipsi marchio deferret, & in Raceburgensi assequen-
da iuuaret, sponte de jure suo tandem ceßit, vt po-
stea dicemus. Sigismundus Augustus, Poloniæ po-
stea rex, patre Sigismundo, matre Bona, Ioannis
Galeacij ducis Mediolanensis & Isabellæ Aragoniæ
filia, Calendis Augusti natus est.*

*Hyemem huius anni calidam, & perpetuis ferè
zephyris spirantibus humidam, ac omni glacie ca-
rentem, in Saxonicis vrbibus pestilentia sæua anno
M. D. XXI. proximo secuta est. Quo ineunte, comitia Impe-
rij prima, Carolus V. Imp. VVormatiæ celebrauit.
in quibus, formâ Gubernationis & senatu Impe-
rij, absente Carolo rempublicam administraturi, &*

Came-

Cameræ iudicio, & pace publica, & alijs ad Germaniæ salutem pertinentibus negocijs constitutis, Brunsuicensium etiam ducum, aduersus Hildes. & Lunæb. causa cognosci debebat. ad quam tractandam duces Brunſ. ipſi, & ab altera parte Hildeſ. Episcopus, Otto dux Lunæb. nomine patris in Gallia absentis, & Antonius comes Scawenburgensis profecti erant. Sed hi, durante in quintum mensem causæ illius, coram commissarijs à Cæsare constitutis, tractatione, cùm sententiam sibi ingratam promulgatum iri præsentirent; relictis suo loco consiliarijs, domum redierunt. Tandem igitur, paulò ante comitiorum finem, Cæsar, Decretum communi electorum & principum consilio publicat: in quo, Philippum comitem ab Hanau, Eberhardum comitem à Königstein, & officialem Treuirensem, commissarios, plena cum potestate constituit, vt in Saxoniam profecti, loco commodo, adhibitis aliquot vtriusq; partis prouincialibus, controuersiam omnem, intra 4. menses amicè dirimere studeant. vel si id obtineri nequeat, intra vnius anni spacium, perlectis Zeruesti, Coloniæ & Vormatiæ in hac causa actis, sententiam definitiuam pronuncient. Intereà, ciuitates, arces, pagi, vtrinq; alijs adempti: & captiui omnes, ac in his VVilelmus dux Brunſ. intra mensem, in Cæſ. M. manus tradantur. Non obtemperantes, omnibus

M. D. XXI.

M. D. XXI.

suis regalibus & beneficijs, quæ ab imperio habe
priuati, & ab imperio proscripti esse declarant
Captiui, qui λύτρα nondum dederunt, vsq; ad e
i um causæ à solutione immunes erunt. Q
pendente coram Cæsare & electoribus ac princip
bus imperij lite, soluerunt: his statim reddantu
Franciscus etiam episcopus Mindensis, Ericus d
Brunsuic. & coniunx illius, tamquam partes,
Colonienses recessus simul hoc decreto comprehen
duntur. Mandat igitur C. M. vtriq; parti, su
pœna priuationis bonorum & anathematis, v
huic decreto in omnibus articulis obtemperent.

Cùm autem episcopus Hildes. & dux Lunæb reuisionem sententiæ per supplicationem peterent & ad ordinariam Iuris cognitionem se offerrent & VVilelmum ducem Brunsuic. ac cæteros captiuos, ad diem Trinitatis proximum in custodiam redire episcopus iuberet; consiliarijs etiam Cæsaris, mense Iunio, cum mandato de relaxandis captiuis, Hildesiam missis, denuò se non posse parêre respondisset; imò compedibus captiuos arctius astringeret: duces Brunsuic. Henricus & Ericus, statim se ad Cæsarem in Brabantiam conferunt, & de episcopi inobedientia & contumacia queruntur. Quare Proscriptionis sententiam Imperator aduersus episc. & collegium Hildes. Henricum ducem Lunæb. & Antonium Schawenb. Gandaui promul-

promulgat. & redeuntibus in Saxoniam ducibus Brunſ. fecialem ſeu caduceatorem adiungit, qui epiſcopo Hildeſ. & ipſius confœderatis, mandato C. M.tis, de captiuorum relaxatione non parentibus, ſententiam proſcriptionis denunciaret: & huius proſcriptionis Cæſareæ executores, duces Brr. à Cæſare conſtitutos, vt proſcriptorum ditiones in ſuam poteſtatem redigerent, autoritate Cæſarea iuuaret. D. M. XXI.

Duces Brunſuic. Ericus & Henricus, optatiſſimam de epiſcopo Hildeſ. hoſte ſuo, ſe vlciſcendi, & ditiones ipſius occupandi occaſionem, vtraq; manu arripientes, Landgrauij Haßiæ & ciuitatum ſuarum, Brunſuigæ, Gottingæ, Hannoueræ & cæterarum auxilijs, diœceſin Hildeſ. exeunte Auguſto, hoſtiliter inuadunt. ac primùm Hundeſruccam arcem (nunc Erichsburg) octiduum oppugnatam, ad deditionem cogunt. Inde Bodenwerder, oppidum ad Viſurgin, & arces Lawenſtein, VVintzenburg, Poppenburg, Grunaw, Koldingum, quod Conradus ab Alten tenebat, occupant. Sarſtedium exurunt. Ad Steinbruggæ obſidionem, die Matthæi inchoatam, ciuitas Brunſ. ter mille ciues auxilio miſit. ſed intra paucos dies patefacto aditu vi irrumpentes ducum milites, munitionem capiunt, & Ioannem Berner præfectum, Obergum & alios præſidiarios trucidant. & con-

M. D. XX. *tinuato victoriæ cursu Sladenam, VVidelage VVinneburg, Loiffenberg, VVoldenberg, &c. in potestatem redigunt. Præfecti enim arcium diœceseos, viri nobiles, quorum pleriq; pro certis pecuniæ summis oppignoratas præfecturas tenebant potentiam & successus felices ducum Brunſ. cernentes, ut sibi ac pignoribus suis cauerent, communicatis inter se consilijs, episcopo & collegio Hildeſ. significant, nisi fortiora præsidia hostibus opponantur, se tueri aduersus vim hostium domos sibi creditas non posse. cumq; episcopus subita & inexpectata suorum defectione, & hostium succeßibus consternatus, & ad fratrem Ericum Monaſt. episcopum profectus, nihil responderet: pleriq; præfecti, arces diœceseos, sibi ab epiſ. commendatas, sponte ducibus Brunſ. tradiderunt: VVoldenburgum cui 28. pagi subiecti erant Ascanius à Portfeld 13000 aureorum tenens: Lebenburgum Suicheldus quidam 6000. VVidelag propè Goslariam Hermannus à Domo 9000. Poppenburgam ad Leinam, Ioannes à Reden 12000. Ertelſam, Iodocus à Monchausen 9000. Grondam, Eberard à Monchausen 14000. Vinnenburg, Fridericus à VVeuerling 8000. Lutram Ioannes Bock 7000. Olbiam, Burcardus à Rutenberg 6000. Mariæburgam, Conradus & Leuinus à Velthem, 12000. VVesterhouen quidam ab Oldershausen 11000. &c. Hi præ-*

stito du-

stito ducibus Brunsuic. fidelitatis juramento, & promissa 10000. aureorum mulcta, præfecturas suas retinuerunt. M. D. XX.

Fridericus elector & Ioannes Saxoniæ duces, legatum ad duces Brunsf. in castra miserunt Vitum à Drachßdorff, rogantes, ne aduersus sororis suæ filios, duces Lunæb. quidquam hostile susciperent, alioquin se ipsis ratione cognationis arctißimæ non defuturos esse. Respondent Brunsuic. nihil se contra illos moliri, ac ferre posse vt amica transactione cum illis controuersia omnis tollatur. Quare legati ab electore Friderico, Ioanne, & Georgio, Saxoniæ ducibus, Brunsuigam exeunte Septembri ablegati sunt, quò paulò post Ericus & Henricus duces Brunsf. ex castris ad Peinam ipsi venerunt, ac his conditionibus tandem transegerunt, vt Otto & Ernestus duces Lunæb. omnes captiuos à patre ipsis relictos, sine λύτρῳ, præstita tantùm cautione de non vlciscendo, similiter Ericus & Henricus Brunsf. suos captiuos principum intercessorum legatis in manus tradant. arcem VVolpe Ericus recipiat. Damna vtrinq; compensata judicentur. Coniunx Erici ab actione Lunæb. intentata desistat. Præteritarum offensionum ἀμνηςία sit. vetera pacta & vniones Hæreditariæ deinceps inuiolatæ seruentur. neutri aliorum hostes recipiant aut ducant. Fridericus etiam Deipholti comes &

utri-

M. D. XXI. utriusq; partis consiliarij, ministri, subditi, aduocati, eiusdem reconciliationis & pacis beneficio fruantur. Operam quoq; duces Brunsuic. dabunt, ut Otto ac Ernestus Lunæb. eorumq; subditi, una cum comite Deipholio, in Cæsaris gratiam restituantur. Schaunb. comites, & Simon Lipp. iam ante Philippi Hassiæ principis intercessione cum Brunsuic. transegerant, & Hoienses oppidorum suorum recuperatione contenti quiescebant.

In solum igitur episc. Hildes. omnis belli Brunsf. moles incumbebat. Huius arcem & oppidum PEInam circa Michaëlis diem duces Brunsuic. iterum obsidione cinxerunt, quæ, capto & exusto oppido, & arce tormentis valide concussa & aliquoties irrito successu oppugnata, usq; in Nouembrem durauit. Cùm enim fortissimè arcem illam, Fridericus ab Oberg, eques auratus, cui pro 15000. aureorum præfecturam illam episcopus multò ante oppignorauerat, cum militibus præsidiarijs circiter octingentis defendisset: principes Brunsuic. exeunte Nouembri obsidionem soluunt, & in discessu circiter triginta pagos præfecturæ illius exurunt. Milites, qui pro arce propugnauerant; multorum mensium duplicata stipendia flagitabant, quæ cùm soluere episcopus & capitulum non posset: Hildesiensi senatui & ciuibus arcem pignori dederunt, qui placatis stipendio militibus, & cum Obergo pacti, in

cti, in suam fidem subditos receperunt, & nouis praesidijs in arce collocatis, nouo etiam & arctiore foedere, cum episcopo & collegio se ad mutuam defensionem obstrinxerunt: & varijs eruptionibus in vicinos ducum Brunsuic. pagos, anno exeunte, factis, magnam frumenti, pecorum, omniumque rerum ad victum pertinentium copiam, in vrbem inuexerunt. M. D. XXI.

Ciuitates confoederatae, quas Ansicas seu maritimas nominant: circa principium anni Goslariae conueniunt, & cum Hildes. diligenter agunt, vt à bello abstineant, nec episcopum suum ab Imperio proscriptum adiuuent. Id non ipsis solùm, sed toti Saxoniae, restituta pace, vtilißimum futurum esse. Legatus vrbis Hildes. Consul Henningus Brandes se à consilijs pacis honestae non alienum esse, verùm nihil se absq; seniorum ac collegarum & ciuium consensu pacisci posse ostendit. Domum reuersus, cùm postulata ciuitatum confoederatarum senatui & ciuibus delectis exponeret: tantus bellandi ardor in ciuibus erat, vt consulem pacis mentionem facientem, non fideliter consulere Reipublicae, sed cum hostibus colludere suspicarentur: ideoq; consulem domi se continere captiuum iubent. Consilium duodecim virorum bellicum antea institutum, quaternis ex collegio & nobilitate & senatu augent, & in praefecturas, Gandersen, Sesen, 1522.

Blomen-

1522. Blomenhagen, cum currulibus suis munitionibus passim excurrentes, prædas opimas abigunt, & incendijs grassantur.

Episcopus etiam Hildes. ipsis Calendis Ianuarij, à fratre Monasteriensi episcopo reuersus, noua peditum & equitum VVestphalicorum auxilia primo vere adfutura pollicetur. Quem nuncium Henricus dux Bruns. accipiens, distributis in oppida præsidijs, statim post Calendas Ianuarij denuò in Brabantiam ad Imp. Carolum, in Hispanias iter apparantem, Pegasario cursu contendit, & mandata ad episcopos & ordines VVestphaliæ, aliosq; principes vicinos, ne quis proscripto episcopo militet, facilè à Cæsare impetrat. Ad Hildes. quoq; ciuitatem, quæ sua virtute & viribus præcipuè episcopi partes sustinebat: Imp. & Moguntinus legatos & mandata de non iuuando episcopo proscripto, mittunt. quæ Hornburgi, euocatis ex senatu Hildes. initio Aprilis proposita sunt. Cùm autem in vrbem relata Cæsaris mandata & ciuibus prælecta essent: hi potiorem fidei episcopo principi suo datæ rationem habuerunt. Nam episcopus, paulò antè, in diœcesin Monasteriensem, & ad Geldriæ ducem, noua equitum peditumq; auxilia, quibus iam hospitia Hildesiæ designabantur, adductum profectus erat.

Itaq; redintegrato post Pascha bello, aliquot hebdo-

hebdomadis propè Hannoueram principes cum ex- 1528.
ercitu excubabant, vt episcopum ex VVestphalia
redeuntem antequam cum copijs Hildesiam attin-
geret, oppressum arcerent. Cùm autem Ericus
episcopus Monast. ex quo spes Hildes. omnes præ-
cipuè pendebant, rebus humanis intereà exemptus:
ideòque equites VVestphalici, Hildes. auxilium la-
turi, qui iam in procinctu erant, rursum dißipati
essent: & episcopus inanis Hildesiam rediret: prin-
cipes Brunſ. ad reliquarum arcium & ciuitatum
diœcesis occupationem conuersi, primùm Gronaw
oppidum ab Hildes. receptum, denuò expugnan-
tes, crudeliter direptum, exurunt. deindè ALFEL-
dum ciuitatem deditione capiunt, & 6000. flo.
mulctant. Postea VVintzenburgum arcem o-
cto dies oppugnatam occupant. Inde Marienbur-
gum conuersi, subitò ad montem metropoli Hilde-
sensi imminentem, castra metantur. ciues erum-
pentes, vt ædificia canonicorum in monte incen-
derent, ab hostibus in vrbem repulsi sunt. Vespe-
re Cartusiense cœnobium, traductis in vrbem mo-
nachis, & Iohannitarum curiam, ipsi exurunt,
& in arces Sturewaldum & Peinam commea-
tum mittunt, & duos senatores Henningum Kö-
rdingum & Conradum Kyne, Peinæ præfici-
unt. Intereà fulminare in vrbem tormentis &
globis ignitis principes ex monte cœperunt, quibus
præter

1522. præter ſex homines, plus damni non datum eſſe vrbi, quàm centum florenis ſarciri poſſet, annotatum inuenio. Decimo quarto obſidionis die, ciuitatum Goslariæ, Magdeburgi & Einbecæ legati in caſtra veniunt, & factis bidui inducijs, de pace certis conditionibus ineunda, in templo D. Nicolai, inter vrbem & montem ſito agunt. Re ad ciues in vrbem delata, omnem deditionis & pacis talibus conditionibus faciendæ mentionem abominantur, & ſe ad extremum vſq; ſpiritum, & ſolos, & cum alijs pro ſua vrbe & patriæ libertate propugnaturos eſſe, reſpondent. Id cùm legatis vrbium veſperi ſignificatum eſſet, poſtridie denuò fulmina in vrbem vibrata. & ſegetes circa vrbem vaſtatæ ſunt, quas tamen in maxima agrorum parte, à caſtris hoſtium auerſa, equites præſidiarij & ciues cum currulibus ſuis munitionibus excurrentes, circa vrbem tutati ſunt. Ita, cùm menſem ferè principes irrito conatu Hildeſiam oppugnaſſent, die Margaretæ ſoluentes, Peinam denuò obſident. Ciues Hild. obſidione liberati, in vicinas principum præfecturas rapinis & incendijs denuò graſſantur, & Eldegeſſam oppidum captum & direptum exurunt. In arcem Peinam trecentos milites ſaccis pulueris tormentarij onuſtos per medias hoſtium excubias, immittunt. Domi verò Henningum Brandes, qui pacis ſtudioſior videbatur, de-

tur, deponunt, ac in locum illius Henningum Kö- 1522.
nerdingum Peinæ præfectum, absentem, substituunt.

Principes intereà Brunsuic. Ericus, Henricus & Franciscus, arcis Peinæ oppugnationem strenuè urgent. sed magna suorum strage arcem adorti, fœdè repulsi, multi trucidati, & princeps Henricus glande pedem vulneratus, in arcem Lycaoniam deportatus est. 27. August.
Sequenti hebdomade, Ericus & Mindensis, militem Peina abductum, in oppidum & pagos paßim distribuunt. Soluta obsidione præfectus Peinæ Könerdingus absens consul creatus, relicto in arce necessario præsidio, cæteros milites in urbem reducit, & in canonicorum curias distribuit, donec stipendia ab illis persoluta essent.

Die Michaëlis, episcopus, octingentos equites e diœcesi Monast. tandem Hildesiam adducit. quibus coniunctis, aliquoties in vicinam Erici ditionem excursiones faciunt, oppidum Battensee cremant, in præfecturis Calenberg, Homberg, Stoffenberg, rapinis & incendijs grassantur. oppidum & arcem Sesen vi expugnant, Coldingenses pagos diripiunt. Sed cùm exacto mense, equitibus improbè flagitantibus & dira minantibus, stipendium numerare episcopus & Canonici non possent: orto in urbe tumultu, ciues armati forum occupant, catenis platearum aditus muniunt, ne conue-

1522. nire equites, & ciuium domos diripere possent.

Cùm igitur belli satietas vtrinq; ciuitates cepisse videretur, senatus Brunſ assentientibus principibus, Hildesienses in vicum territorio illorum vicinum euocant, vbi de dimittendis equitibus peregrinis & pacis consilijs instituendis, eos sponte iam idem cupientes admonent. Transactum igitur cum equitibus est, vt datis octo nobilibus obsidibus, de soluendo, quod in ipsos eorumq; equos alendos impensum erat, ciuibus cauerent, & circa Martini diem ex vrbe discederent. Secutus est conuentus Goslariæ, in quo ciuitatum legati, compositionem inter principes Brunſ. & Hildeſ. antea tentatam, perficere conabantur. & media, ad vtriusq; partis ratificationem, communi deliberatione proposita erant. Quæ cùm Hildeſ. episcopo & ciuitati iniquiora viderentur, re infecta discessum, nec eo anno quidquam præterea memorabile in hoc bello gestum est.

1523. Post Epiphania, delecti ex collegio, nobilitate & senatu Hildeſ. Noribergam ad comitia proficiscuntur, vbi post duorum mensium moram, Ferdinandus, Albertum arch. Mog. & Georgium Saxoniæ ducem, ac ciuitates vicinas, Goslariam, Magdeburgum, Einbec. commissarios nominat, qui proximis Calendis Maij Quedlinburgi controuersias cognoscant & componant. Intereà Erici milites, no-

es, noctu, in montem vrbi Hildesiæ imminentem, 1523.
& multis canonicorum ædibus, templo D. Mauritij contiguis insignem, impreßione facta, homines & pecora abigunt, & ædificia reliqua incendunt. Hildesienses econtra Boideburgenses salinas vastant, & pecora ex pagis paßim abducunt. Post Pasca, in conspectu vrbis Hannoueræ, pagos incendunt, & pecora abigunt. Itaq; ciues irritati, cum principe suo Erico, vicißim pagos præfecturæ Sturewaldensis spoliant, & prædam duplo maiorem recipiunt.

QVED Linburgi, Albertus arch. Mog. & Magdeb. & Georgius Saxoniæ dux, & ciuitates, Goslaria, Magdeb. & Einbeca, quibus à Cæsare causa commissa erat: vnà cum vtroq; principe Brunſ. & Hildesiensis collegij, nobilitatis, & vrbis legatis, initio Maij conueniunt: episcopo Hildeſ. Halberstadij in vicinia exitum expectante. vbi tandem vtriusq; partis consensu ita transactum est, vt armis vtrinq; depositis, inter episcopum Hildeſ. ac ipsi coniunctos, & duces Brunſ. eorumq; socios Pax sit. Ericus & Henricus duces Brunſ. quæcunq; oppida, arces, cœnobia episcopi & diœceseos Hildeſ. à Cæsare & Imperio proscripti, occuparunt, retineant. VVilelmus dux Brunſ. captiuus, sine λύτρῳ liber sit. Gladius Erico duci Brunſ. in prælio Soltauiensi ademptus, & in summo templo

1523. *Hildesiæ suspensus, duci reddatur. Captiui omn… vtrinq; liberi dimittantur. & abolita proscripti… ne, Hildesiensis cum collegio & nobilitate in gra… tiam Cæsaris recipiantur. Nobiles diœcesan… quorum prædia, & domos in bello duces Brunſ. i… suam ditionem redegerunt, Goslariæ, ad Bartholo… mæi, cognoscent, quid ex gratia principes victor… singulis reddituri sint. His ita transactis, Hil… desienses domum reuersi, captiuum principe… Brunſ. VVilelmum in curia conuiuio exceptum, c… in arcem Steinbrug deductum, libertati pristin… restituunt. atq; ita finis bello Hildesiensi, quint… postquam cœptum est, anno, tandem imponitur.*

Sunt autem præfecturæ, (licet harum aliquot Ertelsen, Gronaw, Bodenwerder, Lawenstein Hallerburn & aliæ, ab Ottone & Friderico duci…
1433. *bus Brunſ. & Lunæb. Bernhardi filijs, Magno epi… scopo, & collegio Hildesheimensi, pro triginta mil… libus aureorum nummûm pignori solùm concess… fuerunt) quas episcopo Hildeſ. ademptas, principe… Brunſ. suo ducatui adiunxerunt, Nouendecim… nobilium arces sedecim: oppida maiora septem… cœnobia octo. Arcium nomina sunt, VVolden… berg cum 28. pagis. VVintzenburg arx & comi… tatus ad Leinam fl. oppido Alfeld insignis, A. C. 1146. in episcopi Hildeſ. ditionem peruenit, cùm postremus comes Hermannus, à viro nobili, cuius*

vxo-

uxorem vi vitiauerat, clam noctu conscensa arce, 1523.
n lecto cum coniuge interfectus esset. Lebenburg
um 18. pagis & 4. cœnobijs. Hundesrugge (nunc
Erichsburg appellant) 16. & oppido Dassel. Er-
elsen 24. Poppenburg 6. & cœnobio VVittenborg.
Lude, 19. Lauwenstein 15. & cœnobio. Gronde, 9.
Steinbrug, 8. VVidelag, 10. VVineburg 3. Luter, 5.
ladem 6. Koldingen 8. VVesterhoue 15. VVolde-
tein 9. Gronaw 2. Hallenburg 3. Oppidorum nomi-
na, Alfeld, Bokelen, Bodenwerder ad Visurgin,
Hameliæ pars dimidia, Grunaw, Dassel: & his
minora, Lawenstein, Lamspring, Ertsel, Elsa, Boi-
enburg, Hemmendorp, Soligttern. Cœnobia
celebriora, Ringelheim, Lamspring, Dernburg,
Dorstatt, Vittenborg, VVilsinghausen, Reiffen-
berg, VVoltigerode, &c. Quæ omnia, Imp. Ca-
rolus V. Augustæ postea, in feudum ducibus Brunsv. 1530.
itu & literis solennibus contulit. ut sane exigua
res recuperationis illorũ superesse episcopo & col-
legio Hildes. videatur, tametsi voluntas & cona-
tus, electis subinde potentibus vel gratiosis in aula
Romana & Cæsarea, episcopis, collegio non defue-
rit. Tantam oppidorum & arcium iacturam
episcopus Hildes. moto bello non necessario, & per-
nacia in captiuis, mandante Cæsare, non dimit-
tendis, incurrit. ac de tota diœcesi amplissima &
potentissima, tres solummodo arces, Sturwaldam,

1523. Peinam & Mariæburgam, vnà cum metropoli Hildesia & Peina conseruauit. Cùm verò armi amissa recuperare episcopus desperaret, ad ius confugit: cuius viam Quedlinburgensi actione sib non præclusam iudicabat. Itaq; Romæ litem coram Adriano Pontifice, ducibus Brunſ. intendit & spoliatum se ante omnia restitui petit. Pontifex cognitionem causæ in auditorio Rotæ, Mercurio de Vipera commendat vbi cùm aliquousq; deducta esset, duces Brunſ. apud Clementem VII. obtinuerunt, vt cognitio causæ ex Rota, ad Petrum Cardinalem Anconitanum transferretur. Sta-
1527. tim autem subsecuta vrbis Romæ direptione & Cardinalis morte improuisa; non vlterius processum est. donec decennio post, Valentinus à Tetle-
1537. ben litem reassumeret. vt suo postea loco commemorabimus.

Nunc ad 1521. annum, à quo, vt belli Hildesiensis seriem integram contexerem, digressus sum, redeo. in cuius comitijs VVormatiensibus, tum alij Saxoniæ principes, tum verò inprimis Fridericus elector interfuit: qui Lutherum ab Imperatore co-
17. & 18. ràm audiri, &, cùm paulò post, impulsu Pontificij
Aprilis. legati Aleandri, ab Imperatore proscribendus esset, redeuntem domum, à fidis hominibus, ex itinere in arcem VVartburg, vrbi Isennacensi vicinam, quam Patmon suam ille postea nominabat, abduci & occultari,

cultari, donec ex Germania Cæſar abijſſet, curauit. Conſilij illius, octo homines conſcij fuerunt, quorum tanta fides & taciturnitas fuit, vt nemo præter principem & paucos conſcios, vbi verſaretur Lutherus, reſciſcere poſſet. Magni etiam multi, à Pontificijs paßim, de loco, in quo Lutherus lateret, conſulti, nihil diuinare certum, DEO eum protegente, potuerunt. Commoratus eſt in eremo illa Lutherus, decem circiter menſes ac in ocio illo, tum alios eccleſiæ vtiles labores, ac imprimis Euangeliorum & epiſtolarum, enarrationes Germanicas Alberto comiti Mansfeldenſi dicatas, & contra Latomum de peccato in renatis reliquo; edidit: tum verò duos neruos regni Pontificij, Miſſas priuatas, & vota Monaſtica, incidit. Quos libros, Auguſtinianis fratribus ſuis, qui abſente illo, Miſſas priuatas abrogare, & de laxandis votis diſputare cœperant: & patri ſuo, inſcripſit. Caroloſtadius etiam, ne κωφον πρόσωπον abſente Luthero videretur: Imagines & ſtatuas ex templo parochiali à vulgo exturbari curat: confeßionem priuatam abolet: vtranq; ſpeciem primus diſtribuit: ſacramentum Laicis in manus tradit: contendit in foro, ex verbo Dei ſeu lege Moſaica, non ex iure Romano pronunciandum eſſe. Hortatur vt ſinguli labore manuum ſibi victum parent. vituperat ſcholas & ſtudia doctrinarum: ac

M. D. XXI.

Caro lopa

Xx 4 iubet à

D. M. XXI. iubet à Deo arcanas reuelationes & motus Spiritu sancti expectare. librum etiam de coniugio Sacerdotum & de votis monasticis rescindendis 24. Iuni edit. ac primus sacerdotum Bartholemæus Bernardus, pastor Kembergensis, frater Ioannis Velcurionis, cuius Physici commentarij utiliss. extant, uxorem duxit. Sed hæc, occasione Pathmi, in quam Lutherus ex comitijs VVormatiensibus rediens, abductus est, obiter attexui. EDictum Caroli V. quod in comitijs verbosissimum & atrocissmum,

8. Maij. aduersus Lutherum edidit, adscribere non iudico operæ præcium.

Biduo autem post edictum illud promulgatum, Ioanni duci Saxoniæ, Friderici electoris fratri, Io. Ernestus dux Saxoniæ, ex Margarita Anhaldina natus est: cùm paulò ante, Henrico duci Saxoniæ, Ioannis patrueli, MAVRICIVS, postea elector, ex Catharina Megapolitana, in lucem editus esset.

Addam de comitijs illis, hanc quoq; iocosam narrationem, quam postea Christianus III. Daniæ rex, ipse aliquoties amicis recitauit. Is eo tempore adolescens octodecim annorum, in comitatu auunculi sui, Ioachimi I. electoris Brandeburgensis, VVormatiam profectus, in monasterio Franciscano, ubi hospitium Cæsar habebat, monachum chordigerum, ex suggesto longiore, tabulis non admodum arcte conglutinatis extructo, præsente Cæsare

ſare concionantem die paraſceues audiuit. Cumq; caſu ſub ſuggeſto conſtitiſſet, & monachus ineptiſſimè geſticulans, & hinc inde in tabulato diſcurrens, nunc erecto in altum, nunc deorſum inclinato corpore oraret, & funem, quo cinctus erat, inter aſſeres ſubinde demitteret: animaduertens id princeps adoleſcens, nodum in fune nexuit. quo ille alligatus, & magno impetu ſurſum erigere ſe fruſtra niſus, ſtrepitum in populo excitauit. cuius cauſa cognita, Carolus inquiri autorem iuſſit: quem Lutheranum aliquem eſſe ſuſpicabatur. tandem cum adoleſcentem Holſatiæ principem ita luſiſſe reſciſſet, res tota in riſum verſa eſt. Hanc narrationem, à præceptore meo Melanthone ſæpè in prælectionibus recitari memini, cùm in rhetoricis de actione diſſerens, ſedatos, graues, & placidos geſtus, maximè in dicendo decere moneret: & monachi illius alligati exemplo, ab ineptis geſticulationibus concionaturos dehortaretur.

In iiſdem comitijs, bellum, Carolo Cæſari, Robertus Marcæ & Arenburgi comes, qui ſe in Franciſci Galliæ regis clientelam recens contulerat, ineunte Martio, in ipſa principum Imperij corona, denunciat. Quod diuturni cum Gallis belli, quadraginta ferè annos, tametſi exiguis ſubinde interpolatum Inducijs durantis, ſeminarium extitit. Cuius hæc fuit prima occaſio. Robertus Marcæ

Initium belli inter Francisc. I. & Carol.

 & Aren-

M. D. XXI. & Arenbergi comes, Sedani ad Mosam sedem habens, vir bellicosus & acer, Bullionensem ducatum, in sylua Arduenna, ab episcopo Leodiensi oppignoratum tenebat. Inciderat autem inter nobilem ab Embri & principem Simæum ex familia Croya, de Hierga Arduennorum oppido, contentio: Quod, pares ducatus Bullionensis, à quibus jure prouocari non licebat, Simæo adiudicant. Embrius, aulæ Burgundicæ, ac imprimus VVilelmi de Croya summi aulæ Caroli magistri beneuolentia fretus, à sententia prouocat, & citationem aduersæ partis obtinet. Robertus, pupillorum Simæi princeps & tutor, autoritatem suam interponit, & jura ducatus sui, & patrocinij priuilegia, tueri conatus, magna contentione litem illis intentatam amoliri in aula Cæsaris conatur. Cùm autem frustra se laborare, nec quidquam obtinere posse animaduerteret: Galliæ R. Franciscum adiens, se suaq; oppida et arces omnes in Regis clientelam tradit. & conscriptis in Galliæ finibus copijs, Bellum Cæsari denunciat.

Adolphus comes Marcæ.
Engelbertus. uxor, dominij Arenbergæ hæres.

Adolphus comes Marcæ, stirps Ducum Cliuiæ.	Erardus Marcanus. ARenbergæ Dominus. ⊕ 1387.
a	b

α β M. D. XXI.

ADOLPHVS, relicta episcopa Colon. & Monast. factus comes Cliuiæ. — Erardus.

ADOLPHVS dux Cliuiæ primus 1417. — Ioannes.

Erardus stirps comitum in Arenberg. — Robertus, Esdainæ & Iamesæ Dominus.

ROBERTVS Dux Bullionis, Francisci Galliæ regis cliens, Carolo V. bellum indicit, 1521. ⊕ 1535. — ERARDVS Cardinalis Leodiensis. cui Paraphrasin in Epistolas ad Corinthios Erasmus inscripsit. v. d. y. 4

ROBertus, Marscallus Galliæ. — ANTonius, cui Paraphr. in epist. ad Galatas, Erasmus dicauit. — HENricus Dominus in Iames.

Henricus Robertus. uxor Francisca, Ludoici ducis Mompenserij filia, Francisci soror.

Robertus VVilelmus dux Bullionius, post equitatum Germanicum miserè in Gallijs dissipatum Geneuam reuersus ⊕ 1588. Cal. Ianu. — Ioannes, sub initium Gallicæ expeditionis ⊕ 1587. — Carola.

Aduer-

M. D. XXI. Aduersus hunc, Henrico Nassouio, Francisco Siccingio, & Embrio ducibus, exercitum Carolus mittit, qui oppida ducatus Bullionensis, Lonias, Musancurium, Florengiam, Sausium, capta solo æquat, & Bullionem ipsam, regionis caput, deditam in potestatem redigit. Robertus, inclinatis & decisis rebus suis, inducias aliquot hebdomadarum, Francisci Siccingij veteris amici sui intercessione impetrat.

Galliæ rex, Cæsarem, cuius iam nimium creuisse potentia ipsi videbatur, longè aliud & grauius Marcano bellum moliri suspicatus, exercitum ad fines Belgici comparat, & Boniuetum Amiralem in Aquitaniam mittit, qui Fonterabiam, in extremis Cantabriæ finibus postea cepit. Rex ipse, cum ad Scaldin fl. propè Valencenas, Liquæus nobilis Hannonius, cœnobium S. Amandi & Mortaniam oppidum, velut iure ad se spectans, priuato nomine occuparet: etsi præfecti Artesiæ, Flandriæ, Hannoniæ, & vicinarum Cæsaris prouinciarum, & Nassouius ipse, negarent, se regi bellum inferre velle: nec mandata alia quàm de pace cum rege seruanda, à Cæsare haberent: tamen satis denunciatum esse bellum per Liquæum asserens: hostili exercitu prouincias Cæsaris inuadit. Nassouius finitis cum Roberto inducijs Musonem occupat. Inde MAseriam vrbem munitißimam, ab

Anna Momorantio, & Petro Baiardo fortißimo Heroe Gallico, qui triennio post in ducatu Mediolanensi perijt, defensam, oppugnare irrito conatu instituit. In ea obsidione, Franciscus Siccingus, Cæsareani exercitus dux præcipuus, cum reliqua nobilitate, quæ tum vnà militabat, primùm conspirasse aduersus episcopum Treuirensem & alios scribitur, cuius conatum & exitum infelicem statim commemorabo. Alia parte Tornacum, recens ab Angliæ rege Gallo redditum, ab Vgone Moncada, Caroli duce obsidebatur. Angliæ rex, gliscente iam bello, Cutbertum Tonstallum, Londinensem postea episcopum, de pace cum Gallo conciliandа, legatum apud Carolum habebat; ac eodem tempore aduersus Martini Lutheri captiuitatem Babylonicam, librum à se scriptum ad Leonem Pontificem miserat. qui sua autoritate confirmatum, edidit, & Defensòris Fidei elogium Henrico tribuit. Quo ille titulo deinceps vsus est. In bello autem, e arbitrum inter Cæsarem & Gallum interponens, ò rem deducit, vt vtrinq; exercitum se dimissuros, & quas de Tornaco alijsue oppidis, controuersias aberent, Angli iudicio se composituros promitterent. Sic cùm pax constituta videretur, nuncius e Fonterabia, Cantabriæ vrbe, à Bonіueto capta fertur. Quæ nisi prius redderetur, Cæsar in acis conditiones iurare noluit. Quod cùm Gallus

M. D. XXI.

se fa-

M. D. XXI. *se facturum negaret, irrita fuere pacta, & bellum redintegratum est. Gallus Hesdinum occupat. Belgæ anno exeunte Tornatum deditione accipiunt. In Italia etiam, Cæsaris Caroli duces, Prosper Columna, & Alfonsus Daualus Piscarius, vrbem Mediolanum exeunte Nouembri ceperunt. quod primum initium eijciendi Gallos ex Mediolanensi ducatu fuit, quem vignti duos annos ferè continuos iam possederant. cuius victoriæ nuncio ad Leonem X. PP. allato, cùm rectè ac hilariter valeret, biduò post ex hac vita sublatus est.*

Eodem anno, Vngarorum, sub rege Ludoico puero, insolentia & contumeliæ in Solymanni legatos editæ; occasionem Turcis Belgradi occupandi optatißimam præbuerunt. Cùm enim Solymannus, patri Selymo, qui Syriam & Ægyptum Turcico Imperio recens adiecerat, succedens: de more, finitimis regibus, se paterni regni hæreditatem adijsse, & portam suam, omnibus siue pacem siue bellum petentibus, patêre denunciasset: Vngarorum tanta cœcitas & insolentia fuit, vt Turcam hostem vicinum & potentißimum, non modò superbè contemnerent, verùm etiam Oratores Solymanni captiuos retinerent, & iniurijs ac probris proteruè aduersus se irritarent. Quibus prouocatus Solymannus, mox sequenti anno Vngariam
1521. *inuasit, & Albam Græcam, fortißimum ad Istri &*

Saui

Saui confluentem, non modò Vngariæ, verùm etiam orbis Christiani propugnaculum expugnauit. Quod antè centum annos rex Sigismundus primùm à Georgio Rasciæ despota, certorum Vngariæ oppidorũ permutatione emptum, regno illi adiunxerat. M. D. XXI.

Paulò antè, Ferdinandus, Caroli V. frater, ex Belgico digressus, ineunte Augusto Noribergam primùm, & inde in Austriam peruenit. vbi Austriacarum ditionum hæreditatem sibi à fratre concessam adijt. & paulò post, Annam, Ludoici Vngariæ regis sororem, annum ætatis 19. agens, in matrimonium duxit.

In Saxonia verò inferiore, Ericus, & Erici ex fratre nepos. Henricus junior, duces Brunsuicenses, Ducatæ aduersus Ioannem, episcopum Hildesiensem, Saxoniæ ducem, proscriptionis Cæsareæ, Executores, à Caroli constituti: cupidè & strenuè mandatum sibi munus exequuntur, & adiunctis Landgrauij Haßiæ & ciuitatum auxilijs, diœcesin Hildesiensem, exeunte Augusto, hostiliter inuadunt & occupant; vt paulò ante prolixius exposui.

CHRONICI LIBER SEPTIMVS.

OPTIMO VIRO,

Nobili & magnifico Domino,

ERICO MATTHÆI,

Sereniss. Sueciæ ac Gothorum regis consiliario:

Historiam GOSTAVI regis, virtute & felicitate Heroica, Sueciæ regnum vindicantis;

Vt, à quo Expositiones illę primùm benignè mecum communicatæ sunt;

Ad eum, velut Beneficij autorem, Gratiæ redeant:

Remittit, & DICAT

Amico veteri & optimè de se merito,

David Chytræus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

LIBER VII.

M. D. XXI.

HÆc dum in Saxonia aguntur: GOSTAVVS Erici, eques Suecus, ardenti amore libertatis & salutis patriæ, ex Christierni regis tyrannide vindicandæ, & indignatione ac zelo Heroico aduersus patriæ hostes inflammatus: etsi in extremas angustias res Suecorum redactæ videbantur: amen ingenti magnitudine animi, vigilantia in rebus aduersis, constantia, & ardenti impetu ac velut ἐνθουσιασμῷ ad depellendos hostes, & in libertatem pristinam, Sueciæ regnum restituendum, apiebatur. Commodum igitur accidit, dum pud iberos seu fossores metallicos, viros fortes, uos Dalacarlos nominant, vagatur, & voluntaes præcipuorum explorat, ut Laurentius Olai, elebris industriæ ac fortitudinis eques, qui Stenoi Gubernatori fideliter paulò ante inseruierat; on tantùm ea, quæ à Gostauo, de crudelissima hristierni tyrannide recitata erant, nimis vera se confirmaret: verùm insuper adderet, regem, omagij, solennisq; exceptionis causa, vniuersum gnum paulò post perlustraturum, iamq; edictum se, vt in singulis prouincijs, & singulorum Scultorum prædijs furcæ erigantur. neq; multos adeò tercessuros dies, quin in Daliam regæ adferan-

M. D. XXI. tur literæ, quibus ad commeatum regi militibusq; confestim contribuendum, Dalkarli adigerentur. His itaq; tam grauibus imminentibus periculis, Dalecarli permoti, continuò quosdam ex primoribus ad Gostauum, qui in remotiora loca secesserat, ablegant, vt reditum acceleret, seseq; totius Daliæ gubernatorem & ducem, aduersus Christiernum profiteatur. Quo accepto nuncio, Gostauus in remotißimis parœciæ Limà partibus inuentus, cum legatis redijt, ibiq; vt organon ad patriam vindicandam diuinitus seruatum, consentientibus suffragijs, maxima omnium lætitia, atq; applausu, in gubernatorem atq; ducem electus est, eiq; iuramentum fidelitatis atq; obedientiæ præstitum, & selecti iuuenes, qui vitæ eius præsidio essent. Atq; in hunc modum, Deo opt. max. qui tyrannos ex summo fastigio deijcit ac punit, & de gente vna in aliam, propter iniurias, contumelias, cædes & dolos, imperia & regna transfert, clementer adiuuante, Gostauus regni gubernationem felici omine est auspicatus. & LAVrentio Olai, plurimisq; interemptorum procerum, nobiliumq; ministris, alijsq; aulicis, quibus aqua & igni à tyranno interdictum erat, neq; in publicum prodire ausi fuerant, certatim ad ipsum confugientibus, exercitum quotidie auxit.

28. Ianuar. Itaq; die Caroli magni, Gostauus copias ad Cuprimontanos eduxit, & regum illius prouinciæ præfe-

præfectum Christophorum Olai, eiusq; complices, cepit, & Danorum mercatorum istic negotiantium merces uniuersas intercepit. annuumq; totius prouinciæ tributum regium & frumentorum decimas exegit. inde in Daliam reuersus, auctis copijs, denuò ad Cuprimontanos remeans, omnium montanorum consensu, in ipsorum dominum atq; gubernatorem assumtus est. postea cum parte exercitus, in Helsingiam abijt: reliqua in montanis relicta: cui virum celebrem, Petrum Suenonis, ductorem præfecit. Absente Gostauo, literæ ab arch. Vpsaliensi, eiusq; patre Erico Trolle, & Benedicto Canuti, in montana perferuntur, quibus hortantur incolas, orantq;, ne à Christierno rege deficiant, simulq; pollicentur, sese à Christierno rege gratiam atq; amicitiam, saluiq; conductus literas, Gostauo impetraturos, dummodò à cœpto tumultu desistat. Et hisce quidem in literis, sese regni Sueciæ senatum, appellarant. Sed hæ literæ partim risu, partim indignatione & contumelijs, exceptæ sunt. M. D. XXI.

Helsingi autem summissè à Gostauo impetrant, vt aliquantisper adhuc ipsis parcat, neue tam propere in belli illius societatem illos alioquin satis exhaustos pertrahat. Quare per Gestriciam, cùm eius incolas, eiusq; Gefalienses, ad fidelitatis debitæq; obedientiæ juramentum faciendum, nullo ne-

M. D. gotio præduxisset, in Daliam rediјt. illocq; in itine-
XXI. re, militibus, qui præ timore ruri sese occultauerant, undiquaq; se illi coniungentibus, copias suas ita auxit, ut Christierni regis in arce Arosiensi præfectus, Henricus à Mylen, etsi aliquot millia Danorum in Daliam duceret, ut initia motuum opprimeret: tamen metu aduentantis Gostaui re infecta discesserit.

Cùm igitur, ad quinq; millium exercitum Gostauus collegisset, Arosiam, quæ Danicis præsidijs tenebatur, perrexit. ubi cùm copias lustrasset, & duas in partes exercitum distribuisset, ductoribus Laurentio Olai, viro forti, atq; Laurentio Erici, designatis: tandem, suos vallem Balingsås pertransire, & propè diui Olai sacellum castra metari iussit, neq; eo die cum hoste quicquam confligere.
29. April Hostibus verò in Suecos, præcipuè cum equitatu, irruentibus, Sueci necessariam sui defensionem suscipere coacti, primùm equites extra urbem obuios profligant. Gostauus verò, qui in medio adhuc agmine constitutus, longius aberat, pugnam incoatam audiens, veritus ne æquè prudenter rem sui aggrederentur, in primam aciem procurrit, adeò ut parùm ab eius latere dissiti, hostium tormentis icti procumberent. interim Laurentio Olai hostem in fugam versum per mediam urbem usq; in ipsorum castra persequente, Laurentius Erici, e-

iusq;

M. D. XXI.

iusq; socij, quosdam per vicos compendiosius tendentes, hostem anteuerterunt, atq; illos, qui grandiora tormenta bellica in media vrbis platea, in Suecos directa, asseruabant, à tergo adorti, interemerunt, tormenta occuparunt. Qui arcem Arosiensem tenebant, cùm suos terga dedisse cernerent, flammas in vrbem eiaculantur. Succi verò, igne extincto, maximam vrbis partem ab incendio conseruarunt. Præcipuam verò in vrbe prælij molem Laurentius Olai vir fortis & acer, cum hostibus in foro se conglobantibus sustinuit. donec victoria ad Suecos inclinante, hostes in castra se receperunt. Quæ cùm aliquandiu tutati essent, arcemq; nouo præsidio confirmassent, cimbis Stocholmiam aufugerunt.

Post hanc victoriam, plurimi ex militibus & nobilibus Suecis, Danorum castris relictis, sese Gostauo coniunxerunt. quorum ex numero Aruidus Vestgothus erat. quem ad arcem Stekeburg obsidendam, atq; Ostrogothos propugnandos, Gostauus aliquibus cum copijs misit. Eodèm tempore Nycopensem atq; Orebroensem arces obsideri curauit. Laurentium verò Erici, cum mediocri armatorum numero Vpsaliam præmisit, cui Laurentius Olai, congregatis aliquot territoriorum agricolis, sese in itinere coniungit. quibus appropinquantibus, Benedictus Biug archiepiscopi præfectus, emißis

Stekeburg obsidetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXI. *exploratoribus, hostium numerum & reliquum apparatum rescire auebat. quos cùm Sueci intercepissent, Canonici senatusq; vrbis Vpsaliensis datis ad Gostaui officiales literis, rogant, ne gestationem scrinij argentei D. Erici, quod eius festo, in nondinis Vpsaliensibus, ad veteris Vpsaliæ templum, semimiliare ab vrbe distans, deferri consueuerat, impedirent. illis verò respondentibus, decere vt Sueci, & non aduenæ ritus illos seruarent, Benedictus Biugg extremè illos se contemnere ostendens, conuiuium in horto episcop instituit. Quem Sueci, sub Gallicinium mane vino somnoq; sepultum, cæsis viglibus, & ædibus arch. occupatis, excitarunt, & vrbem incendio ab hostibus immisso liberarunt. Ipse verò Biuggus, in fuga prope vadum Flotesund transiturus, sagitta per mediam brachij vlnam, medullæq; meatum, à carpo ad cubitum vsq; immissa, lethaliter vulneratus, non sine exquisitißimis doloribus, sagitta extracta, vitam Stockholmiæ finiuit.*

15. Maij.

Mense Iunio, Gostauus ipse Arosiâ Vpsaliam profectus, conuocato collegio, canonicos interrogat, an Sueci, vel Dani perhiberi velint; simulq; plurima, ab illis, ipsorumq; episcopis, aduersus patriam, ipsorumq; legitimum magistratum, Caroli regis atq; Stenonis vtriusq; tempore, designata facinora, illis obijcit: &, si similia in posterum

Vpsaliæ.

perpe-

perpetrare non veriti fuerint, pœnam seueram minitatur. deniq; an iuramentum ipsi præstare, seq́ue erga patriam fideles subditos declarare velint, vt apertè profiteantur, vrget. Illis verò summißè sese excusantibus, ac petentibus vt cum archiep. primùm communicare sibi per literas liceret: quibus suasuri sint arch. vt Christierno relicto, sese cum regno patriaq; coniungat: Gostauus adquiescens simul ipse quoq; ad arch. Stockholmiæ degentem, eiusdem argumenti literas mittit. Quas ille ad se perlatas, Theodorico Slagböck, arcis Stockholmensis præfecto monstrans, summo cum contemtu & sarcasmo, inquit, semetipsum Gostauo responsum breui relaturum. tabellariumq́; detinuit, quò ad equites & pedites extra vrbem eduxisset, atq; ad sesqui milliare tantùm ab Vpsalia abesset.

M. D. XXI.

Gostauus, non solùm ex transfugis ac exploratoribus, hostium aduentu cognito, sed hostem aduenientem loco ex editiore ipse contemplatus, cùm à Canonicis se delusum, & imparem exercitui hostium, Dalacarlis & alijs paulò ante à se dimißis, fore videret: in syluam Nosten se recipere cogitabat. vbi in vado propè Ladeby hærens, ac excussus ex equo, ab hostibus propè circumuentus & oppressus fuit: donec Dei beneficio, & comitum, qui aderant virtute, euasit. & paulò post recollectis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

D. M. XXI. ex vicinia copijs, arch. Stockholmiam redeuntem, viriliter adortus, insigni victoria profligauit. Qui cùm vix sextum quenq; suorum Stockholmiam reduxisset: obsidere vrbem, castris ad montis Brunkonis radices collocatis, Gostauus instituit. Sed erumpentibus Danis inde depulsus, longiore ab vrbe interuallo castra ad Rotebroo firmiora posuit: cùm quidem Helsingi illis ipsis diebus subsidio primùm Gostauo venissent. Mense Iulio ex Germania veteranorum militum agmina, Stephano Saßio duce, ad Gostauum venerunt. auctisq; quotidie militum copijs, quas in diuersis & procul ab inuicem dißitis castris, Gostauus alebat: curæ etiam & sollicitudines, de militum stipendijs & commeatu parando creuerunt.

Initium obsidionis Holmiæ.

Intereà Seuerinus à Norby, insulæ Gotlandiæ præses, Christierno regi suo fidus, arcem OstGothiæ Stekeburg, ab Arwido, Gostaui duce, obsessam, liberare conatus, militem ex classe in continentem exponit: qui à Succis in classem repulsus est. Nihilominus tamen Seuerinus, noua in arcem præsidia ac commeatum mari immisit, & Nicolao Boëthij de Vienâs, & Holgero Caroli Succis equitibus auratis, quòd minus eis fideret, in Daniam abductis: Bernardum à Mylen Germanum, arcis custodiæ præposuit. Seuerino digresso, Gostauus, Ioannem Brascium Lincopensem episcopum nu-

pum nutantem, iurare ipsi ac Sueciæ regno fidem ac obedientiam cogit & VVastenas ad comitia indi- M. D. XXI.
cta proficiscitur. in quibus, omnium ordinum ho- Comitia
minibus, ex OstGothia, Smalandia, VVestGothia, VVastenis
VVermlandia & Dalia congregatis, Gostauus so- 24. Augusti.
lenni oratione patriæ pericula exponit, atq; ipsorum fidem ac operam, ad ea auertenda atq; depellenda, veteremq; libertatem reuocandam expetit. Qui omnes vno ore, non tantùm sua quæcunq; possent subsidia promittere, sed maximas gratias Gostauo agere, quod patriam tam crudelis ex tyranni potestate liberare sit aggressus, deniq; pariter humilimis precibus rogare, vt quod cœperat continuare, atq; Deo auxiliante, perficere velit. neq; tantùm ipsorum gubernatorem, sed totius regni legitimum aliquando dominum atq; regem se profiteri non grauaretur. Quibus respondet Gostauus: se contra communem patriæ hostem arma gerere, non regni cupiditate, sed iusto dolore atq; commiseratione, precibusq; transyluanorum Suecorum permotum, vt indignißimæ cædis, in summos regni proceres, aliosq; quam plurimos, à Christierno, contra juramentum, datasq; syngraphas, crudelißimè perpetratæ, vltorem, patriæq; vindicem se præberet, reliquorumq; dux atq; gubernator esset. Quod si suam quoq; ad bellum hoc fęliciter exequendum fidelem conferre operam

 velint,

M. D. XXI. velint, se non recusare, quin ipsorum sit dux atq; gubernator. de rege verò creando tum demùm sint solliciti, cùm Dei beneficio bellum integrè perfecerint. Tum demùm enim, quemcunq; regni ordines, ex procerum Suecorum sanguine oriundum, in regem electuri forent, illi se quoq; suam fidem obsequiumq; libenter comprobaturum. Consentientibus igitur omnium votis, ac voce, magno cum applausu & lætitia, ordines Gostauum se pro domino & Gubernatore agnoscere profitentur, eiq; fidelitatem atq; obedientiam sub dio intercedente juramento promittunt.

Hisce comitijs peractis, copias in VVestrogothiam mittit, quæ capta arce episcopi, Lekio, oppidum arcemq; Elfsburgensem obsiderent. Smolandiæ quoq; immissi milites, eius prouinciæ arces atq; oppida, Gostaui auspicijs occuparunt.

Intereà verò, dum in OstGothia hæc administrat: Theodoricus Slagböck & Gorgonius Holstenius, cimbis alijsq; nauigolis per lacum Melerum Arosiam mißis, arcem nouis præsidiarijs, prioribus secum inde auectis, muniunt. Sed cùm angustum fretum Kolesund in reditu transmissuri essent, Sueci vtrinq; extructis propugnaculis, atq; medio transitu cisternis ligneis saxo repletis summersisq; obstructo, per biduum istic cum hostibus pugnarunt, priusquam fretum superarent.

Mense

Mense Septembri, Gostauus copias militum, Nicolao Aruidi & Henrico Ioannis ductoribus, in Finlandiam ablegauit, quibus, tam ex nobilibus, quam ex plebe se plurimi coniunxerunt, atq; hos inter quidam ad militiam natus, educatusq;, Nicolaus Grabbe de Grabbacha, qui in hostibus Finlandiæ extirpandis mirum industriæ militaris specimen exhibuit. Nauigiola enim instructißima & cimbas cùm haberet, ijs hac illac ad litus vectus, ex inopinato securum hostem frequenter obruebat, alios somno immersos, ferro occidens, alios etiam, repagulis firmißimis ad fores appositis, subiectoq; igne, vna cum ædibus in cinerem conuertens, adeò vt subinde vix 12. militibus comitatus, plurimos, vna nocte interimeret. Dumq; hostes congregarentur, illum vt comprehenderent, nauigiolis ad Reualiensem aliosq; Liuoniæ portus confugit, illisq; minimè cogitantibus in Finlandiam reuertens, neq; sine aliquo ipsorum incommodo eos profundo ex somno excitans. Copiæ à Gostauo missæ, Abogiam, Nouembri exeunte, obsederunt, vbi hostes facta eruptione Benedictum Nicolai, Aruidi Suecorum ductoris fratrem, aliosq; nonnullos captos, extra arcis murum ilico suspenderunt. M. D. XXI.

Mense Octobri, Gostauus in StockHolmiæ obsidionem continuandam intentus, tribus ex partibus castra locat: ad meridiem in parœciæ Bolkerkiæ Obsidio Holmiæ.

prædio

M. D. XXI. prædio Settra: ad septentrionem propè Rotebroo; reliqua in insula Sofonn, eo in prædio, vbi hodie domus regia est, quibus Petrum Freidach capitaneum præfecit, qui erumpentes ex vrbe hostes fortiter aliquoties profligauit.

Stekēburg dedita. Arx Stekeburgensis, Gostauo, 18. Decemb. dedita est, eiusq; castellanus Bernhardus à Mylen, Sudercopiam missus, vbi cum mensibus duobus in custodia fuisset, intercedente juramento se Gostaui ministerio astrinxit. Seuerinus à Norby ignarus arcem in Suecorum deuenisse potestatem, bellicarum nauium classe ad promontoria Stekeburgensia appulit, vt nouis arci præsidijs atq; commeatu subueniret. Suecis verò in freto Ethersund, obuiam illi properantibus; acerrimè dimicatum est, donec fretum Seuerinus euasit, plus quàm 600. suorum desideratis.

Arwidus, Gostaui dux, dedita Stekenburga cum dimidia copiarum parte ad Calmarniam eminus obsidendam missus est. alteram partem Gostauus ad StochHolmiam accersiuit.

Arcem Nycopensem, Henricus Ranzouius, qui M. D. XXII. Christierni regis nomine eam hactenus tenuerat, pridie Natalis Christi inchoantis annum 1522. Gostauo dedidit. cuius initio, seueræ à Christierno Danorum rege, ad castellanos & præfectus arcium, quæ in eius adhuc potestate erant, afferuntur literæ, qui-

æ, quibus regio edicto mandat, vt Suecos rebelles maximè nobiles, quos sua in potestate haberent, omnes interimerent. Alijs verò alios capite truncantibus, Thomas arcis Aboensis castellanus, ex præcipua Finlandica nobilitate quosdam securi percußit. Quidam verò Finno nobilis, magnæ apud suos autoritatis, Ericus Flemingus, maturè de Christierni edicto admonitus, vitæ suæ consuluit, simulans sese acerbißimum Suecorum hostem esse, rogamq; vt ex Suecis Dano adhærentibus, alijsq; copias aliquas sibi castellanus committat, quibus in Suecos arcem obsidentes impetum faciat, quas cùm accepisset, in Suecorum castra transiuit, ac sub Gostaui signis deinceps acerrimum se Danorum hostem præbuit. Aruidus verò, Aboensis episcopus, vt crudelißimi edicti Regij executionem effugeret, ascitis ex Finlandica nobilitate quamplurimis, ipsorumq; coniugibus, liberis & thesauris in vnum collectis, in Sueciam nauigare instituit. sed orta tempestate, propè Oregrundiam, ad insulam Viggiam, naufragio vniuersi perierunt. M. D. XXI.

Die 30. Ianuarij, arx Arosiensis & Tynelso in Gostaui potestatem venerunt. Hi felices successus, paulò post inexpectata ad Stockholmiam militum Gostaui clade interpolati sunt. Cùm enim Seuerinus à Norby ex Dania & Gotlandia,

nouas

M. D. XXII. nouas recentium militum copias, classe sua, Stockholmiam inuexisset: erumpentes Dani, castra Suecorum borealia, quæ in Eruam villam promota erant, dißiparunt. postridie, eodem successu, copijs Suecicis, quæ ad meridiem vrbi incumbebant, profligatis, vrbem ab omni obsidione immunem & liberam eo mense reddiderunt.

Gostauus Vpsaliæ tum commorans, destitui se classe necessaria, quæ maritimas inuectiones in vrbem arceret, cernens: domesticum suum Sigwardum ab Holten, Lubecam ablegat, qui à senatu populoq; Lubecensi, naues aliquot bellicas, tormentis, nitroso puluere, militibus, alijsq; apparatibus necessarijs, stipendio Gostaui impetraret. Lubecenses, qui ob violata mercatorum priuilegia, & naues ac merces sibi ereptas, iamdudum hostili in Daniæ regem animo erant, nouem nauium classem optimè instructam, rebus omnibus precio æstimatis, in subsidium Gostauo mittunt, nauarcho Friderico Brunn, & militum duce supremo Iohanne Stammelio. qui secundo vento vsi, pridie Pentecostes Sudercopiam appulerunt. Nulla autem ratione, quantumcunq; Bernhardo à Mylen, alijsq; annitentibus, persuaderi milites poterant, vt iuramentum aliquod præstarent, priusquàm dominum, cui seruirent, coràm essent contemplati. Quamobrem Gostauus Vpsalia Sudercopiam,

7. Iunij.

milia-

iliaribus Suecicis 22. excurrit. quem simulatq; M. D. XXII.
ilites vidissent, sese illo cum domino & viuere
r mori paratos esse, ilico affirmarunt, eiq; iura-
ento militari sese obstrinxerunt.

Ex quibus, ad Calmarniæ obsidionem continu-
ndam Aruido VVestgøto 500. subsidiarios mittit.
liquos in castra, quæ ante vrbem Stockholmen-
m paulò ante accitis Dalakarlis, Helsingis, alijsq;
orealibus Suecis instaurarat, ipse adduxit. ac di-
ußis rusticorum agminibus, conscriptos milites
uecos, cum conducticijs Germanis, solummodo re-
inuit. Nec multò post, noua subsidia ab vrbe Lube-
ensi, Bernhardus Bomhouer senator, & Herman-
us Plonius, octo nauibus aduehebant. Mense Iulio,
Thomas arcis Aboënsis præfectus, Seuerino à Nor-
y consilia suggerente, aliquot bellicis eum naui-
us & alijs plurimis commeatu & milite onustis,
tockholmiam uersus ex Finlandia transfretat, atq;
romontorijs appropinquans, celocem, exploratum
ræmittit. Quam Gustaui claßis, cui Ericus Fle-
ning præerat, in statione post excelsum montem
atitans intercepit, eiusq; præsidiarijs per classem
listributis, Sueco milite & nautis complet: &
Thomæ ea sola cum naue, in occursum nauigat.
qua redeunte, Thomas, qui in cimbam vicina litto-
ra exploratum descenderat, ad eam remigando con-
tendens, quomodo sese res habeant inquirit. Illis

verò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXII.

verò respondentibus, salua esse omnia: ex cimb eam conscendit nauem, cuius cùm vix summitate attigisset, proditum se videns, & frustra se auelle moliens, à Suecis comprehenditur. Exinde Su corum classis expansis velis reliquas Thomæ nau aggreditur, ac in suam potestatem plerasq; redig Thomas verò ad Gostauum ductus, cùm Suecos i arce Aboënsi crudelissimè tractasset, in arce Tyn nelso custodiæ traditus, & in querna arbore su spensus est.

Octobri exeunte, Seuerinus à Norby, quin nauibus bellicis, ad promontorium vrbis Stockho mensis appellens, non procul à Lubecensium class Gostaui stipendijs militante, ancoras proijcit. e naues in vicinum adiacentis insulæ portum sub ducit. illaq; nocte frigoris vehementia, eius naue vsq; adeò glacie constrinxit, vt pedibus ac equi ad eius classem commeare liceret. Erico itaq; Flemingio, Stephano Sasse, alijsq; Gostaui du cibus suadentibus, vt hostem adorirentur, Lu becenses sese rem in deliberationem vocaturos o stenderunt. Verùm biduò post orta tempestat & flante Coro glacies resoluta, nauesq; Seuerini li beratæ, vento secundo aspirante, sublatis velis ela psæ, Calmarniam redierunt.

Arctius verò obsidere vrbem StockHolmian exeunte Octobri, cœpit: & castra, quæ ad meri dier

ẽem vrbi imminebant, in ſuburbium vſq; promo- M. D.
t. Quæ verò ad boream collocata erant, pri- XXIII.
ùm in parœciam Brumma, inde in inſulam mo-
ichis ad prædij ruſtici vſum antiquitus donatam,
rbiq; viciniſsimam, tranſtulit: & ponte ligneo
per aquas extructo, inſulam per alteram inter-
ediam, cum auſtrali ſuburbio coniungit, vt hoſti-
is erumpentibus, caſtra ſibi mutuò auxiliares ope-
s conferre poßent. Similiter pontem ligneum
l orientem, à ſuburbio auſtrali in inſulam Wal-
marſönn deduxit, ibiq; firmiß. extructo propugna-
lo, ne nauibus externis commeatus vel præſidia
ockholmiam apportari poſſent, impeditum eſt.
ua Goſtaui induſtria, cùm vrbs quatuor ex par-
bus obſeſſa foret: hoſtium vires vehementer at-
itæ & in ſummas anguſtias redactæ ſunt. Ciues
rante obſidione in omnes occaſiones intenti,
nc cimbis, nunc pedibus, ad Goſtauum profuge-
nt. Quidam ad D. Claræ cœnobium, quod in
burbio boreali erat ſitum, ſeſe receperant, vt
c in tuto latitantes commodum fugiendi tempus
pectarent. verùm Abbatiſſa, ex ſororis ſuæ ma-
o Gregorio Holſato, apud quem rex Chriſtier-
s diuerterat, edocta, datis indicijs nocte per lu-
rnam, die per linteolum, ex feneſtra appenſum,
nes illuc confugientes prodidit. qui idcirco re-
cti, ligneis ferris diſſecti, alijsq; diris ſupplicijs
ıt ſubiecti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIII. Tandem vrgente hostes fame, exploratorem emittunt, qui Gostaui seruitio sese offerat, & rebus diligenter perspectis, vel in vrbem redeat, vel si id minus audeat, in Daniam contendat, vt eorum difficultatibus & angustijs regi expositis subsidium aliquod impetret. Verùm à quibusdam transfugis agnitus, eiusq; consilia detecta, & deprehensum est, ipsum suis in vestibus insutas gestare e membrana literas Theodorici Slackböck & Gregorij Holsati proprijs manibus perscriptas. Quamobrem comprehensus, atq; reus inuentus, supplicio proditori debito affectus est. quod cùm hostes rescivissent, exceptis ciuium vxoribus & liberis, peregrinam turbam bello inutilem vrbe eijciunt. Tanto igitur arctius Gostauus vrbem Stockholmensem atq; Calmarniensem obsedit: & sequente hyeme per Suecos potißimùm frigoris tolerantiores, vtramq; obsidionem continuauit. Germanis plerisq; ac Lubecensibus in hyberna vicinorum oppidorum dispositis, quorum nihilominus stipendia continuè processerunt.

Mense Februario, Gostauus, Laurentium Siggonis cum copijs in Noruegiam mittit, qui prouincia VViken receptâ, Carlsburgum arcem, præfecto nobili Sueco Nicolao Crummio, muniuit. Secuta est exeunte Maio CAlmarniæ vrbis & arcis deditio, quam circa Pascha, nouis præsidijs firmare Seue-

Calmarnia dedita

rin

nus à Norby, conatus fuerat. Sed de Christier- M. D. XXIII.
regis spontanea ex Daniæ regno fuga, certior fa-
us, cum copijs in Daniam redijt, relictis sexagin-
tantùm militibus ad arcis præsidium. quibus
andauerat, si vrbem tutari diutius non possent,
vrbe arceq; incensa in Gotlandiam se nauigio
ciperent. Ciues autem, cognitis præsidiario-
m consilijs, portam vrbis borealem Suecis obsi-
ntibus noctu aperiunt. Sic Sueci oppido potiti,
ebdomada sequente etiam arcem deditione capi-
nt, & ductore Aruido VVestgotho, totam Olandi-
n insulam, Smolandiæ obiectam, 18. miliaria lon-
im, recuperarunt. Quo Gostaui successu, Stock-
olmenses præsidiarij animis fracti, vrbem certis
onditionibus Gostauo offerunt, in quas tamen Go-
auus consentire nequaquam voluit.

In ferijs Pentecostes, comitia Regni, Stregnesij 25. Maij.
elebrata sunt. In quibus, forma senatus regni pri-
ina, quam Christiernus, trucidatis immaniter præ-
puis senatoribus vastauerat, instaurata, & noui
enatores prioribus adhuc superstitibus adiuncti
unt, Ioannes Lincopēsis, Ingemanus Vexionensis ep.
Magnus Scarensis, Magnus Strengenensis & Petrus
Arosiēsis electi; Turo Ioannis, Bernardus à Mylen
ques auratus, Canutus Erici, Iohan Aronis, Axyl-
us Matthæi, Axyllus Posse, Nicolaus Nicolai, Hen-
icus Arlandi, Nicolaus Olai, Laurētius Siggonis,

M. D. XXIII.

Michaël Nicolai, Turo Benedicti, Petrus Alan
di, Iserus Fleming, Ericus Fleming, Canutus An
dreæ, Petrus Iohannis, Axillus Andreæ, Biornu
Laurentij. Inter hos officia & dignitates Re
gni, more antiquo, distributa, & ius ac potesta
creandi suffragijs suis Regem tributum est. Qu
omnium regni ordinum, tam ecclesiasticorum quà
politicorum voluntatibus cognitis, communi con
sensu, GOSTAVum Erici, hactenus Gubernato
rem, Sueciæ REGEM eligunt. & per orato
rem M. Canutum præpositum Arosiensem, à Gosta
uo petunt, vt integram regni Sueciæ vniuersi ad
ministrationem in se recipere, ipsorumq; Rex ess
& patriam, ipsosq; omnes, quemadmodum felic
ter cœperat, plenè à Christierni tyrannide vind
care non recusaret. Gostauus vicißim, ingente
regni molem, humeris suis longe imparem sedu
deprecans, sibi laboribus curis atq; periculis
communem patriæ vtilitatem abundè perfunct
iamq; defesso, parci petebat. Quemcunq; ve
alium ex generoso atq; nobili Suecorum stemma
oriundum, electuri essent, illum se quoq; pro re
velle agnoscere ostendebat. Cùm autem Reg
status obnixè instarent, accedente etiam Iohann
Magni Gothi, qui Pontificis nomine legatus Ron
nuper redierat, hortatu: nec nisi re impetrata si
à precibus desistere vellent: Gostauus tandem n

se vl

ulla ambitione & regnandi cupiditate, sed pa- M. D.
iæ amore, ac necessitate extrema potissimum mo- XXIII.
ri ostendit, vt regnum oblatum recipiat. & quoniam tanta Imperij moles ab vno Homine sustine-non poßit, sed amicos & socios curarum & labo-um multos ac fidos requirat: rogauit proceres, vt deli consilio & opera deinceps etiam patriam & juuarent, & à Domino DEO Zebaoth auxilium r defensionem votis aßiduis peterent. Ita more i Regum electionibus recepto, mutuis juramentis trinq; intercedentibus, GOSTAVVS REX 6. Iunij.
VECORVM, solenni ritu designatus est.

Coronari autem solenni ceremonia nondum in-ra aliquot annos voluit. donec ex medio sublatis liquot remoris, ac in his, episcoporum potentia r opibus immoderatis, quæ autoritati regum ha-tenus obstiterant, & seditionibus ac bellis in regno ntestinis materiem semper superioribus annis præ-uerant: anno 1528 demùm corona insignitus est. liquoties intereà renunciato ordinibus regno, si nodò sumptus ac impensas, in recuperationem illius actas, refudissent.

ANNum & diem Electionis GOSTAVI, Hen-ricus Mollerus Hessius poëta, his versibus expreßit:

QVæ VICIna tVas IunI sVbIt optiMe Nonas,
In GothICIs perstet LVX ea saCra pLagIs.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. TotIVs Ista tVLIt per Vota potentIa regnI
XXIII. Gostauo patrIæ regIa frena patrI.

Cùm autem deditio vrbis & arcis Holmiensis instaret: & Lub. senatus ac ciues, multis insignibus officijs ac meritis, beneuolentiã & fidem erga Gostauũ & vniuersum Sueciæ regnum suam declarassent: & pecunia, commeatu, munitionibus bellicis, & classe armata præfectis senatoribus, Bernar. Bombouuer, & Herm. Plonnics, magno cum vitæ & fortunarum periculo, contra Christian. Daniæ regem & excubitores illius in mari, opem & auxilium Suecis salutare tulissent? ideoq; bello ipsi cum Daniæ rege implicati fuissent: Gostauus, iam Rex Suec. electus, vicißim animũ gratum & memorẽ erga benè meritos testari, & beneficia accepta remunerari volens, ciuitati Lub. & Dant. ac coniunctis, Eximia & singularia priuilegia & iura, suis & senatus regni literis tribuit ac confirmauit. Cùm enim, ob adiutos commercijs, pecunia & militib. Suecos, bellũ rex Daniæ cùm ciuitatib illis gereret: promittit Gosta. se vicißim non deserturum ciuitates, nec inducias vel pacem cum Dano, illis non consentientibus, facturum esse. Occupata Holmia merces & bona ciuium Lub. & Dant. quæ juramento sua esse confirmabunt, sine jactura reddi curabit, & debita solui. Damna, quæ Dani aduchentib. Suecis petentibus merces inferent, compensabit, nec per excubitores in mari suos, commerciorum & nauigationũ

bertatē impediet. Lub. Dant. eorumq; socij & bo- M. D.
a, in toto Succiæ regno, ab omnib. vectigalib. & ex- XXIII.
ctionibus, quocunq; nomine instituantur, immunes
rūt. & liberè ingredi ac egredi regnū quandocūq;
bebit poterunt. Holmiæ Calm. Surcop. & Aboæ, non
nodò cum ciuibus sed nobilibus etiam & prælatis
erto genere merciū, auro, gemmis, purpura nego-
iari poterunt. Nec vlli alteri, ex peregrinis natio-
ibus, mercaturā in his vrbib. regni Sueciæ exerce-
e, nisi solis Lub. Dant. & coniunctis licebit. Idq;
ulli alteri vnq; à rege concedetur. Nec vlli exteri,
ræter Lub. Dant. in prædictis opp. & toto regno
ueciæ ciues fieri, vel cum mercib. eò nauigare: nec
retum Hellesp. vel Balth. transire poterunt. Peten-
ib. in regno iustitiā rex administrabit, nec nocentiū
ausa innocentib. molestiā exhibebit. Ciuitatū & re-
gni incolis ad se mutuò nauigare & commercia ex-
rcere, more antiquo liberū erit. Merces in regnum
nuectas certo precio vendere aut ibi relinquere ne-
no cogetur. Mortuorū in regno & Naufragorū bona
uis hæredibus & dominis sine iactura restituentur.
Merces à nautis vel ministris mercatorū sine man-
lato illegitimè alienatæ, recipi à dominis, & rei, suo
orpore vel bonis luere debent. Rex legittimā de-
fensionē ciuibus Lub. Dant. in suo regno præstabit.
nec hostes eorū in regno tolerabit. Orta dissensione
inter regem & ciuitates, Quatuor senatores regni

D. M. XXIII. Lubecam profecti ex æquo & bono cum ciuitatibu transigent. Priuilegium hoc, cùm volent Lubecenses & Dantiscani, Rex renouabit. sicut omnia & singula eorum priuilegia, jura & consuetudines antiquas, in suo regno, his literis renouat & confirmat: & in quietam eorum possessionem & vsum, nomine suo & successorum, totiusq; regni, iterum collocat. & hæc omnia se inuiolata seruaturum promittit. & suo ac senatorum regni sigillis, pro se & successoribus confirmat.

StockHolmiam verò, regni Sueciæ metropolin 21. Iunij deditam, GOSTAVus pridie Ioannis Baptistæ, magna cum bonorum omnium & patriæ amantium lætitia & applausu, ingressus, & Succorum Gothorumq; Rex salutatus est. eodemq; mense, Blekingia, ad subiectionem & fidelitatem Suecorum regi juramento promittendam, per Bernardum à Mylen redacta, & arx Elsburgensis, portum ad mare occidentale vnicum in regno Suecia commodißimum habens, diffugientibus Bohusiam præsidiariis, recepta est.

Occupata Holmia, rex Gostauus, milites externos, persolutis eorum stipendijs, plerosq; dimisit. reliquos vna cum Suecis, in Finlandiam, Iuaro & Erico Flemingijs ductoribus, additis tormentis grandioribus & belli apparatu ablegauit, qui profligatis hostibus, vniuersam ditionem, arcesq; anno

excus-

exeunte, suam in potestatem redegerunt. Belliq; reliquijs in Finlandia confectis, rex Gostauus, Ericum Flemingum, Beronem Nicolai, & Andream Tislemannum, canonicum Aboënsem, aliosq; ex nobilitate nonnullos, in Moscouiam legatos misit, qui cum Moscorum principe, Basilio Ioannis, aliquot annorum pacem fœdusq; inierunt. M. D. XXIII.

Sic DEO ducente ac iuuante, Gostauus, bellis intestinis ac externis, tandem vndiquaq; feliciter confectis ac finitis, & pace recuperata, non voluptatibus & ocio se deinceps dedidit: sed partum Heroica virtute & felicitate regnum tueri ac munire, & Legibus, iudicijs, disciplina ciuium, vera religione, & alijs iustæ ac honestæ gubernationis & vitæ præsidijs ac neruis ornare instituit. eumq; cursum sapientis, sedulæ, iustæ, ac felicis administrationis regni, constantem & tranquillum, continuos ferè quadraginta annos, summa cum autoritate tenuit: & tandem, in tranquilla & florente senecta, placidè decedens, regnum florens & pacatum filijs reliquit. sicut suo quælibet loco, posteà, quæ in Gostaui gubernationem memorabilia inciderunt, exponemus.

Nunc nimium fortasse diu in Suecia, commemorandis inclyti & magnanimi Herois Gostaui rebus, pro patria fortißimè gestis, immorati: pauca adhuc de Saxonicis & Belgicis negocijs, in annum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXII. 1522. incidentibus, adiungo, cuius initio, ADRIANVS Florentius, Vltraiecti, in finibus veteris Saxoniæ, non procul à Rheni ostijs natus, qui Caroli V. præceptor fuerat; & tum Hispanias Cæsaris absentis nomine gubernabat: præter suam & omnium aliorum expectationem, Leoni X. in Pontificatu substitutus est. cui Erasmus, dedicatis Arnobij in Psalmos commentarijs, gratulatus, consilium de sedandis religionis dissidijs, & tumultibus inde in Germania ortis, pollicetur ac exponit.

9. Ianuar.

lib. 23. Epist. 2. lib. 18. Epist. 20.

Carolus Imp. mense Iunio in Angliam, & facto cum rege fœdere, in Hispaniam redijt. vbi, absente in Germania Carolo, populi, non contra Carolum regem, vt aiebant, sed contra ministros regios, Belgas præcipuè, officia & magistratus omnes ac Rempub. venalem habentes, concitati, Sanctæ Giuntæ seu populorum communis conuentus nomine, spreta regiorum præsidum autoritate, Rempub. aliquandiu administrabant. Hi alicuius autoritate præditi capitis habendi cupidi, Ferdinandum Calabriæ ducem, Friderici, postremi ex Alphonsi posteris, Neapolitani regis filium, magno Consaluo olim Tarenti deditum, ex Satabiæ arce, in quam Ferdinandus, Caroli auus, in bello Nauarreno, eum, fugam in Gallorum castra parantem, coniecerat, extraxerunt. Sed is arma contra regem sumere recusans, è carcere discedere noluit. Itaq; Ioannem

1504.

1512.

unnem à Padilla Toletanum, Bracium Salamanti- M. D.
cum, Maldonatum, & alios duces legerunt. Quos XXII.
Innigus Velascus dux Friasiorum, Comestabilis, & Fridericus Dux Medinæ, maris præfectus, cæsis seditiosorum copijs, postea ceperunt, & Gallos, redeuntibus ad Cæsaris obedientiam Hispaniæ populis, ex Nauarræ regno iam occupato, rursum profligarunt, & pristinam tranquillitatem perturbatæ Hispaniæ restituerunt. Cæsar in Hispaniam reuersus, & iusticiæ exemplum, paucis seditionis autoribus seuerè punitis; & bonitatis ac clementiæ, multitudine seductæ parcens ac condonans: & grati animi ac remunerationis fidei & officiorum sibi præstitorum edidit, dum & cæteris, qui in fide manserant, munificè & prolixè rependit; & Ferdinando Calabriæ duci, ex carcere liberato, Germaniam, Ferdinandi regis Hispani viduam, iuuenculam, sed sterilem, in matrimonium dedit, fortè eo etiam consilio, vt Alfonsi senioris, Aragoniæ regis, progenies in eo fineretur.

Carolus Geldriæ dux, Couerdam, Drentiæ di- 12. Sept.
tionis, Frisiæ meridiem versus finitimæ, caput, expugnauit, ac mense Octobri eò profectus, populos Drentiæ omnes in fidem suam recepit. Inde progressus Groningã, ante septennium ipsi subiectam, primùm venit: & Iuramento fidelitatis à senatu
& ciuibus solnni accepto, Gubernatorem ciuitati 2. Nouẽb.

Casta-

M. D. XXII. Casparum à Marmick suo loco relinquit. Exeunte anno, Steenwick, Transisulanæ oppidum, Drentiæ & VVestfrisiæ vicinum, expugnat. Quibus Geldri successibus, Burgundi irritati, nouum in VVest-
1523. frisiam exercitum, duce Ioanne VVassenario (cuius soror Catharina, Iodoco Croningio, qui in vrbis
1547. Bremæ obsidione posteà perijt, nupta fuit) ex Georgo Schenckio, mittunt. VVassen. feliciß. successu, oppida per Geldros occupata recipiens, tandē in obsidione oppidi Sloten, leuiter in brachio vulneratus, cùm vulnus neglexisset, contra suam multorumq; opinionem, pridiè Nonas Decembris extinctus est. Reliquias belli, Georgius Schenck baro in Teutenburg, Gubernator Leẅardiæ, confecit, & cæteris VVestfrisiæ populis in fidem receptis, pacem & tranquillitatem, sub Caroli V. Imperatoris potentißimi auspicijs, tandem restituit. ac Iuramentum fidelitatis, Domui Burgundicæ, VVestfrisia omnis mense Augusto præstitit.

Bruxellæ in Brabantia, Calendis Iulij, statim post discessum Cæsaris, cremati sunt duo Augustiniani monachi, Henricus Voëzius, & Ioannes Eschens, autore Nicolao Ecmondano Theologo Louaniensi Inquisitore, & clam probante Adriano Pontifice, quòd Lutherana dogmata amplexi erant. magna constantia mortem obiere, vnde existimari potuit diuino spiritu confirmatos fuisse. minor natu

risit

risit etiam, cùm pro more degradatus Papisticas vestes exuere iuberetur. Celebrant martyrij huius memoriam, Lutherus carmine Germanico, quod inter odas ipsius ecclesiasticas extat: & Erasmus lib. 24. Epist. M. D. XXII.

Mechliniæ in Brabantia natus Christophorus Longolius, excellenti ingenio, & eleganter latinè scribendi facultate, venustißimam Ciceronianæ orationis formam felicißimè exprimens, anno ætatis 34. Patauij in Italia: & Ioannes CAPnio Phorcensis, qui primus Ebræam Grammaticam & Lexicon in Germania edidit: Stucgardiæ curriculum vitæ mortalis absoluerunt. Illi Bembus epitaphium posuit: his versibus conclusum.

Te iuuenem rapuere Deæ, fatalia nentes
Stamina, cùm scirent moriturum tempore nullo,
Longoli, tibi si canos seniumq; dedissent.

MONasterij, Fridericus comes à VVeda, Hermanni archiepiscopi Coloniensis frater, Erico duci Saxoniæ, in gubernanda diœcesi substituitur. & sequenti anno, die Bartholemæi, comitatus à fratre, & Ioanne Cliuiæ duce, introducitur. Incidit in eius tempora Religionis per Saxoniam mutatio, quibus, vt in articulis mutationum multa accedunt incommoda, sic in illis initijs, varij etiam in vrbibus VVestphalicis motus exorti sunt. ad quos nimium conniuere hic episcopus collegio visus est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXII. Itaq; imminente iam vrbis Monasteriensis tempestate, tutius & rectius existimauit, sponte se magistratu abdicare, quàm frustra niti, & amplectentes synceriorem doctrinam, quæ ipsi non improbabatur, violenter persequi. Post decennium igitur sponte ex diœcesi discedit, & vrbis Bonnæ præpositus, apud fratrem archiepiscopum, vsq; ad illius depositionem, mansit.

Pars familiæ comitum à VVeda.

VVilelmus.

HERmannus archiep. Coloniensis ab anno 1515. vsq; ad 1547.	VVilelmus.	FRIdericus episcop. Monasteriensi s1522.

Ioannes, ad quem Philippus epistolam de distinctione ordinum scripsit.	Fridericus archiepiscopus Coloniensis 1562.

Hermannus.	VVilelmus.

INITIA ENMEDATÆ IN VRBIBVS SAXONIÆ RELIGIONIS.

INcidit in hæc tempora Mutatio Religionis, & Emendatio Doctrinæ ac rituum publicorum, omnibus,

mnibus, quæ vnquam sunt factæ à monarchis, re- M. D.
norum conuersionibus insignior. Quæ in ali- XXII.
uot Saxoniæ vrbibus tum inchoata, & paulatim
rogrediens, subindè latius in tota Europa est pro-
agata.

VVITTebergæ, Lutherus, occasione disputa-
ionis de Indulgentijs, à Tecelio impudente syco-
hanta oppugnatæ, hactenus Doctrinam de vera
œnitentia: de remissione peccatorum gratis pro-
ter Filium Dei donata, & FIDE amplectenda;
e tuto portu & firma consolatione mentis, sensu
ræ Dei contritæ ac terrefactæ, non ad satisfactio-
es proprias vel merita monachorum, sed ad Fili-
um DEI Agnum, tollentem peccata mundi dedu-
endæ: de discrimine legis & euangelij: promissio-
um legis & promissionis euangelicæ: Iustitiæ spi-
itualis & politicæ: Legum diuinarum & huma-
arum: Bonorum operum à Deo mandatorum,
& traditionum humanarum: de veris consolatio-
ibus in cruce; de vero vsu Cœnæ Domini, & a-
iorum sacramentorum: de votis &c. illustraue-
rat. & errores ac prophanationes cœnæ domini,
n venditione & applicatione pro alijs, cæterosq;
busus multiplices, sola voce doctrinæ & scri-
otis, nullo adhuc ritu publico in templis, ante con-
uentum VVormatiensem à se mutatò, taxarat.
Sed cùm Pontificis & Cæsaris anathemate per-

cussum,

M. D. cussum, Fridericus princeps elector latêre aliquan
XXII. tisper voluisset, donec ex Germania Carolus abij
set: Carolostadius & alij, absente Luthero, Mis
sam Germanicè celebrare, & vtranq; speciem di
stribuere primùm cœperunt: confeßionem ver
priuatam seu auricularem, penitus abrogarunt
sacramentum in manus Laicis sumendum dede
runt: Sacerdotibus vxores publicè copularunt
Imagines & statuas ex templis seditiosè eiecerunt
causas in foro, non ex Iure Romano, sed legibu
Moysis dijudicari, ideoq; fures nullos suspendi, se
duplo vel quadruplo puniri volebant. In hi
mutationibus, cùm quædam tumultuosius fecisse
Carolostadius, ac multi intelligentes & pij, turbu
lentis illis mutationibus offenderentur: rogatus
suis auditoribus Lutherus, etsi nondum ex Germa
nia Cæsar discesserat; & Ill. princeps elector gra
uißimè reditum dissuadebat: tamen, vt ecclesi
turbatam in tranquillum restitueret, & scandal
tolleret, VVittebergam reuersus est; Friderico Sa
xoniæ duci aduentum suum scriptis ex itinere lite
ris excusans. Quæ, cùm admirabilem Fide
Lutheri πληροφορίαν, & Pectus vera pietat
ardens, & instinctu ac impetu planè diuino velu
ἐνθουσιασμῷ, ad Gloriam Dei & Euangelij Chri-
sti propagationem inflammatum, & omnia pericu-
la, præ pietatis & Euangelij amore, magno & ex-
celso a-

elso animo contemnens demonstrent: integras, qui olem hoc etiam loco recognoscant. De mea cau- a, inquit, C. V. nouit, aut si ignorat, nunc cogno- cat, Me Euangelion non ab hominibus, sed tan- um de cœlo per D. N. I. C. habere: ita ut meritò otuerim (ut deinceps faciam) me DEI seruum r Euangelistam profiteri. Quod autem ad cau- e cognitionem me obtuli, & aliorum judicijs sub- ci: id non, quòd ego de mea doctrina quidquam ubitarem, sed modestiæ causa feci, vt alios inui- rem. M. D. XXII.

Postquam verò video nimiam modestiam meam ergere ad detrimentum Euangelij: & Satanam, um vix palmum ei cedo, totum campum velle oc- pare: cogor, conscientia mea vrgente, alias ra- ones inire. Satisfeci, vt spero, C. V. quod hoc an- ceßi, tantùm vt C. V. gratificarer. nam Dia- lus benè scit, non metu & diffidentia hoc à me tum esse. Cùm enim VVormatiam ingrede- r, ita animo constitutus eram, vt etiam si sciuis- n tot Diabolos, quot in omnibus ædium tectis te- læ sunt, in me intentos collimare: tamen læto alacri animo in medium eorum insiliissem. & stea. Redeo VVittebergam munitus præsidio ltò sublimiore & firmiore, quàm ab electore xoniæ mihi præstari poßit. Neq; in animum quam induxi, à C. V. defensionem petere. Imò

a iudico,

M. D. iudico, C. V. plus à me præsidij & tutelæ habitu-
XXII. ram esse, quàm mihi præstare poßit. Præterea
scirem C.V. velle & posse me tueri: planè non r
direm. Huic causæ nullus gladius consulere a
opem ferre potest. Solum Deum hic gubernare
agere oportet, sine vlla sollicitudine & auxilio h
mano. Itaq; in hac causa, qui firmißimè DEO
dit, is fortißimè se & alios defendit. Cùm igit
videam C.V adhuc valdè imbecilla fide prædita
esse: nullo modò tantùm tribuere C.V. possum,
ab illa me defendi aut liberari ex periculis poss
statuam. Ego C.V. animam, corpus & fortuna
omnis damni & periculi expertes, in hac mea cau-
sa seruabo, siue id credat C.V. siue non credat
Sciat etiam C.V. & nihil dubitet, longè aliter i
cœlo, quàm Noribergæ de hoc negocio conclusum
esse. videbimus enim, eos, qui se iam putant Euan-
gelion totum deuorasse ac extinxisse, nondum Be-
nedicite absoluisse. Longè alius & potentio
princeps est, quàm Dux N. cum quo mihi nego-
cium est. Is me & ego ipsum mediocriter noui. S
crederet Illustrißima C.V. tum magnalia & glo-
riam Dei videret. Cùm autem nondum credat,
C.V. nihil etiam eorum vidit. Deo Gloria & laus
in æternum. Amen.

Quod autem aliter de negotio Religionis in
cœlo quàm Noribergæ, decretum iri ait: ad comi-
tia NO-

ia NORIBergæ co oto anno celebrata respicit. in quibus præcipuæ Deliberationes fuerunt: primùm de Executione aduersus fractores pacis publicæ proscrip os, & legitimus mandatis ac sententijs la-is inobedientes, per circulos seu prouincias imperij nstituenda, de qua 10. Februarij decretum promulgatum est. Deinde, de auxilijs Ludoico Vngariæ egi ad bellum aduersus Turcas, qui Belgradum uperiore anno expugnarant, perpetuandis: quæ nitio Maij promissa, sed non præstita sunt. Quo pso tempore etiam ordinationes de processu in Iuicio Cameræ publicatæ sunt. præterea de controersijs religionis per Concilium generale ac libeum. primo quoq; tempore in Germania, Moguntiæ, Argentorati, Metis vel Coloniæ celebrandum, irimendis. ac vt theologi intereà, à nouorum liorum editione abstineant, & Euangelion purè ac odestè, iuxta probatas & ab ecclesia receptas Interpretationes doceant. Quod decretum post ongas cum legato Pontificis Adriani Francisco hiregato actiones, tandem die 6. Martij anno sequenti promulgatum: & centum Grauamina nationis Germanicæ, quibus se contra jus & æquum sede Romana onerari queritur, ad Pontificem issa sunt.

M. D. XXIII. Comitia Noribergæ.

Sed ad Lutherum redeo, qui reuersus VVittebergam, aliquot concionibus (quæ extant) quid

M. D. XXII. probaret aut improbaret, in mutationibus se absente factis, ostendit, ac Formulam Missæ & communionis, congruentis cum verbo ac InstitutioneChristi, sequenti demùm anno edidit. in qua, omnes ritus vsitatos, qui non palàm verbo DEI repugnant; Introitum ex Psalmis, Kyrie, Collectam; Epistolam, Sequentiam, Euangelion, Symbolum, Concionem, Preces, Præfationem, Sanctus, Precationem dominicam, verba cœnæ, Eleuationem, Agnus Dei, Gratiarum actionem retinet. Canonem verò Missæ, transformantem Cœnam Domini in sacrificium pro viuis & defunctis, prorsus omittit. Eodem anno, NOVVM Testamentum à Luthero in linguam Germanicam translatum, ex officina typographica primùm exijt.

Ex VVitteberga, in alias vrbes & principatus, paulatim sincerior doctrina & cultus propagati sunt. ac prima inter cæteras Saxoniæ inferioris vrbes, Pontificiæ relegionis mutationem, BREMensis ciuitas admisit. vbi rogatu quorundam piorum, ac nominatim Henrici Esichij senatoris, & Eberardi Speckhanij, & aliorum patritiorum, Henricus Sutphaniensis, monachus Augustinianus, recens Antwerpia ex carcere elapsus, VVittebergam ad Lutherum directo itinere, Bremam transiens, primùm in sacello propè S. Ansgarium, deinde in templo Ansgarij biennium concionatus est. Eo

autore

utore, IAcobus Præpositus, Theologæ Licentiaus, Augustinianus Antwerpiensis, qui itidem ad Lutherum ex Belgico se contulerat, & quem toto vitæ tempore posteà Lutherus inter præcipuos amicos coluit, Bremam vocatus, in templo Mariano; & paulò post Ioannes Timannus Amsterdanus, vir eloquens, in æde Martini, pastor constitutus est. qui anno 1525. demùm Pontificias Missas, in omnibus parochiarum & monasteriorum templis, solo cathedrali excepto, aboleuerunt. Sutphaniensis verò, audiens in Dietmarsis ianuam Euangelio apertam, & à pastore Nicolao Boro & parochianis in Meldorp, sinceræ doctrinæ cupidis vocatus, iter illuc instituit. Quod cum archiepiscopi officialis, vafer & impius, per proditores suos explorasset, captum in Dietmarsia crudeli supplicio Heidæ affecit. cuius martyrij historiam, Bremensibus inscriptam, Lutherus edidit. & memoriam ipsius, in carmine de Impositione manuum Philippus Melanthon honorificè celebrauit. M. D. XXII.

MAGDEBVRGÆ, Melchior Miricius Theologæ doctor, Augustinianus, & alij, purius docere, & Pontificias Inuocationes sanctorum, fiduciam operum humanorum, vota monachorum, sacrificia Missæ priuatæ, purgatorium, taxare hoc anno cœperunt, quò biennio post, COS. Nicolaus Sturm & plurimi ciues sincerioris doctrinæ cupidi 1524.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXII. Lutherum VVittebergâ euocant. Is, cùm angustiu Augustinianorum templum videretur, ad D. Ioannem docuit. & paucos dies moratus, cùm consilium de emendatione Religionis suum, Consuli & delectis ciuium exposuisset: Nicolaum Amsdorffium se ipsis missurum pastorem ostendit, cui non secus ac sibi ipsi omnibus in rebus confidere possent. Amsdorffius igitur, de sententia Lutheri, Magd. ecclesias piè & præclarè à se institutas, cùm quidem collegam fidum, Doctorem Eberardum VVidenseium aliquandiu haberet, doctrinæ suæ voce & consilijs salutaribus, totos octodecim annos rexit, donec Naoburgensis ecclesiæ episcopus crearetur. Archiepiscopus Magdeb. Albertus, Moguntiæ iam aliquot annos commoratus erat. Sed cùm Lutheri dogma paßim in oppidis diœcesis Magdeb. serperet & propagari cœpisset; & itinera publica à prædonibus infestarentur: ab ordinibus archidiœcesis in Saxoniam reuocatus est. ac de multis controuersijs, Religione tamen excepta, anno 1525. cum ciuitate Magdeb. transegit.

HALBERSTADII, sinceriorem euangelij doctrinam primi tradiderunt Ioannes VVesselius Brunsf. & Henricus Gebhardus Helmstadiensis ad S. Martinum. Quibus per canonicos eiectis, duo Doctores Theologiæ, Eberardus VVidensee, præpositus D. Ioannis, & Valentinus Musteus Carmelita, pro

ita, pro concione, & VVidenseius etiam in schola M. D.
ui monisterij, purius docebant & in senatu Hen- XXII.
icus Scriba COS. plurimùm sua autoritate cau-
am euangelij adiuuabat. Hunc prætor vrbis &
apitaneus episcopi, captum in Salinas ducunt, vbi
apitis damnatus, ægrè tandem pecunia se rede-
nit. D. Valentino Musteo, instinctu suffraganei
& capituli, oppresso noctu & ligato, virilitas ex-
isa est. qui sanato vulnere VVittebergam profectus
n ea vicinia, Lutheri commendatione functionem
ccepit. D. Eberardus etiam ab episcopo deponi-
ur, & ad perpetuos carceres damnatur. Sed in
tinere noctu elapsus ex custodia, Magdeburgam
peruenit. vbi ad S. Iacobum pastor factus, fideliter
propagationem euangelij adiuuit, donec ab optimo
principe Christiano, posteà Daniæ rege, in Holsa-
tiam vocaretur. Halberstadij intereà Henricus
VVinkelius, & posteà Ioannes VVimmenstedius
vsq; ad annum 1529. inter varias persecutiones
ecclesiam puriorem plantarunt. Quæ tamen
deinceps vsq; ad 1540. publicum docendi & sa-
cramentorum ministerium nullum habuit.

GOSLARIÆ (quam vrbem in Hercynia Hen-
ricus Auceps ad Gosam fl. primus condidit) incli-
natio religionis Pontificiæ fieri cœpit eodem anno, 1521.
quo Lutherus VVormatiæ edita fidei suæ coram
Imp. Carolo confeßione, proscriptus, in Pathmon se-

M. D. XXIII. ceßit: docente Ioanne quodam Cleppio, ædis D. Iacobi vicario. quem Halberstadio pulsus Ioannes VVesselius secutus est. qui Eucharistiam primus iuxta institutionem Christi publicè porrexit. Crescente autem indies populi concursu & applausu, tandem vrgentibus aßiduè ciuium delectis, Nicolaus Amsdorffius, Magdeburgâ per Senatum euocatus est, qui ad formam ecclesiæ VVittebergensis & Magdeburgensis, Ordinem doctrinæ & rituum in omnibus templis instituit, ac inspectionem ecclesiarum D. Ioanni Amando commendauit. Literarum studijs in schola Michaëlem Volmetium præfecit.

HAMBVRGI primus indulgentiarum imposturas & alios abusus Pontificios, & vitam sacerdotum impuram taxare cœpit M. Ordo Stiftelius, pastor ad S. Catharinam. sed ætate, morbis
1521. & cleri persecutionibus fractus docendi officium
1523. deposuit. Biennio post, Rostochio, vbi per Ioachimum Sluterum magno zelo iam purioris doctrinæ semina spargebantur, Hamburgam venit M. Stephanus Kempe Franciscanus, ingenio & facundia & animi magnitudine Ordonem superans. qui à præfectis cœnobij Mariæ Magdalenæ ad docendi Euangelij munus in eo templo vocatus, inter accerrimas cæterorum sacerdotum aduersationes, sed magno cum ciuium concursu & applausu, triennium

ennium ferè solus æstum & laborem diei, sustinuit. 1526.
donec Ioannes Zegenhagius, Magdeburgo ad ecclesiam D. Nicolai, & paulò post Ioannes Frizius Lubecà, ad parochiæ D. Iacobi gubernationem; vocati, fideliter in euangelij propagatione Stephanum adiuuerunt. Qui cum paßionis historiam inchoans, de Eucharistiæ institutione grauiter & modestè monuisset, vtranq; speciem iuris diuini esse, & multis seculis in ecclesia distribui & sumi ab omnibus cœna vtentibus solitam, & Deum orandum esse, vt restituatur: D. Bertholdus Mollerus, qui recens ex Academia Rostochiensi in locum D. Ioannis Engelini Hamburgensis, ad Theologiæ lectionem & concionem in templo cathedrali vocatus erat, & magnæ authoritatis ac doctrinæ tunc temporis habebatur, sequenti dominica, Hæreticos & impios pronunciat, qui vtramq; speciam porrigunt aut sumunt. Huius exemplum cæteri Pontificij secuti, nullam occasionem in nouos Euangelij præcones tanquam hæreticos & Diaboli mancipia debacchandi prætermittunt. Senatus vt Reipub. paci consuleret, omnibus Pontificijs & Euangelicis concionatoribus in curiam conuocatis, sub pœna eiectionis ex vrbe inter cætera mandat, vt verbum Dei piè & sincere iuxta interpretationem scripturæ ab ecclesia receptam doceant: nec mutuis conuicijs inter se publicè ex suggesto certent.

a 6 quod

M. D. XXIII. quod si quis impiè docere aut viuere existimetur: Processum Christi Matth. 18. sequantur, & ceremonias veteres in templis conseruent. Hæ conditiones cùm omnibus placuissent: accidit exeunte anno, vt Canonicus quidam Nicolaus Burstorp, pro concione doceret; Christum non pro peccatis mortalibus, sed pro originali solummodò passum esse: pro mortalibus verò seu actualibus, vnumquemq; ipsum satisfacere oportere. Item damnatos esse, qui vtramq; speciem porrigerent. Christum esse signum, cui à nouis euangelij præconibus, Antichristi præcursoribus, contradiceretur. Euangelici pastores, iuxta senatus præscriptum, priuatim cum eo primùm conferre cupientes, cùm ille colloquium detractaret; ad senatum rem detulerunt. & hoc rem negligente, tandem post duos menses publicè responderunt.

Cùm igitur vtrinq; rursus certamina publicè recruduissent: Senatus adhibito D. Bertholdo Mollero, & alijs eruditis, vtramq; partem audit. Burstorpius iussus accusationi pastorum, de articulo, quòd Christus pro solo peccato originis, non pro mortalibus passus esset, ex verbo Dei respondere: adfirmat se iam triginta annos concionatum esse & se rectè docuisse. Quod si disputare velint, Parisios proficiscantur, rogat doctores arbitros, vt causam suam tueantur. Hi à consule interrogati, or-

dine

une respondent, primum articulum, si pie accipiatur, velut ad deterrendum vulgus à peccatis mortalibus, & inuitandos ad Pœnitentiam homines directus, tolerari posse, nec se dubitare hanc Burtorpij sententiam esse. alterum articulum, de una specie, sic ab ecclesia, quæ errare non posit, determinatum esse, nec ab ecclesiæ iudicio debere discedi. Cùm autem pastores contrà prolixè utriusq; articuli impietatem manifestam demonstrarent, & tandem post longam altercationem, doctorem Mollerum, per conscientiam obtestarentur, ut sententiam de primo articulo suam ingenuè diceret, fatetur ille, si sicut verba sonant accipiatur, manifestè hæreticum esse. sed haud dubiè rectius sentire Burstorpium quàm verba sonarent. Quare impij articuli reuocationem concionatores urgent. Qua tandem promissa, sed non præstita, cœtus dimittitur. M° D. XXIII.

In ferijs natalicijs, inchoantibus annum 1527. sacerdotes ad D Nicolaum, ut odia ciuium aduersus pastorem templi Zegenhagium accenderent, ex choro emanent. Cùm igitur pastor per suos diaconos & scholasticos, cantiones ac ritus in festo usitatos, administrari illis absentibus curasset: reditus in chorum illis prohibitus est. Sic in templo D. Nicolai primùm Missæ & alij ritus impij intermissi sunt. Eodem anno, M. Stephanus Kempius ad

D.Ca-

1527. D. Catharinam ordinatur. Postea ciuium delecti, à Senatu, vnam tantùm religionem, verbo Dei consentaneam, in vrbe tolerari, nec contrarijs pastorum in parochijs & pontificiorum clamoribus, publicam vrbis tranquillitatem, & ciuium concordiam turbari petunt. Consignauerant autem pastores capita aliquot impiorum dogmatum, quæ à D. Mollero, D. VVendio & alijs sex præconibus Pontificijs pro concione defensa essent. De his disputatio coram senatu & ciuibus mense Aprili in curia instituitur. cuius hic exitus fuit, vt quinq; clamatores, qui tueri sua ex verbo Dei non poterant, ac in his Nicolaus Burstorpius, vrbe exire iuberentur. Triduò post Doctor Mollerus spontè discedens, Rostochium redit, ubi collegij ad S. Iacobum decanus & Academiæ rector anno 1530. obijt. Hunc M. Fridericus Henningus, pastor D. Petri, qui posteà lucem euangelij amplexus, ecclesiæ Lunæburgensis inspector fuit, comitatus est.

Sequente æstate, VVittebergâ, D. Iohannes Bugenhagius euocatus est, qui Formam doctrinæ & rituum & vocationis ministrorum ecclesiæ Hamburgensis, descripsit. Scholam in cœnobio S. Ioannis constituit, quæ hucusq; Dei beneficio conseruata floruit & Reipub. salutaris fuit. Collegij Hamburgensis Præpositus & Decanus ex vrbe discedentes, grauiter de mutatione illa in iudicio Ca-

teræ queruntur, & mandatum ac citationem die 1530.
*o. Decembris obtinent. Intereà ordinatio ec-
clesiastica Hamburgensis publicata, & Ioannes
Æpinus vir pius, prudens, doctus & eloquens, pa-
stor ad D. Petrum, & biennio post totius ecclesiæ
Hamburgensis Superintendens, pridiè Pentecostes
constitutus est. Monasteria, dimissis cum viati-
co monachis, à senatu administrata, & ærarium
pauperum ad S. Mariam Magdal. institutum est.
Defuncto Iohanni Zeganhagio, pastor ad D. Nico-
laum M. Ioachimus Francus, vir doctus, prudens
& grauis substitutus est. Zegenhagij filius fuit M.
Dauid Zegenhagius, vir doctrina, virtute & fide
singulari, quem studia doctrinarum Bremæ &* 1562.
Brunsuigæ fideliter & feliciter gubernare memi- 1564.
nimus.

VVISMARIÆ *primus taxare ab-
usus pontificios, & Antichristi regnum reuelare
cœpit Henricus Mollensius, quem Albertus Dux
Megapolitanus, Magni filius, maritus nouus, cele-* 1524.
*bratis paulò ante Berlini cum Ioachimi I. elect.
Brand. filia Anna nuptijs, aulicum ecclesiasten se-
cum adduxerat. cumq́; toto quadragesimæ tempo-
re & in ferijs Paschæ concionari in templo Geor-
gij, & sacerdotum ac monachorum hypocrisin re-
tegere ac redarguere sinebat. Huic consona,
sed maiori cum libertate & facundia, in Franci-*

scano-

M. D. XXIII. ſcanorum cœnobio, HENRicus Neuerus, cuſto ſeu inſpector vicinorum in tota prouincia eiuſdem ordinis cœnobiorum paulò ante electus, in ferijs Paſchæ, magno hominum concurſu & admiratione, ac principe ipſo, cum recens ducta coniuge, conciones illius frequentante, prædicare incipiebat ac quò acerbioribus odijs ſuorum monachorum & Patrum ordinis expoſitus erat, eò ardentiori zelo & conſtantia, curſum prædicationis ſemel ſuſceptæ vrgebat, præſertim cùm aulæ & ciuium plurimorum ac ſenatorum etiam aliquot patrocinio tectus eſſet. Etſi autem turbulentius quædam & tumultuoſius, vt in primis mutationum articulis fieri ſolet, à vulgo ciuium mouebantur, vt cum conuectis in forum lignis & vaſis pice refertis, concionatores inter ſe diſsidentes, ad

1526. diſputationem, ignis pœna victis ſtatim propoſita, prouocarent: Qua de cauſa etiam Henricus princeps, ſeueriſsimis literis, Neuerum, vt à concionibus ſediciosis ac diſſenſiones & ſcandala & contumaciam ciuium aduerſus magiſtratum parientibus, abſtineret, & veræ pietati, & Chriſtianæ charitati, obedientiæ, paci & concordiæ ſeruiret, hortatus eſt: tamen cùm nihil aliud vnquam propoſitum ſibi fuiſſe, quàm quod Princeps ſuis literis mandaret, & populum ſuis concionibus ab omni violentia, iniurijs & ſpecie ſeditio-

[...]ditionis se diligenter dehortari, & ad Christia-[...]am fidem, dilectionem, obedientiam & pacem [...]onciones omnes dirigere responderet: facilè [...]rinceps adquieuit. Cùmq; ministri purius [...]ocentes, capita doctrinæ cum Pontificijs con-[...]rouersa, Thesibus certis comprehendissent, [...]uas assentiente Senatu publicè adfixerant, & [...]iem Disputationi in Franciscanorum cœnobio [...]ublicè dixerant: famâ in aulam delata, Dux [...]enricus, datis ad Senatum & pastores ecclesia-[...]um & Neuerum literis, intermitti Theatricam [...]isputationem maioribus dissidijs ac tumultibus, [...]t fieri solet, occasionem præbituram manda-[...]it. Neuerus posteà, vsq; ad annum 1553. [...]riuatus, in ædibus monasterio vicinis, consenuit [...]octrinæ verò purioris ab Henrico Mollensio & [...]pso primùm VVismariensibus traditæ confessio, [...]uc vsq; in VVismariensi ecclesia sonat, & sona-[...]t, Dei beneficio, ad omnem posteritatem.

M. D. XXII.

1527.

Vrbis VVISMARiæ, ad littus Balthicum, [...]nius [...]iei itinere à Lubeca versus ortum, in du-[...]tu Megapolitano sitæ; Originem ex alto, à VVI-[...]naro rege Vandalorum, tempore Constantini ma-[...]ni florente, quidam repetunt. alij, coloniam 330. [...]othorum, ex VVisbuia Gotlandiæ metropo-[...]cò deductam adfirmant. Sed, paulò ante 1038.

annum

D. M. XXIII. annum Christi 1240. ex ruinis vetustæ & ampl urbis vicinæ Mekelnburg, quæ toti ditioni nome dedit, à Gunzelino comite Suerinensi, sub Ioann Theologo D. Megapolitano, Henrici Burewini conditoris collegij Gustrouiensis filio, seu condi tam, seu amplificatam fuisse, Cranzij monumenta & Reipublicæ priuilegia omnia post annum 1250 data, ostendunt. Primus enim Henricus Hiero solymitanus, D. Megapol. Ioannis Theologi filius IVS Lubecense & jurisdictionem propriam ciuitat concessit anno Christi 1266.

lib. 7. Vandal. cap. 11.

Breui autem tempore, incrementa miranda, e commercijs aliarum gentium, ciuitas sumsit, portum maris commodissimum in toto hoc littore Balthico, habens, oneratas naues, quantumuis capaces, recipientem, & sine ullis anchoris tutas præstantem. unde nomen urbi, non tam à sapienti præside, quàm certitudine marini portus, inditum, verisimile est. Minoribus oppidis, copiam rerum ad vitam tuendam necessariarum quotidiè communicantibus ac inde recipientibus, velut coronâ, undiquaq; cincta est. Agrum suburbanum habet fertilissimum, ex quo singulis ciuibus, domum propriam possidentibus, sorte aliquot iugera liberè totum septennium fruenda tribuuntur. Vrbis frequentiam & opes pristinas, magnificentia Templorum & maiestas augusta; & Fori, Curia, ac ædium

ium priuatarum amplitudo & splendor, adhuc M. D.
emonstrant. Nostro etiam tempore, inter cæ- XXII.
ras Balthici littoris vrbes, ex præcipuis vna,
on commercijs solùm externarum & procul dis-
arum gentium, sed domi etiam honestis legibus,
dicijs, bonis ciuium moribus ac disciplina, (gu-
rnantibus Rempublicam, Georgio Treiman, Hen-
ro Schabbelto, Iohanne Hoppennac, Hieronymo 1520.
ellio COSS.) floret. & veræ agnitionis Dei &
demptoris nostri IESV CHRISTI, & studio-
n doctrinæ de DEo & de virtute & alijs re-
bonis, domicilium & templum est.

ROSTOCHII, quæ vrbs à fragan-
us rosis nomen habens, in ditione ducum Mega-
itanorum, ad Arni fl. ripam, 5000. passuum su-
ostium maritimum sita, & vnà cum religione 1160.
istiana in his terris primùm exorta, inter duo
i brachia, vbi nunc D. Petri & Nicolai
ochiæ sunt, à Pribislao (Henetæ gentis princi-
ædificari cæpta, & paulatim sequentibus secu-
frequentia ciuium, amplitudine ac splendore
iciorum, templis, opibus, priuilegijs aucta &
lificata est: puriorem Euangelij doctrinam,
imus Sluterus, natus Domicij, oppido huius
nis Megapol. ad Albim, in cœmiterio D. Pe-
ocere, & errores & abusus Pontificios taxare,
meritis nostrorum operum & superstitionibus

M. D. XXII. traditionum humanarum, ad vnicum propiciat
rem & seruatorem nostrum Christum & vere
Dei cultus, verbo Dei mandatos, traducere audi
1523. tores cœpit. cui accerrimè initiò, non solùm past
res & Canonici, ac Theologi in Academia, sed m
gistratus etiam vrbis aduersabatur. Cùm aute
Deo eum confirmante ac tuente, Henricus dux M
gapolitanus etiam, qui ius patronatus in ecclesi
habebat, locum ei in templo docendi præberet, e
pastorem D. Petri constitueret, maiore cum fruct
atq; successu cursum prædicationis suæ vsq; ad an
num 1532. perduxit.

In POMERANIa, paulò ante finem vitæ Bo
gislai, mutatio Religionis alicubi gliscere, & pu
rioris Euangelij doctrinæ semina sensim spargi, e
inde in Liuoniam & alias gentes propagari, e
collegio sacerdotum Treptouiensi, per episcopum
dißipato, primùm cæperunt. Florebat tum TRE
PTOA ad Regum, & collegio sacerdotum, & scho
la literarum celebri, quam Iohannes Bugenhagi
& Andreas Cnophius, Custrini ad Viadri & VVa
tæ confl. natus, regebant, quorum tantoperè in do
cendo industria, dexteritas & fides celebrabatur
vt non solùm ex vicinis oppidis, sed Liuonia etiam
& VVestphalia, exciti scholastici, eò confluerent.
~~Accidit autem anno 1520 exeunte,~~ vt inspecto
eccle

clesiæ Otto Slutouius, ex patritia oppidi illius M. D.
milia, natus, cum Rectorem scholæ & collegas, XXII.
uictores aleret, vt librum Lutheri de captiui-
e Babylonica, recens ab amico Lipsia missum,
fferret, & rectori scholæ Ioanni Bugenhagio, cu-
præ cæteris ingenium & iudicium limatius &
ctrina ac facundia in lectionibus & concionibus
eris spectata probabatur, perlegendum traderet.
ui mox paginis aliquot inter cœnandum perlu-
itis præcipitatâ sententiá, multos à passo Christo
uatore Hæreticos ecclesiam infestasse ac duriter
ercuisse, sed nullum, eius libri autore, pestilen-
rem vnquam extitisse, pronunciat: commemo-
ns quæ aduersus recepta ecclesiæ dogmata ab eo
erentur. Post aliquot dies, libro attentius
cto ac relecto, ac singulis accuratius pensitatis,
uersus ad collegij sodales, & palinodiam canens:
uid ego vobis, inquit, multa dicam? Vniuersus
undus cæcutit, & in Cimmerijs tenebris versa-
r. Hic vir vnus & solus verum videt. ac sin-
lis libri illius capitibus diligenter disputatis ac
fensis, plerosq; in suam sententiam adduxit. ita
collegæ pastoris Ioannes Kyrichius & Ioan-
s Lorichius (qui ad extremam senectam ecclesiæ
i deinceps seruiuit) cum diacono, qui vicini cœ-
bij Belbugensis frater erat, Christiano Ketelhut,
c non Abbas ipse Ioannes Boldewinus, publicè Pa-

b 2 patus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIII.

patus præstigias detegere, & à superstitionibus abusibus Traditionum humanarum, ad dogmata cultus verbo Dei mandatos, & à fiducia Missæ operum humanorum, ad vnicum solius Christi meritum auditores traducere, magno zelo institurent. Vt autem in articulis mutationum mul incommodius ac turbulentius, non tàm doctorum dextrâ veram doctrinam tradentium, quàm vul sinistrâ accipientium, culpâ geruntur: ita tu quoq; accidit, vt S. Antonij sacrificulos, per pl teas vsitatō more cum nolis vagantes, iniuriosi petulantes quidam iuuenes, cœno iniecto tracta rent, & ex æde S. Spiritus noctu statuas ablatas vicinum puteum conijcerent. Quo compert episcopus Caminensis, recens electus, Erasm Mandüuel, cui in Pomerania orientali sacroru cura incumbebat, seditiosa specie offensus, & ze auitæ religionis ardens, atrocem persecutionem multos sacerdotes ac ciues & scholasticos mou & in vincula multis coniectis, cæteri præmon fuga sibi consuluerunt. ac Bugenhagius, VVittebe gam, absente tum Luthero in Pathmo, concessit, Psalterium priuatim legendo scholæ innotuit, reuerso Luthero statim in defuncti pastoris D. S mònis Benkij locum suffectus est. Ioannes K richius, cum Christiano Ketelhut, Sundium migr uit. ANdreas Cnophius, cum Ioachimo Moller

abdi

luctis scholasticis Liuonis, Rigum ad fratrem M. D.
cobum canonicum profectus, mox ad ministerium XXII.
ius ecclesiæ in æde D. Petri vocatus est, vbi ex-
plo pastoris Treptouiensis, acriter in fœdas non-
nationes, idola & mores sacrificorum Pontifi-
rum inuectus, doctrinam de Iustitia Fidei, seu
nißione peccatorum & vita æterna, gratis, non
pter vlla opera aut merita nostra, sed propter
um Christum pro nobis paßum & resuscitatum
denti donanda, præcipuè vrsit. Sed ad r tus
blicos & abusus inueteratos aliquantisper con-
uit. donec per secutos collegas, Syluestrum Te-
meier & alios, turbulentius quædam isthic quoq;
rebus ecclesiasticis administrata sunt. Sic per-
utio Treptouiæ mota, in plures ciuitates ac gen-
, pios doctores, inde eiectos dispersit. sicut po-
i autoritate & mandato Barnimi & Philippi,
ucum Pomeraniæ, comitijs omnium ordinum in
oppido celebratis, communi consilio & decreto,
ntificij abusus in tota Pomerania aboliti, & vna
sentiens veræ Euangelij doctrinæ & rituum for-
, in omnibus vniuersæ Pomeraniæ ecclesijs in-
uta & recepta, huc vsq; Dei Beneficio conser-
tur.

Sita est autem TREptoa ad Regum fl. (à quo, in
inum mare Balthicum delabente, vndiquaq; fe-
ambitur) in Pomerania orientali, loco amænis-

M. D. XXIII. *ſimo, fertiliſſimis agris & pratis floriferis undi cincta.* Vnde ab omnium rerum ad vitam ſuſti nendam neceſſariarum abundantia, nomen ἀπὸ τοῦ τρέφειν, quaſi NVTRitiæ, inditum eſſe, Io achimus Nyſſenus, Reipublicæ illius Secretari patriæ amantiſſ. & vates verò Deo ac Muſis caru qui hæc mecum communicauit, erudité diuinat.

Origo vrbis, à vicino monaſterio Belbug, Gryphiſwaldi, ab Eldena, extitit. cui priuileg ciuitatis prima, & jus Lubecenſe, A. C. 1280. Bo gslaus IIII. Barnimi I. filius, Pomer. dux, & Thu baldus Abbas Belbugenſis, tempore Rodolphi I. Im dederunt. poſteà commercijs maritimis, quæ ad o ſtium Regæ, vno ab vrbe milliari diſtante, frequen tiora olim erant, paulatim opibus ac ædificijs it creuit, vt vicinis ζηλωτὴ eſſet. Cumq; partem ori entalis fl. Regæ, qua per Colbergenſium territoriũ de

1456. labitur, molibus obiectis illi obſtruxiſſent; Trepto uienſes Abbatis Belbugenſis auxilio, nouum por tum verſus occaſum, foſſa manu ducta, aperiunt quem ab Ottone III. ac Erico II. Pomeraniæ du cibus confirmatum, pro ſuo poſteà defenderunt. ne Gryphenbergenſibus vicinis, publicũ fluminis vſu & priuilegia ſua allegantibus, vi aut jure, cedend eſſe vnq; judicarunt. Semper autem ſingular pietate ac beneuolẽtia, Doctrinæ religionis & lite rarum ſtudia & homines doctos, eccleſiæ ac ſcho

e ministros complexi sunt. ac ut pastores eximiè M. D.
doctos ac pios haberent, Ioannem Hagemesterum, XXIII.
qui Slutouio succeßit, M. Georgium Glambecum (qui Caminensi ecclesiæ posteà præpositus est) & nunc Martinum Teschium, ex Ludirectoribus ad ecclesiæ gubernationem vocarunt.

In senatum etiam, non prudentia solùm & virtute, sed literarum studijs quoq; & doctrina excultos plerosq; adsciscunt. ita ut gubernantibus hoc tempore Rempublicam, Consulibus, Nicolao Gieruino, Luca Parchamo, & Michaële Teschio, viris prudentibus, literatis & grauibus, Treptoa, ecclesiæ ac studiorum Doctrinæ Nutritia, & honestarum legum, iudiciorum & Disciplinæ custos fidelis, & frequentià ciuium, ædificijs, opibus, commercijs, & alijs ciuitatum ornamentis, cuilibet vicinarum conferenda sit.

Sed ad institutam de sinceræ religionis in Pomerania initijs & propagatione, narrationem redeo. Cùm enim deferbuisset persecutio Treptoviæ mota, & princeps Bogislaus, etsi edictum VVormatiense in Pomerania ordinibus promulgauerat, tamen executionem non admodum seuerè vrgeret, dehortantibus eum Valentino Stoientino & Iacobo VVobeser, & alijs pijs ac eruditis consiliarijs, qui puriorem doctrinam amabant: STET Tinenses, omnium primi VVitte-

M. D. XXIII. bergā, doctores euangelicos, M. Nicolaum Curien-
sem & postea Paulum à Rheda, Quedliburgense
accersiuerunt. SVNdij etiam, Christianus Ke-
telhut, Treptouia pulsus, taxare Religionis pontifi-
ciæ vanitatem & superstitiones cœpit. Sic conni-
uente Bogislao, euangelij semina, paulatim in Po-
merania, extremo vitæ illius tempore, spargeban-
tur. Ipse Noribergam ad comitia profectus, etsi
Ferdinandus Caroli Imp. frater & locum tenen
denuò controuersiam cum marchione cognoscebat
tamen re non composita rediji, ac in itinere, cum
electore Saxoniæ Friderico egit, vt filio suo Barni-
mo, sororis Friderici & Henrici Lunæburgensi
filia, Anna, connubio iungeretur.

Intereà Sundij quidam ex fece vulgi & opifi-
cum, inuito & repugnante Senatu, imagines ex
templis seditiosè eiecerant, & sacerdotes ac mona-
chos omnes vna die ex vrbe fugarant. & in Bel-
bugiensi cœnobio monachi ipsi superstitiones vete-
res abiecerant. Itaq; in patriam reuersus, & à
sacrificulis incitatus, Abbatem captum posteà ex
ditione proscripsit, (qui propè VVittebergam dein-
ceps in oppido Belzig pastoris officium gessit) &
cœnobium vna cum reditibus omnibus, suo præfecto
administrandum tradidit. Id primum initium oc-
cupandi monasteria in Pomerania fuit. Sunden-
sibus etiam grauiter, ob iniuriam, non religioni so-

lum &

ũm & ecclesiæ, verũm etiam sibi patrono illatam M. D.
omminatus est. Sed statim in tabem lentam & XXIII.
ethalem incidit, qua pridie Calend. Octob. extin-
tus est: duobus filijs Georgio & Barnimo relictis, 1523.
qui in gubernatione ipsi successerunt.

STOLPÆ verò, quam Eoæ Pomeraniæ metropolin, ad fl. eiusdem nominis sitam, bonorum ingeniorum feracem, honesta gubernatione, ciuium frequentia & commercijs, & ecclesia & schola benè constituta, hoc tempore florere cernimus: prima purioris doctrinæ semina sparsit Petrus Suauenius, vir nobilis, in ea vrbe natus, & Luthero familiaris & charus, qui in priuata ad forum domo, ciuibus aliquot literatis & scholæ præceptoribus, Pauli ad Romanos epistolam interpretatus est. Ab hoc excitati scholæ moderatores, studia sacrarum lite- 1522.
rarum, non modò apud scholasticos vrgebant, verũm etiam concionibus in schola habendis, plurimos ad purioris doctrinæ studium inuitabant.

Sequenti anno Doctor Ioannes Amandus, vir 1523.
audax & vehemens, ex Borußia Stolpam venit, qui initium concionum in domo senatoris, viri nobilis Conradi Mandyfelij, fecit. cuius opera apud senatum obtinuit, ut ad publicam disputationem sacerdotes & monachi euocarentur, ac nisi multiplicium errorum & imposturarum eos conuinceret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXII. extructo rogo viuum se in medio foro comburi petebat. Si verò illi succumberent, nihil ab eis nisi emendationem postulabat. Cùm autem nemo illorum constituta die ad publicam collationem prodiret; vulgus promiscuum, subito impetu, in Templum parochiale & cætera irruens, aras & imagines & statuas omnes euerterunt.

Etsi autem de hac importunitate & violentia monachi & sacerdotes apud Georgium Pomeraniæ Ducem, & episcopum Caminensem grauißimè querebantur: & turbulentis D. Amandi concionibus vehementer Princeps indignatus, ad extirpandam Lutheri hæresin & seditiosorum motuum autores puniendos, ipse Stolpam se accedere profitebatur: tamen cùm D. Amandus, qui fax tumultuū fuerat, discesßisset, & princeps vrbem ingressus statim febri languere cœpisset: nihil adversus Senatum aut ciues asperius egit, sed cùm ciuitatem iam pacatam ac tranquillam, omnia subiectißimæ obedientiæ ciuilis officia sibi deferre intellexisset, statim discesßit.

Posteà Dantisco Stolpam, Iacobus Hogenseius, vir moderatus, pius, doctus ac eloquens venit; qui pastor à senatu constitutus, totos 48. annos, ecclesias in vrbe & tota vicinia tranquillas, & luce veræ doctrinæ, disciplinæ sanctitate, rituum grauitate & populi in ornando ministerio frequentia florentes &

es & concordes, voce doctrinæ, consilijs, & pieta- M. D.
tis veræ exemplo rexit. cui placidè defuncto, gener XXIII.
M. Dauid Crolleus, principis & senatus autoritate succedens, formam doctrinæ & rituum, totiusq; gubernationis ecclesiasticæ, à socero acceptam, fideliter ac feliciter huc vsq; tuetur ac propagat. Ciuitatis Stolpensis ea in principes suos obseruantia & fides fuit, vt à Magistro & fratribus ordinis Teutonici, quibus pro ingenti summa auri, ditio Stolpensis oppignorata erat, proprio ære & facultatibus se redemerit, & principibus Pomeraniæ, Bogislao, Barnimo & VVartislao fratribus, VVartislai filijs, circa A. C. 1340. se rursum adiunxerit.

Sic in vrbibus Pomeraniæ præcipuis, & reliqua ditione, conniuentibus principibus, sine periculo deinceps doctrina Euangelij, ab ijs qui vellent recepta & propagata est.

In BORVSSIA orientali, Albertus, marchio Brand. ordinis Magister, post comitiorum Noribergensium exitum, consilia emendandæ Religionis pontificiæ, & instituendæ purioris doctrinæ, cuius ab Andrea Osiandro, qui Noribergæ tum publicè docere cœperat, semina imbibit: primùm suscepit, & per Georgium à Polentia, episcopum Sambiensem, ipse ex Borußia absens, pertexuit.

Itaq; ex Academia VVittebergensi Doctorem pium, grauem, eruditum, & moderatum Ioannem

M. D. XXIII. 1523. nem BRISmannum Cotbusij in Lusatia natum, Lutheri familiarem & amicum, euocat, qui exeunte anno Regium montem appulit, & inter varias ac multiplices, commendatorum ordinis, sacerdotum, & aliorum, Pontificias persuasiones pertinaciter retinentium, aduersationes & insidias, magno & constanti animo, & pietate, ac prudentia singulari, emendationem ecclesiarum paulatim prouexit: donec accedente publica principis autoritate, & ordinum cæterorum approbatione, Forma Doctrinæ & rituum certa & æquabilis, vbiq; in illius partis Borußiæ ecclesijs constituta est. Huius laboris socios & collegas fideles & præclaros habuit PAulum SPERatum, & Ioannem POLiandrum. Qui tres οἰκισταὶ seu conditores & Lumina ecclesiæ Prutenicæ, ab erroribus & idolis Pontificijs repurgatæ, præcipua, coniunctis animis & consilijs, summa cum pietatis, constantiæ, moderationis, & prudentiæ laude, annos amplius viginti, ecclesias illas, puritate doctrinæ & disciplinæ sanctitate & docentium concordia florentes & tranquillas rexerunt & conseruarunt.

Paulus SPeratus, ex nobili Sprettorum familia Sueuica oriundus: Lutetiæ & in Italicis Academijs diu versatus, & singulari zelo domus Dei accensus, vindicandæ concionbus sacris veræ agnitioni & inuocationi Dei & cultibus Deo gratis, scto-

ſe totum dedidit, & Auguſtæ, Herbipoli, Saltzburgæ & Viennæ, conſtanter & intrepidè taxatis abuſibus, tandem Iglauiæ in Morauia aliquantiſper ſubſtitit,. unde epiſcopus Olmucenſis ad cauſam dicendam euocatum in carcerem tetrum condidit. ex quo diuinitus elapſus, VVittebergam ad Lutherum peruenit. à quo ſtatim in Boruſſiam miſſus, & principi ac Briſmanno commendatus, poſt paucos annos, Pomezanenſi eccleſiæ vacanti à principe epiſcopus præfectus eſt. Excelluit autem ingenio & eloquentiâ admirabili, & perpetuus ac conſtans Auguſtanæ confeſſionis aduerſus Anabaptiſtas & ſacramentorum prophanatores, defenſor & propugnator fuit. ac nominatim Eccelium quendam & Zankerum, qui initio emendationis eccleſiarum irrepſerant, & multos etiam ex proceribus ſeduxerant, Raſteburgi colloquio inſtituto refutauit. Pietatis ac doctrinæ Theologicæ, non vulgaris aut hypocriticæ, ſed ſpiritualis & ſublimis, & naturæ muſicæ ac poëticæ, indices ſunt Odæ ſacræ, ab ipſo compoſitæ, quibus ſummam doctrinæ euangelij complexus eſt, Es iſt das Heil vns komen her. In Gott gleub ich. Hilff Gott/wie iſt der Menſchen Not etc. Talibus Poëmatis ſacris pangendis, cū Speato velut certabat, alter Boruſſiæ Orpheus, Ioannes Poliander, cuius Odæ ſunt, Nu lob mein Seel den HERREN. Frölich wollen wir ſingen etc.

Hic

D. M. XXIII. 1522. 1523. 1524.

M. D. XXIII. Hic anno poſt Speratum proximo in Boruſsiam primùm appulit, & tum in eccleſiæ gubernatione, coniunctiſsimis ſtudijs & officijs Speratum & cæteros collegas adiuuit: tum verò in ſchola docens, pleroſq; veteris & noui Teſtamenti libros interpretatus eſt vſq; ad annum 1540. quo ἀποπληχθεὶς aliquot menſes decubuit. donec tandem ad cœleſtis eccleſiæ conſuetudinem emigrauit. Hunc ſexennio poſt Briſmannus ſecutus eſt. Speratus autem paulò longius producto vitæ ſpacio, in ipſa Oſiandricæ tragœdiæ epitaſi, doloribus, curis, laboribus fractus, ex ſtatione huius vitæ euocatus eſt. Hæc de tribus primis Ducatus Boruſsiæ euangeliſtis, breuiter hoc loco annotare volui.

LIVONICÆ verò ciuitates, RIGA, REVALIA, & DERBatum, iam ſuperiore anno pontificiæ religionis ritus mutare cæperant. ac vt ſolent in primis mutationum articulis multa inconſideratius & turbulentius geri: ita Rigæ etiam, à demolitione ſtatuarum & lapidum ſepulchris impoſitorum exorſi ſunt, & archiepiſcopi templum ac domos canonicorum occuparunt. Quare Lutherus ad eos ſcribens, grauiſsimè monet, Religionem veram & pietatem Chriſtianam, in FIDE rectè Deum agnoſcente, & propter vnicum ſeruatorem noſtrum IEſum Chriſtum, non propter vlla

externa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

xterna opera aut merita propria, se Deo placere, M. D.
r æternam salutem consequi statuente: in CARI- XXIII.
ate seu officijs dilectionis erga proximum à Deo
andatis: in SPE salutis non succumbente cruci
r adflictionibus fidei confeßionem comitantibus:
on in externorũ rituum humanorum obseruatione
ut abolitione, quæ libera sit extra casum scandali,
r ædificationi veræ pietatis seruire debeat, sitam
se. Rigensibus etiam ministris, de ritibus Li-
rgiæ inter se disceptantibus, biennio post, alte-
um Epistolam mittit, in qua de externorum rituum
bertate & vsu ceremoniarum vero, prudentis-
mè docet. Primi autem emendationem do-
rinæ & cultuum Rigæ eo tempore inchoarunt
Andreas CNOpius & Syluester Tegetmeie-
us. Andreas, non præco solum doctrinæ fidelis vi-
voce propagandæ, fuit: verùmetiam carmina sa-
a & odas spiritu ac vita plenas, & sententijs,
erbis ac rythmis venustas & graues, adiũctis nu-
eris ac modis Musicis in animos & mentes audi-
tium penetrantibus composuit, quas in harum re-
onum ecclesijs vsurpari aßiduè audimus: Was
n vns komen an für not / So vns der Herre
eidet. Von allen Menschen abgewandt / Zu
r mein Seel erhaben. Herr Christ der ei-
g Gottes Sohn etc. Psalmos enim Dauidis a-
uot 1. 3. 23. 25. 33. 116. 125. 133. 146. Germa-
nico

M. D. XXII. nico carmine reddidit, & summam doctrinæ de Iustitia fidei & fructibus illius, & consolationem in cruce breuem ac neruosam: oda, Hilff vns in deinem Namen / complexus est.

1160. Prima verò noticiæ Christi semina, & Ecclesiarum Liuoniæ Cristianarum fundamenta, à MEinardo quodam Segebergense monacho & sacerdote, à Bremensibus mercatoribus in Liuoniam ducto, iacta sunt. Is episcopus Liuoniæ primus, ab Alexandro III. constitutus, sedem ad Dunam fl. collocauit, eo in loco, vbi successor illius Bertholdus, vrbis RIGÆ initium fecit. præcipuè autem propagare religionem & ditionem Christianam in Liuonia tertius episcopus ALBertus Bremensis cœpit, qui ab Innocentio III. PP. confirmatus, Fratrum ordinem, Gladio & stella rubea in candido pallio insignitum, autoritate PP. institutum, præfecto Magistro Vinonne sibi adiunxit, cuius ope, Kokenhusium ad Dunam, archiepiscopi posteà Rigensis arcem præcipuam; deinde VVendam, Asceradum,
1200. Segewoldum occupauit: vrbem Rigam muro cinxit; & templum in ea Cathedrale primùm exorsus est. Item duo collegia Ecclesiastica, alterum Leale, cuius episcopi cathedra Habsaliæ, vnde Arensburgum in Osiliam translata est: alterum Vggnussæ, cuius sedem, Derbatensi arce Rußica ab
1230. Alberto & Volquino, qui Vinnoni successerat, vi expu-

xpugnata, Hermannus I. episcopus, Derbatum D. M.
nstituit: qui vrbis Derbati & cœnobij Falkena XXIII.
rimus conditor extitit. Volquino à Lithuanis
Ɛso, Hermannus Falco magister, Prutenico ordini
niunctus succeßit: à quo Plescouia Rußiæ vrbs
pta, sed anno 1244. iterum amissa est. Al-
rtum Rigæ episcopum secutus est Nicolaus, hunc
lbertus archiepiscopus Rigæ primus, & cæteri,
uos libro tertio recensuimus, secuti sunt. 21. fuit
spar Lindius, cuius extremis temporibus Reli-
onis mutatio Rigæ & in reliquis Liuoniæ vrbibus
choata est. de qua cùm breuiter dictum sit, ad
hronicon anni 1523. redeo, cuius prima die,
VbDIt se GetICo RhoDos ante InfraCta tIranno,
ChrIste, ab nataLIs LVCe orIente tVI.

In Saxonia Hildesiense bellum, anno quarto,
stquam inchoatum erat, Quedlinburgi tandem,
lberti Moguntini & Georgij Saxoniæ ducis in-
rceßione, compositum est.

VVilelmum verò ducem Brunſ. Henrici fra-
em, vix dum ex Hildesiensi custodia liberatum,
oua calamitas excepit. Cùm enim à fratre, par-
m hæreditatis & ditionis à patre relictæ & nu-
er bello auctæ peteret: frater eum denuò captum,
uodecim annos & duos menses in custodia tenuit.
onec tandem, libertatis recuperandæ desiderio, 1535.
nni suo juri succeßionis, in bonis feudalibus &

M.D. XXIII. alijs, pro se & hæredibus renunciaret. ut infra exponemus.

Dum autem in Saxonia, duces Brunsuicenses latæ à Carolo V. proscriptionis aduersus Ioannem episcopum Hildesiensem, executores, tota ferè diœcesi occupata, metropolin Hildesiam mense Iunio &
1522. Iulio obsiderent: ad Rhenum & Mosellam, Franciscus à Siccingen tumultuans, Treuerim oppugnauit. Bellum enim indixerat Treuirensi archiepiscopo, Richardo, propter ciuem quendam urbis Treuirensis, cuius, archiepiscopi iudicio grauati causam suam fecerat. Cùm autem à mœnibus virtute ciuium & auxilijs Palatini repulsus esset, destructo D. Maximini monasterio, & vastatis Treuirensis episcopi agris, domum redijt. Ibi archiepiscopus, facto cum Ludoico Palatino & Hesso fœdere, summa ope bellum tota hyeme parat. Mul-
1523. ta molitur intereà & Franciscus, magna vbiq; expectatione de se concitata. apparebatq; si illi rei succederet, oppressurum esse principes aliquot prophanos, vnà cum episcopis. Erant vtriq; in magna tum inuidia. & quia de dignitate sua & fortunis agi credebant episcopi, paßim bonos viros, Lutheri nomen probantes, persequebantur. Horum furori & prophani principes inseruiebant, qui partim tranquillitatis studio nouum genus doctrinæ oderant, partim intelligebant, se quoq; perituros esse, vbi epi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...bi episcopi cecidissent. Et cùm iam diu in Germa- M. D.
...ia, opulentißimos episcopatus, & ecclesiasticas XXIII.
...ignitates, suis principes cognatis tradere soliti es-
...ent: tantumq; de priuato commodo ageretur: epi-
...copos tutandos iudicarunt. Ita fieba..., vt capitale
...sset in vniuersa penè Germania paulò liberius ali-
...uid de humanis traditionibus monuisse. At vulgò
...quior videri volebat Franciscus Lutherano do-
...mati, & præse ferebat, facturum se copiam bonis
...iris libere docendi Euangelij. Accessit huc etiam,
...uod nouis subinde oneribus prophani principes po-
...ulum premebant. & Palatinus vectigal instituerat
...endi ab imperialibus vrbibus ad Rhenum, quæ
...es vix tolerabilis visa est. & nobilitas, vt semper
...liàs inquieta, nunc obærata, cùm sua prodegißet
...uxu, qui immodicus seculis iam aliquot in Germa-
...nia fuit, nihil aliud quàm seditionem malebat.
Hanc occasionem oportunam ratus Franciscus re-
rum nouarum, bonam spem conceperat rei benè ge-
rendæ. multi ciues Brutum quendam in Germania
exortum credebant, qui à principum & episcopo-
rum tyrannide diu iam oppreßos reciperet ac vin-
dicaret, Quando enim hoc non fuit, vt præsen-
tis imperij vulgus pœniteret, & negari non potuit
quin nimium sibi iam diu principes & episcopi per-
misißent: quæ tamen, vt sunt, seditione tolerabi-
liora bonis viris videbantur. Est igitur paratum

M. D. XXIII. bellum vtrinq; tota hyeme. Pagos quosdam cremauit Treuiro Franciscus. multi equites vtrinq capti, in his & Francisci filius. At post Pascha, Hessus, Palatinus, & Treuir, exercitibus conscriptis, obsidere Francisci arces cœperunt, priusquam ille vires suas augeret. Nam hactenus frustrà expectarat Franciscus eos, qui se polliciti erant aduersus quosuis illi opem laturos esse: siue quòd essent à principibus interclusi, quò minus ad illum integer pateret aditus: siue quòd, cùm pacem tantis principibus cum Francisco fore non putarent, res suas, quàm fidem, integram esse maluerunt. Neq; vix vnquam bona fide seditiosi inter se cohærent. aiebant ita comparatas esse belli conditiones, vt, vbi primùm principes ex ditionibus suis mouissent, multis simul locis, & in Heßiam, & in Palatinum ac Treuericus agrum fierent incursiones. Sed fefellerunt Franciscum omnia. Landstall obsessa est, postquam compertum est, eum illuc se recepisse. Nam in eius capite rerum omnium cardo versabatur. Estq; intra paucos dies magna vi bombardarum disiecta. vbi cùm fortè trabe quadam ictus Franciscus graue vulnus accepisset, iußit dedi arcem. Ipse Franciscus intra biduum extinctus est. Is Francisci finis erat. Magnus omninò vir erat, & in quo nihil desiderares omnium Heroicarum virtutum. Hoc bello, nomini suo notam in-

1523.

n iuſſit, quòd author acerrimæ ſeditionis fu- M. D.
rus fuiſſe videbatur, ſi cœptis cœtera reſpondiſ- XXIII.
t. Quamquam multis perſuaſiſſimum fuit,
anciſcum bono conſilio rem ſuſcepiſſe, ſtudioq;
andæ Reipub. non ambitione aliqua. Sed ne-
bat pium bellum hac ratione geri non poſſe, &
uſquam moueret in agrum Treuirenſem, cùm
de bello ſuſcipiendo rumor ſparſus eſſet, Luthe-
, Cronbergum Franciſci generum, monuit per
as, vt à bello Franciſcum dehortaretur. non
ari Deo hoc genus bellorum, quamuis ipſe rem
n ſe moliri ſentiret. Monuit idem VViteber-
ùm eò conſulturus hac de re veniſſet Nicolaus
inkvuitz. Sed reuocari ab inſtituto non po-
Franciſcus, cùm bono ſtudio ſe inflammatum
utaret, adeoq; fore, vt exitus votis reſponde-
Sed vel hic caſus docere queat, quòd non
neré humanis conſilijs. quanquam in ſpeciem
iſſimis, fidendum, neq; quidquam contra vo-
nem præter verbum Dei ſuſcipiendum eſſe.
n idem ferè tempus, CHRISTIERNI DANIÆ
GIS TRAGOEDIA incidit. qui, cùm Sueci
defeciſſent, & Lubecenſes ac fœderatæ ciui-
bellum apertum, ab multipliciter violata
m priuilegia, & naues hoſtiliter ademptas, 1522.
gererent; & præcipuorum in Daniæ re-
ocerum voluntates aduerſus ſe exacerbatas

M. D. XXII. videret; cum Friderico Holsatiæ duce patruo, quem multis de causis animo à se alieniore sciebat: tandem redire in gratiam, & concordiam redintegrare instituit. Quare Bordesholmæ cœnobio ad Eydori fl. fontes, intercedentibus, Ioachimo electore Brandeburgensi, regis sororio, & uxoris Friderici fratre: & Alberto Megapolitano: & Henrico episcopo Raceburgensi: mense Augusto transactum est. ut Daniæ regis priuilegium de feudo Ducatus Holsatiæ à se petendo, quod Carolus Imp. ipsi contulerat, cassum & inane sit; & bello Dani cum Lubecensibus durante, Holsatus quiescere, & pacem cum eis colere liceat. Vndecim millia marcarum, Ioannis nomine à Friderico soluta, Christiernus certa die resoluat. In prælatos & nobilitatem ducatus Slesuuicensis, non solus rex, sed utriq; pariter, jurisdictionem exerceant. Quatuor verò articulos, de jure ducis Holsatiæ in regno Norvuegiæ hæreditario; de rationibus tutelæ Friderici, à patre regis, Iohanne, administratæ, reddendis; de 100000. fl. debito regis Iohannis, à Friderici minorennis subditis persoluto; & de hæreditate ipsi ut filio regis, ex regno debita; arbitrio Ioachimi Brand. Henrici & Alberti Megap. Bogislai Pomerani, & Henrici Raceburgensis permittunt, & quod illi pronunciauerint se ratum habituros compromittunt. Hæc etsi tum ita inter partes conuenerunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

unt: tamen, cùm bello Suecico & ciuitatum M. D.
ritimarum, rex Christiernus vrgeretur: & pa- XXIII.
cum Frid. non seruaret, & episcopi ac proceres
ni Daniæ, à rege, peregrinos milites, absq; suo
silio, in regnum magna copia induci, ad sui op-
ssionem & perniciem judicarent: & alijs gra-
mis causis, quas publico scripto expositas edi-
unt, indies magis magisq; exacerbati, per Iu-
proceres, Holsatiæ viciniores, à Friderico Hol-
e duce auxilium & defensionem peterent, & 2. Febr.
num ad eum deferrent: tota illa transactio irri- 1523.
it. Statim enim proximè secutis mensibus,
ericus, cum Iutiæ proceribus, se aduersus regem
unxit, & filio Christiano, Hamburgam misso,
tum & peditum auxilia more maiorum petijt.
censes etiam, toto belli tempore, bis mille pe-
& ducentos equites ipsi aluerunt: quarum Io-
s comes Hoiensis, Iodoci filius, Alberti & Eri-
truus, ductor erat. cùm frater Ericus, apud
iæ regem militaret. ac Lubecensium classis ea
e insulam Bornholm cum arce occupauit.
FRIDEricus denunciato regi per literas bello,
n in Iutiam exercitum duxit, in quo, legatus i-
, & consiliorum ac rerum gerendarum omni-
ræcipuus moderator, Ioannes Ranzouius, e-
Holsatus, Henrici filius, fuit. vbi ab episco-
& proceribus cupidè Fridericus receptus est:

 præsti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIII. præſtito illi VViburgæ ſub dio fidelitatis juramento. Chriſtiernus, intellecta patrui, quem reconciliatum ſibi exiſtimabat, in Iutiam expeditione hoſtili: & hunc, à proceribus, fide ſibi renunciata, Regem nominatum eſſe accipiens; cùm vndiquaq; ab externis hoſtibus & proprijs ſubditis rebellibus oppugnaretur; diffiſus ſuis rebus, & nihi fidum vſpiam à ſuis expectans, in eas animi anguſtias redactus eſt, vt nullo defenſionis conatu ſuſcepto,
13. April. incunte vere anni vigeſimi tertij, impoſita in naues gaza regia, cum coniuge & liberis in Germaniam enauigarit. vbi poſteà apud ſororium electorem Brandeburgenſem primùm, deinde apud auunculum Fridericum Saxoniæ electorem, VVittebergæ exulauit. tandem reditu in Daniam ferè deſperato in Belgicum conceßit. ac fidißimam exilij comitem, coniugem Elizabetam, Caroli V. ſororem habuit, quæ cùm ab omnibus Daniæ ordinibus obedientiam ipſi tanquam Reginæ deferentibus, in regnum reuocaretur, maluit marito exilij ſocia eſſe quàm ſine marito regnare.

FRIdericus rex electus, ex Iutia Coldingam regreſſus, Fyoniam ſine vlla dimicatione obtinuit, cùm Ericus comes ab Hoya (Iodoci filius, Ioannis, quem Lubecenſibus eodem tempore militaſſe diximus, frater) qui Fyoniam cum præſidio tenebat cognita regis fuga, ſponte, ſaluo paſſu à Friderico impe-

impetrato, cum suis discederet. Fridericus accepto Othoniæ ab insulanis iuramento, postridie Trinitatis cum exercitu fretum Balthicum traiecit. vbi nullo hoste viso, & omnibus etiam Selandiæ incolis, sola metropoli Hafnia excepta, se dedentibus, Hafniam terra mariq; conclusam obsedit. Durante autem obsessione, Christiernus, collectis in Germania, electorum & principum affinium, auxilio: copijs, recuperare desertum à se regnum nitebatur. ac Ioachimus marchio elector, cum equitatu iam Perlebergam vsq; ad extremos ditionis suæ fines processerat. Vbi cùm Cristiernus aliquot dies expectatus non apparêret, nec pecuniam promissam mitteret: progredi exercitus noluit, & DEO mirabiliter hostiles copias à Friderico auertente, eumq; protegente, dissipatus est. Posteà Hafnienses se Friderico, ineunte anno dediderunt, quibus Magnum Gye, Fridericus præfecit. Ipse vrbem nondum ingressus est. Sed ad comitia regni generalia proceres regni Hafniam ad diem Ioannis Baptistæ conuocauit. Qui, excluso ob tyrannidem & perfidiam in Suecos & Danos nobiles perpetratam, Christierno: FRIDericum Regem, nobilitatis priuilegia, certis articulis inclusa confirmantem, vnanimi consensu elegerunt. & die 7 Augusti coronarunt.

M. D. XXIII.

1524. die trium Regum.

Durante adhuc bello, scriptum nomine ordi-

M. D. XXIII.

num Regni Daniæ omnium publicè editum est, in quo causas exponunt, cur renunciata Christierno regi obedientia & fide, certis conditionibus, ab ipso violatis, jurata: Fridericum Regem elegerint. Id scriptum typis aliquoties expressum, quia non solùm de Christierni regis vitæ historia, verumetiam de forma & libertatibus regni Daniæ, & Articulis à rege ante coronationem jurari solitis, multa ἀξιόλογα continet: inserere hoc loco qui volent poterunt.

Publicauerant eodem tempore similia προγράμματα, Gostauus Sueciæ gubernator, tyrannidem & perfidiam Christierni, aduersus Sueciæ proceres, in coronationis conuiuio trucidatos, editam, recensens; & Fridericus Holsatiæ dux, omnia veterum suarum aduersus nepotem querimoniarum capita repetens. Lubecenses, violationem veterum suorum in regno priuilegiorum, & vectigalia exactionesq; nouas mercatoribus ab illo impositas, & naues aliquot ademptas, & sedem emporij ex vrbe Lubeca Hafniam transferendi propositum, & nauigationes subditis regnorum suorum in vrbem Lubecam prohibitas, deniq; multas alias iniurias regi exprobrabant. Quibus singulis rex exul posteà, idoneum scriptorem Cornelium Scepperum Belgam nactus, Berlini respondit. Verùm ita, vt Danici imprimis scripti capita multa silentio præteriret,

rret, & culpam perfidiæ & rebellionis subdito- M. D.
rum, in episcopos, Iutas præcipuè conferret. Suecis XXII.
vicißim perfidiam erga se, & maiores suos, patrem
Ioannem & auum Christianum, multiplicem, obij-
ceret. Cum Friderico autem Holsatiæ duce, Bor-
desholmiæ de omnibus controuersijs se transegisse,
& de diuisione hæreditatis, & mille auri pondo,
quæ ex suis prouincijs Fridericus pro rege soluta
querebatur, apochas Friderici se habere, quibus
plenè sibi à rege Ioanne fratre, de diuisione hære-
ditatis, de administrata tutela, de 100000 fl. & cæ-
teris satis factum anno 1490. Fridericus testare-
tur: ideoq; à patruo, ea, quæ euenissent, minimè
se expectare potuisse, ostenderet.

Huius anni mense Ianuario, cùm Friburgi
Mysorum, lanius quidam mactaret bouem, scissa al-
uo reperit vitulum monstrosum, hac forma: Caput
coronam seu caluiciem monachorum referebat, tu-
mebantq; in caluicie duo minuta cornua. Os, hu-
mano non absimile erat. reliquum corpus tegebat
vestis monacha cuculla, tàm scitè ac si ab artifice
facta esset. cuius Monachouituli, pictura & in-
terpretationes, cum Papasello Tiberino, Lutheri
Tomis insertæ sunt.

ADRIanus VI. Pontifex, in finibus veteris
Saxoniæ & Belgicæ, Traiecti ad Rhenum, humili
loco natus; sed ingenio, doctrina, integritate vitæ,
morum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIII. morum sanctitate, & industria excellens, Cancellarius Academiæ Louaniensis, & Caroli V. præceptor ac consiliarius, & posteà in Hispania locumtenens, episcopus Dertusensis & Cardinalis, qui initio præcedentis anni absens Papa electus fuerat: huius anni mense Septemb. pridiè Idus, Romæ ex viuis sublatus: ac post longam Cardinalium de successione non consentientium disceptationem, IVlius Medices, Leonis X. patruelis, tandem, CLementis VII. nomine assumpto, die 19. Nouembris, Papa renunciatus est.

FAMILIA MEDICEA.

Eberhardus, A. C. 1400. floruit.

Ioannes, capitaneus Iustitiæ, ⊕ *1428.*

COSMVS *Medices, vir opulentus & magnificus, prima splendoris familiæ Mediceæ fundamenta posuit,* ⊕ *1464. cùm natus esset 1389.*

Laurentius, stirps præsentis familiæ magnorum Hetruriæ ducum.

Petrus, fouet partes Galeatij Mariæ, ⊕ *1472. vxor Lucretia Tornabona.*

LAVRENTIVS Magnus, ⊕ *1492. 8. Aprilis, cùm na-*

Iulianus à coniuratis, in templo

☿ *

☿ tus esset 1448. Calend. Ianuar. vxor Clarice Vrsina.

* cæsus 1478.

Petrus à Gallis pulsus 1494. periit in ostio Lyris 1503. vxor Alfonsina Vrsina.

Ioannes Leo X. Papa 1513.

Iulianuus magnific⁹. ⊕ 1516. ex concubina Hippolitus Cardinalis.

Magdalena vxor Francisci F. Innoc. 8. PP.

Iulius, ex concubina posthumus, postea CLEMENS VII. Papa. 1523. ⊕ 1534.

Laurentius dux Vrbini, ⊕ 1519. decimo mense matrimonij cum Magdalena, Ioannis comitis Bononiæ & Auerniæ filia Galla. quæ Catharinam enixa in primo puerperio perijt.

Asdrubal eques.

CATHARINA, regina Galliæ.

Alexander nothus, Dux Florentiæ primus 1531. ⊕ 1537. cui

libidinosus, uxor filia nat. Carol. V. tradi[ta] a Laurentino Medic[i]

COSMVS magnus, posteà Hetruriæ dux à Pio V. Pontifice nostra memoria creatus, successit. 1569. Hunc decimo gradu Alexandro agnatum, & Laurentij (fratris COSmi illius Magni, qui primus splendorem & opes familiæ MEDiceæ fundauit & A. C. 1464 obijt) abnepotem fuisse, tradunt: cuius LAVRentij, ex filio Petro Francisco,

A. D. MDXXIII.

cisco, nepos fuerit IOAnnes, *miles egregius : pat*
Ioannis, in bello Mediolanensi anno 1526. sclope
ictu extincti : ex quo, COSMVS *Medices, magn*
postea Hetruriæ dux, natus sit. Hanc præsentiu
Florentiæ ducum, cum priore illa familia, qu
Laurentium magnum, & Leonem X. ac Clementem VII. *pontifices summos orbi Christiano penè continuata serie dedit, cognationem, addere hoc loco Clementis* VII. *mentioni volui.*

FINIS
LIBRI SEPTIMI.

CORRIGENDA quædam.

Fol. 465. verſ. 19. Erneſtus, VVolfgangus, & cæteri fratres; non Erici epiſcopi, ſed Philippi, filij fuerunt. fol. 470. verſu vltimo, lege, Edmundi comitis Richemontani filius, & Henrici VI. regis vterinus frater fuit. fol. 472. v. 14. l. ex reginæ amita Eliſabetha. 474. v. 5. 6. à Danorum rege Suenone. 475. v. 3. Rex Angliæ 1042.

Cætera orthographica errata, quæ incuria operarum admiſit, candidus lector ipſe emendabit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ROSTOCHII

Excudebat Stephanus Myliande

Sumptibus Laurentij Albrecht
Bibliopolæ Lubecensis.

Anno M. D. XC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

INDEX.

A

Abel Daniæ rex, à Frisijs Eydorensibus cæsus. 84.
Adalgarius archiep. Hamburg. 94.
Adalgagus arch. Hamburg. 95
ADOLPHUS Naß. Imp. 546.
Adolphus dux Cleuensis 137
Ad. dux Geldriæ 142. 143. 144. 146. 147. 150. 155.
Adolphus comes Holsatiæ. 86. 87. 88.
Adolphus VVagriæ comes ultimus 87. 89.
Adolphus comes Schaumb. I. II. III. IIII. 86. 87. 96. 97.
Adrianus PP. 713. 762.
AEMYlia Sax. uxor Georgij Brandeb. 34.
Agatina, uxor Georgij Pom. 514.
Agiacensis virgo. 139.
Aggershusen. 199.
Agua Græca. 685. 686.
Albis fl. 219. 71.
ALBERTVS ursus. 73. 77. 106.
Albertus I. dux Saxon. Bernardi ursi filius. 77.
Albertus dextra manus Imperij. 29. 32. in Frisia. 178. 180. 182. 441.
Albertus Sax. arch. Magd. 30.
Albertus Imperator. 297.
Albertus Magnus Dux Bruns. 57.
Alb. Dux Lunæb. 78.
Albert. Landg. Turingiæ. 38. 497.
Albertus I. Dux Megapol. 407. 410.
Alb. marchio Brand. 240. 246. 332.
Albert. Dux Borußiæ. 333. 512. 520. 612. 613. usque 621. Religionem mutat 746.
Alb. Brand. arch. Magd. & Mog. 334. 520. 524.
Alb. Rex Sueciæ. 343.
Alb. Dux Bauar. 466. 467

 Alb. I.

Alb.I. arch. Magd. 42. 43.
Alb. epis. Rigens. 267. 269.
Alb. comes Orlamund. 97.
Alb. Cranzius. 578. 7. 8.
Alb. Polon. apostolus. 320.
Albion. 94.
Albis fl. 219.
Alboinus rex Long. 25.
Alburg 192.
Alcuinus 109.
Alcair Ægypti 566.
ALDEBVrgenses comites. 185. 186. 187. 188.
Alexander rex Polon: 287. 369. 456.
Alex: VI. PP. 393. 394.
Alex. Hegius 114. 127
Alfonsus rex Neap. 371. 372
Altdorf. 418.
Amelia Sax. 384.
Andreas Knopius. 739. 740. 750.
Angarij 27. 101. 104.
ANGLIÆ Regum series. 473. 474. vsq; ad 483.
ANNA Candalla uxor Vladislai regis Bohemiæ. 314. Cleuensis, Anglo nupta 13
Anna, uxor Ferdinan Imp. 542 Marchica, u Frider. ducis Holſ. 37 Megapol. uxor Landg Haßiæ 227. Polona ux Bogislai X. Pomeran 249. Pomeranica, ux Georg. Lignicensis. 54 Sax. uxor Henrici D Munsterb. 3
S. Ansgarius. 85. 94. 20
ANTonius comes Alde 18
Antonius comes Schaum 121. 12
ARCToi orbis prouinci 190. 191. vsq; 204. & 33 34
ARNOldus Egmond. d Geld. 140. 142. 143. 14
Arturus VValliæ, prince Angliæ 42
Asloia 19
Augustus dux Sax. 12. 4
Augustus dux Lunæb. 6
Augustana comitia. an. M 230. MDXVIII. 58

BADen

B

BADenses Marchiones 156. 157.

Bahus 198.

BALDasar dux Megapol. 226. 463.

Bald. Landg. Turing. 39.

Bald. episc. Hild. 226.

Balticum mare 17.18.219.

Baltici littoris urbes. 433.

Barbara Pol. uxor Georgij ducis Saxoniæ. 33.

BARbara Scepus. uxor regis Polon. 518.

Bard. opp. Pom. 408.410.

Barnim. dux Pomer. 368. 610.

Basilius Moscorum Tyran. 429. 430.492.590.

Bauaricum bellum. 414. 415.416. 417.

BELgicæ PROVINCIÆ XVII. 160. usq; 172.

Belgradum à Turcis captum 685. 686.

Belbug monast. Pom. 743. 741.

Benno Misnensis. 599.

Berga Norw. 200.

BERGenses duces 139.

BERNArdus Vrsus, dux Sax. 73. 77. 106.

Bernardus dux Sax. Laob. 77. 78. 329.

Bernard. Bilinganus 95.

Bernardus Lippiæ comes. 503. 504. 505.

BERTholdus à Landsb. Hildes. episc. 59.160.62. 65.

Berth. comes Henneb. archi. Mogunt. 425.

Berth. Moller 729.

Beyzeburgum 224.

Boddicus sinus 18.

BOEMIÆ Reges. 316.317. 318.

BOGISLAI multi Pomeraniæ duc. 242.243.244. 245.

Bogislaus X. Pomer. dux, 237. 240. 245. 249. 368. 411. 412. 501. 611. 743.

Boleslaus rex Poloniæ 304. 305.

Bona Neapol. uxor Sigism.

 Reg-

S. Bonifacius 108.
Bordesholmensis transactio 757.
Bornholm. 196.
BORVSsica 253. 254. vsq; 264. chorogr. 254. 255. 256. 612. 613. vsq; 621. 746. 748.
Bosna. 310. 311.
BRABantiæ duces. 161. 162
Brandeburg. 322.
BRAndeburgenses marchiones 327. 328. 329. 330. vsq; 334.
Episcopi 440.
Bremensis diœcesis 71. 72.
BREMEnses arch. 66. 67. 724.
Brumito. 327.
BRuno conditor Brunſ. 105.
Brunſuiga. 525.
BRVNSuicenses duces. 48. 49 vsq; 59. Mindæ 513. bellum Hildes. 594. 601. vsq; 609. 626. 662 664. vsq; 677.
Bruxellenses martyres. 715. 716.
Bubalia. 313.
Bulgaria. 309. 31
Burcard à Saldren. 59 596. 628.
BVTiadæ Frisij. 186. 3 532. 533.
Buxtehuda. 7
Byrgerus rex Sueciæ. 34 402.

C

Caieta. 39
Calmaria. 348. 353. 43 500. Gostauo dedita 7
Callimachus. 298. 29
Cameræ judicium instit tum.
Cameracense fœdus cont Veneto. 46
CAMinenſ. Episc. 250. 25
CANonicorum Collegia. 4 44.
Canutus rex Daniæ II. II IV. V. VI. 208. 20
Canutus Alfson. 37
Carolus IIII. Imp. 164. 33
CAROLVS V. nascit 158. 159. cæpit guber Belg. 544. Rex Hispa 554. electus Imp. 59 598. v

593. venit in Germ. 624. Coloniæ. 625. VVormatiæ. 661. 677. 680. redit in Hispaniam. 713.
[C]arolus Burgundus Geldriam occupat. 147. 148. 150.
[C]arolus magnus. 94. 104. 108.
[C]ar. dux Burbonius, 551. alius 545.
[C]ar. dux Geldr. 140. 150. 151. 152. 421. 600. Groningæ dominus 535. 714. ad Mediol. 547. vxorem ducit, 600.
[C]arolus Canuti rex Sueciæ. 345. 346. 347.
[C]arolostadius. 719.
[C]asimirus march. Brandeb. 333. 380.
[C]asimirus rex Polon subijcit Borussos. 262. 263. 297.
[C]ATHARina Brunſ. Frid. I. El. Saxon. vxor, 29.
[C]athar. Saxonica, vxor Erici Brunſ. 34.
[C]ath. Brunſ. Magni ducis Sax. Laob. vxor. 79.
Cypri Reginæ 502.
Catharina Galla, vxor Hen. V. Angliæ regis. 471.
Catharina Hiſpana, vxor regis Angliæ. 472. 484.
Cathar. Megap. vxor Hen. D. Sax. 34. 228. 515.
Cath. Medices, Regina Galliæ. 764.
Cath. Pomer. vxor Henr. Brunſ. 53. 248.
Cath. Sax. vxor Gaſtaui regis Sueciæ 79.
Catti. 20.
Cauchi, Cayci. 102. 103.
Cazanenſes Tattari. 590.
Chaluſus. fl. 222.
Chluſer ort. 22.
Chamaui. 20.
Cheruſci. 102. 103.
CHRISTINA Saxonica vxor Ioannis Daniæ regis 31. 354. 372. 375. 388.
Chriſtina, Stenonis Sueciæ Gub. vidua. 638.
CHRISTIANVS I. Daniæ rex. 89.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

rex. 89. 90. 92. 188. 212. Suecię 346. 348. II. 354. 521. 543. 566. 580. 609. 635. Holmia potitur. 631. 640. 642. in Suecos tyrannis 646. vsq; 650. fugit ex regno 756. 759. III. 12. 393.

CHRIstophorus dux Brunſ. archiep. Bremenſ. & Verdenſ. 53. 65. 69. 70. 384. 571. 583. 584.

Christophor. Palat. rex Daniæ. 211. & Sueciæ 345. 346.

Christophor. Longolius 716

Christianus Ketelhut 743.

CHRONICA 3. 4. 5. 6. 7.

CIMBRica Cherſones. 17. 82. 19. 191.

Cimbri 15.

Clara Sax. vxor Franciſci ducis Lunæb. 79.

Claudia Auraica, vxor Naſſonij. 546.

Clemens VII. PP. 763. 764 138.

CLIVIÆ duces 136. 1

Colberg. 2

Coldinga 1

COLonia Agrippina

425. 515. 5

CONRadus dux Maſo

257. 2

S. Conrad ep.. Conſt. 4

Conr. epiſ. Oſnabrug. 1

Conrad. comes Tekelb. 58

Conr. Loſtius epiſc. Suer

232. 233. 23

Conrad. CELTES 47

Conſaluus. 371. 396. 44

55

Conſtantiæ comitia. 46

COnſtantiens. ep. 462. 4

Corbeienſe cœnobium 11

Coſmus Medices 763. 76

Crimæi Tattari 287. 29

Croatia 31

CVLMia 257. 25

Curlandiæ dux 27

Cutbertus Tonſtallus 684

Cyrillus Slauorum epiſcop

315

Dala

D

Dalacarli 688.
Damma Frisiæ 535.
Dambruca 317.
Daniæ regnum. 189. 191. vsque ad 197. & 213.
DANIÆ REGES. 206. 207. 210. 211.
Dantiscum 235.
Dauid Zegenhagius 732.
DECem circuli Germ. 515.
Dedo march. Misniæ 37.
DEIP Holdi comites 598. 599.
Demmin Pomeraniæ 409. 411.
Ditmarsi 84. 17. 213. 214.
DOROThea Brand. vxor Christiani I. Daniæ Reg. 211. 212.
Dor. Brand. vxor Iohannis ducis Sax. Laob. 76.
Doroth. Sax. vxor Christiani III. regis Dan. 79.
Dossa fl. 225.
Drentia VVestphaliæ 714.
Dreuantia fl. 257.
DVNA fl. 266.

E

EBERHARDVS dux VVirteb. 549. 550.
Eberardus comes in Königstein 606.
Eberardus VVidensebe 725
Eboracenses duces 482. 483.
Eboracenses Cardinal. 548.
EDMundus rex Angl. socer Ottonis I. Imp. 473. 474.
Edm. pater Henrici VII. 470. 471.
Edmund. Sutfolciæ comes 472.
Edo Ienerensis 506. 507.
Eduardus Angl. Rex. I. 474. 479. II. 479. III. 479. IV. 482.
Egbert. Angl. Rex 473.
EGMONDANÆ familiæ series 560.
Eisfeldia Moguntino à Br. oppignorata 465
Elda fl. 224.
ELISabeth regina Castiliæ in Hi-

in Hispania. 367. 420.
Elis. neptis, regina Daniæ. 543. 759.
Elis. Danica, uxor Ioach. I. elect. Brand. 373.
Elis. Bauarica uxor Ernesti ducis Saxoniæ. 29.
El. Bauarica, uxor Ruperti Palatini. 417.
Elisab. Stolbergensis, mater Henr. Brunf. 58.
Elisab. Lunæb. uxor Caroli Geldri 600.
El. uxor Henrici VII. R. Angl. 483.
El. Austriaca uxor Casimiri Regis Poloniæ. 429.
Emanuel Lusitaniæ rex. 454.
Engelbert Dalacarlus 344.
Engelbertus à Tisenhusen. 267.
Enno comes Frisiæ. 177.
Erardus episc. Leodiensis Card. 446.
ERASmus Roterodamus. 131. 391. 392. 629. 630.
Erdwinus Erdman 428.
ERFordia. 492. 493. 49
ERICVS IV. V. VI. VI VIII. IX. X. Daniæ reg 208. 209. 210. 38
ERICVS senior dux Brun 54. 55. 414. 601. 604. 60
Er. junior dux Brunf. 5
Eric. Pom. rex Daniæ et Su ciæ. 211. 237. 238. 239. 34
Ericus II. dux Pom. 23 235
Ericus dux Sax Laob. 84 75. 78. 402. 403
Er. dux Sax. episc. Hildes & Monast. 64. 466 585. 670
Er. rex Sueciæ. 341
ER. dux Megap. 228. 463
Er. dux Grubenhag. episc Osnab. & Padeb. 465
Ericus Matthæi. 687.
Erichsburg. 664.
ERNESTus el. Sax. 30.
Ernest. dux Sax. arch. Mag. 42. 43. 46.
Ern. dux Lunæb. 64. 600. 628. 666.
Ernest. marchio Badensis. 156.

Estho

Esthonicæ Liuonicæ prouinciæ. 264
Euermodus I. episc. Raceb. 80.
Eydorus fl. 82. 74.
Eyderstadia. 83. 84.
Ezardus Frisiæ comes. 176. 177. 183. 506. Groningam occupat 441. 444. 515. pulsus Groninga. 534. 535 ad Burgund. 561. 562. 625.

F

Faræ insulæ. 204.
FERDINANDus Imp. nascitur 390. 554. nuptias celebrat 686.
Ferdinandus Rex. Hispaniæ catholicus 452. 370. 420 422. Neap. tendit 448. redit in Hisp. 449. ⊕ 552. 553.
Ferdinandus dux calabr. 372. 713. 714.
Finlandia. 340
Finnicus sinus. 18
FLANDria. 166. 167
Flensburg. 191
Florentius ab Iselstein. 558. 560.
Fonterabia. 684.
FRANCI. 21. 22.
Franciscus dux Sax. Laob. 78.
Fr. dux Lunæb. 64.
Fr. dux Brunf. episc. Mind. 414.
Franciscus rex Galliæ. 451. 544. 555. 591. 681. 683.
Franc. Ximenes Cardinal. 390. 544.
Franc. dux Vrbini 557.
Franc. Guicciardinus. 8.
Franc. à Siccingen. 684. 753. 754. 756. 183.
Frankera Frisiæ oppidum. 183. 178. 180.
Francfort ad Mœnum. 22.
Francofordiensis ad Viadrū Academia. 445.
FRIDericus I. elect. Sax. 29. II. 29. III. 29. 35. 36 39. 379. 590 592. 629. 666.
Fridericus dux Sax Alberti filius, Borußiæ magister 34 257. 263.
Fridericus III. Imp. 239.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Friderici marchiones Misniæ 38.39.40.
Frid. Admorsus 38.
Frider. I. Holsatiæ dux 81. 82. rex Dan. 758.760.13.
Frid. Magni fil. dux Brunf. elect. Imp. 58.
Fridericus marchio Brand. 239.240.331.332.
Frid. dux Lignicensis 542.
Frid. epis. Traiectinus 155.
Frid. rex Neapol. 572.
Frid. comes à VVeda episc. Monast. 716
Frider. comes à Deiphold 599.
Frider. à VVeihe 10.
FRISIA 169.176.177. usq; 184. 532. usq; 538. 558. 559.
Frisij VVursati 572. 582. 583.
Fyonia 193.

G

Gallici belli cum Carolo V. initium 680.683.
Galli in Suecia 570.
Gartz 247
Gosto Foxius 516. 314
Gediminus 30
GELDRia. 140. 141. usq
15
GEORGius dux Sax. 33. i Frisia 441. 442. 444 ad Groningam 534. 536
Georgius Polcbrad. rex Boiemiæ 32.3
Georg. dux Pom. 466. 51
Georg. marchio Brandeb 333. 619
Georg. dux Bauariæ 42
Georg. à Tautenburg. 715
GERArdus comes Oldenb. 185. 188.
Gerardus Holsatiæ comes. 88. 409.
Germana Foixia, uxor Ferdin. reg. Hisp. 314. 424. 714.
Gero 327.
Geroldus epis. Lub. 81.
Geruilius episc. VVormat. 528.
GODFridus dux Brabantiæ. 161.

Godscalcus Megap. martyr 232.
Godfridus primus episc. Silesiæ 319.
Gormo rex Daniæ 207.
Goslaria 726. 727.
GOTHArdus *dux Curlandiæ* 279.
Gothia 339.
GRONInga *Frisiæ* 170. 179 180. 441. *obsessa à Georgio duce Sax.* 534. 535.
GRVBENHagenses *duces Brunsf.* 465.
Gryphiswald. 411.
GOSTAVVS *Erici, rex Suec.* 347. 650. *obsces* 582. 652. *vindex patriæ* 650. *usq;* 658. *& deinceps. Genealog.* 658. *Recuperat Sueciam* 688. 690. *usq; ad* 712. *rex Sueciæ* 708.
Gostauus Troll. arch. Vpsal. 567. *usq;* 570. 635
Gotlandia 196.
Gryphisholm 396.
GVElphus 55. 56.

H

Hadelia 72. 68.
Haderslebia 191.
Hafnia 194. 195. 760.
HALBErstad *episc.* 47. 725. 726.
HAMBVRGA 93. 94. *usq; ad* 98. 500. 727. 728. *usq;* 732.
Hannoniæ comites 167. 168
Hansica 660. 668.
Haraldus rex Daniæ 205. 206. 208.
Harcinij saltus 19.
HASSIÆ *Landgrauij* 134. 135.
HAVELBurgenses *episc.* 363. 364. 366. 660.
Hauelus fl. 365
HEDwigis *Sax. abbatiß. Quedlinb.* 46.
Hedwig Polonica, uxor March. Ioach. 521.
Hedwig Marchica, uxor Iulij Brunsf. 521.
Hed. Polona, uxor Georg. ducis Bau. 418.

HEle-

HELENA Danica, uxor VVilel. Brunſ. 56.
Hel. Palatina, uxor Henr. Megap. 514.
Hel. Moſcha, uxor Alexan- regis Poloniæ. 287. 521
Helleſpontus Daniæ. 194.
Helmſtad. 53.
Hemmingus Gaddus. 397. 580. 582.
Heneti. 219. 220. 221.
Hengiſtus Sax. dux. 24.
HENNebergenſes comites. 426 427. 428.
Henningus Poggewiſch. 89
HENRICVS Auceps Imp. 105. 326. 327.
Henricus I. Angliæ Rex. 475. II. 477 III. 478. IIII. 480. V. 481. VI. 481. 482. VII. 470. 471. VIII. 483. 484. 516. 684.
Henricus, Magni filius, dux Brunſ. 58.
Henricus Leo D. Sax. 56. 81. 96. 106.
Henricus ſenior dux Brunſ. 48. 49. 50. 360. 389. 415. 532. 537. 538.
Henricus junior dux Brunſ. 53. 58. 538. 549. 551. 594 uſq; 609. 624
Henricus dux Lunæb. 63 593 598. 600. uſq; 609 in Galliam. 627. 628
Henricus Mirabilis 57
Henric. dux Sax. Alb filius 33. 34.
Henricus dux Megapol. 225 230. cum Lubecenſ bellū 433. 438 440. Pal. ducit. 514. 526. 603. 622. 660.
Henricus marchio. Miſniæ & TVRingiæ primus. 38. 496.
Henricus Land. Tur. Imp. 496.
Henr. comes Naſſau. 544. 545. 683.
Henr. arch. Brem. & Monaſter. 126.
Henric. epiſ. Mind. 119.
Henr. Sutphanienſis. 724.
Herimbert. Lep. Mind 119.
HERMannus Landg. Haß. ep. Padeb. & Colon. 133.
Herm. Billing dux Sax. 95.
Herm. Buſchius. 128.

Hernoia

Hernoia Bosnæ dux. 310.
Heuera fl. 83.
Hieronymus epis. Brandeb. 446. & Hauelb. 661.
HILDesienses epis. 59. 64.
Hildesiense bellum. 60. 61. alterum 594. usq; 609. 664. usq; 677.
Hispaniæ Regum Geneal. 452. 453.
HOlenses comites. 361. 362. 513.
HOLLandiæ comites. 169.
HOlsatiæ comites & duces. 84. 85. 86. 87. 88. priuilegia. 92. 93.
Hugo epis. Constant. 462. 463.
Hugo I. epis. Citiensis. 42.
Hugo marchio Brand. 327.
HVSEM. 83. 191.

I

Iacoba Bauara. 168.
IACOBVS IIII. Scotiæ rex 472. 524.
Iacobus Sturmius. 131.
Iac. VVimphelingus. 131.
Iac. Spigelius. 131.
Iagello Lithuanus 296. 301.
Iaitza. 311.
Iarimarus Rugiæ princeps. 397. 405.
IEVERensis Frisiæ ditio. 506. 507.
Ingelburgis Danica, uxor Megapol. 211.
Ioach. Moltzan. 600.
IOANNA mater Caroli V. Imp. 158. 423.
Ioanna Brabanta. 161.
Ioannes Albert. rex Polon. 298. 299. 369.
Ioannes dux Brabant. I. II. III. IIII. 161. 162.
Ioannes Lucelb. rex Boëmiæ. 317. 164.
Ioan. arch. Brem. 66. 67.
Ioannes dux Cliuiæ I. II. IIII. 138.
Ioan. Daniæ rex. 213. 237. & Sueciæ 348. 349. usq; 360. 375. 460. cum Lub. bella. 376. 377. 485. 486. 499. 500. 509. ⊕. 521.
IOANNes elect. Saxon. 30. 393.
Ioannes Frid. elect. Sax. 31.

Ioan.

Ioan. Ernest. dux Saxon. 32.
Ioan. dux Sax. Laob. episc. Hildes. 62. 414. bellum infert Mind. & Brunf. 594. 595. vsq; 609. 664 667. vsq; 677.
Ioan. VVagriæ comes 87.
Ioannes Stuardus 552.
Ioannes Theol. dux Megap. 117.
Ioannes comes Aldeb. 185. 189. 531. 532.
Ioan. Moschorum dux 286.
Ioannes Ranzouius 758.
Ioan ep. Sucrin. martyr 232.
Ioannes CAPnio 130.
Ioan. Bugenhag. past. VVitteberg. 611. 738.
Ioan. Brismannus 747.
Ioannes Cuspinianus 541.
Ioan. Poliander. 748. 749.
Ioannes Æpinus 732.
Ioannes Riuius 130.
Ioannes Murmelius 580.
Ioannes Coletus 385.
Ioannes Turzo 392. 393.
IODOCVS comes Hoiensis 361. 362. 59
Ioannes à Groningen 71
Islandia 202. 203. 204
IVLius II. PP. 395. 510. 51
IVTia 191. 192. 19

K

Kakenhusen Liuon. 268
Kircholm 267
Kircholmensis Transactio 276.

L

Lamoralus Egmondan. 561
Laurentius Olai Suecus 688. 689
Laurentius episc. Herb. 612.
Laurentius Medices Vrbini dux 369.
LAVVENburg 73. vsq; 79.
Lauenstein 594. 596.
Lecca fl. 16.
Leo X. PP. 524. 557. 635. 685.
Leodiens. epis. 446.
Leueso fl. 85.
Lettia Liuoniæ 264
Lewardia Frisiæ 178. 179. 181.

LIM-

LIMPurg ducatus 165.
Lingen 585.
LIPPIÆ comites 504.505. 506.
Liui 264.
LIVONIæ chorogr. 264. 265. principes & archie. Liuon. 267. 268. & deinceps ad 279.
Longobardi 325.
Lotharius Imp. 106.
Louuata fl. 265. 266.
LOVanij comites 161. Academia 162. Collegium trilingue 589.
LVBECA 434. 435. 376. 377. 387. 485. 486. 499. 508. 510. priuilegia in regno Sueciæ 709. 710.
Episcopi LVBec. 81. 464. 487.
LVCelburg comit. 163. 164
Ludgerus I. epiſ. Monaſt. 53. 110.
Ludoicus XII. Galliæ rex 370. 390. 420. 424. 461. 468. vicit Venetos. 488. pulſus Italia 517. & 540.
Lud. Bauar. Imp. 168.
Lud. rex Pol. & Vng. 296.
Ludoic. rex Vngar. natus 315. 456. 457. Vratisl. 511. 557.
Lud. dux Bauar. Ingolſt. gibboſus 416.
Lud. Malanus Flandriæ comes 166.
LVDoic. Landg. Turingiæ I. II. III. IV. V. VI. 495. 496.
Ludoic. Erlingshuſius magiſter Prußiæ. 261.
Lud. Dringeberg 115. 130.
Ludolph. Sax. dux 105. alius 106.
LVNÆ Burgenſ. duces. 64. 65. bellum Hildeſienſe. 597. 599. 600. 601. 605. 627. 666.
Lymicus ſinus 192. 103.

M

Machlinia 172.
MAgdeburgenſes arch. 42. 43. vſq; 46. 724.

MA-

MAGNVS dux Brunſ. 57.
Magnus dux Megap. 226. 227. 231. 395.
Magnus dux Sax Laob. 76. 78. 572. 583. 584.
Magnus rex Succiæ. 342.
Marchia Brandeb. 321. 322. vſq; ad 334.
Marchiæ VVeſtph. comites 136. 137.
Marcomanni 322. 323.
Mare Glaciale. 18.
MARGarita Danica Semiramis 210. 211. 343.
Marg. Anglica, Caroli Burgundi uxor. 482.
Marg. Angl. Henr IIII. mater. 470. 484.
Marg. Burgund. uxor Ioha. Hiſp. & Sabaudi. 158. 384 præfecta Belgico. 449. 450.
Marg Auſtriaca, uxor Friderici elect. Sax. 29.
Marg. Frider. II. Imp. filia Tur. Landg. 38.
Marg. Sax. uxor Henr. duc. Lunæb. 31.
Marg March. nupta Pom 247
Marg Ritb. uxor Friderici Brunſuic. 125. 49
Marg. Bergenſis, uxor Cliuenſis. 137.
Marg. Angl. Scotiæ Regina 472. 524.
Maria Burgunda, uxor Maximiliani. 157.
Maria Burg. uxor Cliuenſ. 137.
Maria regina Vngariæ, Guberdatrix Belg. 453.
Maria Angla, Lud. XII. uxor. 540
Maria Saxon. uxor Philippi D. Pom. 31. naſcitur 544.
Maria VVirteb. uxor Henrici Brunſuic. 549. 550.
Maria Ieucrenſis. 507.
Maria Geldra, uxor Iul. 154.
Maria Iuliacenſis, uxor Cliuenſis. 503.
Mariæb arx Boruſs. 271.
MARTinus Luther. 578. 579.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

579. 383. 629. 630. in Pathmum abductus 678. reditVVittebergam. 718. 719 721.
Martinus Mellerstadius 381 382.
Maseria 683 684.
MASOVIÆ duces. 303. 305. 307.
Mathildis Anglica uxor Henrici Leonis 477.
Mathildis Haßica, uxor Cliuensis 138.
Mauritius dux Saxon 515.
Mauritius comes Aldeb. 188.
MAXIMILianus I. Imp. paßim.
Medema fl. 72.
MEDICEA familia 763. 764. 518.
MEDiolanensia 517. 525. 548. 685.
Meinardus Liuoniæ apost. 267. 751.
MEGAPOLitana ditio & duces. 224. 226. vsque ad 231.
Melchior Miricius 724.
Methodius Mor. epis. 319.
MERSBurgenses episcopi. 41. 42. 530.
Methone à Turcis capta. 312.
Michaël Hispan. & Lusitan. rex infans. 158. 159. 455.
Michael Linski 430. 457.
MINDÆ episcopi. 111. 119. 414. 601.
MISNenses episcopi 40. 41. 588.
MOGVntini archiepiscopi 528. 529. 530.
Moldauia 307.
Monachus alligatus 680.
MONASTeriens. episcop. 126. 716.
Moria Erasmi 468. 469.
MOSCHI 280. 281. vrbes Moscouiæ celebriores. 281 282. Episc. Mosc. 284. 285. Consiliarij Mosc. 283.

N

Namurci comitatus 169.
NAOBurgens. epis. 42. 531.

NASSauiæ comites 546. 547.
Narua Liuoniæ 490.
Nauarræ regnum ab Hisp. occupatum 517.
NEAPolitani reges 371. 372. 390. 396.
Neomagum Geldriæ 143. 148.
NICOLAVS comes Tekelb. 585.
Nicolaus Guldenstern 347. 565.
Nicolaus Brömsen COS. Lubec. 652.
Nicolaus Ambsdorf 725. 727.
Nicolaus Sturm COS. Magd. 724.
Pax Nicopingæ 458. 459.
Nidrosia Norwegiæ 200.
Nordalbingia 84.
NORIBERGensia comitia 722.
Northusia 494.
NORVVegia 197. 198. 200 374.
Nouiodunense fœdus 556.

O

Olga 3
S. OLaus rex Norweg. 2
OLDENBVRGenses comites. 185. 18
ORDO aurei velleris 17
Osilia 26
OSNABRVG. episc. 10 122. 123. 46
Ostfrisia 176. 17
Osta fl. 7
Ostphali 27. 2
Otto magnus, dux Sax. 10
OTTO I. Imp. 81. 95 105
Otto IIII. Imp. 56
Otto puer dux Bruns. 56 67
Otto Tarentinus 465
Otto filius Alberti Vrs March. Brand. 77. 329
Otto diues march. Brand. 329.
Otto postremus dux Stettinens. 239.
Otto Bamberg. Pom. apost. 250.

Ottocarus Boëmiæ Rex. 317.
Otto dux Lunæbur. 64.
Otto comes Teclcb. 539.
Otto Geldriæ comes 153.
Otto comes Schaunb. 90. 91. 121. 122.
Otto comes Solmensis 227. 228.
Otto Nassouius 546.
Otto Crump. 635. 637. 638. 640.
Otto Rhud. 385.

P

PADEBornensis epis. 111. 133. 135. 465.
PALATinorum & ducum Bauariæ Geneal. 467.
Panis fl. 223.
Paphlagones 221.
Parnouia Liuoniæ 264
Patauium à Venetis receptum 489.
PAVLus à Rhoda 743.
Paulus SPERatus 747. 748.
Peinæ obsidio 667. 672.
Petrus Suauenius 744.
Petrus Baiardus 684.
Petrus Medices 763. 764.
Petrus Mosellanus 130.
PHILibertus princ. Auraniæ 546.
Philibert. princ. Sabaudiæ 384.
Philippa Geld. vxor Loth. 155.
PHilippus dux Brunſ. Grubenhag. 465.
Philipp. dux Brunſ. Henrici filius 59.
PHILIPPVS BONVS dux Burgund. 160. vsq; 174.
Philipp. archidux Austriæ, dux Burg. rex Hisp. 454. 157. 158. 367. 389. 424. 447.
Philippus à Burgundia ep. Traiect. 156.
Philip. Palat. elect. 466. 467. filij octo ibidem
Philip. Palat. ep. Naob. 531.

Philip. dux Pomer: 544.
Philip: Landg: Hassiæ 135.
Philipp: Melanthon. 132. 384.
Philip Comineus 498.
Piastus 303. 295.
Pisani Florentinis subiecti. 489.
PLESCOVIA 490. 491. 492.
Pocenzan Syndicus Erford. 493.
POLONIA. 292. 293. 295. Reges Pol. 304. 305. 306. 301. 296. 297.
POMERania. 234. 235. vsq; ad 252. Genealogia 241. 242. 245.
Pomerella 258.
Poppo comes ab Henneberg 426. 427.
PORTVGalliæ Regum Geneal. 454. 455.
Posnaniæ conuentus 498.
Pribislaus dux Megap. 226.
PRVSsia vide Borussia 253. 253. vsq; 264. 499.
Prussiæ prouinciæ 254. 255. 256.
Pyastus rex Poloniæ 29[...] 30[...]

Q

Quedlinburg 4[...]
Quedlinburgensis transa[...]ctio belli Hildes. et Brun[...] 674. 675

R

RACEBVRGÆ episc[...] 79. 80. 502. 573. 574 vsq; 577
Radul VValach. inf. pr[...] 308.
Raimundus Cardinalis 70[...] 380. 386.
Rani 223.
Ranzouij 90.
Rascij 309. 310. 319.
Recnisa fl. 235. 236
Reginaldus Polus 453.
Regiusmons Bor. 255.
Reinfelden 86.
S. Rembertus 94.
Reinoldus dux Geldriæ 154. 140.
RENatus pr. Auraniæ 547
Rheni brachia & ostia 15. 16. 17.

Reue-

Reualia condita 268.749.
Rirchardus Treuir archie. 753. 591.
RIGA Liuoniæ 267. 264. 272.273.276.749.750.
RIGEnses arch. 269. usq; ad 278. 490. 751.752.
RIT Bergici comites 124.
Ritzenbuttel 72.
ROBERTVS de Marca 446.630.682.
RODOLPhus I. dux Sax. 77. II. 77. III. 78.
Rodolphus Imperat. 77.
Rodolphus Agricola 114. 127.
Rodolphus Langius 114.126 127. 129.
Rhodus 752.
Roscildia 195.
Rostochium 398.399. 400. 736. Acad. 228.229.
Roterodamum 16.
RVGIæ prSncipes 405.406 407.408.
Rupertus Palat. archiep. Colon. 133.
Rupertus | Philippi filius 417. 4. 19
RVSSI 223.280.268.320. 370.378. 429.

S

Sabaudiæ duces quidam 384.
Sassones 20.19.
Saxenburg in Turingia 25.
SAXoniæ superioris principum Genealog. 37.40.
Duces Saxoniæ Laoburgenses. 77. 78.
SAXONum prima in historijs mentio 19. 21. 23. 24. 25. 26.103.
Saxoniæ limites. 15. 18. 19. tempore Caroli magni. 26.
Saxoniæ superioris & inferioris prouinciæ 28.
Saxo Sialandus 20.
Schachmet Tattarus 291. 368.429.
Scania 196. 197.
Scagen 193.
SCHAVVENBVRGenses comites 86. 87. 89. 90. 91.119.120.121.

SELAndia Daniæ 194.
Semigallia 265.
Senones 325.
Seruia 308. 311. 221.
Seuerinus Norby 609. 695
Sibylla Iuliacensis uxor Iohan. Frider. Saxon. 139.
Sibutus 383.
Sigismundus Imp. 74. 75. 164. 309. 310.
Sigismundus primus Polonię Rex 301. 456. 489. 518. 540. 542. 587. uxor & liberi 588. bellum Prußicum 613. 620.
Sigismundus II. nascitur 661.
Sigism. ab Herberstein 519.
SIMON comes Lippiensis 505. 506.
Sirmium 313.
Slaui 219. 220. 223.
Slesuuicensis Ducatus 82. 83.
Smogra 319.
Smolensko à Moschis obsessa 521. capta 540.
Soltouiense prælium 59. 60.
Somnium vitæ human 174. 17
Sophia Haßiæ Landg. 45 497
Sophia Megap. Iohan. elec Saxon. uxor 31. 22
Sophia Pom. uxor Frideri Regis Daniæ & Duc Holsatiæ 588.
Sophia Pom. uxor Erici II Pomer. 238.
Sophia Pom. uxor Magn Megapol. 226. 41
Sophia Sax. uxor Anton. Ol deburg. 79.
Sophia Palæolog. uxor Basilij Rußi 430.
Sophia VVenceslai Cæs. regis uxor 29.
Sophia Polon. uxor Friderici Brandeb. 297.
Sophia Bauara Boëmiæ ux. 29.
Sophia urbs Bulgariæ 309.
Sorabi 221.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Staden. 68. 71. 72.
STENO Stur Gubern. Sueciæ 347. 352. 353. 354. 355. usq; 360. 388. Iunior 522. 567. 568. 569. 635. 636.
Stepenitz fl. 225
Stephanus VValachiæ regulus 420.
Bossenæ rex 311.
Stephanus Cepusiensis 456.
Stettin 742.
Stocholmia obsidetur à Gostauo 695. usq; 710. deditur 711.
Stolpa Pomer. 744. 746.
Stora fl. 84. unde Stormarsi.
STVDiorum in Germania emendatio. 126. usq; 132.
SVVANTO Princeps Sueciæ 396. 397. 523.
Suuantonis comitis liberi 659.
SVECIÆ regnum, reges & bella 338. 339. 341. 342. usq; 360. prouinciæ regni Sueciæ 339.
SVERINEnses episcopi 232. 295. 413. 466.
Sueui 324.
Suinga fl. 71.
SVND. 397. 398. usq; ad 413. 501. 743.
Sunderburg. 194.

T

Taleri primi in valle Ioachimica cusi 612.
TATtari 288. 289. usq; 291. 368. 379. 519.
Tattaris pensionem annum dare Rex Polonus cæpit 519.
TECleburgenses comites 586. 587.
Teutones, Teutonarij 19. 324.
Theodoricus Francor. rex 25. 492.
Theodor. march. Brandeb. 328.
Thomas archiepisc. Eboracensis Card. 548.

Thomas archiep. Eboracens. Card. 548.
Thyle insula 201. 202.
Timannus Camenerus 114. 192.
Timo Misniæ marchio 37.
Tornacum 171. 523. 589. 684. 685.
Træua fl. & vrbs 22
TREPTOVV ad Regum 737. 740. 742.
Trilingue colleg. Leu. 589.
TVRINGiæ Landgrafij veteres & recentes 494. 495. 496. 38. 39. 40.
Turzonum familia 392. 393.

V

Valencena 171.
Valeria 313.
VANDalia & Vandali 219. 220. 222.
Varnus fl. 223.
Clades ad Varnam 297
Vdo march. Brand. 328.
Vdo Hamb. præfectus 94.
Vdo I. episc. Hauelb. 363.
Venedi 219.
Veneti 22
Venetum bellum 464. 48[illegible] 489. 525. 556. 56[illegible]
VERDenses episcopi 6[illegible]
Verona Venetis restitu[illegible] 56[illegible]
Vincentius comes de Mör[illegible] 150.
Viennæ tres reges conueniunt. 541. 542
Vinno primus Magister Liuoniensis 267. 268.
VISTula fl. 253. 254.
Vitus à Drachstorff 666.
Vladiccæ episc. Moschouiæ 284.
Vladislaus rex Boëmiæ 317 318.
Vladislaus Iagello rex Poloniæ 259. 296. 301.
Vladisl. II. 296. 297. III. Boëmiæ rex 313. 314.
Vlodomirus Russus 320. 321.
Vlricus dux Virtteb. 549 550. 419.
Vlricus comes Fris. primus 126.

Vltra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

VLTRaiectini episc. 155. 156. 170. 558.
Vnio trium regnum borealium 344.
Vratislaus Pomer. dux. vide VVartislaus
Vratislauiens. ep. 318. 319.
Vrsuta Megapol. 463.

VV

VVagria 85. 86.
VVabalis fl. 16.
VValachia superior 307. 489.
VValdemarus Daniæ rex I. II. III. 209. 210.
VValdem. marchio Brand. 400. 401.
VValterus à Plettenberg Liuoniæ Magister 277. 278. 369. 370. 378. 379. 520.
VVardhus Norw. 200. 201.
VVartislaus IIII. Pomer. 406. VII. IX. X. 243. 244. & alibi
Comites à VVeda 717.
VVenceslaus dux Lucelb. 164.
VVenceslaus Boëmiæ rex 316. 317.
VVenceslaus dux Lunæb. 77.
VVenden 219. 220. 222.
VVendesissel 82.
VVerda cœnob. ad Ruram fl. 53.
VVernechinus dux Angriuariæ 104.
VVESTPhalia 27. 28. 101. 102. usq; 118 & deinceps ad 140.
VVestfrisij 178.
VViburgum Finnoniæ 190.
VVibo episc: Osnabr: 108.
VVilebaldus 109
VVILElmus comes Hollandiæ Imp. 169
VVilelmi duces Sax. 39. 40.
VVilelmus III. dux Saxon: 32. 33.
VVilelmus victoriosus dux Brunsf. 58.
VVilelmus VVilelmi filius dux Brunsuic. 58. 48. 389.

VVilelmus Henr. fil. captus 604. 628. 752.
VVilelmus dux Lunæburgensis 64. 65.
VVilelmus dux Iuliacensis. 139. 503.
VVilelmus Landg. Haßiæ. 135. 415. 420.
VVilelmus prin. Auraniæ. 547.
VVilelmus dux Bauariæ. 467.
VVilelmus Ketler episcop. Monast. 110.
VVilelmus comes à Nassau 546.
VVilelmus Normannus rex Angliæ. 475.
VVilelmus VVaramus 385.
S. VVillebadus episc. Bremensis 66.
VVillebrodus primus episcopus Traiectiens. 155.
VVistaus Rugiæ princeps. 397. 398. 401. 404. 405.
VVintrenburg comitatu 67
VVIRTBERGenses duce 549. 550
VVismaria. 433. 509. 734 735. 73
VVittikindus Saxon. Re 26. 37. 104. Epithph 102.
VVittebergensis Academi instituta. 381. 382 383.
VVOLGA fl. 265.
VVormatiens. ecclesia 524.
VVormatiens. comitia 662. 677. 680.
VVursatia. 72. 68.

Z

Zabelius Osenborn. 412.
Zedena Boëma, uxor Albert. ducis Saxon. 32.
Zelandiæ Insulæ 171.
Zeruestensis inter Duces Brunsuic. & episc. Hildes. tractatia. 622. 623.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Dauidis Chytræi
CHRONICI SAXONIÆ
& vicini orbis Arctoj

PARS SECVNDA.

Ab anno Christi 1524. vsq; ad 1549.

Rostochij

Typis Myliandrinis.

ANNO

CIƆ IƆ XC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Generoſo & Illuſtri Heroi,

HENRICO

RANZOVIO,

IOANnis equitis aurati filio; Henrici nepoti; Bredonis pronep. Caij abnep.

Sereniſsimi Daniæ Regis, in Ducabus, SLEſvvici, HOLſatiæ, & DITmarſiæ Gubernatori, conſiliario, & præfecto Segebergenſi;

Domino in Bredenburg, Ranzouisholm, Dr kenburg, Nutſchou, Redingsdorp, Tuſchenbe Rintelem, M lbec, & VVandesburg:

Nobilitatis eruditæ apici: Oculo Reipublic & Rectori ſcientiſsimo: vati bono: & literarum ac literatorum Mecenati:

Debitæ pietatis & gratitudinis optimè merit patrono teſtificandæ ergò:

Librum hunc, qui & rerum geſtarum patri Ioannis Ranzouij mentionem aliquam, & annum Henrici natalem 1526. continet:

Reuerenter offert & conſecrat

David Chytræus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

CHRONICI SAXONIÆ & vicini orbis Arctoi, LIBER VIII.

M. D. XXIIII.

INter Daniæ & Sueciæ regna, PAX tandem, post tot annorum feralia odia, & lanienas, utriq; regno grata & salutaris, restituta est. Fridericus enim Daniæ Rex, recens creatus, cum aßiduè, Christierni regis exulis, & affinium ac consanguineorum illius, Caroli Belgarum principis ac Cæsaris potentißimi, aliorumq; principum, qui hospitium Christierno præbebant, impreßiones in Holsatiam & regnum Daniæ metueret: vicißim se, non modò subditorum suorum fidelibus auxilijs, verùm etiam vicinorum Principum ac ciuitatum fœderibus, munire aduersus omnes casus instituit. Quare cum Gostauo quoq; Sueciæ rege vicino, de veteribus trium orbis huius Arctoi regnorum fœderibus renouandis, & communi hoste Christierno coniunctis viribus arcendo, per literas & legatos tractat. Gostauus, ut sui etiam imperij, recens magna cum difficultate parti, &

M. D. acerbißimis intestinorum & externorum hostiu
XXIIII. odijs & insidijs expositi, statum confirmaret, e
ancipites ac incertos fortunæ casus auerteret: cu
pidißimè oblatam cum Daniæ rege paciscendi occa
sionem arripit. ac vt commodius de fœdere & cæ
teris regnorum negocijs, & controuersiis amic
sedandis, agi inter ipsos posset: colloquium inte
ipsos reges institui consultißimum iudicat. & se,
idoneis rationibus securitati suæ caueatur, non gra
uatè, quocunq; loco & tempore, vtriq; non incom
modo, ad Fridericum accessurum esse, ostendit. An
conam itaq; seu Malmogiam, in Scaniæ littore, se
1525. quentis anni mense Majo, reges ambo conueniunt
vbi in Procerum vtriusq; regni præsentia, Fride
ricus, expositis calamitatibus & periculis, quæ v
trumq; regnum proximis annis inuoluissent, & ad
huc à Christierno communi hoste exule impende-
rent, quæ quidem, discordiâ vicinorum regnorum
magis etiam augerentur: se pacis ac concordiæ &
fœderis cum Gostauo ineundi, modò iustas & tole-
rabiles pacis conditiones non auersaretur, cupi-
dum esse demonstrat. Gostauus, regis Friderici con-
silium, & neceßitatem mutuæ coniunctionis, vtriq;
regno salutaris futuræ, prolixa oratione commen-
dans: vicißim, nulla in re, communi paci & ami-
ciciæ, modò æquæ conditiones proponantur, se de-
futurum esse pollicetur. Orsus igitur Fridericus, à
solenni

solenni illo trium regnorum borealium fœdere & VNione, iuxta Reginæ Margaritæ & Calmarienses constitutiones olim facta, & sanctißimé jurata; restitui illam & seruari vrget. nec tamen præsentem regni Sueciæ statum vlla in re mutari petit, tantùm vt Daniæ regem, superiorem Gostauus recognoscat. Hic verò, etsi grauiter hanc petitionem ferebat, tamen modestè initio excusans, inuitum ferè ac repugnantem se ad Suecorum imperium pertractum, optare ait, tria hæc perpetuò regna sub iusto vnius imperio floruisse. Dissolutam verò esse hanc vnionem, non sua, sed præfectorum ac regum Daniæ priorum culpa. cumq; nullis minis aut bellis hactenus Suecos stabili ac diuturno imperio subijcere Dani potuerint, multò minus his rationibus nunc id impetraturos esse. nec se, qui defensorem libertatis regni Suecorum se futurum iurasset, hanc pacis conditionem probare, vel Sueis suis, vt eam recipiant, consulere posse. Fore nihilominus se Daniæ Regi, non subditum, sed amicum & fœderatum coniunctißimum: & gratificandi studiosum, omnibus in rebus, quæ æquitati consentaneæ essent. Fridericus cùm frustra se niti ac in parte videret: pacem Gostauo hac conditione obtulit, vt Regnum Sueciæ, antiquis limitibus circumscriptum retinens, omnes Danorum prouincias, belli tempore occupatas, in primis verò Bleking-

kingiam, & alias quasdam Iurisdictiones, restitueret, quod sine magna difficultate obtentum est. De Gotlandia verò insula, quam ad Succiæ regnum pertinere, antiquis documentis & literis prolatu Gostauus disputabat: longior disceptatio fuit. Verùm neutris de jure proprietatis cedere volentibus, cùm Danus iam possessionem illius superiori anno sibi à Seuerino Norbeio traditam teneret: in aliud tempus causæ illius tractatio dilata, & in præsentia, PAX & Fœdus inter vtrumq; regem a regnum, & Hansæ ciuitates, aduersus Christiernum exulem, velut communem hostem, coniunctis viri-
1525. bus & auxilijs, depellendum, Anconæ constitutum, ac toto vitæ Gostaui tempore, cum Friderico & Christiano Daniæ regibus seruatum est. Christina etiam, Stenonis Sturi, olim Gubernatoris Succiæ vidua; illiusq; mater Sigridis, & aliæ illustres fœminæ; quæ à Christierno in Daniam olim deportatæ erant; intercedente Gostauo, liberæ in Succiam dimissæ: & proceribus ac nobilibus Suecis, ipsorum prædia, in Dania & Norico aliqua ex parte restituta sunt.

GOTLandia verò, maris Balthici insula ampla, 18. circiter milliaria in long. porrecta, & Succiæ seu Gothiæ orientalis continenti obiecta, cùm varijs dominorum vicibus iactata proximo seculo fuisset:
1524. tandem in Danorum potestatem, hoc anno iterum

vt nunc

... nunc exponam, peruenit. Cùm enim ad Sueciæ regnum antiquitus pertineret, & Lincopensis episcopi Ecclesiasticæ Iurisdictioni semper subiecta fuisset; primùm alienari per Albertum regem cœpit, qui bellum aduersus Margaritam Daniæ reginam & proceres Suecos ad eam profugos moturus, Magistri ordinis crucigeri Borußiaco eam oppignorauit. Capto autem Alberto, Fratres Vitaliani, receptum ac portus in ducatu Megapolitano ...tos, à captiui regis agnatis adepti, vt Daniæ oras maritimas paßim deprædabantur, sic Gotlandiam totam occupabant. Sed liberato tandem Alberto, & piratis dilapsis, Crucigeri instructa classe Gotlandiam recipiunt.

M. D. XXIIII.

1386.

1387.

1395.

Sub Erico postea rege, variæ rationes illius insulæ ex potestate Crucigerorum vindicandæ frustra susceptæ: & tandem à Suecorum ducibus Algotho Magni & Abrahamo Erici, arx & ciuitas VVisboënsis obsessa, sed ex inopinato obruentibus eos Borußis iterum amissa est. Tandem verò, amica transactione, Borußi, receptis decem millibus Nobilium, qui imposito per vniuersum Sueciæ regnum singulis ædificiorum conclauibus tributo, confecti sunt, Gotlandiam Suecis restituunt.

1396.

Cùm autem Ericus, relictis regnis, in Pomeraniam sponté rediturus, Gotlandiam nihilominus retineret, & interceptis subindè Succorum rebel-

lium, vt nominabat, nauibus, detrimenta & damn
plurima regno inferret; Sueci, recepto Christo-
1442. phoro rege, vrgent, vt classe instructa Ericum e
Gotlandia pellat. Christophorus Stocholmia i
1445. Gotlandiam nauigans, amicè & familiariter cum
Erico conuersatus, relicto illi Gotlandiæ imperio
Calmarniam tendens, in medio cursu ad Olan-
diam, naue scopulo sub aquis latenti illisa, & fracta
cum paucis vix cimbula euasit, reliquo comitatu
cum thesauro & supellectile regia submersis.

Triennio post, Carolus Canuti rex Sueciæ ele-
ctus, copias in Gotlandiam, Magno Green & Byr-
1448. gero Trollio ducibus misit, qui capta vrbe VVis-
4. Decem. boënsi, Ericum in arce inclusum obsidebant. Eri-
cus, cùm à nouo Daniæ rege Christiano I. auxilia
petiuisset: spe deditionis obsidentibus facta, aliquot
hebdomadarum inducias cum illis pangit. Inte-
reà venienti cum copijs Olao Axilli, regis Chri-
1449. stiani legato, arcem tradit, & Rugeswoldum in
primo, Pomeraniam enauigat. Olaus, nouas cum Suecis
vere, inducias ad festum Ioannis duraturas init, vt inte-
reà selecti iudices ex vtroq; regno, hanc contro-
uersiam dirimant, & donec dirimatur, singuli,
quæ habent, Olaus arcem, Sueci vrbem & insulam,
teneant. Verùm paulò post, Christiano rege
ipso cum classe appellente, Sueci ex vrbe & tota in-
sula discedere coacti, & ad calendas Maij Helm-
stadiæ

adiæ conuentus indictus est, ad quem Magnus 1450.
irecn cum collegis vndecim proceribus Suecis accessit. vbi, ut in sequentibus etiam conuentibus, Vastenis 1453. Calmarniæ 1474. & 1476. Sueis jus suum seriò vrgentibus, Danis autem ex osseßione sua cedere constanter recusantibus, re nfecta, discessum est.

Christianus, depulsis ex Gotlandia Suecis, pri- 1449.
num in ea præfectum constituit Olaum Axylli, quo summam pecuniæ ingentem mutuò acceperat, eiq; pignoris loco insulæ vsumfructum constituit. Huic paulò post morte sublato: frater IVaus Axylli succedit, qui Caroli Canuti Suecorum egis filiam vxorem duxit. Ob eas nuptias Daniæ egi suspectum, quasi clandestina cum Suecis consiia de reddenda insula communicaret; posteà rex ohannes remouit, & Iohannem Holgeri substituit. ui Laurentius Schenkel, & SEVErinus Norbuij, vsq; ad annum 1525. successerunt.

Seuerinus ex nobili Norwegiæ regni familia ortus, summam regi suo Christierno, in rebus secundis & aduersis, Fidem & industriam probauit. ac solus ferè, obseßis Stockholmiæ & alibi præsidijs Danicis, opem & commeatum subinde attulit. nec adduci initio potuit, ut Iuramentum fidelitatis ac subiectionis semel Christierno datum, alteri præstaret. Sed Gotlandiam insulam, nec Gostaui

M. D. XXIIII. 1523. Sueci, nec Friderici Daniæ regis partibus adhærens, pro Christierno se tueri ostendit. monetam tamen propriam cudit, cuius vni lateri, suum nomen, alteri vrbis VVisboënsis symbolum, Agnum cum vexillo, insculpsit.

1524. Cùmq; nauibus bellicis abundaret, ineunte vere in Scaniam impreßionem fecit, & rusticorum ac ciuium Scanensium, Christierno regi exuli fauentium concursu ad eum facto, aliquot nobilium qui Friderico jurauerant, arces & prædia vastauit, & Selsburgum, Lundam, Coronam & alia oppida intercepit: Nobilitate Scanica omni, cum coniugibus & liberis, Malmogiam, velut in asylum confugiente: ac ex illius vrbis munitionibus, Friderici Regis opem sollicitè implorante. Qui, Ioannem Ranzouium, equitem Holsatum, quo legato eum toto belli tempore vsum diximus, cum duobus peditum vexillis, & 300. equitibus in Scaniam ablegat. Is adiunctis sibi in itinere Selandis nobilibus, Hafniâ Malmogiam traijcit, vbi coniunctis cum Scanica nobilitate, & præsidio regio, quod in vrbe erat, cui Reinoldus à Heidersdorp nobilis Francus præerat, copijs, & communicato cum Tycone Crabben imperio, ex vrbe eas Lundam versus eduxit. Lundam enim, ad octo millia hominum, Christierno regi exuli adhærentium, sub Seuerini Norby auspicijs concurrerant, quæ Mauricium Aldenbur-

…enburgensem nothum, ducem habebant. Seuerinus enim, arcem Helsenburgam ad fretum eo tempore obsidebat. Verùm nihilominus duces illius, Lundensi exercitui præfecti, contempta Ranzouianorum paucitate, nam bis mille non excedebant, ante oppidum instructa acie hostes excepturi consistunt. Inuadente autem eos magno & excelso animo, & prælium acre & cruentum ciente Ranzouio, tandem virtute & constantia regiorum Norbeiani repulsi, fusi, & profligati sunt, cæsis ad mille & quingentis captis, quos Friderico in Holsatiam Ranzouius misit. Seuerinus, accepto ad Helsenburgum cladis nuncio, abductis inde militum & agricolarum copijs, & recollectis equitibus, & alijs, qui ex Lundensi prælio aufugeram, Coronam proficiscitur ac munit. Quo ipsius consilio animaduerso, Ranzouius, indies noua à rege Friderico auxilia expectans, Seuerinum in oppido circumsidet. Congregabat autem passim in Scania Seuerini legatus Otto Stiggesius agricolarum Christierno regi exuli fauentium aliquot millia, quibus soluere Coronæ obsidionem & Seuerinum liberare nitebatur. Verùm antequam ad oppidum appropinquarent, explorato eorum aduentu Ranzouius, ante lucem equites ac pedites suos ex castris educit, & Ottoni occurrens, die iam illucescente, agmen rusticorum inuadens, fugiente eorum duce, fundit ac dissi-

M. D. XXIIII.

M. D. XXIIII. dißipat, eademq; die in castra reuersus, obsidionem continuat. Qua tandem fractus Seuerinus, fame etiam, multitudinem, quæ paßim ex agris confluxerat, vrgente, de conditionibus Deditionis cum Ranzouic regis vicario, & cæteris Friderici ducibus tractat. ad quas eo propensior Fridericus erat, quod coniunctis Lubecensium & Suecorum copijs Gotlandiam oppugnari, eamq; semel ab illis occupatam, multo maiori cum difficultate à se recuperatum iri, intelligebat. Quare, si à similibus ausis deinceps Seuerinus abstineret, & fidelitatem Friderico juraret, & arcem ac vrbem VVisboënsem, quæ adhuc præsidio Seuerini tenebatur, regi Frederico traderet; omnium præteritarum offensionum veniam, & arcem Zelisburgensem toto vitæ tempore fruendam ipsi Fridericus offerebat. Seuerinus, toto corde Christiani exulis partibus addictus, simulata in regem Fridericum obseruantia & fide, conditiones accipit, & adiunctis ipsi aliquot proceribus Danis, quibus Acropolin Gotlandiæ VVisboënsem dederet: in Gotlandiam, à Suecis & Lubecensibus (arce & vrbe exceptis) occupatam, redit.

Cùm enim proximis superioribus annis Seuerinus Gotlandiam tenens, in omnis generis mercatores piraticam exercuiſſet, affirmans suam esse vitam, mercatorum merces euoluere, atq; odorem ex aroma-

omatum sacculis spirantem naribus haurire: & M. D. XXIIII.
edam omnem ad urbem VVisboënsem deue-
ns partem mediam inter milites, reliquum sibi
buisset: maximè autem Lubecensibus infestus es-
: his Seuerini rapinis Lubecenses moti, ut Gosta-
m regem aduersus eum excitarent, Hermannum
aëlem, in Sueciam, paulò antequam in Scaniam
uerinus excurrisset, legatum miserant, qui multis
rbis regem & Senatores regni, ad eripiendam
atæ isti Gotlandiam, & coronæ Sueciæ rursus
iungendam hortabatur. cumq; Rex attritum su-
riore bello diuturno regnum; & ingens æs alie-
m Lubecensibus soluendum; & periculum noui
li cum Danis, qui Gotlandiam sibi vendicarent,
endendi, aliasq; causas ab hoc instituto eum ab-
centes, allegaret; Hermannus, si Rex bellum
tlandicum aggredi non recusaret, Senatum po-
lumq; Lubecensem, solutionis illius dilationem,
e vllis vsuris in multos annos patienter tolera-
um esse: dimidias quoq; belli impensas, si in a-
rum potestatem insula veniret, Suecis refusu-
n adfirmat, & litteris confirmat. Quare iunctis
becensium copijs, Bernardus à Mylen, Suecicæ 8. Maij.
ßis præfectus, cum selecto milite Sueco in Got-
diam, dum Seuerinus in Scania luctatur, appel-
, & terram uniuersam, arce & urbe VVisboa
cepta, occupat, urbem duos menses diligenter ob-
sidet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIIII. *sidet. Postea magnificis Seuerini ex Dania reuer aliorumq; pollicitationibus corruptus, cum ho colludere cœpit, atq; inducias primùm pacisci, v bem ingredi, conuiuia celebrare, pro Seuerini i fante in Baptismo spondere. cùm intereà Suecis Lubecensibus persuaderet, fore, vt paucos post di Seuerinus vrbem, arcemq; Suecis tradat. neq; eni aliud, quò minus id fecerit, obstitisse hactenu quàm quod de conditionibus quibusdam consenti nequiuerint, de quibus tamen postmodo facilè esse conuenturi. Intereà Friderici regis legati plur adueniunt, qui à Seuerino, conditionibus in Scan ipsi propositis, vrbem ac insulam totam Danis tra di flagitant. Cùm autem per Suecos insulam ob tinentes se impediri diceret; Dani proceres, à Fri derico rege emißi, cum Suecorum claßis præfect Mylensi agunt, & pacem inter reges initam à Sue cis violatam queruntur, quod apparatu bellic Gotlandiam inuaserint. Quamobrem instant, v Sueci domum redeant, & Gotlandiam iuris disce ptationi, in comitijs, vtriusq; regis consensu mox indicendis, relinquant. Quorum sententiæ, præ fectus, inj[?]io rege Gestauo subscribens, cum Suecis ex insula decedit. Seuerinus verò, regis Frideri ci legatis, conditionibus vtrinq; per literas confir matis, vrbem totamq; Gotlandiam tradidit, suisq; cum thesauris in Daniam nauiganit.*

Vbi

Vbi cùm Zelesburgensis arcis ac præfecturæ possessionem statim se accepturum speraret, denuò ad regem vocatus, Iuramentum Fidelitatis Friderico regi aduersus Christiernum, & quosuis hostes præstare iubetur, antequam in Regij feudi possessionem immittatur. Is verò, etsi semel se fidem & dexteram fidei testem Christierno regi dedisse, quam sine summa perfidiæ nota violare non poßit, adfirmabat: tandem tamen promittit, nihil se, dum prouinciam à rege Friderico traditam teneret, aduersus ipsum regem vel regnum, clam vel palàm moliturum esse. Sic aliquot menses arci illi præfuit. Sed cùm se in totius Nobilitatis vicinæ odio, & regi ipsi suspectum esse videret, & ad Christiernum subindè respectaret; deserta prouincia, in Moscouiam primùm peruenit, vbi à Basilio magno duce captus, Caroli V. intercessione liberatus est. Quare denuò Christiernum exulem sequens, & Carolo V. aliquantisper militans, tandem in obsidione Florentiæ perijt. Epitaphium ipsi Cornelius Scepperus scripsit, quod adiungo.

M. D. XXIIII.

1530.

Oceanum hostili toties qui sanguine tinxit,
    A gelidæ Thyles littore ad vsq; Cronum:
Quem non immeritò Sclauj, Suediq;, Gothiq;,
    Vandaliæq; vrbes extimuêre ducem:
Norbius Hetrusco iacet hic Seuerinus in antro,
    A Florentina missus in astra pila.

M. D. XXIIII.

Barbarus ille nequit captiuum extinguere Mosc
Mergere non medijs Ennosigæus aquis.
Debuit in Latio velut orbis in arce perire,
Tanta viri vt virtus vndiq; nota foret.

Deditæ arci VVisboënsi Fridericus Dan rex, Henningum ab Alefeld præfecit. Gostauus verò, grauißimè Bernardo à Mylen, ob collusion cum hoste perfidas indignatus, cùm citatus ille nō comparêret, præfectura Calmarniensi eum per sententiam priuat, eoq; cum coniuge & fratre Henrico, in Germaniam abeunte, Arwido VVestGotho tuendam commendat.

Ioannes comes ab Hoia.

Venerat paulò antè in Sueciam, Ioannes Hoiensis comes, Iodoci senioris filius, cui arcem OstGothiæ Stekenburgensem Gostauus in feudum concessit, & sororem insuper suam, Margaritam, Ioachimo Brae antea nuptam, viduam, in matrimonium dedit. ex qua, Ioannes episcopus postea Osnabrug. Monaster. Padebornensis, princeps ingeniosißimus, & Iodocus, per Franciscum ab Halle, Henrici Ranzouij socerum, Segebergæ postea captus, comites Hoienses, nati sunt. cùm ex priore coniugio, Petrum Brahe, comitem postea VVisingsburgensem à rege Erico creatum, patrem Erici & Ioachimi comitum, nostra ætate florentium; & procancellarij Sueciæ, Erici Sparrij, genere ac ingenio nobiliß. & virtute, sapientia & doctri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...ctrina illustris, socerum, suscepisset. Partem ...enealogiæ adscribo. M. D. XXIIII.

Ioannes Christiani, eques auratus — vxor — BIRGITTA, soror STENONIS senioris, regni Sueciæ Gubernatoris.

ERICVS, à Christierno rege trucidatus Holmiæ, 1520.

ERIcus Abrahami, Holmiæ à Christierno rege decollatus.

...annes ...loiensis ...omes, ...lter ...aritus. — MARGARITA, primùm Ioachimo Brahe nupta.

GOSTAVVS Rex SVECIÆ ⊕ 1560. — Margarita, secunda Gostaui vxor.

Birgitta vxor Gostaui Olai, regni Marscalci.

...annes ...iscop. ...ona...erien...s.

IOANNES III. Rex Sueciæ, cœpit 1568.

Petrus Brahe comes à VVisingsburg, Baro à Ridboholm. — Beata, comitis Petri Brahe coniunx.

...RICVS comes, Sigismun...i principis ...læ magister.

Ioachimus.

Ebba, coniunx ERICI SPARRE Procancellarij, Gubernatoris VVesmanniæ, Daliæ.

Margarita, vxor Iohannis Sparre, fratris Cancellarij.

M. D. XXIIII. Nunc iusto fortaßè diutius in maris Balthici insu-
lis & regnis Arctois commoratus, ad oram litto-
ris Balthici Saxonicam redeo. ubi in POmerania
GEORgium & BARnimum fratres, Bogislai ma-
gni filios, patriam gubernare incipientes, magnę
& multiplices difficultates & tempora admodum
tristia & periculis plena exceperunt. Nam & re-
ligionis dißidia tum maximè gliscebant, & cum
Marchionibus odia inueterata nullis tractationi-
bus extingui hactenus potuerant, qui nunc etiam
Margaritæ, Bogislao patri olim nuptæ, dotem et
alia bona mobilia reposcebant. præterea latroci-
nijs adhuc paßim infesta ditio erat, & ciuitates
præcipuæ, nisi vectigalia à patre instituta abole-
rentur, iurare recusabant. Alienabant principes
à doctrina puriore, & populi contumaciam auge-
bant, seditiosi quidam concionatores, ac nomina-
tim Doctor Amandus, qui Stolpæ ac Stetini prin-
cipes Euangelion impedientes pulmonibus iacien-
dos & ex ditione profligandos esse, ad vulgum vo-
ciferabatur. Huic cum acerrimè Paulus à Rhoda
resisteret, & dignitatem magistratuum, ac obedien-
tiam ipsis debitam, testimonijs sacrarum litera-
rum confirmaret: Amandus ille tandem Garzæ
in turrim coniectus, & aliquantò post elapsus,
Goslariensem ecclesiam deinceps moderatioribus
aliquantò concionibus rexit. In his religionis dis-
sidijs,

ijs, cùm se frustra niti viderent principes, temri cedentes, & quantum fieri poterat, conniuen-, hoc præcipuè agebant, ut autoritatem suam, politicam subditorum obedientiam retinerent, tuerentur. Itaq; de vectigali VVolgastensi, à re aucto, dimidium ciuitatibus remittentes, jumentum fidelitatis tandem acceperunt. Anno unte, Æmilia Palatina, Philippi Electoris filia, meraniæ ducis Georgij coniunx, fœmina relisa, prudens, grauis, modesta & benefica, ex his ris euocata est. M. D. XXIIII.

In reliqua Saxonia, multarum diœceseon Epipi, superiore & hoc anno mutati sunt. LVBEsi enim, Ioanni Grimoldo, Henricus à Bocholt, mburgensis, I. V. D. qui Romæ in judicio Rotæ versatus erat, successit. qui initijs emendatiodoctrinæ & rituum ecclesiasticorum in urbe beca & reliqua diœcesi, vehementer sed irrito dem conatu, aduersatus est.

RACEburgensis, Henricus Bergmeier, cuius uoties supra mentionem fecimus, legatis multon regum ac principum, Clementis Pontificis, . Caroli, Angliæ regis Henrici VIII. Ferdinanrchiducis Austriæ, Margaritæ Burgundicæ, lerici Saxonis, Ioachimi Brandeburgensis, rici & Alberti Megapolit. oratoribus, Lue tum de Christierni exulis Daniæ regis resti-

M. D. XXIIII. tutione frustra tractantibus, mense Majo aden-
ubi cum Alberto duce Megapol. cœnatus in hos-
tium rediens, paralysi sinistri lateris subitò cor-
ptus, totamq; æstatem decumbens, tandem di-
Octobris Lubecæ decessit. Diœcesin Georgi-
Blumedal, nobili familia Prignicensi ortus, I. V.
gubernare cœpit. Quem triennio ante, colleg-
Hauelbergense episcopum elegerat, cùm Ioan-
è viuis sublatus esset. sed elector Brandeburgen-
ecclesiæ patronus, Hieronymum Scultetum Bra-
deburgensem episcopum, quem ob eloquentiam
fidem ac industriam in rebus agendis amabat,
troduxit, blandis intereà verbis ac promissioni-
Georgium demulcens. Verùm is cedere de ju-
suo non prius voluit, quàm in curia Romana, e-
episcopum Hauel. legitimè designatum, Adrian-
pronunciasset ac confirmasset: & autoritatem
intercessionem pro electore Brandeburgensi sua
interposuisset, ut Pontificis & senatus Cardin-
lium precibus tantum tribueret honoris, ut de j-
re suo cederet. quod cùm recepisset: Raceburge-
sem, ut dixi, & Lebusiensem quoq; ad Viadrum
piscopam, morte Theodorici Bulouij, qui 34. ann-
illi præfuerat, vacantem, adeptus est. Hieronym-
verò ille Brandeburgensis episcopus, quem ab el-
ctore Ioachimo, Hauelburgensi collegio obtrusu-
diximus, cùm vix biennium sedisset, extinctus e-

c

i in Brandeburgensi ecclesia, Theodoricus ab M. D.
rdenberg: in Hauelbergensi, Busso ab Aluesle- XXIIII.
n, quem coadiutorem sibi Hieronymus paulò an-
adsciuerat, anno proximo successerunt.

In Liuonia, RIgensis archiepiscopus, Ioannes
ankefeld, Berlini in Marchia natus, & multos
nos Francofordiæ ad Viadrum professor, juris
nsultus celebris, & in Pontificis ac præcipuorum
rmaniæ principum aulis notus, electus est. Ve-
m ciuitas Rigensis, quæ iam religionem muta-
t, Iuramentum subiectionis, præsertim quoad ec-
siasticam jurisdictionem, præstare recusat: &
i domino parêre volens, magistro ordinis, VValo
o à Plettenberg, se, contra archiepiscopum con-
git. Accessit alia offensio, quòd cum Moschis
nsilia aduersus Liuonos inisse in vulgus sparge-
ur, & tota nobilitas, collegia & ciues, seditiosè
uersus eum concitarentur. tandem in publicis
uoniæ comitijs, se omnibus ordinibus innocen- 1526.
n accusari, demonstrauit. eaq; purgatione facta,
idiæ cedens in Germaniam se contulit: vbi de
ndato capituli, Ericum ducem Brunsuicensem,
nrici filium, ad archiepiscopam ecclesiæ Rigen-
postulat, eiq; jus suum cedit, & à fratre Henri-
duce Brunsuicense, cuius acer & magnus ani-
s & fortitudo bellica, Hildesiensi ditione recens
upata inclaruerat, juuari fratrem mediocribus

M. D. XXIIII. cepijs petit, quarum auxilio restituere Capitul
in vrbem Rigam, & Iurisdictonem archiepisc
recuperare posset. Solebant enim Rigenses, arc
episcopo & magistro ordinis, ex æquo Iuramentu
fidelitatis præstare, & prouocationes, à senten
senatus, ad vtrumq; pariter fiebant. Erat a
tem tum temporis Magister Ordinis VValteru
Plettenberg, qui, vt solus in vrbe Riga supremi d
mini & iurisdictionis titulum retineret, sena
Rigensi non aduersabatur. Cùm itaq; duce
Brunsuicensem à collegio postulatum cognouisse
diligenter & sedulò cum canonicis agit, ne per
grinum principem, sed ex suo corpore aliquem e
gant, qui Ericum placet: promittens se coacturu
Rigenses, vt in integrum Canonicos pulsos rest
tuant. Intereà in Hispaniam ad Carolum Ca
sarem Blankenfeldus profectus in itinere decesi
1527. Thomam igitur Schoningum, consulis Rigensis f
8. Sept. lium, collegij Decanum, Canonici eligunt, qui i
Germaniam statim profectus cum Brunsuicen
transigit, & cessionem impetrat.

In Vltraiectina diœcesi, Philippo à Burgundi
defuncto, HENricus princeps Palatinus, Philipp
olim electoris filius, VVormatiensis episcopi coad
iutor, in gubernatione successit, princeps bonus
grauis, & tranquillitatis ac pacis amans. Sed cùm
omnia factionibus, tumultibus & proditionibu
plen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

lena inuenisset, & Carolus Geldriæ dux, factio- M. D.
rum proditione, Vltraiectum, vt postea prolixè XXIIII.
narrabitur, occupasset, nec reprimere suis viribus seditiosos ciues & Geldrios hostes posset: ad Burgundicæ aulæ opem implorandam adductus est. qui tandem totam episcopi ditionem, Brabantiæ ducatui coniungendam, ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ cessit, & relicto Belgico, VVormatiam rediit.

De Frisiis VVorsatis, archiepiscopo Bremensi rebellibus, supra diximus, eos Decanum collegij & prouinciæ prætorem, in deliberatione publica sedentes comprehendisse, barbaraq; feritate excruciatos necasse. Id facinus vt tandem puniret archiep. exercitum circiter 8000. in VVorsatiam mense Augusto mittit, iisq; colonorum bona, domos, fortunasque omnes in prædam obijcit; modò rebelles, vel nudum solum quod incolebant, in archiep. potestatem & Imperium reuocarent. Hi prædæ & manubiarum, ex vbere & opulenta prouincia cupidine incitati, strenuè mandata exequuntur, & cæsis ac profligatis qui occurrerant incolis, totam regionem, fuga hominum desertam, direptionibus ac incendiis euastant, neq; priuatas tantùm domos, sed templa etiam omnia campano ære spoliata nudant. Ea victoria de Frisiis parta, archiepiscopus Bremensem senatum in aulam euocat, ubi præsente fratre Henrico,

M. D. XXIIII. duce Brunſuicenſe, & Abbate S. Pauli, cuius c nobium, mœnibus Bremæ contiguum, ſenatus, v bem muniens, ſuperiore anno demolitus fuerat, inſtaurandis monaſterij ædificijs, & plurimis al articulis ſenatum accuſat, & pœnam viginti quin millium aureorum ab eis flagitat. Cùm aute ſenatus poſtulata epiſcopi recuſaret, & ad ca ſam in jure defendendam ſe offerret: horribilit eis epiſcopus, qui exercitum mediocrem ad manu habebat, comminari cœpit. Bremenſes igitur, ſuſtinendam obſidionem omnia comparant, mun tiones urbis ſumma diligentia, labore & aſsidu tate reficiunt, arbores circa urbem omnes ſucc dunt, ædificia monaſterij Paulini reliqua, & ali quàm plurima demoliuntur ac ſolo æquant. Har Bremenſium animi magnitudinem & conſtantia cernens, re diligentius cogitata, militem externu dimittit.

In Polonia, Turci, per VValachiam, in Ruſ ſiam Poloniæ regi ſubiectam, impreſsionem fece runt; Tattari verò Præcopenſes, ingenti agmin reliquam Ruſſiæ illius partem, & minorem Polo niam peruagati & deprædati ſunt.

Et TVrCæ & TatarI DIrâ aDſLIXêre Latrone

Graſſantes, terras, LaChIa, CLaDe tVas.

Petrus Moſellanus Protegenſis (id enim pag ad Moſellam, vbi natus eſt, nomen fuit) Græcæ &

Latina

[L]atinæ linguæ in Academia Lipſenſi inſtaurator, [c]um annos nouem publicè docuiſſet, ſtudiorum la[b]oribus juuenis extinctus eſt. Monumento in æde [N]icolai verſus inciſus eſt. μικρὸς ἔην ῥώμην [αὐ]τός: γνώμην δὲ μέγιστος. Hunc Thomas Li[n]acer, medicus excellens, cuius de ſtructura latini [se]rmonis libri extant, Londini in Anglia, 20. Octo[b]ris ſecutus eſt. M. D. XXIIII.

DE mutatione REligonis, & doctrinæ ac rituum in Saxoniæ àliquot vrbibus emendatione, [an]te triennium inchoata, ſuperiore libro diximus. [H]æc verò paulatim progrediens, & ſubinde la[ti]us propagata, tandem non oppida ſolummodò & [u]rbes, verùmetiam principum ditiones integras, [&] regna aliquot occupauit. ſicut hoc anno, in re[m]otiſſima, verſus Arcton & ſeptem ſubiecta trioni, [Su]eciæ regna, doctrinæ Euangelij ſemina primùm, [pe]r M. Olaum Petri, Matthiæ epiſcopi Stregenen[sis] olim Cancellarium, & alios VViteberga reuer[so]s, deriuata: & deinceps officia epiſcoporum ve[r]a ac vetera reſtituta: potentia verò, & opes im[mi]nutæ ſunt. M. D. XXV.

In Germania verò, primus poſt Saxoniæ du[ce]m, princeps ERneſtus dux Lunæburgenſis, vi[ue]nte adhuc patre Henrico in Gallia exule, & con[se]ntientibus Ottone & Franciſco fratribus, Do[ct]rinam puriorem, in auunculi ducis Saxoniæ ec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. clesiis à Luthero repurgatam, in omnibus sui etia
XXV. ducatus ecclesiis & cœnobijs doceri, & pontifici
errores, & abusus voce docentium taxari & ab
leri permisit; vsus præcipua in constituendis eccl
sijs opera Henrici Bockij, Martini Oudermarck, p
storis Cellensis, (quo nullum lineamentis faciei L
thero similiorem vidi) & Matthæi Ginderici Ba
dewicensis. Ægrè autem hanc religionis mutati
nem prælati quidam tulerunt, qui hortatores se
principi in Gallia exulanti, vt in patriam redire
fuerunt. Is reuersus, non rectà ad filios, sed in arce
1527. VVinsen, ac inde in vrbem Luneburgensem die pa
rasceues diuertit, vbi tantisper commoratus est, do
nec re cum filijs per prouinciales transacta, in mo
nasterium VVenhusen collocaretur, vbi quinquen
1532. nium adhuc superstes, in ocio & quiete vitam
transegit.

VVITtebergæ, Missa Pontificia anno superior
exeunte demum, in collegio omnium sanctorum; ar
ci VVittebergensi contiguo, quod Rodolphus dux Sa
xoniæ, circa A.C. 1360. primùm condidit, abroga
ta erat. cùm totos iam septem annos Lutherus, in e
ius oppidi ecclesia & Academia errores & abusus
pontificios docendo taxasset. Semper enim ab initio
suæ causæ Lutherus, non vi & manu, sed solo ver
bi diuini gladio, monendo & adhortando, super
stitiones & abusus abolendos, & veram religionem
propagandam esse, sensit. Missa

MISSÆ verò, seu Officij in Ecclesia publici, quem cultum diuinum vsitatè nominamus, & Horarum Canonicarum Formam, in parochia VVitebergensi, Lutherus, latinam, post tumultus Carlstadianos, restituta confeßione & absolutione priuata, per Carolstadium abolita, ordinauerat. Quàm pleræq; omnes in Saxonia, Dania, Suecia, & alijs gentibus arctois ecclesiæ, in hodiernum vsq; diem retinent. cuius capita præcipua operæ precium fortè esset hoc loco inserere, vt, Quos ritus Missæ, seu administrationis sacri cœnæ Domini officij, Lutherus probauerit, & piè ac bona conscientia vsurpari & retineri posse judicauerit, & vsq; ad vitæ exitum constanter defenderit: hæc etiam legentes cognoscerent. M. D. XXV.

Hoc verò anno exeunte demum, lingua Teutonica celebrare Missam, & cœnam Domini administrare, VViteberg æ, Dominica 20. post Trinitatis cœperunt. Cùm paulò ante Lutherus, tanquam Orpheus Germaniæ verus, summā doctrinæ Christianæ & partes Catechismi omnes, & præcipuorum symboli articulorum ac Festorum historias, preces ad Deum, consolationes, & gratiarum actiones, Germanicis carminibus seu odis, numerosè & concinnè sententias rhythmis inclusas verbis illigantibus, & congruente sententijs ac verbis, Harmonia seu vocis modulatione, eundem in animis motum 1525. 29. Octob.

& ad-

M. D. XXV.

& adfectum, quem sententiæ ac verba requirunt in animis canentium imprimente: edidisset, vt vulgò etiam literarum rudi, facilius disci doctrinæ Christianæ summa, & preces ac consolationes diuinæ, & fidelius memoria retineri ac propagari possent, ac in mentes & corda audientium, adiuta numeris, & Harmonijs musicis, altius penetrarent & pios motus & adfectus verbis respondentes in eis accenderent & inflammarent.

Eodem consilio, PSALmos Dauidis in Germanicam linguam conuersos, superiore anno primùm Lutherus publicauerat, qui totius sacræ scripturæ nucleus ac enchiridion sunt, ac vniuersæ doctrinæ de Deo, omnibusq; fidei articulis summam integram continent, & exhortationes ad verum timorem Dei, fidem, inuocationem, gratiarũ actionem, & laudes Dei, & omnes virtutes Deo placentes passim doctrinæ miscent. Inprimis verò, Consolationes omnibus doloribus & ærumnis, quibus tota hæc hominum vita, varijs & multiplicibus subiecta est, opponendæ: singulari spiritus sancti consilio & arte, ita in Psalmis traditæ sunt: vt singuli, quascunq; sustinent miserias & calamitates, & in quibuscunq; negotijs aut periculis versentur: Psalmos & remedia suis doloribus & curis congruentia & apta inueniant, perinde ac si de illo ipso negocio primùm scripta essent; ita vt nos ipsi meliores sen-

res sententias, & verba, instituto nostro conuenien- M. D.
tiora, excogitare vel optare non possemus. XXV.

Talium scriptorum bonitate & dulcedine, omnes non prosani, mirifice illecti, ardentius, totam doctrinam, Lutheri ministerio illustratam, amarunt, & complexi sunt. & quanquam hoc ipso anno, horribile scandalum seditionis rusticorum, & dissensionis de cœna Domini, inter Carolostadium, Zvinglium, Oecolampadium, eorumq; complices, & Lutherum excitatum, multos sapientes, & præcipuæ autoritatis viros, ab hac causa, cùm de re tanta inter ipsos non conuenire cernerent, alienauit: tamen nihilominus, DEO cursum Euangelij urgente, & mentes piorum flectente, plures subinde ad eam aggregati sunt.

Nondum autem eo tempore, in ducis Saxoniæ electoris ditionibus, una, consentiens, & certa doctrinæ & rituum ordinatio, in omnibus Ecclesiis instituta erat. nam dux Fridericus, sub quo docere Lutherus cœpit, nunquam se immiscere illius causæ videri voluit: sed ecclesiasticas controuersias, ordinarijs episcopis, ad quorum curam illæ pertinerent, se commendare ostendit. Ideoq; luctari inter scriptis & disputationibus Theologos sinebat, tenus solùm Luthero patrocinium præstans, ne violentia aduersariorum opprimeretur. Hoc verò anno demum, Friderico inter motuum rusticanorum in-

M. D. XXV. rum initia defuncto, Ioannes succedens, statim po
agricolarum tumultus sedatos, inspectionem ec-
clesiarum, & vnam, certam, & æquabilem doctri-
næ ac ceremoniarum formam, vbiq; in sua ditione
constituit, vt sequenti anno monebo.

NORIBERGÆ etiam, inter Euangelicos ecclesiæ ministros, quorum dux, Andreas Osiander erat, & pontificios, in monasterijs reliquos, colloquium de doctrina coram Senatu institutum est: cuius hic exitus fuit, vt conciones & ceremoniæ monasteriorum deinceps intermitterentur, & omnes sacerdotes & Monachi ciues fieri, & onera ciuium, instar cæterorum, subire cogerentur. In parochijs verò Norібergæ, anno superiore iam, pu-
1524. rior Euangelij doctrina & ritus Euangelio congruentes mense Iunio instituti, & pontificij abusus aboliti erant. Qua de causa, præpositi ecclesiæ, Georgius Besler ad S. Sebaldum, & Hector Bœmus ad S. Laurentium, citati coram episcopo Bambergensi VVigando, per procuratorem grauißimè accusantur. Cùm autem abusus aliquot manifestè impios se abrogasse faterentur, & vel meliora sibi ex verbo Dei ab episcopo demonstrari, vel suum scriptum, in quo doctrinæ, & actionum suarum rationes & fundamenta ex sacris literis ostenderent, recipi ab episcopo frustra flagitantes, solenni sententia condemnati essent: Appellationem typis ex-
pressam

cessam sententiæ opposuerunt, & scriptum, quo doctrinæ & actionum suarum fundamenta ex sacris literis demonstrant quod senatui ante exhibuerant, publicè edunt. cùm senatus etiam publico edicto peteret, vt aduersarij monachi & alij, vel euidentibus testimonijs verbi diuini scriptum condemnatorum refutarent, vel agnitæ veritati aduersari desinerent. M. D. XXV. 21. Nouem.

EINBECensis quoq; ciuitas, quæ olim comitum à Dassel, ad Sollingum saltum, ditioni adiecta; Alberti Magni ducis Brunſ. patrocinio & tutelæ primùm se circa annum 1270 subiecerat, primam sincerioris euangelij lucem aspexit, Godescalco Croppio theologiæ Doctore Augustiniano, Lutheri amico, sene, fideliter, modestè & grauiter doctrinam de gratuita peccatorum remißione & salute æterna, solius Christi merito nobis parta & fide à nobis amplectenda, proponente. Is collegas, eiusdem ordinis monachos, Ernestum Burchsterum, & alios habebat, qui incitantibus Canonicis & Senatu vrbis, jussu Philippi principis, eiusq; fratris Erici, episc. Osnab. vrbe eijciuntur. Quùm biennio post, instante populo, Senatus D. Croppium reuocari permittit, qui in Neapolitana ecclesia, vsq; ad incendium docuit. quo, mœrore, luctu, laboribus & curis confectus, in tranquilliorem cœlestem ecclesiam translatus est. 1540.

In Bo-

M. D. XXV. In BORVßia etiam, magistro ordinis mi-
tum S. Mariæ Teutonicorum, Alberto Marchi-
Brandeb. hoc tempore subdita: non Religio soli
pontificia vbiq; mutata, verùm etiam politicæ g-
bernationis forma, in Hæreditarium Ducatum co-
uersa, in Poloniæ regis fidem & clientelam, to-
ab Imperio Germanico auulsa, conceßit. Cùm en-
quadriennij induciæ inter Sigismundum Polon-
1521. regem & Albertum, pactæ fuissent: intra quas, a-
bitri vtrinq; delecti, Carolus V. Imp. vel Ferd-
nandus frater, & Ludoicus Vngariæ rex, contr-
uersiam de proprietate terrarum Borußiæ, & jur-
mento subiectionis, quod Poloniæ regi præstare A-
bertus recusabat, cognoscere debebant: Albert-
quanquam diligenter & sedulò instans, tamen
multiplicia principum intercessorum impedime-
ta, & Caroli, Italicis & Gallicis bellis occupa-
absentiam; tempore Induciarum iam exeunte pr-
1525. mùm obtinuit, vt ad Epiphania huius anni ineu-
tis, partes vtrinq; à Ferdinando & Ludoico V-
gariæ rege, Posonium euocarentur. Quò, A-
bertus Magister ordinis, vnà cum sacri Imperij
præcipuorum principum oratoribus, & suoru-
subditorum ac totius ordinis legatis, aduenit. V-
rùm nec ex Poloniæ regno, nec ex arbitris qui-
quam acceßit. Nam Poloniæ rex terminum n-
mis breuem diætæ præfixum causabatur, int-
quei

em conuocare Ordines regni, & de tam graui M. D.
gocio cum illis deliberare non posset. Itaq; & XXV.
bitri emanserant, nec tamen Magistro ordinis
m abrenunciarunt. Qua de re grauissimè
ud Regem Ludoicum Albertus marchio questus,
d adeò negligenter, toto tempore compromissi,
alterius partis voto, fructu & commodo, a-
m esset: protestationem solennem, Budæ interpo- 4. Febr.
Etsi autem de prorogandis in aliquot annos,
o compromisso, Inducijs, Oratores suos PP. Cæ-
& Ludoicus, ad Sigismundum mittebant: ta-
Poloni, jure suo, & belli proximi successibus
firmati, & inducias bello nocentiores rati, re-
unt, & armis se denuò instruunt.
Cùm igitur marchio Albertus omninò se fru-
niti, & à Cæsare, procul in Hispania absente,
æteris Imperij principibus & delectis arbitris
legi ac deseri judicaret: & induciæ iam expi-
ent: nec suis viribus potentissimo regi Poloniæ
orussia resistere diutius posset: necessariò ad a-
onsilia, vel jurandæ pacis perpetuæ, olim cum
miro Poloniæ rege initæ, vel nouæ compositio-
micæ instituendæ, decurrendum sibi esse vi-
t. Itaq; legatis Borussiæ sibi adhuc subie-
Erardo episcopo Pomesanensi, Friderico Hei-
, nomine ordinis; Henrico à Kitlitz, Georgio
heim nomine nobilitatis; & Nicolao Richa-

M. D. uio, Crispino Schoneberg, Consulibus Regiomon
XXV. nis,, qui in itinere actionem Posonij institutam
procedere audientes, Olomuncij in Morauia sub
terant: Vratislauiam redire jußis, deliberat
nem cum ijs instituit. ac communi consilio, Ge
gium marchionem Brandeburgensem fratre
suum, & Fridericum II. ducem Lignicensem,
roris suæ Sophiæ maritum, rogant, vt Pacifica
rum personam imponi sibi patiantur, & vel pe
1466. petuam pacem, cum ordine factam, mitigatis qu
busdam articulis, instaurent; vel aliam tolerab
lem amicæ tractationis viam ineant, qua & pri
cipi Alberto sua dignitas, & subditis priuilegia
possessiones suæ, conseruentur.

His ineunte Martio Cracouiam profectis, ma
chio Albertus cum suis Beutouium oppidum dit
nis Oppoliensis, vndecim à Cracouia milliarib
dißitum, se contulit, vt ex breuiore interuallo co
modius & citius ad eum referri omnia possent. I
21. Martij. tercessores Beutouiam reuersi, nullam in articu
perpetuæ pacis mutationem à rege impetrari po
ostendunt. Verùm si regem Poloniæ, ordinis M
gister, Dominum agnoscere, & inuestituram à re
accipere, & episcopo Heilsbergensi adempta oppi
restituere velit: Regem vicißim occupatas superi
ri bello Magistri arces & oppida reddere, &
absq; hæredibus masculis Albertus decedat, fr
tres illius, Casimirum, Georgium & Ioannem,

reditariam in feudo Borußiæ succeßionem, ad- M. D.
surum esse ostendit. XXV.

Legati nobilitatis & ciuitatum Borußiæ senten-
n rogati, nihil minus se ex Borußia discedentes,
æteros, à quibus ablegati essent, tum cogitasse
ut, quàm eiusmodi Pacis conditiones propositum
de quibus cùm nihil in sua instructione habe-
nec sibi à præscripto mandato discedere liceat,
um ad suos omnia prius referri petunt. Fri-
cus dux Lignicensis offensus respondet, se ple-
gendi mandata Regi Poloniæ petenti monstras-
quæ sine summo dedecore retractare nequeat.
vias, ordini Borußiæ, eiusq; subditis propositi-
sse, ut vel Bellum finitis proximo mense in-
s nouum expectent: vel Pacem perpetuam sine
xceptione iurent; vel oblatas nunc conditio-
cipiant. Quas, ut reciperet, magistro, ab
bus sui ordinis membris, & cæteris principi-
serto, legati ordinis Erardus Episcopus Po-
nensis, & Fridericus baro ab Heidec suade- 22. Martij.
Nobilitatis & ciuitatum nuncij cunctantius
ientes, primum considerari volebāt, An prin-
suffragiis ordinis magister creatus, hanc mu-
em dignitatis ecclesiasticæ in feudum politicū,
& regno Poloniæ recognoscendum, cæte-
ordinis membris, in Germania, Belgico, &
n Borußia relictis, probare & excusare:

 & pe-

M D. XXV. & pericula ex dißidijs subditorum hinc oritu
auertere, & legatis, ne quid ex hac actione dam
iniuriarum, infamiæ ipsis existat, defendere po
Deinde cùm de hac inexpectata mutatione n
domi deliberatum in mandatis habeant, si in
consentire debeant, vt Princeps datis literis &
gillis legatos excuset; & de priuilegijs, juribus
libertatibus subditorum veteribus, quales sub
dine habuissent, jure Culmensi, immunitate à
ctigalibus nouis, deinceps etiam conseruandis,
lenniter caueat. Prætereà post finitam cum
lonis tractationem, rectà in Borußiam redeat,
rerum à se toto hoc triennio actarum seriem
qua neceßitate ad extremam hanc rei compone
viam ineundam coactus esset, subditis exponi n
det, vt facilius in Celsinis ipsius & legatoru
ctionibus adquiescant. Inprimis autem hor
tur, si ad exitum optatum hæc cum rege Pol
tractatio perueniat, vt Gubernationem dein
vniuersam, per fideles subditos & indigenas,
externos. administret. Articulum verò de
ceßione fratrum hæreditaria, ad deliberatio
principis & ordines prouinciæ vniuersæ sepor
Cùm autem Princeps, cognita hac deliberati
defensionem consilij & facti sui & subditorum
gatis promitteret: non dubitans, regem Polo
feudi dominum quoq; patrocinium & tutelam
b

am subditis præstiturum esse: præterea omnium M. D.
iuilegiorum confirmationem literis solennibus XXV.
nprehensam, & legatorum apud ablegantes ex-
ationem polliceretur; hi quoq; assensi sunt. Qua-
communi consilio Princeps, &, Ordinis, Nobili-
is ac ciuitatum legati, Georgio marchioni Bran-
urgensi, & Friderico Lignicensi principibus
ercessoribus, Instructionem & mandata confi-
ndo cum Polonis negocio tribuunt, simul peten-
, vt oppida Braunsberg, Tolkemuth, Newen-
rck, quæ nunc in Alberti marchionis potestate
int, ex regia gratia Polonus Alberto relinque-
Sed hæc obtineri nequiuerunt, quòd in
na sui receptione, rex iurasset, se nullam ciui-
em, arcem vel oppidum, à regno auelli passu-
, & nominatim, omnia in Borußia occupata,
nsurum esse. 4000. tamen Rhenensium au-
rum, pro fructibus, ad tempus vitæ, Alberto
nquit.

Cùm autem Pacis cum Poloniæ regno certæ &
tantis faciendæ cupidißimus princeps Albertus,
psius subditi, essent: de consilio principum in-
essorum, ipsi Cracouiam se conferunt, vbi ho-
ficè Albertus Cracouiæ exceptus est. ac his 31. Martij.
ditionibus tandem conuenit. Cùm superiorum
porum dissensiones & bella inter regem Polo-
& magistrum ordinis in Borußia, ex hoc fonte

M. D. XXV.

potißimum emanárint, quòd non unius & cer
princeps hæreditarius, sed diuersorum procer
capita Borußiam hactenus gubernaßent: Sigism
dus Poloniæ rex, Alberto marchioni Brandeb
gensi, & hæredibus illius masculis, Borußiæ ter
ciuitates, oppida & arces, in perpetuum & indi
sum Feudum attribuit, eumq; Ducem Borußiæ
reditarium creat. qui vicißim Regi fidem ac o
dientiam à Vasallo debitam jurat: & ducat
hæreditario jure, in liberos ex se natos, vel his
extantibus, in fratres, Georgium, Casimirum, Io
nem, eorumùe liberos aut nepotes, transmittit. C
bus extinctis demum Borußia ad Regnum Polo
redit. de quo, ordines Borußiæ, suis literis so
nibus, Regi & regno Poloniæ cauebunt. Rex vi
sim, omnia Principis & subditorum priuilegia,
transactioni & superioritati Regiæ M. non adu
conseruabit ac defendet. Princeps Borußiæ,
mum ac proximum Regi locum in consilijs, com
& alijs conuentibus publicis, apud Regem ten
Nibil ex principatu suo, nisi præsciente rege,
det. In expeditionibus, centum equos Regi vsq
fines Borußiæ alet. Vltra fines ducti, stipendium
cæteri Regis equites, accipient. Quod ad jur
ctionem attinet: lites inter Regem & ducem e
tæ, à Consiliarijs regis, juramento nouo ad
judicandum obligatis, Mariæburgi aut Elbingæ
rin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nentur. Sin nobiles aut alij contra ducem insti- M. D.
re actionem volent, coram Ducis Vasallis, à du- XXV.
ad judicium obligatis experientur. à quibus pro-
ratio ad Consiliarios Regis & ducis Mariæburgi
stitutos libera erit Ex cæteris Borußiæ incolis,
usquisq; in eo judicio, vbi bona seu possessiones
fuerint, aut reus domicilium habuerit conueni-
& ad extranea judicia nequaquam trahi: nec
rutrius partis subditi in alienis judicijs arresto
ineri debent. Nauigationes & commercia libe-
unto. Fora in villis vbiq; abolentor. Nulla te-
ra noua rex aut princeps, nisi petentibus subdi-
instituent. Bona naufragorum dominis redden-
Neuter alterius professum hostem recipiet vel
bit. Vterq; hostes suos & maleficos in alterius
ne persequi, & in judicijs, vbi comprehenden-
sistere, ac vt puniantur, curare poterit.
Iniurarium præteritis bellis, inter Magistrum
nis & duces Masouiæ, episcopos VVarmiensem
ulmensem, & alios regis subditos, vtrinq; ac-
rum, sempiterna obliuio sancitur. Oppida
rces in bello vtrinq; interceptæ, cum machinis,
q; restituuntur. Nobiles & coloni, à jura-
is quæ durante bello alienis dominis dederant
uti, defectionis & aliorum præteritorum ve-
habebunt Episcopo VVarmiensi bona &
us à subditis ducis Borußiæ debiti soluentur.

M. D. XXV. Quod si episcopi, constanter docere possent, eccle-
siasticos sub duce Borußiæ, secus quàm Christia-
nos, & contra ordinationem vniuersalis eccle-
Christianæ se gerere: dux Prußiæ, episcopos, in
libus debita castigatione emendandis, iuuare deb-

Dux Borußiæ, omnia priuilegia ordinis, à P
Cæsaribus, Principibus, vel ipsis regibus Polon
profecta, quæ huic Transactioni aduersa erunt:
cta solenni renunciatione, in manus R. M. trad
Cætera Rex renouabit. Ordines regni & B
rußiæ, literis solennibus, se hanc Transaction
perpetuò fideliter seruaturos, & in euentum mo
tis principum marchionum, se nulli alij quàm Re
& regno Poloniæ adhærere velle, testabunt
Postremò, aduersus omnes hanc concordiam imp
gnantes, Regiam Maiestatem dicti Marchion
cum duce Borußiæ, fideliter omnibus viribus
uabunt. Hæc 8. Aprilis conclusa, & biduò p

10. April. solennibus ceremonijs DVX Borußiæ nouus à R
ge inuestitus est. Qua solennitate peracta, &
teris omnibus confectis, legati ordinum prouin
per Masouiam in Borußiam redeuntes, Euangelio
de Pace perpetua cum Poloniæ regno inita, si
annunciant. Albertus, dux Borußiæ nouus, cu
sororio, Ligniciam profectus, ibidem vsq; ad Pe
tecosten substitit. Reuersus in Borußiam,
summa omnium ordinum lætitia exceptus, conu

…tæ nobilitati & ciuitatibus uniuersis, in hoc pa- M. D.
… negocio à se toto triennio Acta, diligenter ac XXV.
…dine perscripta, prælegi mandauit. Cui, finita
…citatione, gratias solennes, nomine totius prouin-
…e, Georgius à Polentz, episcopus Sambiensis egit.
…euestigiò, Episcopæ seu Diœceseos suæ uniuersæ
…liticam administrationem, cum omni nobilitate,
…pidis & terris sibi subditis, prolixa oratione,
…incipi resignat, quòd episcopo ecclesiæ, Euange-
…n, non politica imperia & regna huius mundi,
…l ministerium docendi Euangelij, & necessaria
…tæ alimenta, tantùm tribueret. Princeps toto
…ouincialium cætu teste uocato, quòd se non pe-
…nte aut sollicitante, episcopus, spontè ac liberrimo
…bitrio, de episcopa ipsi cederet, lætus eam acce-
…. altero episcopo Erardo Pomesaniense tacito a-
…nte, qui usq; ad uitæ exitum gubernationem
…am retinuit.

Paulò post Commissarij Regiæ Mtis Poloniæ,
… Cracouiæ decretum fuerat, Georgius à Baisen,
… Achazius à Zemen, Regium diploma, Borußiæ
…ci offerunt, quo promittit Rex, se, Alberto ut
…ncipi hæreditario, ducatum Borußiæ, & ipsi ac
…bditis ipsius, eorum priuilegia, libertates, iura,
…udabiles consuetudines, perpetuis temporibus re-
…turum, & tutelam ac propugnationem illarum
…uersus omnes suscepturum esse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXV. Viciſsim omnes Ducatus Boruſsiæ ordines prælati, Nobilitas & ciuitates, Iuramentum ſubiectionis & fidelitatis hæreditarium, quod prælegebatur, primùm Poloniæ regi, deinde duci Boruſsi nouo, iurârunt. Dux Boruſsiæ etiam, ſubditi petentibus, Diploma confirmationis priuilegiorum ſolenne, ſigillo ducatus nouo ſignatum, tradidi Quod Senatui veteris vrbis cuſtodiendum Prouinciales commiſerunt, hac conditione, vt exempla deſcripta, cum nobilitate & cæteris ciuitatibus petentibus, communicarent.

Princeps ineunte autumno, ad Fridericum Sileſiæ ducem Lignicenſem, exiguo comitatu, denu proficiſcitur. Quo abſente, ruſtici in Sambia de nimijs oneribus ſeruitiorum & operarum, quibus à Nobilitate & præfectis premerentur, conquerentes, duce Caſparo quodam molitore Kimenſi ſeditionem mouent, & Nobiles quoſdam capiunt eorumq́; domos diripiunt. Sed hic tumultus intra octiduum, Senatus Regiomontani interceſsione, qui hortatores ruſticis fuerant, vt de iniurijs ſibi à Nobilitate illatis, jure coram Principe quererentur, & intereà donec princeps abeſſet, ſinguli in ſua quieti redirent: ſedatus eſt. Princeps poſtea reuerſus, indicatos à Nobilibus ſeditioſos circiter 80 captiuos duxit, anteſignanos quindecim ſupplicio affecit. Cæteri ditiores mulcta pecuniaria vitam rede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...demerunt. Hæc de summi Magistratus in Borussia Orientali, (hactenus Teutonici ordinis Magistro subiecta) mutatione insigni, paulò prolixus commemoraui. M. D. XXV. 1526.

Albertus iam Dux Borussiæ factus, Dorotheam Friderici Daniæ regis, ex priore coniuge Anna ...archiaca, filiã, Christiani III. Daniæ postea regis sororem, in matrimonium duxit. ex qua tres filios, impuberes mortuos, & Annam Sophiam, Ioanni Alberto, duci Megapolitano postea nuptam, procreauit. Dorotheæ frater, Christianus Holsatiæ dux, Friderici I. Daniæ regis filius, DOrotheam Magni ducis Saxoniæ inferioris filiam, coniugio sibi junxit, ac nuptijs Lawenburgi ad Albim peractis, per Hamburgam in Holsatiam redijt. Quo tempore, ad Ticinum, Franciscus Gallorum rex, Papiam totum iam semestre obsidens, à Caroli V. exercitu, cuius Ferdinandus Daualus Piscarius, Carolus Burbonius, Carolus de la Noy, prorex Neapol. Nicolaus Salmensis, Georgius Fronsbergus, duces præcipui erant, captus, in Caroli Cæsaris potestatem peruenit, ad quem in Hispanias ductus est. 24. Febr.

Cùm autem eximia & singularis, in clarißimo ... Papiensi prælio, Ferdinandi Dauali virtus, ...acitas, prudentia, & fides fuerit: cuius consi... & industriæ, post DEum, victoria tanta in... ...imis accepta refertur; partem Genealogiæ illius

obiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXV. obiter hoc loco inſeram. DAVALA famili propè Toletum, vetuſta magis quàm illuſtris fu ex qua Inicus, Roderici filius, cum Alfonſo re Aragoniæ & Neapolis, in Italiam venit: Ferd nando regi, Alfonſi filio, familiariſsimus. qui vx rem ex Aquinatum familia ipſi deſpondit, ex q nati ſunt.

Alfonſus Daualus, ab Aterno Apuliæ oppido & fl. quod hodiè Piſcaria dicitur, Marchio Piſcariæ dictus.

Rodericus.

Inicus, Ænar præfectus 150

Alfonſus Daualus VA STIVS, poſtea M diolani prorex. à Pau Iouio paſsim laudatus.

Ferdinandus Daualus Piſcarius, natus 1491. interfuit prælio Rauenna 1512. & ad Papiam præcipuus dux & autor v ctoriæ de Gallis partæ 1525. Quo ipſo anno e eunte, Mediolani, menſe Nouembri, anno ætat 34 deceßit.

Eſt autem, vt id quoq; ἐν παρέργῳ annotem inter omnes in Italia hoc tempore florentes prin cipum familias, FErrarienſium ATeſtinorum ſtem ma omnium antiquißimum. Nam GONZAG Mantuani, ante 200. annos primùm, Paſſarino in terfecto, enituerunt. MEDicei, circa A. C. 146 autoritate & opibus in vrbe Florentia eminere ſu

pra cæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

ra cæteros ciues, & anno 1531. ducum dignitate M. D.
rnari cœperunt. SANSEVerini, à Guiscardo XXV.
Normanno, ab annis 600 suæ nobilitatis primor-
ia repetunt. SFOrtiani intra centum annos Me-
diolani imperium Hispanis reliquerunt. In qua
urbe antea, Vicecomitum familia, oppreßis Tur-
rianis, anno 1277. auspicijs Ottonis, primùm do-
minari cœpit, quæ in Philippo Maria principatum
misit 1448. SCAligeri & Carrarij, Veronâ & Pa-
tauiâ, ante 200. ferè annos, à Venetis eiecti sunt.
MONtisferrati familia omnium nobilißima, anno
1543. à stirpe interijt. NEApoli, hoc seculo demum,
præsens Regum Hispaniæ familia Austriaca, Ara-
gonensibus, ab Alfonso ortis, succeßit. Veneti in con-
tinentem Italiæ, imperium suum, circa annum
1400. primùm propagare inceperunt.

Sed ad propositum & in Saxoniam redeo, ubi
in Turingia, Thomæ Monetarij seditio, hoc anno
oppressa est, cùm in Sueuis & Francis, furiosi agri-
colarum motus, aduersus magistratus suos raptis
armis tumultuantium, mense Martio cœpissent.
Qui in Sueuia primùm ad lacum Podamicum &
Danubium concurrentes, DVODecim Articulis e-
ditis, postulata sua complexi erant: quibus singulæ
communitates, facultatem eligendi proprium pa-
storem, qui puram Euangelij doctrinam doceat, sibi
præberi petebant. Decimas frumentorum, à præ-
positis,

M. D. XXV. positis, pastori Ecclesiæ, pauperibus, vel alijs vsibus publicis distribui volentes; Minores decimas de pecoribus & fructibus dare prorsus recusabant. Cumq; precioso sanguine Christi omnes pariter redemti & in libertatem filiorum vindicati sint, SERuitutes corporum vsitatas prorsus excutiebant, & liberos se esse profitebantur. Venationes Ferarum, volucrum, piscium in aquis, & ligna ex syluis, quas emtionis titulo Domini se possidere literis probare non possent, omnium communia esse volebant. Operas & seruitia antiquitus vsitata, non augeri: & præstantibus operas mercedem justam solui: Pensiones de prædijs annuas, modum excedentes, judicio bonorum virorum ad æquitatem reuocari flagitabant. Leges de pœnis nouas quotidiè constitui vetant. Prata & agros communitati ademptos, nisi legitimè à Magistratu empti sint, restitui petunt. Bona defunctorum, qui mancipia & serui fuerunt, præcipua, viduis & liberis à Dominis eripi, nequaquam deinceps ferent. Postremò, si ex commemoratis Articulis quidam verbo DEI non consentire demonstrabuntur, sponte se de illis cessuros promittunt.

Lutherus, cùm scintillas seditionis paßim gliscere & concursus multis in locis fieri comperisset: edito scripto, omnes à seditione, velut flagitiosißimo scelere, non solùm externo facto, verùmetiam verbis

erbis & cogitationibus fugiendo, dehortatur. M. D. XXV.
einde articulis agricolarum respondens, præci-
ié sibi postremum caput, quod verbo Dei meliora
octi cedere veritati cupiant, probari ostendit.
ostea ordine, cum verbo DEI plerosq; pugnare
endens concludit, etsi omnia postulata justißima
ent: tamen per seditionem & arma scelerate ad-
rsus magistratum sumpta, rapi non debere, &
auißimas pœnas præsentes ac æternas in propo-
o perseuerantibus comminatur. Roman. 13. Pro-
rb. 24.

Sed vix edito hoc libello, Agricolæ progredien-
, instar canum rabiosorum, in nobilium, episco-
rum & principum arces & monasteria inua-
nt, & rapinis, incendijs, cædibus, latrocinijs
ßim grassantur. Itaq; conuerso calamo Luthe-
Rusticos, seditiosos, vt periuros, perduelles,
edones ac latrones, & hæc tanta scelera ficto
angelij prætextu palliantes, seuerißime reprimi
olli hortatur.

Principum etiam Sueuici fœderis Imperator,
orgius Truxesius, qui VVilelmi senioris (quo
re, Otto Card. Augustanus, & auo, Gebhardus
biepiscopus Coloniensis nati sunt) sobrinus e-
; collecto iam aduersus Vlricum ducem VVirte-
gensem exulem, patriam irrito conatu repeten-
, exercitu, turmas rusticorum prope Vlmam
profli-

M. D. XXV. profligarat, & ad VVinspergam accedens, vbi L
dotcum comitem ab Helfenstem agricolæ inter h
starum cuspides intentas currentem confoderar
trucidatis aliquot rusticorum millibus, oppidu
exussit. Inde in Franconiam ductæ copiæ, in q
circiter ducentis arcibus & monasterijs destruct
rustici vrbem Herbipolin occuparant, & arce
Episcopi, in aduersa Meni ripa, monti imposita
obsidebant: rusticos dissiparunt. Quos crudel
bus supplicijs postea principes vicini, ac imprim
Casimirus Marchio Brandeburgensis, oculis plu
morum effossis, plectebant. Multos etiam in Al
tia & Lotharingia, Antonius dux Lotharingiæ,
ad Rhenum Palatinus oppresserunt.

In Thuringia verò Saxoniæ ducibus subiect
Thomas Monetarius Stolbergensis, Mulhusanoru
concionator, caput autorq; seditionis fuit. Is j
ctabat se cum Deo colloqui, & jussum esse diui
voce, emendandæ ecclesiæ causa, arma sumere,
delendos principes, & omnes malos. & persuas
rat vulgo, si successisset res, fore, vt pij tantum r
rum potirentur, & extarent clarissima signa Sp
ritus sancti apud omnes. Ipse in literis publi
Tom. II. Luth. Germanico. fol. 105. 99. 100. scribebat se gladium Gedeonis gerere, quo minab
tur exitium omnibus, qui aduersus ituri essent. E
tant quædam epistolæ, in quibus magna contenti
ne hortatur multitudinem ad faciendam principu
cæde

dem. circa Calendas Maij eruptionem fecere ex M. D.
lhausen duæ factiones, altera ducem Pfeifferum XXIIII.
uta. altera Munzerum, qui vastauit Thuringam
aliquot principum domos diripuit Saltz &
nkenhusen. Porrò ad Frankenhusen circiter
ies mille confluxerant seditiosi ex vicinia. Ibi
eorgio duce Saxoniæ, & genero illius Philippo
dgrauio Hassiæ, penè omnes trucidati sunt.
ntzer cùm elapsus esset, tamen deprehensus in
bris quibusdam, peruenit in hostium potestatem.
pto itaq; oppido Frankenhusen, exercitus ad
lhausen traducitur. Ea vrbs deditionem fa-
s, permisit principibus, ut de seditiosis sume-
supplicium. Ibi in castris circiter centum se-
percussi sunt. in his duo etiam duces Pfeiffer
Muntzer decollati sunt. Is fuit exitus homini
uro. qui prædicabat se diuinitus jussum esse bel-
suscipere aduersus principes. Hanc histo-
eò etiam interest posteros tenere, vt habeant
mplum, quo commoneantur, ne quid temere
ant ambitiosè iactantibus visiones & somnia.
Vt autem in superioris Germaniæ terris agri-
sic in Oceano Saxoniam alluente, Belgici pi-
hoc anno prædas & latrocinia exercebant.
stiano enim Daniæ rege apud Belgas exulan-
oniugis ipsius amita, Belgici gubernatrix, vt
sim Danis & Lubecensibus, quorum metu

M. D. XXV. consternatus ex regno discesserat, molestiam ex
beret; Naues aliquot expedit, quarum præfi
& claßiarijs potestatem aduersus Danos & eo
socios piraticam exercendi facit. Summus
uium præfectus Nicolaus Kniphouius Malmogie
Scanus erat, qui cùm sine discrimine omnes Sa
nicarum vrbium naues deprædaretur, ab Ham
gensibus tandem in orientali Amasis ostio,
163. socijs oppressus & captus, cum alijs, circ
60. piratis, Hamburgi supplicio afficitur, eoru
capita præcisa palis ad Albim infiguntur.

OSNABRugæ etiam, motus ciuium adue
Senatum & canonicos extitit, quos coëmendis
colendis agris, & alijs rationibus multipliciter
limenta ciuium deteriora reddere: nec tamen
beram Euangelij prædicationem permittere que
bantur. His ducem se Iarimarus ab Oberg p
buit, qui superioribus annis, ex Brunsf. ducatu
snabrugam commigrârat. Hi curias aliquot
nonicorum diripiunt, & consilij ciuitatis dom
aliquot dies occupant. Senatus, etsi fideliter
tum hunc sedare, ac, vt ciues quiescerent, &
guli in suas domos redirent, diligentißimè labo
uerat: tamen ad Episcopum, non secus, ac si
clam incitante, vel certè conniuente, omnia a
dissent, delatus est. Qui intolerabilem mulct
hoc nomine à tota ciuitate exigebat. Cumq; le
tis

enatus, Bilfeldam ab Episcopo euocatis, quod M. D.
data de parendo in mulctæ solutione plena non XXV.
erent: nondum eos Osnabrugam rediisse mina-
sset: noctu illi, reseratis à senatu Bilfeldensi
is euaserunt. Episcopus igitur, copijs ad vr-
ductis, obsidionem intentabat. Sed interce-
e Philippo duce Brunsuicensi, episcopi fratre,
hilippo seniore, comite VValdeccensi, bellum,
olutis à ciuitate Osnabrugense, sexies mille au-
Rhenensibus sublatum est. DVcis seditionis,
nari Obergensis profugi bona, in fiscum prin-
redacta sunt.

VLTRAIECTI verò, ad medium Rheni al-
, propè Batauos, vrbe ampla, populosa &
dida, intestinis odijs ac dissensionibus inter se
ò ciuibus ac ecclesiasticis tumultuantibus, o-
m grauißima, maximeq; diuturna SEDITIO
Februario exarsit, quæ insignis illius Reipu-
ac totius viciniæ mutationi tristißimæ occa-
n præbuit. Quæ, cùm imago fuerit similium
um, qui in alijs vrbibus, ijsdem de causis, pla-
sdem modi subinde existunt, & quorum consi-
in hac ipsa vrbe Rostochio coràm vidi, sum-
ac breuiter comprehensa hoc loco recitabo, 1563.
articulatim ac copiosè ab Henrico Bommelio, 1564.
ius Tragædiæ spectator fuit, iusto libro alio- 1565.
escripta & explicata sunt.

M. D. XXV. Eminuit autoritate in senatu ciuitatis Vltr
iectinæ, multos annos, ob prudentiam, modera
nem, solertiam, & justè ac feliciter administrat
Rempublicam, Consul primarius, Eberardus S
debalgus, quem (ut solet virtutem ac gloriam
mitari inuidia, cùm obscurari se unius alicuius pr
stantia multi dolent: ideoq; excellentiam alien
premere & delere conentur) multi nobilibus
milijs nati acerbè oderant, ea etiam de causa, qu
ex eo ordine aliquot iam pridem, ob sua in patr
leges commissa, & in his, Gerardum Nouica
pium, primas sibi nobilitatis partes in ea vrbe v
dicantem, ciuitate eiecisset. Huius agnati & c
teri, ut se vlciscerentur: cùm jure aduersus S
debalgum nihil se profecturos cernerent: per cu
culos, eum aggredi statuerunt. Communicato
tur cum primoribus Canonicorum, qui alioq
consulem oderant, consilio, ciues quosdam auda
& loquaces, quorum cupiditatibus & postulatis
natus non omnibus in rebus gratificatus fuerat,
beneficijs deuinctos subornant. qui ad vulgus pr
miscuum declamitent, Soudebalgum & Godfrid
Vornium, consules primarios ærarium depecul
ri, publicos ciuitatis reditus in priuatam vtili
tem conuertere, ciues innumeris exactionibus, ac
sis, vectigalibus grauare, & indies hæc onera pr
inusitata augere. Suadent vltrò ad seditionem p
næ pl

...plebi, vt à consulibus, accepti & expensi, & M. D.
...publicæ administratæ rationes exigant. Quòd XXV.
...at, ab omnibus accisis, exactionibus & tributis
...es immunes, & prorsus deinceps liberos ac bea-
...fore.

His sermonibus ac spe libertatis stulta incita-
...t vulgus, principiò tacitum apud se murmura-
... mox tanquam feruescens mare, quod futuram
...natur tempestatem, palàm aduersus duos hosce
...f. tumultuari, & importunis clamoribus, pro-
...s acminis, quatuordecim annorum rationes exi-
...e cœperunt.

...Soudebalgus, conuocato pleno senatu, qui ex
...bus ordinibus, ecclesiastico, Nobilium & patri-
...rum constabat, de singulis annis, se dati & ac-
...ti rationes, exactè senatui reddidisse, & Apo-
...s integrè ac fideliter administratæ publicæ pe-
...iæ testes recepisse ostendit. Quodsi adhuc ali-
...d desiderent aut suspicentur, se denuò coram se-
...tu, non coram imperita plebe, coriarijs, cerdoni-
..., cementarijs, fabris, & id genus proceribus, de
...nibus gestæ à se Reipublicæ partibus responsu-
...n esse.

Cùm autem urgentibus importunè ciuibus, no-
...ium imprimis ordo, & huius auctoritatem secu-
... maior pars senatus, Eberardi æmula, decreuis-
..., vt delectis è promiscua plebe, 25. suæ farinæ

M. D. XXV.

hominum censuræ, denuò rationes omnes subijce
Consules verò arcana Reip. illis patefacere cun
rentur : plebs armata in cæmiterio D. Ioannis,
campum famis vulgò appellant, conueniens, m
rare eos, ac citò se expedire, alioquin vi cogen
jubet. Soudebalgus & Vornius, vi omnia ag
nentes, ne tristiore tumultu ac cædibus Respub
implicaretur, vt patriæ tranquillitati consuler
sponte ex vrbe in exilium voluntarium conced
Plebs armata, cum ecclesiasticis & nobilibus
curia conuenientes, vtrumq; consulem absen
proscribunt, ædes ac bona eorum fisco adiudica
vetant ne quis de reuocandis mentionem dein
faciat. & omnis generis probris, ac præcipuè F
ti nota, exules absentes apud vulgus traduc
mandant omnibus, qui consules aut Camer
proximis 14. annis fuerint, vt quamprimum se
exhibendas rationes parent. Primores ciu
quos quisq; alia de causa oderat, velut repet
darum reos, in jus trahunt, alios è magistratu
turbant, alios proscribunt; eorumq; bona publica
ac vt huiusmodi tyrannide licentius vti posse
Primates Canonici & nobiles, ac ex ciuibus q
dam, facta confœderatione inter se conspira
Quorum insolentia & petulantia paßim in a
sæuiens, cùm intolerabilis, & infelicem exitum
bitura videretur : optimi quiq; ex patricijs &

uib

..bus, suis desertis sedibus, in finitima oppida M. D.
..mmigrarunt. Confœderati mißis ad princi- XXV.
..m Henricum Palatinum episcopum legatis, ope-
..Iacobi à Mynen, aulæ præfecti, proscriptionis
..udebalgi & reliquorum à se actorum confirma-
..nem obtinent. Qua impetrata multò impe-
..sius ac licentius in ciuitate grassantur. donec
..idem plebs & opificum turba, se inani liberta-
.. iactatione deceptam, tristiore indies seruitute
..emi sentiens, arreptis armis, confœderatos, Ca-
..nicos, Nobiles, Monachos, & cæteros ecclesia-
..cis immunitatibus antea gaudentes, communia
..m cæteris ciuibus, accisarum, vectigalium, alia-
..mq; exactionum onera subire cogit. Confœderati
..mero inferiores, furori plebeiorum, quos Septi-
..ldios nominabant, pro tempore cedunt. Verùm
..auißimè de vulgo seditioso in aula conquerētes,
..incipem episcopum in vrbem vocant. Qui, cùm
..ditis partibus, in confœderatorū causam propen-
..r videretur: Septiwaldij rursus, arreptis armis,
..campo famis concurrunt; ad quos cùm episcopus
..e descendens, mitigare eorum animos conaretur:
.. non se deposituros arma ostendunt, nisi abroga-
..ciuium priuilegia vetera ipsis restituantur, &
..blata immunitate, ecclesiastici & nobiles paria
..m ciuibus onera ferant. Itaq; cùm violentius vr-
..rent, Episcopus tempori cedens, omnia quæ pete-

M. D. XXV. bant ipsis tùm confirmauit. Sed paucis interie
diebus re.ractans iterum rescidit & aboleuit. V
1526. de grauiores intestinæ dissensiones, odia, minæ,
sidiæ, & tandem sequenti anno exeunte, aper
prælium inter eiusdem vrbis ciues exarsit, in q
septiwaldij profligati, magna ex parte è ciuit
profugerunt. Ita qui eijciendo consuli optimè
Republica merito operam nauarunt, & ciuitate
libertate exuti sunt. Qui in vrbe reliqui erant p
beij, à præsidio equitum & peditum, quod eccles
stici & nobiles conduxerant, grauißimè adflicti,
libertas ciuium omnis sublata, vrbs sequenti a
no à Geldris occupata, & tandem, ijs eiectis,
Burgundorum potestatem venit, vt postea comm
morabo.

Hæc de seditionibus paßim hoc anno ardent
bus collegi, quibus FRISIOS etiam VVursatos, a
Visurgis ostium habitantes, adiungo, qui superio
anno, ab archiepiscopi Bremensis exercitu victi a
profligati, solum verterant: adiunctis sibi sexcen
torum militum auxilijs, reuersi, patria recepta &
jugo Episcopi excusso, in libertatem, se denuò vin
dicarunt. Christophorus igitur, hoc anno iterum
collectis clientibus & Beneficiarijs ex vtraq; diœ-
cesi omnibus, rursum eos inuadit, vbi circiter du-
centi coloni memores juramenti archiepiscopo præ-
stiti, à reliquis ferocioribus discedentes, archiepi-

scopo

opo se dediderunt. Cæteri suorum discessione M. D.
ecti, interuentu quorundam, de agnoscendo ar- XXV.
ciepiscopi imperio, & certa annui tributi pensio-
,cum illo transigunt. In vicina Orientali Frisia,
ltasar Esenæ Dominus, Heronis Omke, qui an-
1522. obierat, filius, terra mariq; mercatoribus
festus, grauißime apud senatum imperij, velut
blicæ pacis turbator, delatus erat. Itaq; Ezar-
Frisiæ comiti mandatur, vt eum coerceat. Is à
cinis adiutus, bello eum inuadit, & obsessa Ese-
eò adigit, vt juratus promitteret ac literis te-
retur, se cuiq; deinceps sua relinquere, nec quen-
am iniuria afficere velle, & octo millia fl. in
nptus susceptæ expeditionis exsoluturum esse.
d cùm tardiùs promissa faceret, & nouæ exa-
bationes subindè accederent: longa & tristis
a malorum inde exorta est, quæ Baldasarum di-
ne patria eiectum, ad Caroli Geldriæ ducis pa-
cinium confugere adegit, & Ennonem Ezardi
um tristißimis calamitatibus implicauit, vt suo
nceps tempore recitabo.

In Saxonia superiore, Friderico Saxoniæ prin-
i, sapientia, magnitudine animi, justitia, beni-
e, clementia & amore erga literarum studia ex-
o, qui Academiam VVittebergensem primus
dârat, & sexennio ante mortem, Imperium, à Se-
u electorum ad se delatum, in Carolum V. suo

M. D. XXV. 5. Maij. suffragio transtulerat, cruciatibus calculi diutu-nis extincto: frater Ioannes Saxoniæ Dux, cui na-ua bonitas, & pietas non fucata, & in veræ d-ctrinæ confeßione perseuerantia & firmitas, Be- & Constantis cognomen peperit: in electorum Sa-xoniæ dignitate succeßit. Epithaphium Frideri- Philippus Melanthon fecit.

Antè petet cursu Boiemica rura supino,
Vnde in Saxonicos defluit Albis agros:
Inclyta quàm poßit meritorum fama tuorum
Occidere, in populis, dux Friderice tuis.
Aurea viderunt hæ gentes secula, regni
Dum tibi Saxonici sceptra tenere datum est.
Pace frui placida campiq; vrbesq; solebant,
Horrenda extimuit claßica nulla nurus.
Bella alij ferro, sed tu ratione gerebas
Et sine vi victi sæpè dedêre manus.
Ingenio claros meruisti sæpè triumphos
Militeq; haud vllo fixa trophæa tibi.
Et pacis studijs florere, ac artibus vrbes
Contigit auspicio, dux Friderice, tuo.
Fouisti spretas hac tempestate Camænas,
Vnicus & studijs præmia digna dabas.
Namq; tuo sumptu flauum schola condita ad Albi-
Vt vitæ verum traderet illa modum. (est
Hîc Euangelij primùm doctrina renata,
Deterso cœpit pura nitere situ.

Indu-

Induit hic veros vultus, iterumq; colorem M. D. XXV.
Accepit tandem Relligio ipsa suum.
Et cùm Germani sumpsissent arma tyranni
Contra Euangelium sanctaq; jussa Dei:
Doctores tibi cura pios defendere soli,
Et latè Christi spargere dogma fuit.
His tibi pro meritis grata præconia voce
Posteritas omnis virq; puerq; canent.
Nulla tuas vnquam virtutes nesciet ætas,
Non jus in laudes mors habet atra tuas.

ELISABETHA etiam, Caroli V. soror, cuius Heroica virtus & fides, in rebus mariti aduersis eximia & illustris fulsit (nam marito Christiano II. Daniæ regi, fida exilij comes esse, quàm in Dania sine marito regnare maluit) ineunte hoc anno Gandaui deceßit. cui Cornelius Scepperus 19. Ianuar. Epitaphium scripsit, quod inter soceri mei chartas inuentum, laudatißimæ in hoc orbe Arctoo Heroinæ honoris causa, conseruandum duxi.

QVam cernis gelido recubantem marmore lector
Indutam exuuijs ô Libitina tuis:
Cæsaris illa ego sum CAroli germana, sed orba
Iam dudum regnis Elisabetha tribus.
Si genus inquiris, summo est è stemmate ductum,
Longus, & è multis regibus, ordo viget.
Si formam, potuit charo placuisse marito,
Quina cui soboles, me pariente, fuit

Si vi-

M. D. XXV.

Si vitam, vario & multo est transacta labore,
Forsan in hac, dices quod quereremur, erat.
Nondum lustra ferox lachesis tria fecerat, & me
Traxit Hymen patria de regione procul.
Atq; dedit sociam DANO *conuiuere regi,*
Cùmq; hoc fortunam jußit vtramq; pati.
Feci, & quam dederat mentem DEVS, *ipsa secut*
Seruaui custos fœmina casta thoros.
Non me vllæ sortes, non me vlla pericla, nec vn
Flectere congestæ me potuêre minæ. (quan
Sum profugum comitata virum per mille labores,
Cumq; hoc exilium, quod tulit, ipsa tuli.
Me sæpe insomnes ducentem Cynthia noctes
Præterijt, laßis dum veheretur equis.
Sæpè etiam Phœbus, turbatam vt mente videbat,
Hæc ait à charo coniuge cura venit.
Deniq;, si in casto labi queat vxor amore,
Hic plusquam reliqua, labe notanda fui.
Annoter ipsa licet, feci, & fecisse juuabit,
Pertrahit ad superos me labor iste Deos.
Cætera quid? decus, & tituli, tot regna, tot vrbes,
Depereunt, sola hæc gloria fixa manet.
Hoc cineres sequiturq; meos, semperq; sequetur,
Maior & ex istis gratia rebus erit.
Talibus in curis terna Trieteride vixi,
Quarta laboranti meta suprema fuit.

Hospi-

ospitio exceptam, & morientem FL*andria vidit,* M. D. XXV.
Heus quantum fatis detulit illa meis?
ec mors hæc mihi dura foret, si Danica *coniunx*
Imperia & magni regna teneret aui.
deserta suum sequerentur pignora patrem,
Si tegeret cineres Dania *licta meos.*
t frustra hæc mea vota fluunt, manet æthere in
Qui regit arbitrio singula quæq; suo. (alto
unc præter, supero quicquid miramur in orbe,
Est simul & laudis, & rationis egens.
uare age quisquis ades, vana hæc ludibria mundi
Gaudiaq; exemplo spernere disce meo.
il mihi nunc proaui nec opes nec stemmata pro-
Non ætas, & quæ forma pudica fuit. (sunt
on fratres, quorum imperium terra omnis adorat,
Non germanarum turba relicta trium.
ispar conditio longè est vitæq; necisq;,
Si qua fuit virtus, hæc modò sola iuuat.

ALIVD.

ANIA *me coluit, pulsam* Germania *vidit,*
Primum ortum dederat terra Brabant*a prius.*
ulla harum potuit morientem cernere, sed quæ
Ganda *habuit mentē, nunc quoq; corpus habet.*

IODOCVS *iunior, comes* HOIENSIS, *qui ad*
ramq; Visurgis *ripam, inter* Mindam *&* Bre-
mam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXV. mam, ditiones amplas tenebat: ANNAM Magda-
lenam, VVolffgangi Comitis Gleichensis filiam
coniugem duxit, ex qua septem filios & sex fili-
α. 1526. suscepit. α Albertum primogenitum, qui in guber-
β. 1528. natione patri successit. β Iodocum Lutetiæ in stu-
γ. 1530. dijs postea mortuum. γ Ottonem. δ VVolfgan-
δ. 1531. gum, canonicum Argentinensem. ε Ericum, qui
ε. 1535. Albertum in gubernatione patriæ secutus est 156?
ζ. 1536. ζ Ioannem in pueritia defunctum. η Fridericum
η. 1540. Heroem ingeniosum & doctum, canonicum Argen-
θ. 1527. tinensem. θ Margaritam, Rodolphi comitis
κ. 1532. Deiphold coniugem. κ Magdalenam. λ Annam
λ. 1533. μ Mariam, nuptam Hermanno Georgio comiti in
μ. 1534. Brunchorst. ν Irmgardam uxorem Meinolphi
ν. 1537. Domini in Buren. ξ Elisabetham virginem extin-
ξ. 1538. ctam. Hæc numerosa soboles, intra triginta sex
annos post patris obitum, uniuersa, nullis relictis
posteris, decessit, & tota Hoiensium Comitum fami-
1582. lia funditus extincta, ditiones pleræq; ad Dominos
feudi duces Brunsuicenses & Lunæburgenses re-
dierunt.

Exeunte anno, IOANnes Albertus Dux Me-
gapolitanus, Alberti filius, die 22. Decemb. H. 21.
natus est. cùm consobrinus illius, IOannes Geor-
gius marchio Elector Brandeburgensis, die 11. Se-
ptembris, primùm auras vitales hausisset.

torum

IOANnes Elector Saxoniæ, cùm dissoni mul- M. D.
rum clamores Tribunitij, in prima illa cum pon- XXVI.
ficijs συῤῥάξει, paßim extitissent: Inspectionem
cclesiarum, in tota ditione sua instituit, vt ido-
i pastores ac doctores populo præficerentur, qui
ctè ecclesias de omnibus fidei Christianæ capiti-
is docerent, & obedientiam ac reuerentiam erga
agistratus, & studium piæ pacis & tranquilli-
tis publicæ, in auditorum animis accenderent.
ius visitationis occasione, summa doctrinæ cer-
, de omnibus articulis, ad alendam pietatem, &
ri timoris DEI, fidei, obedientiæ erga DEum
magistratus, dilectionis proximi ædificationem,
consolationem in cruce, necessarijs, omissa pere-
inarum & inutilium ecclesiæ opinionum & con-
uersiarum, quæ vel non intelliguntur, vel ad
ctatem parum conducunt agitatione, à Philippo,
i vnus ex inspectoribus fuit, Germanicè in libel-
Visitationis Saxonicæ comprehensa est. ad quam
tes se, velut ad explicatam & salutarem doctri-
vtilis & necessariæ formam, in tanta prima-
m disputationum & opinionum varietate &
nfusione, Philippus ipse postea refert. ac eodem
no, PHILIPpum Haßiæ Landgrauium, de eccle-
rum in ditionibus suis emendatione deliberan-
n hortatur, vt discrimen veræ ac necessariæ
ctrinæ, & rituum sua natura ἀδιαφόρων,
sciplinæ ac ordini seruientium, accuratè seruet,

M. D. XXVI. & non tantùm Doctrinam Fidei, ad veram ag-
tionem Dei, justitiam & æternam salutem nec-
sariæ, verùmetiam Timoris DEI, Dilectionis, o-
rum caritatis & cultum Dei verorum populo p-
poni curet: & Doctrinæ puritate restituta, veter-
ritus ac ceremonias omnes, quotquot seruari ab
impietate possunt, retineat. Mihi enim, inqu-
non modo inutiliter, sed contra charitatem fi-
videtur, ab ijs, qui publicas Ceremonias abolet
quæ tolerari poterant. Hinc enim Paulus ad C-
rinthios: circumcisus aliquis vocatus, non acce-
sat præputium. Si cætera Pauli religiose seruan-
tur, audiamus etiam in hac parte. Itaq; latin-
cantiones, sacras vestes, & hoc genus puto ferend-
esse. De Missa ita judico, in singulis parochijs v-
nam tantùm festis diebus esse faciendam, & qua-
cunq; ex veteri ritu sine impietate retineri possun-
VVittebergensis ecclesiæ exemplo, seruanda ess-
Cantiones etiam Horarum Canonicarum de Chri-
sto, non de sanctis, nullo modo prohibendas esse du-
co, nec in monasterijs, nec in alijs templis. Inpri-
mis igitur rogo V. C per Christum, ut quantum fie-
ri piè potest, pacis publicæ causa, veteres ceremo-
nias conseruet. Nunquam enim mores & ritu
sine magno scandalo novantur & Christianissimu
in ritibus minimè est situs, sed in timore Dei, fid-
in Christum, charitate erga proximum, & obedien-

tia er-

circa magistratus. Quæ utinam tam sedulò M. D.
erent concicnatores, quàm strenuè vociferantur XXVI.
Papam. Cogitet etiam V. C. quiduis potius
endum esse, quàm arma capienda Euangelij ne-
orum causa. certè dißipat Deus gentes, quæ bel-
uolunt. Id cœptum est anno superiore in ru-
ino tumultu. Hæc scripsi copiosius, quòd vi-
n paßim multos esse, qui vel ad vim patran-
, ut C. V. ita & alios principes, incitare stu-
, vel ad irritandos animos eorum, quos sanare
is oporteat. Christus C. V. conseruet & gu-
et, Amen.

Hoc consilium reformandi ecclesias, Landgra-
um petenti datum, & similia, gubernatores ci-
um & alij in hac boreali Germaniæ parte, &
Arctoj regnis, pleriq; secuti sunt. ac in Sue-
oc anno, rex GOSTAVVS, ipse præcipuas re-
rouincias circumiens, turbas ab imperitis pa-
us, intempestiua rituum mutatione, & cla-
ous de doctrina absurdis, excitatos sedauit, &
oce, sacerdotes, ne sine discrimine opera o-
damnarent, sed legis ac Euangelij, fidei ac o-
doctrinam, veræ pietati necessariam, di-
& moderatè traderent, nec festos dies suo
io abolerent, nec fanaticorum more tumul-
tur, hortatus est. Cùm enim superiore anno,
stauus, Malmogæ in Scania cum Friderico

M.D. XXVI. Daniæ rege conuenisset: fanatici quidam docto
Anabapistæ, ac nominatim Melchior quidam
cus, & Cnoperus Dolling, ex Germania cum
landis traijcientes, templum D. Ioannis Stock
miæ occuparant, & concitata plebe, statuas, im
nes & organa ex templis tumultuosè eieceram
alia petulantiæ in mutationibus non necessarij
empla ediderant. Quos redux Gostauus in ca
rem coniectos, postea ex regno proscripsit. C
paßim in regno, ex Holmensi illa mutatione,
dala & tumultus commoueri intellexisset: V
tionem illam ecclesiarum, adiuncto sibi Olao
theologo, primæ exceptionis suæ itinere, simu
scepit. Vpsaliam verò reuersus in Filij Dei
nethliis, cum vehementißimè emendationi illi
ctrinæ archiepiscopus & Canonici refragaren
Disputationem de præcipuis Fidei Christianæ
culis publicam in Collegio instituit, cui ipse pr
dit: Pontificias partes Doctore quodam Petro
lio; euangelicas, M. Olao Petri defendente.

Tandem conuocatis ad festum S. Erici, V
1527. liam omnibus regni ordinibus, publicè, consi
18. Maij. suum de Religionis emendatione, & abusuu
superstitionum abolitione, & vera Doctrin
cultibus Dei veris in toto regno instaurandis
posuit, & Episcoporum aliorumq; ecclesiast
rum prædia & opes immoderatas, luxui ac f
&

seditionibus concitandis, potius quàm veræ M. D.
tati seruientes, relictis illorum ordini alimen- XXVII.
ac sumptibus necessariis, ad communes Rei-
blicæ vsus, & Gubernatoris ac Regis fiscum,
nsferri petiuit.

Huic verò emendationis parti acerrimè Epi-
pi & cæteri ecclesiarum præsides aduersati sunt,
per Petrum Gallium, & Georgium Turonis
lesiæ Vpsaliensis præpositum, in consessu ordi-
n regni contendebant, PRiuilegia, libertates &
s, à Cæsaribus, regibus & principibus olim do-
as clericis, literisq; confirmatas, non debere neq;
se, nisi sub perpetua excommunicatione, æter-
; condemnatione, vllo pacto rescindi vel infrin-
Econtra regis Gostaui & aliorum nomine di-
tabatur, veros Ecclesiæ ministros, Docentes
cipuè, duplici honore, honestis vitæ alimentis,
reuerentia dignos esse. sed desides reliquos ven-
, qui nec Deo nec hominibus vel verbis vel fa-
inseruiunt, publico stipendio nequaquam alen-
esse. Ad hæc, quæ iniquè vel non satis con-
ratè ab vno rege vel principe sint designata,
jure ab eorum successoribus posse & debere
igi atq; emendari. Deniq; nullum in sacris
is apicem esse, qui ecclesiæ ministris Politicam
ntiam, tantasque opes, annuosque reditus, tri-
ret: quibus incitati ac freti aduersus legitimos

M. D. XXVI.

magistratus, ac reges suos, perpetuas ferè seditit
proximis centum annis concitassent, & assidui
rè tumultibus ac bellis regnum turbassent.
tificijs igitur sacræ scripturæ autoritatem fr
quærentibus, conclusum est, clericorum priui
atq; libertates in regum esse potestate, vt e
temporum & ecclesiarum conditione, vel amp
care ac tueri, vel accidere & imminuere, salua
ræ religionis ac Doctrinæ & cultuum Dei puri
queant.

Cùm autem pertinaciter aduersari regis G
ni instituto episcopi ac prælati, eorumq́; comp
non desinerent: cumq́; paßim in toto regno e
pud exteros, tanquam Hæreticum, & Regia M
state indignum, traducerent: & seditiones in
lacarlia, personato quodam Nicolao Stur tanq
Stenonis Stur Gubernatoris filio subornato,
VVestGothia, tuendæ Religionis auitæ præte
accenderent: rex Gostauus, non cedens nec fr
tot aduersariorum odijs ac molitionibus, c
animosior ibat: & excelsa magnitudine an
nulla pericula, quæ grauißima mutantibus vsi
superstitiones proposita sunt, adire & sustiner
cusans, Religionis emendationem constanti p
re nihilominus vrgebat. Personatum Nicol
Stur, qui à paroecijs aliquot Daliæ, Orsa, M
Lixando, & Nidrosiensi etiam archiepiscopo
uaba

tur: Dalij fraude ex Christina Stenonis vi- M. D.
quæ obijsse filium significabat, cognita, sponte XXVII.
ruerunt. atq; is in Norwegiam profugiens, cùm
strandi aliquandiu latuisset, Rostochium dela-
est, vbi Senatus, regis Gostaui literis admoni-
captum capite truncauit. Petrus Cancella-
olim episcopi Arosiensis, & Canutus eiusdem
siæ præpositus, ob crimen læsæ maiestatis ante
nium ab officio depositi, cùm itidem Dalios
ditionem frustra sollicitassent, & ad Nidro-
em archiepiscopum, prætendentes se ob Lu-
næ hæresios detestationem in exilium eiectos,
gissent, retracti ex Norwegia, ferente senten-
regni senatu, rotis impositi sunt. Cùm ma-
rumenti inopia & fame regnum premeretur,
in multis prouincijs plebs ab episcopis & sa-
tibus edocta, Religioni emendatæ imputans,
a annua regi pendere recusabat: rex ali-
millia Tinnarum in Liuonia coempta, & in
am transuecta, semitalero singulas vendidit.
tereà nihilominus collecto exercitu ad Aro-
ucit, datisq; inde ad Dalacarlos literis, de-
t, vt sibi ad parœciam Tuna, vel armati ad
m, vel inermes ad veniam petendam, sese
Vbi militum corona cinctos, grauißimè
t, quòd prioribus seditionibus clementer
atis, mox nouam temerè moliti sint. Sed

 aliqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXVII. aliquibus se excusantibus & veniam cunctis... tentibus, Senatu regni intercedente, de autor... seditionis supplicium sumptum, cæteris suppli... deprecantibus vita condonata, & nouum fide... tis juramentum præstare jussi sunt. Posteà i... singis ac Gestritijs erratorum veniam petenti... culpa omnis condonata, & pauci antesigna... custodia detenti, impunè dimissi sunt.

Ioannes Magni, archiepiscopus Vpsaliens... Gostauo obiurgatus, quòd ecclesiarum emenda... nem, superioribus comitijs decretam, non exe... retur; conuasatis occultè rebus omnibus, & a... quissimis regni literis & annalibus collectis, ... tiscum, ac inde in Italiam Venetias, & tandem... mam commigrauit. vbi GOthorum Historiam, ... extat, conscripsit. & in Hospitali S. Spiritus ... dem, patria nunquam iterum visa, decessit.

Tandem igitur Gostauus, in comitijs regni ... siensibus, finire consilia, de Religionis ac eccles... constitutione iam diu agitata volens: grauissi... consessu ordinum regni, de episcoporum aduers... iniurijs, desidia, & malitia, per Cancellarium ... queritur. Admonitos à se episcopos desides, ... curam gregis sibi commissi vllam gerentes, v... angelion prædicent, ecclesiam ipsi doceant, & c... ris officij sui partibus fideliter fungantur: h... gratiam referre, ut Hæreseos eum vicissim a...

ple

bem paßim insimulent: & sua impietate & ma- M. D. XXVII.
t seditiones aduersus regem paßim concitent.
niam verò eorum potentiam, reditus & opes
plißimas, occasionem neglectionis officij proprij,
luxus atq; fastus indecori, & seditionum aduer-
regem concitandarum instrumenta esse. Plebem
q; superstitionibus exhauriri. Hæc quam pri-
n corrigi ac emendari petebat. Quod nisi fie-
se Gubernationi regni, quam hactenus geßisset,
unciaturum esse. Itaq; disertè & categoricè ab
copis, regniq; Senatu, responderi vrgebat.
Cùm autem piscopos plerosq;, ac cæteros ipsis
ictos, Pontificios, nihil omninò de sua potestate
editibus, in quorum justa posseßione essent, ce-
: velle, nec Gubernatoris regni inopiam suble-
r, Gostauus intellexisset: vehementer commotus,
num illis in conuentu publicè resignauit, & pro
dijs, quæ in regno haberet hæreditarijs, pre-
n sibi persolui, & impensas in liberationem re-
i se factas restitui flagitans, in arcem rediit.
Postridie Episcopis ac cæteris ordinibus inter
xantibus, & M. Magno electo Stregnensi, sua-
e, vt regi potius obsecundarent, quàm regnum,
l sese mediocriter recolligere cœpisset, hostibus
us dilaniandum prostituerent, & deniq; proce-
consensu instituta vernaculo sermone inter D.
um Gallen & M. Olaum, de potestate ecclesia-

M. D. XXVII. *stica, disputatione, quò longius est progressum, tanto plures ab episcopis desciscere, & regis cœperi partibus adiungi. Tertio demum die, plebi urgentibus, ne senatus regni, & episcopi, nouor tumultuum auctores essent, sed regi nihil iniqu postulanti obtemperarent: vel si patriam in disci men obijcerent, sese futuros vindices, minitan bus: & nobilitatis magna parte ac ciuibus eid sententiæ astipulantibus: tandem pontificij suffr gijs superati, communi omnium nomine, ad reg placandum mittunt, regni Cancellarium, & M. laum qui frustra ad regis genua prouoluti, lachr mantes redeunt, & regem in sententia persister nec dimoueri posse referunt. Itaq; iterum alij rursum alij mittuntur, qui tandem impetrant, postridie se ad conuentum descensurum promitt ret. Adueniens, maxima obseruantia ab omnib ordinibus exceptus, & humilimis omnum precib rogatus, ne regni molem à sese reijciat: actione inchoauit, atq; inter reliqua ordinationem ecclesi sticam attingentia, conclusum est, vt episcopi at prælati, arces atq; feuda regi traderent, & hon stis contenti stipendijs viuerent, Mulctæ fisco reg cederent. Regni quoq; proceribus, ipsorum pra dia, quæ vel donata, vel oppignorata, vel vendit Ecclesiis, & Monasterijs, fuerant, inde vsq; à Ca roli regis constitutis ordinationibus, legitimè re cupera-*

perare concessum: jure suo hæreditario, prius M. D.
ram judicibus, & rege ipso demonstrato, & pro XXVII.
venditis numerato precio. Hisce factis consti-
tionibus, reliqui episcopi, arces atq; feuda sponte
signarunt, excepto Ioanne Brascio, Lincopense,
i arce Munkeboda, vt se |viuo frueretur, petijt.
l sponsores interponere coactus est, se simulatq;
mum redijsset, arcem regis commissarijs tradi-
rum, neq; in perniciem regis vel regni quicquam
tchinaturum. Regi verò aliquanto post in Ost-
hiam venienti, splendidum conuiuium exhibuit,
; iam hilari existente, vt sponsores eius vna cum
o liberi essent, impetrauit, multaq; de Gotlan-
locutus, ne cum politica jurisdictione, ecclesiasti-
quoq; in Gotlandia insula, regno Sueciæ iniquè
eriperetur, vtile ipse censet, vt ab episcopo an-
ttim visitatio instituatur, atq; hoc sibi munus
credi petit. eoq; illi commisso, & rege Ostgo-
am relinquente, aurum, argentum, nummos &
scunq; res preciosas poterat ex Ostgothorum
plis atq; cœnobijs corrasit, Sudercopia soluit,
post absolutam in Gotlandia visitationem,
mcunq; exoptans ventum præter eum quo in
ciam reueheretur, Dantiscum appulit, atq; Po- 1538.
iæ in monasterio Lenda, extinctus est. Sed
gni hac & insitata hactenus in alijs gentibus,
nitatis ecclesiasticæ mutatione, quæ in regno

M. D. XXVI. Sueciæ proximo biennio accidit, commemorata; i
Saxoniam redeo, cuius princeps elector Ioannes, e
alij, ad comitia Spiræ frequentißima profecti, cu
commissarij Cæsaris ante omnia edictum Caro
VVormatiense in causa religionis seruari vellent
Saxoniæ verò dux & Haßiæ Landgrauius ac c
uitates aliquot, Edicti illius executionem, quæ si vr
geretur maioribus turbis ac seditionibus quàm su
perioris anni tumultus fuissent occasionem præbitu
ra esset, suspendi vsq; ad concilium flagitarent
quod nisi fieret, rectà domum se rebus infectis redi
turos ostenderunt: tandem decretum est, vt miss
in Hispanias legatione Cæsar rogetur, vt in Germa
niam redeat, & vel nationale Germaniæ vel publi
cum totius orbis concilium celebrari curet. Interc
ita se magistratus singuli in suis prouincijs & ciui
tatibus gerant, sicut Deo & Cæsareæ Maiestati
factorum rationem probaturos sperent. Auxili
etiam, Ludoici Vngariæ regis legatis aduersus Tur
cas promissa fuerunt. Verùm priusquam mitteren
tur, Ludoicus exiguis copijs Solymanno Turcarum
Imp. amplißimum exercitum in Vngariam ducent
occurrens: Ioanne de Zapolia Transyluaniæ Pala
tino, cum robore regni emanente, vel tardius pro
29. August. grediente, ad Mahacium oppidum à Turcis circum
uentus, & profligatus, ac ipse fugiens equo in palu
de luctante excussus & submersus est, ante quàm
vlla

ılla Imperij auxilia apparerent. Solymannus vastatis omnibus, per quas iter habebat, regionibus, Budã vsq; peruenit. Ibi circiter triduũ commorans, & nihil præterea conatus, in Thraciam rediȷt. M. D. XXVI.

Carolus Imperator & Belgarum princeps, eo temporis in Hispanijs adhuc commorabatur. Is ineunte hoc anno, Elisabetham, Emanuelis Lusitaniæ regis florentißimi, qui amplißimum in India imperium primus constituit, triennio ante defuncti filiam; Ioannis III. Lusitaniæ regis sororem, in matrimonium ducit, nuptijs Sibyliæ die 10. Ianuarij celebratis: ex qua α Philippum, & β Ferdinandum, & Mariam Maximiliani II. Imp. coniugem, & Ioannam, Ioannis III. filio, Lusitaniæ principi, nuptam, suscepit. α. 1527. β. 1530.

Paulò post, Franciscum Galliæ regem captiuum, promittentem ducatus Burgundiæ restitutionem, & iuribus regni Neapolitani, Mediolani, Genuæ, Astæ, Atrebati, Tornaci, renunciantem, nec vlla hostibus Cæsaris, Vlrico duci VVirtebergensi exuli, Carolo duci Geldriæ, Henrico Nauarro, Roberto Marchiano auxilia ferentem: & Carolum Borbonium ac socios in integrum restituentem & duos filios obsides dantem, libertati reddit, ac e Hispaniæ finibus dimittit. Gallus liber, à fide & promißis de Burgundiæ restitutione, Carolo datis, planè recedit: & cum Pontifice, Venetis, &

Sfortia

M. D. XXVI. SFOrtia, nouum fœdus, quod Ligam sanctam nominabant, init, quo se mutuò ad Mediolanense imperium, Francisco Sfortiæ; & regios filios obsides patri restituendos; & regnum Neapolitanum occupandum, obligabant. Verùm exercitu confœderatorum segnius res gerente, Caroli duces,
24. Iulij. Burbonius, Leua, & Vastius, Mediolanum, ciuibus in extremam seruitutem redactis, defenderunt, & arcem Mediolani, à Sfortia deditam, receperunt.
20. Sept. Vgo Moncada Cæsaris legatus, cum Pompeio Columna Cardinale, & alijs eiusdem familiæ principibus, Romam ex improuiso noctu patefactis portis ingredientes, Vaticanum spoliant, & Pontificem in mole Adriani circumsessum, inducias pro se & socijs quatuor mensium concedere cogunt. Quæ induciæ, omnem victoriæ fœderatorum cursum interpolarunt. Intereà Georgius à Fronsberg 14000. Germanos, Cæsareanis in Italiam adducit, qui Hispanis adiuncti, altero anno, duce Burbonio, capta & direpta vrbe Roma, Neapolim deinceps aduersus Gallos defendunt. Cùm autem in his Italiæ bellis, crebra Prosperi & Pompeij, aliorumq; Columnarum, mentio fiat; partem Genealogiæ COLVMNARVM adscribam.

Agapetus

OTTO α | Iordanes β | Sar- γ | Laurentius, Al- δ

M. D. XXVI.

α β γ δ

olum- a, Mar nus V. apa, 1432. | princeps Salerni. | ra. | bæ Marsorum dux

Prosper Card. | Antonius præfectus urbis. | Eduardus Amalphitanus.

hannes ard. | Hieronymus. | PROSPER Columna, captus à Gallis 1515. | Fabricius Columna 1500. floruit.

Vespasianus Cardinalis. | Victoria Columna, Ferdinandi marchionis Piscariæ coniunx.

arcellus. | Iulius. | M. Antonius, Iulij II. sororis filiam habuit. | POMPEIVS Columna Cardinalis, Clementem VII. exagitauit 1526. | Octauianus.

ieronymus. | Camillus. | Maricus.

Sigismundus Poloniæ rex, à senatu Gedanensi uocatus, ciuium quorundam factiosorum, aduersus So-

M. D. XXVI. sus Senatum urbis & ecclesiasticos, prætextu religionis, seditiosè tumultuantium motus, punitis seditionis autoribus, sedauit. Ad hunc, Georgius Pomeraniæ dux, Sigismundi, ex sorore nepos, Gedanum, ineunte anno profectus, Lebeburgum & Butouiam præfecturas, Borußis & Polonis finitimas, hæreditario iure, ad Pomeraniæ duces transferri obtinuit. Sequenti æstate, Georgius Pomeraniæ dux, in comitiis Spirensibus, filium Philippum, ætatis annum 12. iam ingressum, Ludoico Palatino electori auunculo, ut Peleus Achillem Chironi, omnibus ad gubernationem necessarijs virtutibus & artibus informandum reliquit. Marchicæ verò controuersiæ exitum in comitijs adhuc nullum inuenire potuit.

In Polonia, postremi Masouiæ duces, Ioannes & Stanislaus fratres, adolescentes, Conradi filij, paucorum dierum interuallo sine liberis extincti sunt, ac opinio multorum fuit, veneno sublatos esse. Quare florentißima illa & opulentißima Masouiæ prouincia, cuius metropolis VVarsauia est, ad cameram regum Poloniæ, post quadringentos annos tandem reuersa est.

Mersburgensem diœcesin, post Adolphum Anhaldinum, regere cœpit Vincentius à Sleinitz, antea ecclesiæ decanus. cuius frugalitatem & industriam oeconomicam potius quàm officia episcopi propria prædicant.

Insti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Insignis etiam hic annus, AVGVSTI ducis axoniæ electoris, ortu natali fuit, qui pridie Ca- ndas Augusti, patre Henrico duce Saxoniæ; ma- e Catharina, Magni ducis Megapolitani filia, lu- m vitalem haurire cœpit. HENRICVS iam RANZOVIVS, Daniæ regum in Holsa- t vicarius, sapientia, virtute, & dignitate præ- ans, & literarum ac literatorum Mecenas: nobi- ßimo genere ac ingenio; patre Ioanne equite au- ato, & trium Daniæ regum in bellis legato; ma- e ANNA VValstorpia, ipso æquinoctij verni die, tam ingressus est. M. D. XXVI.

MARPVRgensis ACADemiæ fundamenta pri- t, per PHILIppum Haßiæ principem, VVilelmi edij, & Annæ Megapolitanæ filium, Ludoici ne- tem, iacta sunt. Cum enim superiori anno, eccle- rum emendationem instituisset: Scholam quoq; iungendam esse iudicauit, quæ seminarium esset lesiæ in quo lux veræ & salutaris Euangelij do- inæ, detersis pontificiorum, aliarumq; sectarum ebris ac corruptelis, clara & illustris, ad poste- s conseruata propagaretur, & aliæ bonæ artes, iles tum ad explicandam cœlestem doctrinam, n ad omnem reliquam vitæ gubernationem, tra- rentur. Hanc enim causam conditæ Scholæ nceps in diplomate fundationis explicat. M. D. XXVII.

Vsus autem fuerat in emendatione doctrinæ &

consti-

M. D. XXVII. constitutione ecclesiarum, trium præcipuè insig-
ium theologorum, Francisci Lamberti, Ada
Craffij, & Erardi Snepij opera fideli. FR. La
bertus Auinionensis Gallus, relicta ante quadri
nium patria & Minoritarum secta, VVitteberg
se contulerat, vbi Prophetas aliquot, & Salomo
canticum, & Lucæ historiam, enarrationibus su
quæ extant, Friderico Saxoniæ duci, Franci
Galliæ regi, & aliis dedicatæ, illustrauit. In
ad Landgrauium Hassiæ petentem theologum, n
pietate solùm, sed ingenio etiam & doctrina pr
stantem, qui contradicentes conuincere, & os il
obturare posset, missus: Themata certa, quib
veræ doctrinæ summam, & repugnantium illi e
rorum & abusuum pontificiorum taxationes, com
prehenderat, edita, in solenni disputatione, Hom
1526. burgi à principe indicta, aduersus pontificios, e
21. Octob. omnibus cœnobiis & collegiis congregatos, inte
quos, Nicolaus Herborn, Guardianus Marpurge
sis præcipuus erat, eruditè & feliciter propugn
uit. & primus in schola Marpurgensi, tùm rece
fundata, theologiam senex docuit. ac eodem tempo
re, quo comitia Augustæ anno 1530. inchoabantur
in cœlestem scholam translatus est. Adamu
Crato, docendis ac regendis ecclesiis quàm schol
aptior, inspectioni doctrinæ & rituum ac discipli
næ ecclesiasticæ simul præfectus est.

ERhar-

ERardus verò SNEPius, Hailbronnæ ad Nec- M. D.
rum natus, vir eloquens, in templo & schola XXVII.
λλῶν ἀντάξιος ἄλλων, à vicino Nassauiæ co-
e Philippo in VVeilburg, Landgrauio petenti
cessus, & postea Vlrico VVirtebergensi duci in 1534.
riam redeunti adiunctus est, cuius ecclesias &
demiam Tubingensem, usq; ad mutationem 1540.
gionis sub Carolo V. factam rexit. tandem in
nsi Academia decennium ferè docens, in cœle- 1558.
ecclesiam migrauit.

Fuerunt autem Marpurgensis scholæ, ut o-
um rerum magnarum, initia, primo biennio
iora. donec celebribus aliquot viris, cætera-
etiam doctrinarum professoribus, eò traductis,
orem primum Ioannem Ferrarium Montanum 1529.
lburgensem, IurisC. designarunt. cuius colle- ⊕ 1558.
n cæteris artibus maximè illustres fuerunt:
icius Cordus Simesusius, Poeta & Medicus ⊕ Bremæ
nis, cuius Epigrammatum libri & alia poëma- 1535.
tant. Hermannus Buschius, nobili genere ⊕ Dulmæ
ngenio poëta & orator, cui in patriam Dul- 1535.
m VVestphaliæ paulò post redeunti, EOBa-
Hessus Francobergius successit, qui primus in
nania, PSALmos Dauidis, Theocriti Idyllia,
omerum latino carmine conuertit. Ma-
ta initio Thomas Zegerus Cliuensis, & po-
annes DRyander magna cum laude propa-

 garunt.

M. D. XXVII. girunt. Historias & Theologiam Gerardus Nouiomagus Geldrus, Erasmi etiam scriptis celebratu (cui anno 1542. die 10 Ianuarij defuncto Andreas Hyperius successit) Græcas literas Ioan Lonicerus: Ebreas Sebastianus Augustus Nouzanus: Latinas, Reinardus Hadamarius, & alij ce tis scriptis celebres, docuerunt.

In vicini Hassiæ BRVNSVICensis ducat metropoli, purioris doctrinæ euangelij semina spa gi ante triennium, à paucis pro concione cœp rant: quibus grauissimè Senatus, ab vnione consistorio ecclesiastico illius vrbis, quod abbas A gidianus, decanus ad D. Blasium & Cyriacum & septem vrbis pastores repræsentabant, incita tus, aduersabatur: ita vt vrbe quosdam eijcere & publico edicto lectionem librorum Lutheri pro hiberet. Cùm autem pastores ecclesiarum ip non concionarentur, & paulatim plures ex diaco nis sincerius docere, & abusus Pontificios taxa re, inciperent: populus magno ardore & zelo pu riorem doctrinam excipiens, apud senatum assi duis interpellationibus & precibus instabat, n libidini pastorum, remoueri ex vrbe & pelli dia conos suos petentium, gratificaretur, sed libe ram veræ euangelij doctrinæ prædicationem, ex emplo vicinæ ciuitatis Magdeburgensis, non im pediret. Erat inter delectos ciuium, puriorem

doctri-

-rinam expetentium, AVtor Sanderus pietate, M. D.
-entia, eruditione & facundia præstans, qui XXVII.
-icam ecclesiarum reformationem institui, jus-
-mmunitatis, assiduè flagitabat, & omnem obe-
-tiam senatui, omnibus in rebus ad boni ciuis
-um pertinentibus, nomine ciuium, defe-
.

-andem igitur Senatus, unioni prælatorum
-m, de pellendis ex urbe concionatoribus Lu-
-nis instanti, respondet, Concionatores illos,
-se, sed ab ipsis pastoribus, docendi laborem
-entibus, ut ipsorum loco docerent, vocatos
. Non igitur senatui, sed sibi ipsis hæc incom-
imputari ab eis debere. Nunc verò remoue-
vniuersa ciuium communitate invita & ad-
-te, non posse, nisi se & pastores, & totam ur-
-itiali periculo inuoluere, & funditus perde-
-int. Publico igitur decreto libera euangelij
-a ciuibus permittitur. Sequenti anno D. Io-
Bugenhagius, pastor ecclesiæ VVitteber- 1528.
Brunsuigam euocatur, qui pro concione &
-la epistolam ad Romanos & ad Timothe-
-cens; Ordinationem ecclesiasticam, quæ
-onscribit, & in decem templis (ad S. Mar-
Catharinam, Andream, Magnum, Vlri-
. Virginem, Petrum, Michaëlem, Ægidium,
-rdum) pios doctores constituit. quibus in-

M. D. *spectorem supremum, & custodem puræ doctri*
XXVII. *& ordinis in ecclesia constituti præcipuum, Ma*
tinum Gerlitium præfecit, eiq; collegam Henric
VVinckelium VVerningrodensem, virum doctu
placidum, moderatum & in officio fidelem adiu
git: qui Halberstadij antea, prior cœnobij Ioan
tarum, & Templi Martiniani pastor: cùm Miss
celebrare nollet, dimissus, VVittebergam se ad L
therum contulit. Ab eo Brunsuigam missus, fide
1550. *ter vsq; ad obitum, ecclesiæ seruiuit. Gerlitio ve*
Ienam in Turingam redeunti, Nicolaus Medler
Theologiæ doctor successit.

In prima verò religionis emendatione, plu
mùm ecclesiæ illi, præstantiss. viri Leuini ab Em
den I. V. D. & Syndici Bruns. pietas & prude
tia profuit, qui cùm magnam Senatus partem
ministris nouis, per D. Bugenhagium præfecti
alieniorem esse animaduerteret: ipse eos aliqu
ties ad se conuocatos hortatus est, vt veram
necessariam ad ædificationem veræ pietatis docti
nam, modestè, diligenter & sedulò proponeret
& intra metas Normæ à D. Luthero & Bugenh
gio præscriptæ se continerent, nec quosuis fana
cos passim tunc in ecclesias sine vocatione irrepe
tes, pro fratribus reciperent. De doctrina verò
omnibus rebus ad ministerium pertinentibus,
amicam collationem & consultationem conueni

cos sin

singulis 14. diebus: ac si quid mutatu vel e- M. D.
ndatu necessarium incideret: ad Senatum & In- XXVII.
ctores primùm referre jußit. Mutuam quoque
euolentiam & concordiam instituto singulis
nsibus conuiuiolo alendam esse duxit.
HENricus dux BRVNSuicensis, fodinas me-
icas, syluas, & alia, Goslariensi ciuitati à suis
oribus oppignorata reposcens, & pecuniam of-
ens; cùm illi recusarent, varijs modis molestus
esse occupandis syluis, fodinis, officinis, in
bus venæ excoquuntur, cœpit. Quibus de
is à Goslariensibus in Cameræ Iudicio accusa-
, lata Idibus Maij sententia, spoliatos ante o-
a restituere jubetur. Brunsuicensis verò ni-
minus in proposito pergit, & inter cætera cœ-
um Reiffenberg. Hildesiensi paulò antè adem-
n, non procul ab vrbe situm, foßis, aggeribus
vallis munit. Cumq; alterum etiam cœno-
n montis Georgij vrbi imminens, præsidio &
e muniturus existimaretur: ciues erumpentes,
dam ex ministris ducis Brunſ. trucidant, &
obia montis Georgij, Petersberg, S. Iohannis,
pulchri direpta incendunt. Goslarienses igi-
fractæ pacis publicæ reos, in Iudicio Cameræ
Brunſ. agit. priorem verò sententiam de re-
itione, aduersus ipsum latam, in comitijs Augu-
æsar suspendit, ne ad arma partes deuenirent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. & in petitorio ac possessorio pariter procedi, &
XXVII. mul decidi jubet. Cùm autem quatuordecim a
nis in judicio Cameræ causa disceptata esset: ta
1540. dem Goslarienses, suspensa adhuc prioris senten
25. Octob. executione, velut pacis publicæ fractores, solen
sententia proscribuntur: Quam cùm exec
Henricus, spretis suspensionibus & interdictis C
roli Cæsaris & Ferdinandi regis, pergeret: be
ipsi à cōfœderatis urbi Goslariæ principibus, Io
Friderico Saxoniæ, Philippo Landgrauio Hassiæ
1542. cæteris illato, tota ditione eiectus est. Sed qui
1547. quennio post, per Carolum V. victorem restit
tus, pro suo arbitrio cum Goslariensibus tand
transegit.

HILDesiensis episcopus Ioannes, Saxon
dux, omnibus ferè prædijs & arcibus superio
bello priuatus, cùm lite in curia Romana pendent
capto Pontifice, & Petro Anconitano Cardinale
quem reuocata erat controuersia, mortuo, non pr
cederetur: & ipse, omnium ordinum odia aduer
sus se, cuius imprudentia, temeritate, superbia,
pertinacia in tantas calamitates diœcesis coniec
esset, ardere sciret: nec spes vlla recuperandi a
missa appareret: resignata Collegio & deser
episcopa, Laoburgam ad fratrem Magnum duce
Saxoniæ se contulit, apud quem viginti adhuc a
nos superstes, tandem miser & exul extinctus e

Can

nonici Hildesienses, potentem aliquem, aut certè M. D.
ıtia & autoritate in aula Imperatoris valen- XXVII.
ı, cuius patrocinio & ope amissa reciperent, epi-
pum expetentes: BALdasarum Mercelium, Ca-
i V. Imp. vicecancellarium postulant, cui eodem
è tempore, Constantiensem etiam episcopum, Hu-
à Landesberg qui ob mutatam Constantiæ reli-
nem, Vberlingam cum uniuerso clero recens se-
serat, sponte tradidit. Verùm is, aßiduitate occu-
tionum & legationum aulicarum & vitæ breui-
e impeditus, semel tantùm in diœcesin Hildesiē-
ı ipse venit, nec amplæ illi expectationi de se ab
roq; collegio Hildesiensi & Constantiensi conce-
e respondit. Nām vix triennio post, dum ex Hi-
ınia in Belgicum proficiscitur, Treueri, postridiè 1531.
ntecostes, mane equum conscensurus, apoplexia
itur, qua statim extinctus est.

In extrema Saxoniæ, boream versus, prouincia,
bi & Eydoro fl. & Balthico ac Britannico ma-
intercepta: Christianus Holsatiæ dux, qui patre
iderico, Daniæ regnum tenente, patrium duca-
n administrabat, primam ecclesiarum inspectio-
m, & abusuum Pontificiorum emendationem
blicam suscepit, commendata rerum ecclesiasti-
rum & visitationis cura præcipua, Eberardo
Videnseio Theologiæ doctori, quem Magdeburga
inceps euocarat: & Hermanno Tastio, pastori

M. D. XXVII. Flensburgensi. quibus ex nobilitate, Ioannes Ra zouius aulæ magister, Ioannes Reuentlou, & a adiungebantur. Eodem tempore, in Scania etian Anconæ, & sparsim alibi, in regno Daniæ, pu euangelij doctrinæ semina spargi cœperunt.

Initiò anni, BOEmiæ regnum, Ludcici reg morte, à Slauica regum Poloniæ stirpe, ad Austri cam translatum, & FERDinandus archidux A striæ, Philippi filius, Maximiliani nepos: RE

24. Febr. BOEMIÆ coronatus est. Vt autem, vetus re gni Boemiæ, cum Austriæ archiducatu, cꝯiunctio aliquantò altius repetita cognoscatur: summati rem totam, ab Ottocari Boemiæ regis (in cuiu matrimonio Margareta, Leopoldi VII. Austriæ du cis filia; Friderici, vltimi ex ea familia soror, fuit temporibus deductam, ex procemio Dubrauij inse remus. Prior enim familia marchionum & Ducum Austriæ, à Leopoldo, ex ducum Sueuiæ stirpe orta in Friderico, Leopoldi VII. filio, principe inquiet

1246. & turbulento, quem Fridericus II. Imp. proscri pserat, extincta est. cuius familiæ seriem breuissi mè notatam adiungo.

LEOpoldus ex familia ducum Sueuiæ, primus Marchio Austriæ. ⊕ anno Christi 988.

Henricus I. ⊕ 1018.

Albertus marchio α — Ernestus dux β

α *Austriæ.* β *Sueuiæ.* M. D. XXVII.

[Er]nestus ⊕ 1075.

[Le]opoldus ⊕ 1096. *Albertus.*

LEOPOLDVS. *Vxor Agnes, filia Henri-* IIII. *Imp. fundator cœnobij* Closter New-[bu]rg. ⊕ 1136.

[Le]opol-[du]s V. [du]x Ba-[ua]riæ ⊕ [11]42.

HENRICVS I. *Dux Au-striæ à* Frid. Barb. *factus,* 35. *annis. cœnobium Scot-torum Viennæ condidit,* ⊕ 1177.

OTTO *episcopus Frisingensis, Historiæ scriptor.*

[Le]opoldus VI. *dux Austriæ* [&] *Stiriæ, muros Viennæ, urbem* Ens, & *Neustadt, [mun]ificauit.* Richardum Angliæ *regem cepit.* *Henricus.*

[Fri]dericus Catholicus. ⊕ 1198.

LEopoldus VII. *in Apulia* ⊕ 1230.

[FR]IDericus [Be]llicosus ex [ea] familia, [ult]imus anno [Ch]risti 1246.

MARGARITA *primùm Henrico filio* Frid. II. *Imp. nupta. deinde* PRimislao OTTocaro VVenceslai *Boëmiæ regis filio, qui* A.C. 1253. *Austr. occupauit.*

Electo *autem in Romanum regem* Rodolpho

XXVII. *Habspurgio, quia in Austria minimè justo dominatu Bohemus esse videbatur, nec subiectionem & fidem Imperio debitam præstabat, sui officij eum Rodolphus admonuit. cumque apud elatum animo regem monitus nihil proficeret, ne quid detrimenti Respubl. caperet, justa aduersus illum arma sumpsit. Sed priusquam armis contenderent, persuasus rex, obseruantiæ onus sibi imponi patitur, &, vt in more est positum, acceptis vexillis, se clientem Imperatoris profitetur. Ibi Cæsar, vt arctiori necessitudinis vinculo, Austriam (in qua de sententia imperij, primogenitus Rodolphi, Albertus, archidux Austriæ, Norinbergæ in comitijs, nominatus, & Austriæ præfectus fuerat) cum Boëmia coniungeret: Iuditham, VVenceslao filio regis Ottocari despondet. Agnes verò Ottocari filia, Rodolpho II. Imperatoris filio in manum conuenit Ad hæc Iglauiæ pactionem conficiunt, vt nullo legitimo hærede in regno Boëmiæ relicto, vel superstite, ad Rodolphi posteritatem regnum deferatur. Verùm infelix rex, cùm in Boëmiam reuertisset, Bulgaræ mulieris iracundia exagitatus, tanquam graui dedecore se contaminasset, quòd Cæsari subiectum se palàm ostendisset, filiam monasterio includit, & sumptis paulò post armis, Imperatori bellum mouet. Sed cùm secundum Æschyli sententiam, Deus superbiæ*

1273.

1274.

erbiæ & perfidiæ vindex sit; in eo bello, non si- M. D.
e graui Imperatoris Rodolphi dolore, quem veris XXVII.
r manifestis indicijs ostendit, Ottocarus trucida- 1273.
r. Sed optimus Cæsar, nihil eorum, quæ in rem
lij VVenceslai essent, qui octo annorum puer erat,
ætermisit, & vt rectè educaretur, regnumq;
otimè administraretur, singulari fide & volun-
te procurauit. Simul ac verò VVenceslaus ex
bebis excessit, & regere Boemos Imperio cœpit,
liam Cæsaris, ciuitate Egra in dotem accepta, &
gularibus dignitatum ornamentis auctus, quæ
iam nunc Bohemici reges obtinent, in matrimo-
ium duxit.

Cæterùm cùm demortua Imperatoris filia, E-
sabetham vnicam regis Poloniæ Premislai natam
Venceslaus duxisset; Poloni, licet, Vladislaum
octicum, præteritis Silesiæ principibus, ad quos
gnum pertinebat, iam elegissent; repudiato tamen
octico, VVenceslaum Boemum splendida legatio-
ad gubernationem Poloniæ vocant. Adit qui- 1300.
m regnum. verùm consecratus, Henrico à Leip-
Boëmo, præcipuæ nobilitatis viro, & alijs pau-
in administratione absens vsus est, & filio
Venceslao ex Polona nato, Hungaricum etiam re-
num consilio & armis acquisiuit. verùm quia sibi
atem grauem, filium in adolescentia leuitate qua-
m lubricum, animaduerteret, nec tot regna à re-

rum im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXVII. rum imperito iuueni regi posse videret; Ottoni Bauarico, qui Hungaricum ambiebat, Hungariæ re-
1304. gnum, quasi de manu in manum, cum Coronam eam, quam Hungari sanctam appellant, in sua potestate haberet, tradit. Moriens verò, filio sedecim annorum, regnum Bohemiæ & Poloniæ singularibus verbis commendat. Sed cùm adolescens homo, vitæ suæ modum tenere nondum sciret, biennio post Olmutij, ex improuiso, à nescio quo adortus,
1306. occiditur. Reliquerat verò cum potestate in Boëmia affinem suum, Henricum Carinthiæ ducem, cui sororem Annam, quam Austriaci scriptores Agnetam nominant, in matrimonium dederat. Is igitur extincto VVenceslao dominari incipit.

Verùm Imperator Albertus, Rodolphi primi filius, memor qua ratione Bohemi ex pactione Iglauiensi obstricti Austriacis essent, regnum filio Rodolpho justè & legitimè appetebat, & cùm Henricus cedere nollet, armis illum è Bohemia expulit, & vt Rodolphus filius occuparet, perficit. Mortua verò erat Viennæ Rodolphi coniunx, Philippi Franciæ regis filia Blanca. Itaq; vt maiori beneuolentia Bohemos sibi deuinciret, VVenceslai senioris viduam relictam in vxorem duxit. verùm
1307. cùm vix integro anno in Bohemia fuisset, vitam nescio quomodo amisit, & ex Austriacis principibus primus Pragæ sepultus est. Henrici verò Car-

ni, de-

...t, deinceps non diuturna fuit gubernatio. Boëmi M. D.
...im, illius coniugis sororem Elisabetham, quam XXVI.
...clementius quasi carceri inclusam tractabat, è
...stodia liberatam, Henrici Imperatoris septimi fi-
..., Ioanni, comiti Lucelburgio, in matrimonium
...ræ collocarunt. Ita rursus neglecta Austriaca fa-
...lia, in Lucelburgiorum potestate Bohemia fuit.

Verùm non multò pòst, Carolus Imperator
...artus, Iohannis regis Bohemiæ filius, Rodolpho
... Austriaca familia quarto, viro summo, & Fun-
...tori dicto, (quod is, ea, quæ à patre Alberto se-
...ndo, cognomento sapiente, in Academia Vien-
...nsi, & summi templi ad D. Stephani ædem ad-
...inistratione inchoata fuerant, absoluit & perfe-
...) filiam in matrimonium dedit. Sed minimè
...iturna fuit hæc adiunctio. Nam cùm Rodol-
...us socerum Imperatorem singulari splendore e-
...stri in Italiam comitatus esset, Mediolani obijt,
...sq; cadauer, primùm conditorio in æde D. Ste-
...ani, quod sepulchrum ipse archiducibus constru-
..., illatum est.

Filius deinde Caroli IIII. Sigismundus, cùm
...ri VVenceslao, qui non modò imperij dignita-
... amisit, sed Bohemiæ regnum, & se suosq; otio
... negligentia perdidit, successisset; archiducem
...triæ Albertum V. filiæ suæ Elisabethæ mari-
..., & sibi generum atq; successorem in Regnis

& Im-

M. D. XXVII. & Imperio esse voluit. Voluntati huic fortun
quidem respondit. verùm minimè diuturna ea fuit
Nam cùm ex melopeponum intemperantiore es
dysenteria correptus esset, ea optimum & in fami
lia Austriaca Imperatorem IIII. altero regni ann
1440. extinxit. Albæ regali is sepultus est. Ex eo Elisa
1439. betha, Ladislaum posthumum ad Comarum pepe
rit, cuius tutelam Fridericus III. singulari fide su-
scepit, & non modò diadema Hungariæ & Bohe-
miæ sibi oblatum respuit, verùm Austriam ipsam
Ladislao restituit. Hic Fridericus III. (quem
rectius quartum, si Fridericum Pulchrum nume-
remus, appellare licet) ex Ernesto archiduce Au-
striæ, matre Cimburga, Ziemouiti ducis Maso-
uiæ, ex antiquissima Poloniæ regum stirpe, natus
est. Res imperij post Augustum diutissimè ad-
ministrauit, & Ladislao adolescente in Bohemia
1457. extincto, non modò Austriam totam recupera-
uit, verùm singulari beneficio DEI, ad Oceanum
vsque illius jura, per Maximiliani filij, cum Ma-
ria Burgundica coniugium extendit. Etsi enim
1458. Ladislao extincto, Boiemi, Georgium Pogiebra-
1471. dum, & postea Vladislaum Polonum, reges ele-
1515. gerunt: tamen in conuentu trium regum, Ma-
ximil. Imp. Sigismundi Poloniæ, & Vladislai Boe-
mi & Vngarici, Viennæ pactio de successione Au-
striacæ familiæ in Boemia & Vngaria, si Vladis-
lai po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

posteritas mascula extingueretur, communi re- M. D.
n & Senatorum consensu renouata est. cuius vi- XXVII.
re, Ferdinandus archidux Austriæ, Ludoico Vla-
lai filio, sine liberis extincto, in Boemiæ regno
cessit.

VNGArici verò regni proceres, cæso Ludoi- 1527.
in duas factiones distracti erant, quarum alte-
non alienigenam, sed Vngarici sanguinis regem
etens, Ioannem Zepusiensem, Stephani filium,
atinum Transyluaniæ, regem nominabat. alte-
pars, vetera de successione pacta, inter Frideri-
III. & Matthiam primùm, deinde inter Ma-
ilianum & Vladislaum inita seruans, Ferdi-
dum eligebat. qui statim missis aduersus Ioan-
, duce Casimiro marchione Brandeburgensi co-
eum profligauit, & Idibus Nouembris, Budæ
natus est. Casimirus paulò post Budæ dy-
eria obijt, relicto unico filio impubere Alberto
quenne: & tribus filiabus, Maria, Friderici
tini Simerensis, postea electoris: Kuni-
e, Caroli Badensis coniuge; & Catharina,
virgo obijt.

oannes Zepusiensis, rebus desperatis primùm
loniam ad Hieronymum à Lasco confugit, qui
cinio illius suscepto, ad Solymannum Turca-
mper. profectus, auxilia petit, ac, si ipsius vi-
in Vngariam restituatur, se Vngariæ regnum,

Turcæ

M. D. XXVII. Turcæ beneficio possessurum, & Turcici Impera-
ris clientem & vasallum fore ostendit. Eam co-
ditionem cùm auidißimè arriperet Solymannu-
Turcæ, hac infelici, duorum regum Christianor-
de Pannonia dimicantium, ambitione, in media f-
Germaniæ viscera, attracti sunt. Iaitza etia-
Bosnæ arx munitißima, hucusq; ab Vngaris defe-
sa, in Turcarum potestatem hoc tempore venit.

Eadem æstate, qua Ferdinandus Boëmiæ re-
Vngariam inuasit, CArolus GELDriæ dux, semp-
inquietus, & ad omnes occasiones intentus, Vltr-
iectum vrbem, ciuibus & ecclesiasticis iam to-
biennio intestinis dißidijs inter se mutuò conflicta-
tibus, & episcopo suo Henrico Palatino seditic-
rebellantibus, inuocatus à factione ciuium potenti-
6. August. re, occupauit. Id hac occasione accidit. Ciui-
Traiectina, intestinis dissensionibus ac tumultib-
1525. quorum causas supra exposuimus, iam vltra bie-
nium agitabatur: confœderatis ex nobilitate
ecclesiasticis, ac ciuibus delectis, reliquam vul-
multitudinem sua autoritate & potentia oppr-
mentibus. Hi semel omnem ciuium libertaten-
cuius exigua scintillula vix supererat, pessunda-
molientes, initiò Martij, ex ditione Iselstenia, Be-
scopiorum auxilia accersunt, ac iunctis pariter c-
pijs, edicto Septiwaldijs mandant, vt omnia sod-
litiorum vexilla ad episcopi aulæ præfectum, quan-
primù-

imùm ferrent: nec conuenticula deinceps ulla M. D.
t consultationes inter se haberent. omniaq́; anti- XXVII.
a ciuium priuilegia & consuetudines, & cætera,
e metu adactus recens Episcopus indulserat, fi-
l abolent.

Episcopus cùm confœderatos palàm nunc ty-
nnidem in vrbe exercere cerneret: & de Soude-
lgi, Vornij, ac cæterorum exulum innocentia
idem edoctus esset: literis & saluo conductu da-
, vtrumq́; ad se Dorestatum euocauit. vbi pri-
ùm per literas causam suam apud episcopum age-
iubetur. deinde ad colloquium admissus Soude-
lgus, vt erat vir mellitæ facundiæ, se suosq́; de
enta calumnia, non absq́; multorum admiratio-
, vindicauit. Hortatur itaq́; episcopus exu-
, vt bono sint animo, spondetq́; se propediem,
uante DEO, effecturum, vt suis sedibus resti-
antur. Hæc inexpectata mutatio dextræ excel-
mirificè confœderatorum factionem Traiecti
rculit. Quare delectos ex suo cætu præcipuæ
oritatis legatos, ad episcopum mittunt, qui ro-
t, ne maturo consilio prius decreta retractet: &
nistratione Soudebalgij restitutionem impediant.
spondit autem episcopus, se cùm Traiectum ve-
rit, quod iustum & æquum in tota causa futu-
m sit, constituere velle. Confœderatis, qui re-
um quoddam in vrbe iam poßidebant, quo exul

M. D. XXVII.

molestissimum erat, & quo tutò etiam se facilè
dicare non posset, molestissima hæc accidebant
Soudebalgum ac Vernium reduci in vrbem, e
pristinæ dignitati ac loco restitui, planè intoler
le erat.

Quare paulò post Vltraiectum aduenienti I
scopo, cum aliquot equitum turmis, à Florentic
mite Beurensi suppeditatis, vrbis portas claudu
nec nisi dimissis à se militum copijs, cum sola fa
lia ingrediatur, aditum ipsi patere ostendunt.
tus igitur Antistes Dorestatum redit. C
fœderati, nihil se ab episcopo & principe suo, t
ta contumelia affecto, præsidij habituros cern
tes, desperatis rebus, ad extremam ancoram,
rolum, Geldriæ ducem, sibi confugiendum
statuerunt. Itaque ablegatis ad eum factionis
choragis, Marco VVesio, Adriano Renesso,
Venradio, summi templi canonicis, Carolum,
lioquin occupandæ illius vrbis cupidissimum,
uitant, vt opem rebus suis periclitantibus ferat
ducem se ac Imperatorem ciuitatis, si bellum
tè cum episcopo gerendum sit, ipsorum sump
præbeat.

Geldrius igitur, sponte iam currens, quadr
gentos pedites legatis adiungit, qui cum eis ciui
tem ingressi occupent. Postridiè plures pedite
equitum turmam subsequi iubet, qui cùm ab ingr

su ei

…u ciuitatis secluderentur, sub noctem effractis à …onfœderatorum factione portis, auulsisq; repagu-…is intromißi sunt. Eo pacto Traiectinorum ciui-…as, in Geldriorum potestatem redacta est. Acer-…è interea optimum Antistitem lernea hæc exectra, …uæ non nisi Herculea claua domanda erat, affecit. …ui velit nolit, in suos ciues, velut in sua viscera, …rrum lethale stringere, cogitur. Contractis igi-…ur tribus peditum millibus, equitibus ducentis ca-…ella aliquot circa vrbem excitat, vt commeatuum …portationem Traiectinis adimeret, & fame tan-…m multitudinem tandem domaret. Quare & mo-…s frumentarias portis vicinas exurit, & segetes …meti, pecora abigi, suburbana demoliri iubet. …d Caroli Geldriæ ducis industria & vigilantia, …mnes hos conatus irritos reddidit. Is Traiecti-…s peditum equitumq; numerum auxit, vberrimè …mmeatum importauit, in proximos pagos ire fru-…entatum præcepit, atq; in sua tandem verba iura-…compulit. Ciuitatis præfecturam nobili viro …artino à Rosum archistratego suo delegauit. Hu-… imperio tàm ciues quàm milites parêre, huius …bitrio omnes obtemperare iußit. M. D. XXVII.

Nec contentus Carolus Vltraiecti defensione, …ansIsulanos quoq; iterum inuadit, dolo occupa-…Hassela, oppido non procul à Swollis sito. Capit …Rhenum oppidum, Dorestato, episcopi sedi vi-

M. D. XXVII. *cinum, D. Cuneræ memoria celebre. Transisalani verò, jamdudum pertesi tanquam euripi crebrò recurrentis belli, turbata iterum à Geldris regione, cùm à Domino suo episcopo defendi non possent, inuictißimo Imperatori Carolo, assentiente episcopo, sese subdere decreuerunt. Accitusq; princeps Florentius, comes Burensis, nomine Cæsareæ maiestatis, à Transisulanorum Republica inauguratus est, cui fidem & obedientiam vicißim jurarunt.*

Belli administratio, C L. V. Georgio Schenck à Tautenberg, Frisiæ Gubernatori, demandata est. Is primùm, speculam firmißimè à Geldrijs munitam, quæ Camporum ciuitati imminebat, totis viribus oppugnatam cœpit, jugulatis ad vnum omnibus. Castellum inter Suollam atq; Campos, vtrisq; aditum occludens, aduentante Georgio, rebus desperatis, facta extemplo diditione sese tradidit. Nec multò post tempore, Haselam, post bimestrem obsidionem deditione accepit. Intereà Geldrij insignem episcopi arcem Horstum, præfecti dolo traditam cœperunt, ac demoliti sunt, lapidum acervis ad Rhenorum oppidum deportatis. Hinc Emssam arcem Ammersfordiæ proximam obtinent. Capta sunt & minutiora aliquot castella, Dornum, Sconaudia, Mirba, Hanum, quæ sine magnis impensis recepta sunt. Cùm autem bellum

opinio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

pinione grauius ac diuturnius episcopo incuberet, M. D.
uius molem sustinere suis viribus vix diutius po- XXVII.
rat: cum Burgundicæ aulæ proceribus consilia
ommunicauit, quorum auxilijs tandem Traiectum
eeptum & Geldri pulsi sunt, ut sequenti libro
ponam.

Eodem anno, in hanc lucem primùm editi sunt,
LRicus dux Megapolitan. Alberti filius, & 22. April.
AXIMILianus II. postea Romanorum Imp. 2. August.
m ante semestre pater Ferdinandus, Boëmiæ Rex
e Matthiæ coronatus fuisset (TeCeChI InsignI
ornant FerDnanDe Coronæ, RegnI at sVCCessor
st tIbI natVs erat) & PHILIppus Caroli V. Imp.
ius, cùm paulò ante CLemens VII. pontifex, ru- 21. Maij.
fide Cæsareanis superiore anno data, denuò se
Gallorum & Venetorũ, maritimis & terrestribus
ijs regnum Neapolitanum oppugnantium, fœ-
adiunxisset. Quare exercitus Cæsareanus,
Germanis à Georgio Fronsbergo recens in Ita-
n ductis, & veteranis Hispanorum cohortibus,
stans, duce Carolo Borbonio, ad defensionem
ni Neapolitani proficiscens, vrbem Romam, de 6. Maij.
rouiso adortus capit, & nullum in ea vrbe di-
enda & deprædanda, immanis petulantiæ &
linis exemplum prætermittens, totos ferè decem
ses in ea grassatus est.

Pontifex, dedita Cæsareanis arce Angelica, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXVII. omnibus suæ ditionis vrbibus, mense Decemb
demum, iubente Cæsare, ex custodia dimissus, &
integrum restitutus est. Etsi enim, capta ia
vrbe Roma, & omnibus imperij Pontificij arcib
& vrbibus deditis, Carolus Cæsar, veterem R
mani imperij sedem & potentiam in Italia recup
rare, & Pontificem in ordinem redigere, facilè p
tuisset: tamen reuerentiâ religionis & loci Apos
lici, qua à puero imbutus erat, et Hispanorum pri
cipum, qui orbem Christianum Romano Pontifi
orbũ, consistere vix posse arbitrabantur, consilio
autoritate inductus: statim post allatum de cap
vrbe & obsesso Pontifice in Hispaniam nuncium
monachum ordinis Franciscani Magistrum gen
ralem, ad Pontificem misit, qui Cæsare inscio & i
uito hæc in pontificem perpetrata excusaret,
adiuncto Vgone Moncada, prorege Neapolitan
de illius liberatione tractaret. Qui, exeun
Octobri tandem, adhibito Serenonio, Vgonis leg
to, ita transegit, vt Germanis ac Hispanis militibu
qui vrbem tenebant, & ipsum captiuum in ar
Angelica custodiebant, stipendia integri ferè an
ad quadringenta millia aureorum, ac ex his stati
centum millia persolueret, ea lege, vt his numerat
cum omnibus cardinalibus eum dimitterent. alter
centum millia, quindecim diebus, postquam Rom
discessisset, reliquam intra tres menses repræsenta
ret. Ca

Cæsium & Vrsinum Cardinales; quo magis mi-
bus cautum esset, obsides daret, & in regno M. D. XXVII.
politano ecclesiæ bona alienandi facultatem
cederet. Cæsari deinceps in Mediolanensibus &
politanis rebus non aduersaretur: & fidei suæ
nora Cæsari, Ostiam, & ciuitatem veterem,
em Foroliuiensem & alias munitiones, & Hip-
tum Alexandrumq; Mediceos obsides traderet.
imas bonorum ecclesiasticorum in omnibus il-
regnis Cæsari permitteret. His transactis
confirmatis ex arce Angelica dimissus, & Cæ- 9. Decem.
ano præsidio deductus, Spoleti, Perusiæ, vel
ieti incolumis sisteretur. Ipse verò, quod Vgo-
roregi ac Hispanis non satis fideret, præceden-
tem constitutam noctis initio, clam, mercatoris
e indutus, arce egreditur, & à Ludoico Gon-
a Cæsaris duce, cum magna militum coborte,
ratis exceptus, Montem Faliscorum vsq; de-
us est, vbi peditatu ferè omni, & cardina-
etiam comitatu relicto, noctu Oruietum in-
sus est. cùm iam Galliæ rex, Anglo fœdera-
exercitum Odetto Foixio Lautrechio duce, ad
randum Pontificem, & regnum Neapolitanum
iò inuadendum, in Italiam misisset, qui iam
um Lepidi vsq; progressus erat. Est au-
vt Italicus scriptor Fr. Guicciardinus hanc
riam concludit, hoc exemplum certè memora-

M. D. XXVII. bile, & cui simile fortasse nunquam eo tempo[re] quo Ecclesia Romana potentiam est adepta, fui[t] vt Pontifex de tantæ potentiæ & dignitatis deie[ctus] gradu, Româ amissa, & omni imperio in ho[stium] potestatem redacto, in carcere custodiretu[r] idemq; paucorum mensium spacio, in libertatem, [&] amissum imperium restitutus, breuißimo tempo[re] in pristinam amplitudinem potentiamq; rediret. Tanta fuit Pontificatus apud Christianos principes maiestas, atq; apud omnes veneratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Nobilissimo Heroj,
*Magnifico & optimo viro,
eximiæ virtutis ac dignitatis Domino,*

THEODORICO BEVERNEST,

Domino in Lysevitz, &c.

Illustriss. Ducum Megapolitanorum Consiliario,

Optim. studiorum ac literatorum Mecenati; patrono colendo,

Dicat & consecrat

Dauid Chytræus.

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

LIBER NONVS.

M. D. XXVIII. GOSTAVVS Erici, Succiæ rex, etsi ante quinquennium, solennibus ordinum regni Succiæ comitijs Rex electus & confirmatus erat: tamen, cùm archiepiscopum Vpsaliensem & cæteros regni episcopos, potentia & opibus fretos, semper Gubernatoribus regni aduersatos, intestinis bellis patriã implicuisse, & Danicos reges ad opprimendum patriæ principes accersiuisse ac iuuisse sciret: non ante Coronari voluit, quàm Episcopi, depositis imperijs & gubernatione politica, sacris tantùm ac officij sui proprijs docendi ac visitandi muneribus vacarent. Id cùm superiore anno demùm confecisset: Vpsaliæ,
12. Ianuar. ineunte hoc anno, solenni ritu sibi CORONAM Regni imponi passus est. Nec multò post, singulis cathedralibus templis, viros doctos ac facundos, Euangelij concionatores, à se antea aliquoties auditos & probatos, præfecit. Quos ab episcopis populo commendari & defendi flagitauit. Sed qui ad SCarensis episcopi ecclesiam missus erat: ita exceptus est, vt quanta posset celeritate in Vplandiam rediret. Idem eius oppidi Scholæ rectori, viro apprimè docto accidit, qui cùm Matthæi Euangelium, in scho-

M. D. XXVIII.

schola extra ordinem prouectioribus interpreta-
vellet: in scholæ vestibulo lapidibus à scholasti-
s exceptus, VVastenas confugit. Huius verò
ntumaciæ auctores, Magnus eius loci episcopus,
. Turo Iohannis, Magnus Bruntonis, Turo Eri-
, Nicolaus Olai, cum alijs nonnullis VVestgothiæ
oceribus fuerunt, qui ob institutam ecclesiarum
formationem, & noui, ut appellarunt, dogma-
Lutherani introductionem, contra regem Go-
tuum coniurarant. atq; hoc anno, Smolandensi-
s in coniurationem ascitis, Ienecopiæ, Margare-
m, regis Gostaui sororem, Iohannis com. Hoiensis
niugem, captiuā duxerant. Dalkarlos, quoq; &
liquas vicinas prouincias sollicitarant: atq; ad
aij Calendas conuentum in VVestgothia ad Lar-
conualles indixerant. sed cùm reliquis prouin-
s in fide Gostaui regi data persistentibus; VVest-
thi, in conuentu Laruensi apertè responderent,
ex partibus regis Gostaui futuros, quòd patri-
n ex regis Christierni tyrannide liberarit, eisq;
cem atq; tranquillitatem præstet, & legibus atq;
nestis consuetudinibus, eos gaudere sinat. De
æresi verò, ei quæ obijciuntur, se judicium adhuc
llum ferre posse, atq; regis pietate fretos, credere
lumnias esse, ab eius fortunæ inuidentibus con-
ctas. Idcirco VVestgothiæ proceres, re despe-
ta, sententijs etiam dißidere cœperunt. Episcopus

enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXVII. enim & Turo Iohannis se suis cum thesauris in Daniam conferunt. Sed rege Gostauo, cum Friderico rege regniq; Daniæ senatoribus expostulante, quod contra pacis formulam, regni Sueciæ hostes in Dania tolerarent ac fouerent, ex Dania abire jussi, ad Albertum Megapolitanum principem tendunt, a quo liberaliter aliquandiu sunt sustentati. Magnus verò Brunthonis, Nicolaus Olai, & Turo Erici, sine vllis conditionibus regem adire constituunt, nihil minus cogitantes, quàm aliquas ipsorum literas, post coniurationem suos ad complices perscriptas in manus regis deuenisse. coram rege igitur se sistentes propalam fatentur, se D. Turoni Iohannis, cui ob ætatem & apud VVestgothos authoritatem resistere nequiuissent, ad tempus consensisse, neq; vllis literis vel documentis alijs demonstrari posse, quemquam illorum vlterius in hac rebellione progressum, paratos se coram regni senatu causam disceptare. Ad jus igitur admissi, & sæpius tam à rege quàm à regni senatu admoniti, vt ad clementiam misericordiamq; potius confugerent & veniam deprecarentur, quàm controuersiæ euentum expectarent, illis pertinaciter suæ sententiæ insistentibus, prolatæ eorum sunt literæ. Quare propria ipsorum sententia condemnati, seroque pœnitentes, duo ex illis Stockholmiæ capite plexi. Ericus Turonis nummis vitam redemit. Reliqui deniq

niq; huius rebellionis socijs veniam precantibus, M. D.
c culpa in uniuersum gratis est remissa. Eius- XXVII.
n quoq; anni æstate rex Gostauus in oppido Ny-
ensi VVestgothorum, præsentibus regni Sueciæ
itoribus, cum Friderici Daniæ regis legatis, de
tua trium horum regnorum concordia, commo-
ac incrementis egit, rebusq; omnibus amicè
positis & transactis, læti domum utrinq; re-
runt.

Nonis Martij, Martinus à Rosum, qui Caroli
cis Geldriæ nomine, Vltraiecto præerat, per
es aliquot peditum copijs præfectos, in Hollan-
n missos, opulentißimum ac splendidißimum
landiæ oppidum HAGam, antiquum Hollandiæ
itum domicilium, & senatus supremi sedem,
dit ac diripit: & magnam auri, argenti ac
iosæ supellectilis vim aufert. Nemo tamen ex
torum ordine, & ex ciuibus paucißimi, à Gel-
prædæ intentis intercepti sunt. Hæc comi-
l Agæ direptio atq; inopinata calamitas, non
andos tantùm, sed omnes finitimas gentes Cæ-
subiectas, tanta rei indignitate perculsas, gra-
ne commouit. Itaq; velut œstro percitæ, in
ros, & Traiectinos, qui semper Geldrijs quàm
undis addictiores fuissent, debachantur; &
rimè concurrentes, cupidißimè Florentium
tem Burensem, cui à Cæsare totius belli sum-
ma com-

M. D. XXVIII. ma commendata erat, sequuntur. Is coacto
diq; exercitu, & ingenti tormentorum bellicor
vi comparata, primùm quatuor millia peditum,
aggere VVardeno, propè urbem Traiectum co
cat, qui eruptiones in Hollandiam, & commeatu
importationem prohiberent. Deinde ad Busc
ducis, partem copiarum relinquit, quæ Geldro
Brabantiæ vexatione arcerent. Ipse cum Epis
po & principe Traiectino, Henrico Palatino,
mersfordiæ collocutus, arcem Emsam recipit. I
inde, cum robore exercitus & tormentis omnib
HAttum Geldriæ oppidum, Isalæ inter Swoll
& Campos adiacens, obsidet, ubi se Georg
Schenck à Tautenburg, cùm Frisiacis & Tran
sulanis copijs, illi coniungit. Erat autem a
Hattumi, totius Geldriæ clarißima & muniti
ma, quam tormentis validè concussam & opp
gnatam, præter multorum opinionem, paucis d
bus, deditam occupauit. Quo terrore consti
nati, qui Altenæ castellum propè Dauentriam pr
sidio tenebant, & Hulcensteinum propè Nero
mum, incensis arcibus sponte profugerunt. El
burga etiam se ultrò dedidit. Harderwicum
24. Iulij. dies obsessum, in Burgundiorum potestatem v
nit. Tielâ verò, omnem vim hostilem fortit
sustinente, Burgundi re infecta obsidionem s
uerunt.

Un

Intereà Traiectinorum ciuitas, exulis Godfri- M. D.
li Vornij consilio & ductu, & episcopi Henrici Pa- XXVIII.
atini copijs recuperata, & Geldri expulsi sunt.
ùm enim consul Traiecti multos annos Vornius
uisset: in suburbio, quod VVerdam vocant, notos
& fidos aliquot amicos habebat, qui cum custode
ortæ transegerant, ut Vornium & comites manè
duenturos intromitteret. Vornius adiunctis si-
i equitibus, qui Amersfordiæ in præsidio erant, &
uabus peditum cohortibus in aggere VVardeno
esidentibus, illucescente Calendarũ Iulij die, quos-
um ad portas pedetentim ire iubet, & plures sub-
indè submittit. Geldri in summa turri portæ ex-
bantes, custodi acclamant, ut sine mora portas
audat. Respondet is, ut pridiè edoctus erat, a-
icos hos esse, & Geldros milites, qui sub noctem
ædandi causa egreßi essent. Cunctante verò cu-
de, & aduolantibus ad portam episcopi militi-
s, quorum VVilelmus Turca præfectus erat, Gel-
i vigiles ex turri cratem ligneam deijciunt.
uam securibus & ascijs ciues suburbani, consulis
nici, rescindentes, equitatui & reliquis peditum
pijs ingrediundi potestatem fecerunt. Etsi au-
t Geldri & confœderati correptis armis obuiam
gressi, aliquantisper ancipiti marte dimicarunt:
men magna ciuium parte exulibus se coniungen-
Geldri terga dantes, ex porta telonaria plerique
profu-

M. D. XXVIII. profugerunt. Qui in vrbe remanserant Geldr Christophorus comes à Morse, vrbis præfectu VValrauius VVardenburg, & D. Guinandus Ar hemius, Geldriæ ducis consiliarius: ex confœd ratis verò Canonicis, nobilibus, & plebeijs circit sexaginta capti, & de quindecim factionis conf deratorum choragis, supplicium capitis sumptum ex canonicis aliquot culleo insuti, & Neptuno lit ti sunt.

Gorichi postea conuentus Principum & leg torum de componendo bello habentur; vbi medi cribus conditionibus PAX restituta est. Geldr Dux denuò, se sine hæredibus mortuo, omnes diti nes suas, Cæsaris & domus Burgundicæ potest cedebat. Cæsar vicißim oppida per Florentiu comitem Burenum ei adempta reddit. Episcop Vltraiectinus, politicum diœcesis suæ imperium v niuersum, domui Burgundicæ permittit. & ciu Traiectinos, juramento, quod ipsi pridem præstit rant, absoluit. Ciues Traiectini, comiti ab Hoc strat, Hollandiæ Gubernatori, nomine Cæsaris, f delitatem ac obedientiam jurant. Quorum ceruic bus Cæsar, ne seditiosis tumultibus Rempublica vt antea, turbarent, Arcem munitam Fridebu imponi, & Magistratus nouos creari jußit. Ar absoluta, præsidium perpetuum in ea collocatu cæteri milites dimißi sunt.

Henr

Henrico verò episcopo in patriam reuerso, vbi Vormatiensem & Frisingensem diœceses dein- M. D. XXVIII.
os rexit; Caroli V. autoritate, VVilelmus de chuordia, cardinalis & episcopus Dertusensis, Hispania absens, episcopi Traiectini titulo or-
us est. cui Gregorius comes Egmondanus suc- 1535.
it. Hunc Fridericus, Georgij Schenckij, baro- 1560.
in Teutenburg filius, secutus est.

In vicina Vltraiectinæ diœcesi FRISIA, comes ARDVS, Vlrici filius, princeps ingenio, magni-ine animi, industria, & rebus gestis præstans, arces Stichausen & Frideburg ditioni suæ ad-t, & nouem annos vrbis Groningæ; & Butia-um dominus fuit, è vita emigrauit. relictis ex
abetha, Iohannis Rithbergensis comitis filia, 14. Febr.
onis sorore, quatuor filiabus, & tribus filijs, None, qui in gubernatione patri succeßit, & ne, qui Caroli Cæsaris auspicijs in Belgico mi-s, Valkenburgensis prouinciæ præfectus fuit. mogenitus verò Ezardi Vlricus, aliquot annos
oli Cæsaris aulam secutus, cùm ex Hispania, 1520.
e ægra in patriam redijsset, multos adhuc an-in ca ægritudine patri etiam superstes vixit.

Henricus dux BRVNSuicensis, Caroli Cæsaris ndijs conductus, vt nutantem in Italia Cæsa-arum partium fortunam, nouis copiarum viri-onfirmaret, & obseßis Neapoli, ab Odetto

M. D. XXVIII. Maio.

Foixio Lautrecho Gallorum duce, Cæsareanis pem ferret; viginti signa peditum, & sexcen equites in Italiam duxit. cuius aduentu cogni Antonius Leua, qui Mediolanum nomine Cæsa tuebatur, trans Abduam ad eius colloquium ven eumq́;, quòd itinera Neapolim versus impedita hostibus tenerentur, ad Laudem Pompeiam opp gnandam deduxit. Qua tormentis, quæ sin aduexerat, verberata, & aliquot impreßionib irrito conatu factis, cùm stipendia militibus solue Antonius Leua recusaret, & iam lues pestilens ipsius legiones atrociter grassari inciperet: ho tante etiam & instigante Antonio Leua, qui coll gam potentiorem socium Imperij & rapinarum pud se retinere nollet, rebus infectis, & magna bellici apparatus partem, & equos, intumescent bus vngulis relinquens, exiguoue precio diuen dens, in Saxoniam redijt. cùm in Italia, inter cæ teros duces, AScanium à CRamm (cui librum, vitæ genere militari an Deo placeat; Lutherus d dicauit) lue extinctum reliquisset.

exeunte Aprili.

Cæsareani intereà, Neapoli, terra mariq; Gallis obsideri cœpti, etsi à Philippino Auria na uali prælio ad Capreas victi, præcipuis ducibus prorege Vgone Moncada, & Cæsare Feramusc cæsis, & Alfonso Vastio, Ascanio & Camillo Co lumnis, Gobbo, Serenonio & cæteris captis, plan

de suc

e successu defensionis plerięq; mortales desperant: tamen Philiberti principis Auraniæ virtute, DEO inprimis pro Cæsare pugnante, & pestinti lue Gallicum exercitum & ipsum Lautrechum sumente, illustrem victoriam, gloriosè defensa eapoli, & toto regno recuperato, adepti sunt. am Andreæ Auriæ etiam à rege Gallorum ad Cærem defectio, & commeatuum importatio permisadiuuit. qui paulò post, Genuam quoq; patriam um, Gallicæ classis Sauonam secedentis neglintia, ex Gallorum regis potestate liberatam, Cæis patrocinio subiecit. Sic mirabiliter Deus, rolum, ad quem opprimendum toties summa seotius Europæ potentia conspirauerat (nam & ilanni initio, Galliæ & Angliæ reges denuò ei um per feciales denunciarant) protexit, & non m in Neapolitano regno, sed Insubria etiam, um Gallorum exercitum, Francisco Burbonio, auli comite, ab Antonio Leua capto, deleuit, & us Gallorum prorsus in Italia fractis & contripacem ultrò & supplices, Papa, Gallus, dux iolanensis, & huic confœderati Veneti & Flonini, optarunt; quæ sequenti anno petentibus isq; data est. M. D. XXVIII. 16. August.

Philippus Hassiæ princeps, conspirationis cum, aduersus ducem Saxoniæ electorem & ipropter Lutheri causam, à quibusdam prin-

M. D. XXVIII. cipibus Vratislauiæ per legatos factæ, famâ commotus, exercitum conscripsit: cumq; edito coniurationis exemplo, in oram Franconiæ duxit, bellum cum episcopis vicinis, Moguntino, VVurtzburgensi & Bambergensi gesturus, nisi promitterent nihil se aduersus ipsum & electorem moturos esse. Cùm autem, & episcopi illi, & Georgius dux Saxoniæ, Heßi socer, & alij principes, conspirationi insimulati, publicis scriptis se excusarent, & commentitium fœderis illius diploma esse affirmarent: cunctantius progredi cæpit Landgrauius: & interuentu Richardi Treuiri & Ludoici Palatini, conditiones pacis vtrinq; acceptæ sunt. Saxoniæ dux vt ostenderet nihil se aliud quàm pacem voluisse, etsi paratus erat, & tot iniurijs irritatus, ne stipendium quidem in conditionibus flagitauit. Landgrauius verò egentior, 60000 à Moguntino: 40000 à VVurtzburgensi, 20000 à Bambergense, in belli impensas accepit. Otto à Pack, Iuris doctor, Georgij Saxoniæ ducis consiliarius, qui exemplum commentitij fæderis Landgrauio exhibuerat, & se archetypum vidisse asseuerarat, cùm ad causam dicendam apud multorum principum legatos, qui in Haßiam, eius rei gratia mißi erant, sisteretur: probare indicium à se factum idoneis documentis non potuit. Sed tamen non prorsus de nihilo fuisse hoc indicium multi judicarunt. ac in his Luthe-

rus et-

us etiam, aliquot aduersus ducem Georgium li- M. D. XXVIII. Tom. XII. VVitteb.
ellis editis, eius meminit, ac totus de arcanis &
rto sublatis literis, Lutheri liber, occasione pri-
itæ cuiusdam epistolæ Lutheri ad VVenceslaum
yncum de hoc fœdere scriptæ, natus est. cuius ex-
nplo ad Georgium Saxoniæ ducem perlato, is ad
ectorem Saxoniæ Ioannem illud mittit, & quæstio-
m in Lutherum decerni postulat & literas val-
minaces addit. Sic Maxima de nihilo historia
c anno nata est. cuius vt argumentum & occa-
legentibus illos Lutheri libros nota sit: exem-
um epistolæ Lutheri, ad VVenceslaum Lyncum,
clesiasten Noribergensem, satis violenter scri-
e, adiungi potest.

Dum hæc in Saxonia aguntur, Henricus AN-
iæ rex, de Catharina vxore, Caroli V. mater-
a, ex qua hæredem masculum rex nullum susci-
bat, dimittenda cogitabat, conscientiam præte-
us, quod incestam cum fratris vxore consuetu-
em tot annos habuisset. Ideoq; id matrimonium
itum pronunciari à Clemente PP. petebat.
bianum etiam, Cardinalem Eboracensem, ad
nceisci Galliæ regis colloquium mittebat, qui de
us sorore secretò ageret. Consulebantur Aca-
niæ in tota Gallia & Italia, an cum fratris
re contractum matrimonium dissoluendum es-
Pontifex, vt moram interponeret, ne Cæsarem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. denuò à se alienaret, negocium jure tractari vole-
XXVIII. bat, ideoq; Card. Campegium in Angliam misit
qui cum Cardinale Eboracense perpetuo Pontifici
per Angliam legato, causam cognosceret. eiq; bul-
lam decretalem, qua prius matrimonium irritum
occultißimè declararat, cum huiusmodi mandat
dederat, vt ea regi & Eboracensi ostensa, diceret
se finito judiciali processu, quem in tanta rei ma-
gnitudine & infamia, si secus quàm jure ageret
ad se redundatura, omnino præcedere oporteat
eam promulgandi potestatem habere. Hac enim ra-
tione eos pacatiore animo judicij moram toleratu-
ros rebatur. Mandauerat autem PP. vt judicium
quantum posset protraheret, nec bullam illam, nisi
à se denuò juberetur, traderet. Inchoato in An-
glia judiciali processu, Catharina, ab Eboracense,
leuißimo homine, ad ipsum Pontificem se prouo-
care ostendit, & Cæsar apud Clementem instat,
vt Romæ causam ipse cognoscat. Clemens di-
ploma, quo irritum matrimonium declarat, Cam-
pegium non promulgare, sed igni statim tradere ju-
bet, & causam ad se reuocat. Eboracensis, cùm
regem puellæ nobili in Gyneceo oculum adiecisse
sagaciter animaduertisset, occultè literis & nun-
cijs Clementem monet, vt diuortij judicium extra-
hat. Henricus, cognito Pontificis de bulla decre-
tali cremanda mandato; & clandestinis Ebora-
censis

-ſis molitionibus, ex legato quem Romæ habebat, M. D.
-ſpectis; concepta indignatione, ex ſummo di- XXVIII.
-tatis & opum faſtigio illum deiectum, Eboraci
-rere, ac poſtea inde captiuum duci Londinum 1530.
-et. vbi in itinere, animi mœrore, & ſupplicij
-minentis metu, vel hauſto ſponte veneno extin-
-t eſt, exemplo illuſtri confirmans, aulicos regum
-uſtros, calculis arithmeticis ſimiles eſſe, qui pro
-ocantis principis arbitrio, aliàs centum millia,
-is vix teruncium valeant. Cùm autem defi-
-o cauſæ in Romana curia diutius differretur:
-c non expectato Clementis judicio, per ſpeciem 1532.
-s, à nouo Cantuarienſi epiſcopo, Thoma Cram-
-o, quem Guilielmo VVaramo, Eraſmi patrono,
-ens rex ſubſtituerat, & Stephano Vintonienſi,
-nam aliquoties citari, & non comparentem
-tò lata diuortij ſententia, à ſe ſeiungi curans:
-NAM, filiam Thomæ Bulleyne, vicecomitis
-ofordiæ, ex Gynecæo duxit, ex qua, Eliſabe-
-t filiam noſtra ætate regnantem poſtea procrea- 1533.
In Saxonia, Erico duci Brunſuicenſi, & Eli-
-thæ, Ioachimi I. Brandeburgenſis natæ, filius
-ICVS junior, die Laurentij: & Alberto duci
-apolitano, filius Georgius die 22. Feb. H. i. M.
-ati ſunt.

-n Friſia Orientali, primus hoſpitium Docto- M. D.
-, Pontificiam doctrinam & abuſus taxanti- XXIX.

 bus præ-

M. D. XXIX.

bus, præbuit VLRICVS, nobilis OLDershumi
qui Heronis Omkij Esensis consanguineus frat
& Baldasari patruus erat. Is conniuente Eza
comite, colloquium ac disputationem cum pont
cijs, quorum partes vir nobilis pastor Embde
1525. tuebatur, publicam Oldershumi instituit. cuius
cta, typis vulgata, cum Vlrici præfatione, eti
nunc exstant. Deinde in Nordensi cœnobio I
minicano HENRicus Rees, zelo veritatis p
1526. pagandæ ardens, Themata summam doctri
complectentia, itidem typis expressa, permissu
zardi, omnibus templorum valuis in toto comit
1527. adfixit. de quibus instituta Nordæ ad Cal. Ianu
collatione, omnibus se respondere, eaq; verbo I
tueri velle profitetur. Cùm autem præter A
batem vallis Mariæ, pauci se autoritate præstant
opponerent, & hic causam non bonam malè agen
magis etiam labefactare videretur: Papæ autor
tas in tota orientali Frisia corruit. & sub Eza
patrocinio, ecclesiæ ad verbi diuini normam eme
1528. datæ sunt. Sed mox eo defuncto, sub filio Ennon
quarumcunq; sectarum homines, qui à Pontific
secesserant, paßim in comitatum & Emdam præc
puè irrepebant, ac tum primùm Anabaptistæ, doct
re Melchiore Hoffmanno, caput in Frisia extuler
eò usq; progreßi, vt publico loco apud Emdam
Anabaptismum instituerent. Etsi autem, re à Ma
gistrat

ſtratu cognita, Melchior & aſſeclæ ipſius aliquot, M. D. XXIX.
ecti ſunt: tamen reliquiæ huc usq; hæſerunt. Mox
cuta ſunt Sacramentaria diſsidia, & cœnobia a- 1529.
quot à comitibus primùm occupata. Inter vici-
s etiam Aldeburgicos & Friſiæ comites, qui mul-
annis graui & capitali odio diſſenſerant, inter-
ßione Chriſtierni Daniæ regis exulis & Florentij
mondani comitis Burenſis, Pax & amicicia reſti-
a eſt, hac inter cæteras conditione, vt Annam
deburgenſem Antonij ſororem, ENNO (accepta
dotem Butiadia) vxorem duceret. Quæ nu-
æ, anno proximè ſequēti peractæ ſunt. Quo, cum 1530.
ldaſaro, vicino inquieto, bellum recruduit, cuius
em VVitmundam Enno per inſidias occupat.
in aſpirante fortuna vtendum ratus, vocatis ce-
iter ad arma ſubditis, Eſenam trinis caſtris, quo-
n vni, Boijngum Oldershumium, Ieueræ ca-
neum, quæ adhuc in fide illius perſiſtebat, præ-
it. Baldaſarus fame tandem expugnatus, Enno-
e his conditionibus dedidit, vt Eſenam cum o-
i ditione, Beneficium Ennonis & ſucceſſorum
oſceret, & ſe clientem ac ſubditum illius inſtar
erorum nobilium profiteretur: vt tormenta tra-
et: arcem oppidumq; mœnibus ad arbitrium
ionis nudaret. Hæc etſi executioni ſtatim data
ſolennes de ſubiectione & feudo literæ confectæ
t: & Baltaſar egregiam in comitem Fidem &

M.D. XXIX. obſeruantiam ſimularet: tamen ingentem animi dolorem ac indignationem & ſtudium vindictæ ardens in corde circumferebat, quod paulò poſt magno cum ipſius & Ennonis Friſiæ comitis detrimento erupit. Nam ad Carolum Geldriæ ducem, qui Groningam Friſiæ metropolin adhuc tenebat, Baldaſar confugit, ac ſe ipſius & ſucceſſorum illius clientem fidelem perpetuò futurum eſſe oſtendit, ſi ab eo, aduerſus vicinum Friſiæ orientalis comitem, quem alioquin Geldrus oderat, in amiſſum patrimonium reſtituatur & defendatur. Geldrus cupidè conditionem accipit, & ſequentibus annis aliquoties auxilia Baldaſaro, comitis ditionem vaſtanti, adiungit, ac tandem miſſo Martino Roſſemo duce cum 4000. exercitu, comitis Ennonis copias,

1533. 14. Octob. quadruplo maiores, ad Iamegam profligat. & curſum victoriæ vrgens, totam orientalem Friſiam peruagatus, munitiſsimam arcem Gretam ſeu Gretzilam occupat. Baldaſarum in amiſſam ditionem reſtituit, & patrocinio ſuo deinceps defendit. Cumq; Groningenſibus, ob negata ſibi in Tranſamaſana bellum gerenti, menſtrua 16000. aureorum ſtipendia petita, Geldrus infenſus eſſet: cum comite Ennone iam humiliato, cuius opera in Groningenſibus vindicandis ſe vti poſſe ſperabat, tolera-

20. Ianuar. 1534. bilibus conditionibus tranſegit, vt reddita Baldaſaro VVitmunda, Gretam reciperet, & Geldriæ

ducis

ris amicus esset. Sed nouam hanc Groningensis M. D.
tinij mutationem postea suo loco indicabo. XXIX.
Vicina autem Frisiæ, TRansisalana prouincia,
us Dauentria, Suolla & Campi, vrbes præci-
sunt: Traiectensi diœcesi prius coniuncta, cùm
nsionem ab Episcopo aduersus Geldrum hostem
num & perpetuis bellis finitimos infestantem
ere non potuisset, ante biennium, Cæsari Caro- 1527.
Belgarum principi se subiecerat. Transisala-
um exemplum, Carolo Geldro à Burgundis vi-
& Vltraiectina diœcesi, ad domus Burgundi- 1528.
itionum societatem aggregata, Groningensis
n Frisiæ vrbs pulcherrima (quæ Geldrum pa-
um aliquot annos agnouerat) cum agro adia-
e, & Trenta ac Duenta regiones, postea secu- 1536.
nt, vt suo loco prolixius exponam. Ita septen-
n prouincias, in vnum Belgici Imperij corpus
mentatas, Carolus coniunxit: Brabantiam,
enburgum, Limburgum & cohærentes Fal-
iontij, Dalem, & alias vltra Mosam regio-
Flandriam & Artesiam, Hannoniam, Hollan-
, Namurcum, Frisiam, Transisalanam, Gro-
um, Vltraiectum, Insulas, Valencenas, Torna-
Zelandiam, Mechliniam, & quæ postremò
ccessit, Geldriam. In his Flandria & Ar-
Galliæ regis Dominium supremum antea a-
ebant. Sed pace cum Gallo, hac æstate, Ca- 5. Augusti.

mera-

M. D. meraci facta, Franciscus Galliæ rex, omni iur
XXIX. quod in Flandriam, Artesiam, Tornacum & al
quædam loca habuerat, Carolo cessit, ac, ut fili
obsides ex Hispania reciperet, vicies centum mill
aureorum Carolo persoluit. Burbonio defunc
honorem, & hæredibus illius, ac Philiberto Aur
niæ duci, bona publicata se redditurum promitt
Carolus, cum Gallo & pontifice pace facta, Genua
22. August. in Italia appulit. Bononiam initio Nouembr
ad pontificem venit, vbi aliquot menses, de Itali
tot annorum bellis perturbata & adflicta in prist
nam tranquillitatem restituenda, & reducend
Florentiam Mediceis, & Francisco Sfortia in du
catum Mediolanensem collocando, & Mutina a
Regio Lepidi Ferrariensi permittendo, & Veneto
rum cum Cæsare, ac religionis in Germania con
trouersiis componendis, & Caroli Imper. corona
tione, actum est.

In vere, comitia Spiræ frequentissima habit
sunt, ad quæ Ioannes etiam Saxoniæ elector, Erne
stus Dux Lunæburgensis, Philippus Landg. Hassi
1526. & alij accesserunt. In his comitijs, superioris con
uentus Spirensis decretum, vt in causa religioni
ita se gerant singuli ordines, vt DEO & Cæsare
Maiestati rationem reddere possint, abrogatum est
& VVormatiense edictum de religione, qui hacte
nus seruassent, deinceps etiam seruare: Cinglian
docSri

octrinam pariter abominari: Missam retinere, M. D.
eteri qui mutassent, nihil innouare vsq; ad conci- XXIX.
um, nec plures sibi adiungere iubebantur. Huic
licto Ioannes Saxoniæ dux elector, Georgius Bran-
burgicus, Ernestus Lunæburgensis, Philippus
andgrauius Haßiæ & alij, protestationem solen-
m opposuerunt. Vnde PROTestantium status
ultis annis appellati sunt. Dum hæc comitia
lebrantur, Ioannes Cepusiensis, Stephani filius,
ransyluaniæ Palatinus, quem à parte procerum
igariæ regem electum, & à Ferdinandi copijs
ofligatum, in Poloniam seceßisse supra diximus, 1527.
m ad Solymanni Turcici Imp. patrocinium con-
gisset, ac, si armis illius in Vngariam restituere-
r, se ipsius clientem & beneficiarum fidelem fo-
, & tributum annuum de Vngaria in recognitio-
m dominij soluturum esse promisisset: Patrocini-
ı à Turcis petitum, vberius & maius, quàm spe-
rat, obtinuit. Solymannus enim ipse, cum in-
ntibus copijs, eum in Vngariam reduxit, ac Budæ mense Au-
gem constituit. Inde in Austriam progressus, gusto.
ennam, obsidione cinxit, ac ingenti terrore vni- 13. Septem.
rsam Germaniam compleuit. Sed defendente
ennam strenuè Philippo Palatino, Ruperti filio,
nouis imperij exercitibus, duce Friderico Pala-
o, in Austriam descendentibus, Turca, obsidio- 14. Octob.
soluta, in Thraciam redijt.

In hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXIX. In hac littoris Balthici ora, Ducum Pomera-
niæ cum Marchionibus Brandeburgicis controuer-
siæ tandem compositæ sunt. Etsi enim Georgi
Saxoniæ dux, Henricus Megapolitanus, & Brun-
1527. suicensis, conuentum ea de causa Iutterboci insti-
1528. tuerant & Ferdinandus postea Pragam & iterum
Ratisbonam, partes euocabat: tamen irritæ actio-
nes omnes fuerant. donec intercessoribus Henrico
& Erico ducibus Brunsuicensibus, Grimnicij s
transactum fuit, vt Marchio & ipsius hæredes
deinceps Pomeraniæ duces, feudi collationem à Cæ-
sare petentes, aut sessionem in senatu Imperij com-
petentem occupantes, non impediant. Vicissim
de successione in Pomeraniæ ducatu vacante, Mar-
chioni certius cautum sit, licere ei, quotiescunque
Imper. ducibus Pomeraniæ feudum conferret, in si-
gnum simultaneæ inuestituræ, vexillum vnà pre-
hendere. Præterea quotiescunq; ducibus Pome-
raniæ homagium à subditis præstatur, adesse sem-
per Brandeburgicos consiliarios debere, quibus no-
mine Marchionis, promittant Pomeraniæ ordines,
si ducum Pomeraniæ posteritas mascula extingua-
tur, se Electori Brandeburgico, tanquam vero
& hæreditario domino, parere velle. Pro Mar-
garitæ, Friderici II. el. Br. filiæ, ducis Bugsl
coniugis dote, & bonis mobilibus. 50000. fl. du
Georgius soluat, & electoris Marchionis Ioachim

filia

filiam Margaritam, cum dote 20000. uxorem ac- M. D.
cipiat. Sic æterna pax & amicicia, inter Marchio- XXIX.
nes & Pomeranos sancta sit. Hanc conuentionem
Carolus V. Imp. postea confirmauit, quæ huc usq;
seruata est.

Ernestus dux Lunæburgensis, Henrici filius,
Sophiam, Henrici ducis Megapolitani filiam in
matrimonium ducit. ex qua Franciscus Otto, Fri-
dericus, Henricus, & VVilelmus nostro tempore
patriam gubernans, & sex filiæ natæ sunt. Otto
Henricus Palatinus, Ruperti filius, Susannam Ba-
uaram, Casimiri Brandeb. relictam uiduam, con-
iugem sibi junxit, 16. Octobris.

Franciscus MINDÆ episcopus, dux Brunsui-
censis, apud fratrem Henricum, in Guelforum arce 29. Nouē.
decessit. Quo adhuc uiuente, Albertus Nisens,
aliquot annis, puram Euangelij doctrinam, mode-
stè & sedatè, in templo D. Mariæ, Mindæ docue-
rat, nec in externis ritibus usitatis quidquam mu-
tarat. Mortuo autem episcopo, triginta ex ciui-
bus delecti, Nicolaum Cragium, ex uicino Erici co-
mitis Hoiensis oppido Stoltena, ad Ecclesiæ consti-
tutionem euocant. Is zelum ueræ religionis ar-
dentem præ se ferens, in omnibus templis, Cathe-
drali excepto, docet, & ueteres ritus ubiq; subitò
abolet, & in canonicos ac monachos, omnibus con-
cionibus ex suggesto fulgurat & fulminat. Qua
subita

M. D. XXIX. subita mutatione, & concionum nouarum acerbitate, & populi concitati fremitu & minis, canonici territi ex vrbe fugiunt, & in Cameræ judicio vrbem accusant, eoq; rem post aliquot annos deducunt, vt Imperiali Banno Mindenses subijcerentur. Cùm autem Nicolaum Cragium, omnia im-
1535. moderatè agentem, Senatus ipse tandem eijceret de consilio Vrbani Regij, Gerardus Omichius vocatus, & paulò post, Vrbanus ipse aliquandiu ea ecclesia docuit.

VVildeshusium, oppidum VVestphaliæ ad Huntam fl. collegio ecclesiæ, à VVigberto VVittikini magni filio fundatæ, & illius sepulchro insigne Fridericus Monasteriensis episcopus, ob nescio quam rebellionem, consule capitis supplicio affecto, & muris ac munitionibus oppidi omnibus dirutis, in pagi formam redegit:

M. D. XXX. Sequenti anno ineunte, MINdensi ad Visurgin diœcesi, Episcopus à collegio præfectus est FRANCISCus comes à VVALDEC, Philippi filius, princeps pius, sapiens, justus, clemens ac humanus, & non sæuiens in pios euangelij ministros & auditores. cuius optimi & laudatissimi principis, cum nostri temporis comitibus agnationem mox ostendam, vbi de patria illius ditione pauca dixero: Quæ ad extremos Saxoniæ & Hassiæ fines; ab aquilone, Padebornensem diœcesim; ab o-

casi

su, Colonienſem; à meridie & ortu, Haßiam, M. D. XXIX.
ngitudine & lat. ſex milliarium, attingit. ac op-
lis nobilibus, CORBachio, LAndoia, Menger-
ſio, Reda, Freienhagen Carolini iudicij ſede,
Vildunga, Saxenhuſio, Saxoberga, & Furſten-
rga inſignis: & vbertate agrorum, varietate
ctuum pratis & paſcuis alendo pecori fœcunda;
metallorum omnis generis, auri, argenti, æris,
ri, ac plumbi ferax. cuius aurifodinarum ad Cor-
chium, ante trecentos annos mentionem Alber-
Magnus fecit, & quidem de auro ibi effoſſo,
n igne probatur ac purum redditur, minus quàm
Boëmico, vlloue alio, conſumi affirmat. Nec ve-
hodiè venæ illæ prorſus exhauſtæ ſunt, nec pro-
Corbachio, ex arena ſæpiuſculè lota aurum ab-
gitur. ac Ædera fl. qui mediam ferè prouin-
n VValdecenſem diſpertit, χρυσοφόρος eſt,
ex Naſſauiæ montibus, per comitatum VVitt-
ſtein, ad Francobergam allabens, & arcem
aldeccenſem, præcipiti rupe conſpicuam, in ima
le, altißimis vndique montibus ſepta, alluens,
Friſlariam Haßiæ oppidum præterijt, recepto
lma, in Fuldam fl. ſupra Caſſellam, atque inde
iſurgin emanat.

Originem Comitum VValdeccenſium, à VVi-
ndo comite in Sualenberg, quem Carolus Ma-
ecclesiæ Paderbornenſis à ſe primùm funda-

M. D. XXX. garitæ sororis Ioannis Saxoniæ electoris filij
PHILippus Landgrauius Haßiæ: VVolffgang
princeps ab Anhald, cuius soror, altera Ioann
coniunx fuerat: & Senatus duarum ciuitatum in
perij, Noribergæ & Reutlingæ: CONFESSIO
25. Iunij. nem FIDEI, Carolo V. Imp. exhibuerunt. quæ A
GVSTANA vulgò appellata, cùm commune Sym
bolon omnium in Germania, Dania, Suecia, &
lijs quibusdam gentibus, ecclesiarum, quæ à Pon
fice Romano discesserunt, deinceps fuerit: pau
copiosius, de confeßionis illius ortu, quomodo pr
mùm deliberata, composita, & Imp. Carolo V. o
lata, & quæ consultationes & actiones de religi
ne, exhibitionem illius in comitijs Augustanis pr
cesserint & comitatæ sint: ex prolixiore Actoru
in comitijs illis expositione, olim à me edita, desci
ptam, inserere hoc loco decreui. quam pijs & ca
didè iudicantibus nostrarum ecclesiarum ciuibu
non ingratam nec iniucundam fore confido.

Lutherum, tetras indulgentiarum nondinati
nes ac imposturas, editis primùm propositionib
de tota doctrina pænitentiæ, piè & modestè scr
ptis refutantem, statim in acerbißima Pontificis
satellitum ipsius odia incurrisse, & paulò post e
1520. ta Leonis X. bulla sæuißima excommunicatum
& instigante Pontifice ac monachis, ab Imperato
1521. Carolo V. in comitijs VVormatiensibus proscr
ptu

tum esse, supra commemorauimus. Cùm autem | M. D. XXX.
uris vt ilex tonsa bipennibus, ab ipso ducit opes, nimumque ferro; ita Lutheri pectus, ardenti ze- tuendæ veritatis ardens, his fulminibus non ungeretur, nec languefieret; sed singulari & lusquàm Heroica animi magnitudine, constantia, r fide in Deo adquiescente, diuinitus armatum r confirmatum, maiore animo pro veritate pro- ignaret: statim post promulgatam proscriptio- em, duos neruos regni Pontificij, Abominationem issæ priuatæ, & vota monastica, accuratißimis futationibus in Pathmo editis, vt Alexander ordium nodum incidit: & perpetuò laceßitus ab doctis scriptoribus, paulatim plures abusus, erro- s, & idola taxauit.

Intereà Carolo Imperatore, intestinis Hispa- rum seditionibus, & bello Nauarrensi, in Hispa- am reuocato, & postea continuis nouem anno- n bellis Italicis implicito, etsi tristißimis calami- ibus magna pars Italiæ horribiliter vexata est; nen, vt nihil mali permittit Deus, vnde non a- uid boni efficiat: ita consentaneum est, illis ipsis lis, DEO ita gubernante, Carolum occupatum sse, hanc quoq; ob causam, vt absente Cæsare, cutio edicti VVormatiensis impediretur, & do- ina euangelij tutius & latius propagari in Ger- nia & exteris nationibus posset.

M. D. tæ Aduocatum constituit, arcessunt. Quod jus
XXX. posteris quidam VVidekindus comes VValdecce[n]sis, cum Friderico Barbarossa in Asiam profecturu[s], acceptis 300 argenti marcis collegio remisisse scr[i]bitur. Nec verò continua superiorum comitum fa[]miliæ series annotata, quod sciam, extat. Itaq;
1366. HEnrico Ferreo, qui Corbachiam antea liberam imperio comitum primus subiecit, partem Geneal[o]giæ, ad nostra usq; tempora deductam, adscribo.

Otto

HENRICVS FERREVS, condit[or] arcis Landoiæ. Corbachiam, anno 1366. die [] Martij oppressam, sibi parere coëgit.

HEnricus, FRidericum Ducem Brunsi[] censem, electum Imp. ad Frislariam interfecit, a[n]no C. 1400. uxor Elisabeth Bergensis.

Henricus — Adolphus

cœpit 1410. sexennale bellum cum Pattibergis, [fi]niuit 1418. patrocinio Ludoici Haßiæ principis primus subiecit, 1428.

VVOLRadus comes à VValdec, ab episco[po] Moguntino, Frislariæ, & alijs, quæ in Haßia [te]net, oppidis, præfectus 1434.

Phil

☞

…HILippus I. — PHILippus II.

…RANCISCVS episcopus Mindensis, …onasteriensis, Osbrugensis, electus …30. ⊕ 1553 — PHILippus III.

PHILippus II. → Henricus → Philippus IIII. ⊕ 1574.

Philippus IIII. → Samuel. ⊕1570. Daniel. ⊕1577. Henricus. ⊕ 1577.

Henricus → Guntherus ⊕ 1585. → Ernst. VVilhelm.

PHILippus III. → VVOLRadus II. pius, doctus & humanus, præses colloquij Ratisbon. 1546. ⊕ 1578. — Ioannes.

VVOLRadus II. → …las …sens …es na …554. …588. — VOLradus ⊕. 1587.

…las → …stianus. Volradus.

Ioannes → BERNHAR- Episcopus Osnabr. electus 1586. — Franciscus.

…AVGVSTÆ, in comitijs frequentißimis, IO…NES dux Saxoniæ elector, cum filio Ioanne …erico: GEORGIVS marchio Brandeburgen… …riderici filius: ERNESTus & FRANCI… fratres, duces Lunæburgenses, Henrici & Mar-

 garitæ

XXX. Habita sunt interim comitia in Germania, p
1522. mùm Noribergæ, vbi metu seditionis & grau
1523. rum turbarum, differri executionem edicti VVo
matiensis, & Euangelion juxta interpretatio
ab ecclesia receptas doceri jusserunt, & ad di
mendas religionis controuersias & corrigendos
usus ecclesiæ Romanæ, quorum circiter 80. ad i
minutionem libertatis Imperij pertinentes, leg
pontificio, principes obtulerunt; Concilium pi
1526. & liberum petiuerunt. Spiræ etiam ea libertas
ligioni publico decreto concessa est, vt intereà, d
vel in Germania, vel publicum totius orbis Ch
stiani concilium cogatur, singuli in suis ditionib
ita se gerant, & doceri sinant, vt Deo & Cæs
probare suas actiones poßint.

1525. Cùm autem Carolus Cæsar, oppresso ad Ti
1527. num rege Gallo, & biennio post Pontifice ipso R
1528. mæ capto, & tandem Gallico exercitu, ad Neap
lim lue extincto iam totius Italiæ, armis domitæ, v
ctor, Deo juuante, extitisset: & Pontifici ac Gal
1529. petenti pacem dedisset: totus in eam cogitatione
& curam incubuit, vt compositis religionis diß
dijs, communi ecclesiæ & orbis Christiani tra
quillitati & saluti consuleret.

Itaq; colloqui cum pontifice Bononiæ, tùm
cæteris rebus ad Italiæ pacem pertinentibus, tù
verò de controuersiarum religionis legitima c
gniti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nitione & concilio congregando decreuit. Cùm M. D.
...ztur mense Nouembri Bononiam Carolus Impe- XXX.
...ator ad Pontificem Clementem VII. venisset, &
...teris negotijs, de familia Medicea Florentiam re-
...cenda, de Mediolano Sfortiæ tradendo, de pace
...neta, perfectis; deliberatio de Lutheri causa &
...ce Ecclesiæ, instituta fuisset: Mercurinus Cancel-
...rius longa & grauißima oratione voluntatem
...roli exposuit, & Synodum flagitauit. Pontifex
...ntra, nec publicæ paci, nec posteritati profutu-
...m esse Synodum, nec olim in Synodis decreta no-
... disputationibus labefactanda, nec ἀναρχίαν,
...e petulantibus ingenijs sine fine noua dogmata
...gere, & disputationibus in Synodis defendere
...cedat, permittendam esse in ecclesia, contendit.
Etsi autem Carolus ipse sua voce necessariam
... ecclesiæ Synodum, nec se controuersiis, non le-
...me antea in Synodo cognitis & diiudicatis, ar-
...ad delendos Lutheranos sumpturum esse osten-
...: tamen peruicit Pontifex tandem, vt Carolus
...mitteret, se primùm amicis & pacificis ratio-
...us Lutheranos ad obedientiam Romanæ eccle-
...reducturum, aut, si pertinaciter recusarent, ar-
...oppressurum esse. Quo constituto, Cæsar di-
...s in Germaniam literis, comitia ordinum Im-
... Augustæ, clementißimis verbis indicit, ac de
...nsionibus in causa religionis nominatim scri-

 bit, se

M. D. XXX. *bit, se dißidentium partium opiniones & sente-*
tias, benigne audire, cognoscere, & expendere,
in eo elaborare velle, vt præteritis offensionibus
erratis Christo condonatis, & illis, quæ v. rinq;
scripturis secus tractata aut intellecta essent, sep
sitis & correctis, controuersiæ illæ ad vnam simp
cem veritatem & Christianam concordiam co
ponantur & reducantur, vt de cætero vna since
& vera religio colatur & seruetur, vt quema
modum sub vno Christo sumus & militamus ita
vna etiam Christiana ecclesia, in vnitate & co
cordia viuere poßimus.

His deliberationibus Bononiæ finitis, Coron
24. Febr. *imperij Cæsar, die natali suo, absentibus Germa*
niæ principibus, à Clemente VII. accepit. cuius c
ronationis historia prolixè & luculentè apud I
uium libr. 27. descripta extat.

1529. *Cùm autem fama de pace & fœdere inter C*
20. Iunij. *rolum Cæsarem & Pontificem Clementem Barc*
none facto: cuius vnum caput erat: Cæsar & Fe
dinandus, vt hæretici in viam reducantur, opera
danto: & Pontifex sacra remedia adhibeto. Quo
si pertinaces perstiterint, Cæsar & Ferdinandus c
armis coguntο. & Pontifex, vt cæteri Christia
principes, ipsos pro viribus iuuent, operam dat
ad electorem Saxoniæ & coniunctos in eadem re
ligionis causa principes perlatum fuisset: & Bon
nien

ensis congressus decreta inter Cæsarem & Pon- M. D.
ticem, de Lutheranis ferro ad obedientiam Papæ XXX.
gendis, cum lenissimis verbis, quibus in comitio-
m indictione Cæsar usus fuerat, prorsus pugnan-
t accederent: & triumphi principum & sacrifi-
lorum Pontifici Romano addictorum, qui ad-
ntu Cæsaris potentissimi, & ubiq; victoris, Lu-
ranos planè obtritum & deletum iri iactitabant,
uiq; personarent: magna & difficilis deliberatio
timum principem Ioannem electorem Saxoniæ,
in religionis causa socios distinebat, an fidem
hibere Cæsaris literis, & ad conuentum accede-
an verò, ut multi θρασύδειλοι suadebant, fœ-
re cum principibus & ciuitatibus idem sentienti-
, & cum Heluetijs facto, armis occurrere Cæ-
i, antequam Alpes egrederetur, deberent.
Sed Lutherus, qui perpetuò pacis autor suis
, & constanter hactenus, arma religionis præ-
tu sumi, dissuaserat: sumta etiam, ex manibus
uoties authoritate sua excusserat; constantissi-
principes à fœdere & bello aduersus Imperato-
in hac causa mouendo deterret, & à Deo, cuius
s agatur, auxilium et defensionem petere & ex-
are firma fide iubet. Quam ut in suo ipsius
ollegarum suorum ac principum, aliorumq́ue
tatem confitentium pectoribus excitaret &
rmaret: efficaces & firmas consolationes oppo-

M. D. XXX. nendas periculis, quæ confeßionem euangelij co-
tantur, breuibus & neruosis propositionbus co-
prehensas collegit ac edidit: & Psalmum, Deus n-
ster refugium & virtus; Germanico carmine, E-
feste Burg ist vnser Gott / diuinum planè
bur animi, omnia pericula & terrores, intrep-
& excelso pectore despicientis spirante: & num-
ris Musicis, qui tristem etiam & abiectum anim-
erigere & exhilarare, & velut ἐνθουσιασμῷ a-
flare possent, illustratum, in ecclesiis decantand-
euulgat.

Postea, deliberationes de confeßione seu sum-
doctrinæ in ditionibus electoris Saxoniæ & co-
iunctorum principum sonantis, breui scripto com-
plectenda, quod Imperatori Carolo, qui partiu-
dißidentium opiniones & sententias se auditur-
esse significauerat, in comitijs exhiberi posset: c
de ijs, quæ concedi aduersarijs publicæ pacis cau-
piè possent: institutæ sunt.

Composuit igitur Lutherus, antequam iter Au-
gustanum ingrederentur, Articulos XVII. quib-
Christianæ fidei & doctrinæ publicè in ecclesi-
populo proponendæ, & præcipuè ad animarum sa-
lutem & veram pietatem vtilis ac necessariæ sum-
mam, omißis disputationibus scholasticis, & popu-
lo erudiendo non necessarijs, complexus erat. Iu-
seram & cæteri principes ac ciuitates, Luther-
doctri-

ctrinam amplexi, singuli suos theologos, summã M. D.
ctrinæ in ecclesiis suarum regionum sonantis, XXX.
ripto comprehendere. Sed hos septendecim
ticulos, à Luthero delineatos, præcipuè Philip-
in scribenda confeßione propositos fuisse, testan-
r eadem verba & phrases in aliquot articulis
tentæ, & ordo ac series articulorum ferè similis,
epistola Ioannis electoris, Augustâ ad Luthe-
m ante Cæsaris aduentum data.

Venit enim Augustam Ioannes elector Saxoniæ,
eter multorum opinionem & expectationem,
primus omnium principum vrbem ingreßus 2. Maij.
, adiunctis comitatui suo Ioanne Friderico fi-
, Francisco duce Lunæburgensi sororis filio, &
olgango principe Anhaldino, coniugis fratre.
theologis, Iona, Philippo, Spalatino & Isle-
. Lutherum enim, qui à P P. & Imperatore
scriptus, & in acerbißimo Pontificiorum odio
t, Coburgâ discedens in arce reliquerat, vt lo-
viciniore facilius ac expeditius consuli omni-
de rebus, ad religionis negotium spectantibus
et.

Cæsar sexta pòst hebdomada demum Augu- 15. Iunij.
ingreßus est, Electore Saxoniæ de more en-
nudum præferente. Ibi cùm serò admodum in
itium Cæsaris ventum eßet: mox petitum est
ine Imperatoris, vt conciones theologorum

Ducis

M. D. Ducis Saxoniæ, qui in templo prædicatorum
XXX. S. Catharina docebant, intermitterentur. Ea de
toto triduo postea disputatum est, & rationes E
ctoris Saxoniæ ac coniunctorum principum, pet
te Cæsare, scripto comprehensæ ac exhibitæ su
18. Iunij. Id scriptum Cæsar cum senatu principum comm
nicauit, à quibus re deliberata delecti ad elector
Saxoniæ & socios ablegati sunt, obnixè petente
vt Cæsareæ Maiestati in intermittendis concion
bus, quod non ab ipsis solùm, verùm etiam à pon
ficijs flagitaret, gratificarentur. Eo impetra
statim Cæsarem juxta literas indictionis, caus
religionis audire & cognoscere velle, & amicis
pacificis rationibus pro virili componere & sed
re. Elector & socij multis rationibus expositis, c
assentiri bona conscientia non possent: tandem v
gentibus illis respondent, se Cæsari in sua vr
conciones prohibenti, obstare non posse. Itaq;
tolerare & ferre, quod Cæsar in hac causa ord
net, sed tamen non approbare bona conscientia p
se. Statim igitur eadem vespera caduceator C
sareus, præcinente tuba, omnibus concionandi m
nere in vrbe Augusta interdixit, exceptis iis, qu
Cæsarea Maiestas ipsa constituisset.

18. Iunij. Eadem die: Alphonsus Valdesius Hispanu
Erasmi amicus, intimus Cæsaris secretarius,
Mercurino cancellario, quem optimè volentem s
lu

ui Ecclesiæ & orbis Christiani Deus pridiè pen- 4. Iunij.
tecostes, Oeniponte ex hac vita euocauerat, fami- M. D.
liarißimus: Philippum, qui pridiè cum Cornelio XXX.
Sceppero (quem in comitatu Christierni Daniæ re-
gis exulis VVittebergæ nouerat) & Alphonso, de
religionis controuersiis contulerat: denuò ad collo-
quium vocat, eique exponit, se ante meridiem,
commodißima occasione oblata, Cæsarem de Lu-
theranorum articulis docuisse, quod nihil contra
fidem aut ecclesiam catholicam profiteantur: de-
mandasse Cæsarem, vt breuem designationem ar-
ticulorum, sine vllis ambagibus & disputationibus
prolixioribus, sibi exhiberi curaret, vt fundamenta
causæ et controuersiarum momenta rectius conside-
rare & expendere posset. Philippus igitur, ipsos
confeßionis Augustanæ articulos, antequam publicè
exhiberentur, Alphonso Cæsaris secretario mon-
strat: sicut ipse in epistola quadam narrat, Alphon-
sum vidisse articulos confeßionis, antequam lege-
rentur.

Die 20. Iunij, Imperator, in consessu Electorum
& principum, PROPOSitionem deliberationum,
in senatu Imperij tractandarum, ex scripto recitari
iubet, in quo, à prima origine, historiam decem an-
norum Imperij sui breuiter repetens, duo præcipuè
capita ordinum consultationi subijcit: prius de bel-
lo Turcico, alterum de religionis dißidio compo-
nendo. Cùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXX. Cum autem primùm de religione delibera-
dum esse principes censuissent: Electori Saxon.
& coniunctis principibus ac statibus mandatu
est, ut fidei suæ confessionem, & sententiam de a
usibus emendandis, scripto comprehensam Cæs.
reæ Maiestati exhiberent. Quare cùm die Io
annis Baptistæ, Cardinalis Campegius, Clement
VII. PP. Legatus, oratione habita, ad concordia
in religione & bellum Turcicum principes coho
tatus esset: postea legati quinque regionum Au
striacarum, de acceptis à Turca superiori autum
no calamitatibus conquerentes, auditi & dimi
essent: Elector Saxoniæ & coniuncti principes ex
ponunt, se juxta C. M. mandatum, confessione
Fidei suæ latinè & Germanicè scriptam, comple
25. Iunij xos esse: Quam publicè in consessu imperij præle
gere, & Cæs. Mti. exhibere cupiant. Sed po
stridiè demùm hora secunda post meridiem, in pa
sabbato latio Cæsaris, Ioannes dux Saxoniæ elector, cu
post Io- filio Iohanne Friderico, Georgius marchio Bran
hannis. deburgensis, Ernestus & Franciscus fratres, du
ces Brunsuicenses & Lunæburgenses, PHILip
pus Landgrauius Hassiæ, VVolffgangus princep
Anhaldinus, & duarum ciuitatum Norībergæ &
Reutlingæ legati, Confessionem Fidei, & doctri
næ Christianæ, quæ in ipsorum ditionibus &
vrbibus populo proponi soleret, summam, assi
denti

ntibus Carolo, Ferdinando, & omnibus cle- M. D. XXX.
ribus ac principibus, læto & alacri animo ac
ltu publicè prælegi ac recitari per electoris Sa-
niæ cancellarium curarunt: Qui clarè, distin-
, tardè, & voce adeò grandi & sonora eam
onunciauit, vt non tantùm in amplissima illa au-
verùm etiam in area inferiore, & vicinis lo-
exaudiri potuerit.

Cùm autem de exhibita confessione in senatu
incipum deliberationes institutæ essent, triplices
tentiæ fuerunt: prima atrocissima, vt edictum
ormatiense aduersus Lutherum & omnes ipsi
hærentes, ratum esset, & non obedientes armis
gerentur. Secunda lenior, vt exhibita con-
sio, viris bonis & doctis, ac neutri parti addi-
, judicanda committeretur, postea Cæsar pro-
nciaret. Tertia, vt refutatio confessionis,
saris authoritate comprobata, electori Saxoniæ
coniunctis principibus recitetur. deinde tota
sa Cæsaris judicio permittatur, qui omnia in
egrum restitui mandet, donec controuersiæ in
cilio legitimè fuerint judicatæ. In hanc ter-
m sententiam cùm pleriq; inclinarent: manda-
t est aduersæ partis theologis, Fabro episcopo
nnensi, Eccio, Conrado VVimpinæ, Conrado
lino, Cochleo, Medardo, Augustino Mario, &
s, vt refutationem confessionis, principum no-

mine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. mine exhibitæ, appararent. Hi, aceruum libr
XXX. rum contra Lutherum Imperatori exhibuerun
23. Iulij. Qui, à senatu Cæsaris aulico, & quibusdam imp
rij principibus perlustrati, multò immoderatio
quàm deceret, & nimium maledici ac contumeli
si, exacerbandis vtrimq; voluntatibus magis qu
conciliandis, seruituri videbantur: cùm princip
confeßio mitißimè & lenißimè scripta esset. Qu
re denuò retexere confutationem pontificij The
logi, & conuicia omnia demere, & omißis parerg
tantùm de articulis exhibitæ confeßionis moder
respondere jußi sunt. Sic in sextam hebdomad
ab exhibita confeßione publicatio confutatio
pontificiæ dilata est.

Intereà Philippus & Lutherus, de multis d
ctrinæ controuersæ partibus, & quid concedi a
uersarijs bona conscientia poßit, ac inprimis de tr
ditionibus humanis ac cultibus proprio arbitrio
lectis, per literas inter se contulerunt. Elect
etiam Saxoniæ, vt antea sæpè per literas, ita tu
coràm, feudum Electoratus Saxoniæ, & reliqu
rum ditionum suarum, pro more Imperij, autorit
te Cæsarea & solenni inauguratione ac diploma
sibi conferri, & pacta dotalia de succeßione int
Iohannem Fridericum filium & ducem Iuliacens
inita confirmari petiuerat. Verùm per Frid
26. Iulij. cum Palatinum, & Henricum comitem à Nassa
Cæs

ſar Electori reſpondet: cupere Cæſaream Ma- M. D. XXX.
latem, & renouatione Inueſtituræ electoratus
oniæ, petenti gratificari, & Regalia Ducatus
oniæ conferre, & pacta dotalia cum duce Iulia-
ſi, cuius filia Sibylla Iohanni Friderico nupta
it, confirmare: ſi abiecta noua doctrina, quam
n catholicæ eccleſiæ conſenſu pugnantem am-
xus eſſet, ad eccleſiæ Romanæ obedientiam re-
et. Si id non faciat, Cæſaream Maieſtatem, ei,
à ſocietate fidei & eccleſiæ Catholicæ diſceſſe-
, feudum conferre nequaquam poſſe. Hac re-
nſione Imperatoris accepta, Elector, exemplum
ſtantiæ in veræ doctrinæ ingenua confeßione,
nium ſeculorum memoria dignum edidit, dum
lis fractus minis aut terroribus, nec vllis augen-
ſuæ aut filij potentiæ & opum ſpebus & pro-
is languefactus, doctrinam euangelij, quam
plexus erat, ſe omnibus rebus humanis antefer-
ia animi excelſi & in Deo firmiter adquieſcen-
lacritate, demonſtrauit.

Lutherus etiam, multis grauißimè ſcriptis e-
olis, & ſpiritu ac vita plenis cohortationibus,
thesaurus ſunt ſalutarium & efficacißimarum
ſolationum, principis electoris & Cancellarij
is Pontani, & collegarum præcipuè animos, de
muni eccleſiæ & Reipublicæ ac poſteritatis ſa-
& pace, & ſanandis vulneribus publicis, &

M. D. XXX. auertendis distractionibus ecclesiæ & confusio-
bus dogmatum tristioribus sollicitos, erigere s
duit & confirmare. ac ne vspiam officio suo de-
set, ad Cardinalem etiam Moguntinum Albertu
cuius propter dignitatem & sapientiam summa
imperio authoritas erat, epistolam typis express
ad comitia mittit, in qua persuadere ei conat
cùm de concordia cum Pontificijs in doctrina
veris Dei cultibus parùm spei sit, vt Pacem poli
cam saltem, ijs, qui doctrinam in exhibita confessi
ne comprehensam sequerentur, concedi ab Imper
tore & Imperio curaret. Eiusdem argume
literas de pace, ad Cardinalem Laurentium Ca
pegium, pontificis legatum, ERASmus ROTer
damus, illis ipsis mensibus Friburgo scripsit. E
enim à Luthero & ipsius causa alienior erat: t
men toti ecclesiæ & Reipubl. vtilius esse judic
bat, moderatione & patientia potius dissimula
dogmata Lutheri, & ferri, quàm bellum intest
num inflammari.

5. August. Tandem CONFutatio Pontificiorum, exhib
tæ ab electore Saxoniæ & coniunctis principib
confessioni opposita, & demptis conuicijs emend
ta in palatio Cæsaris in consessu electorum & prin
cipum, publicata & prælecta est. Cæsare pala
profitente, in ea sententia, quæ scripto illo exposi
esset, se mansurum esse, & petere, vt idem facia
elect

..ctor Saxoniæ & cæteri principes coniuncti. Sed M. D. XXX.
..exemplum confutationis petiuerunt; quod cùm
.. lege promitteret Imp. ne ederetur, aut transcri-
..etur, & ne qua scripta deinceps in hac causa
..a Cæsare commutarent: deprecantibus princi-
..us has conditiones, Albertus archiepiscopus Mo-
..tinus, & frater illius marchio Brandeburgen-
.. & Henricus dux Brunsuicensis, petunt à Cæ-
.., vt sibi permittat, de componendo cum princi-
..us confeßioni coniunctis, negocio, tractationem
..cam suscipere. Qui cùm aliquot dierum actio-
..us, principes, vt se cum Cæs. Maiestate & cæte-
.. principibus juxta scriptum Cæsaris nomine
..licè lectum coniungerent, frustra hortati essent:
..dem decreuerunt, ab vtraq; parte, æquali, sed
..en exiguo numero, certas quasdam personas,
..is negocij peritas, & pacis ac concordiæ a-
..tes, ordinandas esse, quæ de controuersis ar-
..lis, ijs præcipuè, qui in ecclesia vsui sunt, ami-
..nà conferrent. Sic colloquium, inter septenos 16. August.
..mq; delectos, ad media concordiæ quæren-
..nchoatum est. ac in prima parte confeßionis,
.. Doctrinæ articulis plerisq; omninò conuenit:
.. de Iustificatione etiam pariter in hac verbo-
.. forma vtrinq; adquiescerent, Remißionem
..atorum contingere per gratiam gratum facien-
.. & Fidem formaliter; per verbum & Sacra-

 menta

M. D. XXX. menta instrumentaliter. nec de vocabulo Sola n
stri rixarentur. de meritis verò operum, & satis
ctionibus, & cultu sanctorum: & Abusuum ar
culis omnibus, de vtraq; specie, Missa, canone, co
iugio sacerdotum, Traditionibus humanis, & i
risdictione episcopis reddenda, integrè transigi n
potuit: tametsi eâ lenitate & mansuetudine, t
ctationes illæ, de pace & concordia ecclesiaru
Germaniæ, tunc à principibus & theologis suscep
sunt, vt ab initio horum certaminum in Germ
nia, nunquam propius huc vsq; coijsse partes de r
ligione dißidentes, nec vnquam ante extremu
diem arctius coituræ videantur. Confeßio etia
ipsa, adeò verecundè & leniter scripta est, vt m
deratius & mitius de tantis rebus dici vix potui
existimetur.

Cùm autem nimis impudenter Pontificij, omn
sibi quæ vellent, concedi à nostris vrgerent: ta
dem omnes illæ de concordia actiones irritæ, & r
tota ad Imperatorem relata est.

7. Septem. Qui vocatos in palatium suum, electorem Sa
xoniæ & coniunctos, per Fridericum Palatinu
denuò admonet, vt ad communem Christiani orb
consensum & ecclesiæ catholicæ societatem r
deant. Daturum se concilium, quod flagitent,
Pacem, sed hac conditione, vt omnia integrum r
stituant, & si quid adhuc velint concedere prin
pes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

in illis articulis, de quibus nondum consentiant, M. D. XXIX.
sarem ipsum per aliquot dies præsidere velle.
hoc, vt & de concilio, cùm gratias egissent Cæ;
Principes, & se nulla in re amplius cedere ad-
sarijs posse, sed ad politicam pacem cum cæte-
rdinibus constituendam promptißimos fore di-
ent: denuò articuli de Pace politica, vsq; ad 15. Septem.
cilium seruanda, per Georgium Truchsesium
positi sunt. de quibus cùm itidem irrito exitu
eptatum esset: Cæsar decretum in religionis 22. Septem.
a tandem promulgat. ac initio, commemoratis
hactenus acta essent, inter cætera, confeßio-
exhibitam, Euangeliorum testimonijs funda-
taliter refutatam esse ait. Deinde Saxoni &
, vsq; ad 15. Aprilis, deliberandi spacium con-
, intra quod respondeant, num in reliquis et-
articulis se cum ecclesia Romana coniungere
ggregare velint. Intereà nihil noui in causa
ionis edant: neminem ad sectam suam pertra-
vel cogant: contra Sacramentorum profana-
& Anabaptistas cum cæteris statibus se con-
nt. Postremò concilium vniuersale intra se-
e indicendum pollicetur.

æc sententia cùm satis moderata plerisq; vi-
ur: tamen duobus potißimùm locis principes
i sunt, quòd religio eorum diceretur secta, &
confeßio ab illis exhibita, sufficienter ex diui-

M. D. XXX.

næ scripturæ fundamentis confutata esset. Id se n
lo modo agnoscere nec fateri ostenderunt, cùm
ant sic eam in sacra scriptura fundatam esse, ut
hil in ea falsum aut impium demonstrari poßit
euidentius se ostensuros fuisse, si confutationis il
exemplum impetrare potuissent. Vt autem C.
intelligat, se maximis & grauißimis causis, q
minus confutationem approbent, impediri: & co
feßionem à se exhibitam, friuolis illis aduersari
rum obiectionibus nequaquam labefactatam &
uersam, sed firmam & immotam adhuc perman
re: Confeßionis suæ APOlogiam, in qua obiecti
nes illæ & argumenta aduersariorum inter præl
gendum excepta perspicuè refutentur, se Cæsar
Maiestati exhibere. Quibus dictis, Pontanus, F
derico Palatino, Apologiam Cæsari reddendam tr
dit. Verùm C. M. oblatum scriptum accipe
recusauit. Cùm igitur ad cætera sententiæ Cæs
reanæ capita ordine respondisset: tandem Decre
copiam & spacium deliberandi vsq; ad 15. April
sibi concedi orant.

Cùm autem Cæsar postridiè per Ioachimum e
Brandeburgicum, asperius Decreti sententiam re
peteret, & nisi in illud consentirent Saxo & soci
Cæsarem ex officio illud tueri, & cæteros electo
res ac principes, corpora, fortunas & sanguinem
suum pro Cæsare in hac causa impensuros esse, di

xisset

[...]set: Saxo & socij denuò magna confidentia, in M. D. XXX.
[...]spectu Cæsaris, Confeßionem à se exhibitã, adeò
[...]niter sacræ scripturæ & Euangeliorum funda-
[...] is niti affirmant, vt ne quidem PORTÆ
[...]rorum aduersus eam præualere poßint. Denuò
[...]em decreti exemplum & deliberandi spacium
[...]; ad 15. Aprilis flagitant. Quod cùm nega-
[...] esset, Deo & Cæsari se commendantes, eadem
[...] Augustâ, relictis tamen legatis, Saxo discedit. 22. Septem.
[...] denuò Pacem politicam petendo instarent, &
[...]ilia sua ad bellum Turcicum & alia Imperij
[...]a subiectißimè deferrent.

Sed his precibus repudiatis, Cæsar & reliqui
[...]ines, publico Comitiorum decreto, Confeßio- 19. Nouẽ.
[...] ab electore Saxoniæ & socijs Augustæ exhi-
[...]m, omnesq; illi adhærentes, damnarunt. &
[...] restituerent in integrum omnia, in ecclesijs,
[...]gijs & monasterijs à se mutata, & damnatam
[...]rinam abijcerent; grauißima dignitatis, vitæ,
[...]ortunarum pericula ipsis denunciarunt, & ter-
[...]e illud Edictum VVormatiense, ante nouenni-
[...]duersus Lutherum editum, stabile & ratum
[...]voluerunt. Hic comitiorum exitus fuit.

Cùm autem Edicti huius executores à Cæsa-
[...]nstituti esse aliqui principes dicerentur, ideoq;
[...]lis momentis electori Saxoniæ, & cæteris in
[...]religionis causa coniunctis, apertum bellum à

M. D. XXX. Pontificijs, sub Imperatoris & Imperij nomine pectandum esset: Lutherus, ut perpetuum Pa conseruādæ studium declararet, et à mouendo b aduersarios deterreret, & suorum animos conf maret: magno & excelso spiritu, & imperter to ac inuicto Heroici pectoris robore, Germa suos, statim post comitia, edito libello, cui titu est, Warnung an seine liebe Deudsche hortatus est, ut pacem colerent, nec impio huic dicto, in persecutione veræ euangelij doctrinæ, innocentum principum ac ecclesiarum, armis ju iuuanda, obedirent: nec pro idolis, libidinibus, alijs abominationibus Pontificijs propugnaren Suæ etiam partis homines, si à Pontificijs bellu ipsis nomine Imperatoris inferatur, non quidem a arma capienda incitat: verùm si armis resistan & vim vi repellant, non velut seditiosos tradi vult & condemnari: sed velut necessariam sui & suorum defensionem suscipientes excusat. Ipsun etiam Edictum, altero libello refutat. Quod pau lò post, singulari beneficio Dei, & Ill. principum

1532. Alberti Moguntini ac Ludoici Palatini intercessione suspensum, & Induciæ, donec causa in concili vel in comitijs denuò tractetur, factæ sunt. Ita pacem Deo ecclesiis istis largiente, Doctrina confessionis latè propagata est, & paulatim plures principes & ciuitates Germaniæ ad eam se adiunxerunt.

sicut

ut hoc ipſo anno, durantibus adhuc comitijs, Lu- M. D.
ꝛce, Lunæburgi, Gottingæ, Lemgouiæ & in alijs XXX.
xoniæ vrbibus, Pontificiæ religionis & miniſte-
publici emendatio inſtituta eſt.

LVBECÆ, ſuperioribus annis, ſingulari
gilantia & intentione, mutationum ſemina &
ntillas primùm gliſcentes, extinguere Senatus
Canonici conati fuerant. ac biennio antè, tres 1528.
cionatores, qui taxare quoſdam abuſus cœpe-
t, M. Andream VVilelmi, paſtorem ad S.
gidium, Ioannem VValhofium, & Michaëlem
dium, vrbe eiecerunt, & Poſtillam aliosque
beri libros, per bibliopolam quendam inuectos,
licè in foro per carnificem cremari curarunt.
ocauerat autem eo anno Fridericus Daniæ rex,
ppido Oldesloa, paſtorem grauiter refutantem
res & abuſus Pontificios, quem ciues Lubecâ
dientes magna auiditate & concurſu docen-
tudiuerunt. Cumque Petro Frimershemio ex
rco recens elapſo, & vocationem in vineam
ſti expectanti, paſtor docendi locum ſæpè præ-
: ciues Lubecenſes ardenti deſiderio & ſiti
ris doctrinæ, & Petri illius in vrbem ducen-
ccenduntur. Accidit autem, vt Senatus,
unitati ciuium, præteritis bellis Rempubl. 1529.
o ære alieno oppreſſam exponeret, & nouis Auguſt.
is leuari ærarij inopiam à ciuibus flagita-

K 5 ret. Ci-

M. D. XXX. ret. Ciues cùm noua onera sibi subeunda esse
derent, vicißim hac occasione facultatem audien
Euangelij liberam à senatu in aliquot templis f
gitandam esse judicant, & quadraginta octo ci
ex suo corpore senatui adiungunt, qui de ratio
bus & medijs colligendæ pecuniæ unà cum sena
deliberarent, & Religionis negocium simul urg
rent. Petunt igitur à senatu sinceros euangelij pr
cones & ecclesiæ ministros, consentientes cum p
storibus Hamburgi, Brunsuigæ, VVismariæ doce
tibus, in templis constitui, verùm nihil impetra

11. Decem. Cùm autem communitatem ciuium senatus conu
casset, vt articulos de rationibus contribuendæ p
cuniæ, cum 48. viris deliberatos, audirent & con
probarent: nullos articulos audire, nec pecunia
extra ordinem contribuere ciues voluerunt, n
eiecti ante biennium ministri reuocarentur, & l
bera audiendi Euangelij facultas ciuibus conceder
tur. Senatus multis verbis deducere ciues ab h
proposito conatur, eosq; concilij intra sesquiannu
indicendi, vel saltem comitiorum Augustæ prox
mo anno indictorum determinationem expecta
jubet. Pericula etiam amplificat, quæ ciuibus, i
terris Cæsaris Caroli V. cui molestißima hæc mu
tatio futura sit, negociantibus accidere possent.
tum quidem re infecta ciuium conuentum dimi

7. Ianuar. tit. Tandem ineunte anno 1530. vt ciuium ani

mos o

ut offensos sibi reconciliaret, M. Andream VVil- M. D.
mi & Ioannem VValhoff reuocatos, præsenti- XXX.
delectis ciuibus, conducit, & hunc in S. Mariæ,
m ad D Petri piè docere, & ad pacem ac con-
diam ciuium tuendam conciones dirigere iubet.
verò Canonicorum, monachorum, & compli-
sursis exarserat atro felle dolor, qui in concio-
s publicis & sermonibus priuatis, nihil præ-
eductores, hæreticos, impostores, sacrilegos fer-
r igne delendos sonabant. Ciues reprimi hanc
edicentiam, & disputationem ex verbo Dei co-
senatu institui, & non probantibus sua ex ver-
Dei, silentium imponi à senatu petunt. Colle-
a Canonicorum his ciuium postulatis per sena-
ad eos delatis, recusant disputationem, & li-
ab Henrico duce Brunsuicensi ad senatum &
munitatem conficiunt, quibus se defensionem
gij, à maioribus suis fundati, suscepturũ, osten-
t. Postridie Calendas Aprilis, ciues, quorum
prioribus diebus in area templi cathedralis
urrentes, coërceri sacrificulorum & mona-
um criminationes petiuerant, à senatu in cu-
conuocati impetrant, vt Pontificijs clamato-
& monachis, quòd disputationem recusassent,
stu deinceps interdicatur: ne quis deinceps
ncionandi munus, nisi à senatu & sinceris
natoribus & delectis ciuibus receptus ad-
mitta-

M. D. XXX. mittatur: vt volentibus sacramento sub vtraq
specie uti, in templo D. Ægidij concessum sit:
ceremoniæ veteres in templis & monasterijs v
ad exitum comitiorum seruentur: in quibus si n
componatur causa religionis, Noribergensis Re
publ. exemplum Lubecenses etiam sequantur.
quid inter Senatum & ciues offensionum hacten
religionis causa extitit; id sempiterna obliuio
obruatur. Quibus à senatu comprobatis, ciu
summa alacritate articulos de rationibus pecun
extra ordinem ad soluenda Reipub. debita collige
dæ prælegi audiuerunt, & prompto animo subi
runt. Eodem tempore, 64. ciues, ex tota comm
nitate lecti, qui in colligenda ciuium ex contrib
tione pecunia & alijs causis ad publicam Reipu
vtilitatem spectantibus, ac præcipuè in doctrina e
angelij & legitimo sacramentorum vsu publicè in
staurando, senatui adiumento essent. Ex his duo
decim viri, vnà cum duob. senatoribus Conrad
VVibbikind & Henrico Castorp, & secretario M
Lamberto Beker, pridiè Palmarum, senatus nomi
ne, pastoribus & in monasterijs significarunt,
tantisper à suggestu abstineant, donec alia à senat
mandata accipiant. Sic Euangelij concionatores s
Cal. Maij. li suggestus omnes occuparunt, & Dominica Mise
ricordias Domini, primam Germanicam Missam i
templo S. Ægidij celebrarunt. Die 27. Iunij Miss

ponti-

ntificiæ, cantiones & ceremoniæ in monasterijs: M. D.
die Visitationis Mariæ etiam in templo cathe- XXX.
ali desierunt. Initio Octobris mandatum Cæsaris,
atui & ciuibus redditum est, quo 64. ciues offi-
m sponte assumptum deponere: tota communi-
doctrinam Lutheranam abijcere: Senatus, ve-
es ceremonias in summo templo & cæteris & in
nasterijs restituere jubebantur. Quod si sena-
, obedientiam debitam à ciuibus obtinere solus
i posset; archiepiscopum Bremensem, ducem
unsuicensem, episcopum Lubec. ducem Saxoniæ,
rchionem Brand. & alios aduocarent. LXIIII.
rêre mandato, & se abdicare volebant. verùm
natus rogatu tandem in officio manserunt, & cen-
n viri ex reliqua ciuium communitate eis ad-
cti sunt, qui in negotijs ad Religionem & Rem-
b. pertinentibus senatui adessent. Paulò post
nnes Bugenhagius pastor VVitteberga euocatus, 28. Octob.
dinem concionum & rituum in templis scripto
nplexus est, & communem scholam in cœnobio
Catharinæ instituit. cuius rector primus Her-
nnus Buscoducensis: conrector Erasmus Sarce-
s, Rostochio euocatus, fuit. ptochodochion etiam
cœnobio D. Ioannis inchoatum est. Sequenti
no ineunte, omnium præteritarum offensionum
ἀμνηστία inter Senatum & ciues delectos sancita, 18. Febr.
concordia restituta est, Cùm Senatus promitte-
ret, se

M. D. XXX. ret, se præsentem formam doctrinæ & rituum, ecclesiis, à Bugenhagio descriptam defensuros e verùm hanc ἀμνηστίαν mox noua Tragœdia pr re tristior excepit, vt sequenti anno memorabim

LVNEBVRGÆ prima Pontificiæ religio emendatio inchoata, & purioris doctrinæ semi spargi & cœna Domini sub vtraq; specie porr cœpit in templo D. Nicolai, à Friderico Henning & Henrico Ottone, quorum exemplum in alijs te plis Hartbricus Ekenbergius, Ioannes Lampadi & cæteri sequebantur. Cùm autem magno stud feruore ac zelo hi docerent, ac in senatu, virum v ræ religionis amore, & grauitate ac zelo præsta tem Hieronymum VVitzendorfium patronum hab rent, & ciues pietatis ac doctrinæ sinceræ studio ministerium euangelij, vt Lubecæ & Hamburgi, l berum permitti à senatu aßiduè flagitarent: Sen tus tandem M. Stephanum Kempium, ad prima ecclesiarum constitutionem Hamburga euocat, q prima præsentis ordinis ecclesiæ fundamenta jeci

1532. postea Vrbanum Regium ab Ernesto duce Lun

1533. burgensi Augustâ recens adductum, sibi aliquant sper concedi flagitat. Is biennium Lunæburg commoratus, & hospitio Henrici VVitzendorpi fratris Hieronymi vsus, inter varia cum Pontif cijs, Colero inprimis præposito ad D. Ioannem, cer tamina, officio sibi commisso fideliter fungitur, &

eccle

lesiam puritate doctrinæ, populi frequentia, di- M. D.
plinæ sanctitate & rituum grauitate florentem XXX.
tranquillam, successori suo Paulo de Rhoda tra-
cui post aliquot annos Stettinam reuocato, se-
us, de consilio Vrbani, Syndicum vrbis Chri-
horum Hegendorfinum substituit. quo statim
incto, FRidericus Henningus, quem primùm
andæ religionis pontificiæ authorem in vrbe
è diximus, deinceps vsq; ad annum 1562. eccle-
Lunæburgensi, semper Dei beneficio tranquillæ
lorenti præfuit.

Hieronymus VVitzendorfius, quem præcipuum
empore in senatu repurgatæ religionis patro-
fuisse dixi, paulò post Vrbani Regij aduen-
COnsul creatus est. quo autore, ea Guberna-
is ecclesiasticæ ac politicæ forma fuit constitu-
ut ciues summa uoluntate adquiescentes, con-
us deinceps suos intermitterent; &, quæ tur-
ntius agi prius videbantur, omnia conquiesce-
Magna enim huius viri authoritas, non in pa-
solùm Republica, sed vicinis etiam ciuitati-
fuit. ac difficillimo illo cribrationis ecclesia-
nostrarum tempore, cùm Carolus V. victor,
nitijs anni 1548. librum Interim ecclesiis ob-
rret, autor consilij fuit, ut trium ciuitatum
ssio, ingenuè & apertè errores illius refutans,
tur. Quod κατόρθωμα, totius inferioris hu-

ius Sa-

M. D. ius Saxoniæ ecclesijs tum salutare fuit. Cùmq;
XXX. annos consulis officium, ad ecclesiæ & patriæ
totius viciniæ salutem & vtilitatem præclarè
1556. sisset: in cœlestem ecclesiam euocatus est.

IOAnnes VVitzendorp, Senator
Lunæb. ⊕1507.

HIERonymus COS. Lunæb.

Franciscus COS.		Hartwicus.	IOANN
Henricus Senator.	Hieronymus.	Hieronymus ⊕1589.	Hartwicus.

Primus verò studiorum doctrinæ, post facta religionis emendationem, in schola Lunæburg Rector fuit HERmannus TVLichius Steinheimensis, pietate, ingenio & doctrina præstans, qui VVitebergæ multos annos Luthero familiaris & car & Academiæ illius Rector fuerat, & cui Captiuitatem Babylonicam Lutherus dedicauerat. Is l
1525. cam Loßium, fidelem & felicem pueritiæ in tuendæ magistrum, collegam habuit, qui annos a plius quinquaginta, studijs & moribus teneræ tatis, in schola illa formandis, vtilißimè seruit πολλά τε πολλὰν ζοὰν παισὶν εἶπε χρήσιμ μεγάλα χάρις αὐτῷ.

SVERINI, Canonicis in cathedrali tem Pontificiam religionem mordicus adhuc retinen

bus, p

, purior Euangelij doctrina, primùm in sacello M. D. XXX.
rgij ante oppidum, deinde in templo Francisca-
um arci vicino, sub Henrici principis Megapol.
rocinio, sonare cœpit. ac inter primos euange-
ræcones, Ægidius Faber fuit, cuius de idolo fi-
j sanguinis Christi, Suerinæ aliquot seculis cul-
bello, Lutherus præfatiunculam addidit. Do-
rat guttam illam sanguinis, seu potius cinna-
s grumum, jaspidi inclusum, collegio in templo
rinensi, Henricus comes Suerinensis, Guncelini
s, magni thesauri loco acceptam à legato P P.
gio Cardinale Albanense, cùm inter cæteros
s militares, Henricus, ad recuperationem vr-
Hierosolymæ profectus, egregium virtutis &
tudinis specimen edidisset, quod singulari præ-
ornandum esse legatus censuerat. Is sangui-
grumus, singulis diebus Veneris, certa horã
tratus, aperire se, & in tres partes diduci, ac
us coire spectantibus videbatur. Quare ma-
hominum concursu, annos amplius trecentos
is est. donec Henrico duce Megapolitano senio-
ortuo, Ioannes Albertus, fratris filius, solus
tum Megapolitanum gubernans, ditionum su- 1552.
ecclesias omnes, ab Idolis & cultibus Ponti-
repurgans, hunc quoque sanguinem, exemplo
hiæ æneum serpentem destruentis, remoueri
ac comburi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXX. Cum autem Henrici comitis Suerinensis, fortis, & magnis rebus gestis clarissimi, mentio facta sit: obiter, veterum COMITVM SVERINensium seriem, quantum mihi nota est, intexam. ... teros à Canonicis illius collegij adiungi optarim.

GVNCELINVS, primus comes Suerini, ab Henrico Leone, Duce Saxoniæ, constitutus, circa A. C. 1160.

HENRICVS I. ab expeditione Palæstina reuersus, sanguinis dominici cultum in templo Suerinensi instituit 1222. VValdemarum II. Daniæ regem cepit 1223. & post dimißionem, Lubecensibus bellum inferentem in prælio ad Bornhou... profligauit 1227. Ottonem puerum ducem Bru... in prælio captum Suerini seruauit. sacellum ... Schelua lacus Suerinensis peninsula, funda... 1238.

Guncelinus II.

Fri... rici episc... Suerin.

Guncelinus III. cœpit 1240. oppidum Tanneb... & alia trans Albim loca, per Albertum duc... Brunſ. Ottonis filium occupata, amisit 1277. H... ius filij.

Nicolaus. α

Guncelinus IIII.

Ioannes.

Helm... dus. β

α			β	M. D. XXX.
...celinus V. ...uius filij ...int, dubito.	Henricus III.	Nicolaus II. circa A.C. 1326.	Henricus II. circa A.C. 1310.	

...TTO, ...t di- ...tus	Ioannes comes de Tekelnburg.	Nicolaus comes Suerinensis, & Teclenburgensis anno 1358. donationes aliquot confirmat.

...vardis, nupta Alberto, Alberti primi ducis ...apolitani filio, regi Succiæ. à quo tempore ...inensis comitatus titulum & dominium vtile, ...s Megapolitani vsurparunt.

...GOTTINGÆ, in Erici senioris ducis Brun...nsis ditione, prima religionis emendatio facta ...uocato ex Brunsuicensi ecclesia Henrico VVin..., qui doctrinæ & rituum ordine certo consti... & doctoribus sinceris, Ioanne Isermanno, Io... Sutelio & alijs, quinq; parœcijs præfectis, ...suigam rediijt. LEMgouiæ etiam in VVest...a, inuito tum comite Simone, doctrina Eu...ij sincerior recepta, & ad Brunsuicensis ec... formam ritus instituti sunt.

...a Liuonia, VVilelmus marchio Brandebur..., Friderici Anbacensis filius, Alberti Borus...cis frater, diœcesin Rigensem primùm exeunte ...nbri ingressus est, coadiutor vt nominant, &

M. D. XXX. successor archiepiscopi Rigensis futurus. Cùm eni
Thomas, (quem Ioanni Blankenfeldio successi
& hortatu magistri ordinis VValteri à Plette
berg cum Erico Brunsuicensi antea postulato, tran
egisse diximus) Lubecam reuersus, factam ab E
co cessionem, magistro ordinis per literas signific
ret, & promissam restitutionem vrgeret: ac ill
qui solus dominari in Liuonia cupiebat, surdis a
ribus postulata ipsius præteriret: archiepiscopus,
delusum animaduertens, apud Cameræ iudiciu
1529. & in comitijs Spirensibus & Augustanis, à Ferd
1530. nando & Carolo mandata de archiepiscopo in v
bem recipiendo impetrat. Quibus cùm nihil pr
ficeret: tandem ad Borussiæ ducem Albertum pr
ficiscitur, & communicatis cum eo consilijs, fratre
ducis, VVilelmum marchionem Brandeburgensem
canonicum Coloniensem & Moguntinum, coadiu
torem eligit. Quo negocio confecto, in archiepisco
pam, vrbe tamen Riga exclusus, redit. VVilel
mus, à fratre Alberto comitatu medioeri instru
ctus, Plettenbergo non impediente sequitur, ac se
arcium reditibus à Thoma archiepiscopo sibi at
tributis fruitur. Sperans igitur Thomas, se coad
iutoris, in amplissima Germaniæ principum famili
nati, authoritate & potentia, Rigenses ad restituen
dam archiepiscopo iurisdictionem in vrbe compel
lere posse: seriò ab illis iuramentum subiectioni
debi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

bitum flagitat. Id se præstituros esse ipsi, velut M. D. XXX.
litico magistratui supremo, recipiunt. Verùm in
lesijs suis, nullam se ipsius jurisdictionem agni-
ros ostendunt. Cùm autem archiepiscopus, ju-
dictiones, quas coniunctas in urbe hactenus ha-
isset, separari nollet: Rigenses, fœderi princi-
m Germanicorum, quod Euangelij titulo ad mu-
um defensionem inter se Smalkaldiæ inierant, po-
a se adiunxerunt. atque ita archiepiscopi sui mi-
s & judicij Cameræ mandata declinant. Tho-
s igitur urbe Riga exclusus, tandem rebus hu- 1539.
nis exemptus est. 10. August.

Nescio an Erasmi etiam, de Ciuilitate morum
elli, puerilis quidem, sed ab illo sene primùm hoc
no editi, mentionem facere in Chronico debeam.
ngem Henrico à Burgundia, Adolphi principis
riani filio dicauit. cuius fratri Maximiliano, li-
um de recta latini Græciq; sermonis pronuncia-
ne, biennio ante consecrarat. Fuit autem hic
dolphus, ut id obiter indicem, Veræ & Vlißin-
in Selandia dominus, pronepos Philippi Boni
cis Burgundiæ, qui ex Iola concubina, Antonium
rgundum, Beueræ dominum genuit. cuius filius
ilippus, ANnam BOrsalam, Veræ, Vlißingæ,
owerhanæ Dominam, Erasmi patronam, con-
gem duxit. ex qua ADOLPhus princeps Veræ,
tus est.

M. D. XXX. Cumq; hoc anno etiam, nobiliss. & maxi rebus bello gestis clarissimus Heros, Nicolaus co à Salma, qui tribus Impp. Maximiliano I. Car V. & Ferdinando fortiter & feliciter militau & familiam comitum Salmensium in Austria p mus condidit; ex hac vita decesserit, cuius templo D. Dorotheæ Viennæ mausoleum splen dissimum vidi partem Genealogiæ comitum S A mensium adscribam. Quam ex altissima stirpe r gum Francicorum & Troiana origne quidam r petit: ex qua Fridericus dux Lotharingiæ, qui quagesimus ab Antenore, Felicitatem Henrici p stremi comitis Salmensis filiam & hæredem, circ A. C. 788. duxerit. à quo vigesimus primus, à Antenore septuagesimusprimus fuerit Ioannes V à quo duæ lineæ comitum Salmensium, in Lotha ringa & Austria sedes distinctas habentium, pro pagatæ sint.

Salmonem verò, conditorem primum arci Salmensis, in colle edito inter montium Syluæ Ar duennæ angustias, proximè supra Stablo monasterium, Colongi Tungrorum regis noni, fratrem fuisse, & A. M. 898 obijsse refert, à quo, Felicitas, vigesimoquinto gradu descenderit, quæ in Lotharingicam familiam comitatum intulit. Sed his fabulis quæ nulla in historijs fide dignis testimonia habent, & Chronologia commentitiâ annorum mundi, quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...bus regnare singuli cœperint & obierint, sci- M. D.
...s refutant, relictis; proximorum comitum seri- XXX.
..., ex qua Nicolaus or us est, recensebo.

Iohannes IIII. comes Salmensis. ⊕ 1416.

Ioannes V.

Ioannes VI.

...COLAVS bellator cla- ... stirps familiæ comi- ... SALMensium in Au- ... ⊕ 1530.

...olaus II. in bellis aduer- ... Vngaros & Turcas ce- ...is. ⊕ 1550.

Ioannes VII. in Lotharingia.

Iohannes VIII.

Ioannes IX. & fratres Paulus, Claudius, Antonius, Ludoicus, &c.

...olaus III. comes à ... & Neuburg ad ...um, literis & ar- ...clarus. ⊕ 1579. ...rce Canysa, 26. Nouembris.

ECCIVS præfectus Vngariæ Iaurini ⊕ 1574.

IVLIVS comes Salmensis

VVeicard. Carolus.

...milianus. Nicolaus.

... familiæ Verianæ, & SAlmensis, ex qua comi- ... Nicolaum III patronum & amicum Viennæ o- ...abui, mentione obiter facta: in Saxoniã redeo. ... Remæ ecclesia et Resp. mediocri trãquillitate,

M. D. XXX. & pace sub patrocinio COSS. Meneri à Borch Danielis à Buren senioris, Ioannis Trupij, Mar ni ab Heienborg, & Syndici Doctoris Ioanni Vuick, viri optimi, & religionis veræ studiosiss hactenus fruebantur. Quam inuidens eccle diabolus, intestinam dissensionem & seditionem uium atrocem accendit, non religionis prætex sed ob pascua publica, ab archiepiscopo Hartwi olim ciuibus attributa. quorum campos plurimos communitate & publicis ciuium vsibus alienatt per priuatos homines & sacerdotes teneri, tanqua propria & hæreditaria bona, ciues querebantu Petunt igitur à senatu, vt singuli campos illos pos dentes, documenta & probationes juris sui cert proferrent. Id cùm mandante senatu plerique f cissent, ciues non contenti, vetustiora documenta quo jure illi, qui ante ducentos aut plures annos pa scua illa vendidissent, aut ecclesiis donassent, pri mùm domini illorum facti essent, requirebant. Se natus ad delectos ex omnibus ordinibus ac ipsis ci uibus arbitros, deinde ad vicinos principes, & ci uitates, neutri parti addictos, controuersiam judi candam defert, quos omnes, seditiosi recusant, & literas de pascuis publicis ab archiepis. Hartwice communitati datas, judicis officio fungi debere con tendunt. His disputationibus hyeme consumpta sequentis anni mense Maio, vir nobilis, Rodolphus

à Bar-

ardeswisch, commendator, innocens, furenti se- M. D.
osæ multitudinis impetu, cum quinq; ministris, XXXI.
maniter trucidatus est. Causa odij adeo trucu-
i fuerat, quod literas penes se habere diceretur,
uibus jura communitatis ciuium, in recuperan-
pascuorum campis, per sacerdotes & alios de-
is, defendi & confirmari possent. Has cùm fla-
iti vulgo non exhibuisset, veteres iræ, aduer-
commendatorem, ob ciues quosdam ipsius causa
os & prædia quædam exusta, recruduerunt, &
mensum auctæ & cumulatæ sunt. Habuerat
ministrum nobilem commendator Rodolphum
rbholt, qui ex amico hostis factus, cùm alia ra-
vlcisci se non posset, ciues vrbis Bremæ, in
ille habitabat, comprehensos abduxit, & in
nd & Nieland pagos aliquot direptos exußit,
c violentia ciues Bremenses aduersus com-
torem incitaret, & quæ flagitabat ab eo ob-
t. Etsi autem hostis ille, VVildeshusij postea
& supplicio affectus est: tamen iræ vulgi
nsis denuò irritatæ, sæuiores multò excan-
ant. Cùm enim vocatus in curiam, vt ciuibus
mißis ab eo literis, sed non exhibitis, respon-
pse non comparuisset: digreßi ex curia ciues
s armis in ædes commendatoris irruunt.
fastigium templi ædibus contigui, cum se-
miliaribus digresso, ciues templum circum-

M. D. XXXI.

ſident & oppugnant. Syndicus & Senatores a quot, communi ſenatus nomine multitudinem rentem placare ſtudent, & commendatorem ſpo dedentem ſe, vita & bonis violentè non ſpolia ſed in cuſtodiam dari, & iure aduerſus eum pro di fruſtra petunt. nam horum admonitionibus ſp tis, furioſi quidam ex vulgo ſæuiente nebulones, tectum templi penetrantes, commendatorem c quatuor miniſtris interfectum, tecto templi perfor to in cœmiterium deijciunt. Inde curiam illi ingreßi, omnia conclauia & arcas perfringunt ac ripiunt, totamq́; noctem in ædibus velut re benè g ſta potando conſumunt. Manè duos ex latronib præcipuos Senatus comprehendi, & in cuſtodia duci iubet. Sed hos eadē die ciues minis rurſum e torquent, & communi omnium conſilio, quæ ac diſſent, perpetrata eſſe, nec quenquam præ cæter eximi aut reum haberi oportere, profitentur. Cano nicis etiam eadem die denunciant, vt ſpontè cam pos paſcuis adiacentes cedant. Finem enim ſe hu controuerſiæ de paſcuis tandem imponi velle. Ce dunt igitur canonici, intercedente ſenatu, tantiſper donec iure vel amicè cauſa componatur. deinde quadraginta ciues, ne toties communitatem tota conuenire opus eſſet, ad ſolam hanc cauſam de pa ſcuis tractandam, à parochijs delecti ſunt. qui paula tim fines mandati excedentes plura non neceſſari

moue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

uerunt. Intereà Henricus dux Brunſ. arch. fra- M. D. XXXI.
, ad conuentum ordinũ diœceſis Bremenſis, ipſe
dalum venit, vbi euocatos ex ſenatu, & 40. ci-
, ad obedientiam archiep. debitam, ad æquitatẽ
uſticiam erga Canonicos, in poſſeßione camporũ
paſcuorum non turbandos, fruſtra hortatur.
iſe Nouemb. petunt à Senatu XL. ciues, collegiũ
onicorum in curiam vocari, quod, de grauißi-
rebus, ad communitatis ciuium, & totius vrbis
modum ſpectantibus, alloqui vellent. Cùm autẽ
tus, cui indicare poſtulata ſua ciues recuſabant,
re in curiam Canonicos vtpote Iuriſdictioni ſuæ
ſubiectos, honeſtè ſe poſſe negaret: XL. ex ſuis
uot, ad ſeniorem, abſente Decano mittunt, &
tulum conuocari ſeuerißimè flagitant. Admißi
aliquot dies petunt à Capitulo, vt literas & in-
nenta ſua, de campis & paſcuis ſuis, ciuium
oo finitimis videnda, & legenda ciuibus exhi-
t, & miſeræ communitati ſua reſtituant. Id
ſcerent, commendatoris fatum eos manere. re-
etiam domum nautas egentes, eorumq́; ſeruos
les, qui exorto tumultu viſuri eſſent, quid ſin-
in ciſtis reconditum haberent. Hac inconſide-
& minaci oratione, canonici territi, cùm re de-
ata ſe benignè reſponſuros dixiſſent, ſtatim ex
diſcedunt. Senatus etiam & eccleſiæ miniſtri
ercatorum ſeniores & nautæ offenſi, palàm di-
re ſibi hanc XL. virorum petulantiam oſten-

M. D. dunt. Verùm hi plebem uniuersam, præstigijs p
XXX. lici boni, & ciuium commoda augendi, dementa
1532. tenentes; postridiè Cal. Ianuarij conuocata in a
am templi cathedralis plebe, 64. ciues sibi ex r
qua communitate adiungi, atq; ita CIIII. vi
deligi curant, qui non tantùm de pascuis, sed in
niuersum de omnibus negocijs ad publicam vr
vtilitatem pertinentibus, cum Senatu statuant.
confirmari auctoritate & sigillo Senatus, grau
mè initio dissuadentis ac refragantis, tandem o
nuerunt. Postea seniores collegij mercatorum
ordinem redactos, æquali cum cæteris ciuibus
ctoritate in Republica versari, & quæ custod
bant collegij sui vasa argentea, literas, domum,
alia tradere cogunt. Negociantibus modum f
menti & mercium euehendarum præscribunt, ci
communes, in quas omnes ciuitatis reditus coll
volebant, ordinant. Intereà Nobilitas diœces
ad compositionem dißidiorum inter Canonicos
ciues offerunt. quam simpliciter 104. viri recusa
& paulò post, Missas, aliosq; ritus, in templo ca
nicorum summo aboleri, & Euangelij doctores
eo collocari à senatu flagitant & obtinent, vt pos
exponam.

LVBECÆ etiam, cùm sancitâ paulò ante
18. Febr. ter Senatũ & ciues præteritarum offensionum
liuione, omnia salua, & omnium ordinum conc
dia

restituta videretur: ecce duo consules supremi, M. D. XXXI.
olaus Bromsen, eques auratus, & Hermannus
nies, extremè displicere sibi præsentem Rei-
. statum ostendentes, & periculum ac vincula
i LX. impendere, (siue verè siue falsò edocti)
uè Paschæ ex vrbe discedunt. Id cùm com-
i Senatus consilio factum esse omnes suspicaren-
& perfidè secum agi existimarent, duos consu-
reliquos in curia, & senatores cæteros ac
tarios, tradita dextra, in suis ædibus mane-
sserunt. Ministri ecclesiæ, Euangelion, pacem
bedientiam docere, ideoq; à seditiosis consilijs
natibus euangelion profitentibus abstinendum
in secutis Paschæ ferijs inculcabant, & iram
ac æternas & præsentes pœnas seditiosis com-
bantur. CLXIIII. ciues singulis diebus
enientes, tandem feria tertia Paschæ, COSS. &
ores obstrictos, in curiam conuocant, qui cùm
ex Senatu remouendis inter ciues consultari
ssent, anteuertentes ipsi, officium renunciant,
idem sibi à ciuibus nullam, quantacunq; fide
publicam administrarent, haberi animaduer-
t. Respondit, CLXIIII. ciuium nomine, Ge-
s VVollenweberus, non hoc agi à ciuibus, vt
s sine senatu sit, ideò ipsos in senatum reuoca-
e. de Consulibus verò, qui excesserunt, se
mnem diligentius inquisituros esse. Cùm au-

tem de-

M. D. XXXI. tem decretum sit, ne Senatus inscijs CLXIIII. ci-
bus, ære alieno amplius Rempublicam oneret, p
tere se, vt maius ciuitatis sigillum, illis tradat
ac vt sciri poßit, quanta publici æris alieni sum
sit, quod ciues dissoluendum receperint, rogare,
de singulis officijs à senatu rationes reddantur,
quisquam senatorum ante finitas rationes vrbe c
cedat. His postulatis si Senatus assentiatur, & E
angelion in vrbe vna secum strenuè defendat,
mnem se beneuolentiam, fidem & obedientiam v
cißim senatui deferre. Senatum, ciuibus grati
cantem, paulò post additis septem nouis senatorib
C viri compleuerunt, vt XXIIII. essent. Cam
ræ seu pecuniæ publicæ administrationem ad
transtulerunt. Duos Consules nouos, in locum
rum qui vrbe excesserant, Godscalcum Lunth
cuius (sequenti anno defuncti vidua Marco Mei
nupsit) & Godhardum ab Höueln, constituerun
quibus paulò post Georgium VVollenweberum
à die 7. Ianuar. qui in 64. ciuium Antisenatu hactenus præfed
rat, hominem ingeniosum, audacem & loquac
intruserunt. Quam mutationem, longa & tristis t
la bellorũ & aliarũ calamitatũ publicarum secu
est. quæ vix tandem, quinquennio post, reuoca
consulibus antiquis, & restituto veteri senatu, n
uis omnibus dimißis, & ciuiũ sexaginta Antisena
iterum remoto, vt postea audiemus, sedatæ sunt.

Initio anni, Ferdinandus, Caroli frater, rex R

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

...orum Coloniæ electus & Aquisgrani coronatus M. D. XXXI.
Quam electionē, viuo Imp. contra tenorem au-
bullæ factā, Saxoniæ electoris patris mandato,
...nes Fridericus dux Saxoniæ, Coloniam profe-
... opposita protestatione oppugnauit, nec prius
...n habuit, quàm Spiræ in comitijs anni 1544.
...omposita est. Maria soror Caroli & Ferdi-
...i, Ludoici Vngariæ regis vidua, Belgici gu-
...atrix, à Carolo, in locum Margaritæ amitæ
...gata est. Fuit hic annus alioquin in tota ferè
...pa tranquillus: sed apparuit cometa πωγωνί-
...ense Augusto in occasu, Solem in cardine, à
...sque ad ♎ prægrediens.

...uo mense Augusto, Gostauus Sueciæ rex, octauo
... anno demùm, coniugem sibi Heroicam, ex
...egni, tanto labore ac virtute parti ac defensi,
...des susciperet, adiuncturus: regni proceres
...ot cum Gyneceis Lubecam classe transmisit,
...ustrißimam principem Catharinam, ducis Sa-
... Magni, & Catharinæ Henrico seniore duce
...uicensi natæ filiam, cuius sororem Dorotheā,
...ianus Holsatiæ dux, postea Daniæ rex, in ma-
...nio habebat; in Succiam deducerent. Quæ,
...etide cum comitatu Nereidum, per mare Bal-
...n feliciter transuecta, Nuptias magna solen- 24. Sept.
... & pompa Stocholmiæ Gostauus celebrauit. eo-
...e anno, M. LAurentius Petri, Olai frater, vir
...e, modestia, humilitate, beneficētia, Doctrinæ

M. D. XXX. eruditione, eloquentia, & veræ religionis zelo cellens, Archiepiscopus Vpsaliensis, totius suffragijs, & Gostaui regis auctoritate, creatus Qua dignitate auctus, ecclesias regni Sueciæ, ctrinæ puritate, Disciplinæ sanctitate, rituū gr tate, populi in ornando ministerio frequentia & uerentia florentes, amplius triginta annis, vsq regis Erici tempora, duo hi fratres, Orebro Nericia nati, coniunctis animis & consilijs feli gubernarunt. Cùm quidem Olaus, Holmiæ e scopus, inter cæteros pietatis præclaræ labo BIBLIA sacra primus in Suecicum sermon transferri, & typis stanneis Holmiæ exprimi, a omnia regni templa distribui, curaret.

In POMerania, post Georgium, ineunte æ te extinctum, Barnimus frater, VVolffgangum Ne gardensem, 50. equitibus comitatum, Heidelberg mittit, vt Philippum, Georgij fratris filium v eum, qui apud auunculum electorem palatin Ludoicum educabatur, in patriam reduceret. I interea publicam itinerum securitatem & pa restituens, prædonum nobilium, in vlteriore Pom rania, aliquot iam annis, impunè graßantium, ces ac prædia occupat, & ipsos latrones ac cor receptores deprehensos supplicio afficit. In quib peruestigandis & extirpandis, præcipuè fidelem felicem ipsi operam & toti Reipublicæ ac posteri

ti sal

tarem Ioannes Bercow Belgardensis, & Za- M. D.
s à VVolde Nouostetinensis præfecti præstite- XXXI.
Postea cum Philippo fratris filio, in patriam
so, ditionem diuisit: ac sorte ipsi Stettinum, &
ior Pomerania; Philippo, VVolgastum ac prin-
s Rugiæ, à Viadro & Sueuo, usq; ad Re-
um, obuenit.

ostridie Pentecostes, BAldasar episcopus Hil-
sis, quem diœcesis suæ laceræ ac dißipatæ in-
torem ac σωτῆρα fore Canonici sperarant:
pania in Belgicum proficiscens, cum Treue-
ae equum conscensurus esset, apoplexia subi-
inctus, & in æde S. Simeonis humatus est.
ij, Ottonem comitem Schauwenburgicum a-
entem, Iodoci filium, Adolphi & Antonij ar-
scoporum postea Coloniensium fratrem, præ-
n comitum, Adolphi, Hermanni & Antonij
, tunc collegij præpositum, Baldasari substi-
t, qui sex annos, confirmatione, à Romano
ice non accepta nec petita, reliquias diœce-
ius administrauit.

LIana, Bothonis comitis Stolbergensis filia,
marito Philippo comite ab Hana adolescente
o; nubit VVilelmo comiti à Nassaw. cui
mum principem Vraniæ (qui nostra ætate,
confusiones, aduersus Philippum Hispaniæ
varijs fortunæ vicibus sustentauit) IOan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXX. nem, Ludoicum, Adolphum, Henricum, & fe-
lias procreauit, ex quibus Magdalena, VVolff-
go comiti in Hoenloe, matrimonio copulata est.

Ludoica, Francisci Galliæ regis mater, Phi-
pi Bressei Sabaudiæ ducis filia, Caroli soror, vi-
ta concessit mense Octobri. cuius die vnde-
OCCVbVIt patrio beLLator CIngLIVs ense
pressa est arMIs gens popVLosa sVis: anno æ-
48. & paulò post, Ioannes Oecolampadius æ-
49. Basileæ, Cal. Decembris decessit. Quo t-
pore cùm Goslariensem ecclesiam turbarent do-
tium dissidia reuocatus Amsdorfius, coram se-
causam cognoscit, cumq; duobus litigantibus
vrbe dimissis, D Amandus statim moreretur: He-
ci Kniggij locum Antonius Coruinus, Superin-
dentis verò officium M Paulus Rhode adepti s-
Qui tamen ambo, cùm pijs & salutaribus co-
consilijs, ad ministrorum & ecclesiæ commo-
pertinentibus, senatum non parêre existimar-
vertente anno, hic Lunæburgum, ille VVitzen-
sium ad Visurgin discesserunt.

Hamburgi incunte quadragesima, conue-
Oratorum Caroli V. Ferdinandi Romanorum
gis, Friderici regis Daniæ, & aliorum habitus
agentium de medijs & conditionibus Christi-
ni exulis Daniæ regis restituendi. Cùm
tem nihil concludi potuisset: Christiernus,

L

in Brabantia hospitium hactenus & alimen- M. D.
neficio Caroli V. Imp. habuerat, conductis in XXXI.
militibus, & Hollandis, quibus amplissimas
rd in maris Balthici vrbibus negociatione
ssiones dederat, naues & nautas suppeditan-
exeunte Octobri, cùm classe 25. nauium belli-
busio cursum in Daniam direxit, & iam ad
ergum Hallandiæ accesserat, cùm subi-
te Euro vehementiore, & orta tempestate
li, classis retroacta & dissipata, & decem
is nauibus tempestate perditis ad Norwegiæ
Mastrand, Tonsbergam & ASLoiam, re-
ndem appulerunt, vbi paulò post glacie
is littoribus, tutam stationem in regno Nor-
ea hyeme Christiernus habuit; cùm Daniæ
ciuitatum fœderatarum exercitus, non pos-
orwegiam hybernis mensibus transportari.
tur cùm primùm apparare classem in Hol-
Christiernum ad regna hæc borealia recu-
t constaret: Fridericus Daniæ rex, vicinos
ederatos, Gostauum Sueciæ regem, & Lu-
s, ac socias ciuitates, ad mittenda ex fœde- Cal. Sept.
ia, cohortatus fuerat: & Lubecenses, acce-
s à rege & senatu regni promissione, de
orum communium iam hostium nauigatio-
n mare Balthicum, clauso illis Hellesponto
deinceps arcendis: Quatuor naues belli-

M. D. XXXI. 26. Nouē.

cas, viris armisq; instructas tempestiuè H
miserant, & humanissimè ac honorificenti
Senatu regni Daniæ excepti erant: tamen
gore concreta maris littora, & nondum a
tam Danicam classem, magnam hyemis pa
psis ad Hasniam ociosis desidendū fuit. Interc
stiernus, cùm studia quorundam in Norweg
primis Olai archiep. Nidrosiensis haberet:
risq; regni proceribus & episcopis arch. au
tem secutis juramentum fidelitatis accepit:
Aggerhusiæ arcis præfecto, Magno Gylde
equite Dano, qui regi Christierno, clemen
& blandissimè eum ad deditionem arcis inu
subiectissimè respondit: etsi agnoscat Christi
regem natum & coronatum trium orbis Arc
gnorum Dominum esse: nec se, ipsum præse
hyberno frigore portubus glacie concretis,
bere, quo minus arce potiatur, posse: tamen
familiæ suæ honoris causa petere, ut prius
gem Fridericum scribere liceat, à quo, ni
Cal. Martij auxilia (quæ mitti non posse ho
tempore præuideat) adueniant: se statim
illi patefacturum esse. Qua declaratione, C
ernum adquieuisse, & Magnum ad se aliquo
episcopi domum inuitasse, & de tanti viri be
lentia & amicicia sibi gratulatum esse, & m
oppida & prouincias Norwegiæ & in his

...t intereà occupasse, annotatum reperio. Ma- M. D. XXXI.
...statim ad Regem Fridericum cum literis mi-
...m Francum mittit, quibus periculum in quo
...tur, exponit, & commeatum ac munitiones
...ndum deesse ostendit, sed viros aliquot fortes
...lites bonos, ad præsidium arcis firmandum
...gendum, sine mora transportari flagitat.
...us Helsenburgi traditis Ioanni Ranzouio,
... Holsato, arcis eo tempore præfecto, literis;
... præfecti, milites aliquot ex vicinia coductos,
... secum impositos, in Norwegiam vehit, vbi
... ad littus appulsam nocturnum frigus statim
...ngit. Nihilominus tamen educti in conti-
...n milites, per occultos syluarum tramites,
...o notos, in arcem incolumes peruenerunt.
...um accessione præsidio aucto, Magnus ex tota
...t comportato in arcem commeatu ampliore,
...asterio arci vicino destructo, ad defensionem
... comparat. Christiernus cùm suis artibus
...sum cerneret: obsidere arcem, ne quid am-
...nferretur, cœpit. Intereà exules Sueci, qui
...istiernum confluxerant, Gostauus Troll ar-
...copus Vpsaliensis, Magnus Scarensis, Turo
... : Nylosenses, vbi præsidium Gostauus pri-
...ressionis illius famâ allatâ, collocarat, &
...rlos inprimis, quos nondum plenè reconci-
...ostauo norant, hortantur, vt relicto Gosta-

 uo, Chri-

M. D. XXXII.

uo, Christiernum regem recipiant, qui iam
ra & moribus planè immutatis, ab omni crud
te alienissimus, summa benignitate & clement
complexurus sit. plurimos item reges ac p
pes, Carolum V. Imp. Franciscum Galliæ,
ricum Angliæ, reges, quos iam infensissimos
haberent, recepto Christierno amicissimos regi
turos esse, deniq;, quod caput esset, in summi P
ficis gratiam & ecclesiæ Catholicæ communi
redituros esse. Quæ literæ parùm fidei & au
tatis apud plerosq; habuerunt, à multis paldm
risæ & ludibrio habitæ sunt. Mense Martio,
nicæ aliquot & Lubecanæ naues bellicæ, Nor
giam versus in sinum Asloensem nauigarunt, vt
cem Aggershusanam, illato commeatu & pul
pyrio, & milite recenti firmarent. In qua ex
ditione, Friderici Brunij Lubecensis præfecti
tute ac industria, quinq; Hollandicæ naues
scopulum stationem hybernam habentes cæper
Ad arcem in ferijs Paschæ littoribus gelu conc
tis, exciso per glaciem aditu, propius accesseru
& immisso commeatu ac præsidio ampliore Ha
am 14. Aprilis redierunt. Quò duæ adhuc L
becensium, & Rostochiensium ac Sundensium
ducis Borußiæ naues bellicæ intereà appulera
Vniuersæ claßi & militibus claßiarijs Imperato
Rege Friderico præfectus est Canutus Gulde
stern

, electus Othonienſis, Magni præfecti arcis M. D. XXXII.
[Agg]erbuſanæ frater. Qui Maio meunte Haſ[...]
[s]oluens, Nonis in ſinum Asloenſem peruenit, &
[i]n Aggerhuſanam à Chriſtierni copijs eminus
[...]ſam immiſſa denuò annona & milite ſubleua-
[...] Deinde interpoſitis aliquot hebdomadis, cùm
[...]q; commeatuum inopia exercitus laborarent:
[...]rici etiam Duces, maiora equitum & peditum
[...]ia deſiderarent: legati ex caſtris Danicis, Pe-
[...]ichram eques Danus, Regni poſtea ſenator,
[...]kenſtedius & alij ad regem profecti, manda-
[...]ponunt. Quibus, commeatum, auxilia, pecu-
[...] & neceſſaria omnia prolixè Fridericum tri-
[...] Dani dicunt, & præfectis ſuis mandaſſe,
[...]icam compoſitionem vllam cum hoſte inirent,
[o]mnis viribus & armis Chriſtiernum ad ca-
[...]tem & internecionem perſequerentur. In-
[...] verò, dum legati apud regem abſunt, Canu-
[...]ldenſtern, actionem de pace cum Chriſtierno
[...]c ſententiam inſtituit, vt promiſſo regis Fri-
[...]nomine ſaluo conductu, Chriſtiernus ad Fri-
[...]m patruum in Daniam nauigaret, & coràm
[con]ditionibus pacis cum eo tranſigeret. Quæ ſi
[...]erent, liberum ei eſſet, quò vellet, ex regno
[...]re. Hæc pacta cùm legati ex Dania reuerſi
[o]bſignare à Canuto juberentur; non modò
[...]unt: verùm etiam cum mandatis, quæ à

M. D. XXXII. Rege Friderico haberent pugnare amicam
actionem, coram Canuto testati sunt. Canutu
rò receptum in nauem Christiernum Hasniam
cit. vbi ita exceptus est, vt Sonderburgum in
2. August. stodiam, eadem ferè hora, qua filius Iohannes i
mitatu Caroli V. Ratisbonæ in fata concessit,
garetur. Vixit autem in custodia viginti sep
Ianuar. 1559. adhuc annos: donec tandem eodem mense
Christiano III. rege patruele, fatales ærumn
his terris suas finiuit. Statim verò post cap
Christiernum, Fridericus Daniæ Rex & Chri
nus Holsatiæ dux, obligationem scriptam, pr
ribus regni & ducatus Holsatiæ dederunt,
Christiernum in perpetua custodia arcis Son
burg detineri, & tutelam arcis, quatuor senat
bus regni Daniæ & totidem ducatus Holsatiæ,
ter quos Iohannes Ranzouius aulæ ducum pr
ctus fuit, commendari debere testantur. Huius
iam custodiæ fideli, Regiæ obligationis lite
communi principum, senatorum regni Daniæ,
gatorum Sueciæ Regis & ciuitatum maritimar
consensu, traditæ sunt. Tanta Herois illius ea æt
fuit autoritas, non in Arctois solùm hisce gentib
sed apud exteras etiam nationes, & summos tot
Europæ Reges, Carolum V. Imp. & Franciscum
Galliæ regem. qui ambo, Ioannis Ranzouij fide
prudentiam & fortitudinem tantopere admir

si

t ut uno eodemq; anno sequẽti, missis ad eum li-
is solennibus, operam illius expetiuerint. Quam 1533.
tẽ patriæ principibus so'is probare maluit, quàm
ores & opes in exterorum Regum aulis sectari.
Quod autem de Dalacarlis, regi Gostauo non-
t integrè reconciliatis, paulò antè facta est men-
nescio an operæ precium sit hoc loco comme-
rare. Ante biennium, Lubecenses, qui 1530.
bsidione Holmiæ Gostauo petenti, quindecim
ium classem, ipsius stipendio & sumptu, diutius
o aluerant: ingentem summam pecuniæ, eius
itiæ nomine debitam, nec dum integrè persolu-
, à rege Gostauo flagitauerant.
Gostauus igitur, cùm qua ratione, minimo cum
ii incolarum incommodo, stipendia Lubecensi-
dinumerarentur, cum regni senatu & alijs de-
raret: suaserunt nonnulli, cùm Templa regni
aq;, quatuor aut quinq; æris Campani nolas
rent, ex singulis regni templis, maximæ pro-
um desumi. Id decretum cùm per prouincias
i euulgatum ac executioni datum esset: Dala-
, à metallorum, quæ tum magna ex parte in
torum adhuc potestate erant, dominis incita-
mpanas, quòd baptizatæ, unctæ & consecra-
ent, tradere ad hos prophanos usus recusa-
aliqui iam traditas longis itineribus per vim
xerunt, ac regijs ministris, qui eas auehebant,

M. D. XXXII.

verberatis ac profligatis palàm se hostes regis p
feßi sunt. Ob quos tumultus cùm conuentum
gni Gostauus Vpsaliæ indixisset: Dalacarli co
tra promulgatis literis ad idem tempus Arbog
vicinas prouincias conuoccarunt. Quò cùm p
accesßissent: mißis ad Gostauum regem legatis,
fitentur se fidem ac obedientiam regi debitam,
inceps præstituros, modò vicißim priuilegia eor
hæc duo præcipuè rex seruet, vt trans vadum Br
nebeck, maiores copias, quàm ipsi à Dalacarlis p
missum esset, non traduceret. nec alios, quàm e
psorum popularibus, præfectos ipsis præponer
Gostauus cùm de Christierni aduentu constaret,
aliud tempus differendam Dalacarliæ rebellio
pœnam arbitratus, tum velut oblitum se omnis i
iuriæ simulans, præfectum illis, quem maximè opt
bant, attribuit. Alteram verò conditionem se no
sibi ab illis præscribi, post triennium iusto ad il
cum exercitu profectus ostendit: vbi prioris rebe
lionis autores captos supplicio affecit, & gentem t
tam, antea opibus metallicis insolescentem, pari cu
cæteris regni prouincijs conditione parêre dein
ceps, & omnia subiectißimæ obedientiæ officia pra
stare coëgit.

Verùm ad annum 1532. vnde paulò ante digre
sus sum, redeo. cuius principio, inter Ioannem Sa
xoniæ ducem electorem, coniunctosq; illi religion
profeßione principes, & Carolum Cæsarem: Alber

s Moguntinus & Palatinus Ludoicus, electores, M. D.
cificationem Suinfurti instituunt, cui principes XXXI.
ercessores ipsi, & Ioannes Fridericus dux Saxo-
e, Franciscus dux Lunæb. VVolffgangus Anhal-
ius interfuerunt. Pax mense Iulio, Dei beneficio,
; ad concilium duratura, vel ad proxima Impe-
comitia, Noribergæ conclusa est, ut nemo inte-
propter religionis, ullamuè aliam causam, alte-
ellum indicat, inferat, ipsumuè spoliet, capiat,
dat, obsideat, neq; ad hæc facienda per se, vel
alium cuiquam inseruiat; arces, urbes, oppida,
lla, pagos, villas, vel prædia, insidijs occupet:
contra voluntatem alterius violenter adiuuet:
uè malo, incendijs, vel alia ratione, alteri dam-
det. Neq; ullis istiusmodi machinationibus,
lio, auxilio, vel alio modo opem ferat. neq; eos
s hospitio excipiat, victum, potum, aut receptũ
eat aut toleret. Sed unusquisq; alterum vera
icia & Christiana charitate cõplectatur. Quæ
ublica ut certius & stabilius conseruari pos-
benignè consensit ac promisit Cæs. M. quòd
processus iudiciales, in causis religionis, qui
esareũ Fiscalem & alios, contra electorẽ Sa-
et ei coniũctos, inchoati essent, aut deinceps
rẽtur, inhibere, abrogare & suspẽdere velit,
futurũ conciliũ, vel si hoc non procedat, usq;
iorem deliberationem statuũ Imperij, quorũ

quidem

M. D. XXXII. quidem omnium, Cæſ. Maieſt. cautionem & co-
firmationem ad manus principum tranſmitt.
Quæ paulò poſt ſecuta eſt, & vſq; ad bellum Ge-
1546. manicum Dei beneficio durauit.

Nomina Principum, & legatorum, qui ex ſi-
gulis vrbibus, pacis huius tractationi interfuerunt
ex ὑπογραφῇ literarum pacis, certo conſilio a-
iungo. nam poſt principes ante nominatos, ſubſcr-
bunt Oratores & mandatarij marchionis Georg
Brandeburgenſis, VVolffgangus Chriſtophorus
VVifenatan præfectus in Suabach & Sebaſtian
Heller doctor: ducis Erneſti Brunſuicenſis & Lu-
næburgenſis, Ioannes à Vuiek doctor: princip
VVolffgangi ab Anhalt, item comitum Gebhar
& Alberti à Mansfelt, Ioannes Ruelius doctor
nomine ciuitatis ARgentinæ, Iacobus Sturmius &
Iacobus Maior: Noribergæ, Bernhardus Baum-
gartner, & Leonhardus Schultes, hiq; cum man-
datis ciuitatum Hallæ Sueuorum, Heilbrun, VVin-
heim & VViſſenburgij: Lubecæ, Andreas Stol
Secretarius, cum mandato ciuitatis Hamburgenſis
Conſtantiæ, Conradus Zuick, & Sebaſt. Geißberg
Vlmæ, Georgius Beſſerer duumuir, & Hierony-
mus Schleicher: Magdeburgæ, Leonhardus Mert
doctor & Syndicus; Bremæ, Ioannes à VViek do-
ctor; Brunſuigæ, Theodoricus Brutenus Secreta-
rius, & is cum mandatis ciuitatis Goslarienſis

Gottin

ottingæ & Embecæ; Northusiæ, Benedictus Pau- M. D.
doctor; Eslingæ, Bernhardus Mazbeck; Reut- XXXI.
gæ, Iustus VVeys duumuir: Memmingen, Io-
nes Keller duumuir; Linda, Antonius Hunle;
praci, Christopherus Greter duumuir; Kempten,
nricus Seltenhan.

Intereà dum de pace Suinfurti & Noribergæ
tur: Comitia Ratisbonæ à Calendis Martij cœ-
rant, in quibus, de concilio, de judicij Cameræ
rmatione, de Solymanno Turcico Imperatore,
cum exercitu ea æstate ad Austriæ fines acces-
depellendo: consultatum est. ac Cæsar ipse, cum
rcitu, omnium quos unquam habuit florentissi-
(omnes enim Europæ principes, Gallo, Anglo
Polono exceptis, auxilia miserant) Viennam
; descendit. Statim autem redeunte in Thra-
n & fugiente Solymanno, Cæsaris fortunam
uente, Cæsar etiam dimisso exercitu in Italia
ernauit. ac primùm Mantuæ, deinde Bononiæ
d Clementem Pontificem fuit, ubi de Concilio
cendo, & pace Italiæ tuenda, actum est.

Sed in Saxoniam redeo, ubi de Monasteriensi
cipatu, alteri resignando, diu jam episcopus
lericus, comes à VVeida, deliberabat. Cùm
initijs mutationum, quæ in religione passim
rbibus Saxoniæ, ac Monasterij etiam, sub ipsius
rio, incidebant, non satis viriliter resistere

Colle-

M. D. XXXII. Collegio videretur: nec tamen amplexos puriore doctrinam carceribus & supplicijs persequi vellet: valetudine etiam incommodiore interdum uteretur: voluntatem suam metropolitano ac fratri suo Hermanno, archiepiscopo Coloniensi aperuit, & prouideri diœcesi Monasteriensi, ne quid per imbecillitatem valetudinis ipsius detrimenti caperet, petiuit. Etsi autem metropolitanus, primùm coadiutorem ipsi de collegij sententia adiungendum censebat: tamen cùm aduersaretur collegium, re cum alijs principibus, atque etiam Ioanne Saxoniæ electore communicata, ERICum ducem Brunsuicensem, Alberti filium, episcopum Osnabrugensem & Padebornensem, Monasteriensi vicinum, hanc quoque diœcesin expetere intelligens, adhibito Alberto comite Mansfeldio, electoris Saxoniæ legato, transigit cum Erico his conditionibus, vt quater mille aureos Rhenenses annuorum redituum, donec Fridericus viuet, ipsi pendi curet, & quidem dimidiam redituum partem, viginti millibus, in parata pecunia, cùm fiet resignatio, redimat: reliquos bis mille, de consensu collegii ex cameræ episcopi bonis vel arcibus oppignoratis solui, aut si consensus impetrari nequeat, à Ioanne duce Iuliacensi, oppidum, arcem & præfecturam attribui Friderico curet, ex qua reditus illos annuos percipiat. His ante biennium transactis, c

mag

gna cum subditorum molestia & fremitu colle- M. D.
ex dioecesibus Osnabr. & Padeb. 20000. au- XXXII.
rum summa, tandem huius anni mense Martio,
derico resignante, Ericus triduo post à Collegio
ulatus est. Sed pridie Idus Maij, Furstenaæ ex-
lus, expetitam tot annis Monasteriensem epi-
am, alteri reliquit.

FRANCiscum igitur, comitem à VValdec,
ippi senioris filium, Volradi II. patruum, cle-
tem & bonum principem, episcopum Mona- mense
enses & Osnabrugenses eligunt. cuius guber- Iunio.
o, ob religionis dißidia, & exortos inde motus
ditiones, magnorum periculorum, curarum &
rum plena, primis aliquot annis fuit: Anaba-
is, urbem Monasterium occupantibus, & eie-
veteribus incolis, regnum Sionis nouum in ea
ituentibus. Quam magna cum difficultate
ius biennio ferè obsessam, armis & fame tan-
expugnauit. quæ historia, unà cum præcipuo-
errorum ab Anabaptistis sparsorum refutatio-
e, Tomo II. Lutheri Germanico, aliquot
scriptis exposita, & lib. 10. Sle-
dani summatim descri-
pta extat.

FINIS.

LIBRI IX.

Generoso & Illustri Heroi & Domino, Dn.

NICOLAO KAAS:

Serenissimi Daniæ Regis Cancellario: & Regni hoc tempore Gubernatori,

Debitæ pro amplissimis, plurimis beneficijs, obseruantiæ & gratitudinis ergò,

Librum hunc, qui cùm alia memorat non indigna, tum verò potentiss, & opt. Daniæ regis CHRISTIANI III. initia continet:

Reuerenter offert ac dicat

Dauid Chytræus.

LIBER
ECIMVS.

DA DE Bornensem diœcesin, Erico
duce Brunsuicensi, Grubenhagio,
extincto, HERMannus, comes à
VVeda, Coloniensis archiepiscopus,
princeps na ura bonus & be-
, & Pontificiæ religionis eo tempore zela-
lministrare cœpit. Cœperant in vrbe Pa-
t liberius se, in ecclesiasticorum vita impu-
abusibus quibusdam taxan is c ues exe-
Lutheri odas Germanicas paßim canebant.
autem in conuiuio Vernali, quod more ibi
celebrari solet, vt ministri Canonicorum, 1527.
cum ciuium vxoribus & filiabus ducere
& inuerecundius viderentur. iuuenes ci-
si, eos obiurgant, & ex chorea digreßi in
, occupato choro, per ludibrium can iones
lorum imitantur, & libros lacerant. Huic
iæ, episcopus non immeritò grauißimè in-
, vrbem bis mille aureis multat, & immu-
quibusdam priuat, & senatum ac ciues eò
t nunquam se Lutheranam religionem ad-

M. D. XXXII. mittere in vrbem velle, promitterent. Sed m[...] tuo Erico, ciues, duobus templis, Euangelicos [...] nistros, Iacobum Musingum & Christophorum [...] num præficiunt. Canonici, vt auertere hanc [...] tationem religionis, & damna ipsis inde emersu[...] possent: potente episcopo sibi opus esse judicaba[...] Itaq; Hermannum Coloniensem archiepiscopum [...] conditione postulabant, vt Lutheranismum, [...] vrbem iam inuectum, aboleret. Hermannus, m[...] equitibus, & Georgio duce Brunsuicense, Ad[...] pho Schawburgense coadiutore suo, Simone Lipp[...] ense & Ottone Ritbergense, & aliorum comit[...] ac nobilium manu comitatus, Padebornam [...] Dionysij ingreditur, & juramentum fidelitatis [...] Senatu & ciuibus sumit. Quo accepto, stat[...] tres concionatores nouos comprehendi, eosque cu[...] rui impositos, addito præsidio, Arnsbergam du[...] jubet. Cùm autem cœlo pluuioso, milites cust[...] des, relicta via regia lutosiore, semitam sequeren[...] tur, auriga aberrans, in pagum vrbi Susato paren[...] tem peruenit, vbi à ciuibus Susatensibus agni[...] pastores Susatum ducuntur. Auriga cum curr[...] vacuo dimittitur. Reposcenti autem episcopo ca[...] ptiuos, &, ni redderentur, grauia minanti, Se[...] natus Susatensis, pastores captiuos, in sua vrbe iu[...] ri sistendos esse episcopo, & alijs, eos accusare vo[...] lentibus, ostendit. Sic diuinitus pij doctores con[...]

seruat[...]

uati sunt. Padebornæ, episcopus Hermannus, ve- M. D. XXXII.
discessurus, conuocat ciues in hortum Benedicti-
rum, hospitio suo contiguum. Ciues instans peri-
lum præsagientes, consilium à senatu petunt.
nsules eo tempore purioris doctrinæ hostes, &
nonicorum amici, hortantur vt eant. episcopum
hil moliri hostile, tantùm clementer ciuibus va-
licturum esse. Dum ciues in hortum illum muris
ndiq; septum inermes se conferunt, armati equi-
s, forum, præcipuas plateas, & portas occupant.
horto cœnobij intereà, episcopus prolixa oratio-
, suam erga senatum & ciues illius vrbis bene-
olentiam & fidem, & solicitudinem de præsenti
r æterna illorum salute, & pace ac tranquillitate
rbis tuenda, declarat: seditiosorum quorundam,
r DEO ac ecclesiæ rebellium ciuium contumacia
r petulantia turbatam se restituere ac conserua-
e, rebelles verò illos officij ratione punire velle,
stendit. deinde ex charta legi nomina ciuium eu-
ngelio fauentium, & hos in carceres rectà abdu-
i; cæteros domum redire, ac vt obedientes &
acis publicæ amantes deceat, quietos sua agere;
r omnem à se beneuolentiam expectare jubet.
Post aliquot dies, instinctu Canonicorum, quibus
gratificari initio gubernationis episcopus cupie-
bat, captiui ciues, in forum producti sunt, vt ex-
tremo supplicio afficerentur. Ibi carnifex, qui

M. D. XXXII. vsitato in illis locis more, capitalem senten pronunciare solet, multò canonicis mitior a lior, aduersus innocentes, & nihil capitale tos, ferre sententiam recusat, & gladium, qu sontes ac flagitiosos, non in homines probos a tegros stringere debeat, magistratui reddit. red matronæ ac virgines in foro eiulantes, p palmis, coram episcopo, ex curia cum suis pro ctante, procidentes deprecantur: ac consiliarij dam ipsi, pro miseris intercedunt. Episcopus tur, in custodiam, sedecim illos, ex funibus n tis liberatos, reduci iubet: ac postea motus mi cordia, vitam eis donat, & pecunia multatos in grum annum captiuos in suis ædibus manere: P tificiam verò religionem in omnibus templis re tutam, vnicam & solam deinceps seruari mand Hic Padebornensis illius Tragœdiæ exitus fuit.

die Palmarum. BREmæ verò, in templo cathedrali, Missa cæteræ cantiones & ceremoniæ Pontificiæ, ce brari desierunt. In ea vrbe iam decennium f propagationem euangelij strenuè noui ecclesias cum collegis vrgebant, & in senatu, autorita Meineri à Berken, Conradi Kenkelij, Henrici E chij, Theodori Meier & aliorum senatorum defen debantur. Archiepiscopus fremens & indignan non tantùm quod religionem & ritus vsitatos mu tassent, verùm etiam quòd vrbem ipso inuito mu

niren

nt, & cœnobium Paulinum suburbanum ca de M. D.
sa destruxissent, horribiliter urbi minataba- XXXII.
Verùm ecclesiæ ministri nihilominus constan-
docere, & senatus ac ciues vrbem aggeribus
ßis circumuallare pergebant, & se ad rationem
rum in jure reddendam offerebant. Sic ali-
annis fluentibus, canonici, in summo templo
ominus adhuc sacrã sua Pontificio more ser-
nt, donec alijs de causis mota in vrbe seditio-
& trucidato superiore anno commendatore
lpho Bardeuischio, & ciuibus primùm 40.
le 104. senatui in gubernatione adiunctis, cùm
t hi petulanter & seditiosè aduersus senatus
ntatem patrarent, tandem sacrificulorum in
lo cathedrali cantiones, Missas, & alios ritus
os aboleri, & à sinceris euangelij ministris ve-
doctrinam in eo doceri, & pios Psalmos cani
ant. Senatus grauißimè hoc institutum dis-
t, nec vllam sibi jurisdictionem aut potestatem
n archiepiscopi templo aliquid constituendi,
nstrat. rogat ne Pacificationem, Suinfordi, in-
uangelicos & Pontificios ordines, inchoatam,
ecessaria templi cathedralis occupatione, vio-
aut perturbent, nec occasionem Henrico duci
sui c. archiepiscopi fratri, ad Ratisbonensia co-
iam profecto, præbeant, nouas, aduersus ciui-
Bremensem, coram imperio, querelas insti-

 tuendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXII. tuendi. Satis multa ciues templa habere, i
bus purè euangelion doceatur, ut non nece
archiepiscopi & canonicorum uoluntates
offensionibus exacerbare. admonent de peri
quæ ciuitati & priuatis, mercaturæ causa pe
nantibus, inde existere poßint. Addunt se E
ducis Lunæburgensis & Vrbani Regij consi
expetiuisse, qui dissuaserint. nec ullam ciui
aliam euangelion amplexam, ne Magdeburg
quidem, aut Brunsuicenses, canonicorum te
occupasse. Ciuium orator, respondens, senatu
sillanimitatem, & languorem in uerbo Dei
mouendo reprehendit, nec homines aut per
magis quàm Deum timenda esse disputat, cùm
ta prophetam plures nobiscum sint, quàm cum
stibus. Nec se Vrbani Regij, uel alterius co
lium in hac causa requirere, cùm pater cœlesti
sum Christum doctorem ipsis dederit, & au
præceperit. Denuò igitur 104. uiros senatum
gare, ut euangelium in templo cathedrali si
doceri: nec velle communitatem ciuium id sibi
gari, concludunt. Tandem itaq; senatu as
tiente, decretum fit ex ciuium uoluntate. quod
nisterio statim significatur. Dominica igitur P
marum, Iacobum præpositum, ecclesiæ superint
dentem, in templũ cathedrale ad suggestum de
cunt. qui euangelion Dominicæ, de pompa ingre

Chri

risti, & eiectione ementium & vendentium ex M. D.
mplo, quod cum præsenti actione prorsus con- XXXII.
uere videbatur, pro concione exposuit, & se-
ntibus diebus, Paßionis Christi historiam expli-
uit. Ante concionem, ciues, chorum ingreßi, li-
os canonicorum claudunt, ac vt deinceps sileant,
ceremonias suas omittant sacrificuli, mandant.
c Missæ & ritus Pontificij in templo cathedrali
emæ primùm intermißi, in hodiernum vsq; diem
n sunt restituti. Post Pascha, 104. viri placere
mmunitati ciuium ostendunt, vt domus & cau-
næ, pascuis ciuium contiguæ, & aliæ extra vr-
m destruantur, & pascuorum limites à ciuibus
æscripti definiantur, & reditus ex campis & a-
ris alienatis in commune ærarium referantur.
umq; senatus non posse se assentiri ostenderet, vt
iquam quod suum esset, aut tranquilla posseßione
neret, ante cognitionem causæ, & iuris processu
gitimo non seruato, eriperetur: Centum viri con-
a ex senatu quærunt, an ferre poßit senatus, vt
04. viri dictos campos & pascua, saluo cuiusq;
re, statim occupent, & in Reipublicæ vsus con-
rtant? an senatus suo nomine denunciare velit,
t intra diem certum quilibet literas & documen-
, de prædictis bonis sua producat, Non obtempe-
ns, post illum diem non amplius audiatur, & bo-
is careat? Tertio, si quid inde damni aut peri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXII. culi existat, an senatus eandem cum communi sortem subire velit? Respondet senatus, hæc pos lata, omni juri diuino & humano, omni æquit suis juramentis & obligationibus scriptis aduer ri. Nec senatum vlterius pascuorum causam c ciuibus tuendam, nisi jure vel amica transactio suscepisse. Intra has juris & æquitatis meta se contineant ciues, senatum eis coniunctißim fore, Vim verò iniustam se nec probare nec adiu re posse. Cùm enim justitiæ se custodes fore j rauerint, orare ciues, ne à se ea petant, quæ nisi pe iuri & scelerati haberi velint, præstare non po sint. Centum viri his auditis irati & frementes communitatem ciuium conuocari petunt, & ple que indignantes ex curia discedunt. Postrid cùm intelligerent Consules hoc agi à centumuiri v coacta plebe furente, Senatum in curia tantisp detineant, & cogant, donec articulos ciuium assen su suo comprobent & confirment: eadem die circ vesperam ex vrbe alius alia porta egreßi, pleriq verò ineunte nocte nauiculam conscendunt, & se cundo Visurgi in arcem Bederkesse, ciuitati subie ctam, conueniunt. Hinc accuratis & grauibu literis seorsim ad singulas parochias scriptis, su discessus causas necessarias exponunt, & ad publi- cam patriæ salutem & tranquillitatem, remotis se- ditionum ducibus, constituendam, ciues hortantur.

Hæc cùm

e cùm in singularum parochiarum conuentibus M. D.
gerentur, & saniorum ciuium, ac pastorum in- XXXII.
imis, qui iam toto biennio seditiosorum molitio-
s publicè taxauerant, & de obedientia legitimo
natui præstanda, & seditiosorum pœnis diuinis
onuerant, grauißimæ cohortationes accederent:
ndem decretum maioris partis ciuium, de reuo-
ndis COSS. & senatoribus, qui discesserant, &
olendo 104. ciuium antesenatu factum est. Re-
rsi igitur initio Septembris, collectis secretò opti-
is ciuibus & alijs armatis, certo die, clausis por-
, tres duces seditionis in vincula conijci curant.
o animaduerso, plerique ex 104. viris aufugiunt.
his vnus & viginti latrocinij in commendato-
m admißi, postea accusati, perpetuò ex vrbe ex-
uduntur. alij aliquot, captiui, capite pœnas lue-
nt. Talem seditio illa triennalis exitum tandem
rtita est.

In vicina Bremæ, orientalis Frisiæ prouincia
Verensi, quæ Ennonis Frisiæ comitis, tanquam
ariæ VVimmekæ hæredis legitimæ, Tutoris au-
ritate huc vsque regebatur: MARia, Boingi Ol-
rsumij paterni amici consilio, aulæ Burgundicæ,
ex Ennonis imperio exempta, defendatur, domi-
o directo se et ditionem à patre & fratre relictam
biecit. Sed paulò altius ordiar. Baldasar Ese-
e Dominus, Mariæ vicinus, cùm in Ennonis pote-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXII. statem, Imperium & clientelam se dedisset, eg-
giè simulata Fide & obseruantia, petit ab Enno
in Brabantiam ituro, vt ad sororium Ottone,
Ritbergæ comitem, sibi expatiari liceret. It,
simul cum Ennone Frisiâ egressus, Ritbergâ i
in Geldriam vertit, & in Caroli Geldriæ du
1531. fidem se ac sua contulit, modò ipsius auxil
sua recuperet, & Ennonis Imperium excutiat.

Itaq; dum Enno Bruxellæ hæret, Baldas
confectis à Geldro copijs in Frisiam contendi
professus apud milites, sibi pacta arcana cum M
ria Ieuerensi constare, quæ & ipsa ab Ennone pa
lò post deficere decreuerit. Etsi autem En
no, tempestiuè Baldasari consilijs Bruxellæ cogn
tis, scripto celeriter per Brabantiam milite, i
patriam occurrit: tamen cum Brabanti milit
cum Geldris congredi detrectarent: Baldasar pe
mediam æstatem huc illuc copias raptans, pro li
bidine Ennonis ditionem adflixit. donec tande
Christiernus II. Daniæ rex exul, instituta i
Norwegiam nauigatione amissa regna recupera
turus, Pacem inter propinquos, Ennonem & Bal
dasarum infidam confecit, militemq; vtrimq; di
missum, omnem suis stipendijs conduxit. Se
Baldasar in Belgicum regreßus, simulatam cum
Carolo permutationem, tradita ipsi Esena, insti-
tuit. Geldrus igitur Bernardum ab Hacfort
cum

rum copijs istuc misit, qui oppidi & arcis, jussu Ennonis, destructas munitiones, Geldri nomine rursus instauraret. Quibus perfectis, Baldasaro Esenam Carolus in Feudum contulit. Cùm verò jam aperta IEVeranorum & Boingi Oldersumij defectio esset: Enno per Knipusanos nobiles & Casparum Marhwic exercitum aduersus illos misit, & obsidere erectis castellis instituit. Maria igitur cum Boingio Oldersumio, ut defensionem aduersus Ennonis violentiam paratam haberet, in Caroli V. & aulæ Burgundicæ fidem & patrocinium sese contulit. Maria igitur Belgij gubernatrix, missis legatis, amicam controuersiæ compositionem prius ab Ennone tentandam, quàm vi & armis virginem oppugnandam ostendit. Ipsa verò per legatum Ieueram occupat, & castella Ennonis mandatu excitata demolitur. M. D. XXXII.

Sic autoritate Caroli V. & Gubernatricis Belgicæ auxilio, MARIA VVimmekia, excusso Ennonis jugo, in libertatem vindicata, ditionem IEVerensem deinceps quadraginta adhuc annos, virgo, prudenter, justè & tranquillè gubernauit, & ecclesias in suo territorio passim constituit ac piè fouit. & tandem auunculi sui Iohannis Aldeburgensis nepotem, suo ὁμώνυμον, hæredem reliquit.

Gerar-

M. D. XXXII.

Gerardus comes Oldenburg.

Hero-Ommke. — Irmgardis.
BALDasar Dominus in ESENS.

Ioannes,
ANTonius comes Oldeburgensis.
IOHANNES, Mariæ hæres

Heilwigis — Edo VVimmeken.
MARIA domina Ieuerensis.

Albertus marchio Brandeb. qui militum Teutonicorum Borußiæ magisterium, in ducatum hæreditarium conuerterat: eaq; de causa, à reliquo ordine, qui nouum magistrum seu principem ordinis, VValtherum à Cronberg, statim elegerat: coram Cæsare & Cameræ judicio accusatus erat: cùm Cæsar in comitijs Augustanis transactionem cum Poloniæ rege, velut in detrimentum Imperij

24. Nouē. factam, rescidisset, nec tamen ille parêret: tandem à Cameræ judicio, solenni ritu sub dio promulgata sententia, proscriptus est. Etsi autem varia, aduersus ducem Borußiæ Albertum, à VValthero Cronbergo, in singulis imperij conuentibus executionem flagitante, tentata sunt: & successor VValteri VVolfgangus, solenni ceremonia, collatis ipsi Borußiæ magistratus insignibus, à Cæsare Carolo Spiræ inauguratus est: tamen in possessione ducatus Bo-

us Borußiæ, sub Poloniæ regis patrocinio, Alber- M. D.
us toto vitæ tempore, permansit, eamque ad hæ- XXXII.
edes transmisit.

In Saxonia superiore, optimus princeps, & eræ pietatis ac sinceræ euangelij doctrinæ cultor r confessor constantißimus, & ecclesiæ nutritius ngularis, ac vere pater patriæ, IOANNES, dux axoniæ elector, 16. Augusti, anno ætatis 63. rebus natus umanis exemptus est Sueiniciæ. cùm paulò ante 1469. lium successorem Ioannem Fridericum, in Fran- 29. Iunij. onia Coburgi aliquandiu habitaturum, à se dimisset. Huic humato, laudationem funebrem Philippus Melanthon dixit, eamque post aliquot annos etextam denuò edidit, quæ illustre Boni Principis templum continens, omnium cognitione dignißima st. Eodem anno sororius Ioannis, Henricus dux unæburgensis, Lutetiâ Parisiorum in patriam nte quinquennium reuersus, in cœnobio VViendhu-en mortuus est. Vnde corporis exuuiæ Cellam Saxonum pia filiorum cura relatæ sunt.

ERNESTVS, Comes Mansfeldensis, Alber- filius, Guntheri nepos, qui Helderungæ sedem ulæ habuit, mense Maio in viuis esse desijt: cùm 2. liberorum parens fuisset, ex quibus filij, virtute, el officijs ac dignitatibus, vel rebus gestis celebres fuerunt: ERNestus decanus Magd. PHILippus locumtenens Cardinalis Moguntini in Salinis,

pater

M. D. XXXII. 1579. pater Hugonis & Brunonis, qui nunc Bornstei habitat: IOannes GEORgius, minister electori Saxon. apud quem Dresdæ obijt; pater tredecim liberorum, & in his AGnetæ, coniugis Gebhardi Truchsesij archiepisc. Coloniensis. Petrus Ernestus Gubernator ducatus Lucelburgensis, cuiu in Belgicis & Gallicis sequentium annorum histo-rijs mentio crebra extat. IOannes GEBHardus archiepiscopus Coloniensis, ⊕. 1562. Ioanne Hoierus in Artern, decem liberos reliquit. Ioan Albertus in Arnstein, totidem: Ioannes Ernestus &c. Verùm vt amplißimæ & nobilißimæ MANSFEldensis familiæ seriem, & præcipuorum, qui nostra ætate floruerunt, comitum nomina & cognationem, vno velut intuitu oculis subiectam complecti poßimus: Genealogiæ partem præcipuam, breui tabella expositam, hoc loco intexam

GVNTERVS comes Mansfeldensis, stirps omnium nostræ ætatis comitum, ⊕ 1475.

ALBERTVS ⊕ 1484.

Gunther-rus α-mæus ⊕ 1526.

ERNESTVS in Helderūg se[illegible]em aulæ habuit. plu- β

Hoier-rus Ca-rolo V. γ

ERNESTVS ⊕. 1486.

Vxor Margarita, filia Gebhardi senioris comitis Mansf. qui sine hæredibus masculis ob- δ

β γ δ

rimos liberos, ex duab. coniugibus, suscepit: ex quibus maximè celebres fuerunt, quos paulò ante commemoraui.

Imp. familiaris, ⊕ 1540.

ierat 1492.

GEBHARdus Seburgam tenuit. obijt, 1558.

ALBERTVS, Lutheri amicus. cui Enarrationes Euangel. & Epist. primas dedicauit, inter varias fortunæ vices annos amplius 60. patriæ præfuit. uxor ANNA comitissa ab Honstein, quæ quinq; filios & totidem filias ipsi peperit. Ipse 1560 ⊕.

Iohannes Georgius in aula archiepiscopi Magd. Alberti, & postea electorum Saxoniæ principum vices gessit. tredecim liberos habuit, ⊕ 1579.

Iodocus bello Gallico ⊕ 1537.

Georgius.

CHRIstophorus solus hoc tempore suā comitatus partem Sraplæ quietus possidet.

...nes, uxor ...bhardi ...uchsesij ...chiepisc. ...loniens.

Philippus ⊕ 1572. Norribergæ.

Hoierus Christophorus Islebiæ.

Ernestus Canonicus Argent.

...spar in VOLRA- IOANNES VVolfgan CARO-

α β γ δ ε

α	β	γ	δ	ε
expeditione Vngarica 1542. perijt.	dus militum Dux nostra ætate celebris Argent. ⊕ 1578.	⊕ Hallæ 1566. vxor Dorothea Barnimi Pomer. filia 1554. ducta. altera Margarita Ernesti Lunæb filia 1559.	gus bello Germanico 1546. ⊕.	lus d… ctor … qui un… sub Al… zonio.

ERNESTVS, optimæ indolis iuuenis, cuius nomine de Henrico Aucupe oratio Ienæ edita extat. — Frideric… Christoph… rus.

Eodem ferè tempore, non procul ab Oenipon… conspecta sunt hæc φαινόμενα in cœlo. Cam… lus progrediens extra duos montes, & respecta… circum illos montes, & circa Camelum vndiqu… flamma erat. deinde prodibat Lupus extra du… montes & respectans, & vomens, sed non erat ci… ca montes flamma. Tertio loco erat Leo progr… diens, & stabat in ipso aditu cataphractus vir, Le… nem blandè contrectans vna manu, altera Leo… pedem porrigebat, quasi ipse quoque blandien… Quarto loco stabat Aquila in vno colle pedem vnu… habens, altero pede videbatur petere viri collum… nec attingere. Hoc prodigium ideo annoto, qu… in Philippi orationibus alicubi illius mentio fia… Cometa etiam mense Septembri, duabus ante Sol…

exor

...rtum horis, conspectus est, radijs inter meri-... M. D.
...m & occasum longo spacio porrectis. & Anco- XXXII.
... Piceni vrbs, maris Adriatici portu commodis-
...o ornata, in Pontificis Romani, cuius socia prius
...fœderata solummodò erat, Imperium & pote-
...em tota peruenit.

Cùm ex Italia Cæsar in Hispaniam traiecisset: M. D.
...ati Pontificis Clementis & Cæsaris Caroli: de- XXXIII.
...rata vtriusq;, de Synodo ad Ioannem Frideri-
...n Saxoniæ ducem electorem & cæteros detule-
...t. Hos Vinariæ appropinquantes, Magnus
...c Megapolit. adolescens, Henrici filius, qui tum
...ula Saxonis amitini, viuebat, latina oratione,
...nse Iulio, excepit. Quo mense, iterum cometa
...ne in ♊ solem præcedens apparuit. Qui ge-
...nos, ♉ & ♈, quadraginta illis diebus, quibus
...spici potuit, peragrauit. Præcesserat mors 10. April.
...derici Daniæ regis optimi & pacifici. cuius
...ttuor filij, & totidem filiæ superstites fuerunt:
...IRISTIANVS III. Daniæ rex: Ioan. senior:
...DOLPhus natus 1526. & Fridericus, natus
...9. Holsatiæ duces: & Dorothea nata 1594.
...berti Borußiæ ducis α vxor: Elisabetha, nata α 1525.
...4. quæ β Magno & γ Vlrico ducibus Mega- β 1543.
...itanis postea nupsit; Dorothea II. δ Christo- γ 1556.
...ri Megapolitani coniunx: & Anna, quæ bien- δ 1573.
...post patrem virgo decessit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXIIII. LVBecæ verò Nouus ille Senatus, quem, p duorum Consulum discessum, à 164. ciuibus de ctum esse, supra diximus; vt multa alia, non n cessaria & turbulenta, domi forisq; mouit: nunc Hollandorum insolitas antea in mare Balt cum nauigationes, bello aduersus eos moto impe re & excludere moliebatur. Hollandi enim, m ces ex regno Sueciæ, Liuonia, Borußia, quæ L becam antea, velut ad statum orientalis maris e porium deferebantur, in Belgicum auertebat eaq; de causa, regem Christiernum, liberrimam n uigationem illis pollicentem, alacrius in Nor giam reduxerant. Itaq; nouus ille Senatus cla sem aduersus Belgas in Oceanum occidentalem e pedire, ac vi eos arcere, decreuit. Quare Geo gius VVollenweberus, vir facundus, audax (πολυπραγμονικὸς qui paulò ante senator, & i

8. Martij. tra mensem Consul extiterat, Hafniam, à se ip legatus: à senatu regni, auxilia aduersus Holla dos superiori anno promissa flagitat, & Fœdus pe petuum inter Daniæ regnum ac ciuitatem Lub censem, aduersus Hollandos & Gostauum Sueci regem, pangere molitur. Cùm enim Gostauus ante decennium, inter cætera priuilegia, Lubecen sibus hoc quoq; dedisset, ne Britannis, Belgis, Gal lis, alijsue exteris gentibus, in suo regno negocia ri; nec suis aliò, quàm Lubecam & in confœdera

tas ill

llis vrbes Hansicas euehere regni merces lice- M. D.
tamen jamdudum Hollandos & quoscunq; ex- XXXIII.
s negociatores in regnum admiserat: nec, si à
iis intra Hellesponti Danici fauces intromitte-
ur exteri, à se arceri eos posse ostenderat. cumq;
ocietatem belli aduersus Hollandos à Lubecen-
s per legatos inuitatus esset, planè recusarat.
Hafniæ post decem hebdomadarum Consulis
ecensis commorationem, senatus regni tandē,
ebus tantis, nihil inter regni tempore constitui,
regis noui electionem, posse ostendit: & missis
tis, Gostauo Lubecensium postulata patefacit.
re iratus ac fremens VVollenweberus, Lu-
m redit, ac nihilominus cum fœderatis ciui-
us, classem aduersus Belgas mercatores in occi-
alem Oceanum mittit: & militibus classiarijs,
cum Meier capitaneum præficit, qui superiori
Lubecensium pedites ad expeditionem Turci- 1532.
, à Carolo V. & toto Imperio in Vngariam su-
tam, duxerat. cùm antea faber ferrarius Ham-
gæ fuisset, & iam annos aliquot militiam secu-
sset. Nunc verò aduersus classem Belgicam in
i Britannico bellum gerens, cùm in Britannia a-
bi appulisset, primùm captus, deinde libertati
tutus, à rege Henrico VIII. in honorem Reipub.
ec. equestri dignitate & donis ornatus, Lubecā
it. vbi consulis Georgij VVollenweberi, viri fa-

M. D. XXXIII. cūdi & intelligentis, sed ἰδιοβουλεύοντος, et ingenio ac industria, spretis senatus autoritate collegarū sententijs, freti, animo occupato: fax non necessarij cū Holsatis et regno Daniæ, cum totos decē annos ciuitas pacem et fœdus habue & tristiū, quæ secutæ sunt calamitatū, autor

Cumq; de Gostauo Sueciæ rege, quem ad aduersus Hollandos suscepti societatem pertra nequiuerant, Consul VVollenweberus & alij ip complices, Thrasonicè jactitarent, sese Gosta in regni Sueciæ solium collocasse, atq; vicißim inde deturbaturos esse: ac cum hostibus regis S ciæ, Bernardo à Mylen, Ascanio à VVerden lijs capitaneis consilia communicarent: Gosta Sueciæ rex, Lubecensium velut hostium, suæ gnitati ac statui perniciem machinantium, ciue toto regno negociantes, unà cum mercibus, cu diæ mandari, eisq; omnem vectigalium immuni tem, quam hactenus habuerant, adimi jubet. C sul Lubecensis etiam naues ac merces Suecica mnes, tam regis, quam subditorum, in vrbe Lub detineri jusserat.

Etsi autem captiuos postea dimisit Gostau tamen vectigalium immunitatem nunquam restituit. & naues ac merces inuectas ac euehe das, primùm regis ministris inspiciendas præbe ac si quid regi ex mercibus emere, aut retinere

L.

t, jus πρωτωνήσεως ipsi concedere cogit. Pro- M. D.
et etiam aliquandiu subditis, ne Lubecam XXXIII.
dquam mercium ex regno deferant.

Etsi autem sæpè, post remotum à gubernatione ollenweberum, Lubecenses se, ad controuersias æquo & bono, more maiorum, per octonos arbi-, ex quibus vtraq; pars quatuor deligeret, com-endas offerrent: tamen Gostauus, priuilegia, icillimis suis temporibus per Lubecenses impe-ta, diutius tolerari à se & subditis suis posse ne-it. & in eo perstitit. cùm illud etiam inprimis non ferendum duceret, quòd priuilegia solis ecensibus & Dantiscanis concessa, illi cum o-bus confœderatis Hansæ ciuitatibus commu-sibi esse vellent.

Sic aliquot annorum spacio, inanibus & infru-sis disceptationibus & odijs hostilibus con-pto, cùm singulis annis densiore copiâ & ma-bus claßibus Hollandi, Flandri, Angli, Galli, ueciam & cæteras Balthici littoris vrbes na-rent: tandem Lubecenses, desperatâ, tali re-statu, integra priuilegiorum in regno Sueciæ
nsione, inducias cum Gostauo decennales pa- 1546.
untur, intra quas, si controuersa inter ipsos ita non transigerentur, nihilominus ab iniuria vi vtrinq; abstinerent. Exeunte decennio, non seruare inducias vellet, vno anno ante re-ciaret.

M. D. XXXIII. Sed his, quæ longo post tempore secuta sunt, relictis, ad annum 1533. redeo. quo, maximè feruentibus inter Lubecenses & Gostauum offensionibus ac odijs, præcipuum regis Gostaui amicum & affinem, cui sororem in matrimonium dederat, & VViburgensem præfecturam amplißimam crediderat, Ioannem comitem ab Hoia, Iodoci filium, Lubecenses per Hermannum Mollerum ad defectionem sollicitatum sibi adiunxerunt. qui, sequenti vere, prætexens se diuturnæ febris curandæ caussa enauigaturum esse, cum coniuge & liberis Lubecam contendit, & dux exercitus Lubecani factus, in Fyonia interfectus est.

1535. Marcus Meier, quem Georgij VVollenweberi Consulis Lubecensis consiliarium intimum fuisse dixi, eo ipso tempore autor est consilij, ut Stenonis Stur iunioris, olim Sueciæ Gubernatoris, filius Suuanto, qui in Germaniam recens expatiatus fuerat, & in Magni ducis Saxoniæ, qui regis Sueciæ socer erat, aula viuebat, arte interceptus Lubecam traduceretur. Quem facile impelli posse sperabat, vt Lubecensium copijs adiutus, regnum Sueciæ, quod ipsius pater & auus tenuissent, exturbato Gostauo, occuparet. nam in sua potestate tum esse Consul ille Lubecensis existimabat, regna borealia, quibus ipsi liberet, regibus tradere vel auferre. Cùm igitur subornatus à Marco, ciuis Lubecensis, nuncium ab eius matre cum li

In literis, nummis, equis; Mollæ eius aduentum M. D.
expectare indicasset: profectus Mollam Suanto, per XXXIII.
Marcum Meier, amplissimos honores illi, modò Lu-
becensibus morem gereret, pollicentem, turma e-
quitum comitatus, Lubecam inuitus deducitur.
Vbi cùm nullis pollicitationibus aut promissis à fide
Regi Gostauo jurata deduci posset: & se, quàm pri-
mum dimitti, vel causas detentionis suæ exponi
flagitaret: tandem indicatum est, ipsum non Lu-
becensium, sed Marci solummodò Meieri capti-
uum fuisse: ipsiq; liberum fore, quocunque vellet,
se deinceps conferre. petere autem Senatum vt ci-
uitatis suæ amicus sit.

Inter vicinæ Lubecensibus, vrbis Lunæbur-
gensis Senatum, & ducem Lunæburgensem Erne-
stum, acris etiam hoc anno, de jure patronatus cœ-
nobij D. Michaëlis, intra muros vrbis Lunæburg.
siti, disceptatio fuit. Cùm enim principum Lu-
næburgensium antecessor, Hermannus Billingus,
Saxoniæ dux, ab Ottone I. creatus, cœnobium il-
lud in monte calcario, vnà cùm arce fundarit: ad A. C. 971.
se pertinere proprietatem & tutelam monasterij
omniumque illius bonorum, princeps contendit.
Qui cùm vitam monasticam, & abusus Missæ, a-
liosq; cultus impios cum verbo Dei pugnantes, in
sua ditione tolerare non debeat, ad se transferre bo-
norum cœnobij illius administrationem, & Abbati,

M. D. XXXIII. priori ac monachis, dum viuerent, de victu su-
cienti & honesto prouidere instituit. Senatus L
næburgensis è contra, se veros & proprietar
cœnobij illius patronos affirmabant, quòd cœn
bium illud arci annexum, arce legitimo bello cap
funditus destructum, in alio vrbis loco, ipsi
sumptu reædificassent, & dotassent, & jam acc
dente præscriptione, vltra hominum ac centu
annnorum memoriam, ipsius principis & hæ
dum eius patientia & consensu tacito, Ius p
tronatus monasterij illius, omniumq; eiusdem bon
rum intra & extra muros contentorum possedi
sent. Ideoq; se ad defensionem & protectionem e
rum obligatos esse. ac si necessitas vel vtilit
Reipublicæ exigeret, monasterium non princip
sed ciuitati ad contribuendum teneri. Quod ite
non liceat principi, vigore Regalium, huiusmo
bona in alios vsus transferre, aut confiscare vt va
cantia, cùm proprium fiscum in ciuitate habean
& ab ipsis bona ista manarint. Et quia fide jura
ta monasterio obligati sint, & Impp. Sigismundi &
Friderici III. literis, ac recenti etiam Caroli V
mandato, tueri ac defendere monasterium ac bon
illius omnia jubeantur, non posse absq; infamia s
monasterij defensionem deserere. Cùm autem prin-
ceps nihilominus seuerè vrgeret: & hi ad Imp. &
Cameræ judicium prouocarent; tandem ita trans-
actum

um est, vt Abbas Herbortus de Holle, & collegæ M. D. XXXIII.
nasterij, vitiosis cultibus abolitis, eandem cum
a principis ditione & ciuitate Lunæburgensi
igionem emendatam deinceps amplecterentur,
scholam pietatis & bonarum literarum in cœ-
bio fouerent, ac vicißim bonis & reditibus suis
ndum accisis fruerentur,

HOXARIÆ ad Visurgin, prope Corbeiam,
imus euangelij doctrinæ semina sparsit, & Pon-
icios abusus publicè taxauit Ioannes VVimen-
dius, qui in Ioannitarum monasterio Halbersta-
ante octennium euangelion aliquot annis do-
s, & considerate ac modestè vicia & abusus
tificios taxans, cùm eucharistiam sub vtraq;
cie distribuere publicè conaretur, ab officiali &
efecto episcopi vrbe eiectus, VVittebergam ad
therum se contulerat, à quo Einbeccam missus
, vnde hostium veræ doctrinæ, in senatu & or-
e patritiorum improbitate, petulantia & fame
ctum se, publico scripto queritur. Sed Hoxa-
quoque discedens, deinde Quedlinburgum,
tea Goslariam se contulit, vbi doctrina salu-
i, & vita doctrinæ respondente, ecclesiam æ-
icauit.

In eodem oppido, Corbeiæ ad Visurgin vicino
subdito, Ernestus dux Lunæburgensis, &, Phi-
pus Haßiæ princeps, primis huius anni diebus,

M. D. XXXIII. controuersias, inter Franciscum ab Halle, & Io-
cum comitem Hoiensem principum illorum cli-
tem, exortas audiuerunt, & dirimere ex æquo
bono conati sunt. Querebatur Franciscus,
comitem Hoiensem, ante decennium, recuperant-
paulatim ac redimentem à ducibus Bruns. et Lun-
burg. oppida ditionis suæ olim occupata; mag-
pecuniæ summis, videlicet viginti quatuor mil-
bus aureorum, mutuo datis, iuuisse; & pro und-
cim millibus, arcem Hoiensem, ex qua pulsus ess-
pignoris loco accepisse: & pro alijs 21000. fid-
suam cum alijs interposuisse. nuper etiam dum
comitis ministerio adhuc esset, à comite Reiferschi-
dio captum, 8000. Rhenensium lytri loco persol-
tis, se redemisse, ac in uniuersum circiter 1800-
Rhenens. eo captiuitatis tempore jacturam fecis-
quos à comite, cui seruijsset, refundi, & cæter-
summas, cum aliquot annorum vsuris restantibu-
statim dißolui poscebat.

Comes Hoiensis, 24000. Rhenensium, se juxt-
literas obligationis, biennio exacto redditurum
pollicetur. Vndecim verò millia se legitimo tem-
pore Francisco renunciasse, & quanquam de ill-
vix 5000. numerata accepisset, 6000. verò à J-
donata, literis, velut à Francisco exposita, inse-
paßus eßet: tamen, Francisci mandatum accipien-
dæ pecuniæ habentibus, Thomæ fratri, & Rodol-
ph

o Hollio integram summam obtulisse. Illos ve- M. D.
reddere literas, quibus comes se Francisco obli- XXXIII.
rat, recusasse. Ideò apud senatum Heruordien-
n pecuniam tum depositam, & arcem Hoiensem
se receptam esse. De 21000. itidem se ad præ-
ndam cautionem idoneam & solutionem consti-
to die offert. Vt verò lytron à comite Reifen-
scidio exactum, & reliquas impensas in custodia
tas, restituat: justè peti non posse. cùm Franci-
us, non in comitis, sed priuatis negotijs captus sit,
c comitis minister eo tempore amplius fuerit, cui
r Burcardum à Saldern seruitium suum antea
nunciarit. Nihilominus verò, si Franciscus,
ua petitione non desistat: comitem ad omnia ju-
media, vel ordinariorum judicum, vel arbitro-
m, vel Academiæ alicuius sententiam, sine ulla
pellatione, se offerre.

Hanc comitis declarationem cùm principes in-
rcessores justam & æquitati consentaneam cen-
rent, omnesq; amici & affines Francisci illam
cipiendam suaderent: Franciscus verò pertina-
r, nisi captiuitatis suæ impensæ cum reliquis tri-
s summis statim à comite soluerentur, adquiesce-
n nollet: animis vtrinq; magis exacerbatis discess-
m, & plures subinde controuersiæ accumulatæ,
post 25. annos demum inter hæredes transactæ:
miti verò à principibus intercessoribus, auxilium
& de-

M. D. XXXIII. & defensio aduersus Francisci molitiones, tu promissa & præstita est.

Etsi enim ob vi occupatam per Iodocum Munchausen, comitis consiliarium & complice arcem diœcesis Mindensis Radam, & captos in c
1537. mense Septemb. Francisci fratrem, Thomam præpositum Minde sem, & filium Theodoricum puerum septennen & Conradum Remelium & alios, qui Nyeburgi i comitis arce postea multos annos custoditi sunt accusante Francisco & vxoris illius Romeliæ so
1541. roribus, comes Hoiensis à Camera proscriptus est tamen intercessione principum fœderatorum, ele
1544. ctoris Saxoniæ, Lunæb. Haßi & cæterorum, Carolus V. proscriptionem latam suspendit, & commissarios Imperiali autoritate, Hermannum Archiep. Coloniensem, Franciscum Monast. & alios constituit, qui causam denuò cognoscerent, & ex æquo ac bono componere studerent. Franciscus, cùm ordinaria iuris via, Cameræ auxilio, liberare suos non posset: Daniæ regis ac ducis Holsatiæ ministerio se addicit, filiamq; suam vnicam Henrico Ranzouio despondet, & ope ac consilio Ranzouiorum, in arce Holsatiæ Tritouia præfectum agens, Iodocum, comitem Hoiensem, Ioannis filium, in oppido Segenbergensi intercipit, & paulò post, victis bello Germanico confœderatis, auxilio Henrici ducis Brunsuic. ductis in Hoiensem ditionem

copijs,

...ijs, *fratrem ac filium captiuos liberat, ac tri-* XXXIII.
...uio post arcem Radam in diœcesi Mindensi recu- 1550.
...rat, & paulò post Antuerpiæ ex hac vita anno 1553.
...tis 63. decedit. Tandem gener ac hæres Fran-
...ci vnicus, Henricus Ranzouius, Daniæ regis
Holsatia Vicarius, cum Alberto comite Hoiensi,
...loci filio, transegit, & episcopo Mindensi Geor-
..., pecuniam debitam reddenti arcem Radam re-
...tuit, vt suo fortè loco deinceps exponam.

BREMÆ compressa seditione, & restituta se-
...tui Bremensi pristina authoritate, & domestica
...eipublicæ pace; collegium canonicorum templi
...thedralis, reditum in vrbem, & sua sibi sacra, &
...issas ac cæteros ritus Pontificijs vsitatos seruan-
... facultatem, restitui petit. Reuersionem in vr-
...m ad pristinas dignitates, bona & reditus, quos
... vrbe habebant omnes, prolixè eis sena us conce-
...t, & defensionem aduersus iniurias promittit.
...d Missæ ac ceremoniarum cum verbo DEI pu-
...antium instaurationem, se bona conscientia per-
...ittere non posse ostendit. Cumq; canonici cum
...rchiepiscopo vehementer ac imperiosè instarent,
... Ioannem Fridericum electorem Saxoniæ, &
...rnestum ducem Luneburgensem, & cæteros Au-
...ustanæ confeß. nomine confœderatos, senatus de-
...urrit, & theologorum VVittebergensium ac Mar-
...urgensium ex[illegible] [illegible] ...lium. theologi respon-
dent,

M. D. XXXIII. dent, cùm senatus urbis nullam in Canonicos templi cathedralis Iurisdictionem habeat, justè non posse senatum, vi alienis subditis ea in re, imperare, nisi amica transactione & allegatis grauibus causis, & metu nouæ seditionis, canonicos moueant, ut sua sponte à proposito desistant. Sed electoris Saxoniæ & ducis Ernesti, nomine omnium confœderatorum, intercessione, hoc tandem à capitulo metropolitano impetratum est, ut suæ securitatis, quæ nouis seditionibus turbari denuò facilè posset, rationem habentes, ceremoniarum suarum instaurationem deinceps etiam aliquantisper quiescere sinerent, donec in nationali vel generali synodo hæ religionis controuersiæ componerentur. Ita hoc anno cum canonicis templi metropolitani, & sequenti etiam cum archiepiscopo duce Brunsuic. & Lunæb. Christophoro transactum est. cui pompa solenni urbem ingredienti, & priuilegia ac immunitates urbis omnes à prioribus concessas confirmanti, senatus ac ciues juramentum solitum præstiterunt. Archiepiscopum in urbem comitatus est Antonius comes Oldenburgensis. Eodem anno, Liber de doctrina, & omnibus ministrorum officijs, & ritibus ecclesiæ Bremensis, à Iohanne Amsterodamo scriptus, & Ioannis Pomerani pastoris VVittebergensis præfatione comprobatus, publicè editus est: & additum senatus mandatum de Anabaptistis &

exeunte 1534.

& sacramententorum prophanatoribus in vr- M. D.
-on ferendis, vt, graßantibus in vicina vrbe XXXIII.
-asterio Anabaptistis, publicè constaret, de tota
-ngelij doctrina, & sacramentis baptismi ac cœ-
-Domini, Bremensis ecclesiæ ministros & audi-
-s, rectè sentire, eosq; ab omnibus seditiosis &
-ticis opinionibus alienos eße.

Nocte, Natalem Christi (ordientem annum
.) secuta, Monasterienses, in oppidum vici-
Telget, vbi totius diœcesis ordines & in his
-nici, qui paulò antè ob mutatam in vrbe reli-
-nem, & templa aliquot tumultuosius à ciuibus
-pata, ex vrbe disceßerant, ab episcopo ad de-
-rationem de ratione componendi motus in vrbe
-itatos, euocati, conuenerant; eruptionem fa-
-nt. & plerosq; captiuos in vrbem cum tripudio
Stephani inuehunt. de quibus redimendis, &
-e restituenda & confirmanda, cùm aliquoties
-rà actum eßet: tandem Illustrißimi Haßiæ
-ncipis Philippi interceßione, controuersiæ se-
-æ, & literis vtrinq; obsignatis, sic composi-
-unt, vt captiuis dimißis, ciues in canonicorum 10. Febr.
-legijs nihil innouarent: in reliquis sex templis,
-nberti, Ludgeri, Ægidij, Transaquas, Martini
-eruatij, quæ occupauerant, doctrinam Augusta-
-confeßionis modestè docerent, & obedientiam
-scopo debitam reuerenter præstarent. Sed vix
confe-

M. D. XXXIII. confecta hæc transactio, à ciuibus inquietis stat violata est. Anabaptistæ enim in vrbem irrepe tes, Bernardum Rotmannum, ac Hermannum St predium, concionatores præcipuos, ac cæteris f cundiores, in sententiam suam adduxerunt. Ins tuta autem coràm senatu Disputatione, cùm Ro mannus palàm se Anabaptistis adiungeret; è con

27. August. tra Ioannes Glandorpius, Buschius, Brixius No danus & alij euidenter eos refutarent: senatu publico decreto discedere Anabaptistas ex vrbe ju bet. Sed spreto hoc edicto, tandem eò impietat & dementiæ multi ciues deueniunt, vt palàm An baptismum profiterentur ac defenderent, & part suas, in dies singulos, ignotorum hominum ex vi cinis gentibus confluxu, augerent.

In vicinæ Frisiæ prouincia TransAmasana si orientali, Baldasar Esenæ dominus, conductis cla consilio Geldrorum nouis copijs, duce Meinard ab Ham, in Reidanum agrum, Ennoni parentem eas immisit. Quæ cùm Iemguni in Amasis littor consedißent: Enno excitis omnibus subditis suis imprudenter aduersus hostem ducens, ingente

14. Octob. suorum cladem accepit, cùm à veteranis milit bus plebs perculsa, & in fugam admodum impedi tam acta, paßim obtereretur. ac tunc primùm par tâ victoriâ copiæ illæ Carolum Geldrum Impera torem profeßæ sunt. Quæ paulò post nouis supple menti

tis auctæ, Martino Roßumo duce, vastatis o- M. D.
bus obuijs, ac omnem comitatum emensæ, præ- XXXIII.
omnium expectationem, Greitzilam, post se- 21. Ianuar.
im dierum obsidionem, deditione ceperunt, cum 1534.
gna vis auri & argenti à Frisijs vicinis eò
ata eßet. Tandem Enno tot detrimentis ad-
us, pacem cum Geldro sancit, cuius hæc præci-
conditio fuit, vt Enno, arcem Gretzil à Gel-
receperet: ipse verò Baldasaro VVitmun-
, ante quadriennium captam, restitueret. Co-
dimißas, Franciscus episcopus Monasterien-
Anabaptistas oppugnans conduxit
Hamburgenses Canonici, sententiam in judi-
Cameræ aduersus senatum de restitutione in in-
rum obtinuerunt. ac Executoriales sub pœna
. marcarum auri, senatui insinuatæ sunt. 12. Sept.
Seuerinus dux Saxoniæ adolescens, Henrici fi-
, Mauricij et Augusti frater, cùm Oeniponte re-
Ferdinandi filijs adiunctus educaretur, deci-
die Octob. obijt. quo mense, Clemens VII. cum
ncisco Galliæ rege Masyliæ congreßus, patrui
Laurentij magni proneptem Catharinam Me-
eam, Laurentij ducis Vrbini filiam, Henrico,
ncisci Galliæ regis filio, postea regi, in matri-
nium tradit.
ELisabetha, Angliæ nostra ætate regina, in
em edita est: cùm paulò antè mater, Anna Bo- 8. Sept.

XXXIIII. leina, Regina coronata esset. Ericus etiam XII
29. Maij. Sueciæ rex, patre Gostauo rege, matre Cathari
13. Decēb. Magni Saxoniæ ducis filia: VVilelmus Vra
princeps, patre VVilelmo, matre Iuliana, Botho
14. April. Stolbergensis filia, nati sunt. ERIci Sueciæ r
gis annum & diem Natalem expreßit Henri
Mollerus. LVCIa sCeptrIfero nataLeM por
ErICo, QVI nItet In regno SVeCIa IVSTa tV

MAGDalena GEOrgij Saxoniæ ducis fil
Ioachimi II. marchionis Brandeb. coniunx, fili
29. Dec. Paulum enixa, partus doloribus superata obi
mater Alberti II. & Georgij gemellorum, in cu
nati 1525. extinctorum; IOANnis GEOrgij nunc electo
1530. Brandeb. & Friderici archiep. Magdeb.

Causa Vuir Eodem mense Decembri, omnium ferè prin
tebergens. pum Saxoniæ, Ioannis Friderici electoris, Henr
ducis Brunsuicensis, Ernesti ducis Lunæburgen
Alberti ducis Borußiæ, Alberti ducis Megapoli
ni, Ioannis Cliuiæ, Philippi Haßiæ princip
Francisci episcopi Monasteriensis & aliorum le
ti, Christophoro duci VVirtebergensi adolescen
restitutionem patris Vlrici exulis, & sui, in duc
tum VVirtebergensem, ante quindecim anno
fœdere Sueuico sibi ereptum, & regi Ferdinan
traditum, in conuentu sociorum fœderis Sueui
& Cæsaris ac Ferdinandi oratorum, petenti, A
gustæ astiterunt. Galliæ etiam rex, rogatu Ch
stoph

...pori, & auunculorum ipsius, VVilelmi & Lu- M. D.
...i ducum Bauariæ, Guilelmum Langæum Ora- XXXIIII.
...m eò miserat, qui duabus grauißimis orationi-
... Vlricum patrem, quod grauißimas sui delicti
...as, totos iam quindecim annos exul dependis-
...ac Christophorum filium planè innocentem, du-
... patrio indignißimè priuatum, in pristinam
...itatem & statum restitui flagitabat. Inter
...as, cur patrocinium innocentis & exulis rex
...iperet, affinitatem quoq; cum illo suam, &
...istophori cum Cæsare ac Ferdinando sanguinis
...pinquitatem allegauit.

Fridericus III. Imp.

Maximil. I. Imp.	Kunigundis, nupta Alb. duci Bauariæ.
Philippus	

...onora ...ota ...anci- ...Gal- ...regi.	CAROLUS V. Imp.	Ferdinandus rex Boëmiæ, occupator ducatus Vuirtebergensis.	Sabina nupta Vlrico duci VVirteberg.	VVilelm. dux Bauariæ.
			Christophorus dux VVirtebergicus, natus 1515.	Albertus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXIII. Cùm autem amica illa tractatione obtineri r... stitutio à Ferdinando non potuisset, VVilelmus B... uariæ dux, qui Christophorum, sororis filium p... tius quàm patrem saluum ac florentem esse cupi... bat, & supremus fœderis Sueuici capitaneus era... hoc primùm agit, ne denuò fœdus illud, quod ali... quin eo anno exibat, in plures annos prorogetu... sed statim dissoluatur. deinde, cùm nullam ratione... recuperandi amissam ducatus VVirtebergen... possessionem nisi in armis superesse videret: com... municato cum Gallico præcipuè legato, & ali... Christophori amicis, consilio, de pecunia ad bellu... mutua à rege Francisco petenda cum Langæo ... git. Is verò, ne pacem Cameracensem cum Ca... sare initam violare rex videretur, hanc ratione... inuenit, vt Montispelicardi comitatum dux VVi... teb. regi, 120000. coronatis venderet, sic tam... vt redhibitionis conditio apponeretur. Rex Mo... tispelicardi possessione accepta, Ceruæsium i... præfecit. Pecuniâ acceptâ dux VVirtebergens... exercitum conscribit, cuius auxilijs, sequenti ver... in patrium ducatum reductus est, vt sequenti a... no exponam.

M. D. XXXIIII. Cuius initio, Hamburgi conuenti... legatorum aulæ Burgundicæ, quorum Georgius ... Austria, Maximiliani nothus, episc. Brixiensis, ... Maximilianus Transyluanus, ad quem sunt Era... smi epistolæ, principes erant; & ciuitatum Van... dal...

licarum, cæterarumq; maritimarum fuit: in quo,
adriennij induciæ, inter Hollandos & littoris
ilthici ciuitates, mense Martio sancitæ sunt. Ad
inc conuentum, COS. Lubecensis, cum suo equite
brasonico, Marco Meiero, inusitata ciuitatibus
mpa, cataphracti, præcinentibus tubis, Ham-
rgam ingreßi erant. sed paulò post, rebus aliter,
iam ipsi volebant, in tractatione cadentibus,
m à legatis Holsaticis contumeliosè tractati essent:
à cæteris ciuitatibus electionem Christiani III.
aniæ regis probari & adiutum iri intelligerent:
tim elapsi, Lubecam redierunt. vbi vacatione ali-
ot senatoribus data, & nouis suo arbitrio alle- 2, Maij.
s, senatum denuò mutarunt. quam mutationem
gistratus seditiosam, cùm Hermannus Bonnus
perintendens, literis ad senatum & ciues accu-
tè scriptis, verbo DEI, quod obedire præsenti
gistratui, non eum abrogare præciperet, ex dia-
tro repugnare doceret, & se dimitti peteret:
tim à VVollenwebero & illius factione suggestu
stinere iubetur.

Cùm autem in Dania, post Friderici Regis
itum, Senatus regni, in quo episcopi præcipuum
summum locum obtinebant, electum regem Io-
nnem, Friderici regis filium, puerum, in Luthe-
na hæresi, vt nominabant, educatum, auersa-
atur; & ad noui regis electionem non propera-

M. D. XXXIIII. rent, sed de administrando aliquantisper per se-
psos regno, & Haeresi Lutherana ex vrbibus Ha-
nia, Malmogia, & reliquis regni oppidis, e-
22. Iulij. tirpanda, decretum superiori anno fecissen-
magno in maerore et sollicitudine, ciuitates (in qu-
bus rex Fridericus paßim liberè veram Euange-
doctrinam, quantumuis frementibus ac inuitis ep-
scopis, praedicari iam ab anno 1527. permisera-
& ciuitati Malmogiensi duorum monasterioru-
aedificia maenibus inclusa, ad Reip. vsus concesse-
rat) constitutae erāt. promulgabatur nomine senat-
regni Edictum, vt ante certam diem, ex omnib-
oppidis & pagis, Lutherani concionatores dimitt-
rentur, & alij catholicī pastores, ab episcopis pro-
bati, reciperentur. Addebat Archiepis. Lundens-
Tobernus Bilde, publicam proscriptionem Lu-
theranorum, & quoscunq; poterat, carcere ac ex-
lijs multabat. Magistratibus ciuitatum depre-
cantibus, respondebatur, totius regni Senatus de-
cretum esse, quod mutare nec possent, nec vellen-
Cùm igitur Senatus Hasniensis & Malmogiensis i-
his angustijs haererent, à Christiano Holsatiae du-
ce, Friderici regis filio, petunt, vt fratris minoren-
nis nomine regni curam suscipiat, se vtramq; vrb-
Hafniam & Malmogiam statim ipsi patefacturos e-
se. Is respondet, se Holsatiae suae administration-
contentum, Daniam non expetere, quae regem iam
electū fratrem Ioannē habeat, cui iuramentū fideli-

s regni ordines iam præstitissent. Verùm episc. et M. D. XXXIIII.
addicti proceres, nec Ioannem, nec Christianũ
em, qui grauius episc. quàm rex Christiernus vn-
m fecisset, oppressurus esset, vnq; recipere, sed
psos regnum administrare velle adfirmabant.
Destitutæ igitur alijs præsidijs ciuitates Dani-
per Georgium Cocum Malmog. & Ambrosium
bbinder Hafniensem Coss. cum Lubecensi con-
: Georgio VVollenwebero, consilia, de Christo-
ro comite Aldenb. doctrinam Euangelij amante,
copijs Hafniam traducendo, communicant. Is,
conuenerat, mense Maio, cum quatuor peditum
cillis, Albim traijcit, & publico scripto, expedi-
nem in Daniam, ad liberandum regem Christi-
um, sobrinũ suum, & regno restituendum, se su-
pisse profitetur. A senatu etiam & communita-
Lubecensi commeatum & auxilia petit, quæ con-
e VVollenw. hortante, ob non præstitam à Danis
uersus Hollandos opem, et quod episc. Danos, ne
ngelion subditis et vicinis eriperent, impedien-
s diceret, & Lubec. hac occasione vetera in re-
o priuilegia sua, et plura insuper noua, adepturos
e, adfirmaret; facilè impetrauit: 60. ciuibus &
tũ viris, totius communitatis nomine applauden-
bus. Veniente autem in vrbem comite, pla-
it VVollenwebero, Holsatos primùm, velut in
nscursu vlciscendos, quòd Hollandis se Ham-
rgi palàm adiunxissent, & ne opem Danis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXIIII. ferre possent, distinendos esse. Adiunctus ig comiti Marcus Meier, ex mera petulantia & pidítate vindictæ, Holsatos bello inuadit, & arc Holsatiæ Tritow ad Billenam fl. Lubecensibu lim oppignoratam; deinde Eutinum, episcopi cem, occupat. cœnobijs Reinfelden & Arensb pecuniam extorquet. Segebergam diripit, & ar obsidionem molitur, unde re infecta discedere c ctus. oppidum exurit, & rapinis ac incendijs p sim grassatur. Christianus ad necessariam sui d fensionem planè coactus, & à vicinis principibus Hassiæ Landgrauio fideliter adiutus, alacri a mo bellum suscipit, & copiarum ducem Ioann Ranzouium constituit: qui ad Eutinum prima v litatione Lubecenses cum suo comite in fugam ve tit, & arcem episcopi recipit. Christophorus A

19. Iunij. denburgensis comes, ex Draui ostio, in Selandia traijcit: cumq; se captiui regis (quem ciues opp dorum Daniæ, quibus semper magis quàm nobil bus fuisse existimabatur, amabant) liberandi & restituendi causa, venire profiteretur: ab Hafni ensibus, nomine captiui regis, in vrbem & arce regiam receptus est.

Post comitis ab ostio Draui discessum, Holsa tus Dramundam à comite incensam occupat. quan

20. Iunij. 9. Augusti rursus deserens, Molnam obsidere in stituit, vt eadem opera & Lubecenses eo loco di stineret,

...ret, & equites ex ducatu Lunæburgensi acce- M. D.
...es exciperet. Intereà Lubecenses Plonam ex- XXXIIII.
...entes, direpto oppido, arcem exusserunt. Hol-
... post tres hebdomadas, relicta Molna, Stokels-
...ij desident. Inde ad Suartæ & Draui confl.
...a ponunt, & junctis ad Premesmölam Draui 10. Septēb.
...s, eo traiecto, ad vrbem, occurrentes ciues, ma-
... numero cædunt & profligant, omniaq; infesta
... vrbem reddunt. Miserat paulò ante Chri-
...us, ad Gostauum Sueciæ regem, adfinem suum,
...tos, de Lubecensium iniurijs conquestum, &
...ilia petitum, ac ne cum Lubecensibus, se ex-
...o, pacisci velit, rogat. Lubecenses etiam per
...as Gostauum orant, ne huic se bello immisceat.
...tauus nouis Lubecensium iniurijs, quod Ioan-
... comitem ab Hoia, & alios, qui ab eo defece-
..., in suis castris duces constituissent, irritatus,
Christianum adfinem non deserendum judicans:
...uot equitum & peditum signis, in Hallandiam
...is, oppidum Helmstad pro Christiano, sequenti
...o occupauit, & nobilitatem Scanicam, in oppido
...e congregatam, vt Christiano fidelitatis jura-
...tum præstarent, hortatus est.

...Lubecæ verò, communitas ciuium, Consulis
...ollenweberi πλυπραγμοσύνη & Marci Me-
... militis gloriosi stultitia, quotidiè tristioribus
...is & calamitatibus Rempublicam obrui, &

M. D. sumptibus belli, quod contra regnum Daniæ, du
XXXIIII. Holsatiæ, & Suecum, pariter gerebant, immen
priuatorum etiam facultates exhauriri cerne
veterem senatum in Repub. restitui flagitat, &
cem se expetere aßiduis clamoribus ostendit. It
per vicinos principes, Henricum Ducem Mega
& Philippi Haßiæ principis, ac ciuitatum Van
licarum legatos Lubecæ conuenientes, Pax c
18. Octob. Holsatis, excepto tamen Daniæ regno, sancita,
18. Noueb. promulgata est.

Consul Georgius VVollenweber & Mar
Meier, in Daniam profecti, cum Aldeburgensi c
silia belli communicant. cui feliciter hactenus
mnia successerant. Etsi enim bello Holsatis infer
do ad Lubecam retentus, et postea uento destitut
constituta Ioannis baptistæ die, vt conuenerat, H
niam appellere non potuit: tamen non procul in
in Selandiã exeunte Iunio egressus, Rotscildiã p
mum, deinde Coagium, & cætera oppida, quæ su
ma voluntate & promptißimo studio se comi
Christierni regis vt profitebatur liberandi non
ne, adiungebant. Nobilitas etiam, direptis jussu c
mitis, quorundam curijs, et Segardia oppugnata, fi
quens Coagij juramentum fidelitatis, regi Chris
erno, apud comitem præstabat. Nobilitatis exe
plum, Rotschildensis etiam episcopus, Iacobus Ro
now, secutus est. Andream Bilde, qui singulare
er

regem Christiernum beuolentiam præ se fere- M. D. XXXIIII.
consiliarium sibi comes adiunxit. Hafniam
5. Iulij ingressus, arcem à Iohanne Vro præ-
, post octidui oppugnationem, deditam, nomine
Christierni accepit. sic facili negocio Selandia
potitus est. Inde in Scaniam traijciens, à Mal-
, cupidissimè receptus; eiq; paulò post, indicto 8. August.
dæ conuentu, ab archiep. Toberno Bilde, et no-
ate Scanica, fides iurata est. cùm quidē Tygo
be Helsebürg. præfectus, γεραιὰ ἀλώπηξ
iæ multò ante comiti studiū & beneuolentiam
regem Christiernū suam prolixè declarasset.
Incidit etiam Malmogiæ comes, in Clementem
am, senem, qui semper regis Christierni parti-
addictissimus fuerat, & cum Nicolao Knipho-
oniunctis operis, eum in regnum r lucere in-
erat. Hunc instructum aliquot nau ..., cum
nne VVilcken capitaneo, in Iutiam comes ab-
t, vt illius prouinciæ populos, ad obedien-
& fidem Christierno præstandam adigerent.
od in VVendsislia, quæ extrema Cimbricæ Cher-
si versus Arcton prouincia est, & finitima
s sinum Lymicum, Himmersissel seu Cimbria,
icis omnibus ac ciuibus etiam Alburgensibus
Rendershusiensibus, spontè ad regis Christi-
i nomen sese aggregantibus, strenuè execu-
nt. Verùm Nobilitas Iutica, peius cane &

M. D. XXXIIII.

angue, Christierno tyranno infesta, desertis... bus suis, ad Christiani Holsatiæ Ducis, que... men episcopi Iutæ, ob religionis purioris stu... non minus quàm Christiernum auersabantur... fensionem & patrocinium confugerunt. & ... communicatis cum nobilitate Fyonica, Selan... & Scanica, quæ comiti Aldenburgensi jurau... consilijs; Regem se agnituros, si ab eo defende... tur, professi sunt.

Intereà comes Aldenburgensis, cùm Scan... Selandiam & Fyoniam, juramento deuinctas t... ret, consiliarijs ex nobilitate Danica, Ioanne ... sio secretario intimo, & cæteris summam erg... psum beneuolentiam vultu & verbis ostende... bus, omnia tuta & pacata existimans, amoribu... & voluptatibus dedidit: nec, paulò post se per ... stauum Sueciæ regem ab ortu, & Christianum H... satiæ Ducem ab occasu pariter oppugnatum... præuidit. Itaq; Veneri & Baccho indulgentis F... tuna paulò post planè mutata est. Hæc in D... nia præsenti anno memoratu digna acciderun... Rostochij verò communitas ciuium, à Geor... VVollenwebero & ipsius factione, quæ tum Lub... cæ regnabat, per Ioannem Oldendorpium Synd... cum Lubecensem legatum, ad belli Danici societ... tem inuitata, inuito & dehortante senatu, Lub... censibus se adiunxit, Incitantibus multitudine...

viris, ibi quoq; cum Senatu Rempublicam ad- M. D.
strantibus. XXXIIII.

nterea PHilippus dux Brunsuicensis in Gru-
agen, Alberti filius, agnitam Euangelij veri-
n publicè profiteri, & abusus Pontificios, in
sijs suæ ditioni subiectis, vbiq; abolere cœpit,
ito ad reformationem instituendam Nicolao
dorffio, qui tum parœcias in reliquo ducatu,
collegia canonicorum duo, Einbecæ, ad D. Ale-
drum, & D. Virginem, institutis pastoribus pu-
euangelij doctrinam sonantibus, emendat. in-
quos, Ernesto Burmestero, quem cum D. God-
co Croppio, prima Einbecensis ecclesiæ euan-
æ fundamenta jecisse, supra diximus, viro do-
facundo, & in collegijs Romæ, Bononiæ, Flo-
tiæ, Coloniæ olim versato, & in aula Philippi
enus euangelion docenti, partem inspectionis
esiarum commendat.

HANNOVERÆ etiam, sub ditione
ci ducis Brunsuicensis, emendatio Religionis
tificiæ publica, quantumuis dissuadente senatu
principe, in ecclesijs facta est. Etsi enim su-
iore anno, cùm ciuium communitas, sinceram
ngelij doctrinam in vicina ditione Lunæbur-
si, & vrbe Brunsuicensi, publicè sonantem, si-
tiam concedi supplex flagitasset, & assiduè ac 1533.
hementer vrsisset; Senatus cum Syndico & pa- 14. Sept.
stori-

M. D. XXXIIII. ſtoribus aliquot vrbe exceſſerat: tamen delec[...]
patritiorum ordine noui ſenatores, communic[...]
cum vicinis vrbibus ac Erneſto duce Luneburg[...]
ſi, conſilijs, ex Brunſuicenſi vrbe, Autorem S[...]
derum, virum prudentem, doctum ac facun[...]
euocant, cui Syndici munus commendant. Co[...]
præcipuus erat ANTonius à Barkhuſen, cuius [...]
tatem & zelum religionis veræ reſtituendæ ſin[...]
larem fuiſſe, Vrbani Regij ſcripta teſtantur. de[...]
ius conſilio, Rodolphum Mylium, qui Heruor[...]
ſtudia doctrinarum olim rexerat, inſpectorem [...]
cleſiæ præfecit, adiuncto collega Georgio Scarab[...]
qui primus ſemina veræ euangelij doctrinæ, ſum[...]
cum modeſtia, fide, diligentia, & grauitate, [...]
quot annis ſparſerat. Intereà Ericus princep[...]
profugorum COSS. & Senatorum querelis infla[...]
matus, itinera & importationem in vrbem aliq[...]
menſes claudit. Ciues ex vicina Erneſti ducis [...]
næb. ditione commeatibus adiuti, munitiones [...]
bis reficiunt. donec tandem principum aliquot[...]
vicinarum ciuitatum interceßione, princeps p[...]
catus, & profugi ſenatores priuati in vrbem [...]
dierunt menſe Auguſto. Rebus pacatis, V[...]
banus Regius, Cellâ Saxonum euocatus, ordinati[...]
nem eccleſiæ Hannouerenſis, quæ extat, conſc[...]
pſit, & deinceps, dum vixit, conſilijs ſuis ecc[...]
ſiam rexit.

Flo[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

loret autem hoc tempore HANNOVera, in- M. D.
eteras Saxoniæ vrbes, non aggeribus solùm, XXXIIII.
s & fossis firmiter munita, & ciuium bono-
ac fortium virorum frequentia & ædificijs sti-
, verùm etiam prudenti, pio & graui senatu,
us, judicijs, ac disciplina publica & domesti-
inisterio ecclesiæ, ad veram Dei agnitionem et
stam disciplinam, & communem ciuitatis
quillitatem & concordiam vtiliter seruiente;
chola benè constituta, & pietatis ac literarum
is, Dei beneficio præclarè ornata. Oppidum
pam Leinæ fl. è regione vetustæ arcis comitum
wenrod, iam Henrici Leonis ætate, circa
1156. (cui quod trans fl. situm esset, aulici Ha-
r nomen dederunt) arci subiectum fuit. Quam
Albertus Saxoniæ dux, Ottonis & Agnetæ,
emi ducis Lunæb. VVilelmi natæ filius, à ciui-
& proceribus ditionis Lunæb. de consensu Ca-
IIII. ad excutiendum Magnũ Torquatum vo- 1371.
s, auxilio ciuium Hannouerensium expugnas- die Trinit.
facultatem diruendæ arcis, & oppidum
o cingendi, & legibus suis, sub patrocinio &
la ipsius liberè viuendi, ciuibus præbuit. Ab
mpore, intra ducentos annos, incrementa pau-
m sumens, in hanc amplitudinem & splendo-
, quem hodie cernimus, sub Ill. ducum Brunf.
unæb. patrocinio excreuit.

Mense

M. D. XXXIIII. Mense Maio, Philippus Hassiæ princeps,
ricum ducem VVirtebergensem, cuius soror
ria, Henrico duci Brunsuicensi nupta erat, in
trium ducatum reduxit, quem antea tenuerat
Romanorum Ferdinandus, traditum sibi a Sue
fœdere, quod Vlricum eiecerat. Enituit au
virtus Landgrauij egregiè, & in rebus bello ge
& in moderatione, qua in victoria vsus est.
buit enim exercitum in ducatu VVirtebergensi
Ferdinandus, duce Philippo Palatino, Ruperti
lio, cum quo Landgrauius statim in aditu diti
conflixit. Eo exercitu dissipato victor po
omnia occupauit oppida: expugnauit munitissi
arces, quas intra paucos dies recepit. Cauit s
ma diligentia, ne vsquam recepti ac dediti vlla
ficerentur iniuria. Disciplinam militarem se
rè conseruauit, prohibuit fruges in agris conc
cari, aut pabulationibus absumi. Et quoniam
ta erant arma contra regem Ferdinandum, vt
iterum deduceretur ad otium, princeps Mogu
nus & dux Saxoniæ Georgius, Landgrauij soc
de conditionibus pacis egerunt cum Ferdinan
vt ducatum VVirtebergensem relinqueret d
VVirtebergensi, verùm ita, ut feudi dominum F
dinandum, ipsiusque heredes, VVirtebergensis
gnosceret. Hac conditione impetrata, Hes
dimisit exercitum, & pax restituta est. Et c
Fer

dinandus rex æquitate sua laudem meritus est, M. D.
de ducatus VVirtebergensis vsufructu cedere XXXIIII.
luit, quàm in Germania maius bellum excitare:
Landgrauij moderatio visa est memorabilis;
cùm optimè paratus esset, & occupare plura
set, tamen maluit ab armis discedere, quàm
eri aliena appetere, fuitq; contentus amici du-
restitutione. Dum hæc à Landgrauio aguntur,
rus ipsius, Barbara, Georgij Saxoniæ ducis con-
x, Casimiri Poloniæ regis filia, è viuis discedit.

Aduersus Henricum VIII. Angliæ regem, qui
o cum priore coniuge Catharina, Ferdinandi
gis Hispaniæ filia, fratris Arturi adolescentis
tuordecim annorum relicta olim vidua, diuor-
, Annam Thomæ Buleini equitis Angliæ filiam
xerat: Clemens VII. Pontifex, solennem senten-
m, qua prius coniugium legitimum, & diuor-
m irritum pronunciat, in consistorio promulga- 23. Martij.
. qua cognita, Henricus, acerbissimas aduersus
ntificem odij flammas concepit, & communicato
m senatoribus regni præcipuis consilio, omnem
ntifici potestatem & jurisdictionem ecclesiasti-
m in Anglia abrogat, eamq; publico senatuscon-
lto in se transfert, se summum in terris ecclesiæ
glicanæ caput, omnibus edictis & literis præ- 3. Nouem.
ribit: appellationes ab archiepiscopis, & dena-
um D. Petri, & primos omnium sacerdotiorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. *vacantium fructus, ac eorundem decimas, & a*
XXXIIII. *Pontifici hactenus pendi solita sibi vendicat:*
coniugem dimißam planè auersatus, Annam su
Bulleinam reginæ honoribus exornatam, pertin
citer retinet, ex qua filiam Elisabetham hac nost
ætate regnantem, iam susceperat. Legem ins
per addit, qua læsæ maiestatis reus tenetur, quisqu
deinceps intra regni sui fines, Papam pro capite
lius haberet ecclesiæ. Oratores etiam suos, tu
ad alios Christiani orbis principes, tum in has m
ritimas vrbes, quæ Pontificis Romani tyrann
dem & idola abiecerant, Lubecam, Hamburgan
Rostochium & alias misit, quæ de diuortio senten
tias inquirerent, & legatos ad se in Angliam mi
ti, & coniunctionem ac fœdus commune aduersu
Romanum Pontificem flagitarent. ac Lubecense
mißis legatis, pecuniam mutuam, ad sumptus bel
Danici, statim impetrarunt. Hamburgenses cu
senatoribus superintendentem etiam suum, D
Iohannem Æpinum, petente id rege, ablegarunt
25. Sept. *Clemens VII. intereà extinctus, Alexandrun*
Farnesium senem septuagenarium succeßorem ha
buit, qui PAVLVS III. nominari deincep
voluit.

In idem tempus, MONASTeriensis ANA
baptistarum Tragœdiæ epitasis incidit, quæ occa
sionem præbuit, in omnibus his vrbibus Saxonicis,

Manda-

ata aduersus Anabaptistas & Sacramenta- M. D.
ditiosos publicè promulgandi, & senatores XXXIIII.
constituendi, qui prouiderent, ne Anabapti-
l similis farinæ fanaticis opinionibus infecti
lum in vrbes irriperent, aut ingreßi statim
erentur. Anabaptistæ Monasterij forum
i occuparant & munierant. vnde ecclesiasti-
iues reliqui, insidias & cædem sibi parari fa-
telligebant. proinde & ipsi se in cœmiterio
fluuiano aduersus vim Retinctorum arma-
principe & paganis in auxilium vocatis. Sic
q; in armis per eam noctem excubarunt. Po-
pagani ante auroram suo more armati ad-
d quælibet parati. Princeps verò, cum se
ubito armare non posset, aduentum differt.
à Anabaptistæ, principis aduentum metuen-
c sibi studio habent, vt transactione dißidium
,priusquam princeps adsit, sopiatur. Agi-
q; vtrinq; per feciales de pace,et datis vtrin-
bsidibus, pax canina initur. Inde quisq; posi-
mis suos penates repetit. Mox Anabapti-
rupto fœdere, portarum claues postulant &
iunt. Cumq; diuites iam essent egreßi,pro suo
rio in vrbe grassantur. Tandem ad eam ma-
dinem secta creuit, vt iam eius asseclæ non
ulùm, sed palàm ad vrbis imperium conten-
t. Rebus itaq; omnibus iam confirmatis,

 bonos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXIIII. bonos & innoxios ciues, exutos omnibus, vrb exilium pellunt, soli vrbe omniumq; proflig rum bonis potiuntur, & hanc, cùm obsidio metuerent, magis magisque muniunt, eamque uam Hierosolymam appellant, templa fœdant, cra profanant, deiectis consulibus & senator Pontificijs, sceleratißimos quosque substituun quoque tandem remotis, duodecim causarum e gentium Iudices (quos seniores in Israël voc eligunt, quibus omnium rerum potestas comm tur. Hinc iterum ea forma Reipublicæ in narchiam, per Ioannem Boekelium Leydanum minem admodum versipellem, commutata est, se regem, & Kniperum Dollingum sibi vicar constitueret, omnes vrbis opes inuaderet, pol miam introduceret, eamque contra multorum uium reliquorum sententiam defendert, aur argenteamque monetam cuderet, concionator varias mundi partes dilatandæ sectæ suæ cau mitteret, qui omnes ad vnum interficiuntur. T dem hic rex, cùm proditionem suæ vrbis time duodecim duces creauit, inter quos, episcopa principatus Germaniæ nondum occupatos part est. hos portis vrbis primùm præfecit. Sed bem enormi impietate & contumacia, alijsque leribus, Deo suoque principi factam rebellem, Fr ciscus in quadragesima obsedit. In sumptus

diœcesis exactiones aliquoties pendit, ac mul- M. D.
militibus desideratis frustrà aliquoties vrbs op- XXXIIII.
natur. Inde princeps auxilijs ab Imperio sibi
retis adiutus, belli compendium quærens, se-
n castellis, vallo & fossa interpositis & com-
nitis, vrbem cinxit, & sic oppidanos constrinxit
rctauit, vt neq; exitus neq; ingressus in vrbem
uam patuerit. Vnde tanta paulatim rerum
ssariarum penuria in vrbe esse cœpit, vt omni-
abſumptis, canes feles, glires, ranas, mures,
a, à quibus natura hominis abhorret, in cibos
terent, neq; à propriorum liberorum esu absti-
ent, & multi fame extinguerentur. Ideo ad ar-
inutiles vrbe expulerunt.

Post diuturnam tandem obsidionem, nocte S.
nnis Baptistæ, Hensulo Langstrato, milite gre- 1535.
io tansfuga præeunte, per fossam & portulam
orem, vallum versus patentem, quingenti mi-
s, duce VVilkino Stedingio, viro nobili & au-
e, qui præfecturas Cloppenburgum & Delmen-
stam postea rexit, introducti sunt. qui porta
is, quæ crucis dicitur, patefacta, exercitum in-
miserunt. Vrbe capta, victores miserandam in
abaptistas lanienam exercent, occidunt sine di-
mine omnes, præter mulieres & pueros. Ca-
a execrandæ factionis, Bernardus Kniperdolin-
indigena, Bernardus Krechtingus pastor quon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. dam Gylthusianus, & rex ipse Ioannes Leidani
XXXIIII. cum regijs suis insignibus, corona, sceptro, calc
ribus, annulis, & torquibus aureis capiuntur. A
thor verò & coriphæus huius sectæ, Bernard
Rothmannus, viuus in hostium manus non deu
nit, sed in prima vrbis inuasione bipenne dissectu
inter cadauera repertus est. Anabaptistarum b
na in vsum diœcesis & compensationem damni d
ti, confiscantur, quorum venditioni, viri octo e
omnibus statibus præficiuntur. Capita seditioni
rex, Knipperdolling, & Bernardus Krechtingu
ad suppliciũ Monasterium reducuntur, atq; ibi, ep
scopo & magna populi concione præsente, in pro
scenio, in fori medio extructo, candentibus forcipi
bus dilaniati, & ferreis caueis inclusi, & ad tur
rim S. Lamberti suspensi, suæ impietatis & temeri
tatis pœnas dederunt. ac per aliquot annos, pos
recuperationem vrbis, in Anabaptisticæ sectæ reli
quias princeps animaduertit, donec radicitus eos i
diœcesi sua extirparet.

OSNABrugæ etiam, propter Anabaptisticos furores in vrbe Monasterio grassantes, quibus occasionem præbuisse initiò permissa euangelij prædicatio libera videbatur; omnes euangelij concionatores, confeßioni Augustanæ palàm adhærentes, dimißi sunt: in qua vrbe iam ab anno 1521. purioris doctrinæ semina sparsa vigebant. Gerardus e-

enim Hekerus, Theologiæ doctor, Augustinia- M. D.
senex, quo olim præceptore Lutherus Erphor- XXXIIII.
usus fuerat, statim post primas Lutheri, de In-
entijs & pœnitentia, & traditionibus huma-
disputationes, taxare Pontificias superstitio-
Osnabrugæ in suo monasterio cœpit. quod in
no templo etiam Liborius Mißingus verecun-
r modestè: liberius autem & apertius Iohan-
POLLius Poëta, rector scholæ templo adiun-
facieba t. Itaq; aliquanto post à canoni-
ollius dimissus, in vicina ditione Tekelnbur-
i, sub Conrado comite, primus ecclesiarum
nis fuit. Pollio, Alexander Meppensis, à
ne Murmelio celebratus, in Osnabrugensis
læ gubernatione successerat. Quo tempore,
lphus Clarenbachius Lennepensis etiam, eu-
lion Ioannis & alia, accedere ad se volenti-
extra ordinem interpretatus est. Is ab episco-
rico pulsus, Coloniam venit. vbi ob constantem 1529.
gelij confeßionem ignis supplicio affectus, bea-
martyrij coronam adeptus est. In templo D. Ca-
inæ, Ioannes quidam Hadepollius, iam ab anno
. docuerat. qui VVilelmum Santphurdum col-
m habuit, tum quidem ab episcopo Erico eie-
, & priuatim ciuium liberos erudientem, sed
post aliquot annos episcopi Francisci VVal-
iani aulicus concionator factus, instauran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXIIII. 1543.

darum in vrbe Osnabruga & tota diœcesi ecc-
siarum autor fuit, vt suo loco monebimus. An-
quam verò concionatores Osnabruga dimißi
sent: sex Anabapt. Monasterio Osnabrugam, p-
sim in plateis & alibi concionantes, emißi; a
natu capti ac episcopo traditi sunt. Sex illi en-
sarij, in foro nummos aliquot unciales, in sign-
oblatæ pacis & consortij suæ religionis, sparsera-
Quibus vno in latere, duo gladij decussatim in
mutuò incidentes, impreßi erant: & adscri-
verba: In regno Dei vnus rex directus, vbiq;
nus Deus, vna fides, vnum baptisma. & in am-
tu, nomen vrbis Monasterij & annus 1534. In
tero latere, dicta Iohannis: Nisi quis natus fue-
ex aqua & spiritu, non potest ingredi regnum D-
Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.

Cùm in custodiam jussu Senatus ducti esse-
Psalmos Germanicos cecinerunt, ac plurimi
vulgo ciuium fortunam eorum, quos homines p-
& sanctos esse judicabant, miserati, magno num-
ro confluentes accinuerunt. Cùm autem quolib-
psalmo finito, captiui, vt ad seditionem ciues co-
citarent, numerum plurimorum millium huic sec-
initiatorum proclamarent; deinde cantando pe-
gerent; atq; ita ciuium accurrentium multitu-
augeretur: hortatu concionatorum & senatus au-
toritate ac comminationibus, ciues singuli in su-
dom-

...os ægrè redierunt. Ex Anabapt. vnus, Hen-... M. D. XXXIIII.
...s Grase, supremi consulis colloquium expetiuit,
...o impetrato, cùm cæteri concaptiui, opera illius
...ulem suæ sectæ adiungendum sperarent, alta
...e exclamant: Pater nunc mitte spiritum tuum
...tum. Is verò ridens eorum stulticiam, per con-
...m, si vita ipsi donetur, fidelem operam suam
...c. obsidenti Monast. in prodendis sociorum con-
...s, & maturanda vrbis deditione, defert. Se e-
... cum compedibus & catenis Monasterium re-
...e velle, ac præ se ferre, vt Petrus ab Angelo,
...se mirabiliter à Deo ex carcere eductum esse, et
...ticinari velle, certò diuinitus hostes ab vrbe de-
...sum iri. Intereà exploratis eorum consilijs,
...omni vrbis statu fideliter episcopo relaturum
...e.

Senatus cùm principi episcopo per literas o-
...nia indicasset, petenti captiuos, & recognitionem
...nti priuilegijs vrbis nihil hoc facto præiudicatū
..., noctu Iburgum miserunt: vbi quæstionibus ex-
...inati, & supplicio capitis adfecti reliqui. Vnus
...e in vrbem exploratum missus, fidelem operam
...isc. præstitit, & in alijs etiam vrbibus, vt VVe-
...liæ & alibi, Anabaptistarum se armantium con-
...irationes, senatibus, jussu episc. indicauit, ac ne
...em ferre obsessis possent, impediuit. Quo tem-
...pre, Vrbanus Regius, librum ad Osnabrugenses,

M. D. XXXIIII. in quo præcipuos Anabaptistarum articulos, v-
bo Dei accuratè refutat, editum, ac Lutheri co-
mendatione ornatum, misit. Episcopus aute-
crebris ad Osnabrugenses literis, ciues, de cont-
gijs Anabaptistarum, & Psalmis Germanicis in e-
clesia cathedrali præcipuè & ad S. Iohannem c-
nendis, dehortatus est. In reliquis duobus te-
plis, quorum senatus patronus erat, vtcunq; puri-
rem doctrinam tolerauit, modò in ceremonijs nih-
sua autoritate mutarent, se enim piam ecclesiaru-
ordinationē, in tota diœcesi, vniformē, instituere o-
mninò decreuisse. quod octennio post demū perfecit.

Anno ineunte Ioannes AVENtinus, qui Bo-
iorum annales edidit, & in his, Saxonicorum Cæ-
sarum, & totius Germaniæ ac Imperij Romani re-
maximè memorabiles fideliter complexus est, e-
9. Ianuar. hac vita decessit.

Exeunte anno, Barnimus & Philippus, Pome-
raniæ Duces, comitia ordinum suorum, Treptouiæ
ad Regum habentes, communi consilio & decre-
to, impiam doctrinam, abusus & Idola Papæ Ro-
mani, in tota Pomerania abrogant, & veram eu-
angelij doctrinam, cum confeßione Augustæ Cæsari
exhibita congruentem, ac ceremonias ad ædifica-
tionem veræ pietatis & bonum ordinem vtiles, li-
bro ordinationis ecclesiasticæ tum comprobato ex-
positas recipiunt: & præfecto Visitationi Ioanne-
Bugen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

nhagio, & alijs, ea hyeme in oppidis passim
nchoari, & ecclesias ac scholas rectè consti-
rant. Qui ordo, Dei beneficio, huc usq; in
ijs Pomeraniæ conseruatur.

Ad Danici belli societatem, quod maximè hoc feruebat, Albertus dux Megapolitanus etiam, ni filius, Henrici frater, à Lubecensibus præ-inuitatus, Rostochio cum gynæceo, exiguis co-militaribus adiunctis, Hafniam traiecit, vbi Christophorus comes Aldeburgensis, arcem te-t. Albertus episcopi aulam occupabat, Chri-us Holsatiæ dux, Friderici Daniæ regis filius, ceribus regni Daniæ præcipuis, refragantibus n plerisq; episcopis, Rex vocatus, in Iutiam ùm, Ioannem Ranzouium Holsatum & Eri-Banner, equitem Danum, duces mittit, vt a-ium multitudinem, à Clemente per Aldebur-m submisso concitatam, & pro rege Christier-berando arma sumentem, armis ad officium cerent. quæ cùm Alburgum à se occupatum te-t, & fortiter defenderet: vi vrbem expugna-, & Clementem ducem seditiosorum, plumbea na decoratum, palo configi iusserunt. Inde tra-sinu Limmerico in VVendsisel seu VVendorum inciam, Cimbricæ Chersonesi extremam, pro-exercitu, sublatis factiosorum ducibus, reli-obedientiam nouo regi iuramento sancitam are coëgerunt. M. D. XXXV.

Hinc

M. D. XXXV. Hinc in Fyoniam summi Duces belli cum co[p]
transierunt, vbi cùm Christophori comitis Alde[n]
& ciuitatis Lubecensis (quibus Ioannes comes H[o]
iensis, & Nicolaus comes Tekelnburgensis, Ot[to]
nis filius, militabant) exercitu ad Asnicium co[n]
11. Iunij. flixerunt, ac Deo juuante victoriam obtinueru[nt]
insignem: comitibus Ioanne Hoiense, & Nico[lao]
Tekelnburgico, & Gostauo Trollio archiep. Vp[sa]
liensi, in acie cæsis. Inde Lubecensium clas[se]
nouem nauium, quæ in sinu Midelfarensi tra[je]
ctum regis recens electi, in Fyoniam, prohibere d[e]
bebat, occupata: cùm nihil amplius hostile vsq; [ad]
mœnia Hafniæ se ostenderet: metropolim reg[ni]
Hafniam, quæ à Christophoro comite Oldenbu[r]
gensi & Alberto duce Megapolitano, pro rege Chr[i]
stierno captiuo, vt aiebant, defendebatur, exeun[te]
Iulio obsidione cinxit. Sueci verò, fidelem e[t]
fortem Christiano operam hoc anno præstantes
Helmstadium jam mense Ianuario obsidere cæpe[-]
rant, quod etsi vi expugnare nequibant: tamen v[t]
Christiano regi Daniæ juraret, adegerunt. Ind[e]
Helsingburgam, Coronam, Malmogiam versu[s]
(quæ oppida, Gubernatoris Daniæ comitis Alde[n]
burgensis & Lubecensium præsidijs tenebantur)
Nobilitate paßim in regis Christiani fidem & po[-]
testatem recepta, descenderunt.

Consiliarij comitis Aldenburgensis, perind[e]
ac [...]

aduentus Suecorum prorsus fuissent ignari; M. D.
itores comiti sunt, vt copias omnes quotquot XXXV.
cere poßit, aduersus Suecos in Scaniam mit-
Itaq; sex cohortes peditum, 500. equites Da-
ntum equites Germani, Lubecensium copijs,
us Marcus Meier in Scania praeerat, coniun-
ad Helsinburgum oppidum, quod Sebastianus
zen, Friderici Saxon. el. nothus, Marcus Me-
& alij duces pro Aldenburgensi & Lubecensi-
tenebant, in Suecorum exercitum incidunt, ad
comitis equites Danici statim transeunt. Re-
ae comitis & Lubecensium copiae, vt à tergo
nimentum tutum ab arce haberent, quam Ty-
Crabbe, senex, qui se amicißimum comiti osten-
at, praesidio & machinis munitam tenebat,
pius ad arcem subeunt, vbi, commisso praelio,
à fronte Sueci in eos incumberent, à tergo tor-
ntis ex arce amica, vt putabant, in milites eui-
tis, crudelißime dilacerarentur; copiae comitis
ipatae, & duces praecipui, ac in his Marcus Me-
, capti sunt. Tycho Crabbe, Andreas Bilde &
teri Senatus regni proceres, quorum consilijs ha-
nus comes Aldeb. vsus fuerat; post hanc victo-
m à Suecis partam, iuramentum à se comiti prae-
tum renunciaut, & cursum victoriae vrgentes
almogiam terra mariq; obsident, Marcumq; Me-
, VVardbergã, Trudoni Vlfsland, Gregorij filio,
qui no-

M. D. XXXV. qui nomine Senatus regni Daniæ arcem illam ten[e]bat, custodiendum mittunt. Apud hunc libe[ralite]raliter habitus, gratiam hanc hospiti retulit, [u]t absente aliquando ex arce Trudone, corrupt[is] pecunia & promißis, aliquot illius ministris, ar[cem] cem VVardberg proditoriè occuparet, atque ei[us] coniugem & sex liberos captos, & Axylli Brac[hij] aliorumque nobilium & vicinorum bona, bel[li] metu illuc deposita, in suam potestatem redige[ret]. Cùm autem impotentius in ciues & vi[cinos] cinos grassaretur: ciues imperij eius pertæsi, Sue[cis]

31. Maij. 1536. cis oppidum nomine Christiani regis electi de[dunt]. dunt. Ipse ~~in castra ad Hafniam ductus, lata sen tentia in quatuor partes diffectus~~ est. Christianu[s] ipse superiori anno, Hafnia vndiq; obsessa, in Sca-

28. August. niam transiens, à nobilitate Scanica, juramentum fidelitatis, ad Lundam sub dio accepit.

Classem etiam quatuordecim nauium bellicarum, Christiano, Gostauus auxilio misit. cui sub Gothlandia, sex Alberti Borußiæ ducis naues, se coniunxerunt. vnde ad Bornholmiam tendentes, exeunte Iunio cum hostili classe feliciter conflixerunt. Inde Hafniam mari obsederunt. vbi Ducis Christiani claßi coniuncti, mense Augusto, Anglicas aliquot naues, Lubecensibus auxilio missas intercipiunt, totamq; hyemem in eo sinu commoratæ sunt, vbi glacie mari concreto milites claßiarij ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

Christiani ducis castra Hafniam obsidentia M. D.
, tandem se receperunt. Obsessi enim, to- XXXV.
nno, Caroli V. (qui tamen ipse, in Africa tum
Tunetano expugnato, & restituto regni hæ-
Muleasse, in Siciliam & Neapolin sub au-
m traiecerat) & aulæ Burgundicæ inpri-
ac Lubecensium auxilia frustra expectantes,
acißime omnia obsidionis & famis pericula
runt.

VBECenses verò, durante adhuc Hafniæ ob-
e, intestinis in vrbe dissensionibus, ac tot ex-
cladibus fracti, aßiduè etiam mandante Im-
oris Camera, vt veterem formam admini-
onis Reip. reuocarent: tandem in conuentu
tum Anzæ, quas Senatus Hamburgensis Lu-
gam primùm conuocauerat, eò rem deduci si-
t, vt noui senatores, & ipse consul Georgius
enweber officio suo se abdicarent; & Nico-
Bromsen consul, qui initiò harum mutationum
ultuū vrbe excesserat: & senatores veteres,
s dimißus, & ciuium 60. antisenatu remoto)
te Augusto, in pristinam dignitatem restitue-
r. quibus præcipuæ curæ fuit, vt composito &
to cum Danis bello, pax & tranquillitas Rei-
cæ domi ac foris instauraretur. VVollenwebe-
t honestiore prætextu discederet, præfectura
rdorfensis ad Bilenam fl. commendata est.

unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1468/A

M. D. XXXV. vnde paulò post, per diœcesin Verdensem ite
ciens, episcopi Christophori ducis Brunsuic
iussu captus, & in arcem Lycaoniam ad fra
1537. Henricum transmissus est. ubi post longum ca
24. Sept. rem, supplicio tandem affectus, & in quatuor
tes dissectus est. cùm præter alios, etiam Lubec
senatus, misso secretario, eum accusasset: quòd
lum non necessarium, ex mera petulantia, adu
vicinum Christianum ducem Holsatiæ excita
quòd mota seditione, veterem senatum Lubeca
rogasset, & se intrusisset: quòd templa & m
steria in vrbe, & toto territorio spoliasset,
quotquot eius libidini aduersarentur, expuli
quòd tandem Lubeca discedens, exitium ciui
concitatis aduersus eam ciuibus, minatus fui
Hic exitus fuit hominis inquieti & πολυπρα
μον@ prætextu euangelij gubernationem in
dentis, & multa non necessaria & iniusta, pro
sapientiæ & virium fiducia, mouentis.

Lubecensem diœcesin, Detleuus Reuent
nobilis Cimber & præpositus Reinbecensis,
Friderici Daniæ regis cancellarius fuerat, &
riorem doctrinam amabat, regere hoc anno cœ
Etsi autem nondum anno vertente obijt; tamen
imium hoc beneficium collegio præstitit, vt imp
sæ belli, in oppidi Vtini recuperatione à Christ
rege electo factæ, in gratiam episcopi eo temp
non

repoſcerentur. nam id oppidum, ſub priore e- M. D.
po Bocholdo, quòd conſilijs ipſius Chriſtianus XXXV.
de uteretur, à Lubecenſium duce Marco Me-
occupatum erat. Detleuo, BALDASAR
ßit, ex nobilißima Ranzouiorum gente or-
qua vix alia noſtris temporibus in Holſatia &
tu Sleſuicenſi vetuſtior & amplior, & viris
icis, belliq; & pacis artibus florentior, ac uti-
Reipub. in gubernatione ſeruiens, celebratur.
autem diſtinctæ familiæ ſunt, ab uno ſtipite
agatæ, in quibus Baldaſari epiſcopi proauus,
cako eques auratus, non ſolùm principi ſuo A-
bo, duci Sleſuicenſi, verùm etiam Sigiſmundo
lberto Cæſari, à quo inter equites ſui ordinis 1439.
tatus eſt, familiaris & carus, & virtutis ac
m geſtarum gloria clarus fuit. Scakonis
ex filio Henrico nepos fuit Ioannes, ſacris
ùm initiatus & Lubecenſis eccleſiæ canonicus.
relicto ſacerdotio, ex coniuge Margarita Brok-
a, ſeptem præſtantes Heroas genuit, qui omnes
ub. ſub Danicis regibus Friderico I. & Chri-
o III. utiliter conſilio vel manu ſeruierunt:
arum, præfectum Flensburgenſem; Melchio-
aulæ Chriſtiani III. marſcallum, quo immatu-
orte ſublato, rex ſe gemmam ex corona ſua
ipuam amiſiſſe teſtatus eſt: Baldaſarum hunc
opum Lubecenſem & præpoſitum Sleſuicen-

M. D. XXXV. *ſem: Breidonem, qui auſpicijs Chriſtiani Hafn obſidentis, in agrum Groningenſem copias du Henricum præfectum ducis Adolphi Gettorp ſem: Sifridum præfectum ducis Ioannis ſenioris derslebienſem: & Ottonem, Ranzouiæ arcis, nomen toti Ranzouiorum generi dedit, d num. Alterius rami à Godſcalco propag qui DANIelem ducem belli regis Friderici contra Suecos tulit: & tertiæ familiæ in Cr mendic, à Caio deriuatæ, ex qua, IOAnnes e auratus & trium Daniæ regum conſiliarius, belli dux ſupremus: & filius Henricus regius carius, oculus nobilitatis eruditæ in his terris gentiſſimus, & flore filiorum virtute patri ſi lium beatus, orti ſunt; quorum ſuo loco men nem faciam.*

VVilelmus dux Brunſuicenſis, Henrici ſe ris filius, cùm duodecim annos in fratris Hen cuſtodia fuiſſet: tandem tædio ac metu carc perpetui, ac valetudinis incommodis adduc non tantùm de tota gubernatione ditionum & reditatis vniuerſæ, à patre relictæ, verùm et ſucceſſione in quibuſcunq; bonis, fratri Henr illiusque liberis ac poſteris maſculis, pro ſe & redibus, ceſſit, omniique iuri ſucceſſionis ſuo ren ciauit. Henricus viciſſim ipſi bis mille flore Brunſuicenſes annuos, alimentorum nomine pro tit;

...uriam Gandersheimensem, quam mater il-... ...uerat, habitandam attribuit, ita tamen, vt ...oppidi aut præfecturæ reditibus juris sibi ...nus arrogaret. His pactis, ambo princi-... ...res, & omnes ducatus ordines, prælati, ...s, & vrbes, sigilla sua appenderunt, & au-... ...Cæsarea confirmari curarunt. Verùm ...quot annos, hanc Transactionem, velut vi ...VVilelmo extortam, cognati principes, Io-... ...s elector, Georgius & Albertus, marchio-... ...ndeburgenses; Ioan. Frid. elector, Henricus ...nes Ernestus duces Saxoniæ; Philippus Pa-... ...& Anhaldini in comitijs Ratisbonensibus ...ratore rescindi, & irritam pronunciari, ...unt. quòd tamen ab Imper. qui Henricum ...at, & pacta confirmauerat, non potuit im-... ... VVilelmus tandem in ducatu Megapoli-... ...ul Myrouiæ vitam finiuit.

M. D. XXXV.

1541.

1558.

...A L Caldiæ in conuentu ordinum imperij ...anam confeßionem amplectentium, mense ...bri, fœdus ducis Saxoniæ electoris, Land-... Hassorum, & ciuitatum, quæ ipsis in causa ...nis coniunctæ erant, breui exiturum, plu-... ...rincipum et ciuitatum acceßione augendum, ...ecem annos, à proxima Dominica Inuocauit, ...andum esse, decretum est. Fuerunt in eo ...tu legati Gallici & Britannici, συμμαχίαν

 peten-

M. D. petentes. Sed cùm Cæsarem & Imperium c
XXXV. derati semper exciperent; Gallica coniunct
termissa est. Anglici, inter quos Eduardus F
episcopus Hertfordiensis, & D. Robertus B
qui se D. Antonium in Germania nominaba
tam sequentem hyemem VVitteberga comm
cum theologis, de Diuortio sui regis, & pra
doctrinæ controuersæ articulis contulerunt.
Britannum, dux Saxoniæ & confœderati, le
de consensu doctrinæ, & fœdere ad mutu
fensionem constituendo, sequenti anno actur
stinarant. sed cùm posteriorem reginam, B
nus, adulterij accusatam magis quàm conu
vltimo supplicio affecisset: consilium m
theologos mutatum est. Galli orator in c
uentu fuit Guilelmus Bellaius Langeus, cui a
illum de pueris rectè ac liberaliter educandis
lum, Sadoletus; & Xenophontem Philipp
stea inscripsit. Is Regem suum talem mol
gmatum Ἀλαλαγὴν, quam ipsa etiam a
Gallia, ostendebat. ac denuò regis sui nomi
gebat, vt ex præcipuis protestantium theolog
qui in Galliam mitterentur, qui cum Parisi
de articulis controuersis coram rege conf
Cùm autem dux Saxoniæ commeatum profici
in Galliam Philippo non permitteret: sent
suam de moderandis controuersiis religion

...is dogmatum dißidijs, ſcripto complexus ...ius aliquoties in epiſtolis ad amicos hoc an...minit. Quod in quarto operum ipſius To...tat.

M. D. XXXV.

...Liuonia, VValtero à Plettenberg, qui vnum ...adraginta annos Liuoniam, in ſummo flore ...iſtentem, ſumma cum laude & felicitate re... extincto: Hermannus à Bruggeni, magiſter ...iæ ſucceßit. Quibus ipſis diebus, BA... Moſcouiæ rex moriens, Ioanni filio, puero ...ni, ampliſsimum illud Ruſſorum Imperium ...it. quod noſtra ætate Ioannes, initio felix, ... Rußis Caſanæ regno & Aſtracanæ, ad o... VVolgæ fl. in mare Caſpium ſe exonerantis ...mplificauit. poſtea tyrannus crudeliſsimus, ... Liuonos ſolùm bello vicennali à ſe vexatos, ...proprios etiam ſubditos, immanitate inaudita ...s, tandem infelix, vniuerſam Liuoniam & ... partem, Naruæ & VViburgo interiectam, ... & Poloniæ regibus cedere coactus eſt, vt ...o commemorabimus. Vitam huius tyran... V. Paulus Odebornius, Vates verò DEO ...ſis carus, & Rigenſis eccleſiæ hoc tempore ...pus, tribus libris luculentè deſcripſit: qui ... & Germanicè editi, in multorum manibus ...ntur.

...dem hoc anno, Solymannus, Meſopotamiam,

M. D. XXXV. Assyriam, & Babyloniam, Thomæ Persarum r[...]
qui tributum, à patre Hismaële pactum, pen[...]
proximis annis recusauerat, prouincias occu[...]
Lusitaniæ rex Ioannis III. per duces suos, D[...]
Indiæ urbem, ad fl. Indi ostium sitam expug[...]
Carolus V. suscepta in Africam expeditione, [...]
21. Iulij. bem ac regnum Tunetæ capit, urbem dirept[...]
Mulcassi regi, quem Hariademus Mitylenæus [...]
barossa, ex pirata, Algeræ rex, et toti Imperio [...]
ritimo à Solymanno præfectus, superiore anno [...]
cerat, restituit. Arcem verò Golettam, in fa[...]
bus sinus angustißimis, velut regni claustrum, [...]
Spanico præsidio munitam, sibi seruauit. An[...]
22. Iunij. rex Ioannem Fischerum Roffensem, summa pr[...]
tate & eruditione episcopum, & Thomam MO[...]
regni cancellarium, excellenti ingenio, virtut[...]
doctrina clarißimum, propterea quod legibus p[...]
licisq; regni decretis, in abrogando Pontificis [...]
mani dominatu, suffragari detractarent, & q[...]
reginæ diuortium improbarent, nec à sententia [...]
7. Iulij. duci se paterentur, capite multauit.

Eodem mense, in Saxonia, Ioachimo I. ele[...]
ri Brandeburgensi, anno ætatis 51. defuncto, Io[...]
chimus II. filius, ex Elisabetha, Ioannis Da[...]
regis nata genitus, succeßit. Qui, mortua [...]
te sesquiannum coniuge Magdalena, Saxoni[...]
proximis Calendis Septembris, Hedwigem, S[...]
smu[...]

li Poloniæ regis, ex Barbara Stephani Cepu- M. D.
comitis & præfecti Transyluaniæ filia, & XXXV.
nis Vngariæ postea regis sorore natam, Cra-
sibi matrimonio jungit. ex qua SIGISmun-
archiepiscopum Magdeb. Hedwigem, Iulij
Brunsuicensis coniugem: Elisabeth Magda-
Lunæburgensi duci nuptam: & Sophiam,
elmo Domino à Rosenberg Boëmo elocatam
ut. HeDVIgI prInCeps hoC BranDebVrgI-
anno PoLonæ LætIs IVngItVr aVspICIIs.
ctis dotalibus, succeßio in comitatu Cepusien-
edwigis liberis promissa est, si Stephani po-
s mascula (quod nostra ætate sine hæredbus è
sublato Ioanne II. Transyluaniæ rege accidit)
gueretur.

Mansfeldenses comites hoc anno, Fodinas me-
as, & Officinas, in quibus venæ excoquuntur,
rcatoribus & alijs, qui hactenus suo sumptu
oluerant & conseruarant, & decimas comiti-
soluerant, ablatas, ad se transtulerunt. Quæ
modò, discordiæ inter comites perpetuæ causa
verùm etiam ad extremam egestatem & mise-
plerosq; redegit.

Catharina, Gostaui Sueciæ regis vxor, Erici
III. biennio ante in lucem editi, mater: filia
gni ducis Saxoniæ, Angariæ & VVestphaliæ,
s humanis exempta est. SangVIne SaXo- 23. Sept.

 nICo,

nICo, GoſtaVo ConIVge, ErICo Inſignis n
IaM CatharIna IaCet. Franciſcus etiam Sfo
24. Octob. Mediolani dux, in fata conceßit. Quare opu
tißima illa ditio, ab Antonio Leua occupata, in
roli V. verba jurauit.

M. D. XXXVI. Reſtituto in vrbe LVBECA, Senatu vet
& remoto à gubernatione Georgio VVollenwe
ro Conſule nouo, bella ex bellis ſerente; & 60.
uium antiſenatu abolito: præcipuæ curæ Gub
natoribus Reipublicæ fuit, vt compoſito & ſubl
cum Danis, & Suecis (qui fidam & felicem I
niæ regi electo Christiano III. eo tempore oper
& opem ferebant) bello: PAX & tranquilli
Reipublicæ domi foriſq; redderetur. Christia
etiam Daniæ rex electus, tanta mole belli, cu
iam in tertium ferè annum impenſas & ſumptus
gentes ſuſtinuerat, leuari cupiens, ardenter Pac
Dignitati & honori ipſius nihil officientem expe
bat. Itaq; Ioannes Fridericus dux Saxoniæ e
ctor, Philippus Landg. Haßiæ, & ciuitates, Br
ma, Hamburgum, Magdeburga, Brunſuiga, vtr
parti, religionis & aliorum fœderum vinculis co
iuncti, per legatos, durante adhuc obſidione Haf
8. Febr. enſi, Hamburgum miſſos, Bellum inter Christi
num Daniæ regem electum, & vrbem Lubeca
& confœderatas vrbes componunt. ac vetere
inter Daniæ regnum & Hanſæ Saxonicæ ciuit

tes, P

Pacem & amicitiam instaurant. Lubecenses M. D.
ociæ ciuitates, sua in regno Daniæ Priuilegia XXXVI.
mmunitates antiquitus vsurpatas, seruant. &
læ Bornholm vsumfructum, annos 50. retinent.
Albertum ducem Megapolitanum & Christo-
rum Aldenburgensem ex regno Daniæ abdu-
, 15000. aureos insuper accipiunt. Eadem pa-
ostauus Sueciæ rex, Albertus dux Borußiæ, &
qui Danorum amici continentur, ita tamen,
ex Gostauus, Lubecensium priuilegia in regno
iæ salua relinquat. Controuersiæ quas cum
tauo Lubecenses, & Ioannis comitis Hoiensis
edes, & Bernardus à Mylen, & cæteri habent,
a semestre corã Christiano Daniæ rege cogno-
tur ac dirimentur. Quod si latæ à Christia-
sententiæ Gostauus non assentietur, nulla ei
ra hos aduersarios auxilia Dani ferent.

Pacem factam, Senatus Lubecensis, Alberto
i Megapolitano, & Christophoro comiti Olde-
gico, qui regis captiui nomine Hafniam defen-
ant, per Bernardum à Mylen denunciat, ac, vt
istiano regi electo vrbem dedant, hortatur, &
militibus stipendia promissa renunciat. Ve-
hi, ducum constantia & pollicitationibus, &
iliorum Burgundicorum expectatione, (Fride-
m enim Palatinum, captiui regis generum, co-
in Belgicum, vt inde Hafniam traijceret,